શ્રી બુદ્ધિસાગરસૂરિ ગ્રંથમાળા નં ૬૩ મણકો

शास्त्रविशारद जैनाचार्य योगनिष्ठ श्रीमद्
बुद्धिसागरसूरि विरचित

પત્રસદુપદેશ

ભાગ ૨ જો

સભાવિત જૈનગૃહસ્થોની સહાયથી.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

શ્રી અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રસારક મંડલ
હા. વકીલ મોહનલાલ હેમચંદભાઈ
મુ. પાદરા

પ્રથમા આવૃત્તિ — પ્રત ૧૦૦૦
વીર સં ૨૪૪૮ — સન ૧૯૨૩
વિક્રમ સં ૧૯૭૮

કિંમત રૂ ૧-૮-૦

ગ્રંથ મળવાનું ઠેકાણું

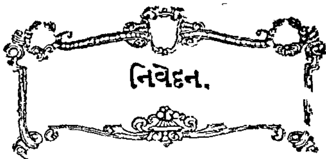
વકીલ મોહનલાલ હિમચંદભાઈ

મુ. પાદરા (ગુજરાત)

ગાંધી આત્મારામ ખેમચંદ

મુ. સાણંદ (ગુજરાત)

[illegible] સનલાઇટમાં ચીમનલાલ ઈશ્વરલાલ મ્હેતાએ મુદ્રાંકીત કર્યું
રાયપુર સામળાની પોળ પાસે—અમદાવાદ

નિવેદન.

અધ્યાત્મજ્ઞાનપ્રસારક મંડળ તરફથી શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગર ગ્રંથમાળાનાત્રેસઠમામણકાતરીકે આ પત્રસદુપદેશ ભા–૨ કે જેના રચનાર શાસ્ત્રવિશારદ જૈનાચાર્ય યોગનિષ્ઠ–શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજી સૂરીશ્વરજી છે આ ગ્રંથની અંદરના પત્રો જુદા જુદા પ્રસંગે જૂદી જુદી વ્યક્તિઓ પર અધિકાર પ્રમાણે લખવામા આવેલ છે જે ખરેખર વાચકોને વિચારણીય અને મનન કરવા યોગ્ય છે તેમા બતાવેલા વિચારાનુસાર પોતાનું જીવન વ્યતીત કરવામા આવે તો મનુષ્યોને જીવનમા ઘણુ જ લાભકારક છે એટલુ જ નહિ પણ અનુક્રમે મુક્તિમાર્ગના પંથે લઇ જનારાછે પત્રોની અંદરના વિચારો અનુભવગમ્ય સ્વપરોન્નતિસાધક છે વિશ્વમા સત્પુરૂષોની પ્રવૃત્તિ વિશ્વજનોના કલ્યાણ કરવાના હેતુથી જ થાય છે જેની જેવી દૃષ્ટિ તેવુ તેને લાગે છે એ ન્યાયે જો સજ્જનો વાચશે તો તેને લાભકારક થશે ગુરૂશ્રીના પત્રોથી અનેકભવ્યજનોને લાભ થયો છે અને થાય છે ગુરૂશ્રીના પુસ્તકો જ્યા ત્યા પ્રેમથી વંચાય છે, કારણ કે તેની અંદરના ભાવો દરેકને સરળ રીતે સમજી શકાય તેવા છે તેમના લખેલા પત્રો આત્માના સહજસુખમા લઇ જનારા છે તેમના પત્રોમા વિશેષ ખૂબી તો એ છે કે બાહ્યના મનુષ્યો જ્યારે બાહ્યસ્વરાજ્ય માટે મથન કરે છે ત્યારે ગુરૂશ્રીએ આત્માના સ્વરાજ્ય ભણી લોકોને વાળવા કેટલો કટીબદ્ધ પ્રયત્ન સેવ્યો છે તે વાચનાર સમજી શકશે આ ગ્રંથ અથથી ઇતિ સુધી વાચવાની દરેકને ભલામ

કરૂ છુ એટલુંજ નહિ પણ વાંચીને વિચારી મનન કરી તદનુસાર યથાશક્તિ પ્રવૃત્તિ કરવાની ભલામણ કરૂ છુ ગુરૂશ્રીના ગ્રંથો અધ્યાત્મજ્ઞાનરસથી વિભૂષિત છે મંડળ સસ્તી કિંમતે પુસ્તકોના પ્રચાર કરે છે, અને તે ધનવંતોની સહાયથી જ કરી શકે છે જે જે બંધુઓએ આ ગ્રંથ પ્રસિદ્ધ કરવા સહાય આપી છે, તેઓનો અંતઃકરણથી ધન્યવાદપૂર્વક આભાર માનવામા આવે છે અને ભવિષ્યમા આવા ગ્રંથો પ્રસિદ્ધ કરવા સહાય આપો એમ ઇચ્છાય છે આ ગ્રંથ સં ૧૯૬૯ ની સાલમા બહાર પડે છે આ ગ્રંથમા જૂદા જૂદા પ્રસંગે લખેલા પત્રો દાખલ કરવામા આવ્યા છે સજ્જનો હંસ ચંચુવત્ સારગ્રહણ કરશે પણ દુર્જનોની પેઠે કાકવૃત્તિ નહિ ધારણ કરે એમ ઇચ્છી વિરમું છુ

વિ સંવત્ ૧૯૬૯
ભાદરવા સુદિ ૧

ૐ શ્રી ગુરૂ શાંતિ
લે આત્મારામ ખેમચંદ સાણંદ
શ્રી અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રસારક મંડળ
તરફથી

ધન્યવાદ-

આ ૫ન સદુપદેશ ભા ૭ મા નીચે જણાવેલ બધુઓએ મહાય આપી છે તેમની નોધ ધંન્યવાદપૂર્વક લેવામાં આવે છે અધ્યાત્મ જ્ઞાનના ગ્રંથો જૈનમમાજમા ફેલાવવાની ખાસ જરૂર છે અને તેની જરૂરીયાત શ્રી અધ્યાત્મજ્ઞાનપ્રસારકમડળ બધુઓ મહાય કરીને કેટલેક અશે પૂરી પાડે છે આ ગ્રથ છાપવામા અને છપાવવામા જે બધુઓએ દ્રવ્યની સહાય આપી છે તેઓને ધન્યવાદ આપવામાં આવે છે અને ભવિષ્યમા તેવા ગ્રથો છપાવવા મહાય આપશે એમ ઇચ્છાય છે

૪૦૧ શા જેસીગભાઇ રવચદભાઇ — વિજાપુર

૪૦) શા જેસીગભાઇ રવચદભાઇના એક સગા તરફથી હા વનુભાઈ કરસન — વિજાપુર

૬૦) શા જગજીવનભાઈ પરાગજીભાઇ હા મુનજીભાઇ જગજીવનભાઇ — મુ માગરોલહાલ (મુબાઇ

૦૮) શ્રી માણસાના સઘ તરફથી હા હાથીભાઈ મુલચદભાઇ મુ માણસા

૧૦૦) ભાખરીયા–મોહનલાલ નગીનદાસ — મુ મેહસાણા

૭૫) શા મણીલાલભાઇ બઅલદાસની કપની — મુ મેહસાણા

૫૦) પટવા ભીખાભાઇ હાકમશીભાઇ — મુ મેહસાણા

૩૦) ભાખરીઆ ભુલાખીદાસ ગોકળદાસ — મુ મેહસાણા

૧૫૧) શેઠ ડાહ્યાભાઈ મગનલાલ — પુધરા

૨૦૦) શા હીરાચદ કૃષ્ણાજી હા છનાલાલ હરગોવીદ માણસા તથા મુ પુના

૫૦૧) શેઠ દેવીદાસભાઇ પોમાજીભાઇ મુનિમહારાજ શ્રી ઉત્તમસાગરજીની દીક્ષા પ્રસગે — મુ મુબાઈ

૧૬૧૬)

ઉપરની વિગતેઆ ગ્રથ છપાવવામા મદદ મળી છે આ પ્રમાણે આ પુસ્તકના પ્રસિદ્ધ કરવા અર્થે જૈનબધુઓએ દ્રવ્ય સહાય આપી છે ભવિષ્યકાળમાં આવા અનેક ગ્રથો પ્રકટ કરવામા તેઓ મહાયક બનો એમ અતકરણની ઉડી લાગણીથી ઇચ્છવામાં આવે છે ૐ શ્રીગુરૂશાંતિ

સવત ૧૯૭૯
ભાદ્રપદપૂર્ણિમા. ૧૫

લે. અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રસારક મડળ તરફથી
વકીલ મોહનલાલ હિમચંદભાઈ
મુ. પાદરા
અને મદ્ગુરુ ચરણોપાસક
- આત્મારામ ખેમચદ મુ સાણંદ

વિજાપુરવાસી

શેઠ જેસગભાઇ રવચંદ કકુચંદનું જીવનચરિત.

શેઠ કકુચંદ બહેચરના વડવાઓનો ઈતિહાસ

જૈન શેઠ કકુચંદ બહેચરના વડવાઓ અસલ મારવાડમાં ભિનમાલ નગરમાં રહેતા હતા લાડોલના મહાત્મા વહીવંચા (ચૈત્યવાસમાંથી ગૃહસ્થ કુલ ગુરૂ તરીકે ઉતરી આવેલા) પ્રખ્યાત છે, તેમની ગાદી પર મણિલાલ હીરાચંદ તથા હાથીચંદ છે મણિલાલની પ્રાચીનવહીમાથી નીચે પ્રમાણે પેઢીઓ ઉતારી છે

૧ રાજા જશવંતસિંહ	૯ રાજા કલ્યાણસિંહ
૨ રાજા અભયસિંહ	૧૦ રાજા મદનસિંહ
૩ રાજા કરણસિંહ	૧૧ રાજા જુવાનસિંહ
૪ રાજા રતનસિંહ	૧૨ રાજા પ્રતાપસિંહ
૫ રાજા અર્જુનસિંહ	૧૩ રાજા ઉદેસિંહજી
રાજા ભભુતસિંહ	૧૪ રાજા મહારસિંહજી
૭ રાજા અલમસિંહ	૧૫ રાજા અદભુતસિંહજી
૮ રાજા રાજામલસિંહ	૧૦ રાજા પચબાણજી

સોળમી પેઢીએ આવેલ પચબાણજીથી તેમની પેઢીનો વિશેષ ઈતિહાસ માલુમ પડે છે ઉપરના રાજાઓનું ગૌતમ ગોત્ર-સૂર્યવંશ અને ગોત્રદેવી અંબિકા હતી રાજા પચબાણજીના ગુરૂશ્રી પૂર્ણિમાગચ્છીય શ્રીપદ્મદેવ સૂરિ હતા સં ૧૧૯૧ માં પચબાણજી જન્મ્યા હોય વા રાજ્ય યોગ્ય થયા હોય એમ પેઢીનામાથી અનુમાન થાય છે પદ્મદેવસૂરિના બોધથી શ્રીપચબાણે શ્રાવકનાં વ્રત ઉચ્ચર્યાં હતા, અને તેમને વીશાશ્રીમાલી

તરીકે ક્ષત્રિયવર્ગમાથી દાખલ કર્યા–અગિયારમા સૈકામા (બાગ્સેની સાલમા) થી માનતુંગસૂરિના એક શિષ્ય પદ્મદેવસૂરિ નામના થયા તથા એક નાગચદ્ર સૂરિના શિષ્ય અને શ્રીતિલક સૂરિના શિષ્ય પદ્મદેવસૂરિ થયા–પદ્મદેવસૂરિએ સિદ્ધસેન–દિવાકરના રચેલ લબ્ધિપ્રપચ ગ્રન્થ પર લબ્ધિપ્રપચ પ્રબોધિકા નામની લઘુ ટીકા રચી છે તથા યોગરહસ્ય નામનો ગ્રથ તેમણે રચ્યો છે પૂર્ણિમાગચ્છીય પટ્ટાવલિની પ્રાપ્તિ થતા તેનો વિશેષ નિર્ણય થાય તેમ છે રાજા પચબાણજીને અગિયાર રાણીઓ હતી દશ મહેતા હતા રાજા પચબાણે ભિન્નમાળમા વસનાર બાર હજાર છત્રીશ પાત્રીશ જૈનોના ઘેર લ્હાણુ કર્યું તેમા પ્રતિ ગૃહે એક સુવર્ણ મહોર, એક પાચ શેરની થાળી અને એક લાડવો એ પ્રમાણે લ્હાણી કરી. તેણે જૈનધર્મની સારી રીતે પ્રભાવના કરી

રાજા પચબાણુની પદ્માવતી રાણીના ઉદરથી પદ્મસિહનો જન્મ થયો, રાજા પદ્મસિહની ભાર્યા પ્રેમલાદેવીથી ખેતાક પુત્રનો જન્મ થયો ખેતાકના વખતમા ભિન્નમાલમા યુદ્ધ થયું હોય તેમ જણાય છે કારણ કે ખેતાકે ભિન્નમાલનો ત્યાગ કર્યો અને તે વટપદ્ર (વડોદરા) મા આવ્યા વડોદરામા ખેતાકસિંહે બાવન જિનાલયવાળુ મહાવીર પ્રભુનુ દેરાસર બધાવ્યું અને તેણે આગમોને લખાવવામા પાચ લાખ રૂપૈયા ખર્ચ્યા ખેતાની ભાર્યા અનેવરીના પુત્ર સોમરાજ થયા વડોદરામા રાજ્યવિરોધ થવાથી તેઓ ત્યાથી નીકળ્યા અને વિસનગરમા આવી વસ્યા. સોમરાજના પુત્ર ભીમા અને સુના એ બે થયા તેમા સુના, સતતિના કારણે જૈન ગૃહસ્થ કુલગુરૂનાવચન પ્રમાણે દેવીના આદેશથી દશાશ્રીમાલીની કન્યા પરણ્યા, ત્યારથી તેમનો વશ દશાશ્રીમાલી તરીકે ઓળખાવા લાગ્યો. વિ સ ૧૨૮૦ લગભગમા વસ્તુપાલે અને તેજપાલે પાટણમા ચોરાશી જાતના વાણિયાની ન્યાત કરી. તેમા વસ્તુપાલ અને તેજપાલના પક્ષમા

રહી જેઓ ન્યાતમા જમ્યા તે દશા કહેવાણા અને જે ન જમ્યા તે વીશા કહેવાણા વાણિયાની બીજી પણ નાતોમા આવા અનેક કારણથી દશા અને વીશાના ભેદ પડયા છે

શેઠ મુનાના પુત્ર દેવો, રાણો, આલિગ, ચીકા અને નાના એ પાચ થયા દેવાના પુત્ર જોટા અને ગોમલ થયા જોટાના પુત્ર સરધણ, માડા અને નિકમ એ ત્રણ થયા સરવણના પુત્ર માડક અને ભોદુ થયા.

સ ૧૩૮૫ ની સાલમા વિસનગરમા જોટાના પુત્રોએ શ્રીપાર્શ્વનાથનુ દેરાસર બધાવી સાતલાખ રૂપૈયા ખર્ચ્યા. શ્રીપાર્શ્વનાથપ્રભુની પ્રતિમાની ગુરૂ શ્રીદેવસાગરસૂરિએ પ્રતિષ્ઠા કરી

શેઠ માડકના પુત્ર ભીમા

શેઠ ભીમા	નાથા–પુત્ર રૂપા	કકુચદના પુત્રો–૫
|	|	
શેઠ હાપા	રાજુવા	૧ સ્વચદભાઈ સ્વ૦ સ ૧૯૪૯
|	|	૨ ઘહેલાભાઈ સ્વ૦ ૧૯૬૩
શેઠ કરમશી	જગમાલ	૩ મગનલાલ સ્વ૦ ૧૯૭૩
|	|	૪ આદરભાઈ સ્વ૦ ૧૯૫૮
શેઠ નાનગ	મગલજી	૫ ઉમેદભાઈ વિદ્યમાન છે
|	|	
શેઠ પાસા	પ્રતાપ	સ્વચદભાઈના જેશગભાઈ સ્વર્ગસ્થ
|	|	પુત્ર સ્વ૦ ૧૯૭૮
શેઠ નાથા	કીશોર	ઘેલાભાઈના બાલ
|	|	ચદ પુત્ર સ્વ૦ ૧૯૭૭ સ્વર્ગસ્થ
	કરમચદ	
	|	
	બહેચર	
	|	
	કકુચદ	

હાપા વા તેના પછીના વશજો વીસનગરમાથી સાબરમતીના કાઠાપર આવેલા ઘાદુમા આવીને વસ્યા ઘાદુનો સ ૧૮૪૭ ની લડાઈમા નાશ થયો ત્યારે રાજવા શેઠ ઘાદુનો ત્યાગ કરીને જૂના

સઘપુરમા આવીને વસ્યા માડકના વશમાના કેટલાક ડલોલ પાસેના ઉંશુચા ગામમા જઈ વસ્યા છે તે હાલ વિદ્યમાન છે સ ૧૮૫૫ ચૈત્ર વદિ બીજે ડીશોર શેઠે સઘપુરથી મઘદ્વારા સિદ્ધાચલની યાત્રા કરી સ ૧૮૭૩મા ડીશોર શેઠે તારગાજીનો સઘ કહાડયો સ. ૧૮૭૪ મા ચૈત્ર શુદિ ૧૪ ચાૈદશે મૂલ નાયક ચદ્રપ્રભુને શેઠ ડીશોરે ગાદીએ બેસાડયા, તે વખતે મલુકચદ ડીશોરે રૂ. ૧૦૧ ચડાવો લીધો હતો હાલ સઘપુરના કેટલાક વૃદ્ધ પુરૂષો કહે છે કે ચદ્રપ્રભુની પ્રતિમા ઘાટુથી લાવવામા આવી હતી અને હાલ જૂના સઘપુરના દેરાસરમા જૂના લેખના બે પાટીયા છે તે પણ ઘાટુથી લાવવામા આવ્યા હતા અને ઘાટુમાથી તે બે લેખના પાટીયા વિજાપુરમા ચિતામણિના દેરાસરમા લાવવામા આવ્યા હતા પણ તેનો તપાસ કરતા એકનો પત્તો લાગતો નથી ઘાટુથી શ્રીસભવનાથની પ્રતિમાને વિજાપુરમા કુથુનાથના દેરામા લાવવામા આવી છે સ ૧૯૭૪ લગભગમા જૂનું સઘપુર પાણીની રેલમા તણાયું પછી નવુ સઘપુર વસ્યુ જૂના સઘપુરમાથી ચદ્રપ્રભુની પ્રતિમાને નવા સઘપુરમા લાવવામા આવી. હાલ સઘપુરના દેરાસરમા ૬૬ શ્લોકથી ૧૧૫ શ્લોક સુધીના બે પાટીયા છે તે લેખનો ઉતારો વિજાપુર વૃત્તાંતની પ્રસ્તાવનામા કરવામા આવ્યો છે, શેઠ ડીશોર પ્રતાપે વિજાપુરના ચિતામણના દેરાસરમા શાતિનાથની પ્રતિમા પધરાવી, તથા બે નવકારશીઓ કરી સ ૧૮૬૨ મા વૈશાખ શુદિ ત્રીજના રોજ શેઠ ડીશોરનો વસ્તાર વિજાપુરમા આવી વસ્યો સ ૧૮૮૮ ના ફાલ્ગુણ શુદિ બીજના રોજ કરમચદભાઇએ દીક્ષા લીધી, તેમનું નામ કીર્તિવિમલ પડયું, તે વખતે નવકારશી થઇ તેમા એકેક નવકારશીમા બેતાલીશ મણ ઘીનો શીરો વપર્યો. બે માસનુ તપ કરીને કીર્તિવિમલજી સ્વર્ગમા ગયા, શેઠ કરમચદ ડીશોરના પુત્ર શેઠ બહેચર થયા અને તેના પુત્ર કુકુચદ થયા. શ્રીમાલીવાડામા ડીશોર શેઠનો વસ્તાર સ ૧૮૬૨ થી આવ્યો, તેને હાલ સો વર્ષ અને ઉપર અઢાર વર્ષ થયા છે.

શેઠ જેસીંગભાઇનો જન્મ.

વિજાપુરમા શ્રીમાલીવાડામા શેઠ કકુચદ મહેચરનુ ઘર છે કકુચદ શેઠની પત્નીનુ ખુશાલબાઈ નામ હતું તેની કુખથી રવચદ, ઘેલાભાઈ, મગનલાલભાઈ, બાદરભાઈ અને ઉમેદભાઇ એ પાચ પુત્રોનો જન્મ થયો કકુચદ અને ખુશાલબાઈની જૈનધર્મ પર પૂર્ણશ્રદ્ધા હતી તેઓ બન્ને ઇષ્ટદેવ ગુરૂ અને ધર્મનુ આરાધન કરવામા તત્પર રહેતા હતા સાધુઓનુ વ્યાખ્યાન શ્રવણ કરવા માટે કકુચદભાઈ દરરોજ જતા હતા જૈનધર્મની તે બન્નેમા હાડોહાડ શ્રદ્ધા હતી કુદેવ, અને કુધર્મની માન્યતાથી સદા દૂર રહેતા હતા શુભકર્મથી સુખ અને અશુભ કર્મથી દુખ થાય છે એવી શ્રીવીરપ્રભુની વાણીની શ્રદ્ધાથી તેઓ રગાયા હતા તેમણે જગતના અનેક અનુભવ લીધા હતા દુખ અને સુખના દિવસોની દશામાથી તેઓ પસાર થયા હતા સર્વ જીવોની દયા પાળવામા તેઓ બન્ને સદા તત્પર રહેતા હતા, શ્રી જીનેન્દ્રપ્રભુની ભક્તિ કરવામા તેઓ ઘણો સમય વ્યતીત કરતા હતા

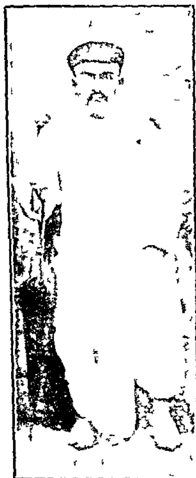
સ ૧૯૩૩ ના વૈશાખ સુદિ ૧૫ મે શેઠ જેશીગભાઇનો જન્મ થયો હતો તેમણે ખરી કેળવણી વીજાપરમા જ લીધી હતી મુબાઇ જઇ પોતાના પિતાનો ધધો ઝવેરાત હતો તેથા ઝવેરાતની ફલનીનો અનુભવ લઇ દલાલી કરતા હતા સ ૧૯૪૮ ની સાલમા પેઢામલીની બાઈ દીવાળીની સાથે લગ્ન થયુ હતું

શેઠ જેશીગભાઇનો પ્રભુપૂજા-યાત્રા અને જીવદયા તરફ ઉત્તમ પ્રેમ હતો એક સમયે ઇશ્વરસામાટે જીવનાશન પેઢામલીમા ગાયો બકરા બચાવ્યા હતા.

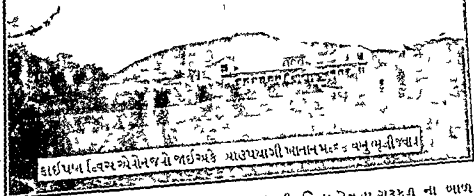
યાત્રાઓ તેઓએ પાલીતાણાની ૧૭) વખત યાત્રા કરી હતી એક વખત નવાણુ યાત્રા કરી હતી તે પ્રસગે નવકારશી જમાડી

શા૦ જેશીંગલાલ મયચંદ ઝવેરી

—વીજાપુર—

જન્મ-સં. ૧૯૨૯—મરણ સં ૧૯૭૮

રૂા ૫૦૧), રૂા ૨૫૧) એકી વખતે આપવાથી શ્રી નિ ધ ચેત્રના ગુરુકુળ ના બાળ
બ્રહ્મચારી વિદ્યાર્થીઓ નુ એક દીવસ, યા એક ટંક નુ સ્વામિ વાત્સલ્ય થાય છે
આપો ત્યા બનતા હરેક પ્રસંગોની યાદગીરી આવી નાની રકમોથી રખાય છે,
... સ્વામિ બંધુઓ ના હૃદયમા તે દ્રવ્યનો વ્યય થાય છે

હતી-દીવાળીબાઇને એક વખતે પર્યુષણમાં અઠ્ઠાઇ કરાવી હતી, અને નવકારશી જમાડી હતી. કેશરીઆજીની યાત્રા પાંચ વખત કરી હતી. અંતરીક્ષજીની ૨ બે વખત કરી હતી. પંચતીર્થની ૨ વાપન કરી હતી. તેઓની ધર્મશ્રદ્ધા અને ગુરૂભક્તિ ઘણી સારી હતી. તેઓના સ્મરણાર્થે આ ગ્રન્થ પ્રગટ કરવા રૂ. ૪૦૧ ની બાઈ દીવાળી બેને મદદ કરી છે.

પત્રસદુપદેશ ભાગ બીજો

પ્રસ્તાવના

ॐ

શ્રી પંચપરમેષ્ઠીને નમસ્કાર કરીને તથા શ્રી સંઘને નમન કરીને પત્રસદુપદેશ મધ્યથી કિંચિત્ વક્તવ્ય લખું છું. છદ્મસ્થદૃષ્ટિએ પત્રો લખતાં જૈનશાસ્ત્રોથી કંઈ વિરુદ્ધ લખાયું હોય એમ ગીતાર્થોની દૃષ્ટિએ દેખાતાં મનવા યોગ્ય છે તેની પ્રથમથી સંઘની આગળ માફી માગું છું અને જે કંઈ જૈનશાસ્ત્રોની વિરુદ્ધ લખાયું હોય વા ત્વરા મતિદોષથી વિરુદ્ધ લખાયું હોય તે ગીતાર્થો સુધારશે એમ બેહસ્તજોડી નમીને માગું છું. પત્રો જેના પ્રતિ જેવા આશયથી લખવામાં આવ્યા હોય તે ધ્યાનમાં રાખીને પત્રો વાંચવા જોઈએ. વ્યવહારનય અને નિશ્ચયનયની દૃષ્ટિ ધ્યાનમાં રાખીને પત્રો વાંચવા જોઈએ. એકાંત વ્યવહારનયવાદીને નિશ્ચયનયનું જ્ઞાન આપવાને તથા એકાંત નિશ્ચયવાદીને વ્યવહાર નયમાં સ્થિર કરવા માટે જે પત્રો લખાયા હોય તે સજ્જનો તે દૃષ્ટિને ધ્યાનમાં વાંચશે. કેટલીક બાબતોને ભિન્ન નયનોની અપેક્ષાએ દર્શાવવામાં આવી છે. આત્મારૂપ મહાવીરનું સ્વરૂપ

એક પત્રમા જણાવ્યુ છે તે સાતનયોની દૃષ્ટિએ જણાવ્યુ છે સિદ્ધાચલાદિ તીર્થોની યાત્રા સબધીના પત્રમાં પણ અનેકનયનાં દૃષ્ટિબિંદુઓની સાપેક્ષા રાખીને ઉપદેશ લખવામા આવ્યો છે કેટલાક પત્રોમા કોઈ બાબતને મુખ્યતા આપવામા આવી છે, જેજે શ્રાવકો વગેરેપર પત્રો લખવામા આવ્યા છે તે સર્વે અમારી આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તનારા ભક્તો છે એવુ કોઇએ ન સમજવું જેઓએ અમારા પત્રો લખ્યા તેઓપર પત્રો લખવામા આવ્યા એટલુ જ સમજવાનું છે હાલમા વા ભવિષ્યમા તેઓનામા વિચાર પરિવર્તનો ગમે તેવા થાય તે કઇ મારે જોવાનું નથી, મે તો જૈનશાસન સેવા ધર્મકર્તવ્યની ફર્જને પત્રો લખી અદા કરી છે તેટલુ જ લક્ષ્યમા રાખી પ્રવૃત્તિ કરેલી છે. ગુણાનુરાગી મનુષ્યો ગુણ દૃષ્ટિથી પત્રોમાથી જે કઇ સત્ય શુભ ઉપાદેય હશે તે ગ્રહશે અને જ્ઞેયને જાણશે અને હેયનો ત્યાગ કરશે પત્રસદુપદેશ પ્રથમ ભાગ છપાવતા પ્રથમના કેટલાક પત્રો મળી આવ્યા નહોતા તે બીજા ભાગમા છપાવ્યા છે અને હવેથી જે કઇ પત્રો લખેલા મળી આવશે વા જે કોઇ બાકી છે તે ભવિષ્યમા છપાશે ગીતાર્થસજ્જનો જે કઈ આ બાબતમા સૂચનાઓ આપશે અને જૈનશાસ્ત્ર વિરૂદ્ધ જે કઇ લખાયું હોય તે જણાવશે તો દ્વિતીયાવૃત્તિમા સુધારો વધારો કરવામા આવશે અને તે સાથે તેઓનો ઉપકાર માનવામા આવશે, હુ તો શ્રીસઘનો અણુસમ સેવક છુ તેની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તવાને મારો આત્મા સદા તૈયાર છે શ્રી જૈનશાસનની તથા સઘની મારા અધિકાર પ્રમાણે ઉપદેશ લેખ વગેરેથી સેવાભક્તિ કરવામા અર્પાઇ જવુ તેથી જ હુ મારા આત્માની શુદ્ધિ માનું છુ

જૈન શાસ્ત્રોની વિરુદ્ધ કઇપણ મતવ્યમતભેદ પન્થની દૃષ્ટિથી હું ન્યારો છુ એવું પૂજ્યપાદમુનિવરગીતાર્થો વગેરે ધ્યાનમા રાખીને ગ્રન્થોને વાચો અને મ્હને સઘની ધર્મની સેવા [illegible] બનો એવું સદા ઈચ્છુછુ જૈનશાસ્ત્રના [illegible]રી પૂર્ણ શ્રદ્ધા છે જૈનશાસ્ત્રોના [illegible]

સમજાવવા અને જૈનશાસ્ત્રોમાં નાસ્તિક બુદ્ધિવાળા જેઓ થયા હોય તેઓને આસ્તિક બનાવવા માટે ખાસ મારી પ્રવૃત્તિ છે એમ ગુણાનુરાગી ગીતાર્થ સજ્જનો વિચારશે તો તેઓ સમ્યગ્ દૃષ્ટિથી મ્હને સહાયક થશે સમ્યગ્દૃષ્ટિવાળા આત્મામાં નંદિસૂત્રમાં કથ્યા પ્રમાણે એટલીબધી શક્તિ ખીલે છે કે તે મિથ્યાત્વ શાસ્ત્રોને પણ સમ્યગ્રૂપે પરિણમાવી શકે છે તો મારાથી લખાયલા પત્રોના ભાવાર્થને તેના જૈનો સમ્યગ્રૂપે પરિણામ આવે એમાં કંઇ આશ્ચર્ય નથી મિથ્યાત્વીજીવો તો સવળાને પણ અવળું માને છે તેથી તેઓ સદ્વિચારોને દ્વેષબુદ્ધિથી તથા મિથ્યાબુદ્ધિથી અવળા પરિ-ણમાવે અને તેઓ અવળારૂપે તે પત્રોને જાહેર કરે તેમાં મિથ્યાત્વ બુદ્ધિનો જ દોષ છે, મારા હૃદયના શુદ્ધભાવે મેં પત્રો લખ્યા છે તેથી મ્હને તો આત્મશુદ્ધિ થવાની ધારણા છે અને અન્ય વાચકોને સર્વપત્રો આત્મશુદ્ધિમાટે સવળા પરિણમો એમ જિનેશ્વરોને પ્રાર્થું છું

ઇત્યેવં ૐ અર્હમહાવીર શાન્તિઃ । ૩ — સંઘ સેવક

મુ. વિજાપુર સં. ૧’૭૯ ભાદ્રપદશુક્લ પંચમી — બુદ્ધિસાગર

॥ સદ્‌ઉપદેશપત્ર ભાગ-૨ જાનુ શુદ્ધિપત્રકમ્‌. ॥

પત્ર	લીટી	અશુદ્ધિ	શુદ્ધિ
૨	૪	યનાથી	ક્ષમાપનાથી
૪	૨૧	ક્ષ^ાના	ક્ષમાપના
૪	૨૫	અનત	અનત
૫	૫	અણાધત	અબાધિત
૨૧	૨૪	ધ્યાના	ધ્યાતા
૨૧	૨૬	પરમેનિષ્ડ	પરમેષ્ઠિ
૨૪	૩	મા	મા
૨૪	૧૨	૧૧૭૭	૧૯૭૧
૪૧	૬	દ્વપાદિક	દ્વૈપાદિક
૪૩	૩	દષ્ટિ	દષ્ટિએ
૪૩	૧૯	શકા	શકા
૪૪	૨૫	નથી	છે
૪૯	૧૨	૧૯૭૭	૧૯૭૪ જેઠ વદિ ૧૨
૫૩	૧૨	વિગારવા	વિચરવા
૫૬	૨૮	ગુપ્રાત્મ	શુદ્ધાત્મ
૫૮	૧૨	ગરા	ગરછ
૫૮	૧૩	સરછ	સમ
૬૧	૬૪	ઝીવા^	આઝીવાર
૭૫	૧૩	દશ	દશા
૭૭	૨૪	એને	એ
૭૮	૧૯	સાધન	સાધત
૭૮	૨૨	ટેછે	મટે છે
૭૯	૯	જાણુ	જાણુ
૮૪	૬	પાળવુ	પામવું
૮૫	૧૮	બાહ્ય	બાહ્ય
૮૬	૨૯	રિથ૨	સ્થિરતા

પત્ર	લીટી	અશુદ્ધિ	શુદ્ધિ
૮૬	૩૧	વ`ધ્યા	વધ્યા
૮૭	૧૦	દ્વષ	દ્વેષ
૮૮	૫	તેઓને	તેઓ
૯૨	૩૦	રાખશે	રાખશો
૯૩	૧૦	હતી	છે
૯૭	૧૨	શકોતો	શકાતો
૧૦૦	૧૩	યૂન્નતા	ન્યૂનતા
૧૦૦	૩૧	નિર્દ્વંદ્વ	નિર્દ્વંદ્વ
૧૦૫	૧૦	અ તભ્રવિ	અ તર્ભાવ
૧૧૧	૮	બ્રહ્મચર્ય	બ્રહ્મચર્ય પણ
૧૧૧	૧૧	યભિચારા	વ્યભિચારા
૧૧૨	૪	દ્ર ય	દ્રવ્ય
૧૧૮	૨૯	ચતુર્દર્શ	ચતુર્દશ
૧૨૮	૧૯	ઔત	ઐતિ
૧૨૮	૨૦	ગુદ્ધિ	ગુદ્ધિ
૧૨૮	૨૩	સદ્ધ	સિદ્ધ
૧૩૧	૨૦	ઓમ	ઓમા
૧૩૯	૧૬	પરક	પૂરક
૧૪૧	૬	પ્રગટી	પ્રગટતી
૧૪૪	૧૨	પુ'ટાલ બના	પુષ્ટાલ બન
૧૪૪	૧૬	ધોતિ	ધૌતિ
૧૫૨	૪	મેળળવુ	મેળવવુ
૧૫૪	૫	ણુ યબિધ	ણુદ્રયબિધ
૧૫૮	૧૮	શાસ્ત્રો	શાસ્ત્રો
૧૬૦	૨	મત્તાએ	૦
૧૬૦	૨૫	અ	અહુ
૧૬૨	૧	નિ ધારશો	નિરધારશો

પત્ર	લીટી	અશુદ્ધિ	શુદ્ધિ
૨૧૮	૧	૨૨૨	૨૧૮
૨૧૯	૧	૨૨૩	૨૧૯
૨૨૯	૨૦	શક્તિ	શક્તિ
૨૩૮	૧૦	જૈનોએ	જૈનો
૨૩૯	૧૧	ચકાય	ચૂકાય
૨૪૬	૧૨	શ્ર	શ્રે
૨૫૨	૮	આત્મ	સત્તાએઆત્મ
૨૬૬	૨૧	સાહુણ	સાહૂણં
૨૬૮	૮	ચૌ	ચો
૨૭૦	૨૫	ગ ધો	ક્ષધો
૨૭૭	૧૩	ચવ	યવ
૨૮૧	૧૯	તીર્થે	તીર્થ
૨૯૨	૩૧	નથી	નથા
૨૯૬	૯	વતી	વર્તી
૩૦૦	૮	લોક	લોકે
૩૦૨	૧૩	પરિણામે	પરિણમે
૩૦૩	૨૧	મનને	મન
૩૦૪	૫	આત્મિક	સાત્વિક
૩૨૭	૧૫	ગુણોને	ગુણોના ચિંતવને
૩૩૦	૭	ચિંતાપયોગ	ચિત્તોપયોગ
૩૩૪	૨૬	પણ	૦
૩૩૮	૧૬	આત્મા	આત્મામા
૩૩૯	૨૩	સદ્ગતિ	મદ્ગતિ
૩૪૦	૧૮	ખોદવામા	ખોદવામા આવે
૩૫૫	૨૮	ભાવના	[illegible]
૩૫૬	૨	શ્રુતિ	
૩૬૫	[illegible]	આત્મા	

પત્ર	લીટી	અશુદ્ધિ	શુદ્ધિ
૩૭૯	૩૨	શાસ્ત્રાને	શાસ્રને
૩૭૯	૭૯	ભણુવી	ભણાવી
૩૭૭	૧૧	શાસ્રા	શાસ્ત્રો
૩૯૦	૨૧	શકે	શકે એમ
૩૯૫	૨૦	કરતા	પણ પ્રભાવક
૩૯૬	૩૧	કાર્યો	કાર્યો
૩૯૭	૨૪	યએલ	થએલ
૪૨૧	૮	વગેરે	વગેરેથી
૪૨૩	૧૧	જેનો	જૈનો
૪૨૭	૧૬	પોતાનો	પોતાના
૪૩૦	૧૪	જના	જૈનો
૪૩૦	૧૭	પાગીન	પાગીને
૪૩૨	૮	લોકા	લોકો
૪૦૨	૯	જનો	જૈનો
૪૩૯	૨૧	ધમ	ધર્મ
૪૪૦	૧૮	આત્માનદ	આત્માનદ
૪૪૪	૯	શગપ	રાગદેષ
૪૪૪	૨૫	તયાર	તૈયાર
૪૪૮	૧૧	કરી	કરી હોય
૪૪૯	૧૯	દેષ	દ્વેષ
૪૫૦	૧૪	શક્તી	શક્તિ
૪૫૩	૧૫	અકય	ઐક્ય
૪૫	૧૮	શ્રસે	થશે
૪૫૭	૧૦	નાગપ	રાગદ્વેષ
૪૬૦	૧૮	દયાના	દયાની
૪૬૨	૧૫	શતિ	શાન્તિ
૪૬૩	૧૫	એવો	એવી
૪૬૫	૧૩	મૈશ	મૈત્રી

પત્ર	લીટી	અશુદ્ધિ	શુદ્ધિ
૪૮૮	૫	ધમ	ધર્મ
૪૯૨	૧૧	ને	નો
૪૯૨	૨૩	સુખ	સુખ
૪૯૬	૧૨	સઘ	સંઘ
૫૦૧	૮	ઠળીલથી	કળીલાથી
૫૦૩	૧૪	ગભરઇ	ગભરાઇ
૫૦૬	૭	હાદિક	હાર્દિક
૫૦૮	૨૬	વિયાક	વિપાક
૫૧૭	૧૫	ત	તે
૫૧૮	૫	મા	મા
૫૧૮	૨૧	છકાજીયની	છકાયજીવની
૫૨૦	૧૪	અ તભાવ	અ તર્ભાવ
૫૨૮	૧૭	સ્વાત ત્ય	સ્વાત ત્ર્ય
૫૩૨	૧૩	રામજી	રામજીએ
૫૩૯	૧૯	તૃસિ	તૃપ્તિ
૫૪૦	૨૦	દેવે	દેવી

श्री अध्यात्मज्ञानप्रसारक मंडळ तरफथी

श्रीमद् बुद्धिसागरसूरिजी ग्रन्थमाळामां

प्रगट थयेला ग्रन्थो

ग्रंथांक		पृष्ठ	किंमत.
१	क भजन संग्रह भाग १ लो.	२००	०-८-०
* १	अध्यात्म व्याख्यानमाळा.	२०६	०-८-०
* २	भजनसंग्रह भाग २ जो.	३३६	०-४-०
* ३	भजनसंग्रह भाग ३ जो.	२१५	०-८-०
* ४	समाधि शतकम्.	६१२	०-८-०
* ५	अनुभव पच्चिशी	२४८	०-८-०
६	आत्मप्रदीप,	३१५	०-८-०
* ७	भजनसंग्रह भाग ४ थो.	३०४	०-८-०
८	परमात्मदर्शन	न२क	०-१२-०
* ९	परमात्मज्योति.	५००	०-१०-०
* १०	तत्त्वबिंदु.	२३०	०-४-०
* ११	गुणानुराग. (आवृत्ति बीजी	२४	०-१-०
* १२-१३	भजनसंग्रह भाग ५ मो तथा ज्ञानदीपिका.	१९०	०-६-०
* १४	तीर्थयात्रानु विमान (आ.बीजी)	६४	०-२-०
* १५	अध्यात्म भजनसंग्रह	१९०	०-६-०
* १६	गुरुबोध.	१७४	०-४-०
* १७	तत्त्वज्ञानदीपिका	१२४	०-६-०
१८	गहूलीसंग्रह भा १	११२	०-३-०

* १९-२० श्रावकधर्मस्वरूप भाग १-२ (आवृत्ति त्रीजी)		३०-४०-१-०
* २१ भजन पद संग्रह भाग ६ ठो.	२०८	०-१२-०
२२ वचनामृत,	८३०	०-१४-०
२३ योगदीपक.	३०८	०-१४-०
२४ जैन ऐतिहासिक रासमाळा,	४०८	१-०-०
* २५ आनन्दघनपदसंग्रह भावार्थसहित	८०८	२-०-०
* २६ अध्यात्म शान्ति (आवृत्ति बीजी)	१३२	०-३-०
* २७ काव्यसंग्रह भाग ७ मो.	१५६	०-८-०
* २८ जैनधर्मनी प्राचीन अने अर्वाचीन स्थिति.	९६	०-२-०
* २९ कुमारपाल (हिंदी)	२८७	०-६-०
३० थी ३४ सुखसागर गुरुगीता.	३००	०-४-०
३५ षड्द्रव्य विचार.	२५०	०-४-०
* ३६ विजापुर वृत्तांत.	९०	०-४-०
३७ साबरमती काव्य.	१९६	०-०-०
३८ प्रतिज्ञा पालन.	११०	०-५-०
३९-४०-४१ जैनगच्छमतप्रबंध संघप्रगति जैनगीता.	४०४	१-०-०
४२ जैन धातुप्रतिमा लेख संग्रह		१-०-०
४३ मित्रमैत्री.		०-८-०
४४ शिष्योपनिषद्.	४८	०-२-०
४५ जैनोपनिषद्,	४८	०-२-०
४६-४७ धार्मिक गद्यसंग्रह तथा सदुपदेश भाग १ लो.	९७६	३-०-०

४८ भजन सग्रह भा ८	९७६	३-०-०
४९ श्रीमद् देवचंद्र भा. २	१०२८	२-०-०
५० कर्मयोग.	१०१२	३-०-०
५१ आत्मतत्त्व दर्शन	११२	०-१०-०
५२ भारत सहकार शिक्षण काव्य	१६८	०-१०-०
५३ श्रीमद् देवचद्र भा २	१२००	३-८-०
५४ गहूली सग्रह भा २	१३०	०-४-०
५५ कर्मप्रकृतिटीका भाषातर	८००	३-०-०
५६ गुरुगीत गुरुहूलीसग्रह	१९०	०-१२-०
५७-५८आगमसार अने अध्यात्म गीता४३०		०-३-०
५९ देवचद्र स्तुति स्तवन सग्रह	१५०	०-४-०
६० पूजासग्रह भा १ लो	४१६	१-०-०
६१ भजन पदसग्रह भा. ९	४६०	१-८-०
६२ भजन पदसग्रह भा १०	२००	१-०-०
६३ पत्र सदुपदेश भा २	५७०	१-८-०

* आ नीशानीवाळा ग्रंथो मीलकमा नथी.

उपरना पुस्तको मळवानुं ठेकाणु.

वकील मोहनलाल हीमचद

(गुजरात) पादरा

સદુપદેશ પત્ર.

ભાગ ૨ જો.

લેખક બુદ્ધિસાગર   મુ૦ સાણંદ,

સં. ૧૯૬૮ ના માગશર સુદિ ૫

મુ વલસાડ, તત્ર વૈરાગ્યાદિગુણાલંકૃત મુનિ અમૃતસાગર મુનિ વૃદ્ધિસાગર તથા મુનિ જીતસાગર યોગ્ય અનુવંદનસુખશાતા વિ તમો વલસાડ પહોંચ્યા તે પત્રથી જાણ્યું ત્યા સુશ્રાવક નાથાલાલ ખુબચંદ તથા કેશરીચંદ તથા ફુલચંદ વગેરે ભક્તિ કરવામા રાગી છે તમારી ઇચ્છા પ્રમાણે ત્યા રહેશો ક્ષયરોગીને સુકી હવાની ઉપયોગિતા છે ક્ષયરોગની ત્રીજી ભૂમિકામા તમારૂ શરીર છે તેથી હવે શરીરનો ભરૂસો ન રહે હવે તો પ્રભુસ્મરણ, આત્મધ્યાનની ઔષધિથી આત્માને પુષ્ટ કરવો. રોગકાળે સતને પ્રભુ યાદ આવે છે અને અજ્ઞાનીને દુનિયામા ચિત્ત રહે છે તમે કંચનકામિની ત્યાગરૂપ ચારિત્ર સારી રીતે પાળ્યું છે, ગુરૂભક્તિમા ખામી રાખી નથી હવે તો ધાર્મિક ક્ષત્રિયોદ્ધો બની આત્માનો ઉપયોગી થા સર્વ જીવોને ખમાવ રાત્રિદિવસ આત્મશુદ્ધિ થાય એવી ભાવના ભાવવી મારાથી જે કઇ અપ્રીતિ થઇ હોય તે આત્મસાક્ષીએ ખમાવુ છુ ગુરૂએ શિષ્યોને ખમાવવા જોઇએ શિક્ષા ઉપાલંભ પ્રસંગે વા બીજા પ્રસંગે આશય સમજ્યા વિના શિષ્યના મનમા અરૂચિ વગેરે પરિણામ પ્રગટે તેથી ગુરૂએ પણ શિષ્યોને ખમાવવા જોઇએ આવી માંદગીમા તો સારી રીતે પરસ્પર ક્ષમાપના થવી જોઇએ

દય બદલાય છે અને નવીન મળે છે ગુરૂભક્તિ પ્રતાપે ત્હારા આત્માની શાંતિનો પ્રકાશ થાઓ. સુરત પહોંચના સમાચાર આપજે વિશેષ શું લખુ આત્માનો તીવ્ર ઉપયોગ રાખજે ૐ अर्हं शांति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર મુ૦ દમણ

શ્રી સુરત તત્ર વૈરાગ્યાદિ ગુણાલંકૃત મુનિ અમૃતસાગર તથા જીતસાગર તથા વૃદ્ધિસાગર યોગ્ય અનુવંદન સુખશાતા

વિ જીતસાગરના પત્રથી સુરત પહોચ્યાના તથા તબિયત ના સમાચાર જાણ્યા તબિયત સુધરવી મુશ્કેલ છે છેલ્લા દિવસો છે એમ લખાણ્યુ તે જાણ્યુ યોદ્ધા રણમા સંચરે તેમ હવે ખરી વખતે તૈયાર થવુ શરીર પ્રાણ તો જવાના એમા કોઇ ફેરફાર કરે તેમ નથી છેલ્લી બાજી જીતવા માટે મોહને મારીને જેથી મરી આત્માથી અમર થવાનો ઉપયોગ ધારવો મૃત્યુ તો એક મહોત્સવ છે, તેમા આત્માના આનંદથી ઉલ્લાસમાન થવુ જોઇએ ત્હને ગુરુ મહારાજશ્રી સુખસાગરજી મહારાજના દર્શન કરવાની તીવ્ર ઇચ્છા છે પણ હવે ભાવથી દર્શન કરી લે હૃદયમા ગુરુદેવની આકૃતિ ખડી કરી દર્શન કરી લે અને એટલાથી સંતોષ પામ પડી તો ત્હને જેમ રુચે તેમ કર ગુરુમહારાજ પર પત્ર લખી વંદન કરી ક્ષમા ના કરી લેજે, કર્મની બાજીમા હર્ષ શોક પામવા જેવુ કંઇ નથી શ્રી તીર્થંકરો અને ઇંદ્રો સર ખાના દેહો પણ સદા રહ્યા નથી, જે જન્મે છે તે મરે છે આત્મા નિશ્ચયથી અજન્મા અને અમર છે તું આત્મા છે અને જ્ઞાનાદિ અનંત ગુણમય છે દેહ વાણી આદિથી આત્મા ન્યારો છે જે જે વસ્તુઓ દેખાય છે તે આત્મા નથી જ્ઞાન અને પૂર્ણાનંદ સ્વરૂપ આત્મા છે, આત્મા તે શ્વેતાંબર અને દિગંબર વા ઢુંઢકાદિ રૂપે નથી પુરૂષાદિ વિગેરેના ભાવોથી આત્મા ન્યારો છે બાહ્ય સાધનો પણ આત્મા નથી આત્માનુ માન

કરનાર કોઈ નથી એવો આત્મા તું છે ત્હારૂં અમૃતસાગર એવું નામ અને દેહરૂપ તે પણ આત્મા નથી શબ્દવાચ્ય આત્મા છે પણ શબ્દથી ભિન્ન છે એમ જાણ

શરીર છુટતા આત્મા નિત્ય અબાધિત રહે છે એમ વિશ્વાસ રાખી આનંદમા જીવન ગાળ શુભાશુભ કર્મ તેથી પણ આત્મા ભિન્ન છે માટે મૃત્યુસમયે આત્મોપયોગી થજે વાણી બંધ થતા તથા કાનની શ્રવણશક્તિ બંધ થતા આત્માની યાદી કરજે શરીરમાથી પ્રાણ ટળતા તથા તે કાળે રોગથી અશાતા થતા આત્માની યાદી કરજે અને દુઃખને સહન કરજે દરિયાના કાંઠે ઉતરનારની પેઠે છેલ્લી ઘડીએ હિંમત-વિશ્વાસ રાખજે પાર્શ્વવર્તિ સાધુઓને ખમાવી લેજે બીજાઓ શરણ સંભળાવે તેમા શબ્દ સંભળાય ત્યા સુધી ધ્યાન રાખજે અને શબ્દ સાંભળવાની શક્તિ બંધ થાય ત્યારે મનમા પ્રભુનું સ્મરણ કરજે ગુરૂભક્તિશક્તિની તે કાળે ત્હને સહાયતા મળશે અને અંતરમા પ્રભુનું સ્મરણ રહેશે મારા લખેલા શબ્દો ખાસ યાદીમા રાખજે અને હવે ધર્મ કરવામા અત્યંત ઉપયોગી થજે વ્હેલા મેંડા સર્વને મૃત્યુની પેલી પાર જવાનું છે એમ ધારી આવેલો વખત ચુકીશ નહિ પ્રભુ પર શુદ્ધશ્રદ્ધા પ્રેમભક્તિના જે સંસ્કારો પડેલા છે તે દુર્ગતિના રોધક છે અને સદ્ગતિકારક છે સમકિતી ગમે તે માર્ગથી મોક્ષ પામે છે ચારિત્રી તો જરૂર મોક્ષની સન્મુખતાને પામે છે માટે આનંદોત્સાહથી મરણપર્યાયને વેદી આગળ વધજે આ આંખે જે દેખાય છે તેના કરતા આત્મજ્ઞાન પ્રકાશથી આગળ ઘણું દેખાશે આત્મા હંસરૂપ છે, તેનું જ્ઞાન અને આનંદભાવસ્વરૂપ છે આકાશમા હે હંસ ઉંચો ઉડ !!! કેટલાક હંસો ત્હારી આગળ છે અને કેટલાક હંસો ત્હારી પાછળ છે મુસાફરને મુસાફરીમા ક્યા પ્રતિબંધ રાખવો મુસાફરનું કયું સ્થળ છે ? માટે મુસાફરીમા આગળ આત્મભાવે વિહાર કરવો ધર્મસાધન કરશો મારૂં હૃદય તું છે હૃદયરૂપ અન્યો

મળે વા ન મળે તેની હવે વિચારણા નથી ત્હારૂ ભલુ થાઓ, ત્હને શાતિ મળો ત્હારા આત્માની ઉન્નતિ થાઓ એવું પ્રભુપ્રતિ પ્રાર્થુ છુ ॐ अर्हं शाति ૨

મુ૦ મુબા.

શ્રી પાટણ મધ્યે વૈરાગ્યાદિ ગુણગણાલકૃત પરમગુરૂ સાગર પેઠે ગભીર મેરૂ પેઠે ધીર સુવિહિત મુનિગણ મુકુટમણિ, કલિ કાલમા ઉત્કૃષ્ટ વ્યવહાર ક્રિયા ચારિત્રપાલક, વર્ત્તમાનમા સર્વ મુનિ વૃન્દમા અનિર્દભ મુનિ શિરોમણિ, ઉત્કૃષ્ટરીત્યા ગોચરી દોષશોધક, મહામુનીશ્વર પરમપૂજ્ય, પરમધ્યેય અશરણશરણ સાક્ષાત્ શાત મૂર્તિ પરમોપકારી ગુરૂ મહારાજ શ્રી ૧૦૦૮ શ્રી સુખસાગર ગુરૂ મહારાજ સાહેબની પવિત્ર સેવામા

મુબાઈથી લેખક આપનો બાલક અન્તેવાસી આપના ચરણ કમલની રજ સમાન બુદ્ધિસાગરની અસખ્યવાર વદના સ્વીકાર ગોજી વિ આપની આજ્ઞાથી મુબાઈમા સઘાગ્રહથી ચોમાસુ કર્યુ છે આપની સેવાભક્તિથી જે કલ્યાણ છે તેટલુ મુબાઈમા ઉપદેશ આદિ પ્રવૃત્તિથી હુ માનતો નથી છતા આપની આજ્ઞાએ અત્ર રહેવુ પડયુ છે આપની પાસે રહેવામા અત્યત નિવૃત્તિ મળે છે અને માથે કોઈ જાતનો ભાર રહેતો નથી અત્રનું મથનુ વાતાવરણ હાલતો લાલન શિવજીના કેશથી દોલાયમાન છે પણ હું આપની કૃપાથી જેમ અને તેમ નિસગતું છુ અને અને ઉપાશ્રયમા વ્યાખ્યાન વગેરેમા શાતિ વર્ત છે મ્હને બાહ્ય ધમાલમા બિલકુલ રસ પડતો નથી તેમ જ તેની ધમાલમા જૈન શાસનની કઈ ઉન્નતિ નથી ઉપદેશથી જે હિત થાય છે તે કોઈના પર દબાણ કરી જોર બતાવવાથી થતું નથી કલેશાદિની ઉદીરણાના સબધ માત્રથી હુ ન્યારો રહેવા ઇચ્છુ છુ સાવન ભેદે અને સાધન મતભેદે કલેશ કરવામા ધર્મ નથી આના જમાનામા હવે મતભેદની તકરારથી જૈન સઘની અવનતિ સિવાય

કશું જોતો નથી મારા વિચારોથી મારી સાથે ઘણા વિરોધ રાખે છે તેવુ કાને સભળાય છે છતા તેઓની સાથે હું શુદ્ધ પ્રેમથી વર્તું છુ તેઓનું મન વાણી કાયાથી અશુભ ચિંતવતો નથી મતભેદ તો સદા વિશ્વમા રહેવાનો, પ્રકૃતિ પોતાનું કાર્ય કર્યા કરે છે. આત્માએ આ માનુ કાર્ય કરવુ જોઈએ

આખા દિવસનુ ગદ્ધાવૈતરૂ અને કમાણીમા કઈ નહિ એવા ધર્મના નામે તથા ધર્મમતભેદ નામે ઝઘડામા પડવાથી સ્વપરનુ હિત નથી એમ આપ કૃપાથી મ્હને પૂર્ણ નિશ્ચય છે સર્વ દર્શનો દુનિયામા પ્રવર્તે છે તેમાથી નયોની અપેક્ષાએ સત્ય ગ્રહણ કરવુ અને અપેક્ષાએ સત્ય માનવુ એવુ જ્ઞાન, પ્રભુ મહાવીરદેવે પ્રબોધ્યુ છે કે જેથી ધર્મી અગર અધર્મી સાથે સમભાવ રહે સકુચિત દૃષ્ટિથી સઘમા મતામત કરવી કગવવી તે બિલ્કુલ મ્હને રૂચતુ નથી મુબાઈમા જૈન સઘમા અનેક વિચાર મત ભેદવાળુ ધર્મવાતાવરણ છે અને તે અનેક મવીય જૈનોના સબધથી હોઈ શકે તેમા આપણે તો આપણુ કરવુ અને અન્યો સાથે શુદ્ધ પ્રેમથી વર્તવુ મતભેદમા સહિષ્ણુતા રાખવી બાહ્ય સાધનો જુદા જુદા મતભેદે હોય છતા આત્મા પોતાના ઉપયોગમા વતતો હોય તો તેમા કશું તકરાર જેવુ નથી મ્હને તપાગચ્છ સમાચારી પ્રમાણે વર્તવાની સ્વતત્રતા છે અને તેનુ વ્યવહારથી લક્ષ્યબિંદુ મોક્ષ છે તેમ અન્યોને સ્વસ્વદર્શન સપ્રદાયગચ્છ મતવ્ય પ્રમાણે વર્તવાની સ્વતત્રતા છે હું અન્યોની સાથે પરસ્પર વિચારાચાર મતભેદ છતા મતવ્ય સમાન અવિરોધી વિચારાચારે સહચરતા ધારી શકુ એવુ આપની પાસેથી તથા પરમપૂજ્ય શ્રીમદ મહાયોગી શ્રી રવિસાગરજી મહારાજ પાસેથી તથા અધ્યાત્મ જ્ઞાનશાસ્ત્રોથી તથા યોગશાસ્ત્રોથી શીખ્યો છુ તેથી સર્વદર્શન ધર્મવાળાઓની સાથે આત્મભાવથી વર્તન થાય છે તેઓ તેઓની માન્યતા પ્રમાણે વર્તે છે, અને હું વ્યવહારથી તપાગચ્છની માન્યતા પ્રમાણે વર્તુ છુ સમભાવ પ્રગટતા વિશ્વવર્તિ

મળે વા ન મળે તેની હવે વિચારણા નથી ત્હારૂ ભલુ થાઓ, ત્હને શાતિ મળો ત્હારા આ માની ઉન્નતિ થાઓ એવુ પ્રભુપ્રતિ પ્રાર્થુ છુ ૐ अर्हं शान्ति ३

મુ૦ મુબા૦

શ્રી પાટણ મધ્યે વૈરાગ્યાદિ ગુણગણાલકૃત પરમગુરૂ સાગર પેઠે ગભીર મેરૂ પેઠે ધીર સુવિહિત મુનિગણ મુકુટમણિ, કલિ કાલમા ઉત્કૃષ્ટ વ્યવહાર ક્રિયા ચારિત્રપાલક, વર્તમાનમા સર્વ મુનિ વૃન્દમા યનિર્મલ મુનિ શિરોમણિ, ઉત્કૃષ્ટરીત્યા ગોચરી દોષશોધક, મહામુનીશ્વર પરમપૂજ્ય, પરમધ્યેય અશરણશરણ સાક્ષાત્ શાત મૂર્તિ પરમોપકારી ગુરૂ મહારાજ શ્રી ૧૦૦૮ શ્રી સુખસાગર ગુરૂ મહારાજ સાહેબની પવિત્ર સેવામા

મુબાઈથી લેખક આપનો બાલક અન્તેવાસી આપના ચરણ કમલની રજ સમાન બુદ્ધિસાગરની બસ ખ્યવાર વદના સ્વીકાર શોજી વિ આપની આજ્ઞાથી મુબાઈમા સઘાગ્રહથી ચોમાસુ કર્યુ છે આપની સેવાભક્તિથી જે કલ્યાણ છે તેટલુ મુબાઈમા ઉપદેશ આદિ પ્રવૃત્તિથી હુ માનતો નથી છતા આપની આજ્ઞાએ અત્ર રહેવુ પડયુ છે આપની પાસે રહેવામા અત્યત નિવૃત્તિ મળે છે અને માથે કોઈ જાતનો ભાર રહેતો નથી અત્રનુ મઘનુ વાતાવરણ હાવતો લાલન શિવજીના કેગથી દોલાયમાન છે પણ હુ આપની કૃપાથી જેમ બને તેમ નિસગર્તુ છુ અને અને ઉપાશ્રયમા વ્યાખ્યાન વગેરેમા શાતિ વર્તે છે મ્હને બાહ્ય ધમાલમા બિલકુલ રસ પડતો નથી તેમ જ તેવી ધમાલમા જૈન શાસનની કઈ ઉન્નતિ નથી ઉપદેશથી જે હિત થાય છે તે કોઈના પર દબાણ કરી જોર બતાવવાથી થતુ નથી કલેશાદિની ઉદીરણાના સબધ માત્રથી હુ ન્યારા રહેવા ઇચ્છુ છુ સાધન ભેદે અને સાધન મતભેદે કલેશ કરવામા ધર્મ નથી આવા જમાનામા હવે મતભેદની તકરારથી જૈન સઘની અવનતિ સિવાય

કશું જોતો નથી મારા વિચારોથી મારી સાથે ઘણા વિરોધ રાખે છે તેવુ કાને સભળાય છે છતા તેઓની સાથે હું શુદ્ધ પ્રેમથી વર્તું છુ તેઓનુ મન વાણી કાયાથી અશુભ ચિંતવતો નથી મતભેદ તો સદા વિશ્વમા રહેવાનો, પ્રકૃતિ પોતાનુ કાર્ય કર્યા કરે છે. આત્માએ આત્માનુ કાર્ય કરવુ જોઈએ

આખા દિવસનુ ગદ્ધાવૈતરૂ અને કમાણીમા કઈ નહિ એવા ધર્મના નામે તથા ધર્મમતભેદ નામે ઝઘડામા પડવાથી સ્વપરનુ હિત નથી એમ આપ કૃપાથી મ્હને પૂર્ણ નિશ્ચય છે સર્વ દર્શનો દુનિયામા પ્રવર્તે છે તેમાથી નયોની અપેક્ષાએ સત્ય ગ્રહણ કરવુ અને અપેક્ષાએ સત્ય માનવુ એવુ જ્ઞાન, પ્રભુ મહાવીરદેવે પ્રબોધ્યુ છે કે જેથી ધર્મી અગર અધર્મી સાથે સમભાવ રહે સકુચિત દૃષ્ટિથી સઘમા મતામત કરવી કરાવવી તે બિલ્કુલ મ્હને રૂચતુ નથી મુબાઈમા જૈન સઘમા અનેક વિચાર મતભેદવાળુ ધર્મવાતાવરણ છે અને તે અનેક મતીય જૈનોના સબધથી હોઈ શકે તેમા આપણે તો આપણુ કરવુ અને અન્યો સાથે શુદ્ધ પ્રેમથી વર્તવુ મતભેદમા સહિષ્ણુતા રાખવી બાહ્ય સાધનો જુદા જુદા મતભેદે હોય છતા આત્મા પોતાના ઉપયોગમા વર્તતો હોય તો તેમા કશુ તકરાર જેવુ નથી મ્હને તપાગચ્છ સમાચારી પ્રમાણે વર્તવાની સ્વતત્રતા છે અને તેનુ વ્યવહારથી લક્ષ્યબિંદુ મોક્ષ છે તેમ અન્યોને સ્વસ્વદર્શન સપ્રદાયગચ્છ મતવ્ય પ્રમાણે વર્તવાની સ્વતત્રતા છે હું અન્યોની સાથે પરસ્પર વિચારાચાર મતભેદ છતા મતવ્ય સમાન અવિરોધી વિચારાચારે સહચર્ગના ધારી શકુ એવુ આપની પાસેથી તથા પરમપૂજ્ય શ્રીમદ્ મહાયોગી શ્રી રવિસાગરજી મહારાજ પાસેથી તથા અધ્યાત્મ જ્ઞાનશાસ્ત્રોથી તથા યોગશાસ્ત્રોથી શીખ્યો છુ તેથી સર્વદર્શન ધર્મવાળાઓની સાથે આત્મભાવથી વર્તન થાય છે તેઓ તેઓની માન્યતા પ્રમાણે વર્તે છે, અને હુ વ્યવહારથી તપાગચ્છની માન્યતા પ્રમાણે વર્તુ છુ સમભાવ પ્રગટતા વિશ્વવર્તિ

સર્વ ધર્મવાળાઓની મુક્તિ થાય છે તો દિગમ્બર-શ્વેતામ્બર સર્વ ગચ્છવાળાની મુક્તિ થવામા કશો વિરોધ નડતો નથી કષાય ત્યાગથી સર્વ દર્શનમા મુક્તિ છે માટે જૈન શાસ્ત્રોમા સ્વલિગે અને અન્યલિગે મુક્તિ કથી છે તપાગચ્છથી અન્યગચ્છો વગેરેની માન્યતા જૂદી હોય તથા તપાગચ્છવાળાઓએ જે જે અન્યગચ્છોની માન્યતા જૂદી ઠરાવી હોય તો તેમા વ્યવહારનયથી વિચારભેદ છે તેથી કંઈ નિશ્ચયનયે સર્વગચ્છવાળાઓને આત્માની શુદ્ધિ કરવામા કશો અતરાય નડતો નથી અધ્યાત્મજ્ઞાન દૃષ્ટિથી સર્વ ગચ્છીય લોકોની સમભાવ પ્રગટે મુક્તિ થઇ શકે છે એવો મ્હને અનુભવ આવ્યો છે તેથી ગચ્છક્રિયા વિચાર મતભેદે કોઇની સાથે કલેશની ઉદીરણા થાય એવુ વર્તન વા વિચાર લેશ પણ પ્રગટાવતો નથી તેમ જ હુ આપણી તપાગચ્છ સાગર શાખાની સમાચારી પાળવામા મડદાલ પણ ન બની શકુ અન્ય ગચ્છવાળાઓ કદાપિ મારી સન્મુખ પોતાના ગચ્છની સત્યતાને શાસ્ત્રાજ્ઞા પ્રમાણે સિદ્ધ કરવાનુ કહે તો તેમા હુ રસ ન લઇ શકુ અને જેમ બને તેમ ઉપશમભાવમા રહુ અને મનમા જાણુ કે હજી એ લોકો એટલી દશાના અધિકારી છે સપ્રદાય દર્શન ગચ્છ કોમ વગેરેમા સત્ય જે જે અશે દેખાય તે દેખુ પણ તેના અપ્રશસ્ય મોહે મુઝાઇને આત્માનો શુદ્ધોપયોગ ન ભૂલુ એવી આપની કૃપા છે વ્યવહારે ગચ્છમા સાધુઓએ રહેવુ પણ ગચ્છભેદે ક્લેશ ન કરવો જેમ શખ પચવર્ણની માટી ખાઇને શ્વેતરગ રૂપે પરિણમાવે છે તેમ આત્મજ્ઞાની સર્વ સપ્રદાય ગચ્છાચાર વિચારને આત્માની શુદ્ધતા કરવામા પરિણમાવે છે એટલે તેવી બાબતોમા હુ મુઝાતો નથી

જૈન ધર્મ છે તે વડના સમાન છે અને તેના ડાળા ન્તભ વડવાઇઓ તે ગચ્છના સમાન છે એમ આત્માની શુદ્ધતા જેને જે રીતે થાય તેને તે રીતે ગચ્છમા રહીને વર્તવુ એ જ ઉપશમાદિ ભાવી જૈનોનુ કર્તવ્ય છે વસ્તુપાલે સર્વગચ્છના સાધુઓ વગેરેને સ્વગૃહે બોલાવી ભક્તિ કરી હતી અન્ય લોકોને

સેવાના માર્ગમા પ્રવર્તીને પ્રભુ મહાવીર દેવના મહાતત્ત્વોને સમજાવીએ પણ ખડનશૈલીથી નહીં સાપેક્ષનય શૈલીએ અન્ય ધર્મીઓને પ્રભુનો ઉપદેશ જણાવીએ એવી આપની હિતશિક્ષા કે અન્ય ગચ્છીય સાધુઓનો સ્વપ્નમા પણ દ્વેષ ન કરે, તેમની ગચ્છ પરપરામા થએલ ઉત્તમ સાધુઓના ગુણાનુરાગી થવુ અને અન્ય ગચ્છીય સાધુઓને મળતા સત્કાર કરવો એવુ આપનુ યથાર્થ વચન છે મારૂ વર્તન તેવુ છે શ્રી જગદ્ગુરુ હીરવિજયસૂરીએ પ્રવર્તાવેલા બાર બોલમા તેવુ ઉદાર વર્તન સ્પષ્ટ છે હવે તો તેથી પણ વિશેષ ઉદાર વર્તનથી વર્તવાની જરૂર છે એવુ આપની પૂર્ણ કૃપાથી અનુભવાયું છે બહિરાત્મ દશાથી અતરાત્મ દશામા જવુ અને અતરાત્મ દશામાથી પરમાત્મ દશામા જવા માટે ગુરુની પૂર્ણ કૃપાથી વચ્ચે મતિમોહાદિ વિઘ્નો ઉપસ્થિત થતા નથી આપની કૃપાથી જ્ઞાન ધ્યાનમા જીવન જાય છે અને વ્યાખ્યાન કરણાદિ ધર્મપ્રવૃત્તિ થયા કરે છે આપની કૃપાથી કલેશભેદ વાતાવરણમા મધ્યસ્થભાવે નિર્લેપ રહી શકુ છુ આપને જ્યા ચોમાસુ કરવાનુ હોય તે નિશ્ચયથી જણાવશો આપની કૃપા એ જ આત્મશુદ્ધિ છે પત્રથી દર્શન આપતા રહેશો એજ લેખક આપનો બાળ બુદ્ધિની કોટાકોટી વદના હોશો.

મુ૦ સુરત

પાટણ તત્ર વિશ્વવદ્ય સમતાસાગર દ્રવ્યભાવ ચારિત્રધારક મહાયોગી સરલતાસાગર માર્દવનીઅવધિ, નિર્લોભતાનુ આદર્શ, અતરાત્મસ્વરૂપ ચારિત્રધારક મુનિમડલમા ચારિત્રની ઉત્કૃષ્ટતામા વર્તમાનમા પ્રસિદ્ધ, પરમપૂજ્ય, પરમોપકારી, પરમ ગુરુ શ્રી સુખસાગરજી મહારાજ સાહેબની પવિત્ર સેવામા

સુરતથી લેખક આપના ચરણકમલમા ભ્રમરસમાન બાલબુદ્ધિની એક કરોડને આઠવાર વદન સ્વીકારશો આપના પત્રથી અત્યત આનદ થાય છે આપની કૃપા એ જ મારૂ જીવન છે

ત્યાથી મારાપર કૃપાના આન્દોલનો મોકલતા રહેશો મારી કાળજી આપને ઘણી છે તેનો મને પૂણ વિશ્વાસ છે સાધુમડળ અહીં સુખેથી સયમયાત્રાનુ નિર્વહન કરે છે આપની રીઝ આગળ વિશ્વની ખીજની પરવા નથી, આપનુ દિલ રાજી રહે એ જ મારો ધર્મ, મારી સેવાભક્તિ ગણુ છુ આપના વાત્સલ્ય પ્રેમની આગળ સર્વ કુર્બાન છે આપની રીઝમા પ્રભુની રીઝ છે પ્રભુ રૂઠે તો ગુરૂનુ શરણુ છે પણ ગુરૂ રૂઠે તો કોઈનુ શરણુ નથી આપની સેવાભક્તિમ સવ પચપરમેષ્ઠીની સેવાભક્તિ છે આપના હૃદયમા મારૂ સ્મરણ એ જ મારી પરમ સૌભાગ્ય દશા છે નીતિવિમળ ને નીતિસાગર નામ ધરાવી પાસે રાખવો એ કોઈ રીતે યોગ્ય નથી એવુ સ્વાનુભવથી જણાવુ છુ, છતા આપની જેવી મરજી તેવી મારી મરજી

આપની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તવામા ધર્મ છે આપની હિત શિક્ષાઓ દરરોજ પ્રસગે યાદ આવે છે અને તેથી આપની અનુભવ શક્તિનો સારો ખ્યાલ આવે છે સદ્ગુરૂના શરણથી મુક્તિ છે આપની વૈરાગ્ય દશાનો પ્રભાવ મારાપર જેવો પડયો છે તેવો અન્યોએ પાડયો નથી આપની સરલતા તથા ત્યાગદશા અલૈકિક છે હે પ્રભો! ત્યાથી મારા પર કૃપાઆશીના આન્દોલનો ફેકતા કરશો કે જેથી મારી ઉન્નતિ થાય હે પ્રભો! આપનાથી દૂર રહેવુ એ કોઇ રીતે ઇચ્છવા યોગ્ય નથી છતા આપની આજ્ઞાથી દૂર રહ્યા છતા આપના આત્માના ગુણોમા રમણતા કરતો છતો આપની પાસે રહેલો હોઉં એવો ભાવ પામુ છુ હે ગુરો! આપના રજનમા વિશ્વનુ અને પ્રભુનુ રજન અનુભવુ છુ આપના આશયો જાણીને આપની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તવુ એમા શી શ્રદ્ધા? પરતુ આપની આજ્ઞાના આશયો સમજવામા ન આવે છતા આપની આજ્ઞામા પ્રાણાદિકનું અર્પણ થાય તે જ શ્રદ્ધાનો હુ પૂજક છુ અને એવી શ્રદ્ધાને ભલે લોકો અન્ધશ્રદ્ધા કહે તે પણ મારે તો તેવી શ્રદ્ધાથી મુક્તિ છે પરતુ શુષ્કતા આણનાર બુદ્ધિવાદનો એકલો નિરપેક્ષ પૂજક નથી

હે પ્રભો! આપની આજ્ઞામા સર્વકાલના તીર્થંકરોની આજ્ઞા છે એવુ માનવામા અને તે પ્રમાણે વર્તવામા મારા આત્માની શુદ્ધતા છે, એવો દઢ નિશ્ચય છે સદ્ગુરૂનુ સર્વથા શરણુ કરવાથી આત્મ સાક્ષાત્કાર છે આપ ગુરૂની આજ્ઞામા સર્વ ગુરૂઓની આજ્ઞા સમાઇ જાય છે આપનું સ્મરણુ ધ્યાન સેવા ભકિત તેજ આત્માનું સ્મરણુ ધ્યાન સેવા ભકિત છે એવો પૂર્ણ નિશ્ચય છે, એવા નિશ્ચયથી આત્માનુભવ થયો છે

હે પ્રભો! આપના દર્શન જ્યારે થશે ત્યારે આત્માને ધન્ય માનીશ આપના હુકમ પ્રમાણે વર્તવું તેજ આપની સેવા છે આપની એક હિત શિક્ષામા ઘણા સૂત્રો સમાઈ જાય છે આપના વિના કોઇ અન્ય આધાર નથી એમ જાણીને હિત શિક્ષાઓ લખતા રહેશો શિષ્ય અનેક શાસ્ત્રોનો મુખપાઠ કરે તોપણ આપના એક અનુભવોદ્ગારના આગળ શિષ્ય તે શિષ્ય જ છે માટે હિતશિક્ષા દેવામા આપ જેટલા ઉજમાળ તેટલી મારી ઉન્નતિ હું માનુ છુ હે પ્રભો દયાળુ! આપકૃપાથી મ્હને આત્મશાતિનો અનુભવ થયો છે તેથી બાહ્યમા મ્હને રસ પડતો નથી ઔદયિકભાવમા પ્રાય સાક્ષીભાવ વેદાય છે અને સમભાવ વૃત્તિ રહે છે તે ફક્ત આપની કૃપા છે આપની કૃપા તે જ પ્રભુની કૃપા છે આપના દર્શન તે જ પ્રભુના દર્શન છે સન્ત ગુરૂથી પ્રભુનો સાક્ષાત્કાર થાય છે આપના નામરૂપાદિમા સ્વાર્પણુ ભાવની ભાવનાનો આરોપ કરીને શુદ્ધાત્મ રસ વેદવા પુરૂષાર્થ કરૂ છુ સર્વ શિષ્યો સુખે સયમયાત્રા કરે છે વ્યાખ્યાનાદિ ધર્મ પ્રવૃત્તિનું સેવન થાય છે આપની કૃપાથી અન્ય લોકોને ધર્મ લાભ સારી રીતે થાય છે બાહ્યચારિત્રમાથી આત્મચારિત્રમા પરિણમવુ એવુ પરિણમન એ જ સાધ્યોપયોગ છે અને તેમા પરિણમવામા સર્વશાસ્ત્રો તપ-જપ સયમનો સાર આવી જાય છે પત્રદ્વારા દર્શન દેતા રહેશો આજ્ઞાઓ ફરમાવતા રહેશો એજ લેખક આપનો બાલ બુદ્ધિની કોટાકોટિ વદના

સ ૧૯૬૬ જેઠ સુદિ ૫

બ્ધ્યુ૰ બુદ્ધિસાગર મુ૦ સુરત
મ. ૧૯૬૬

શ્રી પાટણ તત્ર વૈરાગ્યાદિ ગુણાલકૃત પરમપૂજ્ય પરમગુરૂ રત્નત્રયીસાધક ક્રિયાયોગી સરલતામૂર્તિ શાતયોગી ગુરૂવર્ય્ય પૂજ્યપાદ શ્રીમન્ યોગિરાજ શ્રી સુખસાગરજી ગુરૂ મહારાજની પવિત્ર સેવામા સુરતથી લે આપનો બાલ બુદ્ધિની ૧૦૦૮ વાર વદન વાચશો આપનો પત્ર વચી અત્યત આનદ થયો પરભાવમા કોઈ જીવ પડતો હોય તેને આપ સ્વભાવમા લાવવાને અત્યત દયાળુ છો આપ કૃપાએ પરભાવમા પતન થવાનો પ્રસગ છતા પરભાવવૃત્તિ ઉપશમી છે તેથી હવે તેમા રસ પડયા વિના પ્રવૃત્તિ થઈ શકતી નથી જનતાના સગમા નિસગ બુદ્ધિએ ન રહેવાય ત્યા સુધી ગુરૂની પાસે રહેવામા જ કલ્યાણ છે એવો મારો નિશ્ચય છે તેથી જેમ બને તેમ અતરમા આત્મોપયોગે રહીને મનુષ્યોના પરિચયમા કલ્યાણાર્થે આવવા માટે પ્રવૃત્તિ સેવાય છે તે વિના વચન ગુપ્તિરૂપ મૌન ભાવનુ અવલબન કરી ધર્મશાસ્ત્રોનુ વાચન મનન થાય છે દુનિયામા જે જે સ્થાનોથી અજ્ઞાનીઓ પડે છે તે તે સ્થાનો જ્ઞાનીઓને જ્ઞાન વૈરાગ્યબળે આગળ ચડવા ઉપયોગી થાય છે, એવી દશાવાળો ત્યાગી વિશ્વમા સ્વતત્ર વિચારવા શક્તિમાન્ થાય છે, અન્યથા સ્વચ્છદતાથી વિચરતા શતધા વિનિપાત અવશ્ય થાય છે

એમ આપે ઘણીવાર જણાવ્યું છે તે મારાધ્યાનમા છે અને એ બાબતનો ઉપયોગ રાખીને જેમ બને તેમ વિચરૂ છુ આત્મજ્ઞાનની પરિપૂર્ણાવસ્થા પ્રાપ્ત કરવા માટે આપ કૃપાથી સાધક થયો છુ પક્વ આત્મજ્ઞાની ગુરુનો સગ તેજ મોક્ષનુ કારણ છે ઈડામાથી બચ્ચુ પ્રગટે અને તે જ્યાસુધી ઉડી ન શકે અને પોતાની મેળે ઉડી ન શકે ત્યાસુધી તે પોતાના પિતાની અને માતાની આજ્ઞામા રહીને પ્રવર્તે છે, તેમ અજ્ઞાનાવસ્થામા શિષ્યોએ ગુરૂની સેવામા રહેવુ અને ગુરૂ પોતાનો ઘાટ ઘડે તેમ તેણે પ્રવર્તવુ જોઇએ એવી આપની આજ્ઞાને મે સત્ય

માની છે અને તે પ્રમાણે વર્તવામા ધર્મ છે એવો આપનો અનુભવ સત્ય છે ગુરૂદશા પ્રાપ્ત ન થાય ત્યાસુધી ગુરૂના તાબામા રહેવુ એજ શિષ્યોનો ધર્મ છે નામ રૂપનો મોહ પ્રગટે ત્યાસુધી જ્ઞાની ગુરૂ સગમા રહેવુ એજ શ્રેયસ્કર છે પાચ ઇન્દ્રિય દ્વારા આનદ રસ વેદાય છે ત્યાસુધી આત્માનદની ખુમારી પ્રગટતી નથી અને ત્યાસુધી ગુરૂપણુ અતરથી નથી એમ જે જાણે છે તે ગુરૂની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તે છે ભોગને અને યોગને આકાશ-પાતાળ જેટલુ અંતર છે ભોગનીવૃત્તિ અને યોગનીવૃત્તિ બન્ને સાથે રહે નહીં એવા આપના ઉપદેશને ધ્યાનમા રાખીને વર્તુછુ તેથી આનદ રહે છે લાખો ધર્મશાસ્ત્રો વાચવા માત્રથી આત્માનદરસ વેદી શકાતો નથી પણ મોહવૃત્તિને જીતવાથી આત્માનદ-રસ વેદી શકાય છે આત્માનદરસ ન વેદાય ત્યાસુધી સ્વતત્રતા, નિર્ભયતા અને પ્રભુપ્રાપ્તિ નથી.

આપના એવા સદુપદેશોને આચારમા મૂકવા તેજ મારો ધર્મ છે આપનુ સ્મરણ થતા આપની અનુભવ શિક્ષાઓ હૃદયમા તાજી થાય છે અને તેથી આત્મોત્સાહમા અત્યત વૃદ્ધિ થાય છે ગુરૂ વિના જ્ઞાન નથી ગુરૂની ભક્તિથી પ્રભુની પ્રાપ્તિ થાય છે આપના સમાન મહાસયમી ચારિત્રધારક ગુરૂની સગતિ વિના જીવને હજારો પુસ્તકો વાચતા છતા જ્ઞાન વૈરાગ્ય પ્રગટતો નથી આપની સગતિથી સર્વ નયસાપેક્ષ વિશાળ દૃષ્ટિની પ્રાપ્તિ થઇ છે અને વ્યવહારનય અને નિશ્ચયનય એ બે નયથી ધર્મ-પ્રવર્તે છે એવો પૂર્ણનિશ્ચય થયો છે જૈન દર્શનમા સર્વ દર્શનો સાપેક્ષાએ સમાય છે એવો અનુભવ થવાથી કદાગ્રહ રહિત નિરાગ્રહ સમભાવ બુદ્ધિ પ્રગટી છે અને તેથી કોઈ ધર્મવાળાપર વિરોધ ભેદભાવ પ્રગટતો નથી શુષ્કજ્ઞાનીઓને ધર્મપ્રવૃત્તિની આવશ્યકતા અવબોધાવી સ્યાદ્વાદવાદી બનાવુ છુ ક્રિયાજડી સકુચિત દૃષ્ટિવાળાઓને અધ્યાત્મજ્ઞાન નિશ્ચયનય મહત્વ સમજાવીને તથા દરેક ક્રિયાનું અધિકાર પરત્વે રહસ્ય સમજાવીને હઠ કદાગ્રહ રહિત થવા ઉપદેશ દઉં છુ તેમા કિંચિત્ અશે

[illegible] છે કે ચારે બાજુઓથી તેઓને [illegible] મળે છે તેમ જ શ્રોતાઓ અ[illegible] ઉપદેશ ભવિષ્યમા અસર કરશે [illegible] શ્રદ્ધાભક્તિથી આત્માભિમુખતા તરફ [illegible] પ્રવૃત્તિમય શહેરમા પણ આત્માની [illegible] હોય છે અને તે વિરલા, આપ [illegible] દર્શન આપતા રહેશો.

ઇત્યેષ ૐ અર્હં શાંતિ ૨

દે. આપના બાળબુદ્ધિની ૧૦૦૦૦૮ વાર

વંદન હશો હશો હોજો.

[illegible]

મુ૦ સુરત.

[illegible] સુદિ પૂર્ણિમા સં ૧૯૬૬

[illegible] સુશ્રાવક શા. ડાહ્યાભાઈ પિતાંબર યોગ્ય ધર્મલાભ. [illegible] ગ્રન્થો તમે વાંચો છો અને ધ્યાન ધરો છો તેમ [illegible] તે બરાબર અધ્યાત્મજ્ઞાનનો પ્રકાશ કરવામા સંસારની [illegible] અત્યંત નિવૃત્ત થવુ જોઇએ અને નિવૃત્તિમાર્ગક નિરુપાધિ [illegible] રહેવુ જોઇએ. અધ્યાત્મશાસ્ત્રોને વાંચવા માત્રથી હૃદ[illegible] અધ્યાત્મજ્ઞાનની પરિણતિ જાગ્રત થતી નથી પરન્તુ ઇન્દ્રિયો અને મનપર સંયમ ધારવાથી અધ્યાત્મજ્ઞાનની પરિણતિ પ્રગટે છે [illegible] દશામા અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રકાશે છે વાચિકજ્ઞાનથી ખુશ થઈ [illegible] ન બનવુ જોઇએ ગૃહસ્થાવાસનો ત્યાગ કરીને આત્માર્થી મનુષ્યો વનમા આત્મજ્ઞાની બની આત્મધ્યાન ધરે છે તેઓ પર [illegible] સંસારી મનુષ્યોના [illegible] આવે છે [illegible] સ્વર્ગનું રાજ્ય છે અને મન [illegible] છે. સ્વર્ગ અને નરક [illegible] તેજ સંસાર [illegible]

[illegible] જીતવાનું બાકી રહેલુ

તેનાપર સ્વારી કરનાર પશુપતિ મહાદેવ છે મનને જીતવાથી મનુષ્યો સ્વતંત્ર રાજ્ય પામે છે મનના તાબે રહેવું એજ પરતંત્રતા છે સંસારમાં પ્રકૃતિનું રાજ્ય છે અને મોક્ષમાં આત્માનું રાજ્ય છે શુભાશુભ મોહવિચાર તેજ અધ્યાત્મ દૃષ્ટિએ મન છે મન રૂપ શયતાનને જીત્યા વિના કોઈ આત્મારૂપ ખુદાને પામી શકે નહીં દુનિયામાં મનનું રાજ્ય છે અને મોક્ષમાં આત્મ સામ્રાજ્ય છે

માટે મનને જીતીને આત્મસ્વભાવે વર્તવું જોઇએ આત્મ-સ્વભાવમાં આનંદ છે અને આત્માનંદનો સાક્ષાત્કાર થાય ત્યારે આત્મદેવની પ્રાપ્તિ થઈ અને આત્મ મહાસામ્રાજ્યની લાયકાત આવી એમ જાણવું મન અને ઇન્દ્રિયો જ્યારે આત્માની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તે ત્યારે આત્મસામ્રાજ્યની પ્રાપ્તિ થઈ એમ જાણવું આત્મસામ્રાજ્યની આગળ ઈન્દ્ર અને ચક્રવર્તિની સત્તા એક કીડીની સત્તા જેટલી પણ નથી એમ જ્યારે પૂર્ણ નિશ્ચય થાય છે ત્યારે દાસભાવ ટળે છે અને પ્રભુભાવ પ્રાપ્ત થાય છે, જ્યારે પાંચ ઈન્દ્રિયોના શુભાશુભ વિષયોમાં શુભાશુભભાવ રહેતો નથી ત્યારે આત્મસુખનો અનુભવ થાય છે એવા સાધકને ધૂળમાં અને કંચનમાં સમભાવ રહે છે આંખો નિર્વિકાર જ્યારે થાય છે ત્યારે મનમાં કામ હોતો નથી હૃદયની શુદ્ધતાનો પ્રકાશ કરનાર વાણી છે હૃદયમાં જેવું હોય છે તેવું હોઠે આવે છે હૃદયની શુદ્ધ-તાથી આચારની શુદ્ધિ થાય છે દેવગુરૂની ભક્તિથી હૃદયની શુદ્ધિ થાય છે આત્માના આનંદ માટે સર્વ સાધનો છે આ-ત્માનો આનંદ પ્રાપ્ત થયો એટલે મન જીતાયું એમ જાણવું આ બાબતનો અંતરમાં અનુભવ કરો અને આત્માનંદ વેદવા પ્રબળ પુરૂષાર્થ કરો શુષ્કજ્ઞાનમાં વિવાદ-શુષ્કતા નિંદા કઠોરતા અહંતા અને કર્તવ્યશૂન્યતા હોય છે શુષ્કજ્ઞાની વસ્તુત સંશયી હોય છે અને તેના હૃદયમાં આત્મજ્ઞાનની પરિણતિ જાગેલી હોતી નથી તે શુષ્કબુદ્ધિવાદનો પૂજારી બની હૃદયમાં ગુણો પ્રગ ટાવી શકતો નથી તે નિવૃત્તિને વદે છે પણ સ્વાર્થિક પ્રવૃત્તિનો

પૂજારી હોય છે પોતાના હૃદયમા તપાસી જુવો અને શુષ્ક જ્ઞાનીપણાની વૃત્તિ દેખાતી હોય તો તેને દૂર કરો અને આત્મ-શુદ્ધતા કરવા સદ્ગુરુ શરણ સ્વીકારો અને પુરૂષાર્થ કરો

બાહ્ય મરણની પૂર્વે મનથી મરીને સર્વે મિથ્યા સબધોનો ત્યાગ કરો એટલે બાહ્યજીવને જીવતા મુક્તિના સ્વરૂપને અમુક અશે જરૂર પ્રાપ્ત કરી શકશો આત્માનદની ખુમારી પ્રગટે એટલે આત્માની પ્રાપ્તિ થઈ એમ જાણુ કેટલાક લોકો સ્થૂલ દેહમા અને તેના ભોગોમા રમે છે તે તો જડવાદી અજ્ઞાની છે કેટ લાકો મનમા રમે છે તે પણ અજ્ઞાની છે આત્મામા રમણના કરનારાજ્ઞાનીઓ છે આત્માનો આનદ ન પ્રગટે ત્યાસુધી વિષ યાનદનો ઔદયિકભાવ છે એમ જાણુ. અનેક પ્રકારની ભાષા જાણવાથી પણ આત્માનદ મળતો નથી કવિ પડિત આદિ પદવીઓથી પણ આત્માનદ મળતો નથી આત્મા પોતાના જ્ઞાન અને આનદ સ્વરૂપે પ્રકાશિત ન થાય ત્યાસુધી આત્મકાર્ય સિદ્ધ થયુ નથી એમ જાણુ આહાર સજ્ઞા વિના આહાર થાય, લોક વાસના વિના લોકમા પ્રવૃત્તિ થાય ત્યારે જાણવુ કે આત્માનદની ઝાખી થઇ છે આત્મજ્ઞાન અને આનદનો અનુભવ થયાથી ભનાદિ દોષો રહેતા નથી એવી દશા ન થાય ત્યાસુધી ગુરૂકુલમા રહી ગુરુની પાસેથી ધ્યાનાનુભવ મેળવવો દભથી કઈ બોલવુ નહીં આત્મધર્મ તે રોકડ ધર્મ છે કારણ કે તેથી આત્માનદ વેદાય છે ગુરૂથી આત્મધર્મ મળે છે ગુરુની શ્રદ્ધા-પ્રીતિમા જેટલી ખામી તેટલી આત્મ સાધનામા ખામી છે પુસ્તકોના શરણે ન જવુ પણ ગુરુના શરણે જવુ ગુરૂ શરણમા પુસ્તકોનુ શરણ આવી જાય છે ગુરૂના આલબનથી છેવટે નિરાલબન દશા પ્રગટ થાય છે

ગુરૂના જેવી દશા થવા માટે ગુરૂપાસે રહેવુ ચારિત્ર અગી કાર કરીને ગુરૂની પાસે રહેવાથી અનુભવજ્ઞાન પ્રગટે છે મનરૂપ શિષ્યને આત્મારૂપ ગુરૂની તાબેદારી કરવી પડે છે ત્યારે મનરૂપ

શિષ્યની શુદ્ધતા થાય છે મનને શિષ્ય બનાવવા માટે અને આત્માને ગુરૂ બનાવવા માટે ગુરૂ સેવામા લયલીન બનવુ જોઇએ. વૃદ્ધાવસ્થા યૌત ભોગો ભોગવવાથી શરીર ટળી જશે પણ શાંતિ મળશે નહી, આત્મસુખ પામવાનું શિક્ષણ તેજ જ્ઞાન છે બાકીનું અજ્ઞાન છે આત્મામા ઉંડા ઉતર્યા વિના દુનિયાના લોકો મેરૂ-પર્વત જેટલા રત્નના ઢગલા પામે અને મન માન્યુ રાજ્ય પામે તો પણ સત્ય શાંત પામવાના નથી. દુનિયાના સુખ ભોગવવા અને આત્મ સુખનો અનુભવ કરવો તે ભસવુ અને આટો ફાકવો તેના જેવુ છે દરિયામા ડુબકી માર્યા વિના રત્ન મળે નહી ભોગ ત્યાગ વિના યોગ મળે નહી વાતો કરવાથી વડા થાય નહી કરણી કરવી જોઇએ સર્વ પ્રકારની વાસનાઓને મારી નાખવા પુરૂષાર્થ કર, જીવતા ત્હને લોકો રોઈ લે અને તુ દુનિયામા પોતાને મરેલો દેખે એવી ત્યાગદશા પામે ત્યારે જ આત્માનંદ પામી શકે, એમ નિશ્ચય છે પ્રતિષ્ઠા-કીર્તિરૂપ સ્ત્રીનો ત્યાગ કરવો મહા દુર્લભ છે બાહ્યસ્ત્રીનો ત્યાગ થાય પણ મનમાથી કીર્તિ આદિ વાસના સ્ત્રીનો ત્યાગ થવો મુશ્કેલ છે માટે લોક વાસના કીર્તિવાસના તથા પોતાના નામરૂપની વાસનાપર જય મેળવ એટલે ત્યાગ દશાનો સત્ય અધિકારી બનીશ ઘર ત્યજીને વનમા ઘર ન કરવુ જોઈએ એવો તીવ્ર જ્ઞાન વૈરાગ્ય પ્રગટાવવા પુરૂપાર્થ કર વિશેષ રૂબરૂમા इत्येवं ॐ अर्हं शान्तिः ३ ધર્મ સાધન કરશો.

લેખક બુદ્ધિસાગર

મુ૦ સુરત

શ્રાવણ સુદિ પૂર્ણિમા દિ ૧૯૬૬

માણસા તત્ર સુશ્રાવક શા. બાલાભાઈ અનુપચંદ યોગ્ય ધર્મલાભ, વિશેષ તમારો પત્ર પહોચ્યો વિ રૂબરૂમા જેવો બોધ મળે છે તેવો પત્રથી બોધ આપી શકાતો નથી રૂબરૂમા અનેક શંકાઓનું સમાધાન થાય છે રૂબરૂમા સાધુ સમાગમમા બે ઘડીથી

જેટલો લાભ મળે છે તેટલો પચ્ચીશ પત્રો લખવાથી પણ લાભ થતો નથી માટે રૂબરૂમા મળવા ખાસ લક્ષ રાખવુ તમારા અસરા દલસુખભાઈ, મોહનના સકલ્પવિકલ્પ વારવા માટે અધ્યા મ પુરૂષાર્થ સેવે છે અને સુરચદભાઈ સ્વરૂપચદ, દ્રવ્યાનુયોગના અભ્યાસી છે બન્નેની જ્ઞાનરૂપિ મુખ્યતાએ છે, તેઓની પાસેથી જે જે બોધ મળે તે મેળવજો પણ તેમની જે વાત ન રૂચે તેની ઉપેક્ષા કરી મૌન રહેવુ પણ કલેશ નિદામા પડવુ નહીં મનુષ્ય સર્વજ્ઞ નથી, આપણને જે ગમે તે લેવુ પણ જે ન ગમે તે માટે દ્વેષ ન કરવો સર્વ મનુષ્યોની એકસરખી દૃષ્ટિ થઇ નથી અને થશે નહીં આપણે આપણી સાધના સાધવી જોઈએ સાધનભેદે મુઝાવુ નહી ખપ જેટલુ બોલવુ કોઈના પર અરૂચિ ન ધારવી બાહ્યદૃષ્ટિ છે ત્યાસુધી બહિરાત્મભાવ છે આત્માના ગુણો તરફ લક્ષ આપો અને આત્મજ્ઞાન પ્રગટે એવુ બોલો કોઇના ઔદયિક ભાવની ચેષ્ટામા મુઝાઓ નહી આત્મ સત્તાદૃષ્ટિથી સર્વાત્માઓને દેખો તેથી દોષદૃષ્ટિ ટળશે અને આત્મદૃષ્ટિ પ્રગટ થશે

આત્મસત્તાની ભાવના ભાવો અને તેમા સ્થિરોપયોગે વર્તો શા મૂલચદ ત્રિભોવનદાસને ધર્મરૂચિ વધે એવા પુરૂષાર્થમા પ્રેરો સત્સમાગમથી આત્મા જાગ્રત્ થાય છે માટે સસારમા કોટિ રૂપૈયાનો લાભ ત્યાગ કરીને સત્સમાગમ કરો સતથી મુક્તિનો અનુભવ થાય છે જાગેલાઓ જગાડશે. મુક્ત થએલા મુક્ત કરશે. આત્મનદી આત્માનદ આપશે માટે સત્સમાગમમા પ્રવૃત્ત થાઓ ગાડી, વાડી, લાડી, તાડીમા દુનિયા મોહ પામીને છતી આખે દેખતી નથી અને આત્મસુખને ભૂલી અસત્ય સુખ માટે રાત્રિ-દિવસ ફાફા મારે છે આત્મસુખના અવિશ્વાસી બ્રાન્ત લોકોના વિચારોથી મુઝાવુ ન જોઈએ. આત્મસુખની પ્રાપ્તિ વિના જડ ભોગોથી મરવાના પહેલા ક્ષણ સુધી કોઈને સતોષ થયો નથી અને થનાર નથી એમ નિશ્ચયતઃ જાણ્ આત્મસુખની પ્રાપ્તિ કરવા માટે અનેક સાધનોમા ધર્મની આરાધના છે માટે સાધ

તેને સાધવા પણ આત્મધ્યેય તે આત્મસુખનો અનુભવ છે એમ જાણી–ભક્તિ, તપ, જપ, સયમાદિની સાધના સાધવી હું ને મારૂ જ્યા નથી તે મહાપુરૂષ છે અને તે સદ્‌ગુરુ છે તેવા સદ્‌ગુરુની સેવાભક્તિ માટે દેશ, રાજ્ય, ઘરબાર, લક્ષ્મી વિગેરે સર્વનો ત્યાગ કરવો પડે તો કરવો. આત્મસુખની પૂર્ણતામા ત્યાગગ્રહણ બુદ્ધિ રહેતી નથી એવી દશાની પ્રાપ્તિ કરવી તે મહાયોગીઓને ઘટે છે એવી દશા પણ જ્ઞાન–વૈરાગ્યથી પ્રાપ્ત થાય છે માટે ત્યા સુધીનું ધ્યેય લક્ષ્યમા રાખીને વર્તમાનમા જેટલો પુરૂષાર્થ થાય તેટલો કરવો આત્મ તરફ ઉપયોગ રાખીને સર્વ કર્તવ્ય કર્મ કરો

દલસુખભાઇને ચારિત્ર લેવાની રૂચિ પ્રગટે છે પણ તેમની વૃદ્ધાવસ્થા હોવાથી તેઓ બાહ્યચારિત્ર કરણી કરવા સમર્થ થઇ શકે નહીં. સતોનુ સતપણુ નયનથી અને વચનથી જાણી શકાય છે સતોની સેવા ગૌમાતાની પેઠે કરવી ગાય કાળી છે કે ધોળી ? તેના શૃગ લાબા છે કે ટુકા છે ? એવી બાબતમા જેમ લક્ષ્ય અપાતુ નથી પણ દુગ્ધાર્થે તેની સેવા થાય છે તેમ જ્ઞાન વૈરાગ્યાર્થે સતોની સેવા કરવી જેનો સમાગમ કરતા જ્ઞાન વૈરાગ્યનો અપૂર્વ લાભ થાય તેવા સતની સેવા કરવી તેમની બાહ્યક્રિયાકાડ ભિન્નતા અને ભિન્નગચ્છ સમાચારીની ચર્ચામા ઉતરવુ નહી ખપ જેટલુ પુચ્છવુ પણ કોઇને ન રૂચે તેવુ વદવું નહી આધ્યાત્મિક શાસ્ત્રો કે જે વાચવાનો સદ્‌ગુરુ આદેશ કરે તે વાચવા વાચીને અતરમા તેવા પરિણામે પ્રવર્તવુ પણ તે તરફ જેની રૂચિ ન હોય એવા લોકોનો તિરસ્કાર ન કરવો પોતાના માટે અન્યો ગમે તેવા શુભાશુભ અભિપ્રાયો બાધે તો પણ હર્ષ શોક ન વેદાય ત્યારે આત્મભાવની ઝાખી થાય છે નિન્દકની નિન્દા ન કરવી અને ભક્તાની જૂઠી ખુશામતથી રાજી ન થવુ એવી રીતે વર્તવાથી આત્મિક જીવને જીવી શકાય છે સદ્‌ગુરુની સેવાભક્તિથી આત્માની શુદ્ધિ થાય છે લોકોપકારરૂપ યજ્ઞ કરવાથી હૃદયની શુદ્ધિ થાય

કે નિષ્કામ ભાવથી મન, વાણી, કાયાથી પ્રવર્તવું આત્માનો ઉપયોગ રાખીને સર્વ બાબતોની પ્રવૃત્તિ કરવી, રાત્રે આત્માની શુદ્ધિની ઇચ્છાવાળા મનુષ્યોને એકઠા કરી આત્મજ્ઞાનની વિચારણા કરવી આધ્યાત્મિકયૌગિક તાત્ત્વિક જ્ઞાનના પુસ્તકોનું વાચન મનન કરવુ અને જે જે બાબતો ન સમજાય તેની નોધ કરી રૂબરૂમા પુછી સમાધાન કરવુ યોગ્ય પ્રવૃત્તિ કરવી અને નિવૃત્તિ સુખ અનુભવવુ મનુષ્યભવમા આત્માની શુદ્ધતા કરવી એજ મુખ્ય ધ્યેય છે તેના જે જે યોગ્ય લાગે તે તે સાધનોથી સાધ્ય તરફ વળશો

इत्येव ॐ अर्हं शाति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર — મુ૦ સુરત

સં. ૧૯૬૬

સુ પાલેજ તત્ર સુશ્રાવક શા ડાહ્યાભાઇ પિતાબર યોગ્ય ધર્મલાભ. તમારા પત્રથી યોગાભ્યાસની વિગત જાણી ખેચરીમુદ્રા સાધો છો અને કેવલ કુભક પ્રાણાયામ સાધો છો તે જાણ્યું તમે જે ખેચરીમુદ્રા સાધો છો તે દ્રવ્યથી ખેચરીમુદ્રા છે ભાવથી શુદ્ધોપયોગ દૃષ્ટિ તે ખેચરીમુદ્રા જાણવી ભાવ ખેચરીમુદ્રાથી નિર્લેપ આત્મસ્વરૂપરૂપ આકાશમા વિચરાય છે ભાવ ખેચરીમુદ્રા સાધવા માટે જિવ્હાનો વિષય રસ ટળવો જોઇએ જિવ્હાથી અનેક રસવાળા પદાર્થોનું ભક્ષણ થાય પણ તેમા રસ ન પડવો જોઇએ તેમ દ્રવ્યથી કેવલ કુભક સાધો છો. ભાવથી કેવલ કુભક એ છે કે-આત્મામા મનને સ્થિર કરવુ અને સ્થિરોપયોગની ધારાથી આત્માને જોઈ રહેવો સકલ્પ વિકલ્પરૂપ વાયુને બધ કરીને આત્મામા સ્થિરોપયોગે રહેવુ તે કેવલ કુભક પ્રાણાયામથી પરભાવમા મન જતું નથી તેથી આત્માની શક્તિયોનો વિકાસ થતો જાય છે અને તે લબ્ધિ ચમત્કારરૂપે પ્રકાશિત થાય છે ભાવ ખેચરીમુદ્રાના સાધનથી સર્વ પ્રકારની હાનિકારક મનો

વૃત્તિયો વિરામ પામે છે અને જડપુદ્ગલ રમણતારૂપ મ્લેચ્છદશાનો નાશ થાય છે હૃદયકમલમા મનને ચોટાડવુ તે ભાવપદ્માસન છે અને આત્માના સિદ્ધ સ્વરૂપમા સ્થિરોપયોગે સ્થિતિ કરવી તે આધ્યાત્મિક ભાવ સિદ્ધાસન છે આત્માના સ્વરૂપનો ઉપયોગ ધારણ કરવો અને સર્વ ઔદયિક ભાવમાથા મનને ખેચીને આત્માના ચિ તવનમા રમાડવુ તે આધ્યાત્મિક રાજયોગી ઉન્મુની મુદ્રા છે આવી મુદ્રામા પ્રાણવાયુની સહેજે સ્થિરતા થાય છે રાગ દ્વેષ તરફ મનોવૃત્તિયોને ન જવા દેવી અને વિષયો-માથી મનોવૃત્તિયોને પાછી ખેચી આત્મામા વાળવી તે ભાવ પ્રત્યાહાર છે

કાયાને આત્માના તાબામા રાખવી તે બાહ્યયમ છે વચનપર કાબુ ધારવો તે બાહ્યયમ છે મનપર કાબૂ ધારણ કરવો તે ભાવયમ છે બળાત્કારે ઈન્દ્રિયોપર કાબુ મેળવવા અને પ્રાણુપર કાબુ મેળવવા અભ્યાસ કરવો તે હઠયોગ છે હઠયોગ કરતા સહજ રાજયોગ અન તગણો બળવાન છે આત્માના ઉપયોગથી સહજે મોહનો નાશ થાય તે રાજયોગ છે નિકાચિત શાતા અને અશાતાવેદની રૂપ પ્રારબ્ધ વેદતા અ તરૂમા મોહ ન પ્રગટે એવી રીતે આત્મોપયોગ ધારવો તે રાજયોગ છે અઘાતી પ્રારબ્ધ કર્મ ભોગવતા ઘાતીકર્મ રસની પરિણતિ ન પ્રગટાવવા દેવી તે ભાવથી રાજયોગ છે આત્મામા ધ્યાનવડે લયલીન થવુ અને મોહથી દૂર રહેવુ જે વખતે ધ્યાતા ધ્યાન અને ધ્યેયની એકતા થઇ જાય તે લયયોગ છે સોऽહ અને તત્ત્વમસિ આદિ શબ્દોથી આત્માનો જાપ કરવો. પ ચપરમેષ્ઠિનો જાપ જપવો તે દ્રવ્યથી મ ત્રયોગ છે અને આત્માના ગુણ પર્યાયનો વિચાર કરવો તે ભાવથી મ ત્ર છે આત્મા તેજ પરમાત્મા છે એમ નિશ્ચય કરી આત્મામા સ્થિરોપયોગ ધારવો તે ભાવથી ઉપાસના છે ધાર્મિક કૃત્યો કરવા તે ધર્મ પ્રવૃત્તિ યોગ છે અને ધાર્મિક કૃત્યોનો પણ ત્યાગ કરી જેટલા વખત સુધી કાયાવાણી મન વ્યાપારથી નિવૃત્ત

થઇ આત્માના ઉપયોગથી આત્મામા સ્થિરતા કરવી તે નિવૃત્તિયોગ અર્થાત્ ભાવથી સન્ન્યાસ યોગ છે એમ દ્રવ્યથી અને ભાવથી અનેક પ્રકારે યોગોનુ સ્વરૂપ જાણવુ દ્રવ્યયોગથી ભાવ યોગને પ્રાપ્ત કરવાનું લક્ષ્ય રાખવું સાધ્યદૃષ્ટિ નાખીને મુદ્રા અને પિડ સ્થાદિક ધ્યાનવડે આત્મશુદ્ધિ કરવા અભ્યાસ કરવો આત્માની પરિપૂર્ણ શુદ્ધતારૂપ પર્યાય તેજ સિદ્ધતારૂપ પર્યાય તે જ સિદ્ધના છે તેને લક્ષ્યમા રાખીને જે કઇ યોગ્ય લાગે તે કરવુ પાચ સમિતિ અને ત્રણ ગુપ્તિરૂપ આઠ પ્રકારના દ્રવ્યભાવવાળા યોગમા યમાદિ અષ્ટાગ યોગ ભેદનો સમાવેશ થાય છે

કાયાને ધર્મનીતિ માર્ગમા પ્રવર્તાવવી અને કાયાથી અન્ય જીવોનું બૂરૂ ન થાય તેવી રીને કાયાનો વ્યાપાર કરવો તે દ્રવ્યથી ઇર્યા સમિતિ છે દેહવીર્યનો અધર્મ માર્ગમા નાશ ન થવા દેવો અને દેવગુરૂ ધર્મમા ઉપયોગ પૂર્વક કાયાને જોડવી તે દ્રવ્યથી ઇર્યાસમિતિ છે આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપ તરફ દૃષ્ટિ ધારવી તે ભાવથી આધ્યાત્મિક ઇર્યાસમિતિ છે આત્માના ગુણોપ્રર દૃષ્ટિ રાખવી અને દુર્ગુણોમા મન ન રાખવુ તે નિશ્ચયથી ઇર્યાસમિતિ છે કાયાને ધાર્મિક અને વ્યાવહારિક યોગ્ય માર્ગોમા વાળવી અને દોષોથી રહિત થતા જવુ તે વ્યવહાર નય સુત્રા ઇર્યાસમિતિ છે કાયાને સમ્યગ્ માર્ગમા વાપરવી તે સામાન્યત ઇર્યાસમિતિ છે વિચારીને ઉપયોગ પૂર્વક સ્વપરહિતાર્થે વદવુ તે ભાષા સમિતિ છે ઇર્યાસમિતિ અને ભાષાસમિતિમા યમ નિયમ આસન એ ત્રણ યોગનો સમાવેશ થાય છે આત્માનુ જ્ઞાન ઇચ્છીને વચનનો ખપ પડતો ઉપયોગ કરવો તે ભાવભાષા સમિતિ છે આહાર પાણીનો નિયમિત રીતે ઉપયોગ પૂર્વક ખપ કરવો તે આહાર એષણા સમિતિ છે સદ્વિચારોને ગ્રહવા તે ભાવથી સદ્વિચાર એષણાસમિતિ છે અસદ્વિચારોના ત્યાગથી અને સદ્વિચારોના ગ્રહણથી ક્રોધાદિક કષાયોનો ઉપશમ, ક્ષયોપશમ અને ક્ષાયિકભાવ થાય છે સાત્વિક નીતિ આદિ સદ્ગુણોને ગ્રહવા તે ગુણૈષણા સમિતિ છે જ્ઞાન

અને અખડાનદ છે તેજ આત્માનો ધર્મ છે તે સ્વાભાવિક ધર્મ છે તે સ્વાભાવિક ધર્મેષણા સમિતિ છે જ્ઞાનદર્શન ચારિત્ર તે આત્માનો વાસ્તવિક આહાર છે તેનેજ આત્મા ગ્રહણ કરે તે નિશ્ચયથી શુદ્ધ એષણા સમિતિ છે આદાન ત્યાગ નિક્ષેપૈષણા સમિતિથી ગ્રહણ કરવા ચોગ્ય હોય તે ગ્રહણ કરવુ અને ત્યાગ કરવા ચોગ્ય હોય તે ત્યાગ કરવુ બાહ્ય વસ્તુઓનો વિવેક પૂર્વક ગ્રહણ ત્યાગ કરવો તે દ્રવ્યથી આદાનત્યાગનિક્ષેપ સમિતિ છે વસ્ત્ર પાત્ર વગેરેના ગ્રહણ ત્યાગમા ઉપયોગ પૂર્વક વર્તવુ તે આદાનભડમત્ત નિક્ષેપ સમિતિ છે જે જે વસ્તુઓ પરઠવવા લાયક હોય તે ઉપયોગ પૂર્વક પરઠવવી જે જે સયોગો ત્યાગ કરવા લાયક હોય તે ત્યાગવા અને દેવગુરૂ ધર્મ કર્મના સયોગો અગીકાર કરવા, જડ વસ્તુઓમા સુખની બુદ્ધિ સુખ વાસનાનો ત્યાગ કરવો તે આધ્યાત્મિક પારિષ્ઠાપનિકાસમિતિ છે દુર્ગુણો, કષાયો, વ્યસનો અને ઉપાધિના સયોગોને પરઠવવા તે નિશ્ચયથી પારિષ્ઠાપનિકાસમિતિ છે પાપમાર્ગમા જતી કાયાને રોકવી તે કાયગુપ્તિ છે કાયાનુ વીર્ય સરક્ષવુ, કાયાની ધાતુનો પ્રાણાતે દુરૂપયોગ ન કરવો, કાયાના વ્યાપારને રોકી રાખવો તે દ્રવ્યથી કાયગુપ્તિ છે કાયાની શુભાશુભ પ્રવૃત્તિમા શુભાશુભ ભાવ ન ધારવો તે ભાવથી કાયગુપ્તિ છે કાયાને પ્રસગે ગોપવવી તે સામાન્યત કાયગુપ્તિ છે કાયગુપ્તિમા સર્વ આસનોના રહસ્યનો અતર્ભાવ થાય છે કાયગુપ્તિથી આત્માની શક્તિયો જાગ્રત્ થાય છે અને મનની સ્થિરતા વધે છે અને આત્માની શક્તિયો મેળવવા ઘણી સહાય પ્રાપ્ત થાય છે કાયગુપ્તિથી પદ્માસનાદિ વડે સ્થિર થતા અનેક રોગો પ્રગટતા નથી અને મનનુ આરોગ્ય વૃદ્ધિ પામે છે–કાયવીર્યના સપાત કરતા વચનના અધર્મ્ય વિનિપાતથી અનેક ધર્મ્યશક્તિયોનો હ્રાસ થાય છે સત્યપથ્ય અને તથ્ય તથા સ્વપરોપગ્રહાર્થે વચન બોલવુ અન્યથા વચનગુપ્તિ ધારવી વચનગુપ્તિથી વચનસિદ્ધિ થાય છે અને નષ્ટેલી શક્તિયો પાછી સપ્રાપ્ત થાય છે પરા, પશ્યતી, મધ્યમા અને વૈખરી ભાષાનો

વ્યાપાર બંધ થતા ગુપ્તી મનુષ્યોના મનનુ જ્ઞાન થાય છે અને સત્યનો અનંતગુણ પ્રકાશ વધે છે પણ પ્રભુની અને આત્માનુ સ્વરૂપ ગુરૂગમ્યાગમ વીતરાગ પ્રવચન દૃષ્ટિએ દુર્ગમ અવબોધ્ય છે કાયા વચન અને મનનો વ્યાપાર બંધ થતા નિર્વિકલ્પ સમાધિ સુખ પ્રગટે છે સ્પર્શેન્દ્રિયદ્વારા કાયાને વિકાર ન જન્મ થાય તથા મૈથુનસંજ્ઞામા મન જ્યારે પ્રવૃત્ત ન થાય ત્યારે કાયગુપ્તિની સિદ્ધિ થાય છે અનંત સ્પર્શ રૂપવતી દેવીઓના સ્પર્શથી પણ કાયામા વિકાર ન થાય ત્યારે કાયગુપ્તિની સિદ્ધિ છે કાયસ્પર્શમા આનંદરસ ન લાગે ત્યારે કાયગુપ્તિની સિદ્ધિ છે સર્વ પ્રકારના શુભસ્પર્શમા રસ ન વેદાય અને આત્મામા રસ વેદાય ત્યારે દેહગુપ્તિ સહેજે વર્તે છે અને દેહ પ્રવૃત્તિ પણ આહાર વિહારાદિ પ્રમુખ કાર્યોમા સહેજે પ્રવર્તે છે અને પશ્ચાત્ તે સાધનરૂપ બને તે શુ કાર્યોમા વપરાય છે રસેન્દ્રિયદ્વારા આહાર નહીં લેતા છતા રસેન્દ્રિયગુપ્તિ તથા વ્યાપાર વખતે રસેન્દ્રિય સમિતિ છે આંખવડે અનેક રૂપો દેખવામા આવે છતા તેમા નિર્મોહભાવ રહે ત્યારે ચક્ષુ ગુપ્તિ છે, અને ચક્ષુનો વ્યાપાર સ્વપરોપકારાર્થે ઉપયોગ પૂર્વક થાય ત્યારે ચક્ષુ સમિતિ છે એ પ્રમાણે ઘ્રાણેન્દ્રિય અને કર્ણેન્દ્રિયના વ્યાપારમા સમજવું કાયા અને કાયામા રહેલી ઇન્દ્રિયોની સમિતિગુપ્તિ જ્યારે પ્રગટે છે, ત્યારે કાયયોગનુ ચારિત્ર્ય પ્રગટ થએલું જાણવુ કાયયોગ ચારિત્રી વિશ્વમા અન્ય લોકોપર ખરેખરો ઉપકાર કરી શકે છે કાયયોગનું સ્વતંત્ર સામાન્ય એવા પ્રકારનું ધારણ કરવુ તે હઠયોગી કરતા જ્ઞાનયોગીને અનંતગુણવિશેષતઃ પ્રાપ્ય છે કાય દ્વારા ઉર્ધ્વરેતા થવુ તે પણ કાયગુપ્તિ છે અને કાયવીર્યનો સમ્યગ્ વ્યાપાર કરવો તે કાયસમિતિ છે કાયસમિતિથી કાયિકવીર્ય વધે છે અને કાયિકગુપ્તિથી દેહવીર્યની વૃદ્ધિ થાય છે દેહવીર્યથી આત્મવીર્ય પ્રગટાવી શકાય છે આત્મજ્ઞાનીઓ આત્માની જ્ઞાનાદિ શક્તિયો પ્રકટાવવામા કાયિકવીર્યનો સદુપયોગ કરી શકે છે અને વચનનો પણ સદુપયોગ કરી શકે છે કાયવીર્ય કરતા મનોવીર્ય

અત્યત સૂક્ષ્મ છે મન સમિતિ કરતા મનોગુપ્તિ છે તે આત્મસુખ પ્રગટાવવામા અનતગુણુ બળવાન્ છે એમ જાણુ. સાધકને ઉત્સર્ગ ચારિત્ર ત્રણુ ગુપ્તિ છે અને અપવાદચારિત્ર સમિતિ છે પૂર્ણુદશામા મનવાણી કાયાના વ્યાપારથી વિશ્વલોકોનુ કલ્યાણુ કરી શકાય છે સાધકદશામા સમિતિનો ખપ જેટલો વ્યાપાર કરવો ચતુર્થ ગુણુ-સ્થાનકથી બારમા ગુણુસ્થાનક પર્યંતની દશા તે સાધકદશા છે, તેમા ત્રણુગુપ્તિ તે ઉત્સર્ગ સાધન છે અને પાચ સમિતિ તે અપવાદ સાધન છે મન વાણી કાયા દ્વારા આત્મા તેજ પરમા ત્મા બને છે માટે મન વાણી કાયાની અનતગુણી મહત્તા તથા સ્વપરાર્થે ઉપયોગિતા છે કાયગુપ્તિ અને વચનગુપ્તિ પર્યંત કથ ચિત્ હઠયોગ પ્રવર્તે છે અને મનોગુપ્તિથી રાજયોગની સિદ્ધિ થાય છે મનમા અશુભ રાગદ્વેષના વિચારો પ્રગટવા ન દેવા તે અશુભ મનોયોગગુપ્તિ છે તથા મનમા શુભ રાગદ્વેષના વિચારો ન પ્રગટવા દેવા તે શુભ મનોયોગગુપ્તિ છે મનમા ધર્મધ્યાનના વિચારો કરવા ધર્મ્યવિચારો કરવા ને મનનો ધર્મ વ્યાપાર છે મનમા આત્મસ્વરૂપ વિચારવુ જ્ઞાનાભ્યાસ કરવો તે ધર્મ્ય મનો-યોગ સમિતિ છે આર્તધ્યાન અને રૌદ્રધ્યાનના સકલ્પ વિકલ્પથી મુક્ત થવુ તે સાપેક્ષ નયે મનોગુપ્તિ છે ધર્મધ્યાન અને શુક્લ ધ્યાન ધ્યાવુ તે મનોગુપ્તિ છે કારણુ કે તેથી મન બાહ્ય વિષયોમા રાગદ્વેષ પરિણામે પરિણમતું નથી મનનો બાહ્ય વિષય ચિંતવનરૂપ વ્યાપાર બધ કરવાથી મનોગુપ્તિની સિદ્ધિ થાય છે સ્થૂલ મનને આત્મબળથી ગોપવવુ તે સ્થૂલ મનોગુપ્તિ છે અને સૂક્ષ્મ સક-લ્પ વિકલ્પને બધ કરવા તે સૂક્ષ્મ મનોગુપ્તિ છે જ્ઞાનયોગીને મનોગુપ્તિની સિદ્ધિ થાય છે મનોગુપ્તિથી આત્માનદનો પ્રકાશ થાય છે જ્યા સુધી બાહ્ય વિષયોમા મન શુભાશુભપણુ ચિંતવે છે ત્યા સુધી મનોગુપ્તિ નથી હઠયોગીને જ્ઞાનયોગની પ્રાપ્તિ વિના મનોગુપ્તિ નથી આત્મજ્ઞાનોપયોગી મનના શુભાશુભ વિચારોને ગોપવી શકે છે જ્ઞાનથી મનોગુપ્તિ થાય છે માટે જ્ઞાનયોગની આગળ હઠયોગની કિંમત કોડી જેટલી છે તે અપેક્ષાએ જાણુ

મનમા શુભપુણ્યકર્મના પ્રારબ્ધ વિપાકનો અનુભવ થતાં હર્ષ ન કરવો, ગર્વ ન કરવો કીર્તિ માન થતા હર્ષગર્વ ન કરવો અને દુખવેદની ભોગવતા અને દુખના સયોગોમા દીનતા ન કરવી શોક ન કરવો, અને શાતાવિપાકમા અને અશાતાવિપાકમા આત્માનુ કઇ પણ નથી એવી રીતે આત્મોપયોગથી વર્તતા મનોગુપ્તિની સિદ્ધિ થાય છે ઇન્દ્ર અને ચક્રવર્તિના પદની ઇચ્છા ન કરવી બાહ્ય વિશ્વમા શુભાશુભભાવે મુઝાવાનુ ન થાય ત્યારે મનોગુપ્તિની સિદ્ધિ છે મનોગુપ્તિ અને મન સમિતિ એ એથી જે પાર જાય છે તે સિદ્ધ છે મનમા મોહ આસક્તિ ભય શોક કામ લોકદેહ નામ વાસના ન વેદાય અને મોહનો મનમા પ્રવેશ ન થાય ત્યારે મનોગુપ્તિ જાણવી આ બાબા નિશ્ચયજ્ઞાન થાય છે ત્યારે આત્મજ્ઞાનીપણુ પ્રાપ્ત થાય છે કરોડો મનુષ્યોમા થોડા મનુષ્યો આવા મોક્ષમાર્ગમા વિચરવા અધિકારી બને છે માટે આવા યોગમાર્ગ દ્વારા મુક્ત થવા પુરુષાર્થ કર. બાહ્ય જીવનપ્રવૃત્તિમા અને આત્મ જીવન પ્રવૃત્તિમા નિર્લેપપણે વર્તવા પુરુષાર્થ સેર રાજકથા ભક્તકથા દેશકથા અને સ્ત્રીકથામા રાગ દ્વેષ પરિણામે પરિણમતા મનને વાર! યોગ સાધનમા ગૃહસ્થ દશા, દેશથી ઉપયોગી છે અને ત્યાગી દશા સર્વથી ઉપયોગી છે ત્યાગયોગથી આત્મદર્શન અને આત્માની પ્રભુતા પ્રાપ્ત થાય છે જડ પદાર્થની મમતાનો ત્યાગ પરિણામ, જડ પદાર્થોમા મૂર્છાનો અભાવ તે જ નિપરિગ્રહ દશા છે જડ પદાર્થોમા જ્યા સુધી સુખની બુદ્ધિ છે ત્યા સુધી આત્માનો આનદરસ વેદાતો નથી. આત્માનો આનદરસ અનુભવાયા પછી બાહ્યવિષયોમા સુખ બુદ્ધિ રહેતી નથી શાતા કર્મ પ્રારબ્ધનો ભોગ છતા આત્માના સુખની પ્રતીતિ રહે છે અને વિષયભોગમા સુખબુદ્ધિ રહેતી નથી

દુનિયાના સર્વ પદાર્થોમા જ્ઞાની નિરાસક્ત રહે છે અને મનમા બાહ્ય કર્મની કર્તૃત્વબુદ્ધિ વિના બાહ્ય કર્મને કરે છે મન વાણી કાયાના વ્યાપારમા તે આકાશની પેઠે નિર્લેપ જ્ઞાનો

પયોગથી આશીભાવ રહિત પ્રવર્તે છે આવી દશા પ્રાપ્ત કર્યાથી શુદ્ધાત્મજીવનથી જીવાય છે અને સર્વ વિશ્વમા સર્વમા છતા સર્વ જડ જગત્થી ન્યારાપણુ અનુભવાય છે અને આત્મસત્તાએ સર્વાત્માઓમા એકાત્મભાવ અનુભવાય છે જ્ઞાનીની દૃષ્ટિમા સર્વવિશ્વ છે તે બાજીગરની બાજી જેવુ લાગે છે તેથી તેને તેમા રસ પડતો નથી છતા કર્મના ઔદાયિકભાવથી તે વિશ્વ સાથે બાહિરથી સબધ ધારે છે પણ અતરથી નિસગ વર્તે છે જ્ઞાન પ્રમાણે ધ્યાન હોય છે દિવનમા બે ઘડી સુધી સમતાભાવ, એક વાર પ્રગટે તો આત્મજ્ઞાનાનદનો અનુભવ થયા વિના રહેતો નથી પ્રથમ દશામા મનુષ્યોના સસર્ગથી દૂર રહેવુ જોઇએ અને નામરૂપનો અશમાત્ર પણ મોહ ન પ્રગટે એવો આત્મોપયોગ ધારવો જોઇએ પ્રભુ વીતરાગ શ્રી મહાવીર દેવના સૂક્તોનુ મનન સ્મરણુ નિદિધ્યાસન કર અને આત્મામા આત્મસ્વભાવે અશે અશે પરિણમવા આત્મોપયોગી થા અને ગૃહસ્થદશાનો ત્યાગ કરી ત્યાગદશા સ્વીકારવા અત્યત વૈરાગ્ય પરિણામે પ્રવર્ત એક ક્ષણમાત્ર પણ પ્રમાદ ન કર લોકવાસનાબુદ્ધિને પરિહર હઠયોગ કરતા આત્માના સ્વાભાવિક જ્ઞાનાનદયોગમા પરિણમવા મહાયોગેશ્વર મહાવીર પ્રભુનુ ધ્યાન ધર યોગમબધી વિશેષ ખુલાસો રૂબરૂમા થશે પત્રથી શુ લખાય ? ધર્મસાધન કરશો ધર્મકાર્ય લખશો ઇત્યેવ ॐ अर्हं शाति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર   મુ૦ સુરત

સ. ૧૯૬૬ ભાદ્રપદ સુદિ ૯

શ્રી વિજાપુર તત્ર શ્રદ્ધાવત દયાવત દેવગુરૂભક્તિકારક સુશ્રાવક દોશી નથુભાઇ મછારામ તથા શા રીખવદાસ અમુલેખ, શા કાલીદાસ મછારામ યોગ્ય ધર્મલાભ

વિ તમારો સાવત્સરિક ક્ષમાપના પત્ર પહેચ્યો વાચી તે પ્રમાણે સત્વત્સરિક ક્ષમાપના નાચશો જ્યાસુધી કોઈનાપર શત્રુ ભાવ વર્તે છે અને જ્યાસુધી ભૂલો અપરાધો માટે આખમાથી અશ્રુ વહેતા નથી અને અપરાધીઓને જ્યાસુધી ભૂલી જવામા આવતા નથી અને જ્યાસુધી દ્વેષ વૈરનો અશ પણ હૃદયમા છે ત્યાસુધી સત્ય ક્ષમાપના નથી સત્ય ક્ષમાપના કર્યા બાદ અન્ય વરીઓપર વૈર રહેતુ નથી. અપરાધીઓપર શુદ્ધ પ્રેમ વર્તે છે તથા અપરાધી શત્રુઓને ઉપકારો કરીને સત્કારવામા આવે છે અનુપયોગે જે જે અન્યોપર અપરાધો ક્ર્યા હોય તેનો પૂર્ણ પશ્ચાત્તાપ થવો જોઇએ શુદ્ધ પ્રેમામૃતથી ભરેલી આખો થવી જોઇએ નયનમા અને વચનમા ક્ષમાપનાની ઝાખી પ્રગટવી જો ઈએ પોતાનુ બૂરામા બરૂ કરનારપર અશમાત્ર દ્રોહ ન રહેવો જોઇએ અને વતનમા ક્ષમાસ્વરૂપ દેખાવુ જોઇએ. પોતાનાથી કોઇનો અપરાધ થયો હોય-કોઈનુ બુરૂ કર્યુ હોય-કોઇનાપર આળ મૂક્યુ હોય તો તેને આત્મસાક્ષીએ ખમાવવો જોઇએ બને તો રૂબરૂમા મળી અત્યત નમ્રતા ધારીને તેને ખમાવવો કે જેથી અન્યને વૈરકલેશકષાયનો ઉપશમ થાય સસારસ્વાર્થે અને ધર્માર્થે કોઇનો અપરાધ કર્યો હોય તેનો હૃદયમા અત્યત પશ્ચાત્તાપ થવો જોઇએ અને તે વર્તનમા મૂકાવો જોઇએ પશ્ચાત્તાપ આલોચનાથી આત્મશુદ્ધિ થાય છે પોતાના દોષોને કબુલવા જોઇએ અને દોષોની નિદાગર્હા થવી જોઇએ અન્ય જીવોની હિસા કરીને શચવુ માચવુ ન જોઇએ. ધર્માર્થે પણ અન્યાય જુલમ દભાદિ દોષો ન સેવવા જોઇએ અન્ય ધર્મીઓ સાથે દ્વેષભાવ ન વર્તવો જોઇએ પોતાની નિદા કરનારાઓ ઉપર પણ શુદ્ધ પ્રેમ રહેવો જોઇએ અને દ્વેષ ન પ્રગટવો જોઇએ પોતાનાથી ભિન્નમતધર્મવાળાઓ કદાપિ પોતાને સતાવે, ગાળો દે તોપણ તેઓને પ્રેમથી ચાહવા અને તેઓના બૂરામા ભાગ ન લેવો એવી રીતે વર્તતા આત્માની શુદ્ધિ થાય છે અને પોતાની ભૂલો ટળે છે વૈરીઓ ઉપર ક્ષમા રાખવી કારણકે દ્વેષ દ્વેષથી ટળતો નથી પણ ક્ષમાથી દ્વેષ ટળે

છે. પોતાનું સર્વથા બુરૂ કરનાર સાથે સજ્જનતાથી વર્તવું એમા ક્ષત્રિયપણુ છે પણ ક્રોધ દ્વેષ પ્રગટાવવાથી આત્માની બહાદુરી ગણાતી નથી લાખો ધર્મશાસ્ત્રો ભણવામા આવે પણ સત્યક્ષમાપના વિના મોક્ષનુ દ્વાર ઉઘડતુ નથી જ્ઞાની ક્ષમાપનાથી આરાધક બને છે અને અજ્ઞાની ક્ષમાપના વિના વિરાધક બને છે જ્યા સત્ય ક્ષમા છે ત્યા પ્રભુનું હૃદય છે ક્ષમા કરનાર દાતાર છે સર્વ પ્રકારની ભાષાના વિદ્વાન્ થવાથી શુ ? ઈન્દ્ર થવાથી શુ ? જ્યા ક્ષમાપના નથી ત્યા ભવપરપરા છે એવુ નિશ્ચય જ્ઞાન થાય છે ત્યારે જ આચારવિચારમા ક્ષમાપના વર્તે છે અને અનેક જન્મ સસ્કારપરપરાનો નાશ થાય છે ક્ષમાપના પશ્ચાત્ વૈરક્લેશ ન વધે એવો દૃઢ નિશ્ચય ધારવો જોઇએ પ્રેમીઓને મિત્રોને ક્ષમાવવામાં વિશેષ કંઈ નથી પણ જેની સાથે વૈર ક્લેશ વિરોધ આદિ દોષો પ્રગટ્યા હોય તેઓને ક્ષમાવવામા આત્માની આત્મતા છે બાકી દેખાદેખી લોક ગાડરિયાપ્રવાહે તો હજારો વખત ક્ષમાપના કરી, તેવી ક્ષમાપના તો ફોનોગ્રાફ પણ બોલે છે તેથી કંઈ આત્મશુદ્ધિ થતી નથી સર્વને ખમાવતા અહકારને દૂર કરવો સાસારિક ધાર્મિક કાર્યો કરતા રાત્રી અને દિવસમા ક્ષમાપના કરવા જેવો પ્રસગો ઉપસ્થિત થાય છે, માટે ક્ષમાપના કરવામા મોહથી દૂર રહેવુ એ જ આત્મહિતાર્થી મનુષ્યોનુ લક્ષણ છે સત્ય, ક્ષમા અને પ્રેમમા સ્વર્ગીય દિવ્ય સામ્રાજ્ય છે શુદ્ધ ક્ષમા અને શુદ્ધ પ્રેમથી મનની વાણીની અને કાયાની મલીનતા ટળી જાય છે પ્રભુને પામવા માટે કોઇને પણ સત્ય ક્ષમાપનાના દ્વાર પાસે આવ્યા વિના છુટકો થતો નથી કોઇની નિદા કરી હોય, કોઇના હૃદયને દુ ખવ્યું હોય તો રૂબરૂમા મળી ખમાવો અસખ્ય ઈન્દ્રોની મહત્તા કરતા સત્ય ક્ષમાપના કાર્યની અનતગુણી મહત્તા માનો અને તે પ્રમાણે વર્તો સાવત્સરિક ક્ષમાપના નહીં કરવામા આવે તો સમ્યક્ત્વદર્શનથી ભ્રષ્ટ થવાય છે માટે સાવત્સરિક ક્ષમાપના કરો ક્ષમાપનાથી સત્ય પ્રગટે છે દરેક કર્તવ્યકાર્ય કરતા મનમા અહવૃત્તિ મમતા ન રહે ત્યારે અક્રિયભાવથી આત્મા

નિર્લેપ રહે છે સત્કર્મથી હૃદયની શુદ્ધિ થાય છે પણ સત્કર્મથી સાસારિક ફળની ઈચ્છા ન રાખવી જોઇએ એવા કર્મયોગમા પ્રવર્તતા સત્ય જ્ઞાનયોગની પ્રાપ્તિ થાય છે કાર્યો થતા આત્મા અકર્મરૂપ વેદાય એટલે આત્માની શુદ્ધિ ઉત્તરોત્તર વધતી જાય છે સકુચિત કષાયમય વિચારોને પ્રગટતા જ વારવા જોઇએ અને કોઇનો દ્રોહ થવાનો પ્રસગ આવે તો પોતાના પ્રાણ છો ડવા જોઇએ આ મશુદ્ધિ માટે સર્વ સાધનો છે જે કાલે જે સ્વાધિકારે યોગ્ય લાગે તે સાધનથી પ્રવર્તો અન્ય સાધનોને બદ લવા એ તો સ્વાભાવિક છે સાધનોમા ગ્રહણત્યાગભાવ જાણવો. આત્મશુદ્ધિ અનુભવાય એવી રીતે પ્રવર્તશો. સામાયિક, પ્રતિ ક્રમણ, પૂજા, વ્રત, તપ આદિ સાધનોથી આત્માની શુદ્ધતા કરશો સભારે તેને ધર્મલાભ ધર્મસાધન કરશો

इत्येव ॐ अर्हं शाति २

---

૬ બુદ્ધિસાગર મુ૦ મુબ , વાલકેશ્વર ઉપાશ્રય

સ. ૧૯૭૦ ફાલ્ગુન સુદિ ૧૦

મુકામ માણસા ત ૧ સુશ્રાવક શા બાલાભાઈ અનુપચદ તથા દલસુખભાઇ સ્વરૂપચદ તથા મૂલચદ ત્રિભોવન યોગ્ય ધર્મલાભ.

વિ૦ તમારો પત્ર મ્હોચ્યો. આત્મહિતાર્થે પત્ર લખવા પ્રેરણા કરો છો, પણ પ્રત્યક્ષ મળી સદ્દુપદેશ ગ્રહણ કરવો એજ સત્કર્તવ્ય છે હૃદયમા આ મા તે જ પરમાત્મા પરમેશ્વર છે એમ નિશ્ચય કરી તેની સાક્ષીએ મન વાણી કાયાની પ્રવૃત્તિ કરો. આત્મા તે જ પરમાત્મા છે પણ મોહાદિ આવરણોથી આત્મા તિરોભાવે પરમાત્મા છે તેને આવિર્ભાવે કરવાને મન વાણી કાયાની જે જે કઇ પ્રવૃત્તિ કરવી તે પરમાત્માની સેવા ભક્તિ ઉપાસના કર્મ છે આત્મા તે જ પરમા મા છે તેવી

હૃદયમા જે ધારણા તે જ સત્સ્થાપના છે કોટિકોટિ ધર્મશાસ્ત્રો નો અભ્યાસ કરીને પણ આત્માની પૂર્ણ શુદ્ધતા રૂપ પરમાત્મતા પ્રગટ કરવાની છે આત્માના વિકાસાર્થે મન વાણી કાયા ઈન્દ્રિ- યોની પ્રાપ્તિ થઇ છે મન વાણી કાયા અને ઇન્દ્રિયો દ્વારા અનેક શુભ શિક્ષણ મેળવવુ અને મનને સદ્‌ગુણોમા પરિણમાવવુ તથા દુર્ગુણોથી પાછુ હઠાવવુ એવી જ પ્રવૃત્તિ જો થાય છે તો પછી જૈન શાસ્ત્રો વાચો વા ન વાચો તોયે ભલે આત્માની જિજ્ઞાસા પ્રમાણે ગુરુ પ્રમ ગોપાત્ત જે સભળાવે તે જ શ્રુતિજ્ઞાન છે વાચવા કરતા શ્ર ણથી શ્રુતજ્ઞાનની આત્મા પર સારી અસર થાય છે શાસ્ત્રમાથી આત્માની શક્તિઓ ખીલે એવુ ગ્રહણ કરવુ શાસ્ત્રોમાથી પોતાના યોગ્ય ગ્રહણ કરવુ પણ શાસ્ત્રમોહથી દૂર રહેવુ ત્રણ ભુવનનો નાથ આત્મા તે જ પરમાત્મા છે એવો નિશ્ચયાનુભવ થયા પછી આસ્તિકતાનુ સદ્વર્તન થાય છે ખાતા પીતા આદિ અનેક કાર્ય કરતા આત્મા તે જ હૃદયમા પરમેશ્વર છે એવો ઉપયોગ રાખીને વર્તવુ એમ વારવાર સ્થિ રોપયોગ ધારણ કરવાથી આત્માની શુદ્ધિ થાય છે અને અન્યા ત્માઓ પર આત્મબુદ્ધિ વર્ત્યા કરે છે માટે એવા ઉપયોગમા જેમ વિશેષ રહેવાય તેમ રહેશો કે જેથી પૂર્ણભાવે પરમાત્મ દશા પ્રગટાવવાનો પ્રસગ પ્રાપ્ત થાય આત્માની શુદ્ધતા માટે અસખ્ય યોગો છે, જેને જેમ રૂચે તેમ પ્રવર્તે, પણ આત્મોપયોગે સાધ્યને ન ભૂલે એટલે બસ મોટી મોટી ધર્મની વાતો કર્યા કરતા થોડુ પણ જ્ઞાન છે તેને આચારમા મૂકો એટલે આગળની દશાનો ખ્યાલ આવશે મન ઉપર કાબુ જેથી મૂકાય તે જ્ઞાન છે જે જ્ઞાનથી મન વશ ન થાય તે વસ્તુત સત્ય જ્ઞાન નથી ઇન્દ્રિ યોમા રસવૃત્તિ જ્યા સુધી છે ત્યા સુધી ઇન્દ્રિયોનુ ગુલામપણુ છે ગુલામોને શુદ્ધાત્માની પ્રાપ્તિ થઈ શકે નહિ દેહ મન અને ઇન્દ્રિયોના પૂજારીઓ વસ્તુત આત્મપ્રભુના પૂજારી નથી જ્યા સુધી મન સુધી ધર્મશાસ્ત્રો જાય છે પણ આત્મા સુધી જતા નથી ત્યા સુધી નિરાસક્તિપણુ ટળતુ નથી, આત્મા પોતાના

સ્વરૂપે પરિણમે તે જ જ્ઞાન અને ચારિત્ર છે અંતર્દૃષ્ટિ વર્તતા બાહ્યમા કર્મોદય પ્રેરણાએ વર્તાય અને આત્મા જ મુખ્યપણે ઉપયોગમા ભાસે તે જ ધર્મ જપ તપ ધ્યાન છે

આત્મા તરફ શ્રુતજ્ઞાનોપયોગ વર્તે અને બાહ્યવ્યવહાર થાય તેજ આત્માની સુજ્ઞતા છે આત્માને ભૂલતા સર્વ વિશ્વ ભૂલાય છે આત્માને પૂજતા સર્વ વિશ્વની પૂજા થાય છે આત્મજ્ઞાન વિના બાહ્યવિદ્યાઓથી દુનિયામા જે મહત્તા મળે તે મનની મહત્તા છે પણ આત્માની મહત્તા નથી આત્મજ્ઞાન વિનાના ભાષણો અને પ્રવૃત્તિઓ તે મનબાજીગરની બાજી સમાન છે મનમા મોહ વર્તે અને બીજાને આત્મજ્ઞાનના શાસ્ત્રો સમજાવવામા આવે તે નાટકીયાના પાત્ર સમાન છે જેટલુ વર્તનમા મૂકાય તેટલુ ઉપદેશ વિના મૌનપણાથી અન્યોને અસર કરી શકે છે ચારિત્રી ઓના વિના ચારિત્ર વિનાના વક્તાઓ કરતા અનતગણી અસર અન્યોપર કરી શકે છે ચારિત્રીની દુનિયાપર જેટલી અસર થાય છે તેટલી અન્યોની થતી નથી ગુરૂઓ મૌનપણે વર્તે છે અને શિષ્યોના સશયો ટળી જાય છે માટે સદ્વર્તનપર ખાસ લક્ષ્ય રાખો દેવગુરૂધર્મની સેવાભક્તિથી આત્માની શુદ્ધિ થાય છે સેવાભક્તિથ હૃદયશુદ્ધિ થતા આત્મજ્ઞાન પ્રગટે છે વ્યવહારનયથી વ્યવહાર પ્રમાણે વર્તો અને નિશ્ચયદૃષ્ટિને હૃદયમા ધારણ કરો વ્યવહારનયને ઉત્થાપતા ચતુર્વિધસઘનો ઉચ્છેદ થાય છે માટે ગમે તેવા પ્રસગે વ્યવહારનય કથિત નિમિત્ત ધર્મસાધનોનો ઉચ્છેદ થાય એવુ બોલશો નહિ એકાત નિશ્ચય દૃષ્ટિવાળાઓને વ્યવહારનો ઉપદેશ આપુ છુ અને એકાતવ્યવહારીઓને નિશ્ચયનયનો ઉપદેશ આપી બન્ને નયના ઉપયોગી બનાવુ છુ જ્ઞાન એ નિશ્ચય છે અને ક્રિયા એ વ્યવહાર છે "લોક મળે ત્યા લોકાચાર અને સત મળે ત્યા આત્માકાર"ની ઉક્તિ ધ્યાનમા રાખીને પ્રવર્તશો સાધુઓના વિચારાચારના મતભેદ દેખીને સાધુઓની નિંદા ન કરવી જૈનશાસન સાગર જેવુ છે એમા

સર્વનેજેમ રસ પડે તેમ વર્તે છે એકેક દષ્ટિની મુખ્યમાન્યતાએ મિથ્યાત્વ છે અને 'સર્વદષ્ટિયોની નાપેક્ષતાએ સમકિત છે કરોડો ચક્રવર્તિયોનુ એકઠુ સુખ કરવામા આવે અને તેટલુ સુખ એક તરફ હોય અને બીજી તરફ આત્માનદકારક સદ્ગુરુનો સમાગમ મળતો હોય તો બાહ્યસુખને લીંટ સમાન માની આત્મસુખદાયક ગુરૂ તરફ જે વળે છે તે આત્મહિતાર્થી છે આત્મજ્ઞાની સ્વનુ કલ્યાણ કરે છે અને પરનું કલ્યાણ પણ કરી શકે છે આત્મજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ વિના અને આત્માનદ મળ્યા વિના દુનિયાના લોકો બાહ્યથી ગમે તે રીતે સ્વતત્ર થાય, કલાવત થાય તોપણ તે પરતત્ર મોહી રહેવાના જડના મોહથી કદિ સત્યસુખ કોઇને મળ્યું નથી અને મળનાર નથી આત્માની શુદ્ધિ કર્યા વિના દુનિયાના લોકો ગમે તેવા વિજ્ઞાનીઓ બને, શોખ કરે તોપણ રજોગુણ અને તમોગુણના આધીન બનેલા તેઓ આત્મશાતિ પામી શકવાના નથી. દુનિયાના રાજ્યમા મોહ છે આત્માના રાજ્યમા પ્રભુતા છે આગળપાછળની ચિંતા ન કરો આત્મજ્ઞાન મળ્યા વિના કોઇનું શ્રેય થયું નથી અને થનાર નથી માટે પાછળની ચિંતા ન કરો જેનું જે થવાનું હશે તે થશે તમે તમારૂ કરો અન્યોની ચિંતા ન કરો તમારી વાત તેઓને રૂચે તો ગ્રહણ કરે ન કરે તો તમારે શું? સહેજે થાય તેમા મઝા છે અન્યોનું ભલુ કરવુ તે પોતાના હાથમા નથી આત્મા અન્યાત્માઓ માટે નિમિત્ત કારણ છે નિષ્કામભાવે તથા સમપરિણામે અન્યોના હિતાર્થે સહેજે થાય તે કરવું એજ શ્રેયસ્કર છે અન્યોના હિતાર્થે વસ્તુત આત્મજ્ઞાનબોધ છે અને તે પણ તેઓને જિજ્ઞાસા પ્રગટે છે તોજ શ્રદ્ધા પ્રેમયોગે તેઓને પરિણમી શકે છે એમ જાણશો અને આત્મસ્વરૂપનો ઉપયોગ રહે એવુ આલબન લેશો તથા અતકાળે પણ આત્મોપયોગ રહે તે માટે હૃદયમા આત્મા તેજ સાક્ષાત્ પરમાત્મા સત્તાએ છે એવું સ્મરણ કરશો દેવ ગુરૂધર્મનું વ્યવહારથી સદા આલબન ગ્રહશો શુદ્ધોપયોગમા રમણતા રહે એ જ સર્વસાધન પ્રવૃત્તિનુ સાર

સમજશો સાંસારિક બાબતોમાં રસ ન પડે તે માટે આત્માના આનંદરસને પ્રગટાવવા પુરૂષાર્થ કરશો વારંવાર મનુષ્યજન્મ મળવો દુર્લભ છે સદ્ગુરૂપર જેટલી શ્રદ્ધાપ્રીતિ તેટલી આત્મશક્તિની પ્રગટતા થાય છે સદ્ગુરૂના આલંબનથી જ મુક્તિ છે ત્યાગી સાધુઓની સેવા ભક્તિમાં ગમે તેટલા ધ્યાનથી આગળ વધાય તોપણ લેશમાત્ર ખામી ન રાખશો અને શ્રદ્ધાપ્રીતિથી સેવા કર્યા કરશો આધ્યાત્મિક જ્ઞાનનાં પુસ્તકો વાચ્યા કરશો. એક કલાક વાચ્યા બાદ અઢાર કલાક તેનું મનન કરશો ધર્મસાધન કરશો इत्येव ॐ अर्हं शांति ३

મુ૦ પેથાપુર, સં. ૧૯૭૭.

વિજાપુર તત્ર સુશ્રાવક શા સુરચંદભાઈ સ્વરૂપચંદ યોગ્ય ધર્મલાભ વિશેષ તમારો પત્ર પહોંચ્યો, વાચી બીના જાણી હવે તમારૂં શરીર રહે એવો તમને ભરૂસો લાગતો નથી તેમ લખ્યું તે લખ્યું મારૂં પણ તેવું માનવું છે, માટે હવે વિશેષતઃ આત્મોપયોગી થશો તમારા રચેલા અને છપાવેલા ગ્રંથો મળ્યા છે તે જાણશો મુનિ દેવેન્દ્રસાગરજી તમારા વંશમાં ઉત્તમ રત્ન પ્રકટ્યા છે તેની આત્મરમણતામાં રૂચિ અને અભ્યાસ વિશેષ છે ન્યાય શાસ્ત્રનો અભ્યાસ કરે છે સિદ્ધાંતોમાં પણ લક્ષ્ય રાખી મનન સ્મરણ કરે છે હવે તેનામાં વ્યવહાર અને નિશ્ચયનય એમ બે નયનો અનુભવ આવ્યો છે તેથી તે આત્મશુદ્ધિ પર્યાયમાં આગળ વધશે તેના સબંધે હવે તમે આનંદમાં રહેશો તમારા ભાઈ પિતામ્બરના પુત્રે (દેવેન્દ્રસાગર) નામ ધારણ કરી ત્યાગાવસ્થાને દીપાવી છે, બ્રહ્મચર્યદશામાં સ્થિર ધીર છે એમ અમને નિશ્ચય છે તમારા ભાઈ દલસુખભાઈ હઠયોગાભ્યાસમાં આગળ વધ્યા હતા અને અધ્યાત્મ જ્ઞાનમાં પાછળથી સ્થિર થયા હતા વ્ત. તમો લખો છો કે મરણ વખતે તેમનો ઉપયોગ બરાબર

રહ્યો નહિ તે બાબતમાં કેવલજ્ઞાની વિના કોઈ સત્ય કહી શકે નહિ બાહ્યરોગથી વેદના ભોગવવા છતા અંતરમાં પ્રભુસ્મરણ આત્મસ્મરણ વર્તતું હોય તો તે બીજાથી કેમ જાણી શકાય? આત્મજ્ઞાનીને દુઃખ પડતા તેની વાણી અને કાયાની ક્રિયાચેષ્ટાથી આત્માના પરિણામની માલુમ પડે નહિ પ્રભુ મહાવીર દેવના કાનમાંથી ખીલા કાઢતા તેમણે એવી બૂમ પાડી કે તેથી પર્વતશિલાઓ ફાટી ગઈ પ્રભુની લેશ્યા તે વખતે રૌદ્રધ્યાનવાળી અને આર્તધ્યાનવાળી થઈ નહોતી દુઃખ પડતા બૂમ પડે હાય હો ઓલાઈ જવાય, અરે વગેરે શબ્દોચ્ચાર માત્રથી શું પરિણામ વર્તે છે તે અન્યથી જાણી શકાય નહિ પ્રભુ મહાવીર સ્વામીને કાનમાંથી ખીલા કાઢતી વખતે બૂમ મારતા છતા ધર્મધ્યાન હતું તેમ આત્મજ્ઞાનના અભ્યાસીને તેવા વખતે અંતરમાં આત્માના ઉપયોગના પરિણામની વિશેષ કાળજી હોય તે બનવા યોગ્ય છે, માટે અન્યના પરિણામ સબંધી કલ્પના કરવાનો અન્યને અનધિકારી દશાએ અધિકાર નથી અનુમાનો બાધવા તે પણ કેટલીક વખત જૂઠા પડે છે પરભવની અંતર્મુહૂર્ત પહેલા લેશ્યા પ્રગટે એમ શાસ્ત્રોમા લેખ છે પરંતુ માનસિક ઈચ્છાઓ કષાયો જે વાણીદ્વારા શબ્દોથી વ્યક્ત થાય અને તેટલામા અંતર્મુહૂર્ત ઘણા થઈ જાય તેથી ખરૂ અનુમાન નીકળી શકે નહિ દલસુખ ભાઈને ખરાબ વિચારો થયા નહોતા દુઃખથી બૂમ પડે તે તો તેવા અભ્યાસનું પરિણામ છે તેથી અશુભ લેશ્યાનું અનુમાન ન થાય તથા અસમાધિમરણ પણ ન કહી શકાય કાને સાભળવાનું બંધ થાય અને મરતી વખતે આખે દેખવાનું બંધ થાય બોલવાનું બંધ થાય, અમી ટળતી હોય, ઘઘેરો ચાલતો હોય તોપણ આત્માર્થી જ્ઞાનીને મોટા ભાગે તેવા કટાકટીના પ્રસંગમા ધર્મધ્યાન પ્રવર્તે છે અને અજ્ઞાનીને અશુભ ધ્યાન પરિણામ વર્તે છે પાચે ઇન્દ્રિયોની ક્રિયા બંધ થાય તોપણ તે વખતે મન અને આત્મા બન્ને તો હોય છે તેથી જ્ઞાની ધ્યાની ભક્ત આત્મામા પ્રભુમા મન રાખવાનું બળ વાપરે છે અને આયુષ્ય નાશની

ક્રિયા સમ્મુખ હોય છે માટે જ્ઞાની મહાયુદ્ધના પ્રસંગે વિશેષ ઉપયોગી થાય તેમ બનવા યોગ્ય છે કોઈને મરતી વખતે રોગ વેદના ઘણી હોય અને કોઈને અલ્પ પણ હોય ક્ષય રોગીને મરતી વખતે ઘણી વેદના વેદાતી હોય એવું જણાતું નથી તેથી શું ? આત્મોપયોગીને મરણ વખતે અત્યંત વેદના અગર અલ્પ વેદના હોય તેથી તેના આત્માના ઉપયોગમાં તો વિશેષ શુદ્ધ અધ્યવસાયો વર્તે એવો સંભવ છે જ જ્ઞાની ખરી વખતે આત્મોપયોગ ચૂકે નહિ અને મરણ વખતે તો તેને સાંસારિક પદાર્થોમાં મોહ રહે નહિ એમ વિશેષત અનુમાને માનવાયોગ્ય સત્ય છે ભરનિદ્રામાં જેમ પાંચે ઇંદ્રિયોનો વ્યાપાર બંધ જેવો જણાય છે તેમ મૃત્યુ નજીકના કાળમાં પણ તેવું થાય છે, છતાં ભરનિદ્રામાં જેમ સ્વપ્ન પડે છે તેમ મૃત્યુ વખતે જ્ઞાનીને આત્માની સાથે રહેલા મનમાં સ્વપ્ન જેવું કંઈક વેદાય છે છતાં ઉપયોગ તો આત્માનો વર્તે છે એમ પ્રાયઃ સંભવે છે ભરનિદ્રાના જેવી મૃત્યુ પામનારની બાહ્યદશા દેખાય તોપણ તે આત્માના ઉપયોગના સાધ્ય લક્ષવાળો છે આત્મજ્ઞાનીને મૃત્યુકાળે પ્રાય જડ પદાર્થ પર મોહ વર્તતો નથી તે તો મૃત્યુને મહોત્સવ તરીકે માની રણમાં જતા વીર યોદ્ધા જેવો નિર્ભય બને છે, તેને મૃત્યુ એ તો કઈ વસ્તુ જ સમજાતી નથી તે પોતાના આત્માને નિત્ય દેખે છે શરીરને વસ્ત્ર સમાન માને છે તેને મૃત્યુકાલે ઇન્દ્રિયોદ્વારા ઉપયોગ ન રહે અને આત્મામાં આત્માનો ઉપયોગ વર્તે તે સ્વાભાવિક છે જળમાં મરણ, વૃક્ષથી પતન વા બીજા અકસ્માતથી મૃત્યુનો પ્રસંગ આવતા તે કાચબાના અંગની પેઠે મનને પોતાના સ્વરૂપ તરફ લેઈ જાય છે તેથી તે અકસ્માતાદિ મરણોમાં પણ આત્માના ઉપયોગની અપેક્ષાએ સમાધિ મરણ પામે છે હવે તમે ઉપયોગમાં રહેશો તમને ખરો મહોત્સવ પ્રાપ્ત થવાનો છે પ્રભુમાં મન જોડશો બાહ્યની કોઈ વસ્તુમાં મમત્વ રાખતા નહિ અધ્યાત્મજ્ઞાન શાસ્ત્રોના અભ્યાસી છો, અધ્યાત્મજ્ઞાન રૂચિવાળા છો તો આત્મામાં-પ્રભુમાં તમો મનને જોડી દેશો. કથા

ચેનો મનમા પ્રવેશ થવા દેતા નહિ મરેલા મડદાની પેઠે બાહ્યમા અનુપયોગી અલક્ષ્ય ચિત્તવાળા રહેશો. તમારા ભાઈ મૂલચદભાઈ, પિતાબરદાસ બે ગયા. તમારા મિત્ર દલસુખભાઈ ગયા, બાલાભાઈ અનુપચદ ગયા માનવશરીર વસ્ત્રની પેઠે ત્યા ગવાનુ છે પ્રભુના ધ્યાનમા મગ્ન રહેશો. પોતાના આત્માનું જ્ઞાન હવે ખપમા આવવાનુ છે ધર્મસાધન કરશો વિજાપુર બનશે તો અવાશે ૐ અર્હં શાતિ ૩

લેખક બુદ્ધિસાગર મુ૦ વિજાપુર

સાણદ તત્ર સુશ્રાવક શા. આત્મારામ ખેમચદ વગેરે યોગ્ય ધર્મલાભ વિશેષ તમારો પત્ર પહોચ્યો તમો વારવાર ઉપદેશ માટે લખો છો પણ હું શું લખુ ? ઉપદેશ પ્રમાણે વર્તન થાય તો જ ઉપદેશ દેવા લખવાનું મન થાય. વ્યાવહારિક વર્તન શુદ્ધ થાય થાય તો જ અધ્યાત્મ વર્તનની લાયકાત પ્રગટે. બાલલગ્નની પ્રજામા કાયિક માનસિક અને આત્મિક શક્તિયો પ્રગટતી નથી બાલલગ્નજપુરૂષ અને સ્ત્રીઓ દેશ, કોમ, સઘ, સમાજનુ શ્રેય કરવા સમર્થ થતા નથી તેઓ બીકણુ નિર્બલ અને પુરૂષાર્થહીન હોય છે, તેઓ અન્ય પ્રજાઓના પાદ તળે કચરાઇને પોતાની સતતિને ગુલામો બનાવે છે એવી પ્રજા ખરે-ખર જૈન ધર્મને લાયક રહેતી નથી બાલલગ્નની પ્રજામા રાજ્ય કરવાની શક્તિ રહેતી નથી પચ્ચીશ વર્ષનો કુમાર અને વીશ વર્ષની કુમારિકા એ બન્ને ગુણકર્માનુસારે પ્રકૃતિમાર્ગે લગ્નના અધિકારી છે રાજ્ય વ્યાપાર આદિનુ બાહ્ય સ્વરાજ્યરક્ષણ કરવા માટે બાલલગ્નની પ્રજામા શક્તિ રહેતી નથી. પચ્ચીશ વર્ષમા પુત્રને રાજકીય વ્યાપારી ક્ષાત્રાદિ વિષયક સર્વ પ્રકારની કેળવણી પહેલા ગુરૂ માર્ફત ધાર્મિક કેળવણી આપવી જોઇએ. વીશ પચ્ચીશ વર્ષમા દૈશિક, સામાજિક, આર્થિક આદિ સર્વ બાબતોમા પુત્ર

અને પુત્રીઓ સ્વતત્ર મત બાધી તે પ્રમાણે વર્ત્તે એવા સમર્થ થવા જોઇએ પશ્ચાત્ સ્વેચ્છાએ માબાપની અનુજ્ઞાપૂર્વક ગૃહસ્થા શ્રમમા દપતી તરીકે જીવન ગાળવાનો અધિકાર છે એવું દપતી જીવન અને એવુ વ્યાવહારિક ધાર્મિક શિક્ષણ નથી એવી કોમ-જાતિ-સમાજમાથી ત્યાગીઓ પણ સાચા શૂરવીર જ્ઞાની યોગી પ્રગટી શકતા નથી કોઢી, ક્ષયરોગી વગેરે રાજરોગાદિ વાળા બાળકો અને બાલિકાઓના લગ્ન થવા એ જ સ્વરાજ્ય, દેશ, ધર્મ, કુટુબની પડતીનુ મહાકારણ છે અગશીયા, કુક્કર, કૂતરા જેવી પ્રજા ઉત્પન્ન કરનારાઓને લગ્નનો અધિકાર નથી તેવાઓ તો બ્રહ્મચારી રહીને વિશ્વલોકોની સેવા કરવી જોઇએ ધર્મથી ભ્રષ્ટ નાસ્તિક અને આસ્તિકનુ પરસ્પર લગ્ન ન થઈ શકે બાલકો અને બાલિકાઓને વૈદકીય શિક્ષણ મળવુ જોઇએ ત્યાર બાદ તેઓને ગૃહસ્થાશ્રમમા પ્રવેશ કરાવવો જોઇએ પુખ્તવય વિના પુત્રાદિકના લગ્ન કરાવનાર પિતા તે પિતાના ધર્મથી અને માતા, માતાના ધર્મથી ભ્રષ્ટ થાય છે વીર્યહીન મનુષ્ય ગૃહસ્થા શ્રમનો અધિકારી નથી પવિત્ર, શૂર, ભક્ત, જ્ઞાની, કર્મયોગી વિશેષત અતિથિઓ માટે સ્વાર્પણ કરનાર તથા સ્વાશ્રયીએ ગૃહસ્થાશ્રમ માડવો જોઇએ મૈથુનની કામનાથી પશુની પેઠે મોહથી ગૃહસ્થાશ્રમમા પ્રવેશનાર ધર્મ, દેશ રાજ્ય, સમાજ કુટુબ અને સઘનો ઘાતક હિસક મોહી છે, તેવાઓને ગૃહસ્થા શ્રમમા ઉત્તેજન આપવામા ધર્મનો ઘાત થાય છે ચોરી વગેરે દુષ્ટ કર્મોથી આજીવિકા ચલાવનારાઓના લગ્ન ન થવા જોઇએ, કારણ કે તેથી તેની પાછળની સતતિ ધર્મઘાતક બને છે દારૂ વગેરેના વ્યસનીઓની સાથે બાલિકાઓને પરણાવવાથી ધર્મ, સઘ, રાજ્યનો નાશ થાય છે વીશ વર્ષ સુધી પૂર્ણરીત્યા બ્રહ્મચર્યની રક્ષા જેણે કરેલી છે એવી કુમારિકા અને પચ્ચીશ વર્ષ સુધી ઉર્ધ્વરેત રહેલ કુમાર એ બેના લગ્નથી પ્રગટેલી પ્રજા તે પ્રજા છે બાકી અયોગ્ય રીતે લગ્ન કરી અયોગ્ય પ્રજા ઉત્પન્ન કરવાનો મોહ છોડી દેવો જોઇએ અને અયોગ્ય એવા લગ્નસબધી જ્ઞાતિ

સમાજના બ ધનોનો–રૂઢીઓનો પણુ નાશ કરી દેવામા જૂઠી પ્રતિષ્ઠા માન વગેરેનો ભોગ આપવો જોઈએ બાલલગ્નની પ્રજાને શું લખવુ? તે શુ? કરી શકે, તે લખ્યા પ્રમાણે વર્તવાને શક્તિમાન છે? લક્ષ્મીમતોની પ્રજા પ્રાય નિર્વીર્ય અજ્ઞાન ભોગવિલાસી અને સ્વાર્થી બને છે તેવી રાજા અને ઠાકોરોની પ્રજા અજ્ઞાન અતિભોગી કામી મોહી હિંસક જૂઠી અને કાચા કાનની તથા શૂન્ય હૃદયની પ્રાય પ્રગટે છે વ્યભિચારી લગ્નની રૂઢિયોને મૂળમાથી ઉખેડી નાખવી જોઈએ કૃત્રિમ પ્રેમીના લગ્ન તે લગ્ન નથી પણ વ્યભિચાર છે ફક્ત પ્રજાની ઉત્પત્તિ માટે પુરૂષે અને સ્ત્રીએ વર્ષમા એક વાર એક બીજાના શારીરિક સમાગમમા આવવુ જોઇએ એકશય્યા–પથારીમા સૂવુ પણુ ન જોઇએ એમ સમજ્યા છતા પણ જેઓ વર્તવા શક્તિમાન્ નથી તેઓની સ તતિ દેશ, સ ઘ, ધર્મ સમાજ ભૂમિ, લક્ષ્મી વગેરેનુ રક્ષણુ કરવા અને આત્મ ભોગ આપવા શી રીતે શક્તિમાન્ થાય? પ્રજોત્પત્તિમાટે શ્વાન અને સિંહો, કાયમ બ ધને વર્ષમા એક વાર સેવે છે એવા કૂતરા વગેરેથી હલકા મનુષ્યોની પ્રજાથી કઇ સારી બાબતની આશા રાખી શકાય? જેઓ ખાવા માટે જીવે છે પણુ સ્વધર્મનુ પાલન કરવા જીવતા નથી તેઓના મન પર ધર્મોપદેશની સ્થાયી અસર રહી શકતી નથી વ્યાપારીઓ પ્રાય સ્વાર્થી વિષયગૃદ્ધ ભીરૂ કાયર બને છે તેનુ કારણુ બાલલગ્ન પશુયજ્ઞમાથી તેઓ પ્રગટેલા છે એમ જાણુ આહાર, ભય, મૈથુન અને પરિગ્રહ સ જ્ઞાથી પશુની પેઠે જીવવુ તે કઇ મનુષ્યજીવન નથી પુરૂષાર્થ કરો અને સમાજસ ઘની સેવાભક્તિમા દેવગુરૂ ધર્મની ભક્તિ માની ઉન્નતિના પાટા પરથી ખસી ગએલી પ્રજાને મૂળ સ્વોન્નતિ પાટા પર ચઢાવો એ જ જૈન ધર્મ છે પોતાની ભૂલોનો પશ્ચાત્તાપ કરો પણુ પાછળની સ તતિને અવનતિ ગુલામીના ખાડામા ધકેલી ન દો પશુ જેવી પ્રજાથી કઇ ખુશી થવા જેવુ નથી જૈન સમાજની પડતી દશાને ટાળવામા ગૃહસ્થે ગૃહસ્થીધર્મ પ્રમાણે વર્તવુ ગૃહસ્થસમાજમાથી ત્યાગીઓ થાય છે ગૃહસ્થોની

ઉન્નતિ પ્રમાણે ત્યાગીઓની ઉન્નતિ છે જેવુ પાણી કુવામા હશે તેવુ હવાડામા આવશે ગૃહસ્થો સુધર્યા એટલે ત્યાગીઓ સુધરેલા પ્રગટવાના, માટે ત્યાગીઓની ચર્ચા છોડીને ગૃહસ્થસઘની ઉન્નતિ થાય તેમ કરો ગૃહસ્થસઘ સુધર્યો એટલે સાધુસઘ સારો પ્રગટવાનો જ બાલલગ્નની પ્રજામાથી ત્યાગી થએલાઓ ગૃહસ્થાશ્રમીઓ કરતા ઘણા પ્રમાણમા ત્યાગગુણોવડે અલકૃત ન થઇ શકે, માટે પ્રથમ બ્રહ્મચર્યાશ્રમ અને ગૃહસ્થાશ્રમ બેને અસલ રૂપમા મૂકવા પુરૂષાર્થ કરવાની જરૂર છે આજથી આરભાયેલ પુરૂષાર્થ જો સબળ હશે તો પાચ સાત પેઢી પછી અસલ રૂપમા ગૃહસ્થોને લાવશે શરીરબળ પ્રમાણમા મનોબળ છે અને મનોબળ પ્રમાણમા આત્મજ્ઞાનાદિ શક્તિયો પ્રગટે છે વજ્રરૂષભનારાચ સઘયણવાળો શુકલધ્યાનથી કેવળજ્ઞાન પ્રગટાવી શકે છે, તેનુ કારણ પણ એ જ છે માટે પ્રથમ કાયબળ વચનબળથી યુક્ત થાઓ એટલે આત્મધ્યાનને યથાશક્તિ પામી સસારમા નિ સગ નિર્લેપ સ્વાર્પણભાવવાળા બની શકશો કારણ યોગે કાર્યની સિદ્ધિ થાય છે પ્રથમ ગૃહસ્થાશ્રમની શુદ્ધિ કરો ધર્માર્થે મરો. મરવામા જીવવુ જાણો અને જીવવામા મરવુ જાણો અને બન્નેની પેલી પાર આત્મસ્વરૂપને જાણો. બળવાન બનો ક્ષમા, ગભીરતા મતસહિષ્ણુતા રાખી આગળ વધો. શરીરનુ આરોગ્ય રક્ષો એ જ પ્રથમ વ્યાવહારિક જૈન ધર્મ છે આપ મર્યા વિના મુક્તિ નથી માટે સ્વાશ્રયી બનો પશુજીવને જીવવું એ મિથ્યાત્વધર્મ છે અને આત્મજીવને જીવવુ એ જ જૈન ધર્મ છે એજ ધર્મસાધન કરશો.

માઘ સુદિ ૧, વિ. ૧૯૭૦

લેખક બુદ્ધિસાગર મુ૦ વિજાપુર

સં ૧૯૭૫

મુ સાનંદ તત્ર સુશ્રાવક શા આત્મારામ ખેમચંદ યોગ્ય ધર્મલાભ. સર્વ બાહ્ય કર્તવ્યો સ્વાધિકારે કર્યા છતા પણ તેમા આસક્તિ વિના આત્મોપયોગ રાખ હૃદયને રાગનો અને દ્વેષાદિક કષાયોનો આઘાત ન થવો જોઇએ એવી દશામા આવવા માટે ગુરૂસંગતિ અને પુરૂષાર્થ એ બેનું વિશેષત સેવન કર લોકમા રહ્યા છતા લોકસંજ્ઞારહિત વર્તાય એવો ઉપયોગ રાખવારૂપ પ્રબલ પુરૂષાર્થ સ્ફોરવ સાંસારિક સબંધો, શુભાશુભ કર્મના ઉદયથી છે તેમા શુભ બુદ્ધિ રાખ્યા વિના પ્રવર્તાય એવું ખાસ લક્ષ્ય રાખ સર્વ ઔદયિક પ્રવૃત્તિમા આત્માનું વસ્તુત કર્ત્તા પણું નથી એવો અકર્તૃત્વ અક્રિય ઉપયોગ રાખ સેવા અને ભક્તિ તે આત્મશુદ્ધિમા સાધનરૂપ છે પણ સાધ્યરૂપ નથી શસ્ત્રનો ઉપયોગ કરવો અને કાર્ય થતા પાછુ ફેકી દેવુ, તેમ સર્વ સાધનોમા એવી સાપેક્ષબુદ્ધિથી પ્રવર્ત દરરોજ આત્માના ઉપયોગમા કેટલુ રહેવાય છે અને કેમ નથી રહેવાતું તેની સાધક બાધક દશાનું પર્યાલોચનરૂપ પ્રતિક્રમણ કર ગુરૂમા રાગને મૂકીને રાગને શુદ્ધ કર દુર્ગુણોપર દ્વેષ કરીને દ્વેષને શુદ્ધ કર એમ રાગ અને દ્વેષને આત્માની વિશુદ્ધિ અર્થે ઉપયોગમા લેતો જા ગુરૂ પ્રભુમા મન રાખીને મન શુદ્ધિ સાધ્ય કાગળના રમકડાની સાથે જ્ઞાનીઓનો જેવો સબંધ રહે તેનો બાહ્ય પદાર્થો સાથે સબંધ રાખ અને આત્મોન્નતિ હેતે સર્વ વિશ્વની ઉપયોગિતા સાપેક્ષે વિચાર અને આત્મધર્મ પ્રગટાવ

આ વિશ્વમા જેની જેટલી શક્તિ હોય છે તે પ્રમાણે તે પુરૂષાર્થ કરી શકે છે આત્માનો એક વાર અનુભવ આવ્યા પછી કદિ ઉદાસીનતા રહેતી નથી આત્માનો આનંદ અને આત્માનો ઉપયોગ તે જ આત્માનો અનુભવ છે આત્માની પ્રાપ્તિ તે આત્મા વડે આત્મા જ કરી [illegible] આત્માનો આનંદ પ્રગટ્યા પછી,

સાંસારિક પદાર્થોને ભોગવતા છતાં તેમાં સુખની બુદ્ધિ રહેતી નથી ઔદયિક શુભાશુભ કર્મ પ્રયોગે શરીરાદિક પ્રવૃત્તિ છતાં આત્માનો આનંદ આત્મા સ્વયં વેદી શકે છે તેથી ઔદાયિક શુભાશુભ કર્મપ્રયોગમાં ગ્રહણ ત્યાગ બુદ્ધિ રહેતી નથી પરંતુ મુખ્યતાએ સમભાવબુદ્ધિ અને તેની સાથે આત્માનંદનો ઉલ્લાસ વર્તે છે એવી દશામાં વર્તતા ઘરમાં અને વનમાં આત્મ ચારિત્ર માં સર્વથા અભેદ છે એવી આત્મદશાનો અનુભવ કર્યા વિનાનું જીવન તે દેહજીવન છે પણ આત્મજીવન નથી એવી દશાનો અનુભવ કંઇક મેં વેદ્યો છે તેથી હવે સર્વ પ્રકારના બાહ્ય કદાગ્રહ-ભાવ વિના લોકસંગ્રહ દૃષ્ટિએ મન વાણી કાયાની પ્રવૃત્તિ થાય છે અને તેનો સાક્ષી આત્મા બન્યો છે એવા આત્મશુદ્ધ ભાવમાં સદા રહેવાય અને અખંડ ઉપયોગ વર્તે એવી દૃષ્ટિના પુરુષાર્થનો ખપ કરૂં છું તું પણ એવી આત્મદશાને વેદવા આત્મજ્ઞાનનો ખપ કર આત્માને પકવવા માટે ગૃહાવાસની કસોટીથી કસાઈને આગળ વધ પણ સંસારમાં શુભાશુભ ભાવ ન રહે એવો આત્મોપયોગ પ્રાપ્ત કરવા જે જે સાધન સુજે તે સેવ અને આગળ વધ.

इत्येवं ॐ अर्हं शान्ति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર

મુ૦ વિજાપુર

સં ૧૯૭૫

સાનન્દ

સુશ્રાવક ભાઈ આત્મારામ ખેમચંદ યોગ્ય ધર્મલાભ વિશેષ પ્રભુ મહાવીરદેવના વચનો શ્રવણ કરીને તથા વાંચીને સત્યસાર ગ્રહણ કરવા લક્ષ્ય દેવું ગમે તે જૈન ગમે તે ધર્મક્રિયા કરે સ્વાધિકાર ભેદે ભિન્ન ભિન્ન ક્રિયા વિધિ હોય તોપણ તેથી મન વાણી કાયાની શુદ્ધિ થતી હોય તો તેથી તેની પ્રગતિ છે ભાયો વગેરેને દોહવાની તથા વલોણું વલોવવાની ભિન્ન ભિન્ન

તમયોગે તેઓની સેવાભક્તિ કરવી ગુરૂની સેવાભક્તિથી જ જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થાય છે કોઇ સાધુ વિનયમા મુખ્ય હોય, કોઇ જ્ઞાનમા મુખ્ય હોય, કોઇ વૈયાવૃત્યમા મુખ્ય, કોઈ તપસ્વી હોય કોઇ જ્ઞાની હોય, કોઈ ધ્યાની હોય, કોઈ શાસન પ્રભાવક હોય, કોઈ ફક્ત આ માનાજ સાધક હોય તેમા વિવિધતા જોવી પણ ભેઠતા દેખી મુઝાવુ નહિ તેમજ આત્મશુદ્ધિ કરવારૂપ સાધ્યની અપેક્ષાએ સાધનભેદે પણ એકતા જોવી

અસખ્ય સાધનો છે અને સાધ્ય મોક્ષરૂપ એક છે બાહ્યાન્તર ભિન્ન ભિન્ન સાધનો પૈકી જેને જે રૂચે તે અગીકાર કરે અને અન્ય સાધનોનો સ્વીકાર ન કરે પણ તેનુ ખડન ન કરે પરતુ સાધ્યમા સાપેક્ષાએ કોઇને કોઈ અને કોઇને કોઇ સાધન ઉપયોગી માની ભિન્ન ભિન્ન સાધકોના સાધનોની ભિન્નતાએ કષાયબુદ્ધિ ન ધારે એટલે સાધક અનેકાતમાર્ગી સ્યાદ્વાદી છે તથા સાધક ત્યાગી હોય અગર ગૃહસ્થ હોય તો પણ તે પ્રભુ મહાવીર દેવની આજ્ઞાનો આરાધક છે, માટે ત્યાગી અને ગૃહસ્થો સઘ, સમાજ, દેશ, અને ધર્મની અનેક અપેક્ષા યુક્ત દ્રવ્ય ક્ષેત્રકાલ ભાવના અનુસાર સાધનોમા ભિન્ન માર્ગી હોવા છતા આત્માની શુદ્ધતા, જનતાનુ કલ્યાણ, આદિમા સાપેક્ષ દૃષ્ટિથી વર્તે છે તો તેઓ સમભાવમા આગળ વધી વીતરાગભાવને ઉપશમભાવે, ક્ષયોપશમ ભાવે અને ક્ષાયિકભાવે પ્રાપ્ત કરી શકે છે જૈન ધર્મનો એક અશ કોઇ સાધે અને કોઈ સપૂર્ણ સાધે હોય તે સર્વે સાધકોની કોટિવાળા અન્તરાત્મા જૈનો છે માટે સાધન સાપેક્ષદૃષ્ટિથી અન્ય સાધકોના સબધી કર્તવ્યનો વિચાર કરવો અને અશુભના પરિહારમા તથા શુભના આદરમા સપેયવિચારાચારથી પ્રવર્તવુ ઉત્સર્ગ માર્ગમા એકાતે ધર્મ નથી તેમ અપવાદ માર્ગમા એકાતે ધર્મ નથી એની આપેક્ષ દૃષ્ટિના ધારકો જૈનધર્મના પ્રવતકો છે અને તેઓના ઉપદેશમા અને પ્રભુ મહાવીર દેવના ઉપદેશમા એક સરખુ સાપેક્ષ દૃષ્ટિવાળુ સત્ય છે જ્ઞાની ગુરૂની

તમયોગે તેઓની સેવાભક્તિ કરવી ગુરૂની સેવાભક્તિથી જ જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થાય છે કોઇ સાધુ વિનયમા મુખ્ય હોય, કોઇ જ્ઞાનમા મુખ્ય હોય, કોઇ વૈયાવૃત્યમા મુખ્ય, કોઈ તપસ્વી હોય કોઇ જ્ઞાની હોય, કોઈ ધ્યાની હોય, કોઈ શાસન પ્રભાવક હોય, કોઈ ફક્ત આત્માના જ સાધક હોય તેમા વિવિધતા જોવી પણ ભેદતા દેખી મુઝાવુ નહિ તેમજ આત્મશુદ્ધિ કરવારૂપ સાધ્યની અપેક્ષાએ સાધનભેદે પણ એકતા જોવી

અસખ્ય સાધનો છે અને સા ય મોક્ષરૂપ એક છે બાહ્યાન્તર ભિન્ન ભિન્ન સાધનો પૈકી જેને જે રૂચે તે અ ગીકાર કરે અને અન્ય સાધનોનો સ્વીકાર ન કરે પણ તેનુ ખડન ન કરે પરતુ સાધ્યમા સાપેક્ષાએ કોઇને કોઈ અને કોઇને કોઇ સાધન ઉપયોગી માની ભિન્ન ભિન્ન સાધકોના સાધનોની ભિન્નતાએ કષાયબુદ્ધિ ન ધારે એટલે સાધક અનેકાતમાર્ગી સ્યાદ્વાદી છે તથા સાધક ત્યાગી હોય અગર ગૃહસ્થ હોય તો પણ તે પ્રભુ મહાવીર દેવની આજ્ઞાનો આરાધક છે, માટે ત્યાગી અને ગૃહસ્થો સઘ, સમાજ, દેશ, અને ધર્મની અનેક અપેક્ષા યુક્ત દ્રવ્ય ક્ષેત્રકાલ ભાવના અનુસારે સાધનોમા ભિન્ન માર્ગી હોવા છતા આત્માની શુદ્ધતા, જનતાનું ક લ્યાણ, આદિમા સાપેક્ષ દૃષ્ટિથી વર્તે છે તો તેઓ સમભાવમા આગળ વધી વીતરાગભાવને ઉપશમભાવે, ક્ષયોપશમ ભાવે અને ક્ષાયિકભાવે પ્રાપ્ત કરી શકે છે જૈન ધર્મનો એક અશ કોઇ સાધે અને કોઈ સ પૂર્ણ સાધે ત્હોયે તે સર્વે સાધકોની કોટિવાળા અન્તરાત્મા જૈનો છે માટે સાધન સાપેક્ષદૃષ્ટિથી અન્ય સાધકોના સબધી કર્તવ્યનો વિચાર કરવો અને અશુભના પરિહારમા તથા શુભના આદરમા સાપેક્ષવિચારાચારથી પ્રવર્તવુ ઉત્સર્ગ માર્ગમા એકાતે ધર્મ નથી તેમ અપવાદ માર્ગમા એકાતે ધર્મ નથી એવી સાપેક્ષ્ય દૃષ્ટિના ધારકો જૈનધર્મના પ્રવર્તકો છે અને તેઓના ઉપદેશમા અને પ્રભુ મહાવીર દેવના ઉપદેશમા એક સરખુ સાપેક્ષ દૃષ્ટિવાળુ સત્ય છે જ્ઞાની ગુરૂની

તમયોગે તેઓની સેવાભક્તિ કરવી ગુરૂની સેવાભક્તિથી જ જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થાય છે કોઇ સાધુ વિનયમા મુખ્ય હોય, કોઇ ધ્યાનમા મુખ્ય હોય, કોઇ વૈયાવૃત્યમા મુખ્ય, કોઇ તપસ્વી હોય કોઇ જ્ઞાની હોય, કોઈ ધ્યાની હોય, કોઈ શાસન પ્રભાવક હોય, કોઈ ફક્ત આત્માના જ સાધક હોય તેમા વિવિધતા જોવી પણ ભેદ તો દેખી મુઝાવુ નહિ તેમજ આત્મશુદ્ધિ કરવારૂપ સાધ્યની અપેક્ષાએ સાધનભેદે પણ એકતા જોવી

અસખ્ય સાધનો છે અને સાધ્ય મોક્ષરૂપ એક છે આધ્યાત્મ ભિન્ન ભિન્ન સાધનો પૈકી જેને જે રૂચે તે અગીકાર કરે અને અન્ય સાધનોનો સ્વીકાર ન કરે પણ તેનુ ખડન ન કરે પરતુ સાધ્યમા સાપેક્ષાએ કોઇને કોઈ અને કોઇને કોઇ સાધન ઉપયોગી માની ભિન્ન ભિન્ન સાધર્મીના સાધનોની ભિન્નતાએ કષાયબુદ્ધિ ન ધારે એટલે સાધક અનેકાતમાર્ગી સ્યાદ્વાદી છે તથા સાધક ત્યાગી હોય અથવા ગૃહસ્થ હોય તો પણ તે પ્રભુ મહાવીર દેવની આજ્ઞાનો આરાધક છે, માટે ત્યાગી અને ગૃહસ્થો સઘ, સમાજ, દેશ, અને ધર્મની અનેક અપેક્ષા યુક્ત દ્રવ્ય ક્ષેત્રકાલ ભાવના અનુસારે સાધનોમા ભિન્ન માર્ગી હોવા છતા આત્માની શુદ્ધતા, જનતાનું કલ્યાણ આદિમા સાપેક્ષ દૃષ્ટિથી વર્તે છે તો તેઓ સમભાવમા આગળ વધી વીતરાગભાવને ઉપશમભાવે, ક્ષયોપશમ ભાવે અને ક્ષાયિકભાવે પ્રાપ્ત કરી શકે છે જૈન ધર્મનો એક અશ કોઇ સાધે અને કોઈ સપૂર્ણ સાધે ત્હોયે તે સર્વે સાધકોની કોટિવાળા અન્તરાત્મા જૈનો છે માટે સાધન સાપેક્ષદૃષ્ટિથી અન્ય સાધકોના સબધી કર્તવ્યનો વિચાર કરવો અને અશુભના પરિહારમા તથા શુભના આદરમા સાપેક્ષવિચારાચારથી પ્રવર્તવુ ઉત્સર્ગ માર્ગમા એકાતે ધર્મ નથી તેમ અપવાદ માર્ગમા એકાતે ધર્મ નથી એવી સાપેક્ષ દૃષ્ટિના ધારકો જૈનધર્મના પ્રવર્તકો છે અને તેઓના ઉપદેશમા અને પ્રભુ મહાવીર દેવના ઉપદેશમા એક સરખુ સાપેક્ષ દૃષ્ટિવાળુ સત્ય છે જ્ઞાની ગુરૂની

તમયોગે તેઓની સેવાભક્તિ કરવી ગુરૂની સેવાભક્તિથી જ જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થાય છે કોઇ સાધુ વિનયમા મુખ્ય હોય, કોઇ જ્ઞાનમા મુખ્ય હોય, કોઇ વૈયાવૃત્યમા મુખ્ય, કોઇ તપસ્વી હોય કોઇ જ્ઞાની હોય, કોઇ ધ્યાની હોય, કોઇ શાસન પ્રભાવક હોય, કોઇ ફક્ત આત્માના જ સાધક હોય તેમા વિવિધતા જોવી પણ જોતા દેખી મુઝાવુ નહિ તેમજ આત્મશુદ્ધિ કરવારૂપ સાધ્યની અપેક્ષાએ સાધનભેદે પણ એકતા જોવી

અસખ્ય સાધનો છે અને સાધ્ય મોક્ષરૂપ એક છે બાહ્યાન્તર ભિન્ન ભિન્ન સાધનો પૈકી જેને જે રૂચે તે અગીકાર કરે અને અન્ય સાધનોનો સ્વીકાર ન કરે પણ તેનુ ખડન ન કરે પરતુ સાધ્યમા સાપેક્ષાએ કોઇને કોઇ અને કોઇને કોઇ સાધન ઉપયોગી માની ભિન્ન ભિન્ન સાધકોના સાધનોની ભિન્નતાએ કષાયબુદ્ધિ ન ધારે એટલે સાધક અનેકાતમાર્ગી સ્યાદ્વાદી છે તથા સાધક ત્યાગી હોય અગર ગૃહસ્થ હોય તો પણ તે પ્રભુ મહાવીર દેવની આજ્ઞાનો આરાધક છે, માટે ત્યાગી અને ગૃહસ્થો સઘ, સમાજ, દેશ, અને ધર્મની અનેક અપેક્ષા યુક્ત દ્રવ્ય ક્ષેત્રકાલ ભાવના અનુસારે સાધનોમા ભિન્ન માર્ગી હોવા છતા આત્માની શુદ્ધતા, જનતાનુ કલ્યાણ, આદિમા સાપેક્ષ દૃષ્ટિથી વર્તે છે તો તેઓ સમભાવમા આગળ વધી વીતરાગભાવને ઉપશમભાવે, ક્ષયોપશમ ભાવે અને ક્ષાયિકભાવે પ્રાપ્ત કરી શકે છે જૈન ધર્મનો એક અશ કોઇ સાધે અને કોઇ સપૂર્ણ સાધે તોપણ તે સર્વે સાધકોની કોટિવાળા અન્તરાત્મા જૈનો છે માટે સાધન સાપેક્ષદૃષ્ટિથી અન્ય સાધકોના સબધી કર્તવ્યનો વિચાર કરવો અને અશુભના પરિહારમા તથા શુભના આદરમા સાપેક્ષવિચારાચારથી પ્રવર્તવુ **ઉત્સર્ગ માર્ગમા એકાતે ધર્મ નથી તેમ અપવાદ માર્ગમા એકાતે ધર્મ નથી એવી સાપેક્ષ દૃષ્ટિના ધારકો** જૈનધર્મના પ્રવર્તકો છે અને તેઓના ઉપદેશમા અને પ્રભુ મહાવીર દેવના ઉપદેશમા એક સરખુ સાપેક્ષ દૃષ્ટિવાળુ સત્ય છે જ્ઞાની ગુરૂની

સગતિમા રહેતા સર્વ પ્રકારની સાપેક્ષદૃષ્ટિયો સમજાય છે અને નિરપેક્ષ દૃષ્ટિયોથી પ્રગટેલો રાગદ્વેષ નષ્ટ થાય છે સર્વ પ્રકારના કષાયોને ટાળવા માટે અને આત્માના અને મનના તથા કાયાના ગુણો પ્રગટાવવાની સાધનાઓ તે વ્યવહાર તથા કારણ છે અને નિશ્ચયનય કાર્ય છે વ્યવહાર તે સાધન છે અને નિશ્ચયનય સાધ્ય છે સાધન તે કારણ છે અને નિશ્ચય તે કાર્ય છે શરીર અને વાણીની પ્રવૃત્તિ તે વ્યવહાર છે અને મનના તથા આત્માના પરિણામ તે નિશ્ચય છે આત્માનો ઉપયોગ તે નિશ્ચય છે અને કાયાની પ્રવૃત્તિ વ્યવહાર છે

મનની અને આત્માની શુદ્ધિ તે નિશ્ચય છે અને સ્વ તથા પરનાહિતાર્થે કાયાવાણીની પ્રવૃત્તિ તે વ્યવહાર છે શુભ પ્રવૃત્તિ તે શુભ વ્યવહાર છે અને અશુભ પ્રવૃતિ તે અશુભ વ્યવહાર છે અશુભ પરિણામ અને અશુભ પ્રવૃત્તિનો જે જે અશે ત્યાગ થાય તે તે અશે શુભ ધર્મ છે શુભવ્યવહારથી પુણ્ય બધ છે અને અશુભ વ્યવહારથી પાપ બધ છે અશુભમાથી અનુક્રમે શુભમા આવવુ અને શુભ પરિણામથી અનુક્રમે શુદ્ધ પરિણામમા પ્રવૃત્ત થવુ–શુભાશુભ પરિણામ તે મનનો ધર્મ છે અને શુદ્ધ પરિણામ તે આત્માનો ધર્મ છે શુદ્ધ પરિણામી થયા છતા સ્વાધિકારે અન્ય લોકોના કલ્યાણાર્થે શુભ વ્યવહાર સેવવો તે લોક સગ્રહ વ્યવહાર ધર્મ છે તેનો જીવન્મુક્ત થયા છતા વ્યવહાર સેવવો એ તીર્થંકરોનુ પણ વ્યાવહારિક કર્તવ્ય છે નિષ્કામી થઇ કર્ત-વ્ય કરવા એ ઉચ્ચ જ્ઞાનીઓની દશા છે તેવી દશા જેઓને પ્રાપ્ત ન થઈ હોય તેઓએ સ્વાધિકારે તરતમ યોગે શુભ કામના યુક્ત થૈને પણ કર્તવ્ય કાર્યો કરવા સઘાદિકની સેવામા તીર્થંકરોને પણ વ્યવહારથી વર્તવુ પડે છે અને એવી વ્યવહાર પ્રવૃત્તિથી હુ પણ અન્યોના ભલામાટે કર્મયોગ ધર્મથી મુક્ત ન થઇ શકુ અને સપૂર્ણ જીવન્મુક્તો પણ દેહયોગછતા મુક્ત ન થઈ શકે એમ જૈન-શાસ્ત્રો અને વેદાદિકશાસ્ત્રો પણ પોકારીને કહે છે બાહ્યવ્યાવહારિક કર્તવ્યમા સર્વ લોકો એક સરખા છે પરતુ આત્માની દશાએ

તેઓ ભિન્ન ભિન્ન છે એમ આત્મ પરિણામની અપેક્ષાએ જાણવુ આસક્તિ વિના બધ નથી પોતાને આસક્તિ છે કે નહી તે પોતે કેવલીની પેઠે જાણી શકીએ અને અન્યોને આસક્તિ છે કે નહિ તે અન્યો જાણી શકે પોતાના મનમા શુભાશુભ આસક્તિ જે કાલે નથી તે કાલે આત્મા તેતે પરિણામની અપેક્ષાએ મુક્ત છે અને સર્વથા સર્વદા આસક્તિ રહિત થતા સર્વથા સર્વદા પરિપૂર્ણ પરમાત્મ શુદ્ધ મુક્ત દશા છે અને એવી દશાવાળા જીવન્મુક્ત કેવલી પરમાત્માઓ વિશ્વ લોકોનુ જેટલુ કલ્યાણ કરવા સમર્થ બને છે તેટલા અન્યજીવો બની શકતા નથી અતરમા વૈરાગ્ય ત્યાગ ભાવ વધે છે કે નહી તેની પર્યાલોચના કર અને નિરાસક્તિએ સર્વવ્યવહારિક આવશ્યક કર્તવ્ય કાર્યો કર દુર્ગુણોને ટાળવા તરફ પૂર્ણ લક્ષ્ય રાખ અને ગુણોને પ્રગટાવવા માટે પ્રબલ પુરૂષાર્થ સ્ફોરવ સર્વ જીવોપ્રતિ આત્મભાવથી જેટલુ વર્તાય તેટલુ વર્ત અને જે જે કારણોથી ન વર્તાય તેનો વિચાર કરીને વિઘ્નોને જીત. દેવગુરૂ ધર્મની આરાધનામા રૂચિભાવથી પ્રવૃત્તિ કર્યાકર ધાર્મિકાદિ પુસ્તકોને સાપેક્ષ દૃષ્ટિથી સાધ્યની સિદ્ધિ માટે સાધનબુદ્ધિથી વાચ અને શ્રવણ કર ખડન મડન દૃષ્ટિનો સ્વ પરહિતાર્થે લાભાલાભનો વિચાર કરી પ્રવર્ત ખડન દૃષ્ટિ કરતા સર્વ જીવોના હિતાર્થે મડન દૃષ્ટિ અનત ગુણી ઉપયોગી છે મ્હને સર્વ બાબતોમા સાપેક્ષબુદ્ધિ વર્તે છે તેથી હવે કોઈ પથમત દર્શન ગચ્છ સપ્રદાયપર દ્વેષભાવ પ્રગટતો નથી, પરતુ તેમજ જે વસ્તુ જેવા સ્વભાવે છે તેમ જાણવાથી સમભાવની વૃદ્ધિ થાય છે જૈન ધર્મમા પૂર્વાચાર્યોના સમયમા જે મતભેદ થયા છે તે દેશકાલની પરિસ્થિતિ આદિથી જાણતા આત્માનો શુદ્ધોપયોગ ધારણ કરવામા મ્હને કોઈ સાધન તે બાધકરૂપે પરિણમતું નથી એવી ગુરૂકૃપા છે એમ પૂર્ણ નિશ્ચય છે વ્યવહારથી સ્વગચ્છના આચારોને આત્મોપયોગે વર્તતા સાધુ છુ તેમા સ્વ અને પરને કથચિત્ ઉપયોગી સાધનતાનો શુભ વ્યવહાર છે અન્ય ગચ્છમતાવલબીઓ અને અન્યધર્મિઓ પર

વિષમભાવ-કષાયભાવ થતો નથી તેઓ પણ આત્મ શુદ્ધોપયોગે વર્તી અને સમભાવે વર્તી સ્વમતગચ્છાદિક્રિયા વ્યવહાર સેવતા મુક્ત થયા અને થશે એમ મારો પૂર્ણ વિશ્વાસ છે અને તેવી પ્રભુ મહાવીરદેવની આજ્ઞા છે, અન્ય લૌકિક દેવોએ અને અન્યગુરૂઓએ એક બે વા ત્રણ આદિયોગથી મુક્તિ કહી છે અને પ્રભુ મહાવીરદેવે તો અસખ્ય યોગોએ મુક્તિ જણાવી છે માટે સર્વ કરતા પ્રભુ મહાવીરદેવ સર્વજ્ઞ હતા એમ પૂર્ણ શ્રદ્ધાથી માનુ છુ એમ જાણી સેવા ભક્તિ જ્ઞાન ક્રિયાથી આત્મશુદ્ધિ કર

इत्येव ॐ अर्ह शांति ३

મુ૰ વિજાપુર, મે ૧૯૭૭

લેખક બુદ્ધિસાગર

શ્રી સાણદ તત્ર. મુનિ દેવેન્દ્રસાગર યોગ્ય સુખશાતા વિ તમારો પત્ર પહોચ્યો વાચી સમાચાર જાણ્યા ગુરૂની સર્વ બાબતોની સર્વ અપેક્ષાઓને જે જાણે છે તે ગુરૂભક્ત બની સુવર્ણની પેઠે મહત્તાને પામે છે ગુરૂકુલવાસમા રહેવું અને અત્યત વિનય ક્ષમાગુણથી યુક્ત થવુ ગુરૂના આશયો સમજવા અને પ્રતિકુલને અનુકુલરૂપે પરિણમાવવાની શક્તિ મેળવવી ગુરૂ સેવા ભક્તિથી શાસ્ત્રબોધ દ્વારા આત્મજ્ઞાન પ્રગટ થાય છે શ્રુતજ્ઞાનના અશોવડે આત્મજ્ઞાન પ્રગટાવવા માટે ગુરૂકુલવાસની ઘણી જરૂર છે માનમા અને અપમાનમા સમભાવ રાખવો અને ગુરૂથી પોતાનુ હૃદય ગુપ્ત ન રાખવુ ગુરૂમા આત્માને જોવો ગુરૂમા સર્વ સત્ય જોવુ અનેક દુખો પડતા ચચળ ન બનવુ મનમા વિકલ્પ સકલ્પો પ્રગટવા ન દેવા મનની પ્રસન્નતા ધારવી અને પુરૂષાર્થથી કદાપિ પાછા ન પડવુ એવા લક્ષણોથી ગુરૂના હૃદયદ્વારમા પ્રવેશવાની યોગ્યતા આવે છે અને સર્વસ્વાર્પણરૂપ બલિદાનથી ગુરૂથી ઐક્ય અનુભવવાની યોગ્યતા આવે છે ગુરૂ હૃદયને પોતાના

હૃદયરૂપ જે કરે છે તે ગુરૂથી જુદો પડતો નથી પોતાની શ્રદ્ધા પ્રીતિ જો ગુરૂપર પૂર્ણ છે તો ગુરૂની કૃપા પોતાના પર છે એમ નિશ્ચયથી જાણવુ ગુરૂની આજ્ઞાનુસારે વર્તવામા ધર્મ-સેવાભક્તિ યોગ છે એવો નિશ્ચય કરનાર અને તે પ્રમાણે પ્રવર્તનાર સુપાત્ર શિષ્ય છે પોતાના માટે ગુરૂ જે કઈ કરે છે તે પોતાના આત્માની ઉન્નતિ માટે છે એવો નિશ્ચય જેને છે તે ગુરૂનો સત્ય શિષ્ય બને છે પોતાના નામનો કીર્તિનો મોહ જે ભૂલીને જે ફક્ત ગુરૂ માટે જીવે છે તે ગુરૂનો ભક્તશિષ્ય બને છે સ્વાર્થકામના વિના નિષ્કામ બુદ્ધિથી ગુરૂની સેવાભક્તિમા જે શિષ્ય અર્પાઈ જાય છે અને દુનિયાના લોકપ્રવાહે જે તણાતો નથી તે ગુરૂરૂપ બને છે, તેના આત્માના ઉપરના કર્માવરણો ટળી જાય છે અને તે અવશ્ય મુક્તિપદ પામે છે ગુરૂપર શ્રદ્ધાપ્રીતિ વિના શિષ્યપણુ પ્રગટતુ નથી તે માટે વ્યક્તિભેદ મોહને ટાળવો પડે છે, પોતાની માનપ્રતિષ્ઠા કીર્તિ આદિને જેઓ લાત મારીને ગુરૂ પ્રેમભક્તિના રસિયા બને છે અને દુનિયાને ભૂલે છે તેઓને ગુરૂના બોધની અસર થાય છે પાર્શ્વમણિ છે તેના સસર્ગમા લોહ આવે છે તો તેનુ સુવર્ણ બને છે પણ તેના સબધમા મૃત્તિકા આવે છે તો તેનુ સુવર્ણ બનતુ નથી વેષાચાર માત્રથી શિષ્યની યોગ્યતા આવતી નથી પણ શિષ્યના ગુણોને પ્રાપ્ત કરવાથી શિષ્યની યોગ્યતા પ્રગટે છે યોગ્ય શિષ્યને ગુરૂની કૃપા ક્ષણમા પ્રાપ્ત થાય છે, તે ગુરૂની આગળ સ્વયમેવસ્વ હૃદય પ્રકાશે છે ગુરૂઆજ્ઞા પ્રમાણે વર્તતા તે ભય, લજ્જા, ખેદ, દ્વેષને ધારણ કરતો નથી ગુરૂની સેવા કરવામા કદિ કટાળતો નથી ગુરૂ કદાપિ ઠપકો દે અપમાન કરે તો તેથી મનમા ખેદ પામતો નથી ઉલટો આનદી બને છે અને આત્માની શુદ્ધિ કરવા તરવારની ધારપર નાચવા જેવી ગુરૂની ભક્તિ કરે છે તે ગુરૂની શિખામણો પ્રમાણે વર્તવામા પ્રબલ પુરૂષાર્થ કરે છે અને જે ભૂલો કરે છે તે ગુરૂને જણાવી તેનુ પ્રતિક્રમણ કરી પ્રબલ બને છે તે ગુરૂથી તે કઇપણ ગુપ્ત રાખતો નથી તે દુનિયામા ગુરૂની પેઠે મનાવા પૂજાવાની વૃત્તિ અને પ્રવૃત્તિથી દૂર રહે છે

તે ગુરૂની રૂચિ અનુસારે હેય આદેયમાં પ્રવર્તે છે અને અપ્રમત્તપણે આત્માની શુદ્ધિ કરવામા અત્યંત ઉત્સાહી બને છે ગુરૂના આશયોને સમજવા તે પ્રયત્ન કરે છે અને ગુરૂને ક્રોધ થાય વા અરૂચિ થાય એવી મનવાણી કાયાની પ્રવૃત્તિને ત્યાગે છે ગુરૂની પરતત્રતામા તે આત્માની પૂર્ણ સ્વતંત્રતા પ્રગટાવવાનો નિશ્ચય અનુભવે છે, તે ગુરૂમા પ્રભુતાને દેખે છે અને હર્ષોલ્લાસથી ગુરૂની છાયારૂપ બનીને વર્તે છે વિષયોમા તે સુખ વા દુ ખ બુદ્ધિને ધારણ કરતો નથી ગુરૂને વિનય વિવેકપૂર્વક ધર્મપ્રશ્નો પુછે છે અને આત્મજ્ઞાન મેળવે છે સસારમા તેને સુખની બુદ્ધિ રહેતી નથી, એવા ગુરૂભક્ત શિષ્યો સુવર્ણની પેઠે ટીપાઈને અલકારરૂપ બની સર્વ લોકોના હિતકારક બને છે એમ જાણુ આત્માની શુદ્ધિ કરનારા સાધનોને અવલબ અને બાધક ભાવને મનમા પ્રગટતો વાર. સર્વ વિશ્વનો ઉપયોગ એક આત્મશુદ્ધિના ઉપયોગમા સમાઈ જાય છે જે કઇ દેખાય છે અને જે કઇ કર્મ ભોગવાય છે તે જ્ઞાનીને આત્મશુદ્ધિમા અનુકુલરૂપે પરિણમે છે એવો આત્મશુદ્ધિના અનુકુલ પરિણામ જ્યા સુધી પ્રગટયો નથી ત્યા સુધી આત્મામા સર્વનય સાપેક્ષ સમ્યગ્ જ્ઞાન પ્રગટયું નથી એમ જાણી એવુ સમ્યગ્ જ્ઞાન પ્રગટાવવા માટે ગુરૂનુ અવલબન કર દુનિયાને રીઝવવા કરતા આત્માને રીઝવવો તે અનતગુણુ ઉત્તમ કાર્ય છે આત્મામા પ્રિયતા છે તદર્થં સર્વ વિશ્વની પ્રિયતા છે સત્પ્રિય આત્મા છે તેને પ્રગટ કરવો અને કર્માવરણોને દૂર કરી દેવા તેજ સત્ય સાધ્ય અને ધ્યેય છે તેનો ઉપયોગ રાખ અને ભણવુ ગણવુ ઈત્યાદિ સર્વે તેના માટે કર મનને સાધ્ય એવુ કે જેથી સ્વપ્ન દશામા પણ આત્મા ભૂલાય નહીં સ્વપ્નમા કોઇ વખત મોહવિકાર ન પ્રગટે તેવો આત્મા મુક્તિની ઠેઠ નજીક આવ્યો છે એમ જાણ કામાદિ વાસનાઓનો સ્વપ્નમા પણ પ્રકટભાવ ન થાય ત્યારે આત્મા સ્વાત્મરૂપે પરિણમ્યો છે એમ જાણ અને એવી દશા પ્રાપ્ત કર્યા વિના ભવ્યોને બોધ ઉપદેશ આપવા તાલાવેલી કરવી તે નાટકીયાના જેવી પ્રવૃત્તિ છે શાસ્રોને વાચી સભળાવવા અને

પોતાના આત્માને ન અનુભવવો તે તો એક જાતનો ઉપદેશકનો ધધો ગણાય, તેથી આત્માની વિશુદ્ધિમા અ શ માત્ર આગળ ગમન કરી શકાતુ નથી ગુરુની સેવા ભક્તિ કરી આશીર્વાદ પૂર્વક જે જ્ઞાન મેળવલુ હોય છે તે દશાથી કદાપિ પતિત થવાતુ નથી ગુરુની સેવાભક્તિમા નામરૂપનો મોહ ટાળી અર્પાઇ જવું એ જીવતા વૈકુઠની પ્રાપ્તિ કરવા બરોબર છે, તેથી મનરૂપ મર્કટની ચ ચળતાનો નાશ થાય છે જ્ઞાનીઓ કહે છે કે કમ ખાવું અને ગમ ખાવી એ કહેવતના સારથી પચે તેટલુ જ્ઞાન ગ્રહણ કરવુ અને અન્યોને પચે તેટલુ જ્ઞાન આપવું મનમા અને તનમા અપ ચાથી અજીર્ણ ઉત્પ ન થાય છે શ્રુતજ્ઞાનનો અપચો, મદાદિ દોષોને ઉત્પન્ન કરે છે અને આત્માની શુદ્ધતામા વિઘ્ન કરે છે અનુભવ જ્ઞાનવિના મદાદિ દોષો ટળતા નથી અને તેથી હૃદયની શુદ્ધિ થતી નથી માટે શ્રુતજ્ઞાનનું અજીર્ણ ન થાય તે માટે ખાસ ઉપયોગ રાખવો ક્રિયાનું અજીર્ણ નિદા છે એમ સર્વ અજીર્ણથી બચવું તે ઉપયોગનુ ફલ છે પાસે આવનારા મનુષ્યોથી બહુ ચેતીને ચાલવુ અજ્ઞાની ભક્તોથી ચેતીને ચાલવુ નિદા અને સ્તુતિ કરનારાઓ તરફથી ચેતતા રહેવુ કોઈનુ ભલુ ન થાય તો ભલે પણ કોઈનુ મનથકી પણ સ્વનિદાદિ પ્રસગમા બુરૂ ન ઇચ્છવુ બાણનો મારનાર ધનુર્ધર જેમ નિશાન પર બાણ મારે છે તેમ જે જે મનમા કષાયો પ્રગટે તેનાપર શુદ્ધોપયોગનુ બાણ મારવુ તેમજ જિજ્ઞાસુઓને જે જે માટે અસર કરવી ઘટે તેવુ ઉપદેશ રૂપ બાણ મારવુ, નહીં તો વચન ગુપ્તિને ધારણ કરવી કરોડ દરજ્જે ઉત્તમ છે જેને જે રૂચે અને જોઇએ તેનો ઉપદેશ કરવો શ્રોતાઓની યોગ્યતા પ્રમાણે ઉપદેશ દેવો સ્વપર શાસ્ત્રજ્ઞતા અને ઉપદેશ દેવાનો પરિપૂર્ણ અનુભવ મેળવ્યા વિના ઉપદેશ દેવા બહાર પડવુ તે કાચા ફળને તોડી ખાવા બરોબર છે ગુરૂનો અનુભવ લેવો અને સત્પ્રવૃત્તિ કરવી તે અમૃત ક્રિયા છે જે ગુણનો પોતાનામા પ્રાદુર્ભાવ નથી તે ગુણનો શ્રોતાઓને ઉપદેશ દેવો તે સ્વહાન્ય કરાવવા બરોબર છે શ્રોતાઓ રજન પામે તેથી શુ ? શ્રોતાઓ તે પ્રમાણે

વર્તે ત્યારે ઉપદેશની સફલતા છે આત્મા જે ગુણરૂપે પરિણમે છે અને જે ગુણ માટે આત્મભોગ આપે છે તેની અન્ય લોકોપર અસર થાય છે પોતાના આત્મામા પ્રગટ થતા શુભાશુભ પરિણામનો ઉપશમ કરવો અને ઇન્દ્રિયોને પોતાની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તાવવી તથા આહારાદિ પ્રવૃત્તિને આહાર સજ્ઞા ટાળીને કરવી તેજ આત્મજ્ઞાનીઓનુ કર્ત્તવ્ય છે હિતવચન જેને પ્રિય અમૃત સમાન લાગે છે તે સત્પાત્ર શિષ્ય છે તે પોતાની ભૂલ દેખી શકે છે અને સદ્ગુણ માટે પુરૂષાર્થ કરે છે અનેક શુભાશુભ પ્રસગોમા અચલ ધીર ક્ષમા સમભાવ રાખીને વર્તવાની જેનામા શકિત પ્રગટી છે તથા સોથી ભૂરી એકાતને જે સોથી રૂડી એકાત કરવા સમર્થ છે તેણે એકલવિહારી થવુ અને ધ્યાનમા વિશેષ જીવન ગાળવુ એકલ વિહારમા શુભાશુભ અનેક પરિષહ ઉપસર્ગ સહન કરવા પડે છે અને અત્યત ઉપયોગી થૈ જાગ્રદ્ દશાએ વર્તવુ પડે છે, એવી દશાનો જ અનુભવ કરવા ઇચ્છતો હોય તેણે ગુરૂની સલાહ લેવી અન્યથા પશ્ચાત્તાપ પાત્ર થવુ પડે છે ગુરૂની સલાહ એજ અમૃત છે અને સ્વચ્છદતા એજ વિષ છે મનના સકલ્પ વિકલ્પ તરગોને ઉપજતા વારવા અને આત્માનુ એકાતમા ધ્યાન ધરી દેહાધ્યાસથી મુક્ત થઈ મુક્તિ દશા અનુભવવા પુરૂષાર્થ કર. રહેણી વિનાની કહેણીની કઈ કિમ્મત નથી ગુરૂકુલવાસીઓને જે જ્ઞાનાનુભવ પ્રાપ્ત થાય છે તેનો ગધ પણ ગુરૂકુલવાસથી ભ્રષ્ટ થએલાઓ જાણી શકતા નથી એકલા વિચારવામા ગીતાર્થ વિના અન્ય સાધુઓ પ્રાય પતિત થાય છે ગુરૂકુલવાસમા રહેવાથી ચારિત્રની પ્રતિદિન શુદ્ધિ થતી જાય છે અને મોહનો નાશ કરવાની આત્મશક્તિ વધતી જાય છે ગુરૂના ચરણ સેવવામા મનને વશ કરવુ પડે છે ગુરૂઓ વારવાર ભૂલો સુધારવા કહે છે, ઠપકો આપે છે, સ્વચ્છદતાને વારે છે, દોષો થતા અટકાવે છે, પોતાનુ માન ગુરૂ પાસે જળવાતુ નથી એવુ કેટલીક વખત શિષ્યને લાગે છે તેથી તે અકળાય છે અને અનેક બ્હાના કાઢી ગુરૂથી શિષ્ય જૂદો પડે છે અને પ્રસગે પોતાના દોષને ઢાકી ગુરૂના વાકને અન્યો આગળ

લેખક બુદ્ધિસાગર.   મુ૦ વિજાપુર

સં. ૧૯૭૮ મા. સુદિ ૬

શ્રી સાણંદ તત્ર વૈરાગ્યાદિગુણાલંકૃત મુનિ. દેવેન્દ્રસાગર આદિ યોગ્ય અનુવન્દન સુખશાતા

વિશેષ તમારો પત્ર પહોચ્યો વાચી સમાચાર જાણ્યા પોતાના વિચારોથી અન્યસાધુઓના ધાર્મિક વિચારો જૂદા હોય તેથી કલેશ દ્વેષ સંકલ્પવિકલ્પ થાય એવી ઉદીરણા કરી ચર્ચા ન કરીએ અન્ય સંઘાડાના સાધુઓ, કલેશ મોહ થાય એવી ચર્ચાની ઉદીરણા કરે તો તે કાલે મૌન રહેવું શ્રાવકોના ચડાવ્યા ન ચઢીએ અને કલેશાદિ દોષો થાય એવા પુરૂષાર્થ ને ન કરીએ ગચ્છભેદે ભિન્ન મતવ્યભેદે મૌન રહી પોતે પોતાનું ધર્મ કર્મ સમભાવે કરવુ સ્વપાસે બેઠી અન્યો જુદી ક્રિયા કરે તેથી અસહિષ્ણુ ન બનવુ સોવાર વિચાર કરીને ઉપયોગપૂર્વક બોલવુ ગચ્છમોહનો સંકલ્પ ન કરવો, પરંતુ ગચ્છાચાર પ્રમાણે સમભાવે યથાશક્તિ વર્તવુ શ્રાવકોને ગચ્છનામોહે પરસ્પર ભેદભાવ થાય એવો ઉપદેશ ન દેવો, ગમે તે ગચ્છમા થએલા આત્માર્થી મુનિસૂરિયોની પ્રસંશા કરવી પરસ્પર મતભેદની બાબતોમા મૌનપણે પ્રવર્તવુ વર્તમાનમા પણ પ્રવર્તતા મુનિયોમા જે જે ગુણો હોય તે તે ગુણોની અપેક્ષાએ તેઓની પ્રસંશા કરવી. ગમે તે ગચ્છના સાધુની માદગીમા અભેદભાવે સેવા કરવી. અન્યગચ્છીય શ્રાવકોને સ્વગચ્છીય શ્રદ્ધાવાળા બનાવવાના કરતા તેઓને સ્વગચ્છમા રહી મધ્યસ્થ સમભાવી ગુણાનુરાગી વ્યાપક સેવાભક્તિવાળા બને એવો ઉપદેશ દેવો સર્વગચ્છમા સર્વદર્શનમા સમભાવથી મુક્તિ થાય છે એવુ સાપેક્ષ દૃષ્ટિએ જણાવવુ કોઈપણ નાસ્તિક તથા અન્યધર્મી વગેરેને અભવ્ય દુર્ભવ્ય ન કહેવો. સર્વગચ્છના સાધુઓને વિનયથી નમન કરવુ અને સુખશાતા પુચ્છવી પોતાની નિંદા કરનાર પોતાને ગાળો દેનાર શ્રાવક અગર અન્યધર્મી હોય તોપણ તેને આત્માની

પેઠે પ્રેમથી મળવું અને તેઓનું યથાશક્તિ શ્રેય કરવું દિગ-બરસ્થાનકવાસી જૈનો સાથે મળતી બાબતોમા ઐકયથી વર્તવુ અને મતભેદવાળી બાબતોમાં મૌન ધરવુ

અન્યધર્મીઓ સાથે સમાનધર્મવાળી બાબતોમા સહચારથી વર્તવુ અને ભિન્નમન્તાચારમા સાપેક્ષાએ મૌનધરી મૈત્રીધારી વર્તવુ કોઇપણ ધર્મવાળાની સાથે ધર્મચર્ચાનો પ્રસગ આવતા પરસ્પર ગુણગ્રહણ થાય તથા હિત થાય એવી બાબતની વાત કરવી અન્યથા મૌન રહેવુ નકામો કલેશ થાય એવી ચર્ચા ન કરવી કોઈપણ ગચ્છના સાધુ શ્રાવકમા જેજે ગુણો હોય તેનો ગમેતેવો મતભેદ છતા મુક્તકઠે પ્રસશા કરવી. પોતાના સઘાડામા પરસ્પર સાધુઓમા ભેદ કલેશ થાય એવી સ્વપ્નમા પણ પ્રવૃત્તિ ન કરવી કોઇપણ વખતે કોઈ અસહ્ય પ્રસગે ગમે તે સાધુનો વા શ્રાવકને મર્મ હણાય વા તેની જાહેરમા હેલના થાય એવી સત્ય બાબત પણ પ્રાણુજતા જાહેરમા ન મૂકવી જૈનધર્મની આરાધના કરતી પણ અન્યધર્મોમા જે જે સત્ય બાબતો કથી હોય તેની નિન્દા ન કરવી તેમજ સત્યને સત્ય તરીકે પ્રકાશવુ વેષ અને ક્રિયા કરતા આત્માના ગુણોથી જૈનધર્મની મહત્તા છે એમ ખાસ લક્ષ્ય રાખવુ કોઈની સાથે વિદ્યાનું અભિમાન ધારી ન બોલીએ જેમ જેમ અનુભવ વધે છે તેમતેમ પહેલા જે જે વિચારો બાધી લીધા હોય છે તેમા અપૂર્ણતા માલુમ પડે છે એ અનુભવ છે માટે એકાતપ્રરૂપણા વા મત બાધતા સત્યનો ઘાન ન થાય તેવો ઉપયોગ રાખવો હું કર્તા છુ, મારાથી અમુક થાય છે એવો મોહ રાખ્યા વિના જે જે કંઈક પારમાર્થિક કાર્ય થાય તે કરવુ અને તેમા અન્યો, વિઘ્નો ઉપસ્થિત કરે તો તે પુરૂષાર્થથી અને શુદ્ધ પ્રેમથી ટાળવા પ્રયત્ન કરવો પણ વિઘ્નકારકો ઉપર સ્વપ્નમા પણ ક્રોધ ઇર્ષ્યા થાય એવો ભાવ, મનમા ન ધારવા ખાસ ક્ષણેક્ષણે ઉપયોગ રાખવો ક્ષણ પછી શુ થવાનુ છે તે કેવલજ્ઞાની જાણી શકે માટે દભાદિકવૃત્તિથી કોઇનું ભવિષ્ય કહેવાનો ડોળ ન ધરવો

અપેક્ષાદૃષ્ટિથી અસત્ય અને સત્ય કહેવુ પણ એકાતે કોઇપણ સત્ય અસત્યનો કદાગ્રહ ન કરવો ક્રોધથી, અહકારથી, કપટથી અને લોભથી સત્ય હાથમા આવતુ નથી માટે જેમ બને તેમ વીતરાગ ભાવમા આગળ વધો આયુષ્યનો ભરૂસો નથી માટે આત્મોપયોગ રાખી ક્ષણમાત્ર પણ પ્રમાદ ન કર જેમ બને તેમ આત્મજ્ઞાન અને વીતરાગભાવમા પક્વ થયા વિના અલ્પ બોલો અને મનુષ્યસગ થી દૂર રહો અને વિકથાથી તો બિલકુલ દૂર રહો જૈનશાસ્ત્રોના પરિપૂર્ણ ગીતાર્થ બનીને અન્યધર્મના વા બીજા કોઇ પુસ્તકોને ગુરૂની સમ્મતિપૂર્વક વાચો શુષ્ક બુદ્ધિવાદની ખણુજને છોડી દો આત્મશ્રદ્ધામા સ્થિર રહો એકક્ષણ પછી શરીર છૂટે તો પછીથી ધર્મ કર્યો નહીં એવો પ્રસ્તાવો ન થાય એવી રીતે વર્તમાનમા વર્તો આયુર્ઘાતનો પ્રસગ આ સાલમા બનશે એવી શકા છે માટે આત્માની શુદ્ધતાનુ ધ્યાન ધરો પૂર્ણ વૈરાગ્યભાવનાથી વર્ત કે જેથી મોહની આસક્તિનો લેશ પણ ન રહે આત્માની સાક્ષીએ ધર્મ છે, અન્ય લોકોને પોતાની મહત્તા વધે એવો એક અક્ષર પણ ઉચ્ચારવો નહિ પ્રતિબદ્ધલાની દૃષ્ટિએ કોઇને ઉપદેશાદિ પ્રવૃત્તિનુ દાન કરવુ એ વીતરાગભાવમા મહાવિઘ્ન છે સત્યને આચરવામા તથા કથવામા સદા નિર્ભય થૈ પ્રવર્તવુ સત્યને કથતા અપકીર્તિ થાય તોપણ કોઇની પરવા ન કરવી ગીતાર્થ થયા વિના વ્યાખ્યાન કરવામા વણી હાનિ છે અને અલ્પ લાભ છે ગીતાર્થની અપેક્ષાઓને સામાન્ય સાધુઓ ન જાણી શકે સાધકાવસ્થામા અત્યત ઉપયોગ ધારવો સર્વ જીવોની સાથે આત્મભાવના ઉપયોગથી વર્તો આત્માનો અનુભવ કરવા વીતરાગભાવી આત્મજ્ઞાનનુ ચિંતવન કરો આત્માની પૂર્ણશુદ્ધતા એજ પરમાત્મ પદ છે મનમા સ્વપ્ને પણ મોહિની પરિણતિ પ્રગટી હોય તો પોતાના મરણ જેટલો પશ્ચાત્તાપ કરી આત્મશુદ્ધિમા ઉપયોગી બનો અધ્યાત્મજ્ઞાનનો ઉપયોગ ધારી નિર્ભયમ્પત્ત ત્રનિ સગભાવે પ્રવર્તવુ અને જે જે ભૂલો થતી હોય તેને નિ દોગર્હો ચક્રવર્તી અને ઈન્દ્રની પદવીઓ જેવી અસખ્ય પદવીઓ મળે તોપણ તે આત્માના એ

ઘડીના શુદ્ધોપયોગની આગળ નાકના મેલ સમાન છે એમ નિશ્ચય થતા જ આત્માના આનંદનો અનુભવ કરી શકશો

સ્પર્શેન્દ્રિયનો સ્પર્શ મોહ ન થાય અને રૂપને દેખીને મોહ ન થાય એટલે જાણવુ કે આત્માનંદનો રસ પ્રગટ્યો છે એવી દશા ન અનુભવાય ત્યા સુધી મોહના કારણોથી ચેતીને ચાલો સ્વનામ રૂપની કીર્તિ શ્રવણ કરવામા અને અપકીર્તિ શ્રવણ કરવામા શુભ અશુભભાવ ઉત્પન્ન થાય ત્યાસુધી દુનિયામા કોઈનું ભલુ કરવા જતા વા મનુષ્યોના સસર્ગથી પતિત થવાનો પ્રસગ ઉપજે છે એમ જાણી સર્વ વિશ્વમા નિસગદશાનો અનુભવ થાય એવી દશા પ્રાપ્ત કરના આત્મોપયોગ રાખ સત દશા પ્રાપ્ત થતા આત્મા પોતે પ્રભુ છે એમ નિશ્ચય થાય છે એવા અનુભવની ઝાખી થાય છે, થઈ છે એમ સ્વયમેવ અનુભવ થશે શુદ્ધ અધ્યાત્મશાસ્ત્રોથી આત્માની શુદ્ધિ થાય છે અને સત્પ્રવૃત્તિ મનવાણી કાયાની શુદ્ધિ થાય છે દેહ મોહવિના દેહથી સત્પ્રવૃત્તિથી કરવી મનોમોહ વિના મનથી વિચાર કર એકેક કષાયપરિણામે અનત ભવ ભ્રમણ કર્યાં છે સર્વ કષાયરૂપ મોહ એજ શયતાન છે અને આત્મા તેજ અલ્લા, ખુદા, રામ, મ્હેમાન છે એમ અપેક્ષાએ જાણ વ્યાખ્યાન વાચવુ પણ વ્યાખ્યાન કરતા મનમા મોહ શયતાન છાનોમાનો ન પેસી જાય એવુ આત્મનિરીક્ષણ કરી અન્યકાર્ય કર આકાળમા વીતરાગભાવે પૂર્ણ ધર્મ પ્રગટતો નથી શુદ્ધ જ્ઞાન પ્રગટ થયાથી વીતરાગદશાનો અનુભવ આવે છે પણ તે દશા ઝીવાર ટકે તો કેવલજ્ઞાન થાય કેવલજ્ઞાન પ્રગટ થાય એવી ભાવનાથી આત્મોપયોગતા રાખ પછી શી દશા થાય છે તેનો વિચાર ન કર પણ ઉપયોગમા વર્ત્યા કર રોગ વખતે આત્માનો ઉપયોગ વિશેષ દોરવ વ્યવહાર દૃષ્ટિથી ધાર્મિક ક્રિયા કર ધધાની દૃષ્ટિએ વ્યાખ્યાન ન વાચ પણ હિત થાય તો વાચ ગૃહસ્થ લોકોના પ્રતિબન્ધમા ન અવાય તે માટે ત્યાગાવસ્થાના આચાર વિચાર રૂપ આત્મસ્વાતત્ર્ય સામ્રાજ્ય પામવા વિચાર વારવાર

ચારિત્રની પ્રાપ્તિ થવી મહાદુર્લભ છે એઘડીના ચારિત્રથી ઉત્કૃષ્ટ ભાવે મુક્તિ થાય છે ત્યાગયોગથી મુક્તિ છે ચારિત્રની એઘડીની આગળ આખી દુનિયાનું રાજ્ય કઇ હિસાબમા નથી. ચારિત્રની શુદ્ધિ માટે ક્ષણેક્ષણે આત્મોપયોગ રાખવો આત્મા આત્મરૂપે પોતાને પરિણમેલ દેખે અને જડને જડરૂપે પરિણમતું દેખવામા આવે એટલે આત્મા તે પરમાત્માનું સ્વરૂપ અનુભવે છે એમ જાણ. ચારિત્રની આરાધનામા સર્વનયોની આરાધના છે એમ જાણ સર્વ દૃષ્ટિરૂપ નયોનો સાર ચારિત્ર છે નિશ્ચય ચારિત્ર કાર્ય છે વ્યવહાર ચારિત્રકારણ છે નિશ્ચય ચારિત્ર છે તે આત્માના પરિણામ રૂપ છે અને વ્યવહાર ચારિત્ર છે તે મનવાણીકાયાની ધર્મ પ્રવૃત્તિ આચરણારૂપ છે વ્યવહારનયનો લોપ કરવાથી જૈનશાસનનો લોપ થાય છે, પોતે પોતાની દશા પ્રમાણે આત્માના શુદ્ધ પરિણામ વધે તેમ વર્તવુ પણ અન્યજનોને તેની દશાના યોગ્ય વ્યવહારમા શકાશીલ ન કરવા વારવાર મનુષ્યજન્મની પ્રાપ્તિ થવી મહાદુર્લભ છે મનુષ્યભવમા ચારિત્રની પ્રાપ્તિ થવી મહાદુર્લભ છે માટે હવે આત્માના શુદ્ધસ્વરૂપની પ્રાપ્તિ કરવામા બાકી ન રાખ શરીરનો જન્મ છે અને તેનો નાશ છે તેની મમતા રાખીને ભ્રાન્ત થવાથી આત્મકલ્યાણ નથી. વૈરાગ્યરંગથી રંગાઇને આત્મશુદ્ધિ સાધન સાધ્ય પાસે રહેલા સાધુ સાથે અભેદ આત્મભાવે વર્તે સર્વ શ્રાવકાને લાભ. इत्येव ॐ अर्ह शान्तिः३

લેખક બુદ્ધિસાગર

મુ૦ વિજાપુર

શ્રી મેહસાણા તત્ર વૈરાગ્યાદિ ગુણાનંદૃત મુનિ જીતસાગર યોગ્ય સુખશાતા વિશેષ. તમારો પત્ર પહોચ્યો મેહસાણાના શ્રાવકાને તમારા ચોમાસાથી લાભ થયો છે તે જાણ્યું આત્માના શુદ્ધ ગુણો પ્રાપ્ત કરવા માટે પ્રથમ ખાસ ઉપયોગ રાખવો શ્રાવકો વ્યાખ્યાન શ્રવણથી ખુશી થાય એટલાથી કઇ વળે નહીં, તેઓનો

આત્મા જાગ્રત્ થવો જોઇએ તેમજ સ્વાત્મા, જાગ્રત્ દશામાં રહેવો જોઈએ ઉઘેલો અન્યને જગાડી શકે નહીં જાગેલો બીજાને જગાડી શકે છે આત્મજ્ઞાનની પરિણતિ પ્રગટયાથી જાગ્રતદશા છે દેહ ઇન્દ્રિયો અને મનની જાગૃતિ સુધી તો નિદ્રા અને સ્વપ્ન દશા છે, તેનાથી આગળ આત્મજ્ઞાનભાવે પરિણમવાનુ થાય છે ત્યારે સત્ય જાગ્રતદશા પ્રકટે છે શ્રાવકો લોકાચારપર્યંત નિદ્રિત છે અને લોકો તત્ત્વજ્ઞાન પામે ત્યારે જાગૃત્ થાય છે સ્વપ્નની જાગૃતિ જેવી જાગૃતિથી કુલાચારે જેઓ લોકાદિવાસના યુક્ત બને છે તેઓ વસ્તુત જાગ્રત્ નથી જ્ઞાનીઓ બહિરૂભાવે ઉઘે છે અને આત્મભાવે જાગે છે શરીરમા આત્મદેવની જાગૃતિ થાય છે ત્યારે દ્વિજભાવ બ્રાહ્મણ દશા પ્રગટ થાય છે અને મોહાદિ શત્રુઓને હણતા ક્ષાત્ર દશા પ્રગટ થાય છે અને આત્માના શુદ્ધગુણોના વ્યાપારથી વૈશ્ય દશા પ્રગટે છે આત્મજ્ઞાનીઓના સેવક બન તાથી–શિષ્ય ભક્ત બનવાથી શુદ્રદશા પ્રગટે છે એમ આધ્યાત્મિક નિશ્ચયભાવથી જાણ, શારીરિક આરોગ્ય સચવાય એવી રીતે આહારવિહાર કરવાનો યોગ્ય દૃઢ નિશ્ચય રાખ, નકામા વિચારો કરવાથી દેહવીર્યનો નાશ થાય છે અને તેથી મગજ નબળુ થાય છે મનવાણી કાયાને અતિશય પરિશ્રમ ન આપ મનવાણી કાયાને નિયમિતપણે વાપર !!! ત્હારૂ શરીર નરમ રહે છે તે જાણવામા છે કર્યાં કર્મ ઉદયમા આવે છે અને તે ભોગવવા પડે છે મનમા મોહ રહે એજ મૃત્યુ મહાકાલ છે ક્યારે પણ મગજના કલ્પિત વિચાર સાથે ચોટી જઈ અશક્ત ન બનવુ મગજને નકામા વિચાર કરતુ બ ધ પાડવુ હોય તો પાડી શકાય એટલી આત્મશક્તિ ખીલે એટલે સમજવુ કે આત્મા યતિદશાને લાયક બન્યો છે જ્યારેત્યારે યોગરૂપમા મનવાણી કાયા પ્રવર્તે અને અન્ય વ્યાપારથી નિવર્તે એવી યોગદશા પ્રાપ્ત કરો ઉત્તરાધ્યયન વગેરે આગમો વાચો છો તેથી આન દ થાય છે મનવાણી કાયાથી જે કરો તે નિષ્કપટભાવે કરો મનમા સત્યને આશ્રય આપો જેને જેટલી યોગ્યતા પ્રગટી હોય તેને તેટલો ઉપદેશ દેવો મનને શાત અને નિષ્ક્રિય બનાવવા તરફ લક્ષ્ય રાખ અન ત આત્માનો અ ત

થી એવા ઉપયોગે નિર્ભય થા અને યોગ્ય ભક્તાને પોતાનો
ગ્ય પરિચય આપ મોહના તાબે રહેનાઓના અભિપ્રાયોથી
જ નહિ જૈન ધર્મનો પ્રચાર કરવા ત્હારી ઉત્સાહ શક્તિ વધતી
ાય છે તેથી પ્રમોદ પામુ છુ શ્રાવકોને તેઓની ઇચ્છાનુસારે
ખુશ કરવાના નાટકનો પાત્ર ન બનીશ તેઓને સત્ય જણાવ અને
તેઓને ધર્મ માર્ગમા ઉત્સાહિત કર ! ! ! બહિર્મુખી ગુરૂદ્રોહી
ખટપટી ના દ જેવા વેષધારકોના સમાગમમા ન આવ ત્હારી અપ
દ્વદશામા તેથી હાનિ થવાનો સભવ છે માટે મારો આશય
જાણી તે પ્રમાણે વર્ત !!! ગુરૂ કહે તેમ કરવુ પણ ગુરૂ કરે તેમ
ન કરવુ ગુરૂની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તવુ અને ગુરૂહૃદયમા ઉડા
ઉતરવા માટે ગુરૂ પાસે રહેવું અને વિનયભક્તિથી વર્તવુ જોઇએ
જે ખરેખરા શિષ્ય બને છે તેજ સદ્ગુરૂ બને છે ગુરૂ કુલવાસમા
રહેવાથી જે ગુણો પ્રગટે છે તે ગુરૂથી દૂર રહેતા પ્રગટતા નથી
ગીતાર્થ દશા થતા ગુરૂ આજ્ઞાથી જુદો વિહાર ઘટે છે ગુરૂને જે
ગણતા નથી તે શતધા વિનિપાતને પામે છે વ્યાખ્યાનથી શ્રોતાઓ
ખુશ થાય અને બાપજી બાપજી ધન્ય ધન્ય ધન્ય કહે તેથી
આત્માનદ પ્રગટી શકતો નથી જે માટે ચારિત્ર ગ્રહ્યું છે તેનો
ખાસ ઉપયોગ રાખવો શ્રાવકોના વખાણથી મોહરૂપવિષ ન ચઢે
એવો ઉપયોગ રાખવો ભિન્ન ભિન્ન સાધુઓના ભિન્ન ભિન્ન મત
સાભળવામા આવે તેથી સભ્રાન્ત ન બનવુ અને સ્વગચ્છાચારે વર્તી
અન્યો સાથે ઉદાર દૃષ્ટિથી વર્તવુ, અને અન્યોના ખડનમા ન પડવુ
સ્વચ્છદતાથી બહિરાત્મભાવ પ્રગટે છે અને અન્તરાત્મભાવે વર્તતા
મોહથી વિમુખ થવાય છે આખી દુનિયાના માન સન્માન કરતા
ગુરૂની આજ્ઞા પ્રમાણે ચાલવામા શિષ્યધર્મની મહત્તા છે એમ જાણી
દુનિયાના લોકોના સન્માનની વૃત્તિનો ઉપશમ કરતા રહેવુ ગીતાર્થ
ગુરૂની આજ્ઞામા સર્વ તીર્થંકરોની આજ્ઞા સમાય છે ગુરૂની આજ્ઞા
લેઈ અન્ય સાધુઓનો સમાગમ કરવો કે જેથી બાધક સાધક
ભાવમા ઉપયોગ રહે ગુરૂની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તવામા જેઓ
પરતત્રતા માને છે તેઓ કદાપિ મુક્ત શુદ્ધ સ્વતત્ર થતા નથી.

એવા નિશ્ચયથી વર્તતા આરાધકપણુ છે પખી, ઇંડાને સેવી પખી બનાવે છે તેમ ગુરૂપણુ શિષ્યને સેવી ગુરૂ પરમાત્મ રૂપ બનાવે છે શુદ્ધાત્મદશા પ્રગટાવવા માટે પ્રથમ પરતત્ર બનવામાજ ધર્મ છે આત્માની શુદ્ધિ કરવા ગુરૂને આત્માર્પણ કરવુ જોઈએ ગુરૂને મન અર્પણ કરી ગુરૂમા તન્મય બની વિચરવુ શુભાશુભ કર્મના બાહ્ય સુખદુ ખ વિપાકો ભોગવતા આત્મોપયોગ ધારણ કર ક્રિયાનું રહસ્ય જાણ ત્હને જે રોગ શરીરે પ્રગટયો છે તેથી પણ અધ્યાત્મદષ્ટિએ તો આત્માની વિશુદ્ધિ થાય છે, કારણ કે જ્ઞાન વૈરાગ્યમય આત્માને રોગો અને ભોગો બન્ને નિર્જરા અને આત્મોપયોગ હિતાર્થે પરિણમે છે મ્હને તો મ્હારા આત્માની બાબતમા બાહ્ય શુભાશુભ સયોગો પણ આત્મહિતાર્થે પરિણમતા લાગે છે ત્યાગી થતા છતા પણ શુભાશુભ કર્મના વિપાકો તો ભોગવવા પડે છે, અજ્ઞાનીઓ તેમા મોહથી મુઝાય છે અને જ્ઞાનીઓ તેમા મોહથી મુઝાતો નથી એટલુજ જ્ઞાનીના અને અજ્ઞાનીના આત્મપરિણામમા વિશેષપણુ છે અને બાહ્ય સુખ દુ ખ ચેષ્ટાઓમા અને તેના હેતુઓમા તો કથચિત્ સમાનત્વ છે બોલવાનુ અલ્પ અને કારણ પ્રસગે રાખજે[1] અન્યથા મૌન રહેજે પાચે ઇન્દ્રિયોનો અને મનનો ધર્માર્થ નિયમિત ઉપયોગ કરજે ત્હારૂ શરીર ઘસાઇ ગયુ છે અને આયુષ્યનો ભરૂસો નથી માટે જેમ બને તેમ શુદ્ધાત્મમહાવીર પ્રભુનુ સ્મરણ કર્યા કરજે મરણનો અશ માત્ર પણ ભય રાખ્યા વિના મૃત્યુ સમરાગણમા વીરની પેઠે વર્ત મનને ઘણા વિચારોમા ન રોકજે કે જેથી મગજની શાતિ રહે. જેમ બને તેમ મનુષ્યોના પરિચયમા થોડુ અવાય એમ વર્તજે કોઇની પણ જાહેરમ વા ખાનગીમા નિન્દા ન થાય એમ વર્તજે પચમારકમા જગમા બાહ્યપ્રવૃત્તિની હાલ જે ધાધળ છે તેથી વિશેષ ભવિષ્યમા વધી જશે માટે મનમાથી મોહને હઠાવીને આત્માની શાતિ ખીલે એવી રીતે વર્તજે પત્રથી વર્તમાન વૃત્તાતને જણાવતો રહે છે તથા પોતાનાથી થતા પ્રમાદને જણાવે છે તેથી તુ આત્મહિતને સાધી શકીશ સ્ખલનાને

વારવી અને આત્મપયોગમા વર્તવુ એ જ સાધુતા છે વિશ્વમા આત્મજ્ઞાનથી અને સમભાવથી દરેક મનુષ્ય સત્ય શાતિ સુખ મેળવવા શક્તિમાન્ થાય છે આત્માની દૃષ્ટિએ મૃત્યુ નથી, મોહદૃષ્ટિથી મૃત્યુ છે આત્મોપયોગે આધ્યાત્મિક જીવન છે અને શરીરને જીવાડવુ તે ફક્ત શરીરજીવન છે આત્મજીવને જીવવુ એજ લક્ષ્યમા રાખીને પ્રવર્ત અજ્ઞાનીઓમા શુદ્ધ પ્રેમ હોતો નથી જ્ઞાની ભક્ત શુદ્ધ પ્રેમથી પ્રભુમય જીવનને પ્રાપ્ત કરી શકે છે આત્માની શુદ્ધિ જેમજેમ વિશેષ થતી જાય છે તેમતેમ આત્મા નદરસ વેદાતો જાય છે અને સમભાવ સત્યનો પ્રકાશ થતો જાય છે આત્માની શાતિનો અનુભવ આવ્યા પછી બાહ્યપ્રવૃત્તિમા રસ વેદાતો નથી અને ધર્મવૃત્તિ પણ ફરજ-જીતકલ્પ દૃષ્ટિ અપેક્ષાએ થાય છે આત્માનદના રસોદધિથી સુખપર આનદની છટા વિલસે અને દુખોમા પણ આત્મોપયોગ વર્તે એજ નવ્ય શ્રુતચારિત્ર નયનોસાર અને જીવતુ જીવન છે, તે પ્રાપ્ત કરીને જીવવાનો ખપ કરજે પત્ર લખતો રહેજે ધર્મ સાધન કરશો ધર્મકાર્ય લખશો ઇત્યેવ ॐ अर्हं महावीर शाति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર

મુ० પેથાપુર,

શ્રી० પાટણ

તત્ર વૈરાગ્યાદિ ગુણાલકૃત મુનિ જીતસાગર યોગ્ય સુખ શાતા. વિ તમારો પત્ર પહોચ્યો ગચ્છોની સમાચારી વગેરે સબધી તમોએ ખુલાસા માગ્યા તે નીચે પ્રમાણે જાણશો આપણે વ્યવહારથી તપાગચ્છ સાગર શાખાના સાધુઓ ગણાઈએ અતર નિષ્કામ તપ સયમ વગેરે સદ્ગુણોનો સમૂહ એજ નિશ્ચયદૃષ્ટિથી અધ્યાત્મ ગચ્છ છે વ્યવહારથી વ્યવહાર પ્રમાણે વર્તીએ અને નિશ્ચયમા નિશ્ચય પ્રમાણે વર્તીએ ચોરાશી ગચ્છના સાધુ વગેરેમા વ્યવહાર સમકિતની માન્યતામા કઇક ક્રિયા બાબતોમા ભેદ પડે

તથા વ્યવહાર સમાચારીમા ભેદ પડે નેથી નિશ્ચય સમકિત અને નિશ્ચય અધ્યાત્મ ચારિત્રમા ભેદ પડતો નથી, તેવી સમભાવ પ્રાપ્ત થતા અને સાપેક્ષ ચારિત્રદૃષ્ટિ છતા ચોરાશી ગચ્છોમા આરાધક ત્વ અને મુક્તિત્વ પ્રાપ્ત થઈ શકે છે તપાગચ્છથી ભિન્ન સમાચારી વાળા ખરતરાદિક ગચ્છોના સાધુઓ સાથે સમાચારીભેદે ક્લેશ વિરોધ દ્રોહ ભેદબુદ્ધિ ન ધારણ કરવી, તથા તેઓની સાથે આત્મ ભાવે વર્તવુ મતવ્યભેદની ચર્ચા ન કરવી છાપાઓમા તેની તકરારો ન ઉઠાવવી અમુક સાચી માન્યતાવાળા અને અમુક જૂઠી માન્યતાવાળા એવું વિચારવુ પણ નહિ તપાગચ્છની વ્યવ હાર સમાચારી પ્રમાણે વર્તવુ અને તે દ્વારા આત્મશુદ્ધિ કરવી ખરતરાદિ ગચ્છીય સાધુઓની પણ સ્વમાન્યતાની પ્રવૃત્તિ દ્વારા મનની શુદ્ધિ થતા આત્મોન્નતિ મુક્તિ થાય છે ભિન્ન ક્રિયાઓ છતા આત્મશુદ્ધિનું લક્ષ્ય તો એકજ છે જે જે ગચ્છના પૂર્વાચાર્યોએ ઉત્તમ ગ્રન્થો લખ્યા હોય તેની અનુમોદના કરવી અને આગમોમા જ્યા મતભેદ જેવુ દેખાય ત્યા કેવલજ્ઞાની ઉપર ભલા મણ કરી મધ્યસ્થ રહેવુ ઢુઢીયા અને દિગબરીઓ સાથે પણ જે જે સમાન બાબતો હોય તેમા ઐક્ય ધારવુ અને ભિન્ન માન્યતાઓ જ્યા પડે ત્યા ક્લેશ ભેદની ઉદીરણા ન કરવી તેઓની સાથે જેમ મૈત્રીભાવ વધે તેમ વર્તવુ તથા એવો ઉપદેશ દેવો ગમે તે ગચ્છવાળા સૂરિ સાધુ વગેરેના સમાગમમા આવતા મૈત્રીભાવથી વર્તવુ તથા પરસ્પર મધ્યસ્થભાવ વધે તેમ વર્તવુ નિશ્ચય સમ્યકત્વ તથા નિશ્ચય ચારિત્ર દશામા આવતા શ્વેતાબર અને દિગબર આદિ ગમે તેમા વ્યવહારથી વર્તતા છતા મુક્તિ થાય છે તેમજ વ્યવહાર ચારિત્ર તથા શાસ્ત્ર માન્યતાના ભેદો છતા અતરમા શુદ્ધોપયોગ હોય છે તો મુક્તિ થયા વિના રહેતી નથી બાહિરની ક્રિયાદિ માન્યતાના વિચારોમા તો ભૂત વર્તમાન અને ભવિષ્યમા ભેદ રહેવાનાજ તેથી આત્મશુદ્ધિમા આત્મોપયોગીને વ્યવહારથી વર્તતા ખામી આવતી નથી એમ નિશ્ચયત જાણુ ભિન્નગચ્છીય શ્રાવકોને આપણા ગચ્છમા લાવવાના પ્રયત્ન કરતા

તેઓ વ્યવહારથી તેમના વ્યાવહારિક ગચ્છમા રહી આત્મજ્ઞાનથી આત્મશુદ્ધિ કરે અને સર્વગચ્છીય સાધુઓની સેવાભક્તિમા ઉપયોગી બને એવો ઉપદેશ દેવો કે જેથી અન્યગચ્છીય શ્રાવકોનું ભલુ થાય પર્યુષણાદિ પર્વભેદ માટે લખ્યું તે જાણ્યુ તપાગચ્છ અને ખરતર ગચ્છાદિકમા પર્યુષણ પર્વ માટે હાલમા જે તકરારો ચાલે છે તે મારા જાણવામા છે તપાગચ્છવાળા તપાગચ્છની માન્યતા પ્રમાણે પર્યુષણ કરે અને ખરતરાદિ ગચ્છવાળા તેમની માન્યતા પ્રમાણે કરે પણ બન્ને આત્મશુદ્ધિ થાય એવી સાધ્યબુદ્ધિથી વર્તે તો ભિન્ન દિવસ પર્વ છતા નિશ્ચયથી આત્મશુદ્ધિમા હરકત આવતી નથી ગમે તે દિવસે પર્વ કરી આત્મશુદ્ધિ કરવી એજ સર્વ પર્વનો ઉદ્દેશ છે ચોથના દિવસે પણ ધર્મક્રિયાથી આત્મશુદ્ધિ થાય છે અને પચમીના દિવસે પણ ધર્મક્રિયા કરતા આત્મોપયોગે વર્તતા આત્મશુદ્ધિ થાયછે વર્ષના ત્રણસેને સાઠ રાત્રીદિવસમા ગમે તે રાત્રીદિવસમા ધર્મધ્યાનથી અને શુક્લધ્યાનથી આત્માની શુદ્ધિ થાય છે, માટે તિથિ પર્વ દિવસ ક્રિયાદિ ભેદ છતા આત્મોપયોગરૂપ સામ્ય તરફ લક્ષ રાખી અભેદ ભાવે વર્તવુ અને પરસ્પર ક્લેશની ઉદીરણા કરવા મન વાણી કાયાનો વ્યાપાર ન કરવો બાહ્ય ભેદોની મત માન્યતાઓ તો રૂપાતરે ભવિષ્યમા પણ ગમે તે રીતે પ્રગટ થશે અને તેમા બાલજીવોને ભેદ્ની ક્લેશ થવાના પણ જેઓ અધ્યાત્મજ્ઞાન પામશે તેઓને મધ્યસ્થભાવ અને આત્મભાવ વર્તશે અને તેઓ ગચ્છાદિક વ્યવહાર સમાચારીને પણ નિમિત્તહેતુ જાણી આત્મહિતાર્થે તથા પરહિતાર્થ નિર્લેપભાવે સેવશે અન્યદર્શનીઓ સાથે પણ ચાર ભાવનાથી વર્તવુ, તેઓમા કેઇ કેઇ નિશ્ચય સમ્યક્ત્વ ચારિત્રને સ્પર્શી કેવલજ્ઞાન પામ્યા અને પામશે અન્ય ધર્મીઓ સાથે શુદ્ધ પ્રેમથી વર્તવુ પણ લક્ષ્ય ચૂકવુ નહિ, તથા જૈનધર્મથી ભ્રષ્ટ ન થાય એવાઓએ અન્ય ધર્માચાર્યોના પ્રસગમા આવવું જૈન શાસ્ત્રોના પૂર્ણ અભ્યાસી ગીતાર્થ સાધુને સર્વ બાબતમા સ્વતત્રતાની યોગ્યતા ઘટે છે મનની શુદ્ધિ કરવા માટે ક્રિયા હોય છે

જેમા રસ પડે છે એવુ ધર્માનુષ્ઠાન વિશેષત ઉપયોગી બને છે ભિન્ન ભિન્ન રૂચિવાળા જીવો હોય છે તેથી તેઓની રૂચિભેદે તેઓની શુદ્ધિ માટે ભિન્ન ભિન્ન યોગધર્માનુષ્ઠાનો હોય છે જેને જે વિશેષ રૂચે તેને તે કરવુ જોઇએ તેમા ખેચતાણુની કઈ જરૂર નથી ધર્મના સર્વ અ ગોની ઉપયોગિતા ભિન્ન ભિન્ન જીવોના ભિન્ન ભિન્ન રૂચિભેદ અધિકારે અનુભવવી અસખ્ય યોગથી આત્મશુદ્ધિ કરવી એજ લક્ષ્ય સર્વ માટે છે

ઉપદેશમા અને લેખમા સર્વગચ્છીય જૈનોનું ઐક્ય વધે એવુ ખાસ લક્ષ્ય રાખવુ આત્મજ્ઞાનથી સર્વ જીવો સાથે એકાત્મભાવ વધે છે અને મન વાણી કાયાની શુદ્ધિ સાથે ખરેખરી આત્મશુદ્ધિ થાયછે એકાત્મભાવથી શુદ્ધ અહિંસાભાવ વધે છે પ્રભુ મહાવીરદ ઉપર પૂર્ણ શ્રદ્ધા ધારવી જૈન સાધુઓનો નાશ થાય એવો ઉત્કૃષ્ટાચાર ન પ્રરૂપવો દ્રવ્યક્ષેત્ર કાલાનુસારે સાધુઓ આચાર પાળી શકે અને આત્મશુદ્ધિ કરે એવી પ્રભુ મહાવીરની આજ્ઞા છે અને આપણો આત્મા તે પણ તેમ પ્રકાશે છે તત્ત્વો ફરે નહિ પણ દેશકાળાનુસારે સાધુઓના આચરણુમા ફેરફાર થાય છે એવુ સર્વદર્શનીય સાધુઓની પ્રવૃત્તિથી પણ દેખાય છે આગમમા કથેલા સાધુઓના બાહ્ય વસ્ત્રાદિક આચારોમા અને હાલના આચારોમા ભેદ પડવાનો, તેથી દ્રવ્યક્ષેત્ર કાલભાવથી જે સાધુપણુ પળાય છે તેમા આરાધકપણું છે એમ જે જાણે છે અને વર્તે છે તે આરાધક છે અને તે ગુરૂભક્ત તથા સઘભક્ત છે પરસ્પર ગચ્છના વિચારાચારભેદથી ઉદાસીન બનેલા શ્રાવકોને ગચ્છોની સાપેક્ષદૃષ્ટિએ ઉપયોગિતા બતાવવી અને આત્માની શુદ્ધિ થાય તેવો ઉપદેશ દેવો

વ્યવહારથી કચન કામિનીના ત્યાગી અને વ્યવહારથી જૈન ધર્મી એવા સાધુઓ જ્યા સુધી આત્મશુદ્ધિ કરતા કરાવતા વર્તશે ત્યા સુધી જૈનસઘ જીવતો રહેશે સાધુઓ પર અરૂચિ ખેદભાવ તે જ જૈનસઘની પડતીનું કારણુ છે જૈન ચતુર્વિધ

જ્ઞાનનો બોધ આપ્યો છે અને ત્હે જૈનાગમોનો અભ્યાસ કર્યો છે તેનો સદુપયોગ કરજે પંડિતમરણે અને વીરમરણે જ્ઞાનીઓ, મરે છે બાહ્યશરીર ત્યાગરૂપ મરણે ત્યાગીઓ મરે છે અને તેઓ આકાશવત્ નિર્લેપ વર્તે છે ત્હારી દેવગુરૂમા શ્રદ્ધા ભક્તિ છે તેથી ત્હારૂં આત્મિક શ્રેય પ્રગટશે એવો નિશ્ચય છે હું ત્હને ખમાવુ છુ જ્ઞાનોપયોગ સત્તાએ બન્ને સાથી છીએ.

આત્મા તેજ પરમાત્મા છે અને તે શરીરમા વર્તમાનમા બિરાજમાન છે અને આત્મા તેજ હું છુ એવો નિશ્ચય જેને થયો છે તે કાલનો પણ કાલ છે એવો આત્મા પોતેજ છુ એમ નિશ્ચય ઉપયોગ રાખજે એટલે શરીરમાથી છુટતી વેળાએ આત્મા પોતાના સ્વરૂપથી નિર્ભય રહેશે આત્માના શરણે ગએલ મનની પણ સ્વતંત્રતા નિર્ભયતા પ્રગટે છે આત્મા શુદ્ધ નિશ્ચયદ્રવ્યાર્થિક નયે અખંડ નિર્લેપ અકર્ત્તા અકર્મા છે એવી દશાના ઉપયોગમા સ્થિર થજે આત્મા પોતે પોતાને ઓળખે છે એટલે તે તેની આનંદલાલીથી ઝગમગે છે તું આત્મા છે જડ નથી મનના સંબંધે સુખદુઃખ વેદાય પણ તેથી પૂર્ણાનન્દમય આત્મા ન્યારો છે એવા ઉપયોગમા સ્થિર થજે આત્મા સર્વને જાણે છે પણ આત્માને જાણવા કોઈ સમર્થ થતુ નથી, તેથી આત્માની વિશ્વવાડીમા આત્મા અનંત જ્ઞાનાનંદ શક્તિમય છે એવો હું છુ અને તેવો તુ છે એવો પૂર્ણ નિશ્ચય ધારણ કર આત્માના ઉપયોગમા રહીને શરીરમાથી પ્રાણ છૂટે આયુષ્ય ટળે તે દેખ્યા કર આત્માના શુદ્ધોપયોગમા રમતા કદાપિ મરણ વખતે વ્યક્ત ઉપયોગ ન રહે તોપણ શુદ્ધોપયોગ સંસ્કારબળથી અન્ય જન્મમા તુર્ત દેવગુરુ ધર્મની પ્રાપ્તિ થવાની અને શુદ્ધોપયોગની પ્રાપ્તિ થવાની, તે તથા આત્મા પરમાત્મરૂપે પ્રગટવાનો અને સર્વ કર્મનો ક્ષય થવાનો તેમા અશંકા ન રાખ. આત્મામા પૂર્ણ શ્રદ્ધા રાખ કે જેથી તુ વિદ્યુત્વેગે આત્મશુદ્ધિ કરી શકીશ, ન્હાની મૃત્યુકાલે અત્યંત આત્મોપયોગી બને છે દુનિયાના અજ્ઞલોકો તેના સમાધિમરણને જાણવા

સમર્થ થતા નથી અજ્ઞલોકો બાહ્યચેષ્ટાથી સુમરણની વા કુમરણની કલ્પના કરે છે પરંતુ તેઓ આત્માના પરિણામને જાણવા સમર્થ થતા નથી હવે પાટણમા પર્યુષણ પર્વમા ધમાલ થશે ત્હારે વ્યાખ્યાનનો પરિશ્રમ કરવો નહિ અન્ય સાધુ પાસે વ્યાખ્યાન વચાવજે હવે તુ ચેતીને આત્મોપયોગે વર્તજે જન્મેલાઓને જરૂર શરીર છોડવુ પડે છે જે પોતાનું નથી તે ક્યાથી પોતાનું થવાનુ વસ્ત્રની પેઠે શરીર ત્યાગતા શા માટે મુઝાવુ જોઇએ આગળ ગમન કરો અધકારમાથી પ્રકાશમા જાઓ આ શરીર સૃષ્ટિમાથી બીજી શરીરસૃષ્ટિ રચી તે દ્વારા ઉત્ક્રાન્તિક્રમમા આગળ વધી બ્રહ્મ પરમાત્મા બનો સાવત્સરિક ક્ષમાપના પહેલાથી કરી લેજે મે પણ કરી છે હવે તમે પત્ર લખવાની સ્થિતિમા રહી શકશો નહિ આ માનુ સ્મરણ કરશો ગુરૂભાવે મે તમને ધર્મ માર્ગમા જોડ્યા છે અને શિક્ષાઓ આપી છે તેથી તમારૂ મન દુભાયુ હોય તો ક્ષમાવુ છુ હવે તમે આગળની આત્મશુદ્ધિ શાળામા ગમન કરજો મળ પૈ ભેગુ થવાય છે સર્વને આત્મભાવે સ્મરશો હવે હું શુ લખુ આત્મસ્વભાવે સદા તમારૂ અમારૂ એકતાએ મિલન છે આત્મા આત્માને ઓળખે એ જ આત્મસબધ છે એજ ધર્મસાધન કરશો તિલકસાગરને સુખશાતા. इत्येव ॐ अर्हं महावीर शांति ३ શ્રાવણ વદિ ૧૧

લેખક બુદ્ધિસાગર મુ૦ પાદરા
ચૈત્ર વદિ ૫ સં. ૧૯૭૫

જૂનાગઢ ગિરનાર તત્ર સુશ્રાવક શા પાનાચદ જયચદ યોગ્ય ધર્મલાભ વિશેષ તમારો પત્ર આવ્યો. વાચી સમાચાર જાણ્યા વિ તમે ગિરનાર પર્વતપર ધ્યાન ધરો છો તે જાણ્યુ વડોદરામા તમે મળ્યા તથા પાદરામા ફાગણ માસમા સાથે રહ્યા તેથી તમારી દશામા વિકળતા છે એમ જણાયુ મે ત્હને ના કહ્યુ

છે હજી હારી શાસ્ત્રજ્ઞાનમા કચ્ચાશ છે હારા મનમાથી કુટુ
બની વાસના છૂટી નથી અને તેથી તું પીડિત છે પ્રાણાયામ
સાધે છે પણ હને ગુરુગમ મળી નથી આત્મજ્ઞાનનો અનુભવ
જોઇએ તેવો આવ્યો નથી તેથી મારી તો હિતશિક્ષા એ છે કે
તુ ગુરુના સમાગમમા રહે અને આત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કર હજી હને
સિદ્ધિયો મેળવવાનો પ્રેમ છે, હજી હને વૈરના સસ્કારો નડ
છે, હજી હને કામવાસના ટળી નથી આત્મજ્ઞાન વિના ઘર અને
વન એક સરખુ છે આત્મજ્ઞાનનો અનુભવ થતા ઘરમા અને
વનમા એક સરખુ આ મહિત છે હજી હને લક્ષ્મીની વાસના
છે માટે પ્રથમ તો તુ વાસના દૂર કર એકેક ઇંદ્રિયના વિષય મોહે
અનતી વખત જન્મમરણ થયા માટે મનમાથી મોહ કાઢી નાખ
અને આત્માનો અનુભવ મેળવ અધુરા હઠયોગીઓના સમાગ
મથી ગાજા વગેરે વ્યસનોનો દાસ બનીશ પોતાનુ શરીર છે તે
ગિરનાર પર્વત છે અને હૃદય છે તે ગુફા છે મસ્તક છે તે
સાતમી ટુક છે અને ત્યા શુદ્ધોપયોગ તે જ મહાયોગી છે
ત્રિપુટી છે તે પાચમી ટુક છે ત્યા ચઢવાનો માર્ગ કઠિન છે પાચમી
ટુકથી બ્રહ્મરધ્રમા જવાનો સ્થિરતારૂપ સાતમી ટુકનો માર્ગ નીકળે
છે ઉપયોગરૂપ સુષુમ્ણા નાડીમા સચરવાથી સાતમી અપ્રમત્ત દશા
ભૂમિકારૂપ સાતમી ટુકે પહોચાય છે જડ પહાડોમા પ્રભુ વસતા
નથી પણ શરીર ગિરનારમા સાક્ષાત્ આત્મપ્રભુ વસે છે પહાડોમા
ચિત્તની એકાગ્રતા કરવા માટે જ્ઞાની મહાત્માઓનો વાસ સારો છે
જ્ઞાની મહાત્માઓને ધ્યાન ધરવા માટે પર્વતાદિ એકાતસ્થળો
ઘણા ઉપયોગી છે હજી હને તેવી દશા થઈ નથી પાચ ઇન્દ્રિ
યોના વિષયોમાથી હારૂ મન ખરેખરૂ આત્મા તરફ ગયુ નથી
આત્મામા મન રમતા સર્વ તીર્થો આત્મામા છે એવો નિશ્ચય
થાય છે અને આત્માના અનત આનદનો સાક્ષાત્કાર થાય છે
મનમા બાહ્યરાગ છે ત્યા સુધી આત્માનો સાક્ષાત્કાર નથી જ્યારે
જ્ઞાન ગર્ભિત વૈરાગ્યથી આગળ આત્મા આપોઆપ પોતાનો
સાક્ષાત્કાર કરે છે ત્યારે આત્માનદ પ્રગટે છે પશ્ચાત્ તપ જપ

વૈરાગ્ય આદિ સાધનોની જરૂર રહેતી નથી અને તે સાધનો થાય છે તો પશ્ચાત્ તે મ ધવ્યવહાર દૃષ્ટિએ અન્યોના ઉપકારાર્થ થાય છે હજી ત્હને એક વાર આત્માનદરસની ખુમારી પ્રગટી નથી આત્માનદની ખુમારી પ્રગટતા પશ્ચાત્ સ્પર્શેન્દ્રિય આદિ ઇન્દ્રિયોદ્વારા રસ લેવાની ઇચ્છા રહેતી નથી અને કદાપિ પ્રાર બ્ધ કર્મોથી ભોગમા પ્રવૃત્તિ થાય છે તો તેમા રસબુદ્ધિ હોતી નથી તેમા ફક્ત વેઠની પેઠે પ્રવૃત્તિ થાય છે પ્રથમ વૈરાગ્યદશામા વિષયો વિષ સમાન લાગે છે પશ્ચાત્ જ્ઞાનદશા પ્રગટતા વિષયોમા વિષપણાની વૃત્તિ વા અમૃતપણાની વૃત્તિ રહેતી નથી પશ્ચાત્ જે કઈ બાહ્ય પ્રવૃત્તિ થાય છે તે ઔદયિકમા નિર્લેપપણે થાય છે તેથી આત્મા નિર્લેપ રહે છે વિષયોમા ઇન્દ્રિયોની પ્રવૃત્તિ સમભાવે થાય અને આત્મોપયોગથી આત્મરસ પ્રગટતો રહે એવી દશા વાળા આત્માને ગુરૂના આલબનની જરૂર રહેતી નથી અપ-વ આ મા જે ગુરુનો સગ ત્યજે છે તો તેની સ્વચ્છદતાથી તેને મોહ ઘેરી લે છે ત્હારા મનની વિકલતા થવાનો પ્રસગ તે સ્વછદતાએ ઉભો કર્યો છે તેથી ત્હને ઘરમા વા વનમા ચેન નહિ પડતા ગાડા જેવી દશા પ્રગટતા આત્મશુદ્ધિના ઉપયોગથી ભ્રષ્ટ થવાનો પ્રસગ સભવે એવુ અનુમાન થાય છે માટે ચેતતો રહેજે ત્હને એવુ લાગે તો મળી જજે કે જેથી વિકળતા ટળે ત્હને મારાપર શ્રદ્ધા પ્રેમ છે પણ તે પરિપૂર્ણ નથી તેથી મારી આજ્ઞા પ્રમાણે વર્ત-વામા ખામી રાખે છે અને સ્વચ્છદી બની સ્વાત્માનુભવ થયા વિના સ્વેચ્છાએ વર્તવાથી લાભ નથી પરતુ ઉલટી ઘણી હાનિ છે હજી તુ ચેતેતો ચેતવાનો અવસર છે સવત્ ૧૯૬૪ ની સાલમા પાદ્રામા વકીલ મોહનલાલ હિમચદના દેખતા દીક્ષાની ના પાડી છે દેવેન્દ્રસાગરે ત્હને દીક્ષા આપવાનો પ્રસગ સ ૧-૭૩ મા ઉભો કર્યો હતો પણ મારા વિચાર વિરૂદ્ધ હતો ત્હારા મનમાથી મોહને દૂર કર વાસનાઓને સાથે લઈ વનમા ડુગરમા જવાથી શુ ? જો હવે તુ નહિ ચેતેતો બાજી હાથમાથી જશે કોઈ પણ જ્ઞાની ગુરૂપર પૂર્ણ શ્રદ્ધા પૂર્ણ પ્રેમ મૂકીને કોઇ ભક્ત અન્ય મહા

ત્માઓના સમાગમમા ગુરૂની આજ્ઞાથી આવે છે તો તેનો આત્મા પાત્ર બને છે અન્યથા કોઈના પર શ્રદ્ધા પ્રેમના અભાવે આત્મા પાકતો નથી પણ ઇંડુ, જેમ માતાના સેવનવિના બગડે છે તેમ મન બગડી જાય છે માટે મારી આજ્ઞા પ્રમાણે વર્ત ત્હારી માતા વગેરેપર શુદ્ધપ્રેમ ધારણ કર અને પાછળનુ સર્વ ભૂલીજા મ્હને આત્માનો સાક્ષાત્ કઇક અનુભવ થયો છે તેમા ખાસ મારા ગુરૂઓની કૃપાજ કારણ છે અને ગુરૂની આજ્ઞા પ્રમાણે ગચ્છાચારનો વ્યવહાર જેમ બને છે તેમ નિર્લેપભાવથી સચવાય છે અને સહેજે ઉપદેશાદિક પ્રવૃત્તિ થયા કરે છે ગુફામા ધ્યાન ધરી એમન શુદ્ધોપયોગી જીવન ગાળવાની મારી તીવ્રેચ્છા પ્રથમ હતી તે ગુરૂકૃપાથી હવે તો હૃદય ગુફામા આત્મોપયોગ જીવન ગળાય છે તેથી તે ઇચ્છાની હવે જરૂર નથી મ્હને ઉપાશ્રયમા અને પર્વતમા હવે તો આત્મોપયોગે એક સરખુ ભાસે છે ગુરૂએ જે પ્રમાણે આજ્ઞા કરે છે તે પ્રમાણે હું વર્તુ છું આત્મોપયોગે વર્તવાથી સમભાવ અને આત્માનદનો ક્ષયોપશમભાવે નિશ્ચય થયો છે ગુરૂની કૃપા મેળવવી અને ગુરૂની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તવુ એમાજ ત્હારૂ હિત છે શ્રાવકના ધર્મ પ્રમાણે વર્તવાથી ત્હારૂ આત્મહિત છે, ક્યા બાહિરમા ભટકે છે ? બાહ્ય સકટ વિપત્તિયોથી કટાળવુ નહિ પણ તેમાથી સાર ખેચવો જ્ઞાનીને બાહ્ય સર્વ સયોગોમાથી આત્મશુદ્ધિ પ્રગટે એવો સાર મળે છે કેમકે તેની સવળી દૃષ્ટિ થઈ હોય છે શાસ્ત્રોનુ તું વાચન કરે છે તેના કરતા ગુરૂ પાસે આત્મબોધ શ્રવણ કરવારૂપ શ્રુતજ્ઞાન પ્રાપ્તકર!! પશ્ચાત્ આ મહિતમા વૃદ્ધિ કર જ્ઞાનદર્શન ચારિત્રની આરાધના કર ગૃહસ્થદશામા ગૃહસ્થ શ્રાવક ધર્મ પ્રમાણે વર્ત ધર્મસાધન કરજે ધર્મસાધન કરશો ધર્મકાર્ય લખશો

इत्येव ॐ अर्ह शान्ति ३

સં ૧૯૭૨ ચૈત્ર સુદિ ૮

લેખક બુદ્ધિમાનર સુ૦ વિજાપુ૦

શ્રી મેહસાણા. તત્ર વૈરાગ્યાદિ ગુણાલ કૃત મુનિ જીતસા ગરજી યોગ્ય અનુવન્દન સુખશાતા.

વિશેષ તમારો પત્ર મળ્યો વાંચી સમાચાર જાણ્યા વિશેષ જૈનશાસ્ત્રોના અભ્યાસમા લયલીન રહેવુ જૈનશાસ્ત્રોના અભ્યાસથી શ્રુતજ્ઞાન અને ચારિત્રની પ્રાપ્તિ થાય છે પ્રથમ દયા, સત્ય, અસ્તેય બ્રહ્મચર્ય અને અપરિગ્રહભાવની સિદ્ધિ કરનાથી શ્રુતજ્ઞાનનું રહસ્ય પ્રાપ્ત કરી શકાય છે મનવાણી કાયાથી શરીરધારક જીવોની હિંસા કરવી નહિ, કરાવવી નહિ અને કરતાને અનુમોદવો નહિ એ દ્રવ્યદયા છે અને મિથ્યાત્વ મોહથી આત્માને બચાવવો એ ભાવદયા છે દ્રવ્ય સત્ય અને ભાવ સત્યથી વર્તવુ એ પ્રમાણે પાચયમમા દ્રવ્યભાવથી વર્તવુ એજ આત્માની પૂર્ણોન્નતિ કરવા માટે પ્રથમ સાધન છે સાધનથી સાધ્યની સિદ્ધિ થાય છે શ્રુતજ્ઞાનનો પરિપૂર્ણ અનુભવ કરવા માટે યમનિયમરૂપ ચારિત્રની ખાસ જરૂર છે યમનિયમથી આગળ વધવુ જોઇએ શ્રુત અને ચારિત્રથી આત્માનો પૂર્ણાનન્દરસ પ્રગટ કરવાની જરૂર છે વિશ્વમા સર્વ કોઈ આનંદરસને માટે પોતાને સુઝે તે કાર્ય કરે છે, પણ તેમા આનંદરસ પડતો નથી તો તે કાર્યનો મનુષ્ય ત્યાગ કરે છે આત્માનો અનંત આનંદરસ પ્રગટાવવા માટે શ્રુત અને ચારિત્ર એ વ્યવહાર સાધન છે શ્રુતજ્ઞાનથી ગીતાર્થ થવુ એને વ્યવહાર સાધન છે શ્રુતજ્ઞાનથી ગીતાર્થ થવુ અને વ્યવહાર ચારિત્રથી નિશ્ચય શુદ્ધાત્મ ચારિત્રમા જવુ ગચ્છ પ્રતિલેખનાદિવ્યવહાર તે શુદ્ધાત્મરસના સાધન છે ગચ્છનો મોહત્યાગવો પરંતુ ગચ્છનુ આલંબન છે તે ન ત્યાગવુ સાધુઓના આચાર પ્રતિપાદક આગમોને સાધુઓએ જાણવા જોઇએ અને સાપેક્ષદૃષ્ટિએ આત્મશુદ્ધિ અર્થે સાધુ વ્રતાચારોને પાળવા જોઇએ દ્રવ્ય તે ભાવનિમિત્તે થવુ જોઇએ અને યમાદિ ઔપચારિક ચારિત્રથી આત્માના શુદ્ધ આનંદરસને

પ્રાપ્ત કરવા માટે ખાસ પુરૂષાર્થ સ્ફોરવવુ તેજ સત્યયોગ છે આત્માનો પૂર્ણ આનદરસ પ્રગટ કરવો તેજ ધર્મ અને તેજ યોગ અને તેજ સર્વ પ્રકારની મોહાદિકષાયોની ગુનામગીરીમ થી છૂટવાનો ઉપાય છે મોહથી મુક્ત થવુ એજ સ્વતત્ર આત્મ સામ્રાજ્ય છે અને એવા આત્મસામ્રાજ્યના પૂર્ણાનન્દને પામવાના સાધનોનો સમુદાય તેનેજ પ્રભુ મહાવીરે જૈનધર્મ તરીકે પ્રરૂપેલ છે પ્રભુ મહાવીરદેવે સર્વાત્માઓને પૂર્ણમહાવીરદેવ થવા માટે જૈન ધર્મની પ્રરૂપણા કરી છે જ્ઞાનદર્શન ચારિત્રાદિ અસખ્ય યોગરૂપ જૈનધર્મ છે આત્માનો મોક્ષ કરવા માટે જૈનધર્મ તે સાધન છે અને એ પ્રમાણે વર્તવાથી આત્માની પૂર્ણશુદ્ધિ થાય છે ભક્તિ, જ્ઞાન, કર્મયોગ, ઉપાસના, વૈરાગ્ય, ત્યાગ, સેવા, વગેરે અસખ્ય યોગો છે જેને જેમા રસ પડે તેણે તે યોગથી આત્માનો પૂર્ણાનદ પ્રકટ કરવા પ્રબળ પુરૂષાર્થ કરવો ગુરૂને સ્વાર્પણ કરીને નિષ્કામભાવે આગળ વધવુ દેવગુરૂધર્મની આરાધના તેજ મોક્ષ-માર્ગ છે મોક્ષમાર્ગમા અપ્રમત્તપણે વિચરવુ દોષોને ટાળવા તીવ્ર પુરૂષાર્થ કરવો પણ દોષીઓપર શુદ્ધ પ્રેમ ધારણ કરવો એજ આત્માનદરસ વેદવાની યુક્તિ છે એકવાર કર્મમા અલિપ્ત રહેવા માટે કર્મયોગનું સાધન વાચન મનન કરી જવુ અને નિર્લે-પપણે વર્તવા અત્યત પુરૂષાર્થ કરવો રસસમભાવથી દરેક ધર્મ કાર્યમા પ્રવર્તવુ આત્માનુ સમ્યગ જ્ઞાન થવાથી અનેક પ્રકારના હઠકદાગ્રહો ટે છે અને આત્માની આનદરમતા અનુભવાય છે કર્મગ્રન્થ કર્મપ્રકૃતિ આદિ ગ્રન્થોથી કર્મનુ સ્વરૂપ જાણવુ અને આગમસારાદિ ગ્રન્થોથી આત્મા અને નયનુ સ્વરૂપ જાણવુ અને સર્વ દર્શનોને નયોની અપેક્ષાએ જૈનદર્શનમા ઘટાવતા શીખવુ અને સવિકલ્પક સાપેક્ષ જ્ઞાનરૂપ શ્રુતનો એવી રીતે અનુભવ કરીને નિર્વિકલ્પક આત્મજ્ઞાનનો અનુભવ સાક્ષાત્કાર કરવા અને વ્યવ હારથી જૈનધર્મમા સ્થિર થવુ તથા વ્યવહાર ધર્મનયની પુષ્ટિ કરવી કે જેથી બાલજીવોને ક્રમે ક્રમે ચઢતા ભ્રાતિ ન થાય તથા તેઓ પૂર્ણશ્રદ્ધાથી વ્યવહાર ધર્મ પાળે અને નિશ્ચય ધર્મ સાધી શકે

આત્માનુ શુદ્ધ સ્વરૂપ જાણવુ અને તે પ્રાપ્ત કરવા ઉપાધિકારક સ યોગોથી મુક્ત થવુ સર્વ પ્રકારની મોહાદિ વાસનાઓથી મુક્ત થવુ એવી પ્રભુ મહાવીરદેવે ત્યાગીઓ માટે પ્રરૂપણા કરી છે પ્રથમ જૈનશાસ્ત્રો અને સદ્ગુરૂનુ પરિપૂર્ણ અવલબન કરવુ અને આત્મશુદ્ધિની બુદ્ધિએ ધર્મકાર્યો કરવા જ્યા સુધી શરીર છે ત્યા સુધી નિત્ય નૈમિત્તિક આદિ કર્મ છે અને તે નિર્મોહભાવે કરવા એમા નિર્મોહભાવ વર્તે છે કે કેમ નથી વર્તતો તેનુ શુ કારણ વગેરે જાણુ અને મનમા પ્રગટતા દોષોને ટાળ એમ આત્માની શુદ્ધિ કર।

લેખક બુદ્ધિસાગર. મુ૦ પેથાપુર

સ ૧૯૭૩ જેઠ સુદિ ૧૫

શ્રી વિજાપુર તત્ર શ્રાવક શા સુરચદ સ્વરૂપચદ યોગ્ય ધર્મલાભ

વિ તમારો પત્ર પહોચ્યો વાચી સમાચાર જાણ્યા તમારૂ ચિત્ત અધ્યાત્મજ્ઞાનમા રમે છે તે સારૂ છે પરતુ અધ્યાત્મજ્ઞાનના ઉપયોગથી દેવપૂજા, ગુરૂભક્તિ, પ્રતિક્રમણ, સામાયિક, સઘ ભક્તિ વગેરે ધર્માનુષ્ઠાનો કરવાની જરૂર છે. આત્માનો ઉપયોગ રાખીને શ્રાવકના ધાર્મિક કર્મો કરવા જોઇએ નિશ્ચય દષ્ટિવાળાને હુ વ્યવહાર ધર્મનો ઉપદેશ દઉ છુ-જ્ઞાનીને શુષ્કતાનો ભય છે અને ક્રિયાવાદીને જડતાનો ભય છે વ્યવહાર ધર્મની પ્રાપ્તિ વિના નિશ્ચય ધર્મની પ્રાપ્તિ થતી નથી સર્વજ્ઞ મહાવીર પ્રભુએ પણ વ્યવહાર ધર્મને કેવલજ્ઞાન છતા પણ લોકોના હિત માટે આચર્યો હતો વ્યવહાર ધર્મનુ ઉત્થાપન કરવાથી જૈનધર્મનો ઉચ્છેદ થાય છે પચમારકમા છેવટ સુધી ક્ષેત્રકાલાનુસારે સાધુઓ સાધ્વીઓ શ્રાવકો અને શ્રાવિકાઓ વર્તશે ક્ષેત્રકાલાનુસાર સાધુઓ હોય છે પચમારકમા પ્રશસ્ય રાગદ્વેષવાળા સયમધારક સાધુઓ

અને સાધ્વીઓ વર્તે છે એવુ પ્રભુ મહાવીરદેવે પ્રકાશ્યું છે અધ્યાત્મજ્ઞાનથી સાધુઓપર રૂચિ પ્રગટે છે અને સાધુઓનાપર ભક્તિભાવ જાગ્રત્ થાય છે એવી દશા જ્યા નથી ત્યા વાચિક અધ્યાત્મજ્ઞાન છે એમ જાણુશો શ્રાવક દરરોજ ભાવથી દેરાશરમા જાય છે અને પ્રભુ પ્રતિમાના દર્શન કરીને તથા સાધુને વાદી સુખશાતા પુછીને ખાય છે મધ્યાહ્નકાલે તે પ્રભુ પ્રતિમાને પૂજે છે અને ગુરુને ભોજનાદિકને વહોરાવી છતી શક્તિએ ખાય છે સાધુના વસ્ત્રોપકરણ ઉપધિઆદિ દેખીને અશ્રદ્ધાળુ ન બનવુ આત્મોપયોગી મૂર્છાના અભાવે શરીરરક્ષાદિ કારણે વસ્ત્રપાત્રાદિ સામગ્રી દેશકાલાનુસારે રાખે છે તેથી શુદ્ધાત્મરમણતારૂપ ચારિત્રને કોઇ જાતની હરકત આવતી નથી પ્રભુ મહાવીરદેવનાકાલે સાધુઓ બાહ્યાચારવસ્ત્ર પાત્રાદિકથી જૂદિ સ્થિતિવાળા હોય અને હાલ જૂદિ સ્થિતિવાળા હોય પણ આત્મોપયોગ રમણતારૂપ લક્ષ્ય હોય તો પછી કઇ ફેરફાર નથી દેશકાલાનુસારે ઉપધિ આચાર વગેરેમા તો ફેરફાર થયા કરે છે એમ અમુખ્ય તીર્થંકરોનો ઉપદેશ છે, પરંતુ તત્ત્વજ્ઞાન તો એક સરખુ રહે છે એમ સર્વ તીર્થંકરોની આજ્ઞા છે માટે ક્ષેત્રકાલાનુસારે સાધુઓના આચારો ફરતા છે અને તેથી સાધુઓ વિદ્યમાન વર્ત્યા કરે છે અને તેઓ યથાશક્તિ વ્યવહાર યમનિયમાદિ ચારિત્રનુ પાલણુ કર્યા કરે છે અને આત્માનુ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવા રૂચિધારી પ્રયત્ન કરે છે અને કેટલાક ગીતાર્થો આત્મજ્ઞાનને પામે છે સદા વર્તમાનકાલમા ચતુર્વિધસઘ વર્તે છે એમ માની તે પ્રમાણે વર્તે છે અને ચતુર્વિધસઘની સેવાભક્તિ કરે છે તે સમકિતી છે અને જે નાસ્તિક છે તે મિથ્યાત્વી છે સમકિતીની સગતી ધર્મબુદ્ધિ પ્રગટે છે અને નાસ્તિકની સગતિથી સમકિતબુદ્ધિ ટળે છે અને મિથ્યાબુદ્ધિ પ્રગટે છે તેથી સાધુઓ ઉપર અરૂચિદ્વેષ નિંદાભાવ પ્રગટે છે અધ્યાત્મજ્ઞાની જે ખરેખરા છે તે તમારી પેઠે સાધુઓની સેવાભક્તિ કરે છે ગ્રન્થાદિકની આરાધના કરે છે અને ત્યાગીઓના એક અણસેવક તરીકે પોતને માને છે, ત્યાગી ઉપકારી ગુરૂને આવતા દેખી ઉભો થઇ

આદરસત્કાર કરે છે વાંદે છે પૂજે છે ગુરૂ આવતા શ્રાવક, ભાવથી ઉભો થાય છે, ગુરૂ બેઠા પછી બેસે છે ગુરૂ ઉભા થતા પોતે ઉભો થાય છે ગુરૂની પાછળ ચાલે છે ગુરૂને વહોરાવીને ખાય છે સમકિતદાયક ત્યાગી ગુરૂને સર્વ સ્વાર્પણ કરી વર્તે છે ગુરૂના આશયોને સમજે છે, અને કોઈ ધાર્મિક વિચારાચારમા ગુરૂની અનુમતિ ગ્રહણ કરે છે ગુરૂનો ત્યાગ કરતો નથી પોતાના ગુરૂની નિંદાહેલના સહન કરતો નથી કોઈકાલે ગુરૂની નિંદા કરનારનો સંગ કરતો નથી ગુરૂથી કોઇ વિચાર છાનો રાખતો નથી, તેમજ કોઈ પ્રવૃત્તિને ગોપવતો નથી એવા શ્રાવકનુ તેના ગુરૂ કલ્યાણ કરવા સમર્થ થાય છે તેનો શ્રાવક સમકિતી છે અને તે દેશવિરતિને પામે છે અને તે સર્વ વિરતિ ચારિત્રને પામે છે નિવૃત્તિ પામ્યા વિના આત્માની પરમાત્મતા અનુભવાતી નથી આત્મજ્ઞાની સર્વથા વિરતિપણુ પમાય છે જેને આત્માપર રંગ લાગ્યો છે તેને બાહ્ય લક્ષ્મી અને ધનિકોની બિલ્કુલ સ્પૃહા રહેતી નથી આત્મા કંઇ લક્ષ્મી અગર સત્તાથી અગર ઈન્દ્ર જેવી સત્તાથી પ્રાપ્ત થતો નથી ચિદાનંદ સ્વરૂપ આત્માને માટે ગુરૂની આજ્ઞાનુસાર વર્તવુ જ જોઈએ દુનિયાનુ બાહ્ય રાજ્ય પણ આત્માના રાજ્ય પાસે નાકના લીંટ સમાન છે એમ જેને નિશ્ચય થાય છે તેજ આત્માનુભવ કરી શકે છે, બાકી બાહ્યલક્ષ્મી આદિની પ્રાપ્તિની ધમાલમા રાત્રી દિવસ ગુંથાઈ રહેનારને આત્માની શાંતિનો અનુભવ આવી શકતો નથી પરમાનંદ પ્રાપ્ત કરવા માટે મનુષ્ય જન્મ છે પરમાનંદ પ્રાપ્ત થયા પછી કંઈ કર્તવ્ય બાકી રહેતુ નથી સર્વ વિશ્વનુ ઉપરીપણું મળે તો પણ આત્માનંદી તેમા રસ લેઈ શકે નહિ આત્મામા અનંત આનંદરસ છે તેનો અંશ પણ આત્મા વિના અન્ય વસ્તુઓના ભોગથી મળી શકતો નથી, માટે પકવ અધ્યાત્મજ્ઞાની બાહ્ય વસ્તુઓના ભોગમા સુખબુદ્ધિ ધારણ કરતો નથી હવે તમારૂ શરીર જીર્ણવસ્ત્રની પેઠે જીર્ણ થયુ છે તમને સાધુઓપર સેવા ભક્તિભાવ છે પ્રભુની મૂર્તિદ્વારા દ્રવ્યથી અને ભાવથી સેવા કરો છો તપ તપો છો જ્ઞાની સાધુ

એની સગતિમા આત્મરસ વેદો છો. જૈનધર્મપર પૂર્ણ શ્રદ્ધા છે તેથી તમે પરભવમા જૈનધર્મ અને દેવગુરૂને પામશો અને આત્મશુદ્ધિમા આગળ વધશો મારા બોધથી તમને જ્ઞાન ક્રિયાપર સમ્યક્ શ્રદ્ધા પ્રગટી છે તેવુ તમે જણાવ્યુ છે એજ સ્યાદ્વાદ જ્ઞાનીનુ લક્ષણ છે મુનિ દેવેન્દ્રસાગર જૈનાગમોનો અભ્યાસી થયો છે હવે તે ધ્યાનદ્વારા આત્મજ્ઞાનમા વિશેષ રસ અનુભવે છે તમારા ગૃહસ્થ કુળમા તે દીપક સમાન થયો છે તે બ્રહ્મચર્યનો અત્યત સાધક બન્યો છે હઠયોગનો અભ્યાસ કરીને મારી આજ્ઞા પ્રમાણે રાજયોગનો અનુભવ કરે છે સર્વ પ્રકારની કામનાને હઠાવવા માટે આત્મજ્ઞાનનો ઉપયોગ કરે છે તેથી તમારે પ્રમોદ ભાવ ધારવો જોઇએ તમે જો ચારિત્ર ગ્રહ્યુ હોતતો આત્માની વિશુદ્ધતામા અધ્યાત્મજ્ઞાની હોવાથી ઘણુા આગળ વધ્યા હોત જે બનવાનુ હોય છે તે બને છે ચારિત્ર લેવાની તમારી ઇચ્છા અન્ય જન્મમા પાર પડો આત્માના ઉપયોગથી આત્માનુ સ્મરણ કરશો પચપરમેષ્ઠીરૂપ આત્માને માટે પચપરમેષ્ઠી નમસ્કારથી તથા તેના સ્મરણથી આત્માના સ્વરૂપને જાગ્રત્ રાખશો એકવાર પણ આત્માનુ શુદ્ધ સ્વરૂપ જો સ્મરાય છે તોતે અલેખે જતુ નથી તો વારવાર આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપનો ઉપયોગ રાખવાથી આત્માની શુદ્ધતારૂપ પરમાત્મતા પ્રગટયા વિના રહે નહી એમ નિશ્ચયથી જાણશો શ્રીમદ્ આનદઘનજી, ચિદાનદજી અને ઉપાધ્યાયના પદોનુ વારવાર મનન નિદિધ્યાસન કરશો સતસાધુઓના સમાગમમા રહેશો. આત્માના આનદમા મસ્ત રહી શરીર છોડવુ અને આત્મામા લક્ષ્ય રાખવુ, આત્મજ્ઞાનના ઉપયોગમા સર્વ ધર્મો સમાઈ જાય છે વૃદ્ધાવસ્થા અને છેવટની પીડાનુ દુખ સહન કરતા આત્માના યોગી થઇ પ્રાણ ત્યજવા. દેવગુરૂ ધર્મની વ્યવહાર અને નિશ્ચયત આરાધના કરશો ઇત્યેવ ૐ અર્હં મહાવીર શાન્તિ ૨

લે. મ૦ બુદ્ધિસાગર મુ. વિજાપુર

સં. ૧૯૭૦ પોશ સુદિ ૧

અમદાવાદ તત્ર સુશ્રાવક શિષ્ય ભાઇ દલસુખ મગન યોગ્ય ધર્મ લાભ વિ. ત્હારા પત્રથી સ્વાત્મવૃત્તાંત જાણ્યું, હાલ ત્હારો ધર્મ બ્રહ્મચર્યનું પાલન કરવુ તેજ છે. બ્રહ્મચર્ય-કાયિક વીર્યનું રક્ષણ કરવુ યુવાવસ્થામા કામના વિચારને આવતોજ અટકાવવો અને બ્રહ્મચર્યની ઉત્તમતાના વિચારોમા લયલીન રહેવુ. ઉર્ધ્વરેતાઓ વિશ્વનુ કલ્યાણ કરવા સમર્થ બને છે. ઉર્ધ્વરેતા બ્રહ્મચારીઓ યોગની સર્વ ભૂમિકાઓને સ્પર્શ છે, માટે બ્રહ્મચર્યને દેવસમાન ગણી તેનુ પાલણ કર કે જેથી સર્વ યોગનો અધિકારી બનીશ. યુવાવસ્થા ગદ્ધાપચ્ચીશી છે તેને જાગવ! બ્રહ્મચર્યથી આભવ અને પરભવમા તુ આત્મોન્નતિમા આગળ વધીશ. બ્રહ્મચર્યાવસ્થા જતા સર્વ ગયું જાણજે. ચારિત્ર યોગ સાધવાનો પ્રસંગ પ્રાપ્ત થશે તો હાલની બ્રહ્મચર્યાવસ્થાથી અત્યંત લાભ થશે. ચામડી અને રૂપનો મોહતેજ મરણ છે એવા મરણે અનંતીવાર મરણ થયું. માટે લગ્નનો વિચાર પણ માંડી વાળજે. કામની વાસના એજ સર્વ રોગ અને દુ ખનુ તથા અશક્તિનુ મૂળ છે માટે હવે તું બ્રહ્મચર્યથી આત્મજ્ઞાન માટે જીવ. દેવગુરૂની ભક્તિથી બ્રહ્મચર્યની રક્ષા છે. પ્રભુપૂજા, સામાયિક, પૌષધ, પ્રતિક્રમણ વગેરે ધર્મ ક્રિયાઓ કરવામા અપ્રમત્ત રહેજે. સુસંગતિ કરજે. સંસારની માયાઝાળને બ્રાંતિસમાન ગણજે. આત્મામા જ આનંદ છે અને જડમા લેશ પણ આનંદ નથી એવા દૃઢ નિશ્ચયથી ધર્મસાધન કરજે. ધાર્મિક પુસ્તકો વાચજે. એજ

ॐ अर्हं शांति ३

મુ૦ પુત્રરા
સં. ૧૯૭૭, વૈશાખ

શ્રી સાણુદ તત્ર સુશ્રાવક શા આત્મારામ ખેમચદ યોગ્ય ધર્મલાભ વિ તમારો પત્ર પહોચ્યો હાલમા ચાલતી અસહકારની અને સ્વરાજ્યની ચળવળ વિષે મારા વિચારો મગાવ્યા તે નીચે મુજબ છે પૂર્ણ શુદ્ધાત્મપદ પાળવું અષ્ટ કર્મથી આત્માને મુક્ત કરવો આત્માને અનત જ્ઞાનાનદમય કરવો તે શુદ્ધ નિશ્ચય નયથી પૂર્ણ સ્વતત્ર મુક્ત પૂર્ણાન મય સ્વરાજ્ય છે તેને પ્રાપ્ત કરવા માટે શ્રાવક ધર્મ અને સાધુ ધર્મની આરાધનામા મોહ વૃત્તિયોથી દૂર રહેવુ દુર્ગુણોથી અને વ્યસનોથી દૂર રહેવુ તે અસહકાર છે અને ધર્મ ધ્યાન ક્રિયા કરવી, દેવગુરૂની સેવાભક્તિ કરવી, યમનિયમાદિની આરાધના કરવી. શુદ્ધ પ્રેમે શુદ્ધોપયોગ પામવો, ધ્યાન ધરવુ, ધર્માનુષ્ઠાનો કરવા આત્માનુયાયી મન કરવું તે સહકાર છે દેવગુરુની સેવાભક્તિ ધ્યાનથી સર્વ વિશ્વજીવોની સાથે અહિંસાનાત્ર પ્રગટે છે મોહરાજાની ઇચ્છાઓના કાયદાઓનો આત્મપ્રેમથી ભગ કરવો તે સવિનય કાયદાભગ છે આત્માનુ ચિદાનદમય રાજ્ય તેજ સ્વરાજ્ય છે, બાકી પુદ્ગલના રાજ્ય તે મોહના રાજ્ય હોવાથી પરરાજ્ય છે આત્માના શુદ્ધ રાજ્યમા આવવા માટે સર્વ વિશ્વ લોકો અહિંસા, સત્ય, અસ્તેય, નિર્મળત્વ, ત્યાગ, સતોષ ભાવે વિચરે તો એ ઘડીમા સર્વ વિશ્વમા સાચી શાતિ પ્રસરાય પૃથ્વીને મારી ત્હારી માની મોહમય સહકાર કરવા અસહકાર કરવો તે માયાના રાજ્યવાદીઓને ઘટે છે પણ શુદ્ધાત્મ રાજ્યવાદીઓને તો સર્વ વિશ્વના લોકો એક નિજાત્મ સરખા લાગે છે મ્હને સર્વ વિશ્વ લોકો સાથે સર્વ જીવો સાથે એકાત્મભાવ વર્તે છે અને તેજ આત્મપ્રભુનુ રાજ્ય છે, બાકી બાહ્ય રાજ્યમા મોહનુ સામ્રાજ્ય વર્તે છે અને વર્તવાનુ એવું પ્રકૃતિથી થયા કરે છે અને થશે આત્માની શુદ્ધિના સહકારમા અને અસહકારમા વિશ્વલોકોને લાવવા અને બાહ્ય દેશ કોમ જાતિ શરીર વર્ણભેદ મોહને ભૂલી જવો તેજ આર્ય મહાત્માઓનુ કાર્ય છે ત્યાગીઓને ત્યાગ દશામા

સ્વરાજ્ય છે, એમને બાહ્ય મોહરાજ્યની જરૂર નથી. અહિંસા અસ્તેય, બ્રહ્મચર્ય, નિર્મોહભાવ, ધ્યાન સમાધિમા સત્ય આત્મ સ્વરાજ્ય છે તેમા રમવું તે સર્વ વિશ્વની ત્યાગી સત્ય શહેનશાહી છે કાળા ગોરા પીળાના ભેદમા મરી જવાથી સ્વરાજ્ય નથી સ્વરાજ્યનો મુખ્ય ઉદ્દેશ સ્વતંત્રતા, જ્ઞાન અને આનંદ પ્રાપ્ત કરવો તેજ છે ફ્રાન્સ અમેરિકા સ્વતંત્ર્ય રાજ્યો છે પણ ત્યાના લોકો વિષયભોગથી શરીર મનના દાસ બનેલા છે હજી તે આશા મોહ વિષયો ભોગ બુદ્ધિથી પરતંત્ર અને દુઃખી છે તેમને આત્મજ્ઞાન વિના શાંતિ નથી તેઓ વિષય કાયદાના ગુલામ છે મોહરૂપ શયતાનના દાસ છે જડમા સુખ શોધતા છતા તેઓ જડ પદાર્થોથી સુખ પામતા નથી. તેઓ આત્મજ્ઞાન વિના અજ્ઞાની છે આત્મ સ્વરાજ્ય તેઓ સમજી શકયા નથી. ફ્રાન્સના લોકો ધન સત્તા વિદ્યા રાજ્યથી કંઇ સત્યસુખ પામ્યા નથી પ્રભુના રાજ્યમા પ્રવેશ કર્યા વિના વિષયાશા, મોહ, કામવાસના, ભોગ બુદ્ધિ અને ક્રોધાદિક દોષોની જેલોમાથી લોકો મુક્ત થવાના નથી આ ભવમા આત્માના આનંદને પામવો તેજ સ્વરાજ્ય છે બાહ્ય વિષયોનો આનંદ તે ક્ષણિક આનંદ છે વ્યસનોનો આનંદ ક્ષણિક છે, તેવા ક્ષણિક આનંદવાળા અને દુઃખવાળા રાજ્યમા મોહ ધારણ કરવો તે શયતાનીયતપણું છે એમ મારી પૂર્ણશ્રદ્ધા છે પ્રભુ મહાવીર દેવે અનંત આનંદમય આત્મશુદ્ધતારૂપ સ્વરાજ્ય દર્શાવ્યુ છે તેવું રાજ્ય પામવુ તે માટે સદ્ગુરૂના શરણે રહીને વર્તવુ જોઇએ. એવા સ્વરાજ્યની લડત માટે કોઇની હિંસા કરવી પડતી નથી અને એવું સ્વરાજ્ય પામવા માટે સર્વ વિશ્વ લોકો, અધિકારી છે અને એવું સ્વરાજ્ય લેવા માટે બાહિરમા ભટકવાની જરૂર નથી એવુ વિશ્વવ્યાપક સ્વરાજ્ય છે તેમા રાગ દ્વેષ હિંસા દુઃખ નથી કરોડો વર્ષથી તીર્થંકરો એવા સ્વરાજ્યની પ્રાપ્તિનો ઉપદેશ આપે છે, તે જૈનશાસ્ત્રોથી જણાય છે જૈનશાસ્ત્રો અને જૈનધર્મ તથા ગુરૂદેવમા પૂર્ણશ્રદ્ધા પ્રેમથી પ્રવર્તવું તેજ સ્વરાજ્યકર્મ છે. એનાથી ભ્રષ્ટ થતા આત્મરાજ્યની પ્રાપ્તિ થતી નથી. સમ્યક્ત્વ

અને ચારિત્રધારી જૈનાગમોના પૂર્ણશ્રદ્ધાળુ ગીતાર્થ સદ્ગુરૂની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તતા શ્રાવકોને અને સાધુઓને સ્વરાજ્યની પ્રાપ્તિ થાય છે એવું સ્વરાજ્ય ખરેખર આત્મામા છે અને તે પ્રભુનુ રાજ્ય છે એવા રાજ્યને મ્હે અમુક હદનુ પ્રાપ્ત કર્યુ છે અને પૂર્ણ સ્વાત્મરાજ્ય પ્રાપ્ત કરવાને પુરૂષાર્થ પ્રવર્તે છે જૈનધર્મને દેશથકી આચરવો તે દેશથી સ્વરાજ્ય છે અને ચારિત્ર અંગીકાર કરવુ તે સર્વ વિરતિ સ્વરાજ્ય છે ચોથા સમ્યગ્ દૃષ્ટિગુણ સ્થાનકથી અયોગી ચૌદમા ગુણ સ્થાનકનુ અને અને પશ્ચાત્ સિદ્ધાવસ્થાનુ સ્વરાજ્ય પ્રાપ્ત કરવા માટે કમરકસી પુરૂષાર્થ કરવો જોઈએ દારૂ માસનો ત્યાગ કરવો એતો આત્મરાજ્યમા પ્રવેશ કરવાને સર્વ લોકોને ઉપયોગી છે અને સાધનભૂત છે માત્ર દયાથી સ્વરાજ્ય મળતુ નથી તેમજ ફક્ત દ્રવ્ય સત્યથી આત્મ રાજ્ય મળતુ નથી આત્મરાજ્યની પ્રાપ્તિ માટે ભાવ સત્ય તથા સમ્યકત્વ અને ચારિત્ર તેજ સત્ય ઉપાયો છે અન્ય દેશીય મનુષ્યોથી અસહકાર કરવો તે દ્વેષજન્ય અસહકાર છે સર્વ વિશ્વ જાતીય મનુષ્યોમા રહેલા મિથ્યાત્વ મોહ દુર્ગુણ કષાયોનો સંગ ન કરવો અને સર્વાત્માઓ કે જે મનુષ્યો વગેરેમા રહેલા છે તેઓને આત્મપેઠે પ્રેમી માનવા તે અસહકાર અને સત્ય સહકાર છે એમ સર્વ વિશ્વ લોકો અધ્યાત્મ જ્ઞાનથી સમજશે ત્યારે સર્વ વિશ્વની સ્વરાજ્ય એકતા શાંતિ સુખતા પ્રવર્તશે જૈન ધર્મરૂપ સ્વરાજ્યની પ્રાપ્તિ માટે જૈનોએ જૈનધર્માચારો પાળવા એમ સર્વ ધર્મવાળા મનુષ્યો અધ્યાત્મ જ્ઞાનથી કષાયોને ટાળી આત્મામા મન ધારશે ત્યારે સત્યાનંદને પામશે જૈનશાસ્ત્રોમા બાહિર અને આધ્યાત્મિક સ્વરાજ્ય પ્રાપ્ત કરવાના ઉપાયો દર્શાવ્યા છે અને તેને પ્રાપ્ત કરવા માટે સાધુઓ સાધ્વીઓ શ્રાવકો અને શ્રાવિકાઓ યથાશક્તિ પ્રવર્તે છે અહિં માથી અધ્યાત્મ સ્વરાજ્યમા પ્રવેશ થયા વિના બાહ્ય રાજ્યોમા નીતિ શાંતિ સ્થિર રહેતી નથી હિંદીઓ અન્ય દેશો કરતા આધ્યાત્મ રાજ્યમા આગળ વધ્યા છે તેઓ જો અમેરિકા વગેરેના બાહ્ય સ્વાતંત્ર્ય રાજ્યના

ધ્યેય તરફ સ્વધ્યેય વળશે અને આત્મા રાજ્યથી વિમુખ થશે તો તેઓ આર્ય જૈનપણાને ગુમાવી દુ ખી થશે સપ્રતિકાલમા ધ્યાન સમાધિ કરનારા જે ત્યાગી મુનિવરો આત્માના આનદને ભોગવે છે તેઓ આત્મ રાજ્યના અનુભવીઓ છે તેઓની સગતિથી સ્વરાજ્ય અર્થાત્ અનત આનદનો લાભ પ્રાપ્ત થશે અખડ આનદમા મસ્ત રહેવું તેજ સત્ય આત્મ સ્વરાજ્ય છે આત્માના આનદની પ્રાપ્તિ કર્યા વિના સ્વરાજ્યના ભાષણો વાર્તાઓ કર્યાથી કઇ વળતુ નથી માટે અધ્યાત્મ સ્વરાજ્ય તરફ વળ ભય ખેદ દ્વેષ [િના ધર્માનુષ્ઠાન. કર મૃત્યુભયથી ડરીને સત્યથી વિમુખ થવુ તેજ પર રાજ્યની ગુલામી છે અજ્ઞાન મોહ અને કામ વાસના વૃત્તિયોનો ઉચ્છેદ કરતા આત્મામા પરમેશ્વરપણું અનુભવાય છે બાહિરથી સ્વતત્ર રાજ્ય માનનારાઓ પણ અજ્ઞાન મોહ કામાદિ શયતાનના દાસો છે પરપુદ્ગલ સગથી સુખ થાય છે એવુ અજ્ઞાન ધરાવનારા લોકો પરતત્ર દુ ખી ગુલામ છે માટે આત્મા તરફ વળ આત્માનું રાજ્ય પ્રાપ્ત કરવા શ્રાવક ધર્મનું આરાધન કર ગૃહસ્થ દશામા નિર્લેપપણુ પ્રાપ્ત કરવા પુરૂષાર્થ કર સાત્વિક આહાર જલપાન વસ્ત્રથી કાયા અને મનની શુદ્ધિ કર બાહ્ય રાજ્યના મોહે કેટલાક કુલાચારી જૈનો અને ત્યાગીઓ જૈનધર્મથી ભ્રષ્ટ થાય એવો વખત આવી લાગશે તેમા જૈનશાસ્ત્રોને નહિ જાણવા અને ગીતાર્થ ગુરૂની સગતિનો અભાવ અને બાહ્યમોહ કારણીભૂત થશે આત્મ રાજ્યની પ્રાપ્તિ માટે બાહ્ય રાજ્ય સમકિતીને ઉપયોગી છે બાહ્ય રાજ્યથી અધ્યાત્મ રાજ્યમા જવું જેઇએ અધ્યાત્મજ્ઞાની યોગીઓ આત્માના અનત આનદમા સ્વરાજ્ય અનુભવે છે સર્વથી મહારાજ્ય પરિપૂર્ણ શુદ્ધ સ્વતત્ર મુક્ત સિદ્ધોને છે તેથી ઉતરતુ ચૌદમા તેરમા ગુણસ્થાનક વર્તિ કેવલ જ્ઞાનીઓને શુદ્ધાત્માનદ પૂર્ણ જ્ઞાનમય સ્વરાજ્ય છે તેથી ઉતરતુ બારમા ગુણસ્થાનકમા તેથી ઉતરતુ અનુક્રમે એકાદશમામા, દશમામા, નવમામા, આઠમામા, સાતમામા, છઠ્ઠામા, પાચમામા, ચોથામા અને તેથી ઉતરતુ ફક્ત બાહ્ય

રાજ્ય પ્રથમ ગુણસ્થાનકમા છે સાતમા ગુણસ્થાનકમા અપ્રમત્ત યોગીઓ ધ્યાન સમાધિદ્વારા નિર્વિકલ્પ આત્માનદ આસ્વાદે છે આત્મધ્યાન સમાધિમય અપ્રમત્ત સાતમી ભૂમિકામા યોગીઓ કેવલ આત્મજ્ઞાનના આનદમા મસ્ત રહે છે, તેઓ શરીરદ્વારા બાહ્ય વિષયોના ભોગથી આનદ અનુભવાતો નથી. છઠ્ઠા પ્રમત્તગુણ સ્થાનકમા પ્રમત મુનિયો આત્માનદનો અનુભવ કરે છે અને બાહ્યમા પ્રમાદયોગથી પ્રશસ્યધર્મ કાર્યાર્થે પ્રવર્તે છે ફક્ત પ્રમત્તગુણ સ્થાનકમા કેવલ આત્માનદ ભોગનુ સ્વરાજ્ય નથી તેમા અશે અશે પુદ્ગલભોગ શાતા અને અશાતાવેદનીયનુ રાજ્ય પણ હોય છે, પણ તે ભોગાવની કર્મથી હોય છે પાચમા દેશવિરતિ ગુણસ્થાનમા દેશથી આત્માનદ વર્તે છે અને પુદ્ગલ ભોગાનદ પણ વર્તે છે, એવું મિશ્રિત આનદરૂપ સ્વરાજ્ય પાચમી ગુણસ્થાનકભૂમિકામા વર્તે છે ગૃહસ્થો મિશ્રાનદરૂપ સ્વરાજ્ય સુધી આવે છે છઠ્ઠી ભૂમિકારૂપ છઠ્ઠાગુણ સ્થાનકમા ત્યાગીઓ આવે છે ચોથી સમ્યગ દૃષ્ટિગુણસ્થાનક ભૂમિકામા આત્માનદનો અનુભવ આવે છે, તેથી જડ ભોગઆનદપર શ્રદ્ધા રહેતી નથી, ફક્ત પ્રારબ્ધ કર્મયોગે જડ વસ્તુઓના ભોગની પ્રવૃત્તિ થાય છે પણ તેથી સમ્યગ્જ્ઞાની જડવસ્તુઓના ભોગરૂપ બાહ્ય રાજ્યમા લેપાતો નથી. સમ્યગજ્ઞાની જે થાન છે તે સ્વરાજ્યની પ્રાપ્તિ માટે પુરૂષાર્થ પ્રારભે છે સમ્યગ્દૃષ્ટિ જ્ઞાની, દેહમન અને ઇન્દ્રિયોમા સ્વરાજ્યનો નિશ્ચય ત્યજે છે અને આત્માના પૂર્ણ શુદ્ધતાનાનન્દમા સ્વરાજ્યનો નિશ્ચય કરે છે ચોથા ગુણ સ્થાનકમા અને પાચમા ગુણસ્થાનકમા વર્તનારા ગૃહસ્થો હોય છે અને તેઓ બાહ્ય રાજ્યમા મોહ પ્રગટતા તેને ઉપશમાવે છે અને આત્મજ્ઞાનાનદ રાજ્યનો ઉપયોગ રાખીને બાહ્યરાજ્ય કરે છે પણ તે અત્યત નિર્લેપ રહે છે પ્રથમ મિથ્યાત્વ ગુણસ્થાનક ભૂમિકામા મનુષ્યો દેહને ઇન્દ્રિયોને આત્મા માને છે અને જડ વસ્તુઓમા સ્વરાજ્ય માને છે મિથ્યાબુદ્ધિથી જડવાદીઓ દેહભોગમા અને દેહરાગમા સુખની બુદ્ધિ ધારણ કરે છે જડવાદીઓ જડવસ્તુ

મત્તાદેહના ભોગ વિના અન્ય આત્મસુખનો નિશ્ચય કરી શકતા નથી આત્મસુખનુ અધ્યાત્મ સ્વરાજ્યને તેઓ કલ્પિત માને છે, તેઓ પૃથ્વી લક્ષ્મી સત્તા વિદ્યા વગેરે માટે પરસ્પર યુદ્ધ કરે છે દેહમા રહેલ આત્માનુ સ્વરૂપ જાણવામા ન આવે ત્યા સુધી આત્મજ્ઞાન કહેવાય નહિ આત્મજ્ઞાન વિના સત્ય આત્મ સ્વરાજ્ય ઓળખાય નહિ જ્ઞાનીગીતાર્થ યોગીના સમાગમથી આત્મજ્ઞાન પ્રગટે છે જૈનશાસ્ત્રો આદિ ધર્મશાસ્ત્રોના અભ્યાસથી આત્મ રાજ્યની દિશા સુજે છે આત્મ રાજ્યથી દેહરાજ્ય અને બાહ્યરાજ્ય શાસન ભિન્ન છે મિથ્યાત્વ ગુણસ્થાનક ભૂમિમા અજ્ઞાન રાગદ્વેષ કામ અને બહિરાત્મબુદ્ધિનું પ્રબળ જોર હોય છે તેથી અજ્ઞાનીઓ દુનિયા માત્રનુ રાજ્ય પામે તો પણ શાતિ પામવા સમર્થ થતા નથી, માટે શુદ્ધાત્માનદ પ્રાપ્તિરૂપ સ્વરાજ્ય પામવા માટે પ્રભુની પેઠે ગુરૂમા શ્રદ્ધા પ્રેમ રાખીને સર્વ દોષોથી મુક્ત થવા ગુરૂની આજ્ઞાનુસાર વર્તવું જોઇએ આત્માનદ માટે ગુરૂ શરણે જવુ અને પ્રથમ મનવાણી કાયાની શુદ્ધિ કરવી એ સ્વરાજ્યના સાધનો છે ચોથી ગુણસ્થાનક ભૂમિકાથી ઉત્તરોત્તર આત્માની શક્તિયો ખીલવા માડે છે આત્માનીજ્ઞાનાદિ શક્તિયોને ખીલવવી તેજ આત્મસ્વરાજ્ય ચોથા ગુણસ્થાનકથી ગૃહસ્થ દશામા ખીલે છે અને તેથી દેવા રાજ્યથી બાહ્ય સ્વરાજ્યની ઉત્તરોત્તર ઘણી શુદ્ધિ છે લોકોત્તર ભાવ સ્વરાજ્ય તે આત્માનુ સ્વરાજ્ય, ઉપશમ ક્ષયોપશમ અને ક્ષાયિક ભાવે જાણવુ આત્મા અને કર્મનો ભેદ જાણવો તે યોગની પહેલી ભૂમિકા છે આત્માના જ્ઞાનવડે રજોગુણ તમોગુણ વૃત્તિ અને કર્મનો ત્યાગ કરવો તે યોગની બીજી ભૂમિકા છે સર્વ સાસારિક વસ્તુઓની મૂર્છા ત્યાગીને આત્મારૂપ પરમાત્માને આત્મભાવે દેખવો અને બાહ્યકર્મમા નિર્લેપ રહેવુ તે યોગની ચોથી ભૂમિકા છે અન્તરાત્મ બની શુદ્ધોપયોગે બાહ્ય વ્યવહારથી વર્તવુ તે પાચમી ભૂમિકા છે રજોગુણ તમોગુણ અને સત્ત્વગુણવાળી બુદ્ધિ કર્મથીભિન્ન મોહાતીતપણે શુદ્ધાત્મ પરમાત્મ સ્વરૂપમા લયલીન થવુ, તે યોગની છઠ્ઠી ભૂમિકા છે અને આત્મા તેજ પરમાત્મ

સ્વરૂપે કેવલ જ્ઞાનાનંદથી પ્રગટે તે યોગની સાતમી ભૂમિકા છે આઠમી કમાતીત પરમાત્મ દશા છે સાતે ભૂમિકાઓની પ્રાપ્તિથી પરિપૂર્ણ નિત્ય અનંત શુદ્ધ બ્રહ્મસ્વરાજ્યનો આત્મા ભોક્તા બને છે ચોથા ગુણસ્થાનકથી તેરમા ગુણસ્થાનક સુધીમા સાતે ભૂમિકાઓનો અંતર્ભાવ થાય છે રાજા પ્રજા સર્વ મનુષ્યો જો આત્માના સત્યપૂર્ણાનંદ સ્વરાજ્યમા લક્ષ્ય રાખીને બાહ્યસ્વરાજ્યમા વર્તે તો અત્યંત નિર્લેપ દશા પામવા લાયક બની શકે એમ નિશ્ચય છે આત્માના આનંદને પામવા તેજ માટે મનુષ્ય જન્મ છે મનુષ્ય જન્મ પામીને દેવગુરૂધર્મની આરાધના કરવી તે આત્મસ્વરાજ્યના પૂર્ણાનન્દ માટે છે આત્માનો આનંદ પ્રગટ થાય તોજ બાહ્ય ભોગની નિવૃત્તિ થાય બાહ્યાનંદ ક્ષણિક અને દુઃખરૂપ છે માટે આત્માનંદ પામવો એજ પરમકર્તવ્ય છે મ્હારો ધર્મ અને મારૂં સ્વરાજ્ય તે પરમેશ્વરના ધર્મ સ્વરાજ્યરૂપ છે પરમેશ્વરની જાતિ છે તેજ મારી જાતિ છે એમ મ્હને નિશ્ચય થવાથી સર્વ ખંડના મનુષ્યો મારા આત્મરૂપ લાગે છે તેથી તેઓ સાથે આત્મભાવે વર્તવામા આવે છે ત્યાગીમુનિયો આત્મસ્વરાજ્યમા મસ્ત થૈ મ્હાલે છે તેઓનો પરમેશ્વરની સાથે સહકાર છે અને મોહની સાથે અસહકાર છે એવા ત્યાગીમુનિયો ખરેખરૂં આત્મસ્વરાજ્ય પ્રાપ્ત કરે છે અને દુનિયાના લોકોને આત્મરાજ્ય દર્શાવીને તેઓના બાહ્યસ્વરાજ્ય સંબંધથી પ્રકટેલા દોષોને દૂર કરે છે તેથી આત્મસ્વરાજ્ય દર્શાવનાર ત્યાગી મસ્ત મુનિયો સમાન જગત્મા સર્વ ગૃહસ્થ સંઘ પણ ભાવ ઉપકાર કરવા શક્તિમાન્ થતો નથી દેહ દ્વારા જે સુખ ભોગવવું તે દેહ સ્વરાજ્ય છે મન અને ઇન્દ્રિયોનું આરોગ્ય તે મનોરાજ્ય છે દેશ ખંડ વિશ્વલોકોના પર રાજ્ય કરવું તે સ્વાખંડ વિશ્વરૂપ બાહ્યસ્વરાજ્ય છે દેહાદિક બાહ્યરાજ્યો ક્ષણિક છે વસ્તુતઃ તે સ્વરાજ્ય નથી આત્માનું રાજ્ય નિત્ય અખંડ છે, બાકીના ક્ષણિક છે એક ખંડના લોકો અન્ય ખંડના લોકોપર રાજ્ય કરે તે પણ સત્યસ્વરાજ્ય નથી બાહ્યસ્વરાજ્ય માનનારા ઓમા ન્યાયનીતિ સત્ય અહિંસા શુદ્ધપ્રેમ સેવાભક્તિ તપવ્રત

મૈત્રીઆદિ ભાવના સંપઆદિ ગુણો હોય છે અને દુર્ગુણોની સાથે અસહકાર હોય છે તો તેથી બાહ્યરાજ્યમાં શાંતિ સુખ અમુક કાલ સુધી વર્તે છે આત્મરાજ્ય અર્થાત્ પરમાત્મ રાજ્ય પામવાનું જેઓના લક્ષ્યમાં છે તેઓ ગૃહાવાસમાં બાહ્યરાજ્યમાં પણ ન્યાય નીતિ, સત્ય, દયા, પ્રમાણિકતા, સદ્વર્તન ધારવા શક્તિમાન્ બને છે તેથી પરસ્પર થતા હિંસાયુદ્ધ ટળે છે હિંદના લોકો આત્માનું સ્વરાજ્ય લક્ષ્યમાં રાખીને તેની પ્રાપ્તિ માટે બાહ્યરાજ્ય સ્વતંત્રતા પ્રાપ્ત કરશે તો તેઓ ધર્મથી આર્ય તરીકે રહી શકશે અન્યથા આત્મસ્વરાજ્ય ભૂલીને આસુરી રાજ્યમાં તણાઈ જશે ત્યાગીઓનું ઉપયોગી મહત્વ ભૂલી જઈ સ્વરાજ્યની લાલસાએ દેહ, ઈન્દ્રિય, મનના એકાંતિક જડવાદી પૂજારીઓ બની જશે અને પોર્વાત્ય સંસ્કાર પર પાશ્ચાત્ય સંસ્કારોનો ગેલેટ ચઢાવી દેશે અને પોતાનું ખરૂં આધ્યાત્મિક જ્ઞાનસ્વરાજ્ય અને તેના આચારોને અને વિચારોને ખોઈ બેસશે ત્યાગીમુનિઓ ગુરૂઓપરથી શ્રદ્ધા પ્રેમ ઉઠવાની સાથે આધ્યાત્મિક રાજ્ય કે જે હાલ જે કંઈ વર્તે છે તેને ખોઈ બેસશે અમેરિકા વગેરે દેશો સ્વતંત્ર રાજ્ય પામ્યા છે પણ તેઓ આત્માના સુખને પામ્યા નથી, તેઓ બાહ્યસુખ માટે અનેક સુધારાની ધમપછાડા માર્યા કરે છે પણ તેથી સુખી થયા નથી આત્મજ્ઞાનીઓમાં સ્વરાજ્ય અંશ માત્ર દૂર નથી આત્મજ્ઞાનીઓ સ્વરાજ્યને પામેલા છે, તેઓને બાહ્યરાજ્યની પરતંત્રતામાં પણ સત્ય આત્માનું રાજ્ય પ્રવર્તે છે જૈનશાસ્ત્રકારોએ અનાદિકાલથી આત્મરાજ્ય અને બાહ્યરાજ્ય અને તેની પ્રાપ્તિના હેતુઓ જણાવ્યા છે આત્મરાજ્ય પામ્યા વિના કોઈ પૂર્ણાનંદ પામ્યું નથી અને પામનાર નથી આત્મરાજ્યની પ્રાપ્તિમાં દુનિયાના લોકોની જે રૂચિ પ્રગટે તો દુનિયામાંથી વર્ણ ધર્મ દેશ રાજ્યભેદ મોહ દૂર થાય અને સર્વ ખંડના લોકો સુખથી સંપીને અધ્યાત્મ જીવન ગાળી શકે બાહ્યરાજ્યનું ધ્યેય તે આત્મરાજ્યના ધ્યેયવિના આસુરી બને છે રજોગુણવાળી પ્રકૃતિનું બાહ્યદુનિયામાં રાજ્ય છે તેવી દુનિયામાં એક ગુણવાળું રાજ્ય થયું નથી અને કદાપિ થનાર

નથી રજોગુણ તમોગુણ અને સત્વગુણ પ્રકૃતિ અર્થાત્ મોહ પ્રકૃતિની પેલીપારનુ રાજ્ય તે શુદ્ધ બ્રહ્મરૂપ શુદ્ધાત્મ સ્વરાજ્ય છે એવા સ્વરાજ્યને સર્વ વિશ્વના લોકો પ્રાપ્ત કરો અને કુત્તરા જેમ હાડકા ચુસીને સુખની ભ્રાંતિ ધારણ કરે છે એવી ભ્રાંતિથી લોકો બાહ્યપૃથ્વીના મારાતારાપણાના ભેદથી દૂર થાઓ આત્મરાજ્યમા સર્વ વિશ્વલોકોનુ ઐક્ય છે અને એવુ પ્રભુ મહાવીરદેવે સત્ય સ્વરાજ્ય જણાવ્યું છે તેમા અમારૂ ત્હારૂ અને વિશ્વલોકોનુ લક્ષ્ય રહો સૂર્યના પ્રકાશ કરતા અનંતગુણ જ્ઞાનપ્રકાશ અને અનંત આનંદમય સ્વરાજ્ય ખરેખર શરીરમા રહેલા આત્મામા છે તેની પ્રાપ્તિ માટે આત્મજ્ઞાનીઓનુ શરણુ કરવુ જોઇએ ત્યાગીસાધુઓ તેવા સત્યસ્વરાજ્ય માટે ઉઠયા છે, વિશ્વલોકો તે માટે ઉઠો અને બાહ્યસ્વરાજ્યમા થતા દોષાને દૂર કરો, એવો વિશ્વને મારો સદેશ છે આત્મારામ તુ પણ આત્મામા રમી સત્ય આત્મારામ બનવા પ્રયત્ન કરજે અને પુદ્ગલારામ બનીશ નહિ બાહ્યજડ દુનિયામા અનંત શોધો થાય તોપણ સત્ય સુખ નથી એમ સમજી જૈનધર્મની આરાધના કરજે પ્રકૃતિમાથી અહંત્વાધ્યાસ દૂર કરી આત્મારામ બનજે એવો સર્વ તીર્થંકરોનો અને મારો ઉપદેશ છે, તે પ્રમાણે વર્તજે

इत्येव ॐ अर्ह महावीर शाति ३

લેખ- બુદ્ધિસાગર મુ૦ સાણંદ

ફાગણ સુદિ ૧૫ સં. ૧૯૭૫

અમદાવાદ મધ્યે વૈરાગ્યાદિ ગુણાલંકૃત મુનિરાજ સમતાપાત્ર શ્રી રંગસાગરજી મહારાજ યોગ્ય અનુવન્દન સુખશાતા તમારી પ્રકૃતિ વિશેષ નરમ થઇ તે જાણ્યું છે હવે આત્માના સ્વભાવમા વિશેષ રહેશો પચમારકમા આત્માનો ઉપયોગ રાખશો વૈરાગ્યથી આત્માને ભાવશો ચાર શરણમા ચિત્ત રાખશો. આપણુ

ગુરૂમહારાજની અંતિમદશાનો અનુભવ તમને થયો હતો તેનો ઉપયોગ રાખશો તમારૂ બાલ્યાવસ્થાથી ધર્મી નિર્મલજીવન છે, તેથી તમારા આત્માની સદ્દગતિ થશે ધર્મી આત્મા સદ્દગતિમા જાય છે મુનિ ગુલાબસાગરજીએ સ ૧૯૬૧ મા વૈશાખમા માણુસાગામમા દેહનો ત્યાગ કર્યો હતો ત્યારબાદ તમોએ દીક્ષા અ ગીકાર કરી ચારિત્ર પાળી સારી રીતે આત્માની આરાધના કરી છે ગુરૂની પાસે રહી તમે આત્મકલ્યાણ કર્યું છે દેહની મમતા ન રાખવી. આત્મા તો ત્રણ્યકાલમા અમર છે તમે તો જીવતા જ છો તમારૂ શરીર છૂટશે તેથી મુંઝાઇ ન જવુ ખરી વખતની કસોટીમા આત્માની શ્રદ્ધામા દઢ રહેવુ સર્વ જીવોને ખમાવી લેશો વ્રતા દિકની આલોચના કરશો તમારા આત્માની અત્યત સરલતા હતી તેથી તમારી સદ્દગતિ થવાની અને ત્યાથી પરમાત્મપદ પામવામા આગળને આગળ વધવાનાજ મુનિ ઋદ્ધિસાગરજી તમને નિર્યા-પના કરાવશે તમારી સાથે સર્વથા ક્ષમાપના કરૂછુ પ્રભુ મહા વીરદેવનુ શરણુ ધારશો તમારૂ સ્મરણ ભૂલાશે નહિ ધર્મમા ચિત્ત રાખશો

इत्येवं ॐ अर्हं शान्ति २

સ ૧૯૭૮ માગશર વદિ ૦))

લેખક બુદ્ધિસાગર

મુ૦ અમદાવાદ

વિજાપુર તત્ર સુશ્રાવક શા મોહનલાલ જેશીંગભાઈ આદિ યોગ્ય ધર્મલાભ વિ અત્ર હાલ તો સ્વરાજ્યાર્થે અહીં મહાસમિતિની ધમાલ ચાલી રહી છે પરમેશ્વરની ભક્તિ, ધ્યાન અને આત્મજ્ઞાન વિના વિશ્વખડોના રાજ્યો સત્યશાતિ સુખ પામી શકવાના નથી અમેરિકા, જર્મની, રૂશિઆ, ફ્રાન્સ વગેરે રાજ્યો બાહ્યરાજ્ય સ્વાતત્ર્યથી ખરી શાતિ પામ્યા નથી અને પામનાર નથી સ્વતત્ર દેશો પણ ભયથી શસ્ત્રબદ્ધ રહે છે આત્મજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ અને

પ્રભુભક્તિથી આત્મામા સ્વરાજ્ય સ્વતત્રતા સમજાય છે ત્યારે અન્ય પ્રજાઓને ગુલામ બનાવવાની ઇચ્છા થતી નથી અને અન્ય દેશોની પ્રજાને અન્યાયથી દુ:ખી કરવી પીડવી એ પાપ સમજાય છે, જ્યા પુણ્ય, પાપ, ઇશ્વર, આત્માનુ જ્ઞાન નથી ત્યાની પ્રજા બાહ્યથી સ્વતત્ર છતા પશુના જેવી છે અન્યોના રક્ત ચુસીને જીવવુ એ હિસામય પશુ જેવી બાહ્યસ્વતત્રતા છે એવી હિસક સ્વતત્રતા કરતા ન્યાયવાળી પરતત્રતા સારી જ્યા પ્રભુનો વિશ્વાસ નથી ધર્માચરણ નથી ત્યા સદા સ્વતત્ર રાજ્યના નામે અશાતિ વર્તે છે. યુરોપમાથી પ્રભુ મરી ગયા એવી તેની દશા થઈ છે એવી અમેરિકા અને જાપાનની દશા થાય એવો સભવ રહે છે ભારતદેશમાથી પ્રભુ, ધર્મ, સત, અને અધ્યાત્મજ્ઞાન ટળે અને તેના સ્થાને ભૌતિક નાસ્તિક પ્રગટે જડવાદ પ્રગટે તો આર્યાવર્ત પોતાની કાયાને પલટી નાખે પણ તેવુ ન બને એવો ઇશ્વરી આદેશ છે ભારત દેશ આર્ય છે તે પોતાની મહત્તા ન ભૂલે તો તે આધ્યાત્મિક સ્વરાજ્યને રક્ષી શકશે.

આસુરીશક્તિના બળે સ્થપાયલા સ્વતત્ર સ્વરાજ્યો અતે પાયામાથી ઢળી પડે છે, યુરોપ અને અમેરિકાએ એ રહસ્ય ન ભૂલવુ જોઇએ અધ્યાત્મજ્ઞાનથી સર્વ વિશ્વરાજ્યોની એકતા કાયમ રહે છે, કારણ કે તેથી સર્વવિશ્વમા સુરીશક્તિયોનો વાસ થાય છે ભારતે સુરીશક્તિયોનો સગ કદાપિ ન મૂકવો જોઇએ દુર્ગુણો જ્યા અહમહ છે અને જ્યા ઘરમા વધુતરને પણ એક બીજાપર વિશ્વાસ નથી ત્યા સ્વતત્રતા નથી પણ પરતત્રતા છે નીતિથી જીવવુ અને અનીતિ કદાપિ ન ધરવી એવી જ્યા આચરણા છે, ત્યા સ્વતત્રતા અને સુખ છે યુરોપમા અને અમેરિકામા શુ સુખ પ્રગટેલુ છે? શુ ત્યા રાજાઓ, પ્રમુખો, કરોડાધિપતિયો, સત્ય સુખને પામ્યા છે? આત્મજ્ઞાન અને સતોષ વિના કોઇ દેશનો મનુષ્ય ખરેખરો સુખી અને સ્વતત્ર નથી આત્મજ્ઞાનથી આત્મા નદ પ્રગટે છે હિંદે સ્વતત્ર સ્વરાજ્ય માટે અમેરિકાના સ્વતત્ર રાજ્યનો આદર્શ હૃદયમા ખાસ ખડો કરીને પોતાનુ આધ્યાત્મિક જ્ઞાન,

સત્યધર્માચરણ દેવગુરૂ સતની ભક્તિ. આદિને ન ભૂલવા જોઈએ ભારતદેશ અ તે બાહ્યરાજ્યને અમુક અમુક અ શે પામી છેવટે બાહ્યથી સ પૂર્ણ સ્વત ત્ર રાજ્યવાળુ થશે પણ તેને બાહ્યથી પૂર્ણ સ્વત ત્ર રાજ્ય પ્રાપ્ત થતા તે અન્ય સ્વત ત્ર દેશોની પેઠે આસુરી ભાવનાવાળુ બનશે તો મહાભારતના યુદ્ધ પછીની દશા જેવી તેની દશા થશે ઘર ઘર, કુટુબ કુટુબ, આત્મજ્ઞાન–નીતિ, શુદ્ધ પ્રેમ–ભક્તિ, સેવા, સ તોષ, ઐક્ય, વૈરાગ્ય, ત્યાગ, સ્વાધીનતા, દેવગુરૂ ધર્મની સાધ નાવાળા થશે ત્યારે સર્વ વિશ્વના સામ્રાજ્યો સ્વર્ગસમાન શોભશે સ્વાર્થથી અન્યાય, જુલ્મ, હિ સા થાય છે પ્રભુ જ્યા જીવતા જાગતા હૃદયમા અનુભવાતા નથી, ત્યા બાહ્યસ્વરાજ્ય છતા નરક છે એવો મારો અનુભવ છે, એક દેશની પ્રજા અન્ય દેશની પ્રજાને પીડે દુ ખી કરે એ શો ઈશ્વરી ન્યાય છે ? બળથી અન્યો કે જે અશક્ત છે તેઓને તાબે રાખવાથી શુ ઇશ્વરની ભક્તિ થાય છે ? સર્વ દેશના મનુષ્યો, પશુઓ, પ ખીઓ, એઓ સર્વે મ્હારા આત્મ સમાન છે, તેઓનો નાશ કરવાનો મારો હક્ક નથી એવા વિચારોમા અને આચારોમા જે દેશ ખ ડ આવ્યો નથી તે વસ્તુત. અજ્ઞાની પશુરાજ્યવાળો ખ ડ છે એમ સર્વ ખ ડના લોકો સમજશે અને તે પ્રમાણે વર્તશે ત્યારે સર્વ વિશ્વમા દિવ્યસ્વર્ગીય રાજ્ય પ્રવ ર્તશે ધર્મશાસ્ત્રોમા કથેલી પ્રભુની આજ્ઞા પ્રમાણે લોકો ચાલશે ત્યારે હૃદયમા સ્વરાજ્ય સ્વત ત્રતારૂપ પ્રભુનો અનુભવ થશે દેવ ગુરૂની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તવુ એમા પરત ત્રતા છતા ખરી સ્વત-ત્રતાનો ઉદય છે હૃદયથી પ્રભુનુ રાજ્ય જરાપણ દૂર નથી તેને હૃદયમા ઉડા ઉતરી શોધવુ જોઈએ આત્મામા સત્ય સ્વત ત્રતા છે અને માયામા ખરી પરત ત્રતા છે મનુષ્યો છાયાની પાછળ ચાકી જાય છે આત્મા તરફ વળતા મનુષ્યો માયારૂપ છાયાને પોતાની પાછળ દાસની પેઠે આવતી અનુભવશે સર્વ દેશમા રહેલા ભક્ત આત્મજ્ઞાની સ તો એવા આત્મ પ્રભુ રાજ્યમા વર્તે છે શુદ્ધાત્મા સદા સ્વત ત્ર છે પુદ્ગલ માયાના ભીખારીઓ રાજા ચક્રવર્તી હોવા છતા શોક દુ ખ ભયથી પરત ત્ર છે એમ જાણ અને બાહ્યરાજ્યમા સુરી—

ગુણોવિના છવનું નરક છે એમ જાણુ જડ વસ્તુઓને લક્ષ્મી
નાની તે માટે દુનિયાના લોકો રાગ દ્વેષ કરી વારવાર જન્મમ
રણ કર્યા કરે છે આત્માથી શરીરાદિ જડ વસ્તુઓને ભિન્ન દેખવી
જડવસ્તુઓના ખપ જેટલો પ્રસગ પડે ઉપયોગ કરવો જડવ
સ્તુઓના સકલ્પ વિક ૫ રહિત મનને કરી આત્માના ગુણોમા
મનને રમણતા કરાવવી આત્મપ્રભુમા મનને લયલીન કરવુ એથી
પ્રભુનો સાક્ષાત્કાર થાય છે એકવાર આત્મસાક્ષાત્કારનો નિત્યાનદ
અનુભવ્યા પછી જડવસ્તુઓ અને ઇન્દ્રિયભોગનો આનદ વિરમે
છે પશ્ચાત્ સાહુ અને બાહ્યનુ જેમ બને તેમ નિરૂપાધિમય જીવન
ગાળવાથી સત્ય સ્વરાજ્ય સ્વતન્ત્રના અનુભવાય છે, આત્મા બહિરાત્મા
મટી આત્મામા સુખનો અનુભવ કરી અતરાત્મા થાય છે બહિ
રાત્મ દશામાથી અન્તરાત્મદશામા જવા માટે અહિસા, સયમ, તપ,
અને વૈરાગ્યત્યાગની સાધના થાય છે આત્માને જ્યારે આનદસ્વાદ
રૂપ આત્મપ્રાપ્તિ થાય છે ત્યારે વૈરાગ્ય રહેતો નથી જ્યાસુધી
વિરહીકામિની પોતાના પતિને ન પામે ત્યાસુધી તે ઉદાસીન રહે
છે તેમ આત્મા પોતાના સુખને ન પામે અને જડવસ્તુઓના
સુખને ત્યજે છે તે દશામા વૈરાગ્ય ઉદાસીન દશા રહે છે આત્માનો
આનદરસ આસ્વાદ્યા પછી અતરમા અને બાહિરમા પ્રસન્નતા રહે
છે પ્રભુમય જીવન તે આત્માના આનદરસથી તરબોળ થઈ જવુ
તેજ છે અને એવુ જીવન પામ્યા પછી ન્હાના બાળકો
જેમ પરસ્પર નિર્દોષભાવે ખેલે છે તેમ આત્મજ્ઞાનીઓ નિર્દોષ
ભાવને પામે છે અત્યત લઘુબાળકની પેઠે સ્પર્શેન્દ્રિય સ્પર્શ
ભોગનો અભોગ અને રૂપના મોહનો અભાવ અનુભવાય એટલે સમ
જવુ કે પ્રભુના આત્મરાજ્યમા પ્રવેશ થયો છે અને મોહરાજ્યની
સત્તા ઉતરી છે આવી દશા પામ્યા વિના જીવવુ તે વસ્તુત
મરણ છે અને બાહ્યસુખ તે સ્વપ્નની ક્ષણિક દશા જેવુ કલ્પિત
સુખ છે આત્માનો આનદ પામ્યા વિના કોઈ બાહ્યરસની આ
સક્તિથી રહિત ન બને, આસક્તિ એજ પરતન્ત્રતા છે
એમ નિશ્ચય થયા વિના આત્માની સ્વતન્ત્રતા માટે

સત્પુરૂષાર્થ થતો નથી આત્માનો આનંદરસ અનુભવ્યા વિના આખી દુનિયાનુ રાજ્યવૈભવ અને સ્વર્ગની અપ્સરાઓ મળે તોપણ દુ ખનો નાશ થવાનો નથી એવુ જ્યારે સર્વ ખડના લોકો અનુભવે ત્યારે પરમાત્મામા મન ધારે અને બાહ્ય વૈભવો માટે હિંસાદિ પાપો કરતા અટકે આત્મામા અનત સુખ છે પણ ગુરૂગમ અને ધ્યાનવિના લોકો તે તરફ દૃષ્ટિ ન દે કતા જડવસ્તુઓના મોહથી અમૂલ્ય માનવજીવનને એળે કાઢે છે જ્ઞાનીમહાત્મા પર્વતની ગુફામા અગર નદીકાઠાપર એક તૃણની ઝુપડીમા બેશી પ્રભુમા મનવાળી જે સુખ અનુભવે છે તે સુખને ઇન્દ્રો અને ચક્રવર્તિયો પણ પામવા શક્તિમાન્ થતા નથી એવો નિશ્ચય અને એવી પ્રવૃત્તિ વિના માયાનો સાગર તરી શકો તો નથી ત્યાગી સતજ્ઞાનીઓના હૃદયમા પરમેશ્વરના આનદરસની શહેનશાહી છે અને જેઓના હૃદયમા મોહરૂપ શયતાન છે તેઓને નરકની શહેનશાહી અનુભવાય છે બાહ્યદેશમા રાજ્યો માટે મનુષ્યો જેટલુ મરી મથે છે તેટલુ જો આત્માનુ રાજ્ય પામવા માટે મરી મથે તો અનત આનદરસનો જીવતા છતા વેદી શકે અને પ્રારબ્ધ શુભાશુભ કર્મ ભોગવવામા સમભાવ ધારી શકે આત્માનું સ્વરાજ્ય જેઓ અનુભવે છે તેઓને જડરાજ્યની સ્પૃહા હોતી નથી જડજગતનું રાજ્ય સદા એકસરખુ રહેતુ નથી આત્મામા સુખ અનુભવે તે જ્ઞાની છે અને જડમા સુખ માને છે તે અજ્ઞાની છે આત્મામા સુખ વેદે છે તે સ્વતત્ર છે અને જડમા સુખ વેદે છે તે અજ્ઞાની છે તે જડના પરતત્ર ગુલામ છે ચામડીમા અને ચામડીના રૂપમા મોહવિકાર સુખબુદ્ધિ ન થાય ત્યારે આત્મા પ્રભુ થયો છે એમ જાણવુ લાખો શાસ્ત્રોનો અભ્યાસ, તપ, વ્રત કરતા છતા ચામડી રૂપમા સુખ બુદ્ધિની ભ્રાંતિ જેને રહે છે તે આત્માનું પ્રભુરાજ્ય પામી શક્યો નથી એમ જે જાણે છે તે મનુષ્યભવમા આત્માનો આનદરસ ભોગવવા માટે આત્મજ્ઞાનને પામે છે સદ્‌ગુરૂથી સેવાઇને તે આત્માની આનદ સ્વતત્રતાને અનુભવે છે એવું જીવન પામવા આત્મોપયોગે વર્તો इत्येव ॐ अर्हं महावीर शांति ३

મુ અમદાવાદ શેઠ દલપતભાઈ ભગુભા ના વડામાં

મુ સાણંદ મુશ્રાવક શા આત્મારામ
મેમનદ યોગ્યધર્મ લાભ

પોષ શુદિ ૧૦

વિ શેઠ દલપતભાઇ ભગુભાઇના વડામા મ ૧૯૬૨ ની સાલમા રહેવાનુ થયું હતુ સ ૧૯૬૫ મા એક માસ કલ્પ કર્યો હતો હાલ અહીં પચ્ચીશ દિવસ થયા પૂર્વે આ મુકામમા મહા ત્માજ્ઞાની મુક્તિવિજી મહારાજ રહ્યા હતા અમદાવાદના જૈનોમા જૈન ધર્મની શ્રદ્ધા પ્રીતિ કઈ કઈ ઘટવા લાગી છે ધનિક જૈનોમા ધર્માચાર ટળવા લાગ્યા છે જૈનધર્મનુ તત્ત્વજ્ઞાન શીખ વાપર લોકોની પ્રીતિ ન્યૂન થતી જાય છે વીશ વર્ષ પૂર્વે જૈનો જેટલા વ્યાખ્યાન શ્રવણ કરવા જતા હતા તથા પ્રતિક્રમણાદિ કરતા હતા તેનો પા ભાગ દરેક ઉપાશ્રયે હવે જતો માલુમ પડે છે, પ્રવૃત્તિમા ઘણું જીવન જાય છે દરેક સઘાડાના સાધુઓનુ પરસ્પર હૃદયભાવપૂર્વક મિલન નથી તેમ જ નિંદા ઈર્ષ્યા અને સ્વચ્છદતાદિ દોષો વૃદ્ધિ પામતા દેખાય છે જૈનોમા તેમ જ અન્યોમા હાલ તો સક્રાન્તિયુગ પ્રવર્તે છે સ્વરાજ્યપ્રતિ લોકોની વિશેષ રૂચિ પ્રવૃત્તિ વધતી જાય છે જૈનગચ્છ સઘાડાઓમા ઐક્ય વધે તેવુ હાલતો જણાતુ નથી તેથી જૈનોનો પ્રવાહ સુધા રાની બાજુએ ઘસડાઇ નવીનરૂપ ગ્રહે એમ બને તો બને જૈન સાધુઓમા કેટલાક વિવેકાનદ, રામતીર્થ અને દયાનદ સ્વામિના જેવા નવીન વિચાર તરફ જૈનોને વાળવા લાગે તેવો સભવ રહે છે હાલ જૈનોમા ઐક્ય નથી તેથી સ્વચ્છદીઓ ફાવે તેમ વર્તશે આત્માપર લક્ષ નહિ રહેવાથી બાહ્યાચાર વિચારોના મતભેદે ક્લેશ અહતા ક્રોધાદિક દોષો પ્રગટે છે અને તેથી ધર્મ કરતા અધર્મનુ આચરણ થાય છે આત્મજ્ઞાનીઓને આસ્રવના હેતુઓ જે તે સવરરૂપે પરિણમે છે અને અજ્ઞાનીઓને સવરના હેતુઓ તે આસ્રવરૂપે પરિણમે છે આત્મજ્ઞાન અને શુદ્ધભક્તિથી અતરમા અને બાહ્યમા શુદ્ધતા રહે છે આત્માના જ્ઞાનથી શાતિ છે અને

આત્માના અજ્ઞાનથી અશાંતિ છે બાહ્યધર્મ મોહથી મનની ચચળતા વધે છે સતોની સગતિથી આત્મા જાગ્રત્ થાય છે અમદાવાદમા પ્રવૃત્તિની ધમાલ ઘણી છે નિવૃત્તિનું નામ નહિ ટ્રામ્વેના ઘોડાના જેવી શેઠિયાઓની સ્થિતિ છે કેટલાક ઇન્દ્રિયોના ધર્મ સુધી અને કેટલાક મનના ધર્મ સુધી અને ધર્મ પણ મન સુધી ધારીને જીવે છે આત્મા સુધી પહોચનારા અને આત્માના ધર્મથી જીવનારા તો હજારો જાણતા હોય તેમાથી પાચ દશ નીકળી આવે મન દેહ અને ઇન્દ્રિયોના મેળામા આખી દુનિયાના લોકો ઉભરાઇ જાય છે અને આત્માના ચિદાનદરૂપ પ્રભુ મેળામા તો હજારોમા દશ પદર જવાની ધારણાવાળા નીકળી આવે તો તેમાથી આત્માની સાથે ભેટનારા તો લાખોમા એક બે નીકળી આવે આત્માને આત્મરૂપે ઓળખીને સર્વ વિશ્વમા આત્મ મેળે સર્વ લોકોની સાથે મળવામા પ્રભુ મિલન છે એવો મારો દૃઢ નિશ્ચય છે અને એવા પ્રભુ મિલનના આનદની ઝાખી પ્રગટી છે કેટલાક ક્રિયા સમાચારી ભેદે આત્મમેળથી અન્યોને મળી શકતા નથી આત્માઓના આત્મભાવે મિલનમા પરમાનદ રસ છે સતને સતદેખે ત્યા આત્માનદરમનો ઓઘ પ્રગટે છે આત્માને આત્મા જ ઓળખી શકે અને મળી શકે મન ઇન્દ્રિય દેહનો મેળ તે મેળ નથી અને તેમા સુખ નથી છતા અજ્ઞાનથી વિશ્વલોકો દેહાદિ મેળમા સુખની બુદ્ધિમાને છે પણ ઉલટુ દુ ખ પામે છે

મારી પાસે ઘણા જૈનો અને જૈનેતરો આવે છે પણ મારી દૃષ્ટિએ તેમાનો આગળીના ટેરવા જેટલો ભાગ રોકડ ધર્મને લેઇ જતો હશે બાકી ઘણા ખાલી જાય છે ચાર પ્રકારની વિકથામા મ્હને રસ પડે નહીં આત્મજ્ઞાનમા રૂચિ પ્રગટ્યા વિના મારી પાસે આવનારાઓ શુ પામી શકે ? ધર્મની રૂચિથી કઇ પુછે તે પામી શકે વાતોના તડાકા મારનારાઓ મારી પાસે આવી શુ લેઈ જાય સતસમાગમની ઇચ્છાવાળો જે હોય અને જે વિનયી વિવેકી હોય, શ્રદ્ધાપ્રેમથી ભરેલ હોય, ગુરૂની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્ત-

નાર હોય, ગુરૂને પુચ્છી આત્મતત્ત્વનું સ્વરૂપ જાણવા ઈચ્છાવાળો હોય, ગુરૂપર અત્યંત રૂચિ પ્રગટી હોય એવો ભવ્યાત્મા મારી પાસેથી આત્મતત્ત્વ પામી શકે ત્યાગી સંત પાસે ગમન કરી વિનય કરીને આત્મજ્ઞાન પામવા માટે પૃચ્છા કરવી જોઈએ ત્યાગી ગુરૂ પાસે જે હોય તેનો અનુભવ કરવા માટે ગુરૂ પાસે જવું એવું જ્યારે પાસે આવનારા સમજશે ત્યારે તેઓ નકામી માથાકૂટ નહીં કરે અને ધર્મનું રોકડનાણું કે જે આત્મજ્ઞાન, આત્માનો આનંદ છે તેનો અનુભવ કરી શકશે આત્મારામ ! ! ! મારી પાસે શ્રદ્ધાપ્રેમવાળા ભક્તો આવીને ઘણું લેઈ જાય છે આનંદરસમાં આવવા માટે ગુરૂમાં પૂર્ણ વિશ્વાસ પ્રેમ મૂકી ન્હાના બે વર્ષના બાળક જેવા સરલ બનવું જોઈએ, તેવા વર્તનમાં જેટલી ન્યૂનતા તેટની આત્માનંદ ભોગવવામાં ચૂન્નતા જાણવી ધન સત્તા વિદ્યા અને સર્વ પ્રકારની ઇચ્છિત ભોગની સામગ્રીથી સ્વપ્ન જેવું ક્ષણિક સુખ મળે છે પણ તેમાં દુઃખ તો આગળ પાછળ અનંત છે એમ જે જાણે છે તે આત્માના આનંદ માટે ગુરૂને સેવે છે શરીરથી જીવતા આત્માનંદ પમાડે તે આત્મિક ગુરૂ છે અને તે પરમેષ્ઠી છે આત્માના અનંત આનંદરસવેદનમાં જ પ્રકટ પરમાત્મત્વ છે સર્વ કોઈ આનંદાર્થે અનેક પ્રકારના પુરૂષાર્થ કરે છે આનંદ આનંદમાં અનંતગુણો ફેર છે સર્વ પ્રકારના પૌદ્ગલિક રસ કરતા આત્માનો અનંતગુણ નિત્ય આનંદ છે તે આનંદરસ પામ્યા પછી કોઈપણ પૌદ્ગલિક રસમાં પ્રેમ હોતો નથી એવું મ્હોજે બને છે અજ્ઞાનતાથી માની લીધે કંઈ વળતું નથી સર્વ ખંડના મનુષ્યો પશુઓ પખીઓ અને દેવો દેવીઓ આનંદ માટે મનવાણી કાયાની ઈચ્છાનુસાર પ્રવૃત્તિ કરી માયિક સુખથી ઠગાય છે સદ્ગુરૂ ભક્તને આત્માનંદનો અનુભવ—નિશ્ચય સમ્યક્ત્વ—આત્માનું શુદ્ધ ચરિત્ર પ્રગટયું ત્યારે ગણાય કે જ્યારે આત્મા પોતાના આનંદરસનો અનુભવ કરતો હોય આવો પ્રભુરસ, આત્મરસ પ્રગટયો નથી ત્યાસુધી કોઈએ સત્યસ્વતંત્ર નિર્ભય નિર્દ્વંદ્વ પ્રભુ રાજ્ય પામ્યું નથી અને એવા રાજ્ય પામ્યા

વિના જીવવું તે વસ્તુત જીવન નથી એમ જ્યારે લોકો જાણશે ત્યારે તેઓ ધર્મી બનશે અને અન્યજીવોની હિંસા આદિ દોષો કરતા અટકશે અને ત્યારે સત્ય સ્વરાજ્ય અનુભવમા આવશે. પ્રભુમા મનનુ ધારણ કરતા પ્રભુરાજ્યમા પ્રવેશ થાય છે અને મોહમા મન રાખતા શયતાન રાજ્યમા પ્રવેશ થાય છે શયતાનના રાજ્યમા સદા દુ ખ છે અને શુદ્ધાત્મ રમણતારૂપ રાજ્યમા સદા સુખ છે આત્મસુખનો અનુભવ થયા વિના સ્વાર્થ, મારામારી, હિ સા, અ નીતિ, જુલ્મ વગેરે દોષોનો કોઇ નાશ કરી શક્યુ નથી અને કરી શકનાર નથી ભોગમા રોગ છે અને અનાભોગમા આરોગ્ય છે ભોગની આશાતૃષ્ણાના જેઓ દાસ બનેલા છે તેઓનો આત્મરા જ્યમા પ્રવેશ થતો નથી શુદ્ધાત્માના અનેક તીર્થંકર આ દે અનેક ભાષામા નામો છે દેહમા રહેલ આત્માની જાગૃતિ વારવાર ગુરૂ સગતિ કર્યા વિના થવાની નથી અનેક ભાષામા પ્રભુના જેટલા નામો છે તે આત્માના અપેક્ષાએ છે એમ જાણી આત્મારૂપ પ્રભુને જાપથી ધ્યાનથી પ્રગટાવવા જોઈએ અત્રમુનિશ્રી કર્પૂરવિજયજી મળ્યા હતા તેમને આત્મજ્ઞાનના રહસ્યોની વાત કરતા તેમને અલ તરસ પડયો હતો અને મારા સમાગમમા રહી આત્માનદની મસ્તી અનુભવવા ઇચ્છતા હતા અમદાવાદમા અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રે-મીઓ પરિચયથી બે ત્રણ જણાયા છે બાકી વ્યવહાર ધર્મ રૂચિવાળા છે આત્મજ્ઞાનથી આત્માના રસિક થવુ તે કઇ બાલકનો ખેલ નથી જૈનધર્મની વ્યવહારરૂચિ સુધી આવેલાઓને ધન્ય છે કારણ કે વ્યવહાર તેજ નિશ્ચયનુ કારણ છે શુદ્ધ નિશ્ચયોપયોગે વર્ત્તવુ અને બાહિરથી આવશ્યક વ્યવહાર ધર્મકાર્ય કરવા કે જેથી નિર્લેપ રહી શકાય એવી રીતે વ્યવહાર ધર્મને સેવુ છુ અને શુદ્ધ દ્રવ્યાર્થિકનયક થિત શુદ્ધ મૂળ આત્મસ્વરૂપનો ઉપયોગની ધારામાં વર્હુ છુ કે જેથી વ્યક્તિપર્યાય ભાવે શુદ્ધાત્મ સ્વરૂપ જ્ઞાનપર્યાયનુ અમુકાશે વેદન અનુભવાય છે જેટલુ અનુભવાય તેટલું કથવામા અસત્યતા તથા મહત્તા નથી તેમજ તેથી અન્યલોકો આત્માના સ્વરૂપની

પ્રાપ્તિ માટે રૂચિવાળા વાચ પચ્ચીશ વર્ષ આત્માનુ જ્ઞાન ધ્યાન કરવાની પ્રવૃત્તિ રૂચિમા પસાર થયા છે આત્મામા તેની સચોટ ભાવના પ્રગટી રહી છે જૈનઅધ્યાત્મ શાસ્ત્રો અને યોગશાસ્ત્રોના અભ્યાસથી આ મારી રૂચિ ગુરૂ કૃપાએ પ્રગટી છે હવે તેનો રસ આવે છે દુનિયા લોકો આ વાતને ન માને તેથી મ્હને કઈ ખોટુ લાગતુ નથી, ત્હને શ્રદ્ધા બેસે તો દેવગુરૂ ધર્મની આરાધનાપૂર્વક આત્મશુદ્ધિ કરવા લક્ષ્ય આપ પોતાના અનુભવ વિના અન્યના અનુભવથી પોતાને આનદ રસવેદાય નહિ માટે જાતે અનુભવ કરો આત્માનો રસ કઇક અશે વેદાય છે અને તે પૌદ્ગલિક રસથી ભિન્ન છે એવો નિશ્ચય કરવામા ભ્રાંતિ રહી નથી અને તેથી જૈનશાસ્ત્રોમા કહેલ આત્માનદ પ્રતીત થયો છે હવે તો જ્યા સુધી આયુષ્ય હોય ત્યાસુધી આત્માનદના ઉપયોગે રહેવાય તેમ રહેવુ હવે હુ ભારત મહાસભા વિષયે પ્રગટેલ વિચારો અને ભારતનુ ભાવિ કર્તવ્ય દર્શાવુ છે ભારતીઓએ શુદ્ધ પ્રેમ, શુદ્ધ જ્ઞાન અને નિર્મોહકર્મથી પોતાના દેશને તો શુ પણ સર્વ વિશ્વને આદર્શ રૂપ થવુ એજ તેમની સ્વતત્રતા અને મહત્તાનુ સત્ય જીવન છે ભારતે અધમમાર્ગથી પ્રતિક્રમણ કરવુ અને ધર્મમાર્ગમા સચરવુ ભારતે સત્ય શુદ્ધ જીવનથી સ્વરાજ્ય સ્વાત્મામા પ્રગટ કરવુ જોઇએ સર્વ વિશ્વવર્તિ લોકોની સાથે શુદ્ધ પ્રેમ, જ્ઞાન અને પરસ્પર સહાયતારૂપ સેવાથી ભારતે સ્વદેશનો વ્યાપકધર્મ પ્રગટાવવો જોઇએ ભારતે સાધુસદ્ગુરૂની ભક્તિ કરવી ભારતના ઘેરઘેર મનુષ્યો સત્ય આત્મ પૂજારીઓ થવા જોઇએ દુખી ગરીબો માટે તન મન ધનથી અર્પાઇ જવાની વૃત્તિને સાક્ષાત્કાર કરવો જોઇએ સર્વ જાતના ભિન્નભિન્ન ધર્મીઓના મતમતાન્તરોના સહિષ્ણુતા અને વિવિધતાની સાથે આત્મભાવે એકતા અનુભવવી જોઇએ ધર્મભેદે ક્લેશ વૈર ન થવા જોઇએ ભારતના ઘરોઘરમા જ્ઞાની પુરૂષો અને ભક્તિમતી નારીઓના મધુર ધર્મગીતો પ્રગટવા જોઇએ સાત્વિક વિચારાચારથી આર્યભૂમિનુ સર્વ પ્રકારનુ વાતાવરણ સપૂર્ણ શુદ્ધ બનવુ જોઇએ હે ભારત ! ! ! અહ્નના અને મમતાના

બંધનથી મુક્ત થઇ સ્વતંત્ર આત્માનંદે વિચર અને સર્વ વિશ્વના લોકોને અધ્યાત્મજ્ઞાનના પ્રકાશથી પ્રકાશિત કર હે ભારત ! ! ! પૂર્વ અને પશ્ચિમ વર્તિ સર્વ મનુષ્યોને એક સરખા ગણ ! ! ! ત્હારી સ્વતંત્રતા થતાં અંતરથી અને બાહિરથી સર્વ વિશ્વની શુદ્ધ સ્વતંત્રતા થવામાં અર્પાઇ જશે ભારતનું ભાવિ કર્તવ્ય એ છે કે તેને આધ્યાત્મિકભાવે સર્વ ખંડોની સાથે એકાત્મ મિત્રભાવે જોડાઈ રહેવું અને અપકારપર ઉપકાર કરવો. સર્વ વિશ્વખંડવર્તિ મનુષ્યો એક સરખા છે અને એક સરખી રીતે તેઓને ચ્હાવા અને શુદ્ધ પ્રેમથી સહેવું એજ સત્ય ભાવિ કર્તવ્ય છે સર્વ પ્રકારની ભેદભાવવાળી વૃત્તિયોને પરિહરીને સર્વ ખંડોને આવશ્યક ધર્મસહાય આપવી કર્મપ્રકૃતિના રાજ્યમાંથી શુદ્ધાત્મા રાજ્યમાં વસવું એજ સર્વ વિશ્વલોકોનું મુખ્ય કર્તવ્ય છે અને એજ દૃષ્ટિએ સર્વ વિશ્વમાં પ્રકટપ્રભુની પૂજા છે ભારતે સર્વ પ્રકારના શુદ્ધાદર્શથી ઘેરઘેર પ્રભુમય જીવન પ્રકટાવવું અને સર્વ વિશ્વમાં શુદ્ધાત્મ પ્રભુ જીવનનો રસ વહેવરાવવો એજ ભારતનું ભાવિ સ્વરાજ્ય કર્તવ્ય છે અને વર્તમાનમાં તેવા જ્ઞાન પ્રકાશથી સર્વ વિશ્વની એકતાના ધ્યેયે પ્રવર્તવું હવે આત્મજ્ઞાનપર વિશ્વને મૂકે એવા પ્રભુ મહાવીરદેવની ભક્તિથી જ્ઞાનીઓ પ્રગટો એટલું ઇચ્છી વિરમું છું ધર્મ સાધના સાધશો

इत्येव ॐ अर्हं महावीर शान्ति ३

મુ. અમદાવાદ   શેઠ દલપતભાઈ ભગુભાઈના વંડામાં

જૈનધર્મ વ્યાખ્યાન

જૈન ધર્મનો સાર અલ્પ શબ્દોમા કથવો તે બે હાથે કરી સાગરનુ માન કાઢવા બરોબર છે જિનોએ ભવ્ય લોકોના ઉદ્ધારાર્થ કથિત ધર્મને જૈનધર્મ જાણવો જૈનાગમ શાસ્ત્રોથી જૈનધર્મનુ સ્વરૂપ અવબોધાય છે

જૈનધર્મનો સાર એ છે કે આત્માને શુદ્ધ કરી પરમાત્મસ્વરૂપ કરવો. અનાદિ કાલથી આત્માની સાથે કર્મપ્રકૃતિનો સયોગ છે કર્મના સયોગનો વિયોગ તે જ મોક્ષ છે પરિપૂર્ણ શુદ્ધાત્મા તે જ પરમાત્મા છે શુદ્ધાત્મા તે જ અરિહત-જિનેશ્વર આદિ નામોથી સબોધાય છે રજોગુણ તમોગુણ અને સત્વગુણ પ્રકૃતિનો મોહકર્મમાં અતર્ભાવ થાય છે પરમાત્મા દેવનો અને જૈનધર્મનો અનુભવ કરાવનાર સદ્ગુરૂ છે સર્વ વીતરાગ પરપર પ્રવહિત ધર્મશાસ્ત્રો, આત્મજ્ઞાનીયોના ઉદ્ગારો તે શ્રુતધર્મ છે સદ્ગુરૂદ્વારા શ્રુતધર્મથી આત્માનુ સ્વરૂપ સમજાય છે શ્રુતધર્મના આલબનથી સમ્યગ્જ્ઞાન અને સમ્યક્ચારિત્ર પ્રગટાવવુ ગુરૂદ્વારા શ્રુતધર્મથી સમ્યગ્જ્ઞાન થાય છે સર્વ ધર્મની દૃષ્ટિયોનો જૈનધર્મમા સમાવેશ થાય છે મહાવીર પ્રભુએ જણાવ્યુ છે કે પ્રકૃતિના ધર્મારોપથી આત્મામા કર્તૃત્વવાદનો અતર્ભાવ થાય છે અને તે કર્તૃત્વબુદ્ધિ સહિત હોય છે પ્રકૃતિથી ભિન્ન આત્મદૃષ્ટિએ આત્મા બાહ્યવિશ્વનો અકર્તા અભોક્તા છે રાગ દ્વેષ રહિત આત્મા થાય ત્યારે તે કેવલાદ્વૈત શુદ્ધ બ્રહ્મરૂપ છે આત્મા પોતાના શુદ્ધ સ્વરૂપે સત્તાએ અદ્વૈત છે પણ પુદ્ગલ કર્મ સહિત જ્યા સુધી છે ત્યા સુધી કર્મની વિશિષ્ટતાની અપેક્ષાએ વિશિષ્ટાદ્વૈત છે આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપે સર્વ આત્માઓ સત્તાએ સિદ્ધ છે તેની સાથે રાગદ્વેષ છતા આત્માને શુદ્ધ અદ્વૈતભાવવોઅને સર્વાત્માઓને શુદ્ધાદ્વૈતભાવે જોવા તેવા સાપેક્ષિક શુદ્ધાદ્વૈતવાદનો જૈનધર્મ દૃષ્ટિમા અતર્ભાવ થાય છે

સત્તાએ આત્મા કથચિત્ અદ્વૈત છે અને આત્માના પર્યાયો કથચિત્ રાગદ્વેષની પરિણતિવાળા હોવાથી દ્વેત છે એમ સર્વ વિશ્વમા સંસારી જીવોમા જોવુ તે કથચિત્ દ્વૈતાદ્વૈતવાદ છે તે દષ્ટિનો સ્યાદ્વાદ દષ્ટિએ જૈનધર્મ દષ્ટિમા અતર્ભાવ થાય છે આત્મા, સાત્વિકવૃત્તિએ વિષ્ણુ છે અને રજોગુણવૃત્તિ સહિત બ્રહ્મા છે અને તમોગુણવૃત્તિ સહિત રૂદ્ર છે ત્રણ વૃત્તિના ભેદે આત્માને બ્રહ્માદિનામોપાધિવાળો કહેવો તે એક રીતે કર્મસહિત આત્માનુ વર્ણન હોવાથી તથા રેચકપૂરક કુભક ને અનુક્રમે ૩ મહાદેવ-બ્રહ્માવિષ્ણુ નામ આપવા તે જૈનધર્મ દૃષ્ટિએ તેનો પ્રકૃતિ પ્રાણમા અતર્ભાવ થાય છે પ્રકૃતિ અને પ્રાણનો પુદ્ગલ દ્રવ્યમા સમાવેશ થાય છે તેથી તે જૈનદર્શનમા અતર્ભાવ પામે છે સાખ્યે કથેલી પુરૂષ અને પ્રકૃતિનો આત્મા અને પુદ્ગલ દ્રવ્યમા સમાવેશ થાય છે જ્ઞાનરૂપ વિષ્ણુ-ચારિત્રરૂપ મહાદેવ અને સમ્યક્ત્વ દર્શનરૂપ બ્રહ્માનો શુદ્ધાત્મામા અતર્ભાવ થવાથી જૈનધર્મ દર્શનમા તેનો અતર્ભાવ થાય છે સાખ્ય અને વૈશેષિક દર્શનનો નયોની અપેક્ષાએ જૈનધર્મ દર્શનમા અતર્ભાવ થાય છે આત્મા તે અલા છે અને મોહ ને શયતાન છે અને કર્મ છે તે કિસ્મત્ છે શુદ્ધ મન તે પયગબર છે શુદ્ધ હૃદયમા આત્માનો પયગામ ઉતરે છે આત્મારૂપ અલ્લાહના સદ્વિચારો તે વહીયો છે અને તે વહિયોનુ ઝીલનાર શુદ્ધ મન તે પયગબર છે હૃદયરૂપ મક્કા છે તેમા મોહબુદ્ધિ વૃત્તિયો એજ પશુઓ છે તેની કુર્બાની કરવાની છે આત્મારૂપ અલ્લામા લયલીન થનારને પુનર્જન્મ નથી એમ આધ્યાત્મિક દષ્ટિએ મહોમ્મદેન ધર્મનો જૈનધર્મમા અતર્ભાવ અનાદિકાળથી છે આત્મા તે પ્રભુ છે અને ભક્તિવાળુ મન તે ઇશ્વરનો પુત્ર ઇશુ છે તે ધ્યાનરૂપ ફાસીએ ચઢે છે અને મરી જાય છે પશ્ચાત્ પ્રભુ જીવને પ્રભુમય બની પુન શુદ્ધાત્મ સગીથે જીવન્મુક્ત દશા સુધી રહે છે એમ જાણતા ખ્રોસ્તિ દર્શનનો નયોની અપેક્ષાએ જૈન દર્શનમા સમાવેશ થાય છે જડ અને બ્રહ્મની બહાર ધર્મ નથી નિમિત્ત કારણની અપેક્ષાએ

જડમા ધર્મનો ઉપચાર થાય અને ઉપાદાનની અપેક્ષાએ આત્મામા આત્માનો ધર્મ છે એમ બન્ને પ્રકારના ધર્મથી અધિકારી અશે અશે સર્વધર્મો અને તેની દૃષ્ટિઓનો જૈનધર્મમા અતર્ભાવ થાય છે એમ જે જાણે છે તે સમ્યગ્દૃષ્ટિ જૈન છે અને જડને પણ આત્મધર્મ પ્રગટાવવામા અનેક નિમિત્ત સાધન તરીકે જે વાપરે છે તે ચારિત્ર ધારક જૈન છે સર્વ વિશ્વનો આત્માનદ પ્રગટાવવા માટે જે ઉપયોગદૃષ્ટિએ ઉપયોગ ધારે છે તે જૈન છે અને તેની પ્રવૃત્તિયો અને કૃતિયો જૈનધર્મ છે રાગદ્વેષને જીતવામા બાહ્યનિમિત્ત કારણરૂપ જે ધર્મ છે તે નિમિત્તકારણરૂપ જૈનધર્મ છે અને આત્માના શુદ્ધસ્વાભાવિક ગુણોનો આવિર્ભાવ કરવા ક્ષમાદિ વ્રતાદિ માનસિક વિચારણાઓ-પ્રશમ્ય ભાવો તે આતર ઉપાદાન શુદ્ધિ હેતુભૂત સાત્વિક જૈનધર્મ છે અને આત્માના જ્ઞાન અને આનદ ગુણનો પ્રકટભાવ તે જિનધર્મ યાને વીતરાગ પ્રભુધર્મ છે આ માને શુદ્ધ કરવા જે જે વિચારાચારો સેવવા તે જૈનધર્મ છે દેવગુરૂ ધર્મની શ્રદ્ધા ધારણ કરવી તે જૈનધર્મનો દર્શનરૂપ પાયો છે જૈનધર્મમા સર્વધર્મનો અતર્ભાવ થાય છે પર્યાયાર્થિકદૃષ્ટિની મુખ્યતાવાળા બુદ્ધ દર્શનનો નયોની અપેક્ષાએ જૈનધર્મમા અતર્ભાવ થાય છે આકાશથી અનતગુણ વ્યાપક જૈનધર્મ અને જિનધર્મ છે આત્માના સદ્‌ગુણોનો આવિર્ભાવ કરવો અને સર્વ પ્રકારના દુર્ગુણોનો સહાર કરવો એજ જૈનધર્મનો સાર છે જડમા સુખ નથી પણ આત્મામા સુખ છે એવી દૃષ્ટિ પ્રગટતા બહિરાત્મા તેજ અતરાત્મા થાય છે અન્તરાત્મા મોહની સાથે યુદ્ધ કરી, અજ્ઞાન મોહનો નાશ કરે છે ત્યારે તે પરમાત્મા અર્હત્‌સિદ્ધ થાય છે આત્મા તેજ પરમાત્મા છે આત્મા જ્યારે કર્મનો નાશ કરે છે ત્યારે તે શુદ્ધાત્મા પરમાત્મા જાણવો વિશ્વમા ભિન્ન ભિન્ન દેશમા અનેક જાતના મનુષ્યો હોય છે તેઓના આત્માઓને જ્ઞાનદર્શન ચારિત્રમય જણાવવા અને તેઓને શુદ્ધ પ્રેમી જ્ઞાની ભક્ત, આશાતૃષ્ણાથી મુક્ત બનાવવા જે જે ઉપાયો કરવા કરાવવા અને તેઓને સર્વ પ્રકારના દુ ખથી મુક્ત કરવા પુરૂષાર્થ

કરવો તે જૈનધર્મ છે જ્ઞાન, ભક્તિ, સેવા, ક્રિયા, ઉપાસના, નીતિ દયા, સત્ય, અસ્તેય, બ્રહ્મચર્યઆદિ અનેક ધર્મ યોગો તે જૈનધર્મ છે જ્યા આત્મા છે ત્યા અવશ્ય અલ્પ અધિકારો સદ્વિચાર અને સદાચારરૂપ જૈનધર્મ ખીલવવા માંડેલો હોય છે રજોગુણી તમો ગુણી અને સાત્વિકગુણી પ્રકૃતિ ભેદે જૈનધર્મનો તરતમ યોગે બાહ્યો પાધિએ સાપેક્ષ દૃષ્ટિએ ભેદ છે મોહાદિ સર્વ પ્રકૃતિયોને હણવા માટે ચારે આશ્રમોની પ્રકૃતિ સબધે ગૃહસ્થાવાસ તથા ત્યાગા વાસની જરૂર છે આત્માને આત્મસ્વરૂપે અનુભવતા જિન વીતરાગ મહર્ષિદશા પ્રગટે છે પશ્ચાત્ આત્મા ત્રણ પ્રકૃતિરૂપ વિશ્વાતીત થાય છે જૈનધર્મનો સાર એ છે કે ગૃહસ્થદશામા સમ્યક્ત્વપૂર્વક બાર વ્રત અગીકાર કરવા અને બને તો તેથી અનતગુણ ઉત્તમ ત્યાગીના પચ મહાવ્રત અગીકાર કરવા શ્રાવકના બાર વ્રત ન અગીકાર કરી શકાય તો એકાદિક વ્રતોને સ્વીકારવા દેશવિરતિપણુ કર્મો-દયથી ન પ્રાપ્ત કરી શકાય તો સમ્યકત્વનો સ્વીકાર કરવો અને દેવગુરૂ સાધુસાધ્વી શ્રાવક શ્રાવિકાની સેવાભક્તિ કરવી અને જિને શ્વર પ્રતિમાદિની પૂજા કરવી-જૈનધર્મથી વિશ્વમા સર્વત્ર ધર્મ રાજ્ય પ્રવર્તે છે જૈનધર્મની આરાધનામા બાહ્યાતર રાજ્યની પ્રાપ્તિ છે જૈનધર્મની આરાધનાથી સર્વ વિશ્વમા સુખશાતિ પ્રવર્તે છે, અને દુ ખ પરતત્રતાનો નાશ થાય છે, દેવગુરૂ ધર્મની આરાધના તેજ જૈન ધર્મનો સાર છે અસખ્ય યોગની આરાધના તે જૈનધર્મ છે નયોની અપેક્ષાએ જૈનધર્મનુ રહસ્ય જે જાણે છે અને હૃદયમા શ્રદ્ધા રાખે છે તે જૈનધર્મી છે શરીરમા રહેલો આત્મા તેજ પરમાત્મા બને છે અને પ્રતિ શરીર ભિન્ન અનત આત્માઓ છે કાલ, સ્વભાવ, નિયતિ, કર્મ અને ઉદ્યમ એ પાચ કારણે સર્વ પ્રકારના કાર્યની સિદ્ધિ થાય છે જીવ, અજીવ, પુણ્ય, પાપ, આસ્રવ, સવર નિર્જરા, બધ, અને મોક્ષ એ નવતત્ત્વ નો આત્મા અને જડ એ બે તત્ત્વમા સમાવેશ થાય છે સદ્ગુરૂ મળતા બહિરાત્મા તે અન્તરાત્મપદને પામે છે ચતુર્દશ ગુણસ્થાનક ઉલ્લઘીને આત્મ તેજ પરમાત્મ સિદ્ધ બને છે

બ્રહ્મચર્ય કાયમ રહેવું જોઈએ, અન્યથા શાસ્ત્રાજ્ઞા તોડવાથી વ્યભિચાર છે અને તેથી સંઘધર્મ સમાજનો નાશ થાય છે નવું વર્ષે એક વાર એમ સંતાનોત્પત્તિ અર્થ પરસ્પરની ધર્મ્ય મરજીએ દેહસંયોગ તે અવ્યભિચાર છે, બાકી વ્યભિચાર છે સ્વપ્નમા સંયોગ તે પણ બ્રહ્મચર્યની હાનિ ભંગ અપેક્ષાએ છે પરસેવો, મહેનત, મન વગેરે દ્વારા શરીરમાથી વીર્ય ન જવું જોઈએ આજન્મવી કુમાર અને કુમારિકાએ નૈષ્ઠિક બ્રહ્મચર્ય વ્રત પાલન કરવુ એ પરમયોગ સાધવાનું હેતુભૂત છે પૃથ્વીપર એક વીર્યનું બિંદુ પણ ન પડે, શરીરમાથી ઉપસ્થ દ્વારા વીર્યનો અધ પાત ન થાય ત્યારે ઉર્ધ્વ રેતા બ્રહ્મચારી ગણાય આવી સ્થિતિમાથી જેટલો દુનિયાના લોકોનો અધ પાત થાય છે તેટલી વિશ્વની પડતી છે દ્રવ્ય બ્રહ્મચર્યની એ પ્રમાણે સામાન્યત વ્યાખ્યા કહી બ્રહ્મચર્યાશ્રમ, ગુરૂકુલાશ્રમ, સાત્વિક આહાર વિહાર અને વિચારથી દ્રવ્ય બ્રહ્મચર્યની રક્ષા થાય છે પાચે ઇન્દ્રિયોના ત્રેવીશ વિષયોમા રાગદ્વેષની પરિણતિ, વિષયોમા મનનુ લપટાવવાપણું તે પંચેન્દ્રિય વિષ લપટતા છે પાચ ઇન્દ્રિયોને રાગથી વિષયમા લપટ આસક્તિ ન થવા દેવી મનને ચામડીરૂપ રંગ ધન વગેરેમા જતુ વારવુ તે ભાવથી બ્રહ્મચય છે દ્રવ્યથી બ્રહ્મચર્ય પાળી શકાય તેથી શરીર આરોગ્ય દીર્ઘ આયુષ્ય વગેરે કાયિક માનસિક શક્તિયો ખીલે છે અને ભાવ બ્રહ્મચર્યથી મોહનો રોધ થતા આત્માની ઉપશમભાવાદિ શક્તિયો ખીલે છે દ્રવ્ય બ્રહ્મચર્ય કરતા ભાવ બ્રહ્મચર્ય અનંતગુણ ઉત્તમ છે ભાવ બ્રહ્મચર્યમા સ્ત્રી પુરૂષ ભોગની વાછા ઇચ્છા પરિણતિ રહેતી નથી ચામડીરૂપ રંગનો મોહ રહેતો નથી જડનો મોહ રહેતો નથી જડભો ાની આસક્તિ તે ભાવ બ્રહ્મચર્યની અપેક્ષાએ વ્યભિચાર છે જડની પરિણતિએ આત્માનુ પરિણમન તે વ્યભિચાર છે, દ્રવ્ય અને ભાવ બ્રહ્મચર્યમા અતિક્રમ વ્યતિક્રમ અતિચાર અને અનાચાર રહિત થવું તે દ્રવ્ય અને ભાવ બ્રહ્મચર્યની સિદ્ધિ છે મનમા સ્ત્રીની આસક્તિ થવી સ્થૂળ

દોષ થવો તે પણ ભાવ બ્રહ્મચર્યનો ભંગ છે દેહમાથી વીર્યને બહાર નીકળવા ન દેવુ તે શારીરિક બ્રહ્મચર્ય છે આત્મા તેજ બ્રહ્મ છે આત્મા તેજ જ્ઞાન આનંદરૂપ છે જ્ઞાન અને આનંદરૂપે પરિણમવુ તે આત્મિક બ્રહ્મચર્ય છે જ્ઞાન અને શુદ્ધાનંદના પરિણામમા ન પરિણમવુ તે દુ ખ છે દુઃખ તે વ્યભિચાર છે, કારણકે તે આત્માનંદનો વિરોધી છે કેવલ જ્ઞાન અને પૂર્ણાનન્દમય યે મસ્ત મહાયોગી થવુ તે પૂર્ણ આત્મિક બ્રહ્મચર્ય છે અને તે શુદ્ધાત્મા પૂર્ણ બ્રહ્મચારી છે એવા આત્મિક પરમાત્મ સ્વરૂપ રમણતારૂપ મહા બ્રહ્મચર્યયોગને લાખોમાથી કોઈક પામે છે લોકો આનંદને માટે વ્યભિચારાદિસેવે છે પણ જ્યારે તેઓને સાચુ જ્ઞાન મળે છે અને મોહ ટળે છે ત્યારે ત્રણ પ્રકારના વ્યભિચારથી મુક્ત થાય છે અહંતા અને મમતારૂપ માયાની બુદ્ધિથી વર્તવુ તે આત્મિક બ્રહ્મચર્યની અપેક્ષાએ વ્યભિચાર છે સમ્યગ્ દૃષ્ટિ આત્મા, ભાવબ્રહ્મચર્યને પામે છે અને તેથી આત્મિક મુક્તિની પ્રાપ્તિ થાય છે દ્રવ્ય બ્રહ્મચર્ય તે સમકિતીને ભાવમુક્તિ માટે હેતુભૂત થાય પણ મિથ્યાદૃષ્ટિયોને હેતુભૂત થતું નથી એ પ્રમાણે દ્રવ્યભાવથી બ્રહ્મચર્ય અને વ્યભિચારનુ સ્વરૂપ જાણી દ્રવ્યથી અને ભાવથી જેટલુ બને તેટલુ બ્રહ્મચર્ય આરાધવા દરરોજ પુરૂષાર્થ કરવો અને પ્રમાદોને પરિહરવા કોઇ સ્ત્રીથી દૂર રહે અને બીજી રીતે અયોગ્ય કાયા મનવાણી વ્યાપારથી શરીર વીર્યનો ઝરો ખાલી કરે તેથી બ્રહ્મચારી ગણાય નહી માટે એવુ સ્વરૂપ સમજીને બ્રહ્મચારી તરીકે ગણાતા ત્યાગીઓએ દ્રવ્ય અને ભાવથી બ્રહ્મચયનો ખ્યાલ કરી દંભમાન ત્યજી લઘુતા સરલતા ધારી સત્યથી વર્તવુ સર્વ વિશ્વમા દ્રવ્યભાવ બ્રહ્મચર્યની મુક્તિના દરવાજા ઉઘાડા છે તેમા ભવ્યો પ્રવેશો. સકલ વિશ્વનો ઉદ્ધાર હેતુભૂત દ્રવ્ય અને ભાવ બ્રહ્મચર્ય છે બ્રહ્મરૂપ શુદ્ધાત્મ સ્વરૂપમા ચરવા માટે કાયિક વીર્ય અને માનસિક વીર્યનું રક્ષણ કરવા માટે આશા, તૃષ્ણા વાસના, કીર્તિ, અપકીર્તિ, પ્રતિષ્ઠા, ઇચ્છાઆદિ સર્વ પરપરિણતિરૂપ પરસ્ત્રી છે તેની સંગતિથી ભાવબ્રહ્મચર્યની પ્રાપ્તિ નથી પર પરિ-

ણુતિરૂપ સ્ત્રીનો સગ કરનાર બાહ્યથી બ્રહ્મચારી છતા ભાવથી વ્યભિચારી છે ક્રોધ માનમાયા લોભ કામાદિપર પરિણુતિ જે તેની સગતથી વ્યભિચાર છે દ્રવ્ય વ્યભિચારના ત્યાગથી શરીરની શુદ્ધિ થાય છે અને ભાવ વ્યભિચારના ત્યાગથી મનની અને આત્માની શુદ્ધિ થાય છે દ્રવ્યથી અને ભાવથી બ્રહ્મચર્ય પાળવા માટે યથાશક્તિ પુરૂષાર્થ કરવો પુરૂષોએ અને સ્ત્રીઓએ ગૃહસ્થાવાસમા એક શય્યાએ દરરોજ સૂઇ રહેવુ તે પણુ એક દૃષ્ટિએ વ્યભિચાર છે બાલલગ્ન પણુ કાયિક માનસિક વ્યભિચાર છે વૃદ્ધ લગ્ન પણુ કાયિક અને માનસિક વ્યભિચાર છે પરસ્પર એકબીજાની મરજી વિરૂદ્ધ અને ધર્મમાર્ગથી ભ્રષ્ટ થઇ વર્તવું તે પણુ વ્યભિચાર છે આત્માના તાબે મનવાણી કાયા ન રહે અને અધર્મ્ય રીતે વિષયોમા મન વાણી કાયાની પ્રવૃત્તિ થાય તે પણુ વ્યભિચાર છે જડ વિષયોમા હદબહારની ઇચ્છા અને મનવાણી કાયાનો દુષ્ટાસક્તિથી અતિ વ્યાપાર તે વ્યભિચાર છે અધર્મ્ય કષાયથી મનવાણી કાયાથી થતી પ્રવૃત્તિ તે વ્યભિચાર છે આત્માનો આત્માના જ્ઞાનાનન્દસ્વરૂપે રમવાનો સ્વભાવ છે અને પરપરિણુતિમા રમવું તે આત્માનો ધર્મ નથી છતા પરપરિણુતિમા રમવુ તે વ્યભિચાર અધર્મ છે, તેથી ચતુર્ગતિમા વારવાર જન્મ મરણુ કરવા પડે છે શુદ્ધ નિશ્ચય નયની દૃષ્ટિએ શુભાશુભ પરિણુતિ, શુભાશુભ પ્રકૃતિના ભોગની ઇચ્છા તે પરસ્ત્રી છે તેની સાથે રમવુ તે વ્યભિચાર છે, અને આત્માની શુદ્ધ ચેતના પરિણુતિની સાથે રમવું તે સ્વધર્મ છે એમ અધ્યાત્મજ્ઞાનદૃષ્ટિએ અવબોધવુ એવુ જાણીને પૂર્ણાનદ રમણુતારૂપ આત્મ બ્રહ્મચર્યની પ્રાપ્તિ માટે જે જે નિમિત્ત બ્રહ્મચર્ય હોય તેનું અવલબન કરવુ દ્રવ્ય બ્રહ્મચર્ય ધર્મને ગૃહસ્થાવાસમા અને ત્યા ાવસ્થામા સાધવા પ્રયત્ન કરવો અને ભાવબ્રહ્મચર્યની અશે અશેપ્રાપ્તિ માટે પુરૂષાર્થ કરવો ભાવબ્રહ્મચર્ય અને દ્ર ય બ્રહ્મચર્યનુ પાલન કરવુ તે ન્હાના બાલકનો ખેલ નથી આકાશમા ચડી શકાય, ઉડી શકાય, પાતાળમા પેસી શકાય, અષ્ટસિદ્ધિ મેળવી શકાય, ઇન્દ્રની પદવી મેળવી શકાય પણુ દ્રવ્ય અને ભાવ

બ્રહ્મચર્યની પ્રાપ્તિ કરવી મહાદુર્લભ છે દ્રવ્ય બ્રહ્મચર્ય અને ભાવ બ્રહ્મચર્ય પાલનમા સ્વરાજ્ય સ્વતત્રતા, મહત્તા, પ્રભુતા, પરમાત્મતા છે નવ વાડથી દ્રવ્ય બ્રહ્મચર્યરૂપ કલ્પવૃક્ષને ઉચ્છેરવો મનવાણી કાયામા જડવાદ પ્રસરેલો જેને હોય છે તે આત્માનુ સુખ મેળવી શકતો નથી આત્માનો પૂર્ણાનન્દ પ્રાપ્ત કરવા માટે દ્રવ્યભાવ બ્રહ્મચર્યરૂપ ત્યાગ વૈરાગ્ય અને પ્રભુરાગ બન્ને સાધન છે આત્મ જ્ઞાનથી દ્રવ્યભાવ બ્રહ્મચર્યની મહત્તા અનુભવાય છે હઠયોગ અને રાજયોગ એ બેનો દ્રવ્ય અને ભાવ બ્રહ્મચર્યમા અતર્ભાવ થાય છે સર્વ વ્રતો નદીઓ સમાન છે અને બ્રહ્મચર્ય સાગર સમાન મહાન્ છે આત્માનન્દ માટે દ્રવ્ય બ્રહ્મચર્ય તથા ભાવબ્રહ્મચર્ય તપસયમ અહિંસા સત્ય યોગરૂપ છે ગૃહસ્થોમા અને ત્યાગી ઓમા જે જે અશે દ્રવ્યભાવથી બ્રહ્મચર્યવ્રતનુ પાલન દેખીએ તે તે અશે તેઓની પૂજ્યતા સ્વીકારીએ વેદીએ, પૂજીએ સમ કિતીને દ્રવ્ય બ્રહ્મચર્ય છે તે આત્માના ભાવગુણોની પ્રાપ્તિ હેતુભૂત થાય છે બ્રહ્મચારીએ બ્રહ્મચર્યની પ્રતિજ્ઞા માત્રથી ન રીજવુ પણ કૃતિથી રીજવુ, પણ વ્યભિચારીપર ખીજવુ નહી અશે અશે વ્યભિચાર અને બ્રહ્મચર્ય એમ બન્ને સાથે દોષ અને ગુણ પ્રથમ અતરાત્મસાધકાવસ્થામા હોય છે દશમા ગુણસ્થાનક પછી શુદ્ધાત્મભાવની અપેક્ષાએ વ્યભિચાર નથી મોહ નથી મોહથી વ્યભિચારીપણુ છે આ કાલમા સરાગધર્મ સયમ ચારિત્ર યોગ ભક્તિ સેવા જ્ઞાન વગેરે છે તેથી દોષ લાગે તેનું પ્રતિક્રમણ કરવુ અને દેહમન આત્માની શુદ્ધિ કરવી આ કાલમા ઉપશમ અને ક્ષયોપશમભાવે બ્રહ્મચર્ય છે તેથી દોષ લાગે તેથી પ્રતિક્રમણ દરરોજ કરી દ્રવ્યભાવ બ્રહ્મચર્યમા સ્થિર રહેવુ દોષીની નિંદા ન કરવી વ્યવહારથી પ્રભુ મહાવીર દેવે બ્રહ્મચર્યની મર્યાદા દર્શાવી છે તેમા સ્થિર થવુ અને દભત્યાગી સત્ય સરલતાથી વર્તવુ કે જેથી આત્માની શુદ્ધિ થતા આત્માનદ પ્રગટ થાય ભાવબ્રહ્મ ચર્ય વિના કોઇની મુક્તિ થઈ નથી અને થશે નહી ચામડીનો મોહ અને ચામડી ઉપરનો મોહ જીત્યો ત્યારે ગણાય

કે જ્યારે આત્મા બે વર્ષના બાલકની પેઠે નિષ્કામ ચેષ્ટા વૃત્તિવાળો બની જાય અને ઉપસ્થદ્વારા આંખદ્વારા અને મનદ્વારા વિકારવૃત્તિ ચેષ્ટાનો બિ કુલ અભ વ થઈ જાય, એવી દશા ન થાય ત્યા સુધી સદ્ગુરૂથી તથા નિમિત્તથી દૂર ન રહેવુ ગૃહાવાસમા પ્રવેશ કરેલા ઓએ પરસ્ત્રીનો સર્વથા ત્યાગ અને કન્યાવિક્રય, વરવિક્રય-બાલલગ્ન, વૃદ્ધલગ્ન-રોગીલગ્ન રાક્ષસી વિવાહ વગેરે દોષોનો ત્યાગ કરીહ પવી જીવન શુદ્ધાત્માની પ્રા સ માટે જાણી વહન કરવું તરવારની ધારપર ખેલ ખેલવાના જેવો ગૃહસ્થાશ્રમ છે આત્મજ્ઞાન, ભક્તિ, નેવા અને નિર્લેપકર્મથી ગૃહાવાસમા ઉપર પ્રમાણે સ તાનોત્પત્તિ વિનાના બાકીના કાળમા સ્વસ્ત્રીત્યાગ અને અ તરથી પરપરિણુતિનો ત્યાગ કરવા ક્ષણે ક્ષણે આત્મોપયોગી રહેવુ. કોઈની ટીકા ન કરવી પણ આદર્શરૂપ બનવા પોતે બાહ્યાતર શુદ્ધિ ધારવી બ્રહ્મ ચર્ય સબ ધી પૂર્વે પણ એકવાર લખવામા આવ્યું છે, રૂબરૂમા ઘણી વખત ઉપદેશ દીધો છે, હવે તો વર્તવાનુ બાકી છે આત્મ જ્ઞાનથી જે આત્મામા આન દની શ્રદ્ધા ધારણુ કરે છે તે બ્રહ્મચર્યની ઉપયોગિતા સમજે છે આત્માના શુદ્ધોદેશથી વર્તવુ દ્રવ્ય બ્રહ્મ ચર્યથી આત્માના ગુણો પ્રગટ થાય છે અને તેથી જ્ઞાન ધ્યાન સમાધિમા પ્રભુ સરખી સહાય મળે છે કામના વિચારોને મનમા ન પેસવા દેવા બ્રહ્મચર્યનું પાલન થાય એવો આહાર વિહાર તથા વિચાર તથા સત્સ ગતિ કરવી વીર્યહીનથી આત્મા પ્રાપ્ત થઈ શકતો નથી એકવાર આત્મરસ મળ્યા પછી બાહ્યરસમા રસબુદ્ધિ રહેતી નથી સર્વ વિશ્વના લોકોનું સત્યરાષ્ટ્ર બ્રહ્મચર્ય છે તેને સર્વ લોકો પ્રાપ્ત કરો એવી મારી આતર સ્ફૂરણા છે એ જ ધર્મલાભ તથા ભાઈ દલસુખ તથા મણિલાલ તથા ભોગીલાલ તથા શા રાયચ દભાઈ સ્વચ દ વગેરેને ધર્મલાભ.

इत्येवं ॐ अर्ह महावीर शान्ति ३

સ ૧૯૭૮ ઉત્તરાયણ

લેખક બુદ્ધિસાગર મુ૦ રાધેજા

મુકામ વિજાપુર ત્રણ સુશ્રાવક શા મોહનલાલ જેશીંગભાઈ શા વાડીલાલ દલસુખ શા પોપટલાલ કચરાભાઈ શા ભીખાભાઇ કાલીદાસ શા ભોગીલાલ અમથા શા. ચંદુલાલ ગોકલભાઈ યોગ્ય ધર્મલાભ વિશેષ-પત્રથી સમાચાર જાણ્યા અહીંથી પ્રાય લોદરા-શા રામચંદભાઈ રીખવદાસના ઉઝમણાપર ભાઇ, બબલ ઘહેલાભાઈ તથા છનાલાલની વિનતિથી મહા સુદિ પાચમપર આવવા વિચાર છે ઉદ્યાપનનું મૂલરહસ્ય લોકોના સમજવામા આવે તો જૈનો જ્ઞાનનો પ્રકાશ થાય એવા માર્ગો વિશેષત ગ્રહણ કરી શકે હાલમા સાધુઓપરથી લોકોની રૂચિહઠતી જાય છે તેનું કારણ અગીતાર્થ સાધુઓનો વિહાર અને અગીતાર્થનો ઉપદેશ તથા તેઓના દ્રવ્યક્ષેત્ર કાલભાવ જ્ઞાનનું અજ્ઞત્વ છે ગીતાર્થ ગુરૂ સૂરિના ઉપદેશમા વિશ્વાસ લાવવો સામાન્ય ક્રિયા માત્રના જાણકાર અજ્ઞસાધુઓનો ઉપદેશ શ્રવણ ન કરવો અને તેઓના વિહાર આદિની પ્રશંસા પુષ્ટિ ન કરવી ચાર પ્રકારના અનુયોગી સ્વપર અધ્યાત્મજ્ઞાનાદિ શાસ્ત્રોના અનુભવી ધર્માચાર્યની સલાહ પ્રમાણે સર્વ ધર્મ કર્મની પ્રવૃત્તિ કરવી, પરંતુ ગાડરિયા પ્રવાહે ન પ્રવર્તવુ પ્રભુની પ્રતિમાની ગુણોની પ્રાપ્તિ માટે પૂજા કરવાની શ્રદ્ધાથી પૂજા પ્રવૃત્તિ દરરોજ કરવી ગીતાર્થ સદ્ગુરૂને પૃચ્છા કરી શંકાઓનું સમાધાન કરવુ એકલવિહારી સાધુની સગતિ ન કરવી અને સગતિ કરવી હોય તો ધર્માચાર્યગીતાર્થ ગુરૂની આજ્ઞા લેઈ કરવી સેંકડો અન્ય પુસ્તકોપર વિશ્વાસ ન મૂકવો ગીતાર્થ ગુરૂના બોધપર વિશ્વાસ મૂકવો અનાદિકાલથી જૈનધર્મ છે અને અનતકાલ પર્યંત જૈનધર્મ રહેશે દેવગુરૂ જૈનધર્મની શ્રદ્ધા ઉઠે એવા મનુષ્યોની સગતિ ન કરવી નાસ્તિકોના ઉપદેશમા વિશ્વાસ ન મૂકવો સદ્ગુરૂનાપર પૂર્ણ વિશ્વાસ મૂકવો એવા વિશ્વાસને કોઈ અધ

વિશ્વાસ યા દૃષ્ટિના ઢકે તો તેથી તેનું કહ્યું માન્ય ન કરવું જૈન શાસ્ત્રોને ગુરૂગમથી સમજવા કે જેથી અવળુ પરિણમન ન થાય જૈનધર્મ શાસ્ત્રો ચાલણીની પેઠે ચળાશે હાલ સંક્રાન્તિયુગ ચાલે છે તેથી અનેક શુભાશુભ પરિવર્તનો થશે તેથી ગીતાર્થ સદ્ગુરૂના પૂર્ણ વિશ્વાસ વિના ગમે ત્યં ધર્મશ્રવણ કરવાથી ભક્તિનુંતત્ત્વ અને હિતાચરણતત્ત્વ ઘટી જશે ગુરૂની સ્થાપના સ્થાપીને તેની આગળ સામાયિક કરવું કોઇના ભરમાવ્યાથી ભરમાઈ ન જવું અને ગુરૂને હૃદયનું સર્વ નિવેદન કરી મનવાણી કાયાથી શુદ્ધ શ્રદ્ધાચરણ ધારણ કરવું શ્રદ્ધા અને પ્રેમ વિના આત્માનો અંશ માત્ર પણ વિકાસ થવાનો નથી હાલમાં ધર્મના નામે અનેક સુધારા થવાના પ્રસંગો જૈનો ઉભા કરશે પણ સત્યનો અનુભવ કર્યા વિના પ્રાચીન છંડવું નહિ અસલ કાયમ રાખીને વિકારી રૂપનો ત્યાગ કરવો એ સત્ય સુધારો છે આત્માની શુદ્ધિ કરવા માટે હાલમાં ગીતાર્થગુરૂ સમાન કોઇ આલંબન નથી ઘડીઘડીમાં ગુરૂ બદલનારા અને જ્યાં ત્યાં ગુરૂની બુદ્ધિ ધારણ કરનારા વસ્તુતઃ ગુરૂને જાણતા નથી સમ્યગ્ દૃષ્ટિદાયક ગુરૂ ગમે તેવા સંયોગોમાં ભવોભવ એક સરખા એક ગુરૂ તરીકે કાયમ રહે છે ગીતાર્થ ગુરૂની આજ્ઞા વિચારોપર અજ્ઞાન દશામાં જે શ્રદ્ધા તેજ શ્રદ્ધા છે અને કદાપિ જે પ્રેમ ન ટળે તે ગુરૂ પ્રેમ છે ગુરૂના આશયો ન સમજાય તત્કાલે શ્રદ્ધા રાખવી તે શ્રદ્ધા છે ભક્ત લોકોના ભોજન પાણીથી ગુરૂની ધર્મશક્તિ વધે છે નાસ્તિકો વગેરેનું ભક્તિ વિનાનું ભોજન ગુરૂઓ કરતા નથી નાસ્તિકો ધર્મથી ચલાયમાન બુદ્ધિ થાય એવા ઉપદેશો પુસ્તકો રચે તેનું અવલંબન ન કરવું પ્રમાણિકપણે વર્તવું ગુરૂ જ્યાં રહેલ હોય યા વિચરતા હોય ત્યાં વારંવાર જવું પ્રાણ જાય તો પણ ગુરૂની નિંદા સુણવી નહિ અને કદાપિ દેવતાઓ ગુરૂની શ્રદ્ધાથી ભ્રષ્ટ કરવા ગુરૂનું રૂપ ધારણ અનેક ખરાબ ચેટાઓ દેખાડે તો પણ ગુરૂની શ્રદ્ધા ભક્તિથી અંશ માત્ર ચલાયમાન ન થવું ગુરૂના સદ્વિચારોમાં પૂર્ણશ્રદ્ધા રાખવી ગુરૂની આત્મિક ચેષ્ટામાં વિપરિત બુદ્ધિ શંકા થાય તો

વિનય પ્રેમથી ગુરૂને મન નિવેદવુ અને ગુરૂ માટે સર્વથા અર્પાઈ જવુ એજ ધર્મની પૂર્ણ પ્રકટતા કરવાનુ પુષ્ટાલબન છે
ઇત્યેવ ॐ अर्हं महावीर शान्ति ३

પોષવદિ ૧

લેખક બુદ્ધિસાગર મુ૦ રાવેજા

શ્રી અમદાવાદ તત્ર શ્રદ્ધાવત દયાવત દેવગુરૂ ભક્તિકારક સુશ્રાવક શેઠ કેશવલાલ લલ્લુભાઈ રાયજી તથા શેઠ અમૃતલાલ લલ્લુભાઇ આદિ યોગ્ય ધર્મલાભ વિ અમદાવાદથી વિહાર કરીને પેથાપુર, ઉવારસદ થઈને આજ આ તરફ આવવાનુ થયુ છે ધર્મ સાધન કરશો આત્માનુ શુદ્ધ સ્વરૂપ સમજીને તેમા આત્મોપયોગ ધારણ કરવો આત્મજ્ઞાન વિના મુક્તિ નથી દેવગુરૂ ધર્મની સેવા ભક્તિથી હૃદયની શુદ્ધિ થાય છે દેવગુરૂ ધર્મમા જે પ્રેમ પ્રગટે છે તે પ્રશસ્ય પ્રેમ છે દેવગુરૂ ધર્મની શ્રદ્ધા અને પ્રેમથી યોગની ભૂમિકા દૃઢ થાય છે આસક્તિનો નાશ કરનાર યોગ છે સર્વ પ્રકારની આસક્તિથી મુક્ત થૈ કર્તવ્ય કાર્ય કરવા તે યોગ છે આત્મસાક્ષીભાવે બાહિરનુ સર્વ દેખવુ અને ધર્મકર્મ કરવુ તે નિસગ કર્મયોગ છે હુ કર્તા છુ, હુ ભોક્તા છુ, સર્વ મારૂ છે અને હુ જ છુ એવી અહમમત્વ બુદ્ધિ વિના કર્મમા અકર્મત્વ છે હુ સદ્ગુણી છુ અને બીજા દોષી છે, હુ કરી શકુ છુ અન્યો નથી કરી શકતા, એવી મનની સકલ્પ વિકલ્પદશા છે ત્યા સુધી નિર્વિકલ્પ આત્મસ્વરૂપનો આનદ પ્રગટતો નથી એમ જાણી જેઓ આત્મામા મનનો લય કરે છે તે જીવન્મુક્ત મહા પુરૂષો છે જ્ઞાન અને આનદ તેજ શુદ્ધાત્મા છે આત્માની જે જે અશે શુદ્ધિ તે તે અશે આત્મધર્મ છે સર્વ વર્ણ ગધરસ સ્પર્શમય પુદ્ગલ દ્વારા આનદ ભોગવવાની બુદ્ધિ તે ભ્રાંતિ છે પુદ્ગલ જડવસ્તુની કલ્પાતી લક્ષ્મી આદિની માયામા ઉચ્ચત્વ કલ્પવુ તે ભ્રાંતિ છે

જડલક્ષ્મી આદિના સયોગે આત્મા મોટો નથી તેમ તદ્‌ભાવે આત્માલઘુ પણ નથી પુણ્યકર્મ અને પાપકર્મના ઉદયમા આત્માનુ શુભત્વ અને અશુભત્વ કલ્પવુ એ ભ્રાતિ છે એમ જાણી બાહ્ય સુખ દુખમા જે આત્મમોહ ધારતો નથી તે આત્મજ્ઞાની છે આત્માનુ નામરૂપ નથી નામરૂપના મોહરહિત આત્મોપયોગે અતરમા વર્તવુ અને બાહ્યમા નામરૂપના મોહરહિત વર્તવુ મોહસહિત દશા તે બહિરાત્મદશા છે નટ જેમ બાહ્યથી અનેક વેષરૂપ નામ ચેષ્ટા ધારણ કરી નાટક કરે છે પણ વસ્તુત તે સર્વ પ્રકારના નામરૂપથી પોતાને ભિન્ન માને છે અને બાહ્યરૂપ નામમા મોહ પામતો નથી તેમ જે કર્મના શુભાશુભ ભાવ પ્રયોગથી શુભાશુભ દશાના નાટક ખેલો કરે છે (કર્મથી કર્યા વિના કોઈનો છૂટકો થતો નથી) પણ જે તેમા પોતાના આત્માને નિસગ જાણી પ્રવર્તે છે તે માયાસાગરને તરી પેલીપાર જાય છે શુભાશુભ પ્રારબ્ધ કર્મોના ભોગમા જે નિર્લેપ વર્તે છે તે આત્મજ્ઞાની છે બાહ્ય શુભાશુભ તે વસ્તુત આત્મદષ્ટિએ કલ્પિત છે તેમા શુભાશુભ બુદ્ધિ ન પ્રગટે એટલે આત્મા પોતાના સ્વરૂપનો અનુભવી થયો એમ જાણવુ બાહ્યમાન અપમાન કીર્તિનિદા વગેરે શુભાશુભ દ્વદ્વની પેલીપાર આત્મસ્વરૂપનુ વેદન છે આ પ્રત્યક્ષ દેખાતી દુનિયા પ્રતિ સમભાવ પ્રગટે એટલે આત્માની જીવન્મુક્તદશા થાય છે મનવાણી કાયાની ક્રિયામા અહમમત્વ બુદ્ધિ પ્રગટતી વારવી એટલે આત્મામા મુક્તિનો સાક્ષાત્ અનુભવ થાય છે પોતાના કલ્પાયેલા નામરૂપમા આત્મા નથી નામરૂપમા વસ્તુત આત્મા નથી એમ પૂર્ણ નિશ્ચય કરીને દુનિયાની સજ્ઞા, વિષયસજ્ઞા, વાસનાઆદિ સજ્ઞાઓથી મરી જવુ તે દેહથી જીવતા જીવન્મુક્તિ છે અને એ આત્મજ્ઞાની મરજીવાનીદશા છે તથા એ રાજયોગીની દશા છે આત્માનો સાક્ષાત્ અનુભવ સ્વય આત્મા કરે છે ત્યારે ચતુર્દશ રાજલોકમા ન માય એટલો બધો પૂર્ણાનદ પ્રગટે છે આત્માસ્વય આત્માને પામે છે ત્યારે સ્વય પરમાત્મા બને છે એવી અનુભવદશા પડેલા વૈરાગ્ય અને ઉદાસીનતા

પડે છે વૈરાગી આત્માને પામવા પુરૂષાર્થ કરનાર છે પણ વ્રત વૈરાગ્યદશામા તે આત્માનદ અનુભવી શકતો નથી તેથી તે શોકી વિયોગી જેવી જડભોગી અને આત્મજ્ઞાનયોગીની વચ્ચમાની દશા અનુભવે છે પુદ્‌ગલાનદના હેતુઓ ત્યાગવાની ત્યાગદશા તથા વિષયોપર વૈરાગ્યદશાથી સાધક આત્માનદ પામવા પ્રયત્ન કરે છે અને જ્યા સુધી તે આત્માનદ પામ્યો નથી ત્યા સુધીની વચલી દશા તે ત્યાગવ્રત વૈરાગ્યદશા છે ત્યાગ વૈરાગ્ય વ્રતદશા તે ભરદરિયાના મધ્યવર્તી નાવની દશા જેવી દશા છે ત્યાથી શ્રદ્ધા પ્રીતિથી ભ્રષ્ટ થતા પુન પુદ્‌ગલાનદ તરફ પણ પાછુ પડાય છે એક દાર આત્માનદનો સ્વાદ મળતા પશ્ચાત્ બાહ્ય સર્વ રસની ભ્રાતિ ટળે છે અને પત્ની જેમ પતિવિયોગથી દુઃખી થએલી જ્યારે પતિને પામે છે ત્યારે આનદથી મસ્ત બને છે તેમ આત્મા પણ સર્વ દુઃખમય શોકની પેલીપાર જાય છે પત્ની જેમ પતિના વિયોગમા પતિપર પત્ર લખે છે, પતિનુ ધ્યાન ધરે છે, વ્રત કરે છે, મોજ શોખની વસ્તુઓનો ત્યાગ કરે છે, ઉદાસીન વૈરાગિણી ત્યાગિની થાય છે, પતિના વિયોગે રૂવે છે પણ જ્યારે તેના પતિ તેના ઘેર પધારે છે એટલે પૂર્વની ધ્યાન વૈરાગ્ય આદિવિયોગ દશાનો અનુભવ કરતી નથી પતિ મળ્યા પછી પતિનુ શુ ધ્યાન? અને વ્રત ત્યાગ ક્યા? તેમ આત્મા જ્યારે પોતાના શુદ્ધાત્મ સ્વરૂપને પામે છે, ચેતના જ્યારે આત્મપતિને શુદ્ધાદ્વૈતભાવે મળે છે અને કેવલ અદ્વૈતપણુ અનુભવે છે ત્યારે આત્મા તેજ પરમાત્મભાવે વ્યક્ત થાય છે તેથી ત્યા તપજપ વૈરાગ્ય ત્યાગવ્રત વગેરે કઈ રહેતુ નથી પોતાના આત્માનો જ્યા પોતાને સાક્ષાત્કાર અનુભવાય છે તેજ પ્રભુની પ્રાપ્તિ છે એવી પરમેશ્વરની પ્રાપ્તિ થતા અપર પાર આનદ સાગરની લ્હેરો ઉછળે છે પછીથી શરીર છતા બાહિરથી ત્યાગીનો વેષ છતા પશ્ચાત્ વચલી દશા અને તેની ક્રિયા રહેતી નથી અને વચલી દશાનુ મન પણ રહેતુ નથી એવી આત્મદશાની ઝાખી કઇ કઈ વેદાય છે પણ તેની બીજાને તે દશા થયા વિના ઝાખી કરાવી શકાય નહિ વાણીથી કહેતા અન્યને

તે દશા ન થાય ત્યા સુધી અનુભવ ન આવે દુનિયાના લોકો ગમે તેમ માને અને લોકવાસનાથી ગમે તેમ બોલે પણ આત્માન દ દશા ક્ષયોપશમની હોય છે તેવી દશા વારવાર આવે છે અને જાય છે છતા તે દશાનો આનદરસ તેજ આત્મા છે એમ પરિપૂર્ણ નિશ્ચય થયો છે તેથી પૂર્ણાનદમા લક્ષ્ય રહે છે એવી આત્માની ક્ષાયોપશમીય આનદદશાની વારવાર મસ્તી આવવાથી સાધનોમા સાધ્યબુદ્ધિ રહેતી નથી તેમજ દુનિયામા મનાવા પૂજાવાનો અને અષ્ટ સિદ્ધિયોની પ્રાપ્તિનો બિલકુલ મોહ થતો નથી દેવલોક પ્રાપ્તિનો રાગ પણ પ્રગટતો નથી આત્માની પરિપૂર્ણ શુદ્ધિ એજ મોક્ષ છે તેની પ્રાપ્તિમા સર્વ પ્રકારની કામના રહિતપણે થઇ જવુ આત્માના ક્ષાયોપશમિક આનદ ઝરણાના પ્રવાહક શ્રી આનદઘનજી, ચિદાનદજી અને ઉપાધ્યાયજી છે તેમના હૃદયમા પૂર્ણાનદની ઝાખી થઇ હતી તેઓની નિષ્કામ કરણી તથા અવધૂત મસ્તદશા હતી આત્માના આનદ માટે મગ્નતાની ધૂન જાગ્યા પછી સાસારિક વ્યવહાર કરણીઓ ફર્જ તરીકે થાય છે અને તે દશાની કરણીને નિષ્કામ કરણી કથવામા આવે છે આત્માની મુખ્ય કામના પ્રથમ મોક્ષની જાગે છે તેવી પૂર્ણાનદની કામના પશ્ચાત્ જડવસ્તુઓમા રહેતી નથી પછીથી બાહ્ય વ્યાવહારિક કાર્યો તે કર્મ પ્રેરણાદિથી થાય છે, અને બાહ્યકર્મમા પૂર્ણાનદની કામના નહિ હોવાથી નિષ્કામકર્મ ગણાય છે છતા બાહ્ય આજીવિકાદિ સાધનોની ઉપયોગિતાની દૃષ્ટિએ તે થાય છે અધ્યાત્મ જ્ઞાનની પકવદશા થતા તેનેભવમા અને મુક્તિમા સમભાવ પ્રગટે છે આત્માથી મુક્તિ ભિન્ન નથી આત્માની શુદ્ધિમાટે જ્ઞાનીને બાહ્યાતર વસ્તુઓ હોય છે અજ્ઞાનીને સવરના હેતુઓ પણ આસ્રવરૂપે પરિણામે છે બાહ્યથી અજ્ઞાની અને જ્ઞાનીમા ફેર નથી પણ બન્નેના પરિણામમા અનતગુણ ફેર છે સર્વ પ્રકારના દુખોથી મુક્ત કરનાર આત્મજ્ઞાન છે અને સદાચાર છે ગૃહસ્થાવાસમા અગર ત્યાગાવાસમા આત્માની શુદ્ધિ કરવાપર જેને ખાસ લક્ષ હોય છે તેને ધર્મની પ્રાપ્તિ થાય છે મન અને

ઇન્દ્રિયોમા આત્માધ્યાસ ત્યજવો અને જેટલુ બને તેટલુ આત્માનુ ધ્યાન ધરવુ દેહ કરતા ઇન્દ્રિયોની અને ઇન્દ્રિયો કરતા મનબુદ્ધિની શક્તિ ઘણી છે અને તે કરતા આત્માની અનતગુણી શક્તિ છે તે પ્રગટતા જન્મ મરણની પરપરાનુ કારણ કર્મરૂપ બીજ ટળી જાય છે આત્માનુ સ્વરૂપ જ્ઞાનમા પ્રકાશિત થાય છે તેનો મનમા બુદ્ધિમા અપેક્ષાએ કઇક પ્રકાશ પડે છે અને દેહમા રહ્યો છતોઆત્મા, દેહથી ન્યારો છે તેને પ્રકાશ કરવા દેહશક્તિમાન્ થતુ નથી, આત્માનો જ્ઞાનથી પ્રકાશ થાય છે રજોગુણી તમોગુણી બુદ્ધિનો ત્યાગ કરી સાત્વિકબુદ્ધિ પ્રાપ્ત કરવી આત્મામા રમતી બુદ્ધિ તે શુદ્ધ બુદ્ધિ છે રાગદ્વેષ વિનાનુ આત્મજ્ઞાન તે શુદ્ધજ્ઞાન છે રાગદ્વેષ વિનાનો યોગ તે શુદ્ધયોગ અને તેમા જ શુદ્ધભક્તિ છે એવી દશા આવવા માટે અનુક્રમે ધર્મયોગના પગથીયાપર ચઢવુ જોઇએ ગૃહસ્થદશા છતા નિરાસક્તિથી વર્તવા પુરૂષાર્થ કરવો જોઇએ સસાર વ્યવહારમા નિસગતા અને પ્રમાણિકતાનુ જીવન ગાળવુ જોઇએ સદ્ગુરૂ અને સતસમાગમમા આવી આત્મજાગૃતિમા વારવાર રહેવુ જોઇએ મનવાણી કાયા આહાર આચાર અને વિચારની શુદ્ધિપૂર્વક આત્મશુદ્ધિમા પ્રતિદિન કઇને કઇ આગળ વધવુ જોઇએ અને તેનો અનુભવ પોતાને આપવો જોઇએ એવો વીતરાગ પ્રભુ મહાવીરદેવનો સદુપદેશ છે મનની સકલ્પ વિકલ્પદશાને ટાળવા માટે જે મનવાણી કાયાની પ્રવૃત્તિ તે જૈનપણુ છે અને આત્માની શુદ્ધ ચિદાનદ દશાની પ્રાપ્તિ કરવી તે જિનવીતરાગપણુ છે સર્વ પ્રકારની સકલ્પ વિકલ્પરૂપ મોહદશાથી આત્મા તરફ આવવુ અને મોહદશાને ત્યાગવી તે જૈનદશા છે અનેક સાધનો વાળી જૈનદશા અને એક આત્માની નિર્વિકલ્પદશાનો આનદ પ્રાપ્ત કરવા માટે જેને જે ઘટે અને જે રૂચે તે સાધનથી સાધ્યની સિદ્ધિ કરવા પ્રબલ પુરૂષાર્થ કરવો અને અન્યોની નિદા વગેરેમા ન પડવુ, નિદા કરવી, દોષ દેખવા અને દોષીઓને દેખવા, એ સર્વ મોહવૃત્તિ [illegible] વિકારાદિ કારણો જે ખાસ સસાર

વ્યવહારમા ઉપયોગી છે તે વિના બાકીની માથાકૂટમા ન પડવુ એ ધર્મીનુ કર્તવ્ય છે બીજાની પચાત કરતા આત્માનો ઉપયોગ ભૂલાય તે મોહ છે એવા મોહને મનમા પેસવા ન દેવો મિથ્યા મોહાદિને જીતીને જીવતા આત્મારૂપ તીર્થનો પ્રકાશ કરવો પ્રભુની પૂજા કરતા રહેશો ધાર્મિક પુસ્તકોને વાચશો ચમનલાલ, રતિલાલ, ત્રિકમ તથા નરોત્તમ, મનુ વગેરેને ધર્મલાભ કહેશો નિશ્ચય દૃષ્ટિરૂપ શુદ્ધાત્મ સ્વરૂપનો અતરમા ઉપયોગ રાખીને કર્મયોગ રૂપ વ્યવહારથી વર્તો દરેક બોધ વચનોનો અનુભવ કરવા લક્ષ્ય દેવુ અને જે અનુભવમા ન આવે તે માટે ભવિષ્ય પર વિશ્વાસ મૂકી આધ્યાત્મિક પુસ્તકો વાચશો દેવગુરૂ દર્શન ભક્તિ સેવામા ઉપયોગી રહેશો.

इत्येव ॐ अर्हंमहावीर शान्ति ३

૧૯૭૮ પોષવદિ ૩

લેખક બુદ્ધિસાગર મુ૦ લીંબોદરા

અમદાવાદ તત્ર સુશ્રાવક શેઠ જગાભાઈ દલપતભાઈ તથા શેઠ મણિભાઇ દલપતભાઇ યોગ્ય ધર્મ લાભ, વિશેષ અમદાવાદથી તેરસે વિહાર કરી બીજની સાજરે લીંબોદરે આવવાનુ થયુ છે હવે માણસે થઈ લોદરે રીખવદાસ રામચદ અને ઘેહલાભાઈ રામચદના ઉદ્યાપનોત્સવપર જવાશે

વિશેષ—ઘણી વ્યાપારની ઉપાધિમાથી લક્ષ્ય ઓછુ કરશો ધનાસક્તિથી શાતિ આનદ મળવાનો નથી જે જે અશે નિરૂપાધિપદ્ તે તે અશે ધર્મ છે નદરાજાની સુવર્ણની ટેકરીઓ કોઇના ખપમા આવી નહિ ગરીબ અને લક્ષાધિપતિને સતોષથી

સુખ છે સતોષ વિના યુરોપ અમેરિકા શુ સુખ ભોગવે છે ? ઈન્દ્રિય અને દેહથી સુખ ભોગવવુ એ તો ભ્રાંતિ છે આત્મામા સ્થિરતા વિના શાંતિ નથી શરીર અને ઇન્દ્રિયોને દમવી નાખે તો પણ સત્ય સુખ મળવાનુ નથી અગ્નિમા લાકડા અને ઘી જેમ જેમ વધુ હોમવામા આવશે તેમ તેમ વિશેષ પ્રકારે અગ્નિની જ્વાલાઓ પ્રગટવાની મન અને ઇન્દ્રિયોથી ભોગ ભોગવતા ઈન્દ્ર ચક્રવર્તીયોને પણ સાચી શાંતિ થઇ નથી આશા તૃષ્ણાના પૂરમા તણાતા અશ માત્ર સત્ય સુખ મળવાનું નથી

સ્વયભુરમણ સમુદ્રને કોઈ તરી શકે પણ લોભ સાગરનો કોઇ પાર પામી શકનાર નથી મન મરતા મુક્તિ છે દુનિયામા મનની હારાહાર જીતાજીત છે, અલ્પકાળ જીવવુ અને લાખો વર્ષ ચાલે એટલી ઉપાધિ કરવી એ તે શુ કર્તવ્ય છે ? કોના માટે કેટલી માથાકૂટ ? અનત શકિત લક્ષ્મીનો સ્વામી દેહમા રહેલો આત્મા છે આત્માને પ્રાપ્ત કરતા અનત શાતિ સુખ છે માટે તેમા લક્ષ્ય દેવું જોઇએ તૃષ્ણા સાગરને સૂકવી નાખો સતોષરૂપ અગસ્તિ ક્ષણમા તૃષ્ણા સાગરને પી જાય છે સર્વ પ્રકારની ઉપાધિ એ મનની કલ્પના છે જ્યા મનની કલ્પનાઓ ઉઠતી નથી ત્યા અનત સુખનો પ્રાદુર્ભાવ છે આત્મજ્ઞાનીને આત્મામા ધ્યાન સમાધિથી જે સુખ થાય છે તેનો અનતમો ભાગ પણ સત્તા લક્ષ્મી સ્ત્રી પરિવારથી મળતો નથી માટે જાગ્રત્ થાઓ ચેતવુ પોતાના હાથમા છે સતની ફરજ સત બજાવ્યા કરે છે બાજી હાથમાથી જતી રહેશે ત્યારે પશ્ચાત્તાપ અને દુખ રહેશે માટે ચેતો

બાહ્યમા સુખ માટે જે કરવાનું થાય છે તે અજ્ઞાની મોહીને દુખ માટે થાય છે આત્માની શુદ્ધતામા મુક્તિ છે આત્માની મુક્તિ પ્રાપ્ત કરવા માટે મનુષ્યભવ છે તેને એળે ન ગુમાવો શુદ્ધાત્માનો સાક્ષાત્કાર કરો અને અન્ય લોકોની ઉપકારતામા જીવન ગાળો હજારોમા કોઇ એક પ્રભુનો ભક્ત બને છે મનુષ્ય જન્મની એક ક્ષણ પણ નકામી ન ગાળવી જોઇએ જેઓ નાસ્તિકો

તેઓ તો જીવતા મરેલા છે તેઓ મોહ અજ્ઞાનતારૂપ શયતાનના તાબામા રહેલા છે સદ્‌વિચારોને આચારમા મૂકવા એ જીવતો રોકડો ધર્મ છે આત્માના આનદમા શ્રદ્ધાપ્રીતિ થવી એજ રોકડ નાણુ છે અને આત્માના જ્ઞાનાનન્દ જીવનથી જીવવુ એજ પ્રભુ પરમાત્મ જીવન છે મોહની નિદ્રાથી સૂતેલાઓને વાર વાર બોધ કરવામા આવે તો પણ તે પાછા ઊઇ જાય છે આયુષ્ય ટળતા પછીથી કઇ થઇ શકનાર નથી હરરોજ સામાયિક, પૂજા, ગુરૂ ભક્તિ, સાધુ સમાગમથી આત્માને જાગ્રત કરો. દેખતા છતા આધળા થવુ એ કેમ પાલવી શકે તેમ જાણતા છતા વિષપાન કરવું કેમ સારૂ લાગે ઉપાધિ જેટલી વધારશો તેટલી વધશે લક્ષ્મીથી મળેલુ માન કેટલા દિવસનું, લક્ષ્મીથી આત્માની પ્રભુતા પ્રગટ ન કરી શકાય. લક્ષ્મી જડ છે તેની આત્મા આગળ ધૂલ જેટલી પણ મહત્તા નથી માટે મોહને દૂર કરો અને ધર્મમા પ્રવૃત્ત થાઓ આત્મજ્ઞાનથી જાગૃત થયા પછી આત્માનદ તરફ લક્ષ્ય થવાનુ આત્મામા મ રાખો. આત્મામા મન ધારણ કરતા પશ્ચાત્‌ જે સદ્‌ભૂત ગુણ છે તે પણ પ્રગટવાના અને ઔપચારિક અસત્‌ ભૂત સાત્વિક ગુણો પણ પ્રગટવાના શ્રીકુથુનાથ, શાન્તિનાથ અને અરનાથ પ્રભુએ નાકના લીંટ સમાન પૌદ્‌ગલિક ભોગોને જાણી તેઓથી મુક્ત ત્યાગી થયા હતા અને કેવલજ્ઞાન પ્રગટ કરીને વિશ્વોદ્ધાર કર્યો હતો દશ દષ્ટાતે દુર્લભ મનુષ્ય જન્મ છે મન, વાણી કાયાથી ધર્મના કૃત્યો કરો, ધર્મની આરાધના કરો. પ્રભુ મહાવીર દેવના વચનામૃતોને સદ્‌ગુરૂદ્વારા શ્રવણ કરો બહારની કીર્તિ મોટાઈ તે સ્વપ્નની ભ્રમણા છે આત્માની અને મન વાણી કાયાની શુદ્ધિ તે સત્ય સુધારા છે, બાકી બાહિરના સુધારા તે ભ્રાંતિ છે દેવગુરૂ ધર્મની આરાધના તે આરાધના છે બાકી બીજી વિરાધના છે દેહ ઇન્દ્રિયના મિથ્યા ભોગમા મુઝાઈને જીવવુ તે પશુ જીવન છે એવુ જીવન તો અનતીવાર ભોગવ્યું માટે આત્મ જીવને જીવવા માટે ઉઠો ! જાગૃત થાઓ ! કેમ પ્રમાદ કરો છો ? પોતાના હૃદયમા આત્માનો નિશ્ચય કરો શ્રદ્ધાથી આત્માનો

નાશ થાય છે આત્માની શુદ્ધતા તેજ સત્ય ધર્મ છે ગાડરીયા પ્રવાહે ચાલવુ તેતો પશુની ચાલ છે દુનિયાના માર્ગે તો અજ્ઞો ચાલે છે જ્ઞાનીઓ તો પ્રભુના માર્ગે ચાલે છે દુનિયાને રીઝવી ન રીઝવાય આત્માની રીજમા દુનિયાની ખીજને અમૃત જેવી ગણો. પ્રમાદોને પ્રગટતાવારી ખાસ જૈન ધર્મની આરાધના કરશો શેઠાણી ગગાબેનને ધર્મ લાભ તમારી માતાજીના જેવી પ્રભુ ભક્તિ ગુરૂભક્તિ તમને પ્રાપ્ત થાઓ ધારો તો હજી તમો ઘણુ કરી શકો ઉત્સાહ ખત પુરૂષાર્થથી ધર્મમા પ્રવર્તો

इत्येवं ॐ अर्हंमहावीर शांति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર મુ૦ વિજાપુર

સં ૧૯૭૩

અમદાવાદ તત્ર વૈરાગ્યાદિ ગુણાલકૃત મુનિ દેવેન્દ્રસાગર યોગ્ય અનુવન્દન સુખશાતા વિ તમોએ આગમ શાસ્રો સબધી કેટલીક શકાઓ પુછી તેનો ખુલાસો નીચે પ્રમાણે છે વિ આચારાગ સૂત્રમાં મુખ્યતયા જિન કલ્પીના પાઠો છે અને સ્થ વિર કલ્પીના પણ છે આટલા વસ્ત્ર રાખવા અને આટલા ન રાખવા, અમુક આચાર પાળવા તે ઔપચારિક વ્યવહાર ધર્મની વાત છે તેમા એકાત કદાગ્રહ ન કરવો કોઇ નગ્ન રહે અને સ્થ વિર વગેરે ઉપકરણો દેશકાલાનુસારે આત્મોપયોગમા રહેવા માટે વાપરે તેમા સાધ્યોપયોગની અપેક્ષાએ કઇ દોષ નથી આત્માના ઉપયોગમા રહેવુ એવો શુદ્ધ નિશ્ચયનય હૃદયમા

ધારણ કરવો વેષ વસ્ત્ર વગેરે ઔપચારિક ચારિત્ર છે તેમા દેશ કાલાનુસારે સુધારો વધારો પરિવર્તન થઈ શકે વ્યવહાર ક્રિયા ચારિત્ર હાલ અપવાદ માર્ગથી વિશેષ પ્રવર્તે છે વ્યવહાર ચારિત્રની ઉત્કૃષ્ટ ઉત્સર્ગતા બનાવવાના પાઠો આગળ કરવા તેથી સાધુ સાધ્વીના માર્ગનો નાશરૂપ તીર્થોચ્છેદ થાય. સાધુ સાધ્વીરૂપ ત્યાગી ધર્મગુરૂ વિના જૈનધર્મ ન વહે એમ જાણવુ છેદ સૂત્રો વગેરે શાસ્ત્રોમા ત્યાગીઓને અપવાદ ક્રિયા ચારિત્રમા જે જે દોષો પ્રકટે તેના પ્રાયશ્ચિત્તો દર્શાવ્યા છે આત્માના શુદ્ધ ધર્મમા રમણતા કરવામા બાહ્યવેષ ક્રિયા ચારિત્ર નિમિત્ત કારણરૂપ છે તેથી અધ્યાત્મ જ્ઞાનોપયોગી સાધુઓને બાહ્ય વેષ ક્રિયારૂપ ચારિત્રમા એકાતે રાચવુ થતુ નથી આગમોમા ભય વચન અને રોચક બન્ને પ્રકારના વચનો છે તથા ભયકારક તથા રુચિકારક બન્ને જાતની કલ્પિત તથા અકલ્પિત કથાઓ છે તેનો મૂળ ઉદ્દેશ મોક્ષની તરફ ગમન કરવુ અને પાપ માર્ગોથી દૂર રહેવુ, એજ છે આત્માનું શુદ્ધસ્વરૂપ કેવલજ્ઞાનમય અને પૂર્ણાનદમય છે એવી શ્રદ્ધાપ્રીતિ જેઓને ન થઈ હોય તેઓને સ્વર્ગાદિ સુખોની પ્રાપ્તિ માટે વ્રતાદિના ફલો અપેક્ષાએ દર્શાવ્યા છે અને જ્યારે આત્માનદનો પૂર્ણનિશ્ચય થાય છે ત્યારે તેઓને વ્રતાદિક મોક્ષાર્થે પરિણમે છે

વ્રતધર્માનુષ્ઠાનોમા દોષ વગેરે લાગે તો તેથી મહા ભય બતાવ્યો છે તેનું કારણ એ છે કે ધર્મી લોકો વ્રત ક્રિયા ધર્માનુષ્ઠાનોમા દોષ ન થાય તેવી રીતે પ્રવર્તે કેટલેક સ્થાને અતિ ભય દર્શાવ્યો છે અને કેટલેક સ્થાને ધર્મનુ અત્યત ફલ દર્શાવ્યું છે તે વસ્તુત અસત્ય નથી કારણ કે અત્યત શુભ પરિણામથી ક્ષણમા દેવલોકની પ્રાપ્તિ થાય છે અને અત્યત અશુભ પરિણામથી ક્ષણમા નરકની પ્રાપ્તિ થાય છે રુચિ વચનો તે દેવ ગુરૂ ધર્મમા પ્રવૃત્તિ માટે છે અને ભય વચનો તે પાપની નિવૃત્તિ માટે છે, અને એવા રોચક તથા ભય વચનો સર્વ વિશ્વમા

પ્રવર્તતા ધર્મોના શાસ્ત્રોમા અલ્પાધિક તરતમયોગે સત્ય હોય છે દેરાસરમા કોઈ પાડે તો તે કસ્તુરી દુધથી દેરાસર ધોવરાને ત્યારે તે શુદ્ધ થાય એમ કહેવામા આવ્યું છે, તેમા દોષની નિવૃત્તિનો મુખ્ય ઉદ્દેશ છે કેટલાક અજ્ઞ જડ લોકોને અત્યન્ત ભય બતા વવામા આવે છે, ત્યારે તે દોષ આશાતનાથી પાછા હઠે છે એવો વ્યવહાર ધર્મનો વિવેક છે આધ્યાત્મિક જૈન શાસ્ત્રોમા અશુભ અને શુભ પરિણામ તથા વ્યવહારથી ભિન્ન શુદ્ધાત્મ સ્વરૂપ દર્શાવ્યું છે અને શુદ્ધ પરિણામમા મુક્તિ દર્શાવી છે ત્યા ઔપચારિક વ્યવહાર ધર્મને દર્શાવ્યો નથી ઔપચારિક વ્યવહાર ધર્મ શાસ્ત્રોમા ઉપમા વચનો છે અને ત્યા કવિયોને અલ્પ વસ્તુને મહાવસ્તુ તરીકે વર્ણવવાની છૂટ છે સૂયડાગ સૂત્રમા શ્વેત પુડ રીક કમલ અને સરોવરની વાત છે તે કલ્પિત કથાનક છે અને તે બોધ આપવા માટે કલ્પિત દષ્ટાંત તરીકે વાપર્યું છે એમ કલ્પિત કથાઓ દ્રષ્ટાંતોથી બોધ આપવાની પ્રથા સર્વ ધર્મના આચાર્યોએ ધર્મ શાસ્ત્રોમા ગ્રહી છે બાલ જીવોને તેથી બોધ થાય છે પચતંત્ર અને શુક બહોતેરીથી તથા એવા બીજા અનેક પુસ્તકોથી લોકોને બોધ મળે છે કલ્પિત અને અકલ્પિત કથા ઓમા નવ રસના વર્ણનો આવે છે ન્હાની વાતને મોટી કરવામા આવે છે, પણ તે બધામાથી સત્વ સાર ખેચવાનો હોય છે એમ ગુરુગમથી શિષ્યો સમજે છે તેથી તેઓ નાસ્તિક બનતા નથી એક દોષથી લાખો ખરાબ અવતાર વર્ણવેલા હોય છે ત્યા ભય અને દોષ પરિણામરૂપ સત્ય એ બન્ને સાથે હોય છે તેમજ આધ્યા ત્મિક દૃષ્ટિએ અનેક શુભાશુભ વિચારો તે પણ ભારી વિચાર જન્ય પરિભાષાએ ભવો છે તેમજ સ્વપ્નમા દેખાતા વિચારો તે શુભાશુભ જન્મો ભવો છે ત્યા પણ સુખ દુખ વેદાય છે સૂક્ષ્મ વિચારો તેજ સ્થૂલ ભવો તરીકે થાય છે એ રીતે અવલોકતા મન તેજ સસાર છે અને મનની શુભાશુભ પરિણતિ તે સૂક્ષ્મ ભવો અને તે સ્થૂલમા ભોગવાય તે સ્થૂલભવો એમ અનેક પ્રકારના ભવોનું સુખ દુખ ફલ શાસ્ત્રોમા છે

નવ તત્ત્વનું જ્ઞાન, ષડ દ્રવ્યનું વર્ણન, સ્વર્ગ નરક, મનુષ્ય લોકનું વર્ણન એ તત્ત્વ વસ્તુ વર્ણન છે ચક્રવર્તી ચોસઠ હજાર રૂપ કરે છે એ વાત અસત્ય નથી યોગવિદ્યા શક્તિબળે તે બની શકે છે કૃષ્ણે અર્જુનને વિશ્વરૂપ બતાવ્યું હતુ તે યોગ વિદ્યા શક્તિએ સિદ્ધ ઠરે છે મેસ્મેરિઝમ અને હીપનોટિઝમ વિદ્યાના અભ્યાસી યોગીઓના ચમત્કારો અને તેઓના અનુભવોથી તેવી બાબતો ગપ્પ પુરાણ જેવી લાગતી નથી દશાર્ણભદ્ર રાજાએ પ્રભુ મહાવીરનું સામૈયું કર્યું અને મનમા તેમને અહંકાર થયો તે અહંકારનો નાશ કરવા ઇન્દ્રે હાથીના દંતુશળ ઉપર વાવ કમલ વગેરેની રચના દેખાડી તે હીપનોટિઝમ જેવી યોગ વૈક્રિય લબ્ધિની શક્તિનો એક ભાગ હતો તેથી દર્શાણભદ્ર રાજાને તેમ દેખાયું મ્હેં પણ એક વખતે એક છોકરાને હીપનોટિઝમ જેવી યોગ શક્તિથી હનુમાન દેખાડી તેના મસ્તકપર શીંગડા દેખાડયા હતા આપણે જેવુ ચિંતવીએ તેવુ અન્યને દેખાય, અનુભવાય, તેવુ યોગ શક્તિથી થાય છે, તો ઇન્દ્રાદિક દેવો મુનિયો વગેરેએ હાલના લોકોને અસંભવતું લાગે તેવુ કરેલુ હોય તેમા શંકા ન આણવી. ઐતિહાસિક દૃષ્ટિથી અનેક પરસ્પર વિરુદ્ધ કલ્પનાઓ ઉઠવાનો સંભવ છે પ્રતિમાના સંબંધમા ઐતિહાસિક શાસ્ત્ર પ્રમાણ કરતા આત્માની શુદ્ધિ અને પ્રભુપર પ્રેમ કરવાના નવ ચિત્તનો સ્વભાવજ મુખ્ય કારણ છે, તેપર ખાસ લક્ષ્ય રાખીને જોતા ચૈત્ય પ્રતિમાની ઉપયોગિતા ગમે તે પ્રકારે અનાદિકાલથી સહજ થાય છે જે તીર્થંકરાદિનું ચરિત આપણે જાણીએ છીએ તે તીર્થંકરાદિની પ્રતિમા આગળ સહેજે ભક્તિથી આપણો આત્મા નમ્ર થઇ જાય છે મનુષ્ય પ્રેમ સ્વભાવ રૂપ શાસ્ત્રની ગમે તે કાલથી મૂર્તિની માન્યતા સિદ્ધજ છે પ્રિય અને પ્રિયાની છબીને માટે મનુષ્યો હજારો લાખો રૂપૈયાના ખર્ચ કરે છે તે સર્વ વિશ્વમા પ્રસિદ્ધ વાત છે આત્મ ધ્યેય તીર્થંકર ગુરુની મૂર્તિ આગળ તેના ભક્તો નમ્ર બની ધ્યેયના ગુણોમા તલ્લીન બની તેના જેવા આદર્શ બને એજ મૂર્તિ પૂજાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ છે એ ઉદ્દેશ જ્યા

જીવતો છે ત્યાં જીવતી મૂર્તિ પૂજા છે ધ્યેયના જેવા થવું તે પ્રતિમાની પૂજાનો ઉદ્દેશ છે નવીન દેરાસરો કરવામાં હાલ લાખો રૂપૈયા ખર્ચવાની જરૂર નથી અન્ય ક્ષેત્રો કે જેઓનો ઉદ્ધાર કરવાની જરૂર છે તેઓમાં ખાસ મુખ્યતાએ દ્રવ્ય ખર્ચવું હાલ સજ્જાતિ યુગ છે, તેથી હાલ જંગમ તીર્થની સેવા ભક્તિમાં મુખ્યપણે વિત્તાદિકનો ભોગ આપવાની જરૂર છે, આચાર્યાદિક છે તે શુદ્ધ નિશ્ચયનયે પ્રતિમા છે જેઓ પ્રભુના સરખા હોય તે પ્રભુ પ્રતિમા રૂપ આત્મજ્ઞાનીસૂરિ જાણવા જેઓ પ્રભુની સ્થાપના પ્રતિમાને ન માનતા હોય તેઓપર દ્વેષ ન ધરીએ અને તેઓનું મન વાણી કાયાથી અશુભ ન કરવું અને સ્વમાન્યતામાં અડગ રહેવું

તમે લખ્યું કે કેટલાકો એમ કહે છે કે હાલ જે જૈનધર્મ પ્રચલિત છે તેના રીત રીવાજોના ઉપદેશક શ્રી મહાવીર પ્રભુ નથી, શ્રી મહાવીર પ્રભુએ તો કંઈ ધર્મ ચલાવ્યો નથી ગણધરો તથા પાછળના આચાર્યો વગેરેએ જૈનધર્મના આચારો વગેરેની વ્યવસ્થા કરી છે એ બાબતના ખુલાસામાં જણાવવાનું કે પ્રભુ મહાવીર દેવની પાસે ગણધરોએ વાસ કર્યો હતો તેમના ઉપદેશાનુસારે તેઓએ સૂત્રો વગેરેની ગુંથણી શબ્દો દ્વારા કરી છે પ્રભુ મહાવીર દેવના ઉપદેશથી વિરુદ્ધ મનસ્વી ધર્મ રચવાનું તેમને કંઈ કારણ નહોતું પ્રભુના મુખના ઉપદેશને જૈનશાસ્ત્રોમાં સમાવ્યો છે તેમાથી પોતાનું હિત થાય તેટલું ગ્રહણ કરવું ગણધરોની પરંપરાએ જે જે આચાર્યો થયા તેઓએ પ્રભુના ઉપદેશનું રહસ્ય લક્ષ્યમાં રાખીને ગ્રન્થો લખ્યા અને જૈનધર્મનો પ્રચાર કર્યો દિગંબરો અંગોનો વિચ્છેદ માને છે તેમને જે રૂચે તે માને અને આપણને રૂચે તે આપણે માનીએ તેઓ તેમની માન્યતામાં અનેક તર્કો કરે તો ભલે કરે પણ આપણે આપણી દલીલોને રજુ કરી જિજ્ઞાસુઓને સમજાવીએ મતભેદ તો રહેવાનો, અને તે ભવિષ્યમાં પણ બીજી રીતે અનેક મતભેદો વર્તવાના, આપણે આગમોનું રહસ્ય સમજીને આત્મશુદ્ધિ તરફ વળવું જોઈએ અને

તેઓ પૂર્વાચાર્યોના ગ્રન્થો માનીને આત્મશુદ્ધિ તરફ વળે બન્ને એ શાસ્ત્રોને શસ્ત્રરૂપે ન પરિણમાવવા અને મતભેદથી ક્લેશની ઉદીરણા થાય એવી ચર્ચાવાદવિવાદ ભાષણ લેખ વગેરેથી દૂર રહેવું પ્રભુના વખતના શાસ્ત્રો હોય કે હાલના શાસ્ત્રો બનેલા હોય તેથી શું ? બન્ને રીતના શાસ્ત્રોથી આત્માની શુદ્ધિ અને મન વાણી કાયાની શુદ્ધિ તરફ વળવું એજ સાર છે સર્વે મોક્ષના અર્થી છે સમભાવ, અનાદિ કાલથી વિશ્વમા સર્વ લોકોને મુક્તિ આપવા સમર્થ છે આત્મ શુદ્ધત્વ એજ દિગંબર શ્વેતાંબર વગેરે સર્વ દર્શનીઓનુ ધ્યેય છે, અને તે સમભાવથી પ્રાપ્ત થાય છે, આધ્યાત્મિક દ્રવ્યાનુયોગી શાસ્ત્રોમા બન્નેનુ વિશેષ મતવ્ય સમાનત્વ છે દિશારૂપ અંબરના જેવો આત્મા નિર્લેપ સ્વરૂપી કરવો તે દિગંબરત્વ આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિએ છે અને શ્વેત અંબરના સમાન શુદ્ધ આત્મા કરવો તે શ્વેતાંબરત્વ છે આત્મા વસ્તુત શ્વેતાંબર નથી અને દિગંબર નથી પ્રભુની પરંપરાએ આગમો ચાલ્યા આવે છે, તેમા વધઘટ પરિવર્તન થએલા હોય ત્હોયે શું ? અને ન થએલા હોય ત્હોયે શુ ? એ આગમોનો સાર એ છે કે પાપકર્મ ત્યાગવું ગૃહાવાસમા રહીને અગર ત્યાગી બનીને આત્માની શુદ્ધિ કરવી આગમોના મુખ્ય ઉદ્દેશ તરફ વળવું અને સદ્‌વિચારોને આચારમા મૂકવા પુરૂષાર્થ કરવો આત્મ જ્ઞાનીને આસવ પણ સવરરૂપે પરિણમે છે એવી તેની દૃષ્ટિ ખીલેલી હોય છે તો પછી તે ત્યાગી બની ઉપયોગી વસ્ત્રો માન રાખે ત્હોયે કશી હરકત નથી અને નગ્ન ફરે ત્હોયે કશી હરકત નથી આ કાળમા સવસ્ત્ર પાત્રાદિક ઉપકરણો રાખનારા અને દેશકાલાનુસારે ધર્મ પ્રચારાર્થે ઉપયોગી પરિવર્તનો કરનારા સાધ્ય દૃષ્ટિવાળા સાધુઓથી, આચાર્યોથી જૈનધર્મ વધશે સાધુઓ ત્યાગીઓ ભિન્ન વેષાચારવાળા હોય તો પણ તેથી આત્મશુદ્ધિ કરવામા કદાગ્રહ રહિત ભાવે કશી હરકત નથી આત્માની શુદ્ધિ રૂપ ધ્યેયને લક્ષ્યમા રાખીને હાલમા વસ્ત્ર પાત્રાદિક વિશેષ ઉપકરણોથી સાધુઓ વર્તે તો પણ તેઓ પ્રભુ મહાવીર દેવની

આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તનારા છે પ્રભુ મહાવીર દેવની આજ્ઞા છે કે ક્ષેત્રકાલાનુસારે બાહ્ય ચારિત્ર બને તેટલુ પાળવુ અને અંતરથી કષાયાદિકથી રહિત થવા પુરૂષાર્થ કરવો વેદાંતી સન્યાસીઓ વગેરે અન્ય ધર્મના સાધુઓ વર્તમાનકાલાનુસારે બાહ્યથી વર્તે છે અને સ્વસ્વ દર્શન સંપ્રદાયનો ધર્મ ઉપદેશે છે બાહ્ય ધર્મ ચારિત્ર ક્રિયા વગેરેમા સંક્રાંતિ યુગમા સંક્રાંતિ યોગ્ય પરિવર્તન થાય પણ મૂલ રૂપનો નાશ ન થાય એવી રીતે વર્તવુ આત્મ જ્ઞાનથી ધ્યાન સમાધિમા વિચરવુ અને બાહ્ય કાર્યમા તથા બાહ્ય વિષયોમા કર્મપ્રયોગ પ્રેરણા છતા સાક્ષી તટસ્થભાવે નિર્લેપપણે વર્તવુ અને કર્તા ભોક્તાદિ બુદ્ધિનો ત્યાગ કરવો યોગ ઉપધાનનું મુખ્ય રહસ્ય હાલ જેનો પ્રાય ગાડરીયા પ્રવાહમા પતિત થે ભૂલી ગયા છે ગુરૂ પાસે રહી ધર્મશાસ્ત્રોનુ રહસ્ય તપ કરી સમજવુ ધર્મશાસ્ત્રોમા ગુરૂગમ લેવી ધર્મશાસ્ત્રોમા થતી શંકા ઓનો ગુરૂદ્વારા ખુલાસો લેવો, સૂત્રોને સમજવા અને આત્મોપ યોગે વર્તવુ એજ યોગ ઉપધાનનું કર્તવ્ય રહસ્ય છે શ્વેતાંબર હોય અગર દિગંબર હોય અગર ગમે તે ગચ્છમા હોય પણ સમભાવથી મુક્તિ ગમેતેની થાય છે તમે લખ્યું કે શ્રી આનંદ ઘનજીએ ગચ્છના ભેદ બહુ નયન નિહાલતા એ ગાથાથી ગચ્છનું ખંડન કર્યું છે પણ એ ગાથામા ખંડનની ગંધ નથી પણ ગચ્છમા રહેવુ પણ ગચ્છ મોહ રાખવો નહિ એવો સદુપદેશ છે શરીરમા રહેવુ પણ શરીરમોહ ત્યજવો પંચેન્દ્રિય ગચ્છમા રહેવુ પણ ઈન્દ્રિય ગચ્છ મોહ ત્યજવો. સંઘમા સમાજમા રહેવુ પણ સંઘમોહ ત્યજવો એમ આત્મજ્ઞાનથી ગચ્છાદિકનો મમત્વ ત્યજના ગચ્છમા આચાર્યાદિકની સંગતિમા રહેવાથી પંચાચારની શુદ્ધિ થાય છે અને જ્ઞાનાદિક ગુણોનો પ્રકાશ થાય છે જે ગચ્છમા રહેવાનું થયુ હોય તે ગચ્છથી ભિન્ન ગચ્છોની નિંદા ન કરવી ગચ્છ ભેદવાળી ભિન્ન ભિન્ન સમાચારી માન્યતાઓમા મધ્યસ્થ સમભાવપણે વર્તવુ ભિન્ન ગચ્છી સાધુઓ સાથે આત્મ

ભાવે વર્તવુ આત્મશુદ્ધિ માટે ગચ્છની ઉપયોગિતા છે એમ સાધ્યને લક્ષમા રાખીને વર્તતા ગમેતે ગચ્છમા રહેનારની મુક્તિ થાય છે સ્વગચ્છમા ધર્મ છે અને અન્ય ગચ્છમા અધર્મ અ સત્યતા છે એવુ મોહવચન કદાપિ વદવુ નહી જૈનધર્મના ભિન્ન ભિન્ન ગચ્છમા શુદ્ધાત્મભાવે રમણતા કરનારની મુક્તિ થાય છે ધર્મશાસ્ત્રોના ભિન્ન ભિન્ન પરમ્પરા વિરૂદ્ધ મતોમા શુદ્ધ નિશ્ચય નયનો ઉપયોગ રાખી આત્મોપયોગી થવુ સમ્યગ્ દૃષ્ટિ સાધુ સાધ્વી શ્રાવક શ્રાવિકામા એવી આત્મજ્ઞાન શક્તિ પ્રગટે છે કે જેથી તે આગ્રહના હેતુઓને સવરભાવે પરિણમાવી શકે છે મિથ્યાત્વ શાસ્ત્રોને અને મિથ્યાત્વ દર્શનોને સમ્યક્ત્વ જ્ઞાનરૂપે સાપેક્ષભાવે પરિણમાવી શકે છે તો પછી શ્વેતાબર દિગબર મતભેદ અને ગચ્છભેદ માન્યતાઓમા કેમ તે મુઝાય ? અપ્રમત્ત કદિ મુઝાય નહિ જૈનધાર્મિક શાસ્ત્રોના સકુચિત સામાન્ય મતભેદમા જ્ઞાની સઘ મુઝાય નહિ અને સમભાવથી અને સમ્યગ્ દૃષ્ટિથી અવગાહીથી પણ સત્યગ્રહણ કરે. દ્રવ્યાનુયોગ ગણિતાનુયોગ કથાનુયોગ અને ચરિતાનુયોગ આદિ સર્વ ધર્મ શાસ્ત્રો, યોગશાસ્ત્રો, અધ્યાત્મશાસ્ત્રો, મત્રશાસ્ત્રો, અન્ય ધાર્મિક શાસ્ત્રો, વગેરેનો અનુભવ સર્વ જેના હૃદયમા સગ્રહિત થયો છે તે જૈનધર્મના અનુભવી ગુરૂ ગીતાર્થ સૂરિ છે તેમની પાસે રહી સર્વ પ્રકારના ખુલાસા કરનાર શિષ્યો સર્વ નયોની અપેક્ષાએ ધર્મ રહસ્ય સમજી શકે છે અને મોહાદિ આવરણો દૂર કરીને આત્માના જ્ઞાનાદિ ગુણો પ્રકટાવી શકે છે સવિકલ્પ જ્ઞાનથી નિર્વિકલ્પજ્ઞાનને પામવા ગુરૂકુલમા રહેવુ નિર્વિકલ્પ આત્મજ્ઞાનની ઝાખી અનુભવાય છે તેથી આત્માનદનો અનુભવ થયો છે તે માર્ગે વડો. સર્વ ધર્મો આત્મામા સમાય છે રાગદ્વેષનો પરિણામ જેમા ન હોય તે આત્મજ્ઞાન છે આત્મજ્ઞાનમા મત પથ ભેદ નથી આત્મજ્ઞાનોપયોગથી આત્મા તે આત્મરૂપ ભાસે છે, અને તેમા રાગદ્વેષનું દ્વૈત હોતું નથી આત્મજ્ઞાનમા મોહનો વિકાર રહેતો નથી આત્મામા જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રની એક શુદ્ધ પરિણ

વૃત્તિનો ગચ્છ છે આત્મામા અનતજ્ઞાનાદિ ગુણ પર્યાય સ્વરૂપ વિશ્વ તે સત્ છે જડ વિશ્વ પણ આત્મજ્ઞાનમા નાસ્તિ પર્યાય જ્ઞેયપણે ભાસે છે આત્મામા હું તુનો ભેદ નથી તો બાહ્ય ધર્મોનો તથા નર્દેશ ધર્માદિકનો મતભેદ ક્યાથી રહે ભાસે એવા પ્રકારનુ રાગદ્વેષ વિનાનુ જ્ઞાન તે નિર્વિકલ્પક આત્મજ્ઞાન છે એવા આત્મજ્ઞાનને પ્રકટાવો એજ જૈન ધર્મનુ છેવટનુ પરમ કર્તવ્ય છે ગાડરીયા પ્રવાહે ચાલતા વેષ ક્રિયામતભેદમા મધ્યસ્થ થૈને વર્તવુ અને જૈનોને સત્ય જ્ઞાન માર્ગમા વાળવા સર્વ વિશ્વ લોકની શુદ્ધિ માટે જૈનધર્મની ઉપયોગિતા છે તેને વાડામા બાધી ન રાખતા સર્વ વિશ્વમા વ્યાપક કરવો પ્રભુ મહાવીર દેવના સમવસરણ વિષે લખ્યુ તે સબધી જાણવુ કે તેના સમવસરણની વાર્તા શ્રદ્ધાગમ્ય થાય પણ બુદ્ધિ ગમ્ય ન થાય તેવી શકાશીલ ન બનવુ યોગના ઐશ્વર્યથી તેવુ સમવસરણ બની શકે દેવતાઓ તેવુ સમવસરણ બનાવવા સમર્થ છે છતા સમજવાનુ કે પ્રભુ મહાવીર દેવને તીર્થંકર માનીએ છીએ તે સમવસરણને લેઇને નહિ પણ પ્રભુ પરમાત્મ મહાવીર દેવ કેવલ જ્ઞાની થયા તે કેવલ જ્ઞાનથી પ્રભુનુ તીર્થંકરત્વ છે કોન્ગ્રેસ વગેરેના મડપોમા હાલ જે શોભા બને છે તેથી અનત ગુણી વિશેષ ખરેખર પ્રભુ મહાવીર દેવના સમવસરણની હોઇ શકે તેમા કઇ શકા જેવુ નથી સુવર્ણ રત્નના સિહાસન પર પ્રભુ મહાવીર દેવ બેસે તેથી તેમની વીતરાગતા મટીને સરાગતા ન થાય મમતા રહિત પ્રભુને રત્નોના સિહાસન પર બેસવાથી મોહ પાછો પ્રગટે નહી માટે નિર્મોહી વીતરાગ સમવસરણમા ન બેસે એવી મિથ્યા શકા ન કરવી ગુણ દૃષ્ટિથી ગુણ દેખાય છે અને દોષ દૃષ્ટિથી દોષ દેખાય છે આ કાલમા સરાગ ચારિત્રવાળા સાધુ મુનિયો છે તેથી આ કાળમા મુનિયોમા દોષ પ્રગટે પણ તે પ્રતિક્રમણાદિકથી ટળી શકે માટે સાધુઓના ગુણો તરફ લક્ષ દેવુ અને આત્માની શુદ્ધતાનો ઉપયોગ ધારી સયમયોગમા વિચરવુ

इत्येव ॐ अर्हं महावीर शान्ति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર ન ૧૯૭૨
મુ૦ માણસા

શ્રી અમદાવાદ તત્ર વૈરાગ્યાદિ ગુણાલકૃત મુનિ દેવેદ્ર સાગર યોગ્ય અનુવન્દન સુખશાતા.

વિશેષ તમારો પત્ર પહોચ્યો યોગાભ્યાસબધી જે લખ્યું તે જાણ્યું ગુરૂગમ વિના હઠયોગમા આગળ ન વધવુ હઠયોગમા ખેચરી મુદ્રાસિદ્ધ પ્રાય થે તેમ લખ્યુ તે જાણ્યુ રાજયોગમા આધ્યાત્મિક ખેચરી મુદ્રાને જે પરિભાષાએ હુ લખુ છુ તે રીતે પામશો મારી આધ્યાત્મિક યૌગિક પરિભાષાએ લખેલી સ્વતત્રાન્ય વિચારણાઓને અનેક અપેક્ષાએ ધ્યાનમા લેઇ તે પ્રમાણે મહભાગી થશો. શુદ્ધોપયોગ પામવાની વૃત્તિ તે આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિએ ખેચરી મુદ્રા છે આત્મારૂપ આકાશમા જે ઉપયોગ વૃત્તિથી વિચરાય અને આત્માની રસવૃત્તિનો આત્માજ રસ સ્વાદન કરે, આત્માનદ તે સત્ય અમૃતરસ છે તેને આત્મા આસ્વાદે એવી આત્મશુદ્ધોપયોગ વૃત્તિ પ્રવાહ ધારા તે ખેચરીમુદ્રા છે તેના ઉત્કૃષ્ટ શુદ્ધ પરિણામથી ક્ષણમા આત્મામા કેવલ જ્ઞાનનો પ્રકાશ થાય છે અને તેથી ક્ષણમા સિદ્ધસ્થાનની પ્રાપ્તિ થાય છે આધ્યાત્મિક ભાવ ખેચરી મુદ્રાથી આત્મા આકાશના જેવો નિર્લેપ થાય છે અને તેથી અહતા મમતાનો ભાર રહેતો નથી એવી અધ્યાત્મભાવ ખેચરી મુદ્રાથી ચાર ગતિમા પરિભ્રમણ થતુ નથી અને આત્મા પોતાની શુદ્ધ નિર્વિકલ્પ પરિણતિથી નીચે અશુદ્ધભાવમા ઉતરતો નથી હઠયોગની ખેચરી મુદ્રા તે જડ અને જ્ઞાન વિનાની ટકાની કિંમત જેટલી છે અને સાપેક્ષાએ અાત્મજ્ઞાનીને સાધન તરીકે પરિણમે છે મેરૂ દડમા રહેલા મણકાઓમા વિદ્યુત્ શક્તિ રહી છે તેનું રહસ્ય જે જાણે છે તેઓ જડમા પરિણમતી એવી લબ્ધિ સિદ્ધિયોને પ્રગટાવી શકે છે આત્માની જ્ઞાનાદિ શક્તિયોથી અનત સુખ છે જડચેતનની મિશ્ર હઠયોગની શક્તિ યોથી અજ્ઞાનીઓ આત્માનદ પ્રાપ્ત કરી શકતા નથી

રાજયોગીને હઠયોગની શક્તિયોમાથી પડવાનુ થતું નથી મનને સસારથી ઉન્મુખ કરીને આત્મામા લયલીન કરી દેવુ તે ઉન્મુની મુદ્રા છે ઉન્મુની મુદ્રાથી સર્વ સકલ્પ વિકલ્પનો નાશ થાય છે સર્વ પ્રકારના શુભાશુભ લાગતા વિષયોમા મનથી શુભ શુભપણુ ન કલ્પાય એવી દશાને ઉન્મુની જાણવી સાસારિક વિષયો અજ્ઞાનમા અમૃત જેવા લાગતા હોય છે તે આત્મજ્ઞાન થયા થયા પછી વિપરીત લાગે છે પાચે ઈન્દ્રિયોના વિષયોમા અને ઇન્દ્રિયોમા આનદ ન અનુભવાય અને શુદ્ધાત્મામા આનદ અનુભવાય તે અધ્યાત્મભાવથી વિપરીત કરણી જાણવી સમકિતના ષટ્સ્થાનક ત પટ્ ચક્ર છે તેમા રમવાથી આત્માનો પ્રકાશ થાય છે તેમજ પડ્ગુણુ ભાગ હાનિ વૃદ્ધિ તે રૂપ ષટ્ ચક્રનુ જ્ઞાન થવાથી આત્મજ્ઞાનનો પ્રકાશ થાય છે તેમજ, સ્વાત્મભાવે-કર્તા કર્મ, કરણુ સપ્રદાન, અપાદાન અને આધારરૂપ પટ્કારક ચક્રના જ્ઞાન પ્રકાશથી આત્માની પ્રાપ્તિ થાય છે આત્માની શુદ્ધાત્મ પરિણુતિમા જ્ઞાનોપયોગે પ્રવેશ કરીને આત્માનુ શુદ્ધ વીર્ય આત્મા પોતાના સ્વરૂપમા પરિણુમાવે અને પર જડ વસ્તુમા પરિણુમતા આત્મવીર્યને આત્મામા પરિણુમાવે તે મારી આધ્યાત્મિક જ્ઞાનની પરિભાષાએ વજ્રોલીમુદ્રા જાણુવી એમ હઠયોગની અનેક મુદ્રાઓને મે અધ્યાત્મજ્ઞાનથી આત્મામા ઉતારી છે તેનો રૂબરૂમા સારો ખુલાસો થઈ શકે રાગ દ્વેષ વિનાની આત્માની નિર્વિકલ્પ જ્ઞાન દશા તે અધ્યાત્મજ્ઞાન પરિભાષાએ શૂન્ય શિખર સ્થિતિ જાણુવી જે આત્માની શિખર જેવી ઉચ્ચદશામા રાગ દ્વેષ વિકલ્પ વૃત્તિયોની શૂન્યતા હોય છે તે શૂન્ય શિખર જાણુવુ, અને તેવી આત્મ દશાની સ્થિતિ તે શૂન્ય શિખર સ્થિતિ જાણુવી આત્માનો ઉપયોગ તે મારી અધ્યાત્મ પરિભાષાએ બ્રહ્મ રન્ધ્ર છે બ્રહ્મ અર્થાત્ આત્મામા પ્રવેશ કરવાનુ રન્ધ્ર અર્થાત્ માર્ગ તે સમ્યગ્ જ્ઞાન યાને આત્મોપયોગ છે આત્મોપયોગ રૂપ બ્રહ્મ રન્ધ્રમા પ્રવેશ કરતા પટ્ કારકરૂપ પટ્ ચક્રમા પ્રવેશ કરી આગળ વધવુ જોઈએ પડ્ દ્રવ્યનુ સાત નયથી જ્ઞાન કરીને આત્મપયો-

ગમા પ્રવેશવુ જોઈએ આત્મોપયોગ રૂપ બ્રહ્મ રન્ધ્રમા પ્રવેશ કરતા ઇડાપિંગલા નાડી રૂપ રાગદ્વેષની પરિણતિમા આત્મ પ્રાણ વહેતો નથી અને સમવૃત્તિ રૂપ સુષુમ્ણા નાડીથી આત્મા સયમરૂપ મેરૂ દડ ઉપર ચઢીને કાલને જીતે છે અને જન્મ મરણાદિક દુઃખની પેલી પાર જાય છે રજોગુણ અને તમો ગુણરૂપ અધ્યાત્મ દૃષ્ટિએ ઇડા પિંગલાનાડીજાણવી અને સાત્વિક વૃત્તિરૂપ સુષુમણા નાડી તે શુભોપયોગ દૃષ્ટિએ છે શુદ્ધાત્મ દૃષ્ટિએ તો જ્ઞાન પરિણતિ તે સુષુમ્ણા નાડી છે એમ અધ્યાત્મ દૃષ્ટિની મારી કલ્પિત પરિભાષાએ જાણ આત્મિક શુદ્ધ જ્ઞાન રૂપ સુષુમ્ણા નાડીમા પ્રવેશ કરી સર્વ ગુણ સ્થાનકરૂપ મેરૂ દડ અગર પશ્ચિમ દિશાની ખડકીમા પ્રવેશી બ્રહ્મ શુક્રરૂપ જીવનમુક્તિ દશા પ્રાપ્તિ કરવી આત્મામા કેવલ જ્ઞાનનો પ્રકાશ કરી લોકાલોક વિશ્વને નિસગપણે અવલોકવુ હઠયોગની સમાધિની પરાકાષ્ઠા બ્રહ્મ પ્રમા પ્રાણનો આરોહ છે એવી હઠ યોગની સમાધિને વિ સ ૧૯૬૧ બાસઠમા દશ આઠ પાચ ચાર ત્રણ કલાક સુધી અનુભવી છે તેમા ભરનિદ્રા જેવી દશા રહે છે અને તેથી કોઇ જાતનુ ભાન રહેતુ નથી બ્રહ્મરન્ધ્રમાથી પ્રાણ પાછો નાડીયોમા ઉતરતા પૂર્વની જેવી દશા હોય છે તેવી દશા પાછી મનની કાયમ રહે છે જ્ઞાનયોગ સમાધિથી મનની સકલ્પ વિકલ્પ રૂપ મોહ પરિણતિ શમી ટળી જાય છે સર્વ દુખનુ મૂળ કારણ અજ્ઞાન મોહ છે તેનો ઉપશમ, ક્ષયોપશમ અને ક્ષાયિકભાવ થાય છે સ્વપર પ્રકાશક નિર્મોહ જ્ઞાન વડે આત્માના સ્વરૂપમા રમણતા થાય છે તથા જ્ઞાનસમાધિમા બેઠતા, બોલતા, ચાલતા, અનત આનદનો ઓઘ પ્રગટે છે તેની પણ ઝાખી અનુભવી છે હઠસમાધિ અપેક્ષાએ જ્ઞાનીને જ જ્ઞાન સમાધિમા કારણીભૂત થાય છે ભક્તિની દેવ્વીદશા સમાધિ છે પરમાત્મની સાથે એકતાનતા એકતાર લીનતા થતા મોહની સકલ્પ વિકલ્પ દશા ટળી જાય છે આત્માની તેથી પૂર્ણશુદ્ધિ થાય છે તેથી આત્મા પોતાનુ શુદ્ધ જ્ઞાનરૂપ પરમાત્મપણુ

અનુભવે છે સર્વ વિશ્વ જીવોને આત્મ સમાન માનીને તેઓને પરમા ત્મત્વ રૂપ અનુસરીને સર્વ વિશ્વ લોકની નિષ્કામપણે સેવા કરવી જીવોમા અને પ્રભુમા અપેક્ષાએ સેવાને પ્રભુ ગુરૂની સેવા માનવી પ્રભુ ગુરૂની સેવામા આત્માર્પણ કરવુ પ્રભુ ગુરૂ રૂપ પોતાના આત્માને ભાવીને સેવા કરવાથી આત્મા તેજ પરમાત્મરૂપે પ્રકાશે છે એ સેવા યોગ છે ભક્તિ અને સેવા યોગમા શ્રદ્ધા પ્રીતિની મુખ્યતા છે શ્રદ્ધા પ્રીતિ વિના મોક્ષ માર્ગમા એક ડગલુ પણ ભરી શકાતું નથી દેવ ગુરૂની શ્રદ્ધા પ્રીતિથી હૃદયની શુદ્ધિ જ્યારે લઘુ બાલક જેવી થાય છે ત્યારે જ્ઞાન યોગની પ્રાપ્તિ થાય છે પ્રભુ મહાવીર દેવના નામ મંત્રનો જાપ જપવો અને પ્રભુની સાથે આત્મોપાસનાથી એકતા અનુભવવી તે મંત્ર સમાધિ યોગ છે હવે હઠ યોગના અંગોને મદીય આ યાત્મિક જ્ઞાનસ્કુરણોત્થ ભાષાશૈલીએ કંઈક અધ્યાત્મભાવે સમજી દર્શાવુ છુ પરમાત્માના અસંખ્ય પ્રદેશની અરૂપ મૂર્તિનુ અનંત નૂર છે તેની ધ્યેય વૃત્તિ તે નુરતા–નૂરત છે અને તેમા સ્મૃતિ વારંવાર રાખવી તે સુરત અગર સુરતા છે સુરત નુરતથી શુદ્ધાત્મામા લયલીન મસ્ત થતા આત્મા તેજ પરમાત્મા રૂપે પ્રકાશે છે અર્થાત્ જીવ તે શિવ થાય છે, પશ્ચાત્ સુરત નુરત રૂપ સાધનના રહેતી નથી નાસિકા કપાલનો મલ દૂર કરવાની ક્રિયાને નેતિ કથે છે ભાવથી નેતિ તે છે કે પ્રતિષ્ઠાને, ઇન્દ્રાદિક પદવીને, લોક વાસનાને, અપકીર્તિ ભીતિ તથા માન સન્માન વૃત્તિને, લીંટ સમાન જાણીને તેને દૂર કરવી અહંમમત્વવૃત્તિને દૂર કરી તે અધ્યાત્મજ્ઞાન શૈલીએ નેતિ જાણવી સોળ આગળ લાબી અને ચાર આગુલ પહોળી ઝીણી સુવાળી મલમલની ધોતિને મુખદ્વારા પેટમા ઘાલી તે દ્વારા કફ પિત્તને બહાર કઢવો તે ધૌતિ કર્મ છે આત્મભાવથી ધોતિ એ છે કે અશુદ્ધ રાગરૂપ કફ અને અશુદ્ધ તર્કબુદ્ધિરૂપ પિત્તને શુદ્ધ ગગનજ્ઞાનરૂપ ધોતિથી આત્મામાથી બહાર કાઢી ફેંકી દેવો ગુદાદ્વારા શુદ્ધ વાયુને નળમા

ચઢાવવો જળને નળમા ચઢાવવું અને નળની શુદ્ધિ કરવી તે બસ્તિકર્મ છે સમકિતજ્ઞાનમા લાગતા દોષોને દૂર કરવા, મિથ્યા બુદ્ધિ જડવાદબુદ્ધિ કર્મને દૂર કરવા તે અધ્યાત્મભાવે બસ્તિકર્મ છે બાહ્યજ્ઞાનથી પ્રગટેલી શુષ્કતા અને ઉદાસીનતા શોકરૂપ મલને દૂર કરવો તે બસ્તિકર્મ છે આત્માનંદ મસ્તીથી બસ્તિકર્મ થાય છે અને તેનાથી ઉપર્યુક્તમલનો નાશ થાય છે સમકિતરૂપમુખથી અધ્યાત્મરસનને વિવેકરૂપનાસિકાદ્વારા ઉપર આત્મામા આકર્ષવો તે અધ્યાત્મભાવે ગજકરણી જાણવી નળને હલાવી નળની શુદ્ધિ ગુરુગમ જ્ઞાનથી કરવી તે નૌલિકર્મ છે આત્માના મતિ શ્રુતજ્ઞાનને શુદ્ધ કરવા અને અશુદ્ધવૃત્તાને દૂર કરવી, સાત્વિકમતિ શ્રુતજ્ઞાનને શુદ્ધ રાખવા તે ભાવ નૌલિકર્મ છે મનવાણી કાયાપર આત્માનો કાબુ સ્થાપવો તે અધ્યાત્મભાવે યમ છે બહારૂથી પચ મહાવ્રત યમ છે મનોવૃત્તિયોને તાબે કરવી, નિયમમા લાવવી, અધર્મ્યવૃત્તિયોને દૂર કરી ધર્મવૃત્તિયોને પણ હળવે હળવે સક્ષેપવી વાણી અને દેહની ધર્મ પ્રવૃતિયોને પણ હળવે હળવે સક્ષેપવી, તે નિયમ છે બહિર્મુખ અશુભ મનવાણી કાયાના યોગને આત્માભિમુખ શુદ્ધ કરવા તે નિયમ છે અને તેના નિમિત્ત હેતુઓ પણ ઉપાદાનની શુદ્ધિની અપેક્ષાએ નિયમરૂપ જાણવા ગુરૂની આજ્ઞાનુસાર જે કાલે જે ક્ષેત્રે જે યોગ્ય લાગે તે નિયમથી આત્મશુદ્ધિ કરવા પ્રવર્તવું જે આસનથી સુખે બેસાય સ્થિરતા થાય તે આસન છે બાહ્ય શરીરના ચોરાશી આસનો તથા બીજા હજારો આસનો છે કાયાના આસનોથી કાયાની આરોગ્યશક્તિ વધે છે અને મનની સ્થિરતામા આત્મજ્ઞાનીને ઉપયોગી છે ભાવથી પિડસ્થ આસનો અનેક પ્રકારના છે હૃદય પદ્મમા પ્રભુને સ્થિર બેસાડી પરમાત્મામા ઉપયોગ રાખવો તે અધ્યાત્મભાવથી પદ્માસન છે સિદ્ધ પ્રભુના ઉપયોગે રહી નાભિમા સિદ્ધ પ્રભુમા લયલીન થવું તે ભાવત સિદ્ધાસન છે સિદ્ધ પ્રભુઓ જેવી અવગાહનાએ સિદ્ધ થયા છે તેવી અવગાહનાએ પોતાના આત્માને સ્થિર થએલો

ઉપયોગભાવે ધારવો અને એવા ઉપયોગે જેટલુ સ્થિર રહેવાય તેટલુ અધ્યાત્મભાવથી સિદ્ધાસન જાણુવુ વીરની પેઠે આત્મવીર્યથી આત્મામા મનને વાળી રાગદ્વેષની પરિણુતિને પ્રગટ થતી વારવી તે ભાવથી વીરાસન છે આત્મવીર્યને પ્રગટાવીને દેહવીર્યનું અયોગ્ય અધર્મ્ય કામસ્ફુરણુાથી રક્ષણુ કરવું તે આત્મભાવે વીરાસન છે કુકકુટની પેઠે આત્માના પ્રતિપક્ષી મોહની સાથે યુદ્ધ કરવામા સાવચેત રહેવુ તે કુકકુટાસન છે એમ અનેક આસનોની આધ્યાત્મિકભાવ પરિભાષાએ વ્યાખ્યા છે તે રૂબરૂમા મળતા જાણુશો આતર આસનોથી આતર ચિદાનદભાવ પ્રાણુની શક્તિની વૃદ્ધિ કરવી તે અધ્યાત્મભાવ પરિભાષાએ ભાવ પ્રાણુાયામ છે મલીન અશુદ્ધ વિચારોને રેચવા, ભયશોક કામવાસના રાગદ્વેષના વિચારોને આત્મામાથી કાઢી નાખવા, મિથ્યા બુદ્ધિના સકલ્પ વિકલ્પને આત્મામાથી દૂર કરવા તે રેચક પ્રાણુાયામ છે આત્મામા સદ્ગુણોને ભરવા, સાત્વિકબુદ્ધિ ભક્તિ અને જ્ઞાનમેવાના સદ્ વિચારોને કરવા આત્માના શુદ્ધ ઉપયોગને આત્મામા પૂરવો ભરવો તે પરક પ્રાણાયામ છે આત્મામા ધર્મના વિચારોને ભરવા તે પૂરક છે અને અધર્મના વિચારોને દૂર કરવા તે રેચક છે અશુભ પરિણુામનો ત્યાગ તે રેચક છે શુભ પરિણુામનું ગ્રહણુ તે પૂરક છે અશુદ્ધ પરિણુામનો ત્યાગ તે રેચક છે અને શુદ્ધ પરિણુામે વર્તવું તે પૂરક છે આત્મામા આત્મ સમભાવી ઉપયોગે વર્તવુ તે કુભક પ્રાણુાયામ છે આત્મા વિના મનવાણીકાયદ્વારા ગ્રહણુ ત્યાગમા સમભાવે વર્તવુ શુભાશુભનું ગ્રહવુ નહિ અને ત્યાગવુ નહી એવો આત્માનો શુદ્ધોપયોગ તે કેવલ કુભકપ્રાણુાયામ છે આત્મામા ગ્રહણુ ત્યાગધર્મ નથી અને જડમા ગ્રહણુ ત્યાગ નથી એવો આત્માનો શુદ્ધ સમભાવ ઉપયોગ અને આત્માજ આત્માવડે સ્થિરોપયોગે ધ્યેયરૂપે પરિણુમીને પશ્ચાત્ ધ્યેય ધ્યાતા અને ધ્યાનથી એકતાનો એક નિશ્ચય પરિણુામ (જલથી પૂર્ણુ ભરાયલા ઘટની પેઠે) વર્તે તે શુદ્ધાત્મભાવે કેવલ કુભક પ્રાણુાયામ છે એવા કેવલકુભક પ્રાણુાયામથી ઉત્કૃષ્ટ સમભાવ પ્રગટે છે અને એક ક્ષણુમા કેવલ

જ્ઞાનનો આવિર્ભાવ થાય છે સાતમા ગુણસ્થાનકની ભૂમિકામા તેવા કેવલ કુભક પ્રાણાયામના ધારક અપ્રમત્તયોગી મહાત્માઓ વર્તે છે ચોથી ગુણસ્થાનક ભૂમિકામા ભાવ કુભકનો પ્રારભ થાય છે ભાવકુભકની પૂર્ણતા થતા સત્વિકગુણોની વૃત્તિ પણ રહેતી નથી તથા બાહિરમા ગ્રહણ ત્યાગ બુદ્ધિ રહેતી નથી પ્રારબ્ધકર્મ પ્રેરણાએ બાહ્ય પ્રવૃત્તિ થાય છે તથા શુભાશુભ કર્મફલના સાક્ષી તરીકે આત્મા નિર્લેપી રહીને વર્તે છે કેવલ કુભકભાવ પ્રાણાયામથી એક ક્ષણમા શુદ્ધાત્મ સમાધિભાવ પ્રગટે છે ચદ્રભેદક પ્રાણાયામ તે અધ્યાત્મ શાતિ છે સૂર્યભેદકભાવ પ્રાણાયામ તે તીવ્રજ્ઞાનોપયોગ છે ભાવક્ષમા તે ચદ્રપ્રાણાયામ છે તેથી આત્માની શીતલતા પ્રગટ થાય છે અને શુદ્ધાત્મ ધ્યાન તે સૂર્ય પ્રાણાયામ છે સૂર્યથી જગતનો અધકાર દૂર થાય છે અને સર્વત્ર પ્રકાશ થાય છે તેમ શુદ્ધાત્મ ધ્યાનરૂપ પ્રાણાયમથી અજ્ઞાન મોહનો સર્વથા નાશ થાય છે અને કેવલજ્ઞાન જ્યોતિથી આત્મા સર્વ વિશ્વનો પ્રકાશ કરે છે આત્માના શુક્લ નિર્મલ પરિણામના ઉપયોગે વર્તવુ તે ભસ્ત્રિકા પ્રાણાયામ છે ભસ્ત્રિકા પ્રાણાયામથી આત્માની શુદ્ધજ્ઞાનાગ્નિ પ્રગટે છે અને તેથી સર્વ ઘાતીકર્મનો ક્ષય થાય છે અને ક્ષણમા આત્મા તેજ પરમાત્મા બને છે દર્શનોપયોગ તે ચદ્ર છે ચદ્ર અને જ્ઞાન સૂર્યનુ ધ્યાન ધરવાથી આત્મા સર્વ વિશ્વનો પ્રકાશ કરવા સમર્થ બને છે અધ્યાત્મ પરિભાષાએ જ્ઞાનદર્શન ચારિત્ર રૂપભાવ પ્રાણના ઉપશમ, ક્ષયોપશમ અનેક ક્ષાયિકભાવે અનેક ભેદ જાણ્યા છે, તેના આશ્રયમા ગુરુગમથી સ્થિર થવુ અને ગુરુગમથી તેવા અધ્યાત્મભાવ પ્રાણાયામની સાધનામા અપ્રમત્તભાવે પુરુષાર્થ કરવો કે જેથી આત્માની દ્રવ્યભાવથી અનત શક્તિયો પ્રગટે અને આત્મા તેઓને અનુભવે મિથ્યાત્વ વિચારોને બધ કરવા અને સમ્યક્ત્વની દૃષ્ટિ પ્રાપ્ત કરવી તે ભાવથી મૂલ બધ છે જ્ઞાનરૂપ પ્રાણનો પરભાવમા નિરોધપૂર્વક ઉર્ધ્વદશામા આરોહ તે ભાવથી ઉડ્ડિયાન બધ છે રજોગુણ અને તમોગુણની વૃત્તિયો અને પ્રવૃત્તિયોને બધ કરવી તે જાલધર બધ

છે ઈન્દ્રિયોના શુભાશુભ વિષયોમાથી શુભાશુભ પરિણામ બુદ્ધિનો ત્યાગ તે પ્રત્યાહાર છે શુભાશુભ વૃત્તિયોથી નિર્લેપ રહેવુ તે પ્રત્યાહાર છે. અધ્યાત્મભાવ પરિભાષાએ આત્માના શુદ્ધાનદના આહારથી આ માએ જીવવુ તે પ્રત્યાહાર છે જડમા પ્રગટી આસક્તિનો મૂલહેતુ, પુદ્ગલદ્વારા આનદરસ અનુભ વવો તે છે પણ તે ક્ષણિક આનદની પાછળ અનત દુખ છે તેથી પ્રભુ મહાવીરદેવે આત્માના આનદરસનો આહાર અર્થાત્ ભોગ કરવો જણાવ્યો છે પુદ્ગલ વસ્તુઓની આશા તૃષ્ણા સ્પૃહા આસક્તિનો ત્યાગ કરવો, પૌદ્ગલિક વસ્તુઓપર વૈરાગ્ય પ્રગટવો તે દ્રવ્ય પ્રત્યાહાર છે અને આત્માના પ્રેમમા અનમસ્તથી આત્મા નદનો ભોગ 'કરવો તે શુદ્ધભાવ પ્રત્યાહાર છે આત્માનો આનદ તે આત્માના પ્રતિ આહરવો મેળવવો તે આત્મપ્રત્યાહાર છે, તેની પ્રાપ્તિ થતા આત્માનુ સ્વરૂપ તે આત્મામા ધારી શકાય છે અને બાહ્ય જડમા આત્માનુ સ્વરૂપ ચિદાનદરૂપ છે તે ધારી શકાતુ નથી ઉપશમભાવથી અને ક્ષયોપશમભાવથી આત્માનદ રસભોગે ભાવ પ્રત્યાહારની ઝાખીનો અનુભવ આવ્યો છે અને તેથી જડવસ્તુઓમાથી જડસુખસ્વાદ બુદ્ધિ ટળી ગઇ છે અને આત્મામાજ અનત આનદની ધારણા થઇ છે શુદ્ધાત્મા તે પૂર્ણજ્ઞાનાનદમય છે તેની ધારણાને બાહ્યમા બાહ્ય ત્રાટકથી સ્થાપવી અને આત્મામા સદ્ભૂતનયે ધારવી ઉપશમ, ક્ષયોપશમ અને ક્ષાયિકભાવને સમ્યગ્ દૃષ્ટિભાવે આત્મામા ધારી સ્વય પોતાને સર્વ દેવ તરીકે અનુભ વવો તે આત્મધારણા છે એવી આત્મધારણાથી આત્માનુ ધ્યાન થાય છે પિડસ્થ પદસ્થ રૂપસ્થ અને રૂપાતીત એ ચાર પ્રકારનુ ધ્યાન છે ધર્મધ્યાન અને શુક્લ એ બે ધ્યાન ક્રમથી ઉત્તમોત્તમ છે આત્મામા પૂર્ણાનદ છે અને સદ્ અસત્ અર્થાત્ અસ્તિનાસ્તિ પર્યાયોની અપેક્ષાએ આત્મા સર્વ વિશ્વરૂપ છે તેમા ધ્યાનથી લયલીન બનવુ શુદ્ધાત્માના ધ્યાનથી શુદ્ધાનદ પ્રગટે છે શુદ્ધાત્મ જ્ઞાનમા શુભાશુભ પરિણામ હોતો નથી શુદ્ધાત્મ

ધ્યાનથી એક ક્ષણમા અનતભવના બાધેલા અનતકર્મો ટળી જાય છે, તથા રાગદ્વેષના અસખ્ય અધ્યવસાયરૂપ સૂક્ષ્મ ભવજન્મ મૃત્યુથી આત્મા છૂટે છે અને આત્મા તે કેવળજ્ઞાનથી સ્વય પરમાત્મરૂપે પ્રકાશી અનત જીવન પ્રાપ્ત કરે છે આત્મ ગ્નાની મહાત્માઓ ખાતા પીતા હરતા ફરતા શુદ્ધાત્મધ્યાનો પયોગે વર્તે છે અને તેથી શુદ્ધાત્મ સમાધિને પામે છે આત્મ ધ્યાનથી પૂર્ણાનદનો પ્રકાશ થાય છે જેના મુખ આદિ સર્વ અગોમા આત્માનદરસની પ્રસન્નતા ઝળકી ઉઠે છે તેણે આત્મધ્યાનથી આત્મપ્રભુના દર્શન કર્યા છે અને આત્મપ્રભુને પામ્યો છે એમ જાણુ ધ્યાન પણ એક અપ્રાપ્ય આત્મસ્વરૂપની પ્રાપ્તિ માટે સાધન છે અને સાધનને સાધ્ય કલ્પવું ન જોઈએ. ધ્યાન પશ્ચાત્ આત્માની શુદ્ધ સમાધિ પ્રગટે છે મતિશ્રુતજ્ઞાનો પયોગે સવિકલ્પ સમાધિ છે અને અવધિ જ્ઞાન તથા મન પર્યવ જ્ઞાનોપયોગે આત્મસમાધિ નથી તેમ ધ્યાન પણ નથી મતિશ્રુત જ્ઞાનમા અને કેવલજ્ઞાનની પૂર્વે નિર્વિકલ્પ સમાધિ પ્રગટે છે અને ત્યા રાગદ્વેષ સકલ્પ વિકલ્પ રહિત નિર્વિકલ્પ આત્માનુભવ જ્ઞાન વર્તે છે શાસ્ત્રજ્ઞાનનું અવલબન છે ત્યા સુધી સવિકલ્પ સમાધિ છે તેમજ નય નિક્ષેપ સપ્તભગી વગેરેનો શ્રુતજ્ઞાનનો સકલ્પ વિકલ્પ જ્યા નથી એવી આત્મ સમાધિને નિર્વિકલ્પ સમાધિ જાણવી સવિકલ્પ સમાધિથી નિર્વિકલ્પ સમાધિનો અનુભવ થતો નથી નિર્વિકલ્પ સમાધિનો અનુભવ કઈક ક્ષયોપશમ ચારિત્ર તથા ધ્યાન પ્રતાપે થયો છે નિર્વિકલ્પ સમાધિ પછીથી ક્ષાયિક ભાવનું કેવલજ્ઞાન અને નિશ્ચય ચારિત્રરૂપ પૂર્ણાનદ પ્રગટે છે અને શુદ્ધાત્મા પરમેશ્વરત્વ પ્રગટ થાય છે મન વાણી કાયાના યોગ સુધી સયોગી કેવળી જીવન્મુક્તિની દશા છે પશ્ચાત્ શરીરા દિનો ત્યાગ થતા આત્મા તેજ સિદ્ધ બુદ્ધ પરમાત્મા તરીકે અનતજીવને વર્તે છે કઈક નિર્વિકલ્પ સમાધિ પછીની આગળની દશાનો અનુભવ થયો નથી નિર્વિકલ્પ સમાધિ માટે શુદ્ધોપયોગ

ભાવની જરૂર છે આત્મા તેજ પરમાત્મ રૂપે કરવો તે યોગ છે. શુદ્ધાત્મામા આરોહવા માટેભાવથી યોગના આઠ પગથિયા અને તેનું આધ્યાત્મિક મદીય પરિભાષા શૈલીએ કઈક સ્વરૂપ જણાવ્યું તે પ્રમાણે વર્તવા પ્રયત્નશીલ થવુ અને શુદ્ધાત્મ સામ્રાજ્ય પ્રગટાવવું તેથી અનતી શાતિ સુખ છે આત્મામા સ્વર્ગ અને મોક્ષ છે તેને અતરમા ઉતરી મેળવો દેવગુરૂની ભક્તિધર્મી સતોની સેવા' પ્રતિક્રમણુ વગેરેથી આત્માની શુદ્ધિ કરવા આત્મોપયોગી થવું યોગ સાધનમા નિષ્કામ બનવું પોતાની દશા બીજાને કહેવી નહિ બાહિરૂમા સિદ્ધિયોને ન વાપરવી ગાડાની પેઠે બાહિરમા યોગીઓ વર્તે છે અન્યોને પ્રાણુ, તે પણુ ચમત્કાર બતાવવાની પ્રવૃત્તિ ન કરવી ગુરૂના પુદ્ગલબનથી અને નિર્દભ પણુથી યોગની સિદ્ધિ છે.

इत्येवं ॐ अर्हमहावीर शान्ति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર મુ૦ પેથાપુર.

સં. ૧૯૭૨

શ્રી અમદાવાદ તત્ર. વૈરાગ્યાદિ ગુણુલકૃત મુનિ દેવેન્દ્રસાગર યોગ્ય અનુવન્દન સુખશાતા. વિ તમોએ પુચ્છેલા વિચારોનું નીચે પ્રમાણે સમાધાન જાણુશો યોગ શબ્દની અનેક વ્યાખ્યાઓ છે મનવાણી કાયાના વ્યાપારને જૈનધર્મ દૃષ્ટિએ યોગ કહેવામા આવે છે મન વાણી અને કાયાના ધર્મ વ્યાપારથી પરમાત્માની સાથે આત્માનો યોગ થાય છે અર્થાત્ આત્મા તેજ પરમાત્મા થાય છે માટે ઔપચારિક વ્યવહારથી મન વાણી કાયાને યોગ કથવામા આવે છે પતજલિ મુનિ કથે છે કે योग श्चित्त वृत्ति निरोध ચિત્તવૃત્તિનો નિરોધ કરવો તે યોગ છે ચિત્તમા પ્રગટતી રાગ દ્વેષની વૃત્તિયોનો નિરોધ કરવો તે યોગ છે તેની સાથે એવો પણુ ભાવ ઝળકે છે કે રાગદ્વેષવાળી ચિત્તવૃત્તિયોનો નિરોધ થવાથી રાગદ્વેષ ટળતાની સાથે આત્મા શુદ્ધ વીતરાગ બને છે અને

તેજ પરમાત્મા બને છે આત્મામા પરમાત્માપણું છે તેનો પ્રકાશ થાય છે જૈનશાસ્રોમા યોગની વ્યાખ્યા વ્યવહાર નિશ્ચયથી અનેક પ્રકારે કરવામા આવી છે નિમિત્ત યોગ અને ઉપાદાન યોગ એમ બે પ્રકારે યોગ છે મનગુપ્તિ વચનગુપ્તિ અને કાયગુપ્તિ એમ ત્રણ પ્રકારે યોગ છે બાહ્ય અને આતર એમ બે પ્રકારે યોગ છે વ્યવહાર નયયોગ અને નિશ્ચય નયયોગ એમ બે પ્રકારે યોગ છે અસદ્ભૂત અને સદ્ભૂત એમ બે પ્રકારે યોગ છે અશુદ્ધ અને શુદ્ધ એમ બે પ્રકારે યોગ છે જ્ઞાન યોગ અને કર્મયોગ એ બે પ્રકારે યોગ છે તિરોભાવ જ્ઞાનાદિ શક્તિયોનો પૂર્ણ આવિર્ભાવ કરવો તે એકધા યોગ છે ધર્મવ્યાપાર તે પણ યોગ છે આત્માની પૂર્ણ જ્ઞાનાદિ શક્તિયોમા દેવગુરુનું પુષ્ટાલબના અને દેવગુરુની સેવા ભક્તિ તે નિમિત્ત યોગ છે પરમાત્મામા મનન વાળવું ગુરૂમા મનનું યોજવું તે નિમિત્ત યોગ છે, તે નિમિત્ત યોગથી ઉપાદાન જ્ઞાનદર્શન વીર્યની પૂર્ણ શુદ્ધિરૂપ ઉપાદાન યોગ તે સિદ્ધતારૂપ કાર્યથી સિદ્ધ થાય છે નેતિધોતિ બસ્તિ નૌલિ પ્રાણાયામ આસ નથી શરીરનું આરોગ્ય અને શુદ્ધિ કરી આત્માની શુદ્ધતા કરવા કાયાના વ્યાપારને યોજવો તે નિમિત્ત કાયયોગ છે, તે પ્રમાણે વચનની શુદ્ધિ કરીને વચનને આત્માની શુદ્ધિમા વાપરવુ તે નિમિત્ત વચન યોગ છે રાગદ્વેષ રહિત મનને કરીને તેને આત્માના ગુણોના સ્મરણ મનન નિદિધ્યાસનમા વાપરવુ તે આતર નિમિત્ત મનોયોગ છે પ્રત્યાહાર ધારણા ધ્યાન અને સમાધિ એ યોગના ચાર અગો, આતર મનયોગમા અન્તર્ભાવને પામે છે કારણ કે શુદ્ધ મન વડે એ ચાર અગોનુ અવલબન થાય છે દેવગુરૂ ધર્માર્થ તથા સર્વજીવોના હિતાર્થ મનવાણી કાયાનો વ્યાપાર કરવો તથા આત્માની શુદ્ધિ અર્થે મનવાણી કાયાનો વ્યાપાર કરવો તે નિમિત્ત મન વાણી કાયાયોગ છે મન વાણી કાયાના એવા શુભયોગથી આત્માની શુદ્ધિ થાય છે નિષ્કામણે મન વાણી કાયાથી કર્તવ્ય કાર્યો કરવા તે કર્મયોગ છે સકામભાવથી કર્મ કરવા તે સકામકર્મ યોગ છે અને નિષ્કામ ભાવથી કર્મ

કરવા તે નિષ્કામ કર્મયોગ છે નિષ્કામ કર્મયોગથી શુદ્ધ મુક્તિ છે મન વાણી કાયાવી દેવગુરુની સેવાભક્તિ કરવી સઘ વગેરે ચતુર્વિધ સઘની ભક્તિ કરવી તે નિમિત્ત ભક્તિયોગ છે અને શુદ્ધ પ્રેમથી આત્મામા લીન થવુ તે આતર ભક્તિયોગ છે શુદ્ધ પ્રેમથી લઘુ બાલકના જેવી જ્ઞાન છતા મન પ્રવૃત્તિ થાય ત્યારે ભક્તિ યોગની ભૂમિકામા પ્રવેશ થયો છે એમ જાણવુ બાહ્ય ભક્તિ યોગથી આતર ભક્તિ યોગની ભૂમિકામા પ્રવેશ થાય છે એમ જાણવુ બાહ્યભક્તિયોગથી તથા આતરભક્તિયોગથી આત્માને પરમાત્મા કરવો આત્માને પરમાત્મરૂપે થવામા વચ્ચે મોહ વગેરે કર્મો નડે છે મોહાદિ દ્રવ્યભાવ કર્મનો નાશ થતા આત્માનો પરમાત્મદશા પ્રાપ્તિરૂપ યોગ પ્રકટે છે કર્મસહિત આત્માઓ તે સસારી આત્માઓ છે અને તે ચારગતિમા વારવાર જન્મ ગ્રહે છે પોતાનુ સ્વરૂપ જેઓએ જાણ્યું નથી અને અજ્ઞાન દૃષ્ટિવાળા છે તેવા આત્માઓ—જીવો તે બહિરાત્માઓ જાણવા. જેઓ આત્માનુ સમ્યક્ સ્વરૂપ જાણે છે તેઓ અન્તરાત્માઓ છે અને જેઓ ચાર ઘાતીકર્મ અને અઘાતીકર્મનો નાશ કરે છે તેઓ પરમાત્માઓ છે આત્મા તેજ પરમાત્મા થવો એટલે નિજ જ્ઞાનાદિ ગુણોના તિરોભાવનો આવિર્ભાવ થવો એ પરમશુદ્ધયોગ છે મનવાણીકાયાથી ઉપાસનાયોગ ત્રિધા છે વ્યવહારચરિત્ર, દેવગુરૂ ધર્મની સેવા, તપ, સયમ, પચાચાર પાલન, યમ, નિયમ, વગેરે સર્વ વ્યવહાર યોગ છે વ્યવહારયોગમા જડ પ્રકૃતિનો સબધ છે અને નિશ્ચય યોગમા જડપ્રકૃતિનો સબધ નથી આત્માના શુદ્ધોપયોગવડે આત્માને ધ્યાવવો અને શુદ્ધ ચિદાનદભાવે પરિણમવુ તે નિશ્ચય યોગ છે વ્યવહારયોગ તે નિમિત્ત છે અને નિશ્ચયયોગ તે ઉપાદાન યોગ છે કાયાદિ જડયોગ તે વસ્તુત અસદ્ભૂત યોગ છે કારણકે તે આત્મા નથી, તો પણ મનવાણી કાયાના વ્યવહારયોગ વિના નિશ્ચય યોગની પ્રાપ્તિ થતી નથી મનવાણી કાયાની શક્તિયો તથા આરોગ્ય જે રીતે વધે તે રીતે વધારવુ ભક્તિયોગ ઔપચારિક

પ્રભુ મહાવીરદેવની ઉપાસનાથી પ્રભુનો અનુભવ કરી આનંદરસ પીધો છે જ્ઞાનયોગથી આત્માનંદરસ અનુભવ્યો છે હજી એ રસનો અનુભવ, ક્ષયોપશમભાવથી અનુભવાય છે પણ ચારિત્ર મોહનીયના ક્ષાયિકભાવનો આનંદરસ વેદ્યો નથી પણ ચારિ મોહનીયના ક્ષાયિકભાવનો આનંદરસ વેદના માટે—પ્રાપ્તિ માટે યોગની આરાધના આંતરભાવે થાય છે ઇન્દ્રિયો દ્વારા વિષયોના ભોગોપભોગથી જે આનંદ મળે છે તે પુદ્ગલા નંદ છે પણ આત્માનંદરસ નથી આત્મા બાહ્ય વિષયોના સંબંધ વિના શુદ્ધાત્મસ્વરૂપના સ્મરણ મનન નિદિધ્યાસન અને તન્મયતાથી જે આનંદ ભોગવાય છે તે આત્માનંદરસ છે તે બ્રહ્મ છે તે પરમાત્મસાક્ષાત્કાર છે સેવાભક્તિ મંત્રોપાસના આદિ યોગથી શુદ્ધાનંદ જ્ઞાન યોગરૂપે પરિણમવું જોઇએ લાક ડાની પૂતળીને મદારી જેમ નચાવે છે તેમાં મદારી અને અન્ય લોકો સાક્ષી ભૂત છે મદારી બાહ્યની પૂતળીની ચેષ્ટાનો પ્રવર્તક છે પણ તે કંઇ પૂતળીરૂપ નથી, એમ પોતાને જાણે છે તેમ જે ભક્ત યોગી જ્ઞાની દેહને પૂતળી સમાન માને છે અને તેની ચેષ્ટામાં આત્માધ્યાસ કરતો નથી, કર્મયોગે દેહ પૂતળીની, પ્રારબ્ધ શુભાશુભ સુખ દુઃખ ચેષ્ટાનો આત્મા અપેક્ષાએ વ્યવહા રથી પ્રેરક છે છતાં આત્મજ્ઞાનથી પોતાને સાક્ષી દૃષ્ટા મધ્યસ્થમાને છે, કર્મનું ફળ કર્મને છે, અને આ માનું આત્માને છે, એમ જાણી જે નિર્મોહભાવે વર્તે અને કર્તવ્ય કાર્યોને વ્યવહા રથી કરે છે, તથા અંતરમાં આત્માને પરમાત્મરૂપે જે અનુભવે છે તે આત્મજ્ઞાની રાજયોગી છે, એવા રાજયોગીઓ વિશ્વના તારક સેવક મહત્તમ તો છે રાજયોગમાં આત્મજ્ઞાનોપયોગ મુખ્ય છે આત્મા પોતાના શુદ્ધોપયોગમાં રહીનેકર્મનું કર્તા હર્તાપણું કર્મમાં જાણે છે દેખે છે અને આત્માનું શુદ્ધ કર્તાપણું આત્મામાં અનુ ભવે છે ત્યારે તે પરમાનંદ રસનો સાગર તે આત્મામાં પ્રગટ કરી વેદે છે તે રોકડીયો રાજયોગ જાણવો એની પણ જ્ઞાનોપયોગથી કઇ કઇ ઝાખી આત્મા કરે છે

પચ્ચાશ હજાર, પચ્ચીશ હજાર, પાચસે, પચ્ચીશ, પાચ, એક ગાઉ તરતમ યોગો દૂર છે કેટલાક તલેટી સુધી આવ્યા છે, કેટલાક ઉપર ચઢે છે, કેટલાક વચ્ચમા છે, કેટલાક ઠેઠ શિખર સુધી આવ્યા છે, કેટલાક મદિરમા પેઠા છે, કેટલાક જિન પ્રતિમાના દર્શન કરે છે, કેટલાક જિન પ્રતિમાના ગુણોના દર્શન કરે છે, કેટલાક ગુણોને ગ્રહણ કરે છે, કેટલાક જિનમય થઈ જિનને ધ્યાવે છે અને કેટલાક જિનરૂપ થાય છે લાખ યોજનથી યાત્રાર્થે નીકળતા અને જિનરૂપ થવા ધ્યાન ધરનાર સર્વે યાત્રાળુઓ ભક્તો તરતમ યોગે ગણાય તેમ યોગના અસખ્ય ભેદ છે તેમાથી અશે અશે યોગની ઇચ્છાપ્રવૃત્તિ કરનાર અને ઠેઠ યોગની છેલ્લી કોટિમા પ્રવેશ કરી પરમાત્માના દર્શન કરી પરમાત્મપદ પામવાની તૈયારી કરનાર સર્વે તરતમયોગે અનેક નયોની અપેક્ષાએ યોગની આરાધના કરનાર તરીકે ગણુ યછે, મેરૂ પર્વત તરફની દિશા તરફ જનાર સર્વે યાત્રાળુપણાને અતિ ક્રમણ કરતા નથી પછી તે વચ્ચમા વાસ કરે હળવે હળવે જાય વા શીઘ્ર ગતિ કરે તોપણ સર્વે યાત્રાળુઓ છે તેમ ગૃહસ્થાવાસમા ત્યાગાવસ્થામા ગુરૂગમપૂર્વક લોકો અસખ્યયોગ પૈકી ગમે તે યોગની આરાધના કરે તે યોગીદશા તરફ ગમન કરનારા જાણવા અપેક્ષા દૃષ્ટિથી યોગની આરાધના છે જેમા રસ પડે તે તે યોગથી આત્માની શુદ્ધિનો પુરૂષાર્થ સેવવો ઔદારિક, વૈક્રિય, આહારક, તૈજસ અને કાર્મણ એ પાચે શરીરથી મુક્ત થૈ મુક્તિ લેવા માટે યોગની સેવા, આરાધના કરવાની જરૂર છે ગુરૂગમથી ગમે તે યોગની સાધના કરવી સમ્યગ દૃષ્ટિ થવા ખાસ નિષ્કામ ભાવે આત્માની શુદ્ધિરૂપ ઉપાદાન નિમિત્ત યોગની આરાધના થાય છે, એમ જાણીને યથાશક્તિ યોગની આરાધના કર ! પ્રતિક્રમણ, પ્રતિલેખન, દેવદર્શન, પચાચાર પાલન અને પચ મહાવ્રત પાલનમા અપ્રમત્તપણે ઉપયોગી થા ! દેવગુરૂ ધર્મની શ્રદ્ધા એજ સર્વ યોગનો મૂલ પાયો છે બાહ્ય સુખની આશાએ યોગ સાધવો તે અજ્ઞાનીનુ કર્તવ્ય છે ગુરૂના આજ્ઞા પ્રમાણે ધર્મકરણી કરવી,

તે યોગ છે ગુરૂની કૃપાથી યોગમા પ્રવેશ થાય છે બાહ્ય ચમત્કારો કરવા માટે યોગ સાધનારાએ કરોડની કિ મતવાળા યોગને કોડીમા વેચી નાખનારા છે સ શય વગેરે યોગમા મહાવિઘ્ન છે બાહ્ય જડવસ્તુઓની ઇચ્છા લેશ પણ ન રહે અને આત્માના ગુણોને આવિર્ભાવ કરવા લક્ષ રહે ત્યારે જ્ઞાનયોગ રાજયોગની સિદ્ધિ કરી શકાય છે આકાશમા ગમન થાય, અષ્ટ બાહ્ય સિદ્ધિયો પ્રગટે, દેવતાઓની સાથે વાર્તાલાપ થાય, કરોડો મનુષ્યોના મનમા પોતાના સકલ્પ ઉતરે અને તે પોતાની મરજી પ્રમાણે ચાલે એવી યોગ શક્તિએ પ્રગટે તોપણુ તેમા જ્યારે મુઝાવાનુ ન થાય, આખી દુનિયા પ્રભુ તરીકે માને તોપણ હર્ષપ્રદ શાતા ગારવ ન થાય અને દુર્જન શત્રુએ કે જેઓ કરોડ ગણુ અપમાન નિદા કરે કલકો દે તોપણુ તેઓ પર રાગદ્વેષવૃત્તિ ન પ્રગટે અને આત્માના જ્ઞાનાદિ શુદ્ધપર્યાય ગુણોમા રમણતા થાય એવી ઉપયોગ દૃષ્ટિવાળાને યોગથી તુર્ત મુક્તિની પ્રાપ્તિ થાય છે જૈન દ્રવ્યાનુયોગી તથા જૈન આધ્યાત્મિકયૌગિક શાસ્ત્રોના પૂર્ણ અભ્યાસી અનુભવી ત્યાગી ગુરૂ મહારાજની પાસે રહી ગુરૂગમ પૂર્વક સર્વ જૈનતત્વ ધર્મયોગ શાસ્ત્રોના અભ્યાસ કરવો અને ગુરૂની આજ્ઞાનુસાર સર્વ પ્રકારના યોગનુ સ્વરૂપ જાણવુ અને પશ્ચાત્ સમ્યક્ત્વપ્રાપ્તિ પૂર્વક યોગનો અનુક્રમે અભ્યાસ કરવો, બે વખત ષડાવશ્યકરૂપ યોગની આરાધના કરવી નિશ્ચયદષ્ટિને હૃદયમા ધારણ કરી વ્યવહાર નયથી ચાલવુ વ્યવહારનયકથિત ધર્મકાર્યો કરવા, મનવાણી કાયાથી જે જે દોષો થાય તે ગુરૂની આગળ જણાવવા, ગુરૂની આગળ હૃદયનુ કઇ પણ મતવ્ય ગુપ્ત ન રાખવુ, લઘુબાલક જેમ માતપિતા આગળ સ્પષ્ટ કથે છે તેમ ગુરૂ પાસે હૃદયનુ સર્વ પ્રકાશવુ, એવી રીતે ગુરૂકુલવાસમા રહી ગુરૂની સેવા ભક્તિથી ધર્મકર્મો કરવા ગુરૂબોધાનુસાર ગૃહસ્થે શ્રાવક ધર્મ પાળવામા વર્તવુ અને ત્યાગી શિષ્યે ત્યાગ ધર્મ પ્રમાણે વર્તવુ ગૃહસ્થ દશામા અણુસમાન ધર્મયોગ છે અને ત્યાગી ચારિત્રને મેરૂપર્વત સમાન જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રયોગ છે,

જૈનોની બાહ્યાતર સર્વ ધર્મ કરણી મોક્ષાર્થ હોવાથી યોગરૂપ છે જ્ઞાનોપયોગ પ્રમાણમા ધ્યાન છે માટે વિનયવડે ત્યાગી ગીતાર્થ ગુરૂ પાસે રહી આત્મજ્ઞાન મેળવવુ અને પશ્ચાત્ અન્યધર્મીના આધ્યાત્મિક યૌગિકશાસ્ત્રોને ગુરૂ પાસે રહી ભણવા, એ પ્રમાણે મારો અનુભવ છે, તે પ્રમાણે વર્તવાથી મુક્તિ અવશ્ય પ્રાપ્ત થાય છે તમોગુણી રજોગુણીબુદ્ધિકર્મભક્તિનો ત્યાગ કરી સાત્વિકબુદ્ધિ કર્મભક્તિ સેવા ઉપાસનાથી આત્માના ગુણોને પ્રકટ કરવા અને દોષ કર્મોને દૂર કરવા એ પ્રમાણે યોગાભ્યાસ કરવો ઢોગ, બડાઈ, અસત્ય, માનપૂજા, કીર્તિ, કામવાસના લોભ વગેરેને સ્વપ્નમા પણ ન આવવા દેવા બાજીગર જાદુગરની પેઠે યોગની ક્રિયાઓને ખેલોના રૂપમા વાપરવાથી પતિત ભ્રષ્ટપણુ પ્રાપ્ત થાય છે ભવિષ્યવાદમા ન પડવુ, આશીર્વાદ અને શાપ દાનથી દૂર રહેવુ સાધક દશામા અત્યત મૌન રહેવુ, ઉપસર્ગ પરીષહને સમભાવે સહવા, વીતરાગ પરમાત્મા અને ગુરૂની ભક્તિ કરવી, એ પ્રમાણે યોગનુ સ્વરૂપ જાણી યથાશક્તિ સાધશો ધર્મસાધન કરશો ધર્મકાર્ય લખશો હવે પાસે આવવા ઉપયોગ રાખશો

इत्येवं ॐ अर्हंमहावीर शांति ३

મુ૦ ગોતાવી — લે બુદ્ધિસાગર

સવત ૧૯૭૭ જેઠ વદિ ?

સાણદતત્ર શ્રાવક દલસુખ ગોવીદજી યોગ્ય ધર્મલાભ,

(કાફિ.)

પિતાનુ મૃત્યુ થાવાથી, કરીશ નહિ શોક સમજુ રે,
મર્યા વણુ તો નહિ રહેવુ, હૃદયમા ધારજે કહેવુ
અહો કુદરત તણી રીતિ, અહો કુદરત તણી નીતિ,
જગતમા નિશ્ચયે વહેતી, વિચારી ભૂલી જા વીતી

ખરેખર જન્મની સાથે, વહે છે મૃત્યુ સહુ માથે,
ખરેખર કાયદો એવો, ઘટે ના શોકને વહેવો ૩
બન્યા કરતુ જ બનવાનું, રહે ના વિશ્વમા છાનુ,
જમાતુ ના ભર્યું ભાણુ, ગ્રળતા મૃત્યુનુ ટાણુ ૪
બન્યુ જે તે પછી બનશે, કર્યા વણુ શોક તે રુહેજે,
ધરી સમભાવ વર્ત્યા કર, ગુરૂ શિક્ષા હૃદયમા ધર ૫
કદી ના હારવી હિમત, કરીને આત્મની કિમત,
શુભાશુભ વેદી લે ક્રીસ્મત, ગણીને બાળની ગમ્મત ૬
કરેલુ કર્મ ભોગવવુ, સદા સમભાવમા રહેવુ,
કશુ ના કોઇને કહેવુ, જગતમા ચાહવુ ને સહેવુ ૭
પલકની નહી ખબર પડતી, સુરત નહી રાખવી રડતી,
ખરા ચાતુર્યથી ચડતી, થતી ને દુષ્ટતા ટળતી ૮
પ્રભુ ઘટ રાખજે પળ પળ, કરી કર્તવ્યની ચળવળ,
બનો ક્યારે નહિ નિર્બળ, હૃદયને રાખજે નિર્મળ ૯
બને તે ન્વોન્નતિ હેતે, શુભાશુભ કર્મસ કેતે,
બને જે સત્ય છે તે તે, વિચારે નહી ચડો ખત્તે ૧૦
કરાતા કર્મથી ખેલો, ગુણે તે થાય નહિ ઘેલો,
બને તે ધર્મીમા પહેલો, રહે નહિ મોહ છટકેલો ૧
રડે કો આસુ લોવાનુ, રૂડુ નહી ચિત્ત રોવાનુ,
રડીને પાપ ધોવાનું, સદા નિજરૂપ જોવાનુ ૧૨
શુભાશુભ બહુ પ્રસગોમા, ખુશી થા ના અર રો મા,
રહ્યા કર સાક્ષી રગોમા, નિજાનદ ભાવને ખો મા ૧૩
રહ્યા કર નિત્ય સતસગે શુભાશુભ પૂર્ણ ઉમગે,
રહીને આત્મના રગે, વહ્યા કર સદ્ગુણો અગે ૧૪
શિખામણુ માનજે સારી, કરીશ નહિ દુર્મતિ યારી,
વિવેકે સત્ય નિર્ધારી, કરી સહુ કાર્ય સુખકારી. ૫
ઘણી જો ઠોકરો વાગે, ગુણો નિજ ચિત્તમા જાગે,
રહીને જ્ઞાન વૈરાગ્યે, છવો સ્વાર્પણુ ભવા ત્યાગે ૧૬

વધતા સદ્ગુરૂ પ્રીતિ, સુધરતી નીતિને રીતિ,
બુદ્ધ્યબ્ધિ જાગતીશક્તિ, થતી પરમાત્મની વ્યક્તિ ૧૭
ચલતુ વહાણુ ભર દરીએ, કપાતો માર્ગ સંચરીએ,
પ્રભુ મહાવીર દિલ ધરીએ, બુદ્ધ્યબ્ધિ ઠામ જઈ ઠરીએ ૧૮
ખરૂ દલસુખ સમજાવ્યું, ઘણા નિજભાવથી ગાયું,
હૃદય નિજપૂર્ણ રંગાયુ, ભજ્યામાં નાળજે આયુ ૧૯

લખ૦ બુદ્ધિસાગર મુ૦ વડોદરા.

શ્રી સાણુંદ તત્ર શ્રદ્ધાવંત દયાવંત દેવગુરૂ ભક્તિકારક શા આત્મારામ ખેમચંદ વગેરે યોગ્ય ધર્મલાભ-વિ તમારો પત્ર આવ્યો, શરીર સાચવવુ, તમને તથા રાયચંદભાઈ વગેરેને મળ્યા એક વર્ષ થઇ ગયું સાણુંદના શ્રાવકોના ગુરૂભક્તિના રાગ મોળા પડી ગયા હોય એમ લાગે છે ખરો રાગ તો વધતો જાય છે આ કાળમા શ્રદ્ધા રાગભક્તિથી ધર્મની પ્રાપ્તિ થાય છે જે મનુષ્યોને ગુરૂભક્તિમા પૂર્ણરાગ નથી, તેઓના આત્માની ઉન્નતિ થતી નથી ગુરૂપર પૂર્ણરાગ જ્યા સુધી નથી ત્યા સુધી શુષ્ક જીવન છે બને તો આત્મ કલ્યાણની દ્રષ્ટિએ ઉપદેશનો લાભ લેવો પુસ્તકોનુ વાચન ખરેખર ગુરૂના પરોક્ષ સબંધમા પ્રગતિપ્રદ છે મારા પત્રનો આશય સમજી યથાયોગ્ય પ્રવૃત્તિ કરવી

ૐ શાન્તિ ૩

મુ. સાણુંદ તત્ર સુશ્રાવક-શા, આત્મારામ ખેમચંદ યોગ્ય ધર્મલાભ-હાલ કંઈ વ્યાખ્યાન લખાણની પ્રવૃત્તિમા અધિક રૂચિ નથી તમારે આવવા ઇચ્છા છે એમ લખ્યું તે જાણ્યુ આવો ન આવો તેમા તમને રૂચે તેમ કરો આવવુ જવું પોતાના માટે છે, આવવામા મ્હને હર્ષ વા શોક નથી બાહ્ય પ્રવૃત્તિ વા નિવૃત્તિમા

શુભાનુભત્વની કલ્પના થતી નથી સહેજે જે બાહ્યાતર પર્યાયો થાય છે અને થશે તેમા સાક્ષીભાવ તાટસ્થ ભાવ છે મારા માટે અને અન્ય વિશ્વમાટે પ્રવૃત્તિ વા નિવૃત્તિમા સકલ્પ વિકલ્પ પ્રકટ કરવા માટે રુચિભાવ ઔદયિકભાવ થતો નથી જે થાય છે તેમા જણાવવાનું કઇ રહ્યુ નથી સેવા કરવાની ફર્જ છે હુ કરૂ છુ એવો અહભાવ થતો નથી નામરૂપનો અહભાવ કરવામા વિચા રને અવકાશ નથી સમુદ્રના તરગો સમુદ્રમા સમાય છે ધર્મસાધન કરશો એવુ હવે કહેવાનું વા લખવાનુ રહેતું નથી જેઓ આત્મ ભાવે જાગ્યા તેઓને પોતાનો આત્મા સહેજે સર્વત્ર બોધ આપ્યા કરે છે

લેખક-બુદ્ધિસાગર મુ૦ વિજાપુર

સુશ્રાવક શા આત્મારામ ખેમચદ યોગ્ય ધર્મલાભ-

વિશેષ પત્ર વાચ્યો, ચોમાસુ વિજાપુર કરવા ભાવ છે જ્ઞાન મદિરનુ ઘણુ કામ બાકી છે તમે દેવદ્રવ્ય સબધી લખ્યુ તે જાણ્યુ-રૂબરૂમા તેનો ખુલાસો થશે પાચ છ દિવસમા એકવાર અત્ર જરૂર મળી જવુ ક્ષણિક મનના ન થવું મનના વિચારો અને પ્રવૃત્તિયોમા આત્મધર્મ માનીને દુનિયાના પ્રવાહમા નિરપે ક્ષપણે ન ઘસડાવુ મનુષ્ય પોતાની વૃત્તિ પ્રમાણે અન્યની મહત્તા આકે છે બીજાની દૃષ્ટિએ સારા દેખાવવા માટે જેટલો પ્રયત્ન થાય છે તેટલો આત્માની દૃષ્ટિએ સારો દેખાડવા પ્રયત્ન થાય તો કલ્યાણ થાય. સશયી આત્મા ભ્રષ્ટ થાય છે ગુરૂના વિચારે ગુરૂત્વ હોય છે પણ શિષ્યના વિચારે ગુરૂત્વ નથી ભક્તને સવળુ પરિણમે છે સમજે તેની બલિહારી ધર્મ સાધન કરશો ૐ શાન્તિ ૩

લેખક બુદ્ધિમાગર મુ૦ વિજાપુર

શ્રી સાનંદ

તત્ર સુશ્રાવક શા આત્મારામ ખેમચંદ યોગ્ય ધર્મલાભ તમારો પત્ર વાંચી સમાચાર જાણ્યા વિ કેશરલાલ નાગજીપર છાણીવાળાએ ચર્ચાપત્રો બહાર કાઢયા છે તે ત્યા હોય તો વાચવા માટે મોકલી આપશો તમોએ દેવ દ્રવ્ય સબંધી અમારા વિચારો જાહેર કરવા લખ્યુ પણ હાલતો તમે બન્નેતરફથી વિચારો, જાહેર પત્રોમા બાહિર પડે છે તે વાચી સત્ય લાગે તે ગ્રહણ કરો જ્યા સુધી સત્ય અંગીકાર કરવા લાયક સમાજ ન બન્યો હોય ત્યા સુધી વિચારો બહાર કાઢવા માત્રથી શુ વળે ? અને જો એમ વગતુ હોત તો બ ને આચાર્યોની ચર્ચાનુ ફળ શુઓ શુ આવે છે તે ભવિષ્યમા માલુમ પડશે એકવાર તમો પાચ છ શ્રાવકો રૂબરૂમા મળશો ત્યારે વિચાર કરશો ત્યા ચોમાસા માટે લખ્યુ તે જાણ્યુ વૈશાખ સુદિ તો અહી થશે પછી બને તે ખરૂ –

ધર્મસાધન કરશો, ધર્મ કાર્ય લખશો, જૈન સંઘની ઉન્નતિની દિશા માટે કેટલાક અશે આંખો મીચી ચાલે છે નેતાઓ સારા પ્રગટવા જોઇએ બાલ લગ્નની પ્રજા સત્ય અગીકાર કરી શકતી નથી નિર્બળોથી–આત્મોન્નતિ અને સંઘોન્નતિનો માર્ગ દૂરછે છાપામા લેખો લખવાથી કઇ જૈનસંઘ એકદમ એક વિચારમા આવી શકતોનથી સૌ સૌના કામ કરે છે કુદરતના હાથના હથિયાર રૂપેજે જાહેરમા આવ્યા છે તેઓ કાર્ય કરે છે ધર્મ સાધન કરશો ધર્મકાર્ય લખશો

લેખક બુદ્ધિસાગર મુ૦ માણસા

સંવત્ ૧૯૭૮ પોષ વદિ ૧૧

અમદાવાદ તત્ર સુશ્રાવક-શેઠ જગાભાઇ દલપતભાઈ તથા શેઠ મણિભાઇ તથા શેઠાણી સુશ્રાવિકા ગંગાબેન આદિ યોગ્ય ધર્મલાભ વિ. તમારો પત્ર મળ્યો, વાંચ્યો, ઉપાધિ ન્યૂન કરી આત્મહિત કરવા ભાવ જણાવ્યો તેથી આનંદ થયો છે સૂક્ષ્મ નિશ્ચય દ્રષ્ટિએ જેટલા રાગદ્વેષના સંકલ્પ તેટલા સૂક્ષ્મ જન્મ મરણ છે અને તેથી સ્થૂલ જન્મ મરણ છે રાગદ્વેષમય મન તેજ સંસાર છે અને આત્મામાં મન રમતાં મન તેજ મુક્તિનું કારણ છે સત્ય આત્મજ્ઞાન વિના ખ્યાલ આવનાર નથી એકાન્તમાં બેસી બે ઘડી આત્માના આનંદનો વિચાર કરો. આત્મવિચારથી આવ રણો ટળશે અને ધર્મનું મૈત્ર દેખાશે દેવગુરૂ ધર્મની આરા ધના કરો લક્ષ્મી સત્તાથી શુદ્ધ આત્મ ધર્મ પ્રગટતો નથી વસ્તુતઃ લક્ષ્મીથી ધર્મ કરવો એ ઔપચારિક ધર્મ છે લક્ષ્મી સત્તાથી આત્મસુખ શાંતિ નથી આત્માને અનુભવતાં વિશ્વનો અનુભવ થાય છે સામાયિક પૂજામાં પૂર્ણ લક્ષ્ય દેશો વાસનાઓ પણ સૂક્ષ્મ જન્મો છે તેના સમૂહથી આત્માને ભિન્ન ધારો ધાર્મિક-પુસ્તકો વાંચો આનંદઘનપદ ભાવાર્થ સંગ્રહ એકવાર પૂર્ણ વાંચી જાઓ જરૂર, પછી પત્ર લખશો

इत्येवं ॐ अर्ह महावीर शान्ति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર મુ૦ માણસા

સંવત્ ૧૯૭૮ પોષ વદ ૧૩

શ્રી અમદાવાદ તત્ર સુશ્રાવક શેઠ કેશવલાલ લલ્લુભાઈ રાયજી તથા અમૃતલાલ વગેરે યોગ્ય ધર્મલાભ વિશેષ, તમારા બે પત્રો આવ્યા તેથી તમારી આત્મજિજ્ઞાસા તથા આત્મપ્રાપ્તિની ઇચ્છા સારી જણાઈ આવે છે સંસારિક કર્તવ્યો કરવા પણ તેનું ફલ ન ઇચ્છવું મોક્ષ થવાની બુદ્ધિ ધારણ કરવી

આત્માની શુદ્ધિ માટે વ્યવહાર કર્મની ઉપયોગિતા જાણવી આત્મજ્ઞાનીને સસારિકકાર્યો પણ મોક્ષના હેતુભૂત અપેક્ષાએ આત્મોપયોગે થાય છે જે આસવા તે પરિસવા જે પરિસવા ત આસવા એમ આચારાગ સૂત્રમા કહ્યુ છે તેનો ભાવાર્થ એ છે કે સમ્યગદૃષ્ટિ એવા જ્ઞાનીને કર્મબધનના હેતુઓ તે સવર અર્થાત્ કર્મના અબધના હેતુરૂપે પરિણમે છે અને અજ્ઞાનીને સવરના હેતુઓ તે આસવના હેતુરૂપે પરિણમે છે માટે પ્રથમ તો સમ્યગ્દૃષ્ટિ પ્રાપ્ત ક વી ભાવાધ્યાત્મ દૃષ્ટિએ સમ્યગ્દૃષ્ટિની પ્રાપ્તિ તેજ સુષુમ્ણા નાડીનું ઉત્થાન છે અને રાગદ્વેષ અજ્ઞાન તે સર્પિણી કુડલી છે તેનુ મુખ ખરેખર સુષુમ્ણા કે જે સમ્યગદૃષ્ટિ છે તેના ઉત્થાનથી નીચુ થાય છે અને તેથી આત્માનો પ્રકાશ વધતો જાય છે, તથા શુભાશુભ નાડીરૂપ પિગલા અને ઇડાના શુભ અને અશુભ પરિણામરૂપ બાહ્ય પ્રાણનો સચાર બધ થાય છે અને સમ્યગ્દૃષ્ટિરૂપ સુષુમ્ણામા શુદ્ધ પરિણામ (રાગદ્વેષ પરિણામ -હિત આત્માનો ઉપયોગ) રૂપભાવ પ્રાણ વહે છે, તેથી આત્મા, મોક્ષદ્વારરૂપ બ્રહ્મરન્ધ્રમા પ્રવેશ કરીને કાલને જીતે છે, કાલને જીતી મહાકાલ સિદ્ધબુદ્ધ બને છે સમ્યગ્જ્ઞાન થવાથી આત્મામા સર્વકર્મો કરતા નિર્લેપ રહેવાની રાજયોગ શક્તિ પ્રગટે છે અને મૂલાધારાદિષટ્કારકરૂપ ષટ્ચક્રની શુદ્ધિ થાય છે અજ્ઞાનીની ઇચ્છા પ્રવૃત્તિ કરતા આત્મજ્ઞાનીની ઇચ્છા તથા પ્રવૃત્તિ છે તે અનતગુણી શુદ્ધ છે જ્ઞાનમાર્ગ તે સૂર્ય માર્ગ છે જ્ઞાનને પ્રગટા વવાથી કર્મ કરતા છતા આત્મા નિર્લેપ રહેવાને સમર્થ બને છે આત્મજ્ઞાનના સસ્કારો જેમ વિશેષ પ્રગટે તેમ પ્રવૃત્તિ કરવી. બાહ્યિમા લક્ષ દેતા છતા બાહ્યિમા નિર્લેપ રહેવા આત્મોપયોગ ધારવો એવી દશા પ્રાપ્ત કરવા માટે સત સમાગમ, સદ્ગુરૂ સગ, અને વૈરાગ્યકારક અધ્યાત્મ જ્ઞાનના શાસ્ત્રો વાચવા સર્વ કર્તવ્યનુ કેન્દ્ર દોર આત્માની શુદ્ધિ જાણી યોગ્ય લાગે તેમ પ્રવર્તવુ

इत्येव अर्हं ॐ महावीर शान्ति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર મુ૦ માણસા
સ ૧૯૭૮ પોષ વદિ ૧૦

મુ પાદરા તત્ર શ્રદ્ધાવત દયાવત દેવગુરૂ ભક્તિકારક સુશ્રાવક વકીલ શા મોહનલાલ હિમચદ યોગ્ય ધર્મલાભ વિશેષ તમારો પત્ર પહોચ્યો તેનો ઉત્તર પહોચ્યો છે લોદરામા માઘવદિ પાચમે ઉદ્યાપન શરૂ થાય તેમ લાગે છે વિશેષ વાર વાર ધાર્મિક પુસ્તકોનુ વાચન સ્મરણ મનન નિદિધ્યાસન કરશો. શરીરમા આત્માદેવ સાક્ષાત્ વિરાજમાન છે એમની સાક્ષીએ મન વર્તે અને કાયા પ્રવર્તે એટલે મુક્તિનો અર્ધપથ કપાઇ ગયો એમ અનુભવ થશે અને ભવનો ભય રહેશે નહી આત્માના ઉપયોગ કાલે અન્તરાત્મદશા છેજ મનવાણી કાયાથી આત્મશુદ્ધિ થાય તેવી સર્વ પ્રવૃત્તિને નિમિત્ત ધર્મ કથવામા આવે છે અસદ્‌ભૂત ધર્મરૂપ તમથી સદ્‌ભૂત ધર્મરૂપ પ્રકાશમા જવુ સદ્‌ભૂત ધર્મ તેજ શુદ્ધાત્મા છે તેજ હુ છુ એમ જાણ્યા અન્ય સર્વ જડ જગત્મા સુખની ભ્રાંતિ રહેતી નથી, તત પશ્ચાત્ આત્મામા પણ હું તુનીવૃત્તિ રહેતી નથી, એવો અનુભવ જીવતાજ લેઈ અમર બનવુ અને તે માટે આત્મરૂપે પરિણમવામા મનને રોકવુ સિદ્ધ પરમાત્મા જેવો સ્વાત્મા છે એવી સત્તાની ધારણા ધારવી પશ્ચાત્ શુદ્ધાત્માના ઉપયોગે આત્માને જોઇ રહેવો મનમા અન્ય વિચારો પ્રગટતાજ વારવા અને આત્મોપયોગે આત્માને જોઇ રહેવો આત્માનું દર્શન તે પ્રભુ દર્શન છે આત્મા સવ વસ્તુ જ્ઞેયનો પ્રકાશક છે અને તેનો હુ આત્મા પ્રકાશક સાક્ષી છુ એવી રીતે ઉપયોગની ધારા વહેવરાવવી બે ઘડી સુધી એવી રીતે શુદ્ધ ઉપયોગની ધારા વહેરાવતા શુદ્ધ સામાયિક થાય છે અને તેથી જીવતા મુક્તિનો અનુભવ મળે છે એવો અનુભવ થાય છે તેમા શકા ન કરવી એવા શુદ્ધોપયોગમા જેટલો કાલ રહેવાય તેટલા કાલ રહેવુ શા માણેકલાલ વરજીવનદાસને તેમ જણાવશો એવા શુદ્ધોપયોગના અભ્યાસ માટે પ્રાત કાલ અનુકુલ છે ગામની બહાર એકાત સ્થાનમા બેસી ધ્યાન ધરવુ પશ્ચાત્ વ્યાવહારિકકાર્ય કરતા પણ શુદ્ધાત્માનો ઉપયોગ જેટલો બને તેટલો રાખવા પુરૂષાર્થ કરવો, તેથી શુભાશુભ અધ્યવસાયરૂપ સસારના સૂક્ષ્મભવ જન્મ પરપરા ટળી જશે આત્મા તેજ શરીરમા રહેલ સત્તાએ સર્વ

તીર્થંકર સિદ્ધ સમાન સત્તાએ છે એવી રીતે અપેક્ષાએ સત્તા ધ્યાન ધરવું તેવી વ્યક્તિએ પરમાત્મપ્રકટતા અનુભવાશે

ઇત્યેવ અર્હ ૐ મહાવીર શાંતિ ૩

---

૧૫૨ બુદ્ધિસાગર મુ૦ માણસા

સ ૧૯૭૮ પોષવદિ ૧૩

મુ ઉનાવા તત્ર જૈનધર્મ જિજ્ઞાસુ મહાશય નાગર બ્રાહ્મણ મહાસુખભાઈ તથા દયાશંકર યોગ્ય ધર્મલાભ.

વિ સર્વ પ્રકારની બાહ્ય વૃત્તિવાસનાથી આત્મા જ્યારે મુક્ત થાય છે ત્યારે મુક્તિની પ્રાપ્તિ છે રાગદ્વેષથી મુક્ત થવું તે મુક્તિ છે સર્વ પ્રકારની વાસનાથી રહિત થવા આત્મોપયોગી થાઓ શરીર તેજ હું આત્મા છું એવી બ્રાંતિ પ્રથમ ટળવી જોઇએ મન તેજ હું છું એવી બ્રાંતિ ટાળો વર્ણ વાસના તે હું અમુક જાતિવર્ણી છું એવી વાસનાથી મુક્ત થવું શરીરપર વર્ણજાતિ રહે છે શરીર તે રૂપ છે પુદ્ગલ છે તેથી આત્મા ન્યારો છે વસ્તુત આત્મા આર્ય પણ નથી અને અનાર્ય પણ નથી, માટે તે વાસનાથી મુક્ત થવુ આત્મા વસ્તુત આર્ય પણ નથી અને અનાર્ય પણ નથી માટે આર્યત્વની વાસનાથી મુક્ત થવું પાચે ઇન્દ્રિયો વસ્તુત આત્મા નથી અને પાચે ઇન્દ્રિયોના વિષયો પણ આત્મા નથી માટે તેમા અહંવૃત્તિ ન રહેવી જોઇએ વિષયોમા આત્મ સુખની બુદ્ધિ ન રહેવી જોઇએ નામવાસના અને કીર્તિવાસના એ બે મનના રહેલી સ્રીઓ છે, બાહ્ય સ્રીના ત્યાગરૂપ બ્રહ્મચર્યથી બ્રહ્મચારી બનવુ સહેલ છે, પણ નામવાસના અને કીર્તિવાસનારૂપ સ્રીના ભોગથી વિરમવુ મહામુશ્કેલ છે એવું જાણી નામવાસના અને કીર્તિવાસનાથી મુક્ત થવા ઉપયોગ રાખશો સત્તા સ્નેહપ્રાણ ધનનો ત્યાગ થાય પણ નામ કીર્તિવાસનાનો

ત્યાગ ન થાય એવી વાસનાથી મુક્ત થવા અત્યંત જ્ઞાનોપયોગે રમવુ જોઈએ પત્થર ધુલની પેઠે પોતાના પાડેલા નામની દશા અનુભવાય, સ્વનામ રૂપની સ્તુતિ વા નિંદામા હર્ષ શોક અંશ માત્ર પણ જ્યારે ન વેદાય ત્યારે નામરૂપની વાસનાથી મુક્તિ થતા આત્માનુભવનો સાક્ષાત્કાર થાય છે સર્વ પ્રકારના શાસ્ત્રોમા મ્હારા ત્હારાપણાની આગ્રહબુદ્ધિ ન થાય તથા સર્વ ધર્મ દર્શનોમા મારા ત્હારાપણાની બુદ્ધિ ન થાય અને અનેક દૃષ્ટિયોથી સત્ય ગ્રહણ થાય, સર્વ નયોની અપેક્ષાથી સત્ય ગ્રહાય, ત્યારે શાસ્ત્રવાસના મતપથ દર્શન ધર્મની અશુભવાસનાથી મુક્ત થવાય છે લોકોની સ્તુતિ નિંદાથી હર્ષ શોક ન થાય અને ગાડરીયા પ્રવાહે લોકની અસત્ય રૂઢિમા વર્તવા પ્રવૃત્તિ ન થાય અને સત્યથી વર્તન થાય ત્યારે પ્રભુ મહાવીર દેવકથિત વીતરાગ દશાની પ્રાપ્તિ થાય છે સર્વ શુભાશુભ વાસનાઓમા રાચવુ તે બહિરાત્મભાવ છે સર્વ શુભાશુભ વાસનાઓથી આત્મા ન્યારો છે એમ જાણી વાસનાથી મુક્ત થવા પ્રવર્તવુ તે અતરાત્મભાવ છે તથા સર્વ વાસનાથી મુક્ત થવુ તે પરમાત્મભાવ છે સામાયિક, પ્રતિક્રમણ ધ્યાનથી આત્માની શુદ્ધાત્મ દશા પ્રગટાવશો

इत्येवं ॐ अर्हं महावीर शान्ति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર — મુ૦ માણસા

૧૯૭૮ પોશ વદિ ૧૩

મુબાઈ તત્ર સુશ્રાવક શા વાડીલાલ મગનલાલ યોગ્ય ધર્મલાભ-વિશેષ-પત્ર પહોચ્યો વાચી સમાચાર જાણ્યા. વિશેષ એક વાર મનવાણી કાયાને આત્મા ધર્મની પ્રાપ્તિ માટે અર્પી દો અને પશ્ચાત્ અનુભવ કરો એટલે આત્માની જાગૃતિ થશે ધર્મની ખરી લાગણી પ્રગટયા વિના અને આત્માના ગુણ પર્યાયોનુ સમ્યક્

સ્વરૂપ જાણ્યા વિના આત્મ પ્રેમ પ્રગટતો નથી ગુરૂદ્વારા આત્મ રંગ પ્રગટે છે જડાદિ વસ્તુઓપર થતો પ્રેમ એકઠો કરીને ગુરૂપર મૂકવો જોઇએ ગુરૂપર પૂર્ણ શ્રદ્ધા પ્રેમ ધારવાથી, અને ગુરૂનો બોધ વારવાર શ્રવણ કરીને તે પ્રમાણે વર્તવાથી આત્મ રંગ પ્રગટે છે ધર્મના પુસ્તકો દરરોજ વાચવામા ન આવે તેથી જ્ઞાનની વૃદ્ધિ ન થાય પરમાત્માની પેઠે ગુરૂપર પૂર્ણ શ્રદ્ધા પ્રેમથી ગુરૂનુ શરણુ સ્વીકારી ગુરૂભક્તિ સેવામા લયલીન બનો તેથી મોહનીય અતરાયાદિ કર્મો ખરશે અને અતરમા આત્મ સ્વરાજ્ય સામ્રાજ્ય પ્રગટ થતું અનુભવાશે ગુરૂ વિના આત્મ પ્રકાશ ન થાય ભસવુ અને આટો ફાકવો એ બે કાર્યો સાથે ન બને, તમારામા યોગ્યતા પ્રગટાવો, ગુરૂ જ્ઞાન આપવા તૈયાર છે પણ શિષ્યોમા યોગ્યતા પ્રગટવી જોઇએ નામરૂપને ભૂલી ગુરૂને શરણે રહો ગુરૂને આત્મા નિવેદો અને ગુરૂપ્રેમી બનો તેથી આત્મધર્મ સહજ પ્રગટશે જાણવુ સહેલ છે કરવુ મુશ્કેલ છે સર્વાર્પણ રૂપ યત્નથી આત્માની શુદ્ધિ થાય છે દુનિયાનો ગાડરિયો પ્રવાહ, લોકવાસના, વિષયવાસના, નામવાસના રૂપ પશુઓના તાબે ન થાઓ આત્મ ધર્મરૂપ પૂર્ણાનંદ પ્રગટાવવો હોય તો લખ્યા પ્રમાણે વર્તો—મર્દ વિના આત્મા અન્ય પામી શકે નહિ જીવતા છતા મરવુ હોય તો આત્માની પ્રાપ્તિ છે આત્મા માટે મોહને ભૂલો કાતો દુનિયા માટે આત્મા ભૂલો રૂચે તો આત્મધર્મ પ્રગટાવો એકવાર આત્મા માટે મરીને જીવવું અનુભવો

अर्हं ॐ महावीर शान्ति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર

મુ માણસા

સં. ૧૯૭૮ માઘ સુદિ ૧

પેથાપુર પાસે ઉનાવા તત્ર ધર્મજિજ્ઞાસુ મોક્ષની રૂચિમાન્ નાગર બ્રાહ્મણ મહાસુખભાઈ તથા દયાશકર યોગ્ય ધર્મલાભ

વિશેષ તમોએ જણાવ્યુ કે જૈનધર્મને અન્ય લોકો નિરીશ્વર વાદી નાસ્તિક કહે છે તેનુ કેમ ? તેના ઉત્તરમા જણાવવાનુ કે જૈનો ઇશ્વરને રાગદ્વેષ રહિત પરમાત્મા પરમેશ્વર માને છે તે વસ્તુત જગતના કર્તા નથી તેમ-જીવોના કર્મના કર્તા પણ નથી, તેમજ જીવોના શુભાશુભ કર્મના ફલદાતા નથી આત્માજ કર્મનો કર્તા છે અને કર્મનો ભોક્તા છે આત્મા તેજ ત્રણ રજોગુણ આદિ ગુણદશામા કર્મનો કર્તા તથા ભોક્તા છે વેદાતમા પણ સબલ બ્રહ્મ અર્થાત્ કર્મ પ્રકૃતિવાળા આત્માને કર્મનુ કર્તાપણુ તથા ભોક્તાપણુ કથ્યુ છે પણ રજોગુણાદિ ત્રણ ગુણ પ્રકૃતિથી મુક્ત પરબ્રહ્મને કર્તાપણુ તથા ભોક્તાપણુ કથ્યું નથી શકરાચાર્યે સાત્વિક પ્રકૃતિવાળા આત્માને ઇશ્વર કથ્યો છે શ્રી શકરાચાર્ય અને તેના અનુયાયીઓ વસ્તુત જગતનો કર્ત્તા ઇશ્વર છે એમ માનતા નથી, તેઓ તો કથે છે કે વસ્તુત બ્રહ્મ વિના અન્ય જગત્ નથી તો પછી તેનો કર્તા ઈશ્વર કયાથી હોય ? એમ જણાવે છે પચદશી વગેરે શાસ્ત્રોમા તથા યોગવાસિષ્ઠમા જગત્ કર્તા ઈશ્વર નથી એમ વેદાન્તિક ગ્રન્થોમા પણ સિદ્ધ કરી બતાવ્યું છે, તેમ છતા કાલ્પનિક વિવર્ત્તવાદની દૃષ્ટિએ બ્રહ્મના અજ્ઞાનપણામા જગતનો કર્તા ઈશ્વર છે એમ શ્રી શકરાચાર્યે જણાવ્યુ છે તે સ્વપ્ન દૃષ્ટિની પેઠે જાણવુ એમ તેઓ કથે છે તેમજ ભગવદ્ગીતાના પચમાધ્યાયમા શ્રી કૃષ્ણ કથે છે કે "લોકનો કર્તા હું નથી તેમજ લોકોના કર્મનો કર્તા તથા શુભાશુભ કર્મ ફલદાતા હું નથી એમ તેમણે પ્રકાશ્યુ છે તેથી જગતનો કર્તા ઇશ્વર સિદ્ધ થતો નથી માણસાના ઠાકોર રાઓળ તખ્તસિહજીને ત્યા પોલીટીકલ એજેંટ આવ્યા હતા, પોષવદિ આઠમના બપોરે અમદાવાદ સ્વામીનારાયણ પાઠશાળાના મોટા પડિત ગિરિજાશકર તથા અન્ય પડિત હતા રામાનુજ સપ્રદાયના એક મહેસુર પ્રાત ના આચાર્ય હતા તે પ્રસગે અમને ત્યા આમત્રણ હતુ દરબારે પુછ્યુ હતુ કે પ્રભુ કૃપાથી મોક્ષ થાય છે કે કર્મથી મોક્ષ થાય ? ગિરિજાશકરે સ્પષ્ટ જણાવ્યુ હતુ કે અનાદિકાળથી જગત્

છે જીવો છે અને પરમેશ્વર છે તેથી જગતનો કર્તા ઇશ્વર નથી અનાદિ જેની છે તેનો કોઈ ર્કતા નથી જીવોનો અને દુનિયાનો કર્તા ઈશ્વર નથી એમ તેમણે પ્રતિપાદ્યુ હતું ફક્ત તેમણે એટલુ કહ્યુ કે જીવો પુણ્યપાપ કર્મ કર છે કર્મ જડ છે તેથી શુભાશુભ કર્મનો ફલદાતા ઇશ્વર છે એમ તેમણે કહ્યુ હતું તેના ઉત્તરમા અમોએ જણાવ્યું હતુ કે, આત્માની અપેક્ષાએ કર્મ છે તે જડ છે પરંતુ કર્મની અપેક્ષાએ કર્મના પરમાણુઓનો જથ્થો કર્મ છે તે સક્રિય છે ગમનાદિ સર્વ રીતે કર્મ શક્તિમાન્ છે તેથી તે સુખ દુ ખ ફલ આપવાને શક્તિમાન્ છે અફિણ સોમલ વગેરે વિષ સક્રિય શક્તિમાન્ છે અને તે પ્રાણાદિકનો નાશ કરે છે તેમ છતા તેમા પ્રાણના નાશમા ઈશ્વર માનવામા આવે તો તેથી ઈશ્વરમા અન્યાય નિર્દયતા પક્ષપાત વગેરે દોષોની આપત્તિ આવે છે તેથી વિષની શક્તિથી પ્રાણાદિકનો નાશ માનવો યોગ્ય ઠરે છે વિષને દુગ્ધના પરમાણુઓની પેઠે પુણ્ય અને પાપ કર્મના પરમાણુઓમા મન ઈન્દ્રિય દેહદ્વારા આત્માને સુખ દુ ખ વેદાવાની શક્તિ રહેલી છે તેથી શુભાશુભ કર્મફલદાતા તરીકે કર્મને માનવાથી ઇશ્વરની પરતત્રતા થતી નથી કર્મના પ્રમાણે જીવોને ઈશ્વર સુખ દુ ખ આપે છે એમ માનતા કર્મ કરતા ઇશ્વરની શક્તિ વધતી નથી અને કર્મપર ઈશ્વરની સત્તા સિદ્ધ ઠરતી નથી કર્મના અનુસારે ઈશ્વરકાર્યકર્તા રહ્યો તેમા ઇશ્વરની પરતત્રતા ઠરી કર્મથી અધિક ઇશ્વરમા શક્તિ સિદ્ધ ન ઠરી કર્મની પાછળ ઈશ્વરને સુખ દુ ખ આપવાની પ્રવૃત્તિ થયા કરવાની તેના કરતા સક્રિય વિષની પેઠે કર્મમા સુખ દુ ખ આપવાની શક્તિ માનવી અને ઇશ્વરને સાક્ષી દષ્ટા માનવો વીતરાગ માનવો એજ વિશેષત ન્યાય્ય ઠરે છે એ પ્રમાણે કથતા શાસ્ત્રી ઉત્તર ન આપતા સમત રહ્યા હતા પશ્ચાત્ સભા ઉઠી ગઇ હતી તત્ત્વજ્ઞાનની દૃષ્ટિએ જગતનો કર્તા ઇશ્વર સિદ્ધ ઠરતો નથી એમ બૌદ્ધ, જૈન અને કેવલાદ્વૈતવાદી વેદાંતીઓના ગ્રન્થોથી, તથા સ્વાનુભવથી સિદ્ધ ઠરે છે જૈનો ઇશ્વર, આત્માઓ કર્મ, પુનર્જન્મ, સ્વર્ગ, નરક, મનુષ્યલોક, વગેરેને માને છે તેથી તે આસ્તિક અને

ઇશ્વર વાદી છે પણ ઇશ્વર કર્તા વાદી નથી પુણ્ય, પાપ, આત્મા, કર્મ, પુનર્જન્મ વગેરે તત્ત્વોને ન માને તે નાસ્તિક છે બાલજીવો, ભક્તિની દષ્ટિએ ઇશ્વરને જગત્ કર્તા માનીને ધર્મ કરતા હોય અને અધર્મનો ત્યાગ કરતા હોય તો અજ્ઞાનાવસ્થામા કંઇક અપેક્ષાએ ઠીક છે પણ અજ્ઞાનયુક્ત ભક્તિ છે ત્યા સુધી સ્વર્ગ મળે છે પણ મુક્તિની પ્રાપ્તિ થતી નથી જ્ઞાન વિના સત્યનો પ્રકાશ નથી અમો આત્માને ઇશ્વર માની કર્મદશામા તે શરીરાદિક સૃષ્ટિનો કર્તા હર્તા અપેક્ષાએ માનીએ છીએ, અને સંપૂર્ણ કર્મરહિત દશામા શુદ્ધ નિશ્ચયનયે પોતાના જ્ઞાનાદિ અનંતપર્યાયનો કર્તા હર્તા છે પણ કર્મ શરીરાદિ સૃષ્ટિનો કર્તા હર્તા નથી એમ આત્મારૂપ પ્રભુમા કર્તા હર્તાપણું અપેક્ષાએ માનીએ છીએ અને અમોએ વેદાંત ઉપનિષદો અને વેદસંહિતા વગેરે વાચીને એ અનુભવ કર્યો છે કે સબલ બ્રહ્મ અર્થાત્ કર્મ પ્રકૃતિ સહિત આત્માને દેહાદિ જડ પુદ્ગલરૂપ જગત્ પ્રકૃતિનુ કર્તા હર્તાપણુ છે પણ જ્યારે આત્મા બ્રહ્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે છે ત્યારે પ્રકૃતિનુ કર્તાપણું કર્મ પ્રકૃતિમા માને છે અને જડપ્રકૃતિનુ કર્તાપણું આત્મામા માનતો નથી ચિદાનંદમય આત્મા જ્યારે કર્મપ્રકૃતિ રહિત શુદ્ધ થાય છે, રજોગુણ તમોગુણ અને સત્વગુણથી મુક્ત થાય છે ત્યારે તેને કર્મપ્રકૃતિ માયાનુ કર્તાપણુ હર્તાપણુ રહેતુ નથી એવી સૂક્ષ્મજ્ઞાનાનુભવદશા ન થઇ હોય તેઓ અધભક્તિના માર્ગે ચડે છે, પાપકર્મો દુર્ગુણ વ્યસનો ત્યાગે છે, આત્મશુદ્ધિ કરે છે ઇશ્વરને જગત્ કર્તા હર્તા માને છે, ઇશ્વરને માનીને જેઓ નીતિવાળા બને છે તેઓ અપેક્ષાએ જ્ઞાની થતા સમ્યગ્દષ્ટિવાળા બને છે આત્માની શુદ્ધિ કરે છે અને જેઓ મનવાણી કાયાથી ધર્મ કરે છે અને અધર્મનો ત્યાગ કરે છે તેઓ આસ્તિક છે આત્મા, પુણ્ય, પાપ, પુનર્જન્મ, ચાર ગતિ વગેરેને માને છે અને પાપ કર્મનો ત્યાગ કરે છે તથા અસંખ્ય યોગો પૈકી ગમે તે યોગથી આત્માની શુદ્ધિ કરે છે તે આસ્તિક છે જે મધ્યસ્થ યોગ્ય અને

સત્યનો અભિલાષી હોય તેને તેની યોગ્યતા પ્રમાણે બોધ આપવો બાલજીવોને અજ્ઞાનદશામા ભકિતની દષ્ટિએ જગત્ કર્તા તરીકે ઇશ્વરનુ મતવ્ય જો તેમને પુણ્ય કર્મનીતિ, સદાચાર તરફ વાળતુ હોય અને ઇશ્વર કર્તા નથી એવુ જાણતા તેઓ અજ્ઞાનથી ભ્રષ્ટ થઇ પાપકર્મ કરવા તૈયાર થાય, તથા વિભ્રમમા પડી સત્ય પણ સમજવા લાયક ન બને ત્યા સુધી તેઓને તેમની અજ્ઞત્વની કર્તાપણાની ઉપચારવાળી ભકિતથી ખસેડતા ધમ નથી તેઓ જ્યારે સત્ય સમજવાને લાયક હોય ત્યારે તેઓને ઇશ્વરનુ સત્ય સ્વરૂપ નવતત્વા દિકનુ સ્વરૂપ સમજાવી સમ્યગ્ જ્ઞાની ભકત બનાવવા પુરૂષાર્થ કરવો. અન્યથા મૌન રહી આત્મશુદ્ધિ કરવી અને કર્તાદિ વાદવિ વાદમા ન પડતા જીવોને સદ્ગુણ સદાચારથી નીતિની અને સત સાધુની સગતિથી શુદ્ધ કરવા ઉપદેશ દેવો

इत्येव अर्ह ॐ महावीर शान्ति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર — મુ૦ અમદાવાદ

૧૯૭૮ માગશર વદિ ૩ — શેઠ દલપતભાઈ ભગુભાઈના વડામા

સ્રુ પાદરા તત્ર શ્રદ્ધાવત, દયાવત, દેવગુરૂ ભક્તિકારક સુશ્રાવક વકીલ સા. મોહનલાલ હિમચદભાઇ યોગ્ય ધર્મલાભ વિ સાણદથી માગસર સુદિ તેરસે વિહાર કરીને માગર વદિ પાચમે અમદાવાદમા પ્રવેશ કર્યો છે જો શરીરિક બરાબર આરોગ્ય રહેશે તો પોસ સુદિ પૂર્ણિમા લગભગ રહેવાનો શાત સ્થાનમા નિવૃત્તિ દશા રહે એવુ અતરિક વાતાવરણ પ્રમત કરતા ઉપાધિ ભાવવેદાય નહી આત્માની શુદ્ધોપયોગ દષ્ટિની મુખ્યતાએ બાહ્યમા પ્રવર્તાતા આત્માની શાતિ કાયમ રહી શકે આત્માની શુદ્ધતાનો એકવાર અનુભવ થયા બા૦ વિશ્વ લોકોની સાથે સબધમા આવતા આત્માને અવરાવાનો પ્રસગ ભાગ્યેજ પ્રાપ્ત થાય. સર્વ પ્રવૃત્તિમા પ્રવર્તતા છતા અતરમા આત્મોપયોગ વર્તે એજ જીવનમુકત દશા, શબ્દનયે અવબોધવી એવી

આત્મદશામા આસવના હેતુઓને સવરરૂપે પરિણુમાવવાની શકિત પ્રગટે છે એવી આત્મદશા પ્રગટાવવા શુદ્ધ જ્ઞાન અને શુદ્ધ વૈરાગ્યનુ બળ પ્રગટાવવુ જોઈએ અને એવી દશા પ્રગટતા આત્માનદ સહેજે પ્રગટે છે, પશ્ચાત્ તે સ્વયમેવ ઉપયોગી થૈ આગળનો માર્ગ અવલબી મુકત થાય છે સર્વ શાસ્ત્ર, તપ, જપ, સયમ આદિ સાધનોથી એવો આત્મોપયોગ પ્રગટાવવો જોઇએ એવો આત્મોપયોગ ન વેદાતો હોય તો તે વ્યકત થૈ અનુભવાય અને કર્તવ્ય પ્રવૃત્તિ થાય, એવો પુરૂષાર્થ અપ્રમત્ત ભાવે સેવવો જોઇએ.

इत्येव ॐ अर्ह महावीर शान्ति

લેખક બુદ્ધિસાગર મુ૦ સુરત
સ ૧૯૬૬ ભા સુ ૮

શ્રી અમદાવાદ તત્ર મુનિશ્રી ન્યાયસાગર યોગ્ય સુખશાતા વાચશો તમારો પત્ર આવ્યો વાચી સમાચાર જાણ્યા તમો સારી રીતે જાણો છો કે એકલા ન રહેવુ છતા ગુરૂ મહારાજની આજ્ઞા માની નહિ અને એકલા રહ્યા ગુરૂમહારાજનો તમારાપર વિશેષ પ્રેમ છે તેની પણ તમે દરકાર ન કરી અને સ્વેચ્છાએ વર્ત્યા તે સારૂ થયુ નથી તમારા ગુરૂશ્રી ભાવસાગરજી હોત તો તમને શાતા વેદનીયા રહેવા ન દેત ધર્મશાસ્ત્રો ઘટા નાદે જાહેર કરે છે કે યુવાવસ્થામા ખાસ અપવાદ વિના સાધુએ એકલા ન રહેવુ એકલા રહેવામા સદ્‌ગુણોની વૃદ્ધિ થતી નથી અને એશઆરામ સ્વચ્છદતાની વૃદ્ધિ થતી જાય છે કોઈ એકલા રહેવા માટે ઠપકો દે ત્યારે પોતાની ભૂલ કઢાતી નથી પણ ગુરૂજનની ભૂલો કાઢવાનો વખત આવે છે દુ ખ વેઠીને પણ મોટા સાધુઓના ભેગા રહેવુ જોઇએ હજી સમજે તો સારી વાત છે ચોમાસુ પૂરૂ થતા ગુરૂ પાસે જાઓ તમારા ગુરૂ શ્રી ભાવસાગરજી મહારાજે તમને ગુરૂ

પાને ગ્હેવાની ભલામણ કરી છે માટે શૈથિ ય અવશ્ય દૂર કરી અને ગુરૂ પાસે જશો ઉપાશ્રયમા આખો દિવસ રાત્રી ગાળાઈને બેસી રહેવુ એ તમારી પ્રકૃતિ માટે હિતકારક નથી સમજીને વર્તવુ તમારા હાથમા છે શરીર પાસેથી કાર્ય ટયો પડી ન રહો ઉપદેશ દેતા રહો હિમત ન હારો પોતાનુ ભાવિ પોતાના હાથમા છે જેવી ભાવના રાખશો તેના થશો વર્તમાનમા જેવુ કરવુ તે પોતાના હાથમા છે હૃદયમા જ્યારે ત્યારે પણ સદ્બુદ્ધિ પ્રગટતા જો દૃઢ નિશ્ચય કરવામા નહિ આવે તો પશ્ચાત્ બાજી હાથમા રહેતી નથી અને પ્રમાદનું જોર વધી જાય છે એમ ખાસ સમજશો સમય વીત્યાબાદ પશ્ચાત્તાપ કરવાથી કઇ વળતુ નથી હિતસ્વીઓ ઉપર પ્રેમદૃષ્ટિ રાખશો તમારા ચારિત્ર માટે અમને ઘણુ માન છે બ્રહ્મચર્યાદિ વ્રતમા કોઈ જાતનો દોષ લાગ્યો નથી ફક્ત એકલા રહેવામા અમને તમારૂ ભાવી સારૂ લાગતું નથી તમારા પર મ્હને પ્રેમ છે તમારામા કેટલાક સારા સદ્ગુણો ખીલ્યા છે પણ એકલા રહેવાનો પ્રમાદ ન કરો તમો સમજુ છો વિચારી જોશો એજ ધર્મકાર્ય લખશો

इत्येव ३० अर्हं शान्ति ३

લેખક બુદ્ધિમાગાર મુ૦ સાણંદ

સ ૧૯૭૭ શ્રાવણ સુદિ ૮

પાદરા તત્ર શ્રદ્ધાવત દયાવત દેવગુરૂ ભક્તિકારક સુશ્રાવક વકીલ શા મોહનલાલ હીમચદ યોગ્ય ધમ લાભ વિ. તમારો સુદિ સાતમે પત્ર આવ્યો, તમારા ન્હાનાભાઇ ડાહ્યાભાઇનુ મૃત્યુ થયુ તેના સમાચાર લખ્યા તે જાણ્યા તે સબધી મ્હે તમને પહેલાથી જણાવ્યુ છે આત્માને ભાઇ માનો અને આત્માની દૃષ્ટિએ સર્વાત્માઓ ભાઇ છે એકના શરીર સબધને ભાઈ માની વિકલ્પ સકલ્પ ન કરો તમારાપર ભારબોજો આવ્યો તેથી શુ

થયુ ? મનમા ભારબોજની કલ્પના ન કરવી જે બને તે તટસ્થ થૈ દેખો. બને તેટલુ કરો સકલ્પ વિકલ્પ આવે પણ તેને હઠાવવાનો અતરમા અભ્યાસ કરો જાણેલા જ્ઞાનને આવા વખતે આચારમા મકી શકાય છે આવા હજારો પ્રસગોને નિર્લેપ ભાવેસહો મનમા શોક ચિતા કર્યા વિના કર્તવ્ય કરો. આત્માને આત્મદૃષ્ટિથી દેખો શરીરને અનિત્ય દેખો, આત્માનો નાશ થતો નથી વસ્ત્રની પેઠે શરીર બદલાય છે, તેથી શરીર નાશથી મોહ થવો ન જોઇએ મુસાફરોના વસ્ત્રો જેવા શરીરો તરફ જુવો પણ તેઓના આત્માઓને દેખો ! આખી દુનિયાના જીવો સાથે અનતવાર આવા સબધ થયા છે, ભૂતકાલીન, વર્તમાનકાલીન આત્માના પર્યાયોમા મુઝો નહી પણ તેઓનો વિવેક કરો પોતાનું શરીર છૂટે છે અને અન્યો પોતાના શરીર નાશથી ખેદ કરે છે, પણ આત્માને ઓળખતા નથી એવો ખ્યાલ પોતાના હૃદયપર ખડો કરીને આત્મ જ્ઞાનથી સત્ય વિચારો શુભાશુભ જે કલ્પાયુ છે, તેમા શુભાશુભ ભાવરહિત થઇને આત્મામા પૂર્ણ પ્રેમ, ધારણ કરો રૂવો તો એવા ભાવે રૂવો કે જેથી આત્મા વૈરાગ્ય શાતરસ સાગરમા ઝીલે આત્મા અમર છે કોઇનો આત્મા મરતો નથી કેવળજ્ઞાને સર્વાત્માઓને ભવિષ્યમા ઓળખી મળી શકશો અનત ધૈર્ય ધરો આનદરસેરસિત થાઓ

इत्येव ॐ अर्ह महावीर शान्ति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર   મુ૦ માણસા

તા. ૯-૪-૧૮

સુશ્રાવક વકીલજી શા મોહનલાલ હીમચદભાઈ યોગ્ય ધર્મ લાભ વિશેષ હાલમા તમારો પત્ર નથી તમારૂ શરીર નરમ રહે છે તે જાણ્યું છે જે જે વેદના થાય તે ભોગવ્યા વિના છૂટકો નથી ગમે તેવાને શારીરિક વેદના ભોગવવી પડે છે, તેમ

તમે જાણો છો સમભાવે વેદના ભોગવવી જોઇએ પંડિત વીર્યથી આત્મશક્તિ ખીલે છે, અને વેદના વખતે પણ આન્તરિક તથા બાહ્ય શાન્તિને બનતા પ્રયાસે જાળવી શકાય છે કર્મનું દેવું ચૂકવતા પુનઃ અશુભ પરિણામથી નવીન કર્મ ન બંધાય એવું લક્ષમાં રાખવું જોઇએ, ઉપયોગ દશામાં અને છતી સામગ્રીએ પ્રારબ્ધ કર્મનું દેવું ચૂકવતા પાછું વ્યાજ વળગે નહીં એમ-સતત વર્તવાનું છે ઉપયોગદશા એ ખરૂ હથીઆર છે, આત્માની કિંચિત્ પણ ઉપયોગદશામાં જે દેવું ચૂકવાય છે, તેથી આગળ વધી શકાય છે આત્માની ઉપયોગ ધારા એજ નગદ નાણું છે મૂળ રકમ છે અને નિમિત્ત કારણની સામગ્રી પ્રવર્તન તે ઉઘરાણી સમાન છે ઉઘરાણીનો ધંધો ખેડનારા ઘણા છે મૂળ વ્યાપાર તે આત્મામાં શુદ્ધોપયોગે વર્તવું એ છે સાધન ધર્મ અને ઉપાદાન ધર્મથી આત્માની સાધ્યદશા પ્રગટાવવી એજ કર્તવ્ય છે

ૐ શાન્તિ ૩

લેખક બુદ્ધિસાગર

મુ૦ અમદાવાદ
સં ૧૯૬૮ ભા વ ૮

શ્રી પાદરા મધ્યે શ્રદ્ધાવંત-દેવગુરૂ ભક્તિકારક, સુશ્રાવક વકીલ શા. મોહનલાલભાઈ હિમચંદભાઈ યોગ્ય ધર્મલાભ વિશેષ તમારા પત્ર પહોંચ્યો છે, વાંચી સમાચાર જાણ્યા છે વિશેષ સાંસારિક સંબંધોના પ્રસંગોમાં અંતરથી નિર્લેપ રહી વિવેક દશાથી કર્તવ્ય કાર્યોમાં પ્રવૃત્તિ થવી જોઇએ અને એમ થશે તોજ સંસારના બંધનોથી મુક્તિ થઈ શકાશે સંસારના બંધનો એ વસ્તુત બંધન નથી પણ તેમાં અજ્ઞાન આદિથી આત્માજ બંધનને બંધન રૂપે કલ્પીને તેમાં બંધાય છે સાંસારિક બંધનોથી-પોતાનો આત્મા સ્વતંત્ર થતા તેમ, બંધાતો નથી એવી આત્મ સત્તાની પવિત્ર ભાવના ભાવવી જોઇએ અને આત્માને શુદ્ધ રાખવા-પ્રયત્ન કરવો

જોઇએ સસારમા નિર્લેપદશા પ્રાપ્ત કરવાને માટે વૈરાગ્ય ઉત્તમ સાધન છે જ્ઞાનને વૈરાગ્યનુ એટલુ બધુ બળ છે કે જળમા કમળની પેઠે આત્માને નિર્લેપ રાખવાને માટે સમર્થ થાય છે મોહના દુખના પ્રસગોમા આત્માની કસોટી થાય છે વૈરાગી આત્મા સર્વત્ર અભયને દેખે છે અને પોતાના આત્માને એકાત દશાએ ભાવે છે સર્વની સાથે સબધોની યોગ્યતાએ પ્રવર્તે છે, પણ આન્તરિક દશાથી મુઝાતો નથી યુદ્ધમા ચઢેલા શૂરવીરની પેઠે જ્ઞાનીનો આત્મા આગળ પાછળ રચાતા અશુભ વિચારોના બધનોને છેદી નાખે છે, અને સૂર્ય જેમ અભ્રમાથી દૂર ખસે છે તેવી રીતે સર્વ રાગાદિક બધનોથી તે દૂર રહે છે બાહ્યના પ્રસગો ગમે તેવા દુખદ જણાતા હોય તો પણ, તે અન્તરથી નિર્ભય રહીને સર્વત્ર આત્મભાવે જગતને-નિરખે છે આવી આત્મદશા પ્રગટ કરવાને પ્રયત્ન કરશો દાક્તર સકચદભાઇને તથા માણેકલાલને ધર્મલાભ

લેખક-બુદ્ધિસાગર મુ૦ અમદાવાદ

તા ૨૦-૧૦-૧૮

સુ પાદના પ્રિય ધર્મી સુશ્રાવક શા મોહનલાલ હિમચદ ભાઈ યોગ્ય ધર્મલાભ-ચિત્તની અન્ય ધાર્મિક દિશામા પ્રવૃત્તિ અને નિવૃત્તિ વૃત્તિ હોવાથી પત્ર લખવાની પ્રવૃત્તિ હાલ વિશેષ થતી નથી ગુરૂજીના શરીરાવસાન પશ્ચાત્ નિવૃત્તિમા વિશેષ લક્ષ્ય ખેચાય છે તો પણ ધાર્મિક પ્રવૃત્તિ થવાની હોય છે તે થાય છે

વિશેષાવશ્યક સપૂર્ણ થવામા પન્નર દિવસ લગભગ હવે જોઈશે ધર્મરત્ન પ્રકરણ પણ પન્નર દિવસમા સપૂર્ણ થશે અન્ય ધર્મના પુસ્તકોનુ વાચન થાય છે પ્રાય હાલ બાહ્ય ઉપાધિ જણાતી નથી તેમ અનુભવાતી નથી, પ્રાય સ્વાનુભવ પ્રમાણે

આનંદ રહે છે એમ ભાસે છે ધર્મગ્રન્થોના વાચનમા ઘણો વખત જાય છે અને લેખનમા મન્દ પ્રવૃત્તિ થાય છે એટલું ખરૂ છે કે જ્યા ઇચ્છા છે ત્યા અન્તે માર્ગ પડે છે નિવૃત્તિની ઇચ્છાવાલાને નિવૃત્તિ મળે છે અને મળશે, દિવ્ય ચક્ષુ જેની ઉઘડી છે તેને બાહ્યમા રૂચતુ નથી અને તેથી તેને પોતાની સમાન સ્થિતિના આત્માઓની સમતિમા આનન્દરસ પડે છે તેવો અન્યત્ર પડતો નથી, આવો સર્વત્ર અનુભવ છે ક્ષયોપશમની સર્વ મનુષ્યોની ભિન્નવૃત્તિ હોવાથી પોતાનુ અન્યને સર્વ પસદ ન આવે અને સર્વનુ પોતાને સર્વથા પ્રકારે પસદ ન આવે, આવી સ્થિતિ સર્વત્ર થોડા ઘણા અશે જ્યા ત્યા દેખાય છે તેમા જ્ઞાની સાપેક્ષબુદ્ધિ ધારણ કરીને સાપેક્ષભાવે વ્યવહાર અને નિશ્ચયથી મધ્યસ્થ વૃત્તિએ આત્મ કલ્યાણમા પ્રવર્તે છે

સ ૧૯૭૮ ચૈત્ર સુદિ ૬
મુ૦ વિજાપુર

અધ્યાત્મ ઘટના

આત્મામા આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિએ સ્વર્ગ નરકની આધ્યાત્મિક કલ્પના કરી શકાય, દેહધારી આત્મામા મનુષ્ય લોકની કલ્પના ઘટાવી શકાય, આત્મા અને મનમા આધ્યાત્મિક દેવદેવી ઇન્દ્રની કલ્પના ઘટાવી શકાય, પણ તેથી શ્રી સર્વજ્ઞ પરમાત્મા મહાવીર દેવે પ્રકાશેલા બાહ્ય સ્વર્ગ નરક મનુષ્ય લોક દેવો ઇંદ્રો વગેરેનું નાસ્તિત્વ કદાપિ માનવુ નહિ કારણકે સર્વજ્ઞે કેવલ જ્ઞાનમા ચૌદ રાજ લોક વગેરે જે જે પદાર્થો દેખ્યા છે તે સત્ય છે તે પરોક્ષ જ્ઞાનથી તે તે સ્વર્ગ નરક વગેરે સાક્ષાત્ ન દેખાય અને કેટલાક પદાર્થો બુદ્ધિગમ્ય ન થાય તેથી તેની શકા ન કરવી. અનુભવ ગમ્ય જ્ઞાન ન થાય ત્યા સુધી અધ શ્રદ્ધાને પણ ખાસ ધારવી સર્વજ્ઞ વીતરાગ મહાવીરના વચનોની અધ

શ્રદ્ધાથી પણ અશે આત્મશુદ્ધિ થાય છે ચૌદરાજ લોકમા રહેલા સર્વસ્થૂલ સૂક્ષ્મ પદાર્થોને અધ્યાત્મદષ્ટિએ અધ્યાત્મરૂપકથી આત્મામા ઉતારી શકાય છે, તેથી બાહ્ય પદાર્થોનુ ખડન થતુ નથી એમ અધ્યાત્મ દષ્ટિથી તથા તત્ત્વદષ્ટિથી સમજવુ ઉલટી વાણી-અવળી વાણીનો અર્થ છે તે અધ્યાત્મદષ્ટિથી ઉકેલી શકાય છે આધ્યાત્મિક દષ્ટિથી ઉપમિતિ ભવ પ્રપચ આદિ ગ્રન્થોના પાત્ર સમજવા તથા વેદાતના ગ્રન્થો પણ કેટલાક જાણવા. કર્મ ક્ષેત્ર વિજયો વગેરેને અધ્યાત્મ પાત્રોથી અતરમા ઉતારી શકાય છે સર્વ તીર્થંકરો ને અધ્યાત્મદષ્ટિએ અતરમા અધ્યાત્મ પાત્રો તરીકે ઉતારી શકાય છે તેમા અસદ્‌ભૂત ઔપચારિક વ્યવહાર નયની દષ્ટિની મુખ્યતા છે એમ એ નયની અપેક્ષાએ જાણવું રામ, કૃષ્ણ, બુદ્ધ, પ્રભુ મહાવીર વગેરેનું બાહ્ય ચરિત્ર પ્રસિદ્ધ છે તેમ તેમને આત્મરૂપે આત્મામા અતર ચરિત્રથી ઘટાવી શકાય છે એમ બે રીતે પણ અપેક્ષાએ ચરિત્ર જે સમજે છે તે અધ્યાત્મજ્ઞાની બને છે

લેખક બુદ્ધિમાગર મુ૦ સાણંદ

તા. ૮-૮-૨૧

પાદરા મધ્યે તત્ર શ્રદ્ધાવત, દયાવત, દેવગુરૂ ભક્તિકારક, સુશ્રાવક વકીલ શા મોહનલાલ હિમચદભાઇ યોગ્ય ધર્મલાભ.

વિશેષ તમારો વીસ દિવસ લગભગથી પત્ર નથી ડાહ્યાભાઇ અમદાવાદ માદા છે તેથી તે તરફ લક્ષ હશે આજ વધારે માદા છે એમ જાણ્યું છે કર્મનો ઉદય ભોગવ્યા વિના પરમાત્મા મહાવીર જેવા પણ છૂટ્યા નથી કર્તવ્ય બજાવવુ હર્ષ શોકથી મુક્ત રહેવું જ્ઞાનની કસોટી આવા પ્રસગે થાય છે કમલ જેમ જલ ઉપર રહે છે તેમ આત્મજ્ઞાની સસારના વિકલ્પ સકલ્પના ઉપર રહ્યા કરે છે પણ તેમા બૂડતો નથી, કોને જન્મ મૃત્યુ નથી?

આત્માનો સખા આત્મામા છે ભાઈ વગેરે સર્વ આત્માઓને દેખવા પણ દેહના સબધે આત્માનો સબધ ન દેખવો આત્માથી દેહભિન્ન છે એમ જાણે છે તે શોકથી મુક્ત છે ધર્મ સાધન કરશો ધર્મ કાર્ય લખશો

લેખક બુદ્ધિસાગર મુ૦ માણસા
સ ૧૯૫૯

શ્રી કાવીઠા મધ્યે સુશ્રાવક શા રતનચદ લાધાજી તથા શા ઝવેરચદ ભગવાનદાસ તથા ભાઈ મનસુખ તથા મણિલાલ યોગ્ય ધર્મલાભ પ્રાપ્ત થાઓ

વિશેષ સ્વશક્તિ અનુસારે આત્મોપયોગે સ્વધર્મમા પરભાવ ત્યાગ પૂર્વક પ્રવૃત્તિ થતી હશે એજ સારમા સાર કર્તવ્ય છે કહ્યુ છે કે—जिअ जलविन्दु सम—सपत्तीओ जल तरग लोलाओ

सुमिणय समकुटुम्ब—ज जाणसु त करिज्जासु ॥१॥

જીવન, ડાભના અગ્ર ભાગમા રહેલા જલના બિદુસમાન છે, સપત્તિયો જલના તરગ સમાન છે, સાસારિક કુટુબનો પ્રેમ સ્વપ્ન સમાન છે, માટે હે ભવ્યાત્મા જો તુ તેવુ જાણતો હોય તો ધર્મ સાધન કરી લે. ગયો વખત પાછો આવનાર નથી કહ્યુ છે કે—जाजा वच्चइ रयणी—न सा पडिनिअत्तइ

अहम्म कुणमाणस्स—अहला जति राइआ ॥१॥

જે જે રાત્રી દિવસો વિતે છે તે પાછા આવતા નથી ધર્મ પુરૂષોનો રાત્રી દિવસરૂપ કાલ સફલ છે પણ અધર્મ કરનારનો રાત્રી દિવસરૂપ કાલ નિષ્ફલ જાણવો આ જીવ પોતે કર્મ કરે છે અને પોતે તે ભોગવે છે

કહ્યુ છે કે—एगो वधइ कम्म, एगो वह बध मारण वसणाइ ।

विसहइ भवमि भमडइ—एगुच्चिअ कम्म वलयिओ

જીવ સ્વયમેવ કર્મ બાધે છે એકલોજ વધ બધન મારણ આદિ આપત્તિને સહન કરે છે, વળી એકલોજ કર્મથી ઠગાયો

છતા ભવમા ભટકે છે, આ આત્માનુ અન્ય કોઇ હિતાહિત કરવા સમર્થ નથી પોતાના શુદ્ધ સ્વભાવે પોતાનુ હિત છે, અને આત્માના અશુદ્ધ સ્વભાવે આત્માનુ અહિતજ છે, પ્રાય પ ચમ કાલમા અહિતના નિમિત્તો વિશેષ છે હિતના નિમિત્તો કવચિત્ ભાગ્યોદયે મળી શકે છે સત્ સ્વરૂપ અન્યથા થતુ નથી પણ તેને તેનુ ગ્નાન નથી તેથી ભવ ભ્રમણ કરે છે જડ તે ચેતન રૂપે ત્રિકાલે થશે નહીં આત્માની અશુદ્ધ પરિણતિ તેજ દુ ખદાયિકા છે વસ્તુ, વસ્તુરૂપે સમજવી મુશ્કેલ છે

યત ચોપાઇ—વસ્તુ સ્વરૂપે વસ્તુ લહે, તે પરમા શુ રાચી રહે
જ્યા નહિ આતમનો ઉપયોગ, ત્યા નહિ શાશ્વત
સુખનો ભોગ ૧

મનમા જાણે ભોગજ રોગ—પુત્રાદિક દુ ખકર સ યોગ
શરીર માટી ખોટો ખેલ—વસવુ તેમા જેવી જેલ ૨

ભવાભિનદિ વૃત્તિ ટળે—આપોઆપ સ્વભાવે ભળે.
વૈરાગ્યે જો અ તર વસે—આતમ સ્વભાવે વૃત્તિ ધસે ૩

રાશિ કર્મતણી રોકાય—ધર્મજ સાચો તેહ કહાય
સમ્યગ્ ગ્નાન વિના નહિ મુક્તિ—આત્મગ્નાનથી રહે ન ભ્રાંતિ ૪

નામ માત્ર જ્યા ધર્મે ધ ધ—સત્યાસત્ય ન દેખે અ ધ
ધર્મ કર્મનો લહે ન ભેદ—ભવની ભ્રમણાનો લે ખેદ ૫

આતમ ધર્મ ન પુદ્ગલ માય—માને મૂરખ ધર્મજ ત્યાય
ધર્મ નામથી તે શુ તરે—મૃગ કસ્તુરી વન જ્યું ફરે ૬

તારૂ તારામાહી રહ્યુ—ઝટ તે ગ્નાની પુરૂષે કહ્યુ
કરતો તેનુ પોતે ધ્યાન—પામે અવિચલ મુક્તિ સ્થાન ૭

સદસત્ ભાવે આતમ શ્રદ્ધો—સાદિ અન તિ સ્થિતિ લહો,
એવો આતમ જાણ્યો જાય—ધર્મ લાભ ત્યારે કહેવાય ૮

અનત જ્ઞાનાદિક છે ધર્મ-ધર્મી આતમ જાણો મર્મ
ભેદાભેદે તેહ જણાય-ધર્મ લાભ ત્યારે કહેવાય. ૯
સ્વય પ્રકાશક ગુણની ખાણ-અજ અવિનાશી સિદ્ધ સમાન.
નિજ ગુણ ભોગી જ્યારે થાય-ધર્મ લાભ ત્યારે કહેવાય ૧૦
સુખ દુ ખ આવે હર્ષ ન શોક-શત્રુ મિત્ર સમદષ્ટિ યોગ
સમભાવે જગમા વર્તાય-ધર્મલાભ ત્યારે કહેવાય ૧૧
પર પરિણતિ તે નિંદા વૈર-આતમ રમતો સમતા ઘેર,
ચિદાનદ જ્યોતિ પ્રગટાય-ધર્મલાભ ત્યારે કહેવાય. ૧૨
મારૂ ન્યારૂ કદી ન થાય-તારૂ ક્ષણમા વિણશી જાય
નિશ્ચયથી એ જાણ્યુ જાય-ધર્મલાભ ત્યારે કહેવાય ૧૩
નવ તત્વાદિક સાતે ભગ-જાણી લાગ્યો અવિહડ રગ
મન વૈરાગ્યે વર્તે ભાય-ધર્મલાભ ત્યારે કહેવાય. ૧૪
ધર્મ ન પુદ્ગલ ધર્મ ન કુલ-ધર્મ ગ્રહે વર્ણે તે ભૂલ
નય નિક્ષેપે ધર્મ ગ્રહાય-ધર્મલાભ ત્યારે કહેવાય ૧૫
ધર્મલાભ જો એવો મળે-જન્મ જરાના ફેરા ટળે.
ધર્મલાભ એવો જે પાય-વદુ તેના નિશદિન પાય ૧૬

ઇ યેત્ર ૐ શાતિ ૩

લેખક બુદ્ધિસાગર સવત ૧૯૫૯ જેઠ સુદિ ૨ મુ૦ મેસાણા

શ્રી પાદરા મધ્યે શ્રદ્ધાવત દયાવત દેવગુરૂ ભક્તિકારક સુશ્રાવક શા. મોહનલાલ હિમચદભાઇ યોગ્ય ધર્મલાભ.

જ્ઞાન ચરણ ઉપયોગમા, કાઢે નિશદિન કાલ,
સાધુ તેહીજ આતમા, અવર મ જખો આળ ૧
પચ મહાવ્રત ઉચ્ચરે, દોષ રહિત આહાર,
આતમ અનુભવ બીનતે, એ સબ મિથ્યા જાળ ૨

કષ્ટ કરે કાઉસગ્ગથી, ચપળ ચિત્ત અનુસાર,
આતમ અનુભવ બીન તે, કયુ ઉતરે ભવપાર ૩
વચન પ્રપંચ વિલાસથી, દેતો પર ઉપદેશ.
આતમ અનુભવ બીન તે, લજવે સાધુ વેશ ૪
ગામોગામ ફરતો ફરે, ઉપદેશે જીનધર્મ,
આતમ અનુભવ બીન તે, કયુ છોડેગા કર્મ ૫
ચાર નિક્ષેપે દેશના,-વ્યવહાર નિશ્ચય જાણ,
આતમ અનુભવ જાણતો, ધરશે જીનવર આણ ૬
મારગ અનુસારી ક્રિયા, કરતો ધરતો ધ્યાન,
આતમ અનુભવ જાણતો, લહેશે કેવળ જ્ઞાન ૭
નિશ્ચય નય હૃદયે ધરી, ધરતો શુભ વ્યવહાર,
આતમ અનુભવ જાણતો, જીન શાસન જયકાર ૮
તત્ત્વ નવ અને દ્રવ્યના, દ્રવ્ય ગુણ પર્યાય,
આતમ અનુભવ જાણતો, આતમરૂપી થાય ૯
દ્રવ્યતણા ઉત્પાદને, વ્યય ધ્રુવનુ જ્ઞાન,
આતમ અનુભવ જાણતો, લહેશે તે શિવસ્થાન ૧૦
સપ્ત ભંગીએ વહેંચતો, દ્રવ્ય પદારથ જેહ,
આતમ અનુભવ જાણતો, શિવ સુંદરી વરે તેહ ૧૧
પરમાતમ સો એક હૈ, તેહ તણા જીવ અંશ,
વેદ વચન પ્રપંચથી, કરતો જગ પ્રશંસ ૧૨
પરમાતમથી ભિન્ન એ, જગત જીવ દેખાય,
પરમાતમ અંશ જ્ઞાની વા- અજ્ઞાની કહેવાય ૧૩
જ્ઞાની કહો પરમાત્મ અંશ, અજ્ઞાની દેખાય,
યદિ કહો અજ્ઞાની તો-જ્ઞાની જીવ જણાય ૧૪
જ્ઞાનાજ્ઞાન મયી અહો, જો માનોગે અંશ,
જ્ઞાનાજ્ઞાનમયી થયો, પરમાતમ પદ ભ્રંશ ૫

પરમાતમથી ભિન્ન નિત્ય, જો માનોગે જીવ
વ્યક્તિરૂપે પરમાતમા, નહી તે થાય સદીવ ૧૬
પરમાતમથી ભિન્ન જો, વ્યક્તિ જીવકી હોય,
તો એહી પરમાત્મા, અશ તે કયુ કરી જોય ૧૭

અભિન્ન પરમાતમ થકી, જગત જીવ કહો ભાઈ,
અશ જીવની ભિન્નતા, પ્રગટ કયુ દેખાઈ ૧૮

ભિન્નાભિન્ન કહો યદિ, પરમાતમથી જીવ,
સ્યાદ્વાદ તબ આ ગયા, કયુ કરતે હો રીવ ૧૯
નાનથકી અભિન્નહે, વ્યક્તિસ્વરૂપે ભિન્ન
નિત્યાનિત્ય વચનથકી, અદ્વૈત મતતા ખિન્ન. ૨૦
સત્તાયે પરમાતમા, સર્વ જીવ હે જાણ,
કર્મ સબધે આતમા, સ્વરૂપ ભૂલ્યો ભાન ૨૧

કર્તા હતો એક હે, જગત રચનાકાર
કર્તા તે વળી જીવનો, પશુ પખી નરનાર ૨૨
બ્રહ્મા જગ રચના કરે, વિષ્ણુ પાલનહાર
જગત જીવતણો વળી, કરે રૂદ્ર સહાર, ૨
તેહ ત્રણ્ય રૂપે કરી, જાણો એક જ વ્યક્તિ,
રજ, સત્વ તમોગુણે ભિન્ન વિચારો શક્તિ, ૨૪
કર્તા ઇશ્વર માનનાર, કરતો એ ઉપદેશ,
તત્વાતત્વ વિચાર બિન, જ્ઞાન નહિ લવલેશ ૨૫
જગત્ હે પુદ્ગલ દશા, ઈશ્વર આતમ દ્રવ્ય,
પુદ્ગલ રચના કયું કરે, સુયુક્તિ સુણ ભવ્ય ૨૬
અરૂપીજ પરમાતમા, સ્વ સ્વરૂપનો જાણ,
પુદ્ગલ તેહથી ભિન્ન હૈ, કપ`શે જીન ભાણ, ૨૭
એક અધિકરણ મૂર્તિરૂપ, તેમા વિજાતિ સ્વભાવ
ગુણ ત્રણ્ય કિમ કરી રહે બને ન એહ બનાવ ૨૮

તમ તેજ વિજાતિ જે, તે બેનું કીમ હોય,
એકાધિકરણ જ અહો, સમજે વિરલો કોય ૨૯
અધિકરણરૂપ મૂર્તિમા, ગુણ ત્રણ રહે ભાય,
એતો શશના શૃંગ સમ, વચન એ ન સુહાય ૩૦
રજ તમ ગુણ યુક્ત જે, અજ્ઞાની કહેવાય,
ઉત્તમ તેહને માને જે, મુક્તિપદ કર્યુ પાય ૩૧
રજ તમો અજ્ઞાનમય, ગુણ તે કર્યુ કરી હોય,
આતમ ગુણને અનુભવો, સ્યાદ્વાદ સુખ જોય ૩૨
મિથ્યા મત મૂકી કરી, આરાધે જીવનવાણી,
લહેશે તે પરમાતમપદ, આતમ અનુભવ જાણી ૩૩
બાહિર ધર્મદશા ભજે, અતર ધર્મ વિચાર,
આપ સ્વરૂપ વિચારણા, ધર્મ ધ્યાન મનોહાર, ૩૪
દેખે સો નહી આતમા, આતમ નહી દેખાય,
રાગદ્વેષ તુ કયા કરે, પુદ્ગલમે કર્યુ જાય ૩૫
અલખ નિરજન આતમા, વ્યાપી રહ્યો શરીર,
ખીર નીર સબધ જ્યું, શુદ્ધ બુદ્ધ વડવીર ૩૬
પ્રતિ શરીરે ભિન્ન ભિન્ન, આતમ દ્રવ્ય અનત,
અજર અમર અવિનાશી હે, સિદ્ધ બુદ્ધ ભગવત ૩૭
રાગી નહિં દ્વેષી નહિ, અરાગી નિર્માયી,
અનત સુખ કો ભોગી હે, અનત શક્તિ સુહાઈ ૩૮
સિદ્ધ તણા સાધર્મી હે, સત્તાયે સબ જીવ,
રાગી દ્વેષી જે લહે, તેહી મૂઢ જ કલીબ ૩૯
સજાતિ સબ જીવપર, જે જન ધરતો વૈર,
બહિરાતમ શિરોમણિ, કરતો કાળો કેર ૪૦
ભૂડુ કરવા કો નહિ, સમર્થ જગમા જોય,
કર્મ વિપાક વિચારીને, સમજે સજ્જન લોય ૪૧

આપઆપ મે સ્થિત જબ, પરકો કિશ્યો પ્રચાર
મોહરાય તબ નાશ હૈ, ખાશે દુર્જન માર ૪૨
અપની કથની સૌ કથે, પરની કથની પાપ,
સ્યાદ્વાદવાદી જીનકી, કથની હરે સંતાપ
આતમના પરિણામ તો, આતમમાહી સમાય,
વપુ ક્રિયામા કર્મની, પ્રવૃત્તિ જ જણાય, ૪૪
બાહ્યાચાર પ્રવૃત્તિમા, નહી આતમનો ધર્મ,
બાહ્યાચારથી રાચવુ, એતો મિથ્યા ભ્રમ ૪૫
આતમનો ઉપયોગ તે, આતમનો છે ધર્મ,
બાહ્યવિષે નહિ આતમા, સમજે રહે ન કર્મ
કર્તવ્ય કર્મો કરે, જ્ઞાની નહિ બંધાય,
જ્ઞાન દશા જે આકરી, તે ચારિત્ર મુહાય ૪૭
શુદ્ધાતમ વણુ અન્ય સહુ, તેમા નહી નિજ ધર્મ,
સમજી બાહિર સહુ કરે, તે નહી બાધે કર્મ ૪૮
નિમિત્ત કારણ ધર્મ તે, પ્રતિ વ્યક્તિએ ભિન્ન
જ્ઞાની ત્યા મુંઝાય નહિ, નયદૃષ્ટિએ પ્રવીણ ૪૯
બાહિર કર્મો સહુ કરે, પણ નહિ બાધે કર્મ,
એવો જ્ઞાની આતમા, પામે મુક્તિ શર્મ ૫૦
દેવગુરૂને ધર્મની, શ્રદ્ધા પ્રીતિ યોગ,
સમકિત પ્રગટે આતમમા—રહે ન પુદ્‌ગલ ભોગ ૫૧
સંપ્રતિ પંચમકાલમા, ગુરૂ આલંબન શ્રેષ્ઠ,
ગુરૂ આલંબન યોગથી—લાગે જડ સુખ એંઠ ૫૨
ગુરૂ કૃપાવણુ ધર્મની, કુંચી હાથ ન થાય,
ગુરૂ શ્રદ્ધા પ્રીતિ બળે, ગુરૂ કૃપા પ્રગટાય ૫૩
ગુરૂમા શ્રદ્ધા પ્રીતિથી, પત્થર જેવા લોક,
આતમ જ્ઞાનને પામતા, ગુરૂવણુ સઘળુ ફોક, ૫૪

ગુરૂની ભક્તિ જેહને, તેનું અ તર ઓર
ફ્ગક એટલો જાણવો, શાહુકારને ચોર, ૫૫
આત્માદિક તત્ત્વો તણી, શ્રદ્ધા, ગુરૂથી થાય,
જૈન ધર્મ સમજાવવા, ગુરૂજી પુષ્ટ ઉપાય. ૫૬
ગુરૂ આધારે જ્ઞાન છે, બીજો નહી ઉપાય,
ગુરૂ ભક્તો ઘટ અનુભવે, નાસ્તિક ખત્તા ખાય ૫૭
ધર્માનુભવ બાવની, તત્ત્વજ્ઞાન દાતાર
બુદ્ધિસાગર અનુભવે, પામે તે સુખસાર ૫૮

શ્રી સર્વજ્ઞ સ્યાદ્વાદિને નમ

શ્રી કાવીઠા મોક્ષાભિલાષીભાઇ રતનચદ લાધાજી તથા ભાઇ ઝવેરભાઇ યોગ્ય પાદરાથી મુનિ. બુદ્ધિસાગરના ધર્મલાભ પૂર્વક માલુમ કે આત્મા સર્વની શાતિ ઇચ્છે છે અને તે આભ્ય-તર શાતિ હૃદયમા પ્રસરો અને કર્મની વર્ગણાઓનો વિયોગ થાઓ આત્મા સ્વ સ્વરૂપ - શાતિ પામી સર્વજ્ઞત્વ પ્રગટ કરે એમ માગો મૂલ ઉદ્દેશ ભાવી ભાવે કરી બની આવે તો પ્રયત્ન લેખે ગણીશ–મોક્ષ પ્રાપ્તિમા દરેક મનુષ્યને ઇચ્છા હોય છે પણ યથાયોગ્ય સામગ્રી મળવી મુશ્કેલ છે વારવાર આત્માની શુદ્ધિ માટે બોલવાનું થાય છે પણ આત્માની શુદ્ધિ કોઈ વિરલા કરી શકે છે વેશ પહેરવો સહેલ છે, પણ ભજવવો મુશ્કેલ છે બાકી તો શુ કહેવુ નિર્ગ્રન્થ પ્રવચન અને કાતતા સૂચવે છે તેથી એકાતનો પરાજય છે, આ કાલમા તેમ સર્વ કાલમા પાચ સમવાયી કારણે કાર્યની સિદ્ધિ થાય છે

છે તો પણ હજી જાગતો નથી, ત્યારે બીજાનો શો દોષ ? વિચારો કે આપણે મરતી વખતે જેટલુ આખે દેખીએ છીએ તેમાનુ શુ લઇ જવાના તે વિચારવા લાયક છે ? અને જ્યારે તેમાનુ કઇ પણ સાથે નથી આવવાનુ ત્યારે નાહક તેવા પદાર્થોની પ્રાપ્તિનો પ્રયત્ન કરી નકામો જન્મ ગુમાવવો એ સારુ કહી શકાશે નહિ જેમ બને તેમ પ્રમાદ દૂર કરી ધર્મમા તત્પર થવું હવે હુ ઉપસહારમા આત્માની શાતિનો માર્ગ આત્મા પ્રત્યે જણાવુ છુ કે હે આત્મન્ ! તમો પોતે અનત શક્તિના ધણી થઇને તમને જે પુદ્ગલદ્રવ્ય દુ ખી કરે છે તેનો વિચાર કરો તેનુ કારણ એ છે કે તમો તે કર્મને પોતાને દુ ખકારી છે એમ જાણતા નથી અને જાણો છો છતા પણ પુદ્ગલમા મમતા છે તેનો ત્યાગ કરતા નથી આ આખે દેખાતો કર્મનો પ્રપચ ત્યાગ કરી પોતાના સ્વરૂપમા રહેશો. યશ કીર્ત્તિને સારૂ પ્રયત્ન કરવો તે ઠીક નથી ફકત તમો પોતે તમારા સ્વરૂપમા રહેશો તો શાશ્વત સુખ પામશો એમ દેહ ધારી બુદ્ધિ નામ ધારી ચેતનજ આવસ્થામા આત્માને અહિત માર્ગ કહે છે તે આદેય છે એમ જાણવુ, તે સત્ય ગ્રાહીઓને લાભ આપશો.

ॐ शान्ति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર — મુ૦ પેથાપુર

વૈશાખ — સ. ૧૯૬૨ જૈન કોન્ફરસ પ્રસગ

પેથાપુરમા જૈન પ્રાતિક કોન્ફરન્સ ભરવાનો ઉપદેશ આપ્યો અને તેથી સઘના આગેવાનોએ જૈન કોન્ફરન્સ ભરી ત્રણ દિવસની બેઠક થૈ. પ્રમુખ શ્રાવક ગુલાબચદ ઢઢ્ઢાએ જૈનોની ઉન્નતિના ઉપાયો દર્શાવ્યા છેલ્લા દિવસે સઘના આગ્રહથી મે ભાષણ આપ્યું બાહ્યથી અવલોકતા જૈનો અભ્યુદય માર્ગે વડે

ને એમ લાગે છે પણ અધ્યાત્મદૃષ્ટિથી દેખતા તેઓ જૈન તત્ત્વજ્ઞાન પામ્યા વિના આગળ સત્યોન્નતિ માર્ગપર ગમન કરી શકે નહિ આધ્યાત્મિક વ્યક્ત સર્વ શક્તિયોનુ સગઠન થયુ નથી તેથી જૈન કોમ હજી જાગી જ નથી એમ અપેક્ષાએ કથાય છે જૈનધર્મના જ્ઞાન વિચારોથી અને જૈનધર્માચારોથી જ જૈનોની ઉન્નતિ છે જૈન અધ્યાત્મજ્ઞાનથી અને યોગથી જૈનોની પરપરા ઉન્નતિ ક્રમમા ઉત્તરોત્તર વશપરાએ વહી શકશે દેવગુરૂ ધર્મની શ્રદ્ધાથી પતિત થનાર જૈનોથી આત્માની ઉન્નતિ થઈ શકતી નથી અને દેશ સઘ કોમની પણ ઉન્નતિ કરી શકનાર નથી બાલલગ્નની પ્રજામાથી પ્રગટેલા જૈનો, ઠરાવો કરીને ખુશ થયા છે પણ તે પ્રમાણે વર્તવાને આત્મભોગ આપવામા પાછા પડે છે થોડા વર્ષ સુધી ભાષણોની મહત્તા અકાશે પશ્ચાત્ તો કથની કથનારા કરતા કારણોથી આદર્શ કર્મયોગીઓ થનારાઓની મહત્તા અકાશે. જેઓએ પોતાના શરીરમા રહેલા આત્માનુ સમ્યક્ સ્વરૂપ જાણ્યુ નથી અને આત્માની જ્ઞાનાદિ શક્તિયોપર જેઓને વિશ્વાસ નથી તથા તે પ્રગટાવવાની જેઓની પ્રવૃત્તિ નથી તેઓ બાહ્ય વિશ્વાસમા અલસિયાના જેવુ જીવન ગાળનારાઓ ચાતુર્વિધ સઘની ઉન્નતિ શુ કરી શકવાના હતા ? ઠરાવોને આચારમા મૂકીને જેઓ મૂગા મૂગા કાર્યો કરે છે તે જૈનો ચડતીના માર્ગપર મુસાફરી કરનારા છે હજારો અનાની જૈનો કરતા એક જૈનધર્મ તત્ત્વજ્ઞ જ્ઞાની જૈનથી સ્વપરનુ અનતગણુ હિત થનાર છે જૈન પરિષદો ભરવી પણ ઠરાવો કરીને તે પ્રમાણે વર્તવુ. સઘની સેવામા સર્વ તીર્થોની સેવા ભક્તિ સમાય છે એવા ચતુર્વિધ સઘની સેવાભક્તિમા આત્મા સમર્પાઈ જાઓ

લેખક બુદ્ધિસાગર મુ૦ વડોદરા કોઠીપોળ

સંવત. ૧૯૬૦

શ્રી કાવીઠા મધ્યે સુશ્રાવક શા. ઝવેરભાઈ તથા રતનચંદ લાધાજી યોગ્ય ધર્મલાભ વિશેષ અત્ર સુખશાતા. વિશેષ એ કે ધર્મ સાધનમાં તત્પર રહેવુ, અને આત્મ સ્વરૂપનું ચિંતવન કરવુ, તેમ કરતાં મોહ રાયનો ચાર ઓછો થતો જાય છે માટે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે —

આત્મા સ્વરૂપ વિચારણારે લાલ-એહી જછે શિવ શર્મ,
માને અપમાને સમ હુવેરે લાલા
કીમ કરી બાધે કર્મરે, ભવિકજન ઓલખો આત્મસ્વરૂપ ॥૧॥
આત્મસ્વરૂપ ભાવિત મતિરે લાલા. મોહરાય કરે નાશ, તેર
કાઢીઆ છતતારે લાલા.
ચિદાનંદ પ્રકાશરે, ભવિકજન ! ઓલખો આત્મસ્વરૂપ. ॥ ૨ ॥

ઇત્યાદિથી જાણવુ કે ષડ્ દ્રવ્યમાં સારભૂત ઉપાદેય આમ દ્રવ્ય-અનંત જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રમય, લોકાલોક પ્રકાશક, ઉત્પાદ વ્યય ધ્રુવ સહિત છે, તેજ આદરવા યોગ્ય છે, અને રાગદ્વેષ પુદ્ગલ રૂપ છે તેનો ત્યાગ કરવો તે ઉપર કહે છે

રાગદ્વેષ પુદ્ગલ દશા, અંતર આતમ એલ,
અતિ નિર્મળ પરમાતમા, નાહી કર્મકો મેલ. ॥ ૧ ॥
આખથકી જે દેખતા, તેતો પુદ્ગલ ભાવ,
અંતર દષ્ટિ જો કરે, પરમાતમ દેખાવ ૧
ક્ષણે ક્ષણે આયુ વહે, પામર જીવ વિચાર,
દુખ અનંતા પામીયા, નરક નિગોદ મઝાર. ૨
કર્મ સંયોગે દુખ છે, જ્ઞાન સંયોગે શર્મ,
તે કારણ ભવી જીવડા, નાશ કરો સબ કર્મ ૩
પરપરિણતિ પોતાતણી માને તેહી ગમાર,
પરપરિણતિ દૂરે કરે, પામે તે ભવપાર ૪
અંજલિ જલ જ્યુ આઉખુ,-જોબન એળે જાય,
ધર્મ ક્રિયા અબ સબહુરે, ધમ ધ્યાન ચિત્ત લાય. ૫

સુખ પોકારે આતમા, ક્ષણમાં ભૂલી જાય,
ઉપયોગી થૈ આતમા, મુક્તિ વધુ સુખપાય ૬
નરક નિગોદે તુ ભમ્યો, જાણુ અનંતીવાર,
આઠ કર્મની વર્ગણા, ગ્રહી લહ્યો અવતાર ૭
ચેત ચેત અવસર મળ્યો, મોહને દૂર નિવાર,
ધૂમાડા બાચક સમો, પુત્રાદિક પરિવાર ૮
અહં મમ એ મંત્રહે, ભવભ્રમણકો હેતુ,
નાહં ન મમ મંત્ર હે, ભવસાયરકો સેતુ ૯
હાડ રૂધિર માંસે બન્યુ, યહ શરીર વિચાર,
પાણી પરપોટા સમુ, જતા ન લાગે વાર ૧૦
સંસાર વ્યવહારેકરી, જગમાં મોટો થાય,
શરીર સોજા પુરૂષવત્, મનમાં શું ? ફૂલાય ૧૧
માન અપમાન નિંદાતણુ, કારણ પુણ્યને પાપ,
એ બીહું પુદ્ગલ દશા, આતમ અવિચલ છાપ ૧૨
કોણ તુ ક્યાથી આવિયો, જાઈશ ક્યા તુ વિચાર
એકીલો તું આવીયો, માતા ઊર વિચાર ૧૩
ગર્ભકાલના દુખનુ, ભાન તુ ભૂલ્યો ભાઈ,
આલ પંપાલે વિંટીયો, માની બેઠો સગાઈ ૧૪
ઇંદ્રિ પુદ્ગલ મન વચન, એ સબ કર્મે હોય,
જબ ઊનકો વિનાશ હે, તબ શિવ સુખકુ જોય ૧૫
વારવાર નહી મલ્યો, મનુષ્ય ભવ અવતાર,
પર પુદ્ગલ અપનો ગ્રહી, જાઈશ નરક દુવાર ૧૬
પઢી પાર નહી પામીયો, સર્વ શાસ્ત્ર જગસાર,
ષડ્ દ્રવ્યો વિચારીને, ગ્રહો આતમ હિતકાર ૧૭
સ્થાનક પાપ અઢારકી, ત્યાગ બુદ્ધિ જબ હોય,
સૈન્ય તદા મોહ રાયકો, પોકે પોકે રોય ૧૮
નિંદ્રા વિકથા પરિહરો, નિંદા વિષય કષાય,
શુદ્ધ સ્વભાવે આતમા, પરમાતમ પદપાય ૧૯

અહો અહો આ આતમા, અનંત શક્તિ કો સ્વામી,
અજર, અમર, અવિનાશી હૈ, પૂર્ણાનંદ નિ કામી ૨૦
દર્શન જ્ઞાન ચરણતણો, ભોકતા આતમરાય,
નિત્યાનિત્ય અરૂપી હૈ, એકાનેક કહેવાય. ૨૧
આઠ પક્ષે કરી આતમા, સ્વરૂપ વિચારે જેહ,
ધર્મ ધ્યાની તે જાણવો, કરે કરમકો એહ ૨૨
મુંડ મુંડાવે વેષ લઈ, ધારત પરકી આશ,
અહો અહો બહિરાતમા, કરતો આપકો નાશ ૨૩
ચરણ ગ્રહી નિંદા કરે, પરકા અવગુણ ગાય,
એસી હૈ પુદ્ગલ દશા, તીસકો સંગ નિવાર ૨૪
ગુણ લહીજે જ્યાથકી, તીહા ધર ભવિરાગ,
નિંદા કરતા પરતણી, ઘરમા મૂકે આગ ૨૫
આરોપિત પુદ્ગલ તણા, સુખકુ માનો દુઃખ,
ભવ ઉદ્વેગથી નિસ્તરો, પામી આતમ સુખ ૨૬
ધરો ધ્યાન ઓર જ્ઞાનકુ, ભાવના બાર વિચાર,
સત્સમાગમ દોહીલો, કર્મ કટાવન હાર ૨૭
નિમિત્ત જેવા પામતો, તેવો આતમ થાય,
ઇલી ભમરી સંગજર્યું, સત્સંગમ સુખદાય ૨૮
કૃષ્ણપક્ષીયા જીવડા, પંચમ આર મઝાર,
ભવની બાહુલ્યતા થકી, માને સાર અસાર ૨૯
પંચ વિષ મલીયા જીહા, મોહરાય પ્રચાર,
પુણ્યોદયથી જીવને, સત્સંગમ આધાર ૩૦
સત્સંગમ કરી આતમા, જોતો આતમ સ્વરૂપ,
બુદ્ધિસાગર ધ્યાનથી, ભવી થાવે ચિદ્રૂપ ૩૧
આતમ સ્વરૂપ વિચારણા, કરતો આતમરાય,
પરમાતમ પદ પામી તે, રહેશે શિવપુર ઠાય ૩૨

એમ આતમ સ્વરૂપ વિચારણા કરશો કે જેથી તત્વજ્ઞાન થાય એજ

ॐ नमो वीतरागिने

લેખક બુદ્ધિસાગર સંવત ૧૯૬૮

મુ૦ અમદાવાદ લાખની પોળનો ઉપાશ્રય

શ્રી પાદરા મધ્યે દેવગુરૂ ભક્તિકારક સુશ્રાવક વકીલજી શા. મોહનલાલ હિમચંદભાઈ તથા શા ઝવેરભાઈ યોગ્ય ધર્મલાભ પહોચે. વિશેષ આત્મપ્રવૃત્તિ જારી રાખતા હશો, મન વચન અને કાયાએ કરી હિત પ્રવૃત્તિ થઈ શકે છે અને અહિત પ્રવૃત્તિ પણ થઇ શકે છે જાણ્યા છતા પણ અહિતમા પ્રવૃત્તિ થઈ શકે છે, અને નહિ જાણતા છતા પણ અહિતમા પ્રવૃત્તિ થઈ શકે છે તથા હિતમા પ્રવૃત્તિ તો જાણવાથી થઇ શકે છે લૌકિક હિત પ્રવૃત્તિ અને લોકોત્તર હિત પ્રવૃત્તિ એમ બે પ્રકારની હિત પ્રવૃત્તિ જાણી લોકોત્તર મોક્ષ સુખ પ્રાપ્ત કરાવનારી હિત પ્રવૃત્તિ અંગીકાર કરવી તત્ત્વજ્ઞાની વારવાર સાક્ષાત્ સ્વ સ્વરૂપ રમણતાથી હિત પ્રવૃત્તિ માને છે અને જ્યા સુધી એ દશા તરત થઈ નથી ત્યા સુધી મુનિપણું અગર શ્રાવકપણુ ભાવથકી આવ્યુ કોણ કહી શકે? કેટલાએક બહિરાત્માઓ પર પુદ્ગલમા હિત માને છે અને તેની પ્રાપ્તિ સારૂ અમૂલ્ય નરભવહારી જાય છે અને કેટલાએક અંતરાત્માઓ પોતાનામા પોતાનુ હિત માની તેને ધ્યાવે છે તેનું મનન કરે છે અને પોતાનો આત્મા મોક્ષસુખ પામે તેમ પ્રયત્ન કરે છે નિવૃત્તિદશામા અંતરસુખનો અનુભવ થઇ શકે છે અંતર સુખની પ્રાપ્તિ માટે ભવ્યાત્માઓ વિષયને વિષ સરખા જાણી નરકનુ બારણુ સમજીને, કુટુબ પરિવાર વિકલ્પ સંકલ્પનુ કારણુ સમજી જેમ સ્વાનુભવ જાગે તેમ તે પ્રવૃત્તિ કરે છે અંતરાત્માને બાહિરની કોઇ પદવીથી અગર માનથી શાંતિ થતી નથી અંતરાત્મા વિચારે છે કે પોતાની ખરી આત્મિક મોટાઈ નથી ત્યા સુધી બીજી મોટાઇથી કશું થવાનું નથી અંતરાત્મા વિચારે છે કે બાહિરની મોટાઈને બહિરાત્માઓ સારી ગણે છે, પણ અંતરાત્માઓ તેને વિપરીત ગણે છે અંત-

રાત્મા બાહિરની વસ્તુને દેખી ખુરી થતો નથી પણ બહિરાત્મા બાહિરની વસ્તુને પોતાની માની ઘાચીની ઘાણીના બલદની પેઠે અતર દષ્ટિ હીન ચાલ્યા કરે છે અને આઠ કર્મની વર્ગણાઓના થોકાથોક સમયે સમયે ગ્રહણ કરી ભારે થતો જાય છે આત્માએ ગ્રહણ કરેલુ કર્મ આત્માનેજ દુખી કરે છે, કે જેથી આત્મા હુ કોણ છુ ? કયાથી આવ્યો ? અને કયા જઇશ ? ઇષ્ટ શુ છે ? અનિષ્ટ શુ છે ? કરવા યોગ્ય શુ છે ? અકૃત્ય શુ છે ? હેય શુ છે ? ઝેય શુ છે ? આત્મા છુ કે જડ છુ ? કર્મનો કર્તા છુ કે તેનો હર્તા છુ ? તે જાણવા દેતુ નથી જેમ કોઈ અજ્ઞાન માણુસ ગુરૂ (ધર્મોપદેશક) ના વચન નહિ માનતા દારૂનો શીશો પી જાય છે અને જ્યારે તે દારૂ ચઢે છે ત્યારે તે દારૂની કેફથી સ્વભાવ ભૂલી જઇ હુ પુરૂષ અગર સ્ત્રી છુ તે પણ જાણવા સમર્થ થઇ શકતો નથી, તેમ કર્મરૂપી દારૂનો શીશો ભવી જીવ, ગુરૂનુ વચન નહિ માનતા પીજાય તો તેના ફલ કડવા પામી પરવશ થઈ જાય, અને નના કર્મ ઉપાર્જન કરી સસારમા નવા નવા વેષે ભટકે તેને કાણુ દુખમાથી છોડાવે ? અનાદિ કાલથી એ કર્મરૂપ પુદ્ગલ દલીના આત્માને રખડાવે છે અને આત્માની બે હાલત કરી દુખી કરે છે આત્માને મુક્તિ સુખમા વિઘ્ન કરે છે માટે ભવ્ય જીવો તમને દયા હોય તો તમો આત્માને મારી નાખનાર, દુખ દેનાર કર્મ શત્રુને દૂર હઠાવો નહિ તો તમારી દયા કયા રહેશે ? દયાવત એ વિશેષણ સફલ કરો. આત્મા સિદ્ધ સમાન થઇ કમ વશે રક બની ગયો છે તેની દયા કેમ કરતા નથી ? શુ તમો જાણ્યા છતા દયા નહિ કરો, અને કર્મરૂપ કસાઇના હાથમાથી આત્માને મૂકાવશો નહિ તો, તમારામા દયાના પરિણામ શી રીતે કહેવાશે ? એમા કાઇ પૈસા ખરચવા પડતા નથી કઇ દેશોદેશ મુસાફરી કરવી પડતી નથી, ફક્ત આત્માને સ્વ સ્વરૂપમા લાવશો તો કર્મ હરનાર પણ આત્મા છે, કોઇ વખતે કર્મ બલવાન થઈ જાય છે અને કોઈ વખત આત્મા બલવાન થઈ કર્મને હઠાવે છે

આચાર પ્રદીપ ગ્રન્થમા કહ્યુ છે કે

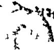
कथ्थवि जीवोवलिओ, । कथ्थवि कम्माई हुंति बलोआइ ।
जीवस्सय कम्मस्सय, पुव्व निवद्वाइ वेराइ-(१)

कम्मवसा खलुजीया । जीववसा कहिथि कम्माइं, कथ्थइ
धणिओ वल्य । धारणिओ कथ्थइ नलव-(२)

કોઈ વખતે કર્મને વશ જીવ થઈ જાય છે અને કોઈ વખત આત્માને વશ કર્મ બની જાય છે હવે પોતાને પોતે જ પુછવુ કે હે આત્મા તુ કર્મને વશ છે કે કર્મ તારે વશ છે? જો કર્મને વશ હોઈશ તો કર્મનો નાશ શી રીતે કરી શકીશ ?–માટે હે ચેતન! તું કર્મને વશ થઈશ નહિ એ કર્મ આખે દેખાતુ નથી પણ જ્ઞાનદૃષ્ટિથી જાણી શકાય છે, કોઈ આસન્નભવી કર્મ સામી દૃષ્ટિ કરે છે અને હવે વસ્તુને વસ્તુગતે ક્ષયોપશમ અનુસારે જાણ્યા છતા આત્મા કેમ અહિત માર્ગમા પ્રવૃત્તિ કરે છે? શુ હજી તેમા હિત જાણ્યુ છે? જો હિત ના જાણ્યુ ત્યારે હે આત્મા હવે તમે સિદ્ધ માર્ગપર ચાલો, અને ખરાબ રસ્તો છોડી દો તમો હવે પર દ્રવ્યમા પ્રવૃત્તિ કરશો નહિ, અને સ્વભાવે રહો આ વચનો હૃદયમા ધારણ કરી પ્રમાદ ભાવને હે આત્મા તમો ત્યાગ કરો એ પ્રમાદ મોહરાજાનો સૈનિક છે તે તમને સસાર કેદખાનામાથી છુટવા દેશે નહિ એમ વારવાર મનન કરો, અને કર્મ કલકને દૂર કરો કહ્યુ છે કે —

आचार प्रदीप ग्रथमा

कम्म जइवि जिआण, भव भमंताण देइ अइदु ख, ।
तहवि निहणेइ मव्व, धम्मस्स उवक्कमो तपि ॥ १ ॥

ભવમા ભટકતા એવા આત્માઓને જો કે કર્મ અતિ દુ ખ દે છે તોપણ ધર્મના ઉદ્યમે કરી આત્મા, કર્મનો નાશ કરે છે કારણ કે અનત શક્તિમાન્ સૂતો સિંહ જાગ્રત્ થઇ ઉદ્યમ કરે તો મોક્ષ નગર ક્યા અતિ દૂર છે આત્મા પોતાની કુચાલ છોડી સુચાલ ધર્મરાજા પોતાની મુક્તિ નામની પુત્રીનો

વિવાહ આત્માની સાથે કરશે, અને પોતે જ્યારે સુચાલ ચાલના જ્ઞાન દર્શન ગુણે કરી શુદ્ધ સ્વદશાએ જુવાન અવસ્થા પામશે, ત્યારે ધર્મરાજા પોતાની મુક્તિ નામની પુત્રીનું લગ્ન નિરધારશે. ત્યારે ભવિ આત્મા શુક્લ ધ્યાનરૂપ ઘોડા ઉપર ચઢી સ્વભાવ રમણતા રૂપ માથે છત્રી ધરાવી જ્ઞાન અને ધ્યાનરૂપ નોબતો ગડગડાવતો ગુણઠાણા રૂપ શેરીઓને ઉલ્લંઘતો શુક્લ ધ્યાનના ચાર પાયા રૂપ ચાર ફેરા ફરતો ચોથા પાયા રૂપ ફેરામા મુક્તિ રૂપ સ્રીને પરણી અનતકાળ પર્યંત શાશ્વત સુખ ભોક્તા થશે. બાકી અશુચિમય પુદ્ગળરૂપ સ્રીને પરણવા થકી કઈ સુખ મળી શકવાનું નથી એ પ્રવાહ અનાદિ કાળનો ચાલેલો છે પણ તે માર્ગ ઝાઝવાના પાણીની પેઠે અસત્ય જાણી તે માર્ગમા પ્રવૃત્તિ કરવી એ આત્મ હિતાર્થ નથી. સસારમા અનેક જીવો છે તે બિચારા કર્મના આધીન થયા છતા સત્ય સ્વરૂપ સમજી શકતા નથી પણ જે થોડા ભવમા મુક્તિ પામવા લાયક હોય છે, તે ભવ્ય જીવોને આત્મિક ધર્મમા પ્રવૃત્તિ થાય છે પુદ્ગલમા ધર્મ રહેતો નથી, ધર્મતો આત્માનો ગુણ છે, તેને અને પુદ્ગલને કઇ સબધ નથી, આત્મિક ધર્મ પામવાને માટે કઇ પૈસો ખર્ચવો પડતો નથી એ આત્માનો ધર્મ પામવા માટે જેમ ચોડી જજાલ હોય તેમ વિશેષ આત્મહિત સાધી શકાય છે

આત્મિક ધર્મ જે તત્ત્વવેદી પામ્યા તેજ મોટા છે અને તેમનુ આલબન લેવુ પણ જેથી વિકલ્પ સકલ્પ થાય અને આત્મા, કર્મ ગ્રહણ કરે તેને ધર્મ કહી શકાય નહિ કહ્યુ છે કે

आत्म गुण रक्षणा तेह धर्म, स्वगुण विध्वसणा ते अधर्म ।
भाव अध्यातम अनुगत प्रवृत्ति, तेहथी होय ससार छित्ति ॥

પોતાના આત્માના ગુણોનું રક્ષણ કરવું, સ્વગુણ જેથી પ્રાપ્ત થાય તેવુ સદ્ગુરુનું આલબન સેવવું તે ધર્મ જાણવો પોતાના આત્માના ગુણોનો જેથી વિનાશ થાય તે અધર્મ જાણવો નામ અધ્યાત્મ અને સ્થાપના અધ્યાત્મ અને દ્રવ્ય અધ્યાત્મ એ ત્રણનો ત્યાગ કરી ભાવ અધ્યાત્મને અનુસરી પ્રવૃત્તિ કરવાથી સસારનો

છેદ (નાશ) થાય છે ભાવ અધ્યાત્મ પામવાના કારણો આસ કરીએ તો ભાવ અધ્યાત્મ પામી શકીએ, અને જે જે અશે નિરૂપાધિપણુ પામ્યા તે ધર્મ જાણવો એમ જ્ઞાનીઓ ફરમાવે છે અહર્નિશ પર સ્વભાવમા પ્રવૃત્તિ કરી મેરૂ પર્વત જેટલી કર્મ વર્ગણાઓ ગ્રહણ કરી તે જરા માત્ર ધર્મસેવનથી શી રીતે નાશ થઈ શકે? અલબત્ત ધર્મનુ સેવન વધારે કરીએ તો કર્મનો નાશ વધારે થઈ શકશે. આખુ ઘર બળવા માડર્યુ ત્યારે એક લોટા જેટલા પાણીથી શો ફાયદો થઇ શકશે માટે જેમ બને તેમ હે આત્મા હુ શુદ્ધ ચેતના તને કહુ છુ કે તુ તારા સ્વભાવમા રમણતા કરજે પોતાના સ્વભાવમા નહિ રમીશ તો મહા વાયુએ આકડાનુ તુલ જેમ આકાશમા અહી તહી ફરે છે તેમ તુ કર્મરૂપ મહાવાયુએ કરી સસારરૂપ મેદાનમા ભટકી ભટકી અઘોર દુખ પામીશ, તે વખતે તને કોઈ સહાય કરી શકશે નહિ ખરો આ અવસર છે રખેને તને તે તેર કાઠીઆ કર્મ જાળમા મૃગલાની પેઠે ફસાવે નહિ તે ધ્યાનમા રાખજે વારવાર હે આત્મા શુ કહેવુ ? સમજુને વધારે શુ સમજાવવુ ? બૃહસ્પતિની આગળ શીવાફ ચાતુરી તેમ તુ પોતે જાણે છે, છતા શુ મોહ દશામા પોઢે છે ? તુ હે આત્મા શરીરરૂપ ઘરમા વાસો કરી રહ્યો છે તે શરીરરૂપ ઘર ભાડાની કોટડી સમાન તારૂ નથી એ શરીર ઘરની ચારે તરફ આગ લાગી છે છતા તુ કેમ હજી જાગીને પ્રયત્ન કરતો નથી એ શરીર રૂપ ઘર હવે ઘણા કાળ નભશે નહિ એ પારકુ તે પારકુ છે જ્યા સુધી તેમા વાસો છે ત્યા સુધી ધર્મ સાધન થાય તેટલુ કરી લે, નહિ તો અતે પસ્તાઈશ. કોઈ જીવ ? શરીરરૂપ ઘર સાથે લઈ ગયો નથી, જો તારે પોતાનુ ખરેખરૂ ઘર છે તેમા જવા ઇચ્છા હોય તો વૈરાગ્ય દશાથી પરને પારકુ જાણી સદ્ગુરૂ મહારાજને નમ્રતાથી પુછીશ તો તને પોતાનુ ઘર બતાવશે. વ્યવહાર અને વિશ્વાસરૂપ બે ચક્ષુથી ચાલતા ગુરૂ કૃપાથી તુ મોક્ષરૂપ ઘરમા પ્રવેશ કરી શકીશ કે જેથી પછી તેમાથી કોઈ પણ વખત નીકળવા

પામીશ નહિ વળી હે આત્મા ! તારે પુત્ર ઉપર મોહ હોય તો તેવો પુત્ર પામવા ઇચ્છા કરજે કે જે પુત્રનો તારાથી કદાપિ કાળે વિયોગ થાય નહિ બાકી પુદ્ગલમા રહેલા કોઇ અન્ય આત્માને અને તે પુદ્ગલને પોતાનો પુત્ર માને છે તે કયા સુધી કહેવાશે ? એવા પુત્રથકી તુ સુખની આશા રાખીશ નહિ જો હે આત્મા તારે ખરા પુત્રની ઇચ્છા હોય તો તે વાત ગુરૂ મહારાજને પુચ્છ, તે તને જ્ઞાનરૂપ પુત્રની ઓળખાણુ કરાવશે, કે જેથી તુ જ્ઞાનરૂપ પુત્ર પામી તેનો વિયોગ કદી પણુ પામીશ નહિ અને તેથી તું અત્યત સુખી થઈશ તે વિના અન્ય પુત્રોથી શુ આત્મ હિત થવાનું છે ? તે વિચારવાનું છે વળી હે આત્મા તું પુદ્ગલ ઋદ્ધિથી મોટા મનાતા જીવોને દેખી પુદ્ગલ ઋદ્ધિ મેળવવા પ્રયત્ન કરે છે, પણ તે પુદ્ગલ ઋદ્ધિથી કઈ તું સુખ પામવાનો નથી વળી તે પર વસ્તુ જડરૂપ છે તે તારી નથી તેનાથી તને સુખ થવાનું નથી માટે આત્મિક ગુણુ રૂપ ઋદ્ધિ મેળવવા પ્રયત્ન કરજે એ આત્મિક ઋદ્ધિ પામ્યા પછી તુ કદી પણુ દુ ખી થઇ શકીશ નહિ, તે વિના પૌદ્ગલિક ઋદ્ધિથી શોભા પામેલા જીવોને કસાઇના ઘેર પુષ્ટ થએલા બોકડાની પેઠે અથવા દશરાના દિવસમા શણુગારેલા પાડાના સરખા ક્ષણિક સુખી જાણુજે ભવ્ય જીવો પુદ્ગલથી થયેલા સુખને દુ ખ કરી જાણે છે આત્મિક સુખ જાણ્યા પછી આ સસારના કોઇ પણુ પદાર્થથી સુખ ભાસતુ નથી એ સ્વત અનુભવમા ભાસે છે, તેમ જ્ઞાન થતા સર્વે જણાશે. કારણુ કે એ વાત અનુભવ સિદ્ધ છે અનુભવથી જોતા એ આત્મા હાડકા અને લોહીથી શણુગારેલી કાયારૂપી કોટડીમા વાસો કરે છે, એમ જાણ્યા બાદ એ કાયા ઉપર પણુ મોહ રહેતો નથી પણુ એ વર ર હેઠાણુ છે તે જ્યા સુધી રહેવું હોય ત્યા સુધી સારૂ રાખવુ એ ન્યાય છે આત્મિકસુખને વિરલા જાણે છે, અને આખે દેખાય છે તેને માનનારા કોણુ નથી ? વીતરાગ ભગવાને પ્રરૂ પેલા સ્યાદ્વાદ ધર્મમા આત્માને દોરવો. સારી અગર ખોટી પ્રવૃત્તિ વિના એક સમય પણુ ખાલી જતો નથી તો હે આત્મા પર

પૈસારૂપ પુદ્દગલ દ્રવ્યનો રોજમેળ કોરે મૂકી સ્વચેતન ગુણરૂપનો રોજમેળ તપાસ કે આજ તારે કેટલી ખોટ ગઈ, અને આવક શી શી થઈ એમ ભાવરોજમેળ દરરોજ તપાસતા આત્મ હિતમા પ્રવૃતિ થશે. મારા આત્માથી આ લખાણુ તમારી નિર્મળ વૈરાગ્યતા તથા ભક્તિ ખેચી તમને અર્પણુ કરે છે મે જેમ દોરી વડે કુવામાથી પાણી કાઢી પોતે પીધુ તેમ આપણુ તમારી ભક્તિ આત્મામા રહેલુ ધન તમને અર્પણુ કરે છે, તેમા તમારૂ ભાગ્ય છે નિર્મળ એવી તમારી ભક્તિરૂપ દોરી એવીને એવી રહી સ્વગુણુ જલ, સ્વ કુવામાથી કાઢીને પીશે, પીવે છે એમ કહી શકાય છે આ લેખ લખતા તમારી ભક્તિએ મારા આત્માની શક્તિ જગાડી પ્રયત્ન કરાવ્યો છે તે સફળ થાઓ સીસાપેન ઘસાઇ જઈ કાગળનો પાર આવ્યો પણુ લખવાની ઈચ્છા કાયમ છે જેમ આયુષ્ય રૂપી સીસાપેન ઘસાઈ જાય છે, કાગળરૂપ સામગ્રી પામ્યા છતા પણુ મનની ઈચ્છા તો તેવીને તેવી રહે છે ઘસાઈ જતી નથી, તે આશ્ચર્ય છે હરકત નહિ પરોપકારકારિણી ઇચ્છા કાયમ રહો કે જેથી શિવ સુખ પામી શકીએ વખત જાય છે, આત્મા ઘડી પહેલા કેવા વિચારમા હતો, હાલ કેવા વિચારમા છે? અને ઘડી પછી કેવા વિચારમા હશે તે ભૂલતા નહિ. ધ્યાનમા રાખજો રાગ અને દ્વેષ રૂપ મોહના પુત્રો રખેને મોક્ષ માર્ગમા જતા હરકત કરે, જેમ બને તેમ હે ચેતન! તુ રાગાદિ શત્રુઓનો ક્ષણુ માત્ર પણુ વિશ્વાસ રાખીશ નહીં લખેલી હકીકત હૃદયમા ધારણુ કરી ઉપયોગ રાખશો કે જેથી કર્મને આવવાના બારણુા રોકાઈ શકાય

દુહા

કર્મ કર્મ સૌ કરે, સમજે નહિ તસરૂપ,
કર્મશત્રુ સમજ્યા પછી, કિમ પડીએ ભવકૂપ (૧)
કર્મ ભર્મ દૂરી કરણુ, આતમ ધર્મ ઉપાય
કરતા શિવ સુખ સપજે, જન્મ મરણુ દૂર જાય (૨)
સમજુ સમજે સત્યને, કર્મ મર્મ કરે દૂર,

કર્મ મર્મનાશ્યાથકી, હોવે શિવ સુખ પૂર (૩)
નગર પાદરાવાસી શેઠ વકીલ મોહનલાલ,
ઝવેરભાઈના કારણે, લખતા મ ૧૧ માસ. (૪)
મગળ તેહી જ આતમા, સમજો ભવિ સુખકાર.
બુદ્ધિસાગર સુખ લહે, હોવે જય જયકાર (૫)

સ. ૧૯૭૮ ચૈ. સુદિ ૫ મુ વિજાપુર

આ કાલમા ગમે તેવા સુધારા કરો પણ સાધુ સાધ્વી ઉપર આરૂચિ થાય અથવા નવા સાધુ સાધ્વી ન થાય એવી રીતનો સુધારો તે કુધારો છે અને તેથી સઘની પડતી થાય છે દેશ કાલાનુસારે સાધુઓના અને સાધ્વીઓના ઘણા ચોથા આરાના જેવા ઉત્કૃષ્ટાચાર પણ ન જોઇએ ઘણા ઉત્કૃષ્ટાચારથી સાધ્વી સાધ્વીઓ નવા ન થઈ શકે અને હીનાચારથી શિથિલાચાર વધી પડે અને કચન કામિનીની આસક્તિ વધતા ભ્રષ્ટાચારીપણુ પ્રાપ્ત થાય ચોથા મતમા અપવાદ નથી, બાકી અન્ય મતોમા ઉત્સર્ગ અને અપવાદ માર્ગ છે ચતુર્વિધ સઘની સેવા ભક્તિમા દોષ દૃષ્ટિ ન ધારવી સઘની વર્તમાનકાલે જે આજ્ઞા થાય તે તીર્થકરની આજ્ઞા છે દેશકાલાનુસારે વર્તતા સાધુઓનુ ખડન નિંદા થાય તેવુ લખવુ વા ભાષણ કરવુ તે સઘની આશાતના હેતુના છે સાધુઓનો અને સાધ્વીઓનો નાશ થાય અને નવા ન થાય એવો જાહેર ઉપદેશ વા એવો લેખ છપાવવો તેમા જેટલુ પાપ છે તેટલુ પાપ બીજામા નથી. એવો શ્વેતાબર સઘનો વ્યવહાર છે તેથી પોતાની ગમે તેવી ઉત્કૃષ્ટદશા હોય છતા ઉપદેશમા તો શ્વેતાબર વ્યવહારમાર્ગનુ કદાપિ ઉલ્લઘન ન કરવુ જોઇએ. પડિત શ્રાવકોએ કોઇ પણ કાળે સાધુઓના અને સાધ્વીઓના ચોથા આરામા ઉપદેશાયલા આચારાગાદિ અગોમા ઉત્કૃષ્ટ મતાચાર તેજ હાલના સાધુઓના મતાચાર છે એમ એકાતે ન માનવુ અને એવુ જાહેર ભાષણ પણ ન આપવુ બાહ્યાચાર

વ્રતાદિકથી એકાતે મુક્તિ નથી આત્માના ઉજ્વલ પરિણામથી મુક્તિ થાય છે આત્મજ્ઞાનના ઉપયોગથી દેશકાલાનુસારે યથા-શક્તિ કર્તવ્ય કર્મ કરતા જેટલી આત્મશુદ્ધિ થાય છે તેટલી એકાતે બાહ્યવ્રત ક્રિયાકાડના વર્તનથી થતી નથી. દિગબરીઓની પેઠે મુનિના ઉત્કૃષ્ટ વ્રતાચાર ન પ્રરૂપવા તથા અધ્યાત્મજ્ઞાનની નિશ્ચય દૃષ્ટિ પોતાના અતરમા રાખવી પણ વ્યવહારમા તો દેશકાલાનુસારે વર્તન રાખવુ તેથી ચતુર્વિધ સઘની ઉન્નતિ છે

ૐ વીતરાગેભ્યો નમો નમ

લેખક બુદ્ધિસાગર મુ૦ વડોદરા.

સવત. ૧૯૬૦ કારતિક વદિ ત્રીજ

શ્રી પાદરા મધ્યે દેવગુરૂ ભક્તિ કારક સુશ્રાવક શા. મોહનલાલ હીમચદભાઇ યોગ્ય ધર્મલાભ પહોચે. વિશેષ અત્ર સુખશાતિ તત્રાસ્તુ—

શાતિ બે પ્રકારની છે દ્રવ્યશાતિ અને ભાવશાતિ. દેહ પુદ્ગલની નિરોગતા તે દ્રવ્ય શાતિ અષ્ટકર્મધ્વસથી નિર્મલી ભૂત આત્મશાતિ તે ભાવશાતિ છે દ્રવ્યશાતિ તે ભાવશાતિમા ધર્મીજીવોને સાપેક્ષતાએ કારણ છે, પણ દ્રવ્યશાતિ વિના ભાવશાતિ નથી એવો કઇ નિયમ નથી. જુઓ ગજસુકુમાલ તથા અરણીક મુનિ યા સમરાદિત્ય કે જેને સાધુ અવસ્થામા લુગડા ભેગા કરી અગ્નિ સળગાવ્યાથી શરીરે દ્રવ્યશાતિ નહોતી પણ શુદ્ધ ધ્યાન "શુકલધ્યાન" ના આલબનવડે મુક્તિપદ પામ્યા, આદિ અનત શાશ્વત ભાવશાતિ પામ્યા. પુણ્ય પ્રકૃતિથી દ્રવ્યશાતિ છે, અને ધ્યાનના સાક્ષાત્ તરતમ યોગથી પરપરાએ વા અનતર તીર્થંકર યા ચક્રવર્તી અપર મુનિ વર્ગ પણ તે ભાવ શાતિ મેળવવા તત્પર હોય છે, માટે દ્રવ્યશાતિ જે ક્ષણિક શરીરના આશ્રયે રહેલી છે તેની તરફ વિશેષ લક્ષ નહિ દેતા તાત્ત્વિકશાતિ

મેળવવા પ્રયત્ન કરવો જોઇએ શાતિનો જ્ઞાતા આ મા છે માટે ભાવશાતિ તેમા જ રહેલી છે આ ચેતન ચોરાસીલાખ જીવ યોનિમા અન તીવાર ભટક્યો પણ શુદ્ધ આત્મ સ્વરૂપની ઓળખાવ્ વિના પાર પામ્યો નહિ પૂર્વ પુણ્યથી મનુષ્ય જન્મ પામી આત્મા કાઈક આત્મસ્વરૂપ જાણે છે છતા તે ઉપર લક્ષ આપતો નથી મોહરાજાના તેર કાઠીઆ ભાવશાંતિમા વિઘ્ન કરે છે માટે તેર કાઠીઆઓનો વિશ્વાસ કરવો નહિ. છકાયનો કૂટો આપણે કરીએ તો તેથી પરજીવને દુખ દીધાથી કર્મ વર્ગણાઓ ગ્રહણ થાય તો કર્મ દૂર શી રીતે થઈ શકે? મેરૂ પર્વત જેટલો કર્મનો ઢગલો છે તે શુ થોડી મહેનતે દૂર કરી શકાય? ના નરી શકાય નહિ, આલસ્ય રાજકથા, ભક્તકથા, દેશકથા ઈત્યાદિ સ્થાનોને મલ સરખા આપણે જાણીને દૂર રહેવા પ્રયત્ન કરવો, અને જેમ બને તેમ ધ્યાનમા ઘણો વખત નીકળે તો જીન્દ્ગી લેખે છે, નહિ તો મિથ્યા પ્રપચ રૂપ કુટુબ અર્થે નકામા પાપ કરી આ મા ભારે કરી આપણે ન સારમા વાર વાર ભટકીએ છે કર્મની ચીકણી ગાઠો વૈરાગ્ય રૂપ તીક્ષ્ણ શસ્ત્ર વિના દૂર થવી મુશ્કેલ છે આપણે મનમા જગ વિચાર કરીએ કે, ચેતન!!! આજ તે સ સારની શી અસારતા ભાવી યા કેટનો વખત આત્મ સ્વરૂપમા ગાળ્યો અને ચેતન કહો કે 'તમે હવે કેટલુ જીવી શકશો, અને જુઓ કે પરભવમા તમારી શી ગતિ થશે. ચેતન સ સાર અસાર જો લાગે તો તમે પાછી અસારમા કેમ પ્રવૃત્તિ કરો છો? એમ કહેવાશે કે મોહના ઉદયથી ચેતનની સ સારમા પ્રવૃત્તિ થાય છે, તો તે મોહને હવે તમે આ ભવમા નાશ કરી શકશો નહિ તો હવે બીજા કયા ભવમા નાશ કરી શકશો? તીર્થંકર મહારાજા ચક્રવર્તી જેવા ભોગી પુરૂષોએ કેમ ધ્યાનમા રૂઢ થતા એકાતતા લેવી? અને વિકલ્પ સ કલ્પનુ કારણ એવા ગૃહસ્થાવાસનો કેમ ત્યાગ કર્યો? કદાપિ એમ કહેવાશે કે આપણને ઘણા કર્મ છે તેથી તેવા ભાવ આવતા નથી, તો હવે બીજી કઈ જાતિમા તેવા ભાવ આવશે, આપણી નજરે લાખો મનુષ્યો શરીરનો ત્યાગ કરી ચા યા

જાય છે તો આપણે શુ અમર રહીશુ ? શુ આપણી સાથે કોઈ આવશે કે ? ના કદી આવશે નહિ સસારમા મોટાઈ યા માન ધનવતપણુ એ એક પ્રપચ મિથ્યા છે તેથકી દૂર રહેવા પ્રવૃત્તિ કરવી અને મનમા ચેતન વિચાર કે જન્મ મરણના દુ ખનો હજી પાર આવ્યો નથી ઝાઝવાના જલ તરફ જેમ મૃગ દોડે છે તેમ તુ અથિર પદાર્થમા કેમ મોહ કરે છે ? વિચારો કે ચેતન ! આર્તધ્યાન રૌદ્રધ્યાન થકી દુર્ગતિ છે અને ચેતન તુ સમયે સમયે સાત-આઠ કર્મ ગ્રહણ કરે છે તેના આખા દિવસમા કટલા સમય થાય, તો તે થકી બાધેલા કર્મ, શુદ્ધ દીર્ઘ વૈરાગ્ય વિના દૂર શી રીતે થઇ શકે ? આ ચેતને અનત કલેવર મૂકયા અને મગપણુ પણુ અનતા કર્યા, કર્મે આકાશના સર્વ પ્રદેશે અનતિવાર જન્મ્યો અને મરવુ પામ્યો તોપણુ હજી તૃપ્તિ પામતો નથી રગાદિ દોષો મહા પ્રબલ છે એમનાથકી જે દૂર રહ્યા છે તેને મારા નમસ્કાર થાઓ સમ્યકત્વની શ્રદ્ધા પરિપૂર્ણ આસન્ન ભાવીને થાય છે, જેઓ સદા જ્ઞાન ધ્યાનમા તત્પર રહે છે અને ધ્યાન દ્વારા આત્મ સ્વરૂપ નિહાળે છે તેને મારા નમસ્કાર થાઓ

દુહા—જ્ઞાન ધ્યાન ઉપયોગમા, જે કાઢે નિજ કાળ,
કર્મ મેલ ખપાવીને, પામે મગળ માલ. ૧

સમતા રસમા મગ્ન થઇ, સતોષે ચિત્ત લાય,
વિવેકે વર્તે સદા, ધન્ય ધન્ય મુનિરાય. ૨

બાહ્ય ક્રિયામા રાગ પણુ, નહિ અતર ઉપયોગ,
શિવ સુખ તેથી દૂર છે, એ પણુ કર્મનો ભોગ ૩

આત્મસ્વરૂપે ખેલતો, જે કાઢે નિજ કાલ,
કર્મ કલક ખપાવીને, પામે મગળ માલ. ૪

હઠ કદાગ્રહ વાસના, વાસિત મન જસ હોય,
મુક્તિ દૂર તેથી કહી, સમજો સજ્જન હોય. ૫

જશે શરીર છૂટી કદા, કોઇ ન આવે સાથ,
મારૂ કરી કેમ મોહિયો, જેવી બાવળ બાથ ૬

લેખક બુદ્ધિસાગર મુ૦ વસો.

શ્રી કાવીઠા મધ્યે સુશ્રાવક આત્માર્થી રતનચદભાઇ લાધાજી તથા શા ઝવેરભાઈ ભગવાનદાસ તથા ભાઇ મનસુખભાઈ ઝવેર ભાઇ તથા મણિલાલ રતનચદ યોગ્ય શ્રાવક ગુણરૂપ જે શ્રાવક ધર્મ અને તેથકી ઉત્પન્ન થનાર યતિધર્મ અને તેથકી ઉત્પન્ન થનાર શુદ્ધ આત્મધર્મ તેથી મોક્ષ સુખની પ્રાપ્તિ થાઓ એજ શ્રાવકના એકવીશ ગુણ શાસ્ત્રકારો દર્શાવે છે તેથી જ શ્રાવકની યોગ્યતા પ્રાપ્ત કરવા જીવો પ્રયત્ન કરે છે માટે તેનુ યત્ કિચત્ સ્વરૂપ દર્શાવુ છે મુખ્યતાએ વિચારતા માલુમ પડે છે કે સસાર અવસ્થામા દરેક જીવો પ્રાયશ વિકલ્પ સકલ્પની શ્રેણિયોએ કરી વ્યામોહિત થાય છે માટે શ્રાવક અવસ્થામા લેશથકી ધર્મ હોય છે તે પણ ગળીયા બળદની પેઠે જે નિર્બલ હોય તે તેજ તે અવસ્થામા રહી શકે છે પણ ભાગ્યવતો સસારને એક કેદખાના સરખો સમજી કેદીની પેઠે તેમાથી છટકી જવા પ્રયત્ન કરે છે, અને જેમ કેદખાનામાથી છુટવાના વિચાર વાર વાર થાય છે, તેમ ભવ્ય જીવને આ સસારરૂપ કેદખાનામાથી વારવાર મનમા છુટવાના વિચાર વર્તે છે જેમ કેદીને કેદખાનામા કઇ સુખ લાગતું નથી તેમ ભવ્ય જીવને સસારરૂપ કેદખાનામા કઈ સુખ લાગતુ નથી કેદી જેમ કેદખાનામા પરાધીનપણે રહે છે, તેમ ભવ્ય જીવ સસારરૂપ કેદખાનામા માતા, પિતા, સ્ત્રી, ભાઈ, બેન સગાવહાલા રૂપ ચોકીદારોના પહેરામા પડયો છતો પરાધીનપણુ ભોગવે છે કેદખાનામા જેમ અધારૂ હોય છે તેમ સસારરૂપ કેદખાનામા પડેલા જીવોને મોહમાયા રૂપ અધારૂ જાણવુ કેદખાનામા જેમ કેદી દિન પ્રતિદિન દુખી થઇ રીબાય છે તેમ સસારી જીવ, સસાર રૂપ કેદખાનામા પડયો છતો દિન પ્રતિદિન અનેક પ્રકારની ઉપાધિએ કરી રીબાય છે કેદખા નામા જેમ કેદીને કોઈનુ શરણુ નથી તેમ સસાર રૂપ કેદખાનામા પડેલા જીવને કોઇનુ શરણુ નથી અર્થાત્ પોતે તેમા પડયો

છતો વીતરાગ દેવનુ શરણુ કરી શકતો નથી કેદી જેમ કેદખા નામા વિવિધ, તાઢ, તૃષા, ભુખ ઇત્યાદિ દુખે કરી ગીબાય છે, તેમ ભવ્યજીવ, સસાર રૂપ કેદખાનામા પડયો છતો સસારના કાર્ય કરતો તાઢ તૃષા ભૂખ ઇત્યાદિ દુખે કરી રીબાય છે કેદી જેમ કેદખાનામાથી નીકળવા પામતો નથી તેમ ભવ્ય જીવ પણ સસાર રૂપ કેદખાનામાથી મોહરૂપ પહેરગીરના કબજાવડે છૂટી શકતો નથી કેદખાનામાથી જેમ અક્કલવાન, બળવાન, હુશિયાર કેદી કપટ કરી નાશી જાય છે તેમ સસાર રૂપ કેદખાનામાથી હુશીયાર બળવાન ભવ્ય જીવ નાશી જાય છે કેદખાનામાથી છૂટેલા કેદીને જેમ સરકારનો ભય રહે છે કે જેથી તેને કોઈ પકડે નહિ એવા ઠેકાણે તે કેદી ચાલ્યો જાય છે તેમ સસાર રૂપ કેદખાનામાથી છૂટેલો ભવ્યજીવ, મોહરૂપ કર્મ સરકારનો ભય પામ્યો છે તો જ્યા મોહ રાજા આવી શકે નહિ એવી ધર્મ ધ્યાનરૂપ ગુફામા સતાઈ જાય છે કેદખાનામાથી નાઠેલો કેદી જેમ સદા જાગતો રહે છે અને કોઇનો વિશ્વાસ કરતો નથી તેમ સસારરૂપ કેદખાનામાથી છટકેલો ભવ્ય જીવ, સદા જ્ઞાન ધ્યાનવડે કરી જાગતો રહે છે અને તેર કાઠીઆનો વિશ્વાસ કરતો નથી એ કેદી જેમ પોતાના હિત ભણી અનેક ઉપાયો ચિતવે છે તેમ ભવ્ય જીવ પણ સસારરૂપ કેદખાનામાથી છુટ વાને અગર તેમાથી છૂટીને અનેક પ્રકારના આત્મહિતના ઉપાયો ચિતવે તો સુખી થઇ શકે છે વળી એક જુદા પ્રકારનુ કેદખાનું છે કે જેમા સૌ જીવોને મનુષ્ય જન્મ પામ્યા બાદ રહેવુ પડે છે ત્યારે તે કેદખાનુ કયું હશે ? એમ શકા થતા જણાવવામા આવે છે કે તે ભયકર કેદખાનુ માતાનું પેટ છે કે જ્યા દરેક જીવો નવ માસ પ્રાયશ કેદનુ દુખ ભોગવે છે અને વળી કેટ લાક જીવો ભોગવશે કેટલાક જીવોએ એકે કેદખાનુ ભોગવ્યું છે પણ હવે કદી ભોગવનાર નથી કેટલાક જીવો એવા છે કે તે કેદખાનાનુ દુખ હાલ ભોગવતા નથી પણ પાછા ભોગ વશે, હવે તે વિશેષત જ્ઞાની મહારાજા કહે છે કે હાલ

મનુષ્યનો અવતાર પામી માતાના પેટમાથી જે જીવો બહાર નીકળ્યા છે તે જીવો હાલ કેદખાનુ ભોગવતા નથી તે વચન, ગર્ભરૂપ કેદખાના આશ્રયી જાણવુ કેટલાક જીવો હાલ માતાના પેટમા રહેલા છે તે વર્તમાનકાળે ગર્ભ કેદખાનાનુ દુ ખ ભોગવે છે તીર્થંકર મહારાજાઓએ ગર્ભ કેદખાનાનુ દુ ખ ભોગવ્યું છે પણ હવે કર્મનો નાશ કરવાથી કદી ભોગવનાર નથી. કેટલાક જીવો હાલ માતાના ગર્ભમાથી બહાર નીકળી એ કેદખાનામાથી છુટયા છે પણ પાછુ બીજુ શરીર ધારણ કરશે ત્યારે ગર્ભરૂપ કેદખાનામા પડી અઘોર દુ ખ ભોગવશે કેટલાક જીવોને એક કેદખાનુ છે, કેટલાકને બે કેદખાના છે કેટલાકને ત્રણ કેદ ખાના છે, કેટલાકને ચાર કેદખાના છે, કેટલાકને પાચ કેદખાના છે તે બતાવે છે આ એક શરીર દેખાય છે તે પણ એક હાડ કાની માળાથી બનેલુ છે, અને તે ઉપર ચામડી મઢેલી છે ચામડીમાહી માસ લોહી પરૂ ભર્યું છે, વળી આ શરીરની અદર વિષ્ટામૂત્ર વિગેરે ભર્યું છે તે સદા અશુચિમય છે તેની અદર આત્મા રહેલો છે તે શરીર જો ચાલે તો આત્મા પણ ચાલ્યો કહીએ, તે શરીર જો દુ:ખી થાય તો આત્મા પણ દુ ખી થાય તેથી આત્મા પણ દુ ખી થયો કહીએ, તે શરીર જો વિણશી જાય તો આત્મા પણ પર્યાયાર્થિકનયે કરી મૃત્યુ પામ્યો કહીએ, એ શરીરરૂપ કેદખાનામા અપરાધ કરવાથી આત્માને કર્મ રાજાએ આયુષ્યરૂપ બેડી ઘાલીને ઘાલ્યો છે માટે શરીરની અપેક્ષાએ આત્માને એક કેદખાનુ હાલ પ્રત્યક્ષ છે તે કેદખાનુ સર્વ સસારી જીવોને લાગ્યું છે કોણ એવો સસારમા છે કે-જે હાડકાની માળાવડે સહિત શરીરરૂપ કેદખાનામા વસતો નથી. હે આત્મા!! વિચાર કરકે એ શરીરરૂપ કેદખાનુ કોને સારૂ લાગે વારૂ? ત્યારે એ કેદખાનામાથી છુટવાનો કોઇ ઉપાય છે? એમ પ્રશ્ન થતા તીર્થંકર મહારાજા એમ કહે છે કે-એ શરીરરૂપ કેદ ખાનુ અન્યાય કરવાથી પ્રાપ્ત થાય છે ત્યારે વળી પ્રશ્ન કર્યો કે હે ગુરૂજી-જીવે શો અપરાધ કર્યો અને કેમ કર્યો? ત્યારે ગુરૂ

મહારાજ ભવ્યજીવને કહે છે કે–મિથ્યાત્વ, અવિરતિ, કષાય, અને યોગ, તેથકી પરભાવમા રમણુતારૂપ અન્યાયને જીવ કરે છે તેથી કર્મ ગ્રહણ કરે છે અને તેથી તેનું ફળ શરીરરૂપ કેદખાનું પ્રાપ્ત કરે છે, અને ચાર ગતિમા ભટકે છે કોઈ વખત થોડી મુદતનું કેદખાનું પામે છે, કોઈ વખત લાબા વખતનું કેદખાનું પામે છે, કોઈને સ્ત્રી શરીરરૂપ કેદખાનું પ્રાપ્ત થાય છે, કોઈને ભૂડના શરીરરૂપ કેદખાનુ પ્રાપ્ત થાય છે અને કોઈને હાથીના શરીરરૂપ કેદખાનું પ્રાપ્ત થાય છે લોકમા રાજાને કેદ કરવાનો હોય છે ત્યારે તેને માટે સારૂ કેદખાનુ હોય છે કે જ્યા તે જરા સુખ પામી શકે છે, તેમ કેટલાક જીવો પુણ્ય કરવાથી જરા સારૂ દેવ મનુષ્યાદિ શરીર ધારણ કરી બીજા જીવોના શરીરની અપેક્ષાએ જરા સુખી હોય તેમ દેખાય છે, પણ એ શરીરરૂપ કેદખાનું સારૂ નથી એ શરીરરૂપ કેદખાનામા જીવ સુખી થતો નથી જેમ દેખાતા કેદીઓને બે પગમા બે બેડીઓ ઘાલેલી હોય છે, તેમ કર્મરાજાએ સસારી જીવોરૂપ કેદીઓને શરીરરૂપ કેદખાનામા ઘાલી રાગદ્વેષ રૂપ બે બેડીઓ પહેરાવી છે કે જેથી તેઓ અત્યત દુખી થાય છે એક પ્રકારનું શરીરરૂપ કેદખાનું સર્વ જીવોને પાપ પુણ્ય અનુસારે નાનું, મોટુ, ખોટુ, સારૂ, રોગી, શોગી, પ્રાપ્ત થયું છે હવે બે પ્રકારે કેદખાનું કહે છે ચોરોને બે પ્રકારનું કેદખાનું પ્રત્યક્ષ દેખાય છે એક તો શરીરરૂપ કેદખાનું પ્રથમથીજ હોય છે તે થકી ચોરી જારી કરવાથી સરકાર તેઓને કેદખાનામા નાખે છે કેદખાના બે દેખાડયા, હવે ત્રણ કેદખાના દેખાડે છે પહેલુ તો આ શરીર તે ઔદારિક શરીરરૂપ કેદખાનું સાત ધાતુથી બનેલુ આખે કરી પ્રત્યક્ષ દેખાય છે તે જાણવુ બીજુ તે શરીરની મધ્યે તૈજસ શરીરરૂપ બીજુ કેદખાનું છે, વળી ત્રીજુ કર્મના વિકારથી બનેલુ કાર્મણ શરીરરૂપ કેદખાનું છે એ ત્રણ કેદખાના, કર્મનો નાશ કરવાથી દૂર થાય છે એ ત્રણ કેદખાના દરેક સસારી જીવોને હોય છે, પણ એટલુ વિશેષ કે દેવતાને ઔદારિકને ઠેકાણે વૈક્રિય શરીરરૂપ કેદખાનુ હોય છે એ ત્રણ

કેદખાના આ આત્માએ અનતીવાર ભોગવ્યાં અને હજી કોણ જાણે એ ત્રણ કેદખાના ક્યારે દૂર થશે? તેમા પડયો છતા પણ જીવ હું સુખી છુ આ મારૂ છે એમ માને છે તે સર્વ ખોટુ સમજવું એ ત્રણ કેદખાનામાથી છુટેલા સિદ્ધ પરમાત્મા ઓને નમસ્કાર થાઓ એ ત્રણ કેદખાનામાથી છૂટવા માટે દરેક ઉપાયો કરવા અને સુખ પામવુ એજ સાર છે નારકીમા પણ ઔદારિકને ઠેકાણે વૈક્રિય શરીરરૂપ કેદખાનુ છે, પણ એ કેદખા નામા મહા ભયકર દુખ છે હવે ચેતન તત્વદૃષ્ટિથી વિચાર કે રાજા હોય, અગર રક હોય, શેઠ હોય અગર ચોર હોય, ધન વાન હોય અગર નિર્ધન હોય તો પણ એ ત્રણ કેદખાનામા પડેલો કયો જીવ સુખી છે? એટલુ જ કહેવાશે કે સુ ગુરૂ વચના નુસાર એ ત્રણ કેદખાનાથાથી છૂટવા જે ઉદ્યમ કરે છે તે જીવોને ધન્ય છે પણ જે સસારની ખાલી મોટાઇમા અને મમતામા પડે છે તે સસારની વૃદ્ધિ કરશે. માટે હે આત્મા તુ તારૂં સ્વરૂપ વિચાર કે જેથી શિવસુખ પામે. હવે ચાર પ્રકારની કેદ આ જીવને જણાવે છે કે ૧ દેવતાની ગતિ ૨ મનુષ્યની ગતિ ૩ તિર્યંચની ગતિ ૪ નરક ગતિ. આ ચાર ગતિરૂપ ચાર કેદખાના જીવ અનતી વાર પામ્યો હજી તેમાથી છુટયો નથી. હે ચેતન! એ ચાર ગતિરૂપ કેદખાના છે વળી તેની મુદત પૂરી થઇ એટલે બીજી ગતિમા જાઇશ પણ ગમનાગમનનુ દુખ દૂર થાય તેમ હજી તુ પ્રવૃત્તિ કરતો નથી તે શું? આત્મા! તને ઠીક લાગે છે? ભલા આવો યોગ વારવાર તને મળનાર છે? ના, નથી મળનાર તો કેમ તુ સસારમા મોહે કરી મુઝાય છે? એ મોહનીય કર્મ એવુ છે કે તેનો ઉત્કૃષ્ટ બધ સિતેર કોડા કોડી સાગરોપમ પર્યંત છે એ ચાર ગતિરૂપ સસારમા સૌ સ્વાર્થનુ સગુ છે કોઇ પોતાનુ નથી પિતા, ભાઈ, બેન, પુત્ર, સ્રી, ધન, શરીર ઈત્યાદિમા અહુમમત્વ રાખ્યા વિના વ્યવહારથી વર્તવુ અને અતરમા આ ઓપયોગ રાખનો એજ ધર્મ છે

વકીલજી મોહનલાલભાઈ હિમચદ, તથા શા નંદલાલ લલ્લુભાઈ ફાગણુ વદિ સાતમ આઠમ લગભગ અહી આવવા લખે છે અનુભવ પચ્ચીશીને ટબ્બો બાકી છે, અહી મોકલી શકાય તો પૂરો થઈ શકે પ્રમાદ, રખે છેતરે નહિ બોરસદ કાવીઠામા શાતિ હશે મ ભારે તેને ધર્મ લાભ   સ ૧૯૫૯ ફાગણુવદિ ૩.

ૐ નમ.

લેખક બુદ્ધિસાગર   મુ. વિજાપુર

મવત ૧૯૬૦ શ્રી પાદરા

તત્ર સુશ્રાવક વકીલ મોહનલાલ હિમચદ યોગ્ય ધર્મલાભ

परामनद सपन्न, निर्विकार निरामय,
ध्यानहीना न पश्यन्ति, निजदेहे व्यवस्थितम् । १ ।

પરમાનદ સપન્ન જીવ, નિર્વિકારી ધાર,
પુદ્ગલમા વ્યાપી રહ્યો, દેખે નહિ ગમાર ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ—આખા શરીરમા વ્યાપી રહેલો આત્મા અરૂપી ચેતના ગુણુવાન્ છે પુદ્ગલના વિકાર રહિત છે અનતજ્ઞાન દર્શન ચારિત્રને ભોક્તા છે અનાદિ અનત છે, સ્વભાવી છે અજર અમર ચિદાનદ ભગવત પરમાત્મા આખા શરીરમા વ્યાપી રહ્યો છે તે પરમાત્માને ધ્યાનહીન માણુસો દેખી શકતા નથી, પણુ સ્યાદ્વાદ દર્શન યુક્ત જે ધ્યાની પુરૂષો છે તે આત્માને પરમાત્મા સમાન દેખી પરવસ્તુમા મોહ પામતા નથી આત્માના સ્વરૂપનુ જે ચિતવન તેને અધ્યાત્મજ્ઞાન કહે છે તે અધ્યાત્મજ્ઞાનથી જીવને આત્યતિક સુખ થાય છે ત્રણુ કાળના જે દેવતા તેના સુખ ભેગા કરીએ તોપણુ અધ્યાત્મરૂપી જે સમુદ્ર તેનુ જે સુખ તેના બિદુ સમાન પણુ પૌદ્ગલિક સુખ નથી જ્ઞાની પુરૂષો આ સસારમા મોહના વશ થયેલા જીવોને દેખી અજાયબ થતા નથી, કારણુ કે તે જાણે છે કે કર્મના તાબે સર્વ જીવો રહેલા છે

તેથી તેઓ વિવિધ પ્રકારની ચેષ્ટાઓ કરે તેમા આશ્ચર્ય શું છે ? અજ્ઞાની પુરૂષો જ્ઞાની મનુષ્યોના વિચારોના આશયોને તથા પ્રવૃત્તિયોના આશયોને સમજી શકતા નથી તેથી તેઓને હસી કાઢે છે ચેતન જેવા જેવા ચસ્મા આખે ચઢાવે છે તેવો તેવો વસ્તુસ્વભાવ દેખી શકે છે જો લાલ ચસ્મા પહેરે તો પદાર્થને લાલ દેખી શકે છે, અને લીલા પહેરે છે તો તેને લીલુ સર્વ દેખે છે, તેમ જીવને કર્મયોગે જાણી લેવુ–પરમાત્માનુ સ્વરૂપ વીતરાગ વચન વિના જાણી શકાતુ નથી, કારણકે જો ચેતન વીતરાગ વચનરૂપી ચસ્મા આત્મ ઉપયોગરૂપી આખે ચઢાવી દરેક પદાર્થનુ સ્વરૂપ જુવે તો સત્ય જેવુ હોય તેવું માલમ પડી શકે છે તેવા વીતરાગ વચનરૂપી ચસ્મા કોઇ ઠેકાણે પામી શકીએ છીએ અને તેની કીમત પણ મોટી હોય છે, અને તેના જેવા ચસ્મા તકલાદી ધૂર્ત લોકો વીતરાગ વચનના નામથી વેચવા ધારે છે, પણ અવિચક્ષણ પુરૂષો હોય છે તેજ તેવા ચસ્મા ખરીદ કરી શકે છે વિચક્ષણ સત્ય ચસ્મા પામી વસ્તુનો સ્વભાવ દેખે નહિ અને એક ઠેકાણે મૂકી રાખે તે માણસ તે ચસ્મા પામ્યો અગર નહી પામ્યો તે પણ સરખા છે હવે વીતરાગ વચનરૂપી ચસ્મા ચેતને લગાવી દુનીયાનુ સ્વરૂપ જોયુ તેમા તેને સર્વ પદાર્થો ખોટા ભાસ્યા અને આત્મા વસ્તુ ખરી લાગી. ત્યારે તે વિચાર કરવા લાગ્યો કે મારી આખે આજ સુધી ખોટુ ભાસ્યુ હતું પણ હવે તો ખરા ખર વસ્તુ દેખાઈ પછે વિચારે જે હવે મારા આત્માની સાથે કર્મરૂપ પુદ્ગલ વસ્તુ લાગી છે તે જુદી થાય તો હુ નિર્મળ થાઉ ? જેમ ખાણમા રહેલા સોનાને માટી લાગી હોય તે જેમ સોનાથી જુદી થાય ત્યારેજ નિર્મળ સોનુ થાય તેમ મારા આત્માથી કર્મ વસ્તુ જુદી થાય તો ઘણુ સુખ પામુ, હવે જ્ઞાનીના મનમા વિચાર આવ્યો કે કર્મદ્વારા સુખ દુ ખ જે જે પ્રાપ્ત થાય છે તે પણ હુ નથી અને કર્મ છે તે પણ હુ નથી હુ તો શુદ્ધ સ્વરૂપી આત્મા છુ, નિરંજન છુ, કર્મ દ્વારા થતા સર્વ પ્રકારના

વ્યવહારમા અતરૂથી નિર્લેપપણે વર્તવુ તેજ મારો શુદ્ધ ધર્મ છે, તથા બાહ્યથી બાહ્ય વ્યવહારમા વર્તવુ તે તે બાહ્ય અધિકાર પરત્વે ફરજ છે એમ તે જાણે છે જડ કર્મવસ્તુને મે આજ સુધી મારી ગણી પણ તે તો મારી ભ્રાન્તિ હતી એતો જડ છે હાય હાય અરે હુ ભોળો ઠગાણો? હવે શુ કરૂ? એવો વિચાર થતા તેને બીક લાગી કે કર્મ તો ઘણા છે આયુષ્ય તો થોડુ છે, અરે શી રીતે એટલા કર્મનો નાશ થશે? અને એ કર્મ તો બીજી ગતિમા મને બેભાન કરી દુ ખ દેશે. હવે હુ શુ કરૂ? એવામા ચેતન રાજાની સુમતિ નામની સ્ત્રી હતી તેણીએ કહ્યુ કે હે સ્વામિનાથ ચેતન! તમે કેમ ચિંતા કરો છો. કર્મનો મેરૂપર્વત જેવડો ઢગલો હોય તો પણ આત્મસ્વભાવમા રમણતા કરો કે જેથી તેનો નાશ પામે તમે ચિંતા કરશો નહિ, અને ઉદ્યમ કરો હુ તમને સહાય કરીશ પણ કુમતિરૂપી આ બીજી સ્ત્રી છે તે તમને દુ ખમા નાખશે, માટે તેના કહેવા પ્રમાણે કરશો નહિ, અને ધીરપણુ ધારણ કરજો. એક શ્વાસોશ્વાસમા અનત વર્ષના કરેલા કર્મો નાશ પામે છે, માટે ઉદ્યમ કરો તેવામા ચેતનનો વિવેકરૂપી ભાઇ ચેતનના સામુ જોઇ કહે છે કે તમો કેમ ચિંતા કરો છો? તમોને દુ ખ દેનાર ક્રોધ, માન, માયા અને લોભરૂપી મોટા શત્રુઓ છે, તેને તમોહઠાવો તમને મિત્ર સમાન તે ભાસે છે પણ તમારૂ તે સત્યાનાશ કરનાર છે તે મિત્રના લક્ષણ બતાવે છે પણ હુ જ્યા સુધી તમારી પાસે છુ ત્ય સુધી તે તમને મિત્ર સરખા લાગશે નહિ તમો મોહરૂપી શત્રુને મારવા નારૂ જ્ઞાનરૂપી જે ધનુષ્ય તેને સજ્જ કરો અને ધ્યાનરૂપી બાણ ચઢાવો અને સ્વભાવ ઉપયોગ રૂપહલકારાથી શત્રુના ઉપર બાણ તાકીને ફેંકો. હવે ચેતનને શૂર આવ્યુ તેથી ઉદ્યમ કરવા લાગ્યો મોહ શત્રુનું કઇ ફાવ્યું નહિ, અને તેનો નાશ ચેતને કર્યો સ્વય પોતે નિર્મળ થયો, સર્વે દુ ખ નાશ પામ્યું અનત સુખ ભોગી થયો એવા ચેતેલા અનત આત્માઓ મુક્તિ પામ્યા સર્વે આત્માઓ સત્તાએ તેવા છે પુરૂષાર્થ કરો એજ

લે. બુદ્ધિસાગરના ધર્મ લાભ,

સૂચના-વાચકોને

મુ વિજાપુર

૧૯૭૮ ચૈત્ર સુદિ ૭

મારા લખેલા લેખો ગ્રન્થો વગેરે સર્વે સાતનયોની પર સ્પર સાપેક્ષદૃષ્ટિએ અનુભવવા જેઓએ જૈન ધર્મશાસ્ત્રોનો આધ્યાત્મિક તથા વ્યવહારદૃષ્ટિએ તથા સાત નયોની દૃષ્ટિએ અભ્યાસ કર્યો હોય છે, તથા જેઓએ યોગશાસ્ત્રોનો અભ્યાસ કરીને તેઓનો અનુભવ કર્યો હોય છે, તથા જેઓએ ચાર વેદ, એકસોઆઠ ઉપનિષદો, ગીતાઓ, વેદાંતિક આધ્યાત્મિક ગ્રન્થો તથા જૈન આધ્યાત્મિક ગ્રન્થોનો અભ્યાસ કર્યો હોય છે, તથા જેઓએ રાષ્ટ્રીય સામાજિક સઘ પ્રગતિકારક તત્ત્વોનો અભ્યાસ કર્યો હોય છે તથા જેઓએ શ્વેતાબર દિગબર તત્ત્વાદિક ગ્રન્થોનો અભ્યાસ અનુભવ કર્યો હોય છે, તેઓ ગીતાર્થ જ્ઞાનીઓ બનેલા હોય છે તેઓની પાસે રહી સેવા ભક્તિ કરી મારા ગ્રન્થોને ગુરૂગમ ગ્રહી વિચારે છે તેઓને સર્વજાતની શકાઓ રહેતી નથી અને તેઓ આત્માને પરમાત્મા બનાવવાની આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિ પરિણતિને પ્રાપ્ત કરે છે મારા ગ્રન્થોનો અભ્યાસ કરવામા ગુરૂગમની તથા અપેક્ષા દૃષ્ટિની જરૂર છે ઉપર્યુક્ત જ્ઞાનીઓ મારા લખેલા આશયોને સમજાવી શકે છે માટે વર્તમાનમા વર્ત નારા તથા ભવિષ્યમા મારા આશયોને અપેક્ષાએ સત્ય જાણનારા જ્ઞાનીઓની સેવા ભક્તિમા અર્પાઈ જવું હુ પ્રભુ મહાવીર દેવમા એવા ભક્તિ દૃષ્ટિએ અર્પાઈ ગયો છુ ગુરૂઅને પ્રભુમા અભેદ સત્ય ભક્તિ ભાવ છે

મુકામ લોદરા
લેખક બુદ્ધિસાગર
સંવત ૧૯૬૦

શ્રી કાવીઠામધ્યે, સુશ્રાવક, રતનચંદ તથા ઝવેરભાઈ તથા, મનસુખ તથા મણિલાલ યોગ્ય ધર્મલાભ.

વિશેષ બહિરાત્મત્વનાશક, આર્તધ્યાન, રૌદ્રધ્યાન પરિહારક, આત્મોદ્ધારક આતમામા રહેલ અરૂપી અક્ષય, અખંડ, અચલ, અમલ એવો અનંત ધર્મ તેની પ્રાપ્તિ તેનો લાભથાઓ એજ પરસ્પર શરીર વ્યક્તિમા રહેલા આત્માઓના પ્રતિ હિતાકાક્ષા, છે પ્રતિદિન ક્ષણે ક્ષણે ઉપયોગ ભાવે વર્તો અશુદ્ધ ભાવે પરિણમેલા ષટ્કારક આત્માને ચારગાતમા બહિરાત્મભાવે ભ્રમણ કરાવે છે તે દરેક જીવને સમયે સમયે શુદ્ધકારક ચક્ર વા અશુદ્ધ ષટ્કારક ચક્ર અંતરંગ ભાવે વર્તી રહ્યુ છે, અશુદ્ધ પરિણામ ભાવ અનાદિ અનંતમેભાગે અભવ્ય જીવને સંલગ્ન છે સમ્યગ્ જીવની અપેક્ષાએ પણ અનાદિ સાંત ભાગે કેટલાએક ભવ્ય જીવોને છે, અનંત કાલ ષટ્ચક્ર અશુદ્ધિપરિણામોદયે જીવ, પુદ્ગલને શરીરરૂપે પરિણમાવી રાચ્યો માચ્યો, નાચ્યો, પરવસ્તુમાજ સુખની ભ્રાતિ કરી અને શુદ્ધદશાનું ભાન, આત્મા ભૂલ્યો એના અશુદ્ધપરિણામ યોગે વિચિત્ર દશા થઈ અને મોહની ઘેનમા સૂતો સ્ત્રી, પુત્ર, માતા, પિતા ગૃહાદિની મોહ માયાની ભર નિદ્રામા પડયો ગયો કાલ પણ જાણ્યો નહિ સદ્ગુરૂએ મોહની નિદ્રામા પડેલા જીવની દયાલાવી શુદ્ધોપયોગ રૂપ વચન ઘોષ કરી જગાડયો, નિદ્રામાથી ઊઠાડવા શુદ્ધ ચેતના રૂપ પાણી છાટયુ, તેથી જરા સ્વસ્વરૂપે થયો, પાછો ઊંઘની ઘેન આવવાથી વિષય પથારીમા સૂતો, ગુરૂએ વૈરાગ્ય વચનથી હાક મારી મોહની અસારતાની સમજણ રૂપ ઢોલ વગાડયો પણ બહિરાત્મી જીવ જાગ્યો નહિ વિચિત્ર વિકલ્પ સંકલ્પની જાળ રૂપ સંસાર સુખ દુખના સ્વપ્નમા અનુભવવા લાગ્યો ભવસ્થિતિ પરિ

પકવવા યોગે, મોહ નિદ્રાનુ જોર ઘટયુ સત્ય અંતરાત્મરૂપ સૂર્યનો ઉદય થયો તેના જ્ઞાનરૂપ કિરણોનો પ્રકાશ, સર્વથા ષટ્ દ્રવ્યમા તેના ગુણ પર્યાયમા પ્રસરવા લાગ્યો મોહ નિદ્રાથી મિચાતી એવી વિવેક ચક્ષુ નિર્મલ થઇ બહિરાત્મભાવ રૂપ સ્વપ્નનો નાશ થતા હું કોણ છુ ? મારૂ કોણ છે મારી દશા કેવી છે ? કેમ થઇ ? ભૂત કાલમા હુ કેવા સ્વરૂપે હતો ? વર્ત માન કાલમા હુ કેવા સ્વરૂપે છુ ? ભવિષ્ય કાલમા કેવા સ્વરૂપે થઈશ ? સદાને માટે મારૂ નિત્ય સ્વરૂપ કેવુ છે ? સ્વાભાવિક હું કેવા સ્વરૂપે છુ ? તથા વિભાવયોગે કેવા સ્વરૂપે હુ વર્તુ છુ ? તેના સદ્ વિચારો અંતરમા થવા લાગ્યા, ભાન આવ્યું અંધારૂ તે અંધારૂ, મોહે મુઝિત બહિરાત્મીઓનુ જાણવુ સત્ય અજવાળુ આત્મસ્વભાવે જાગેલા અંતરાત્માઓનુ સમજવુ પ્રભાતનો પહોર થયો સ્વગુણોની સ્થિરતા તેની ઉપયોગતા, તાદાત્મ્યતા, ગ્રાહ્ય ગ્રાહકતાએ કરી આત્મગગનમા અંતરાત્મ રૂપ સૂર્ય વૃદ્ધિ પામવા લાગ્યો હું અને મારૂ, શત્રુ અને મિત્ર રૂપ મોહ સ્વપ્ન વિસરી ગયુ જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર વીર્યમય અરૂપી, અખંડ એવી આત્મભાવની ધારા હૃદયમા વહેવા લાગી મોહ ઊંઘમાથી, ઉઠાડનાર સદ્ગુરૂનો, ઉપકાર, તેમની દયાની હવે કિંમત ખરી જાણી તેમનો કેવો ઉપકાર ! કેવી પરોપકારતા ! તેમની કેવી લાગણી ! તેનો વિવેક હૃદયમા પ્રગટયો દ્રવ્ય દયાના કરતા ભાવ દયાનુ અનંત ગણુ વિશેષ પણું લક્ષમા આવ્યુ ભાવ દયા તેજ સારમા સાર તત્ત્વ હૃદયમા ભાસી અનુભવી, તેનીજ બલિહારી છે, તે વિના અંતરંગમલનો નાશ થતો નથી તે સત્ય ભાસ્યુ, સત્ય ધર્મનો આત્માર્થી, વિશ્વાસી યોગ્યજીવપ્રતિ ઉપદેશ દેવો, તેજ ભાવ આ સિદ્ધાતમા પરમકૃપાળુ વીરપરમાત્માએ, દર્શાવી છે તેથી જ અંતરમા સૂર્યનો ઉદય થાય છે મિથ્યાત્વ અંધકાર નાસે છે વસ્તુના સ્વભાવે વસ્તુ ભાસે છે નવ તત્ત્વ તથા ગુણ પર્યાય તથા તેનો આધાર ષટ્ દ્રવ્યો તે દ્રવ્યોનો સામાન્ય ધર્મ તથા તેમનો વિશેષ ધર્મ હૃદયમા પ્રકાશિત થતા

હેય જ્ઞેય અને ઉપાદેય નો વિવેક પ્રગટતા તેથી, સ્ત્રી પુત્ર ધન, તથા પોતાના શરીરમા અહ અને મમભાવ ઊઠતો હતો, તે શાત થયો, પરવસ્તુમા સુખની ભ્રાતિ થતી ટળતા સસારમા રાગદ્વેષ યોગે થતી પ્રવૃત્તિ ટળી પોતાની મેળે ટળી સસારમાથી મન નિવૃત્ત થયુ, સહજ ઉદયાગત આત્મપ્રવૃત્તિ સ્વગુણે થવા લાગી, તેમ તેમ શુદ્ધ સચ્ચિદાનદ અનત ગુણનો અધિષ્ઠાતા આત્મા મધ્યાહ્ન સૂર્યની પેઠે ઝગઝળવા લાગ્યો સોઽહ સોઽહ પરમાત્મા સ્વરૂપ હુ છુ, એમ ભાસ સમયે સમયે થવા લાગ્યો, અતે શુકલ ધ્યાન યોગે કર્મમલ અપહરી પરમાત્મસ્વરૂપે આત્મા થયો, જન્મ, જરા, મરણની ઉપાધિ દૂર થઈ પુદ્ગલમા સગ રહિત આત્મા થયો અનત સુખનો ભોકતા આત્મા થયો, એવી રીતે પરમાત્માપદ પામેલાની દશા વિચારવી એક આત્મ તત્ત્વ જાણતા સર્વ જાણ્યુ, કારણ કે, આત્મ તત્ત્વ જાણતા લોકાલોકના સ્વરૂપને પણ આત્મા, જ્ઞાને કરી જાણે છે, તે આત્મસ્વભાવે ક્ષણે ક્ષણે રમવુ, ધ્યાન ધરવુ, પરભાવ ત્યાગવા અને સસાર સ્વરૂપને સ્વપ્નની પેઠે વિસરી જવુ, તથા સ્વસ્વરૂપે ક્ષણે ક્ષણે ઉપયોગ વત થવુ એજ હિતાકાક્ષાની પરકાષ્ઠા, ભવ્યાત્માઓને પ્રાપ્ત થાઓ-

---

લે૦ બુદ્ધિસાગર. મુ૦ વિજાપુર

સ. ૧૯૭૮ ફાગણ વદિ ૮

મુ૦ અમદાવાદ તત્ર સુશ્રાવક પેથાપુરી શા. મણિલાલ હીરાચદ વગેરે યોગ્ય ધર્મલાભ.

વિ. તમારો પત્ર પહોચ્યો વાચી સમાચાર જાણ્યા પેથાપુરવાળા જેસીગભાઇ સાકેરચદ લાલી પારેખે શા મનસુખભાઇ લલ્લુભાઇએ દેહત્યાગ કર્યો એમ તેજ દિવસે મુબાઇથી લખી જણાવ્યુ હતુ બાર દિવસથી અમે જાણ્યુ છે તેમનામા કેટલાએક સદ્ગુણો ખીલ્યા હતા. જન્મ્યો તેને જરૂર દેહ બદલવાનો છે ગૃહસ્થાવસ્થામા આત્મપર લક્ષ્ય રાખી વર્તવુ, અને

વૈર કદાગ્રહથી જેમ બને તેમ મુક્ત થવા પ્રયત્ન કરવો સાંસારિક સબંધો અનિત્ય છે, તેમા મોહથી ન મુઝાવું જોઈએ, આત્માના ગુણો ખીલવવા પ્રયત્ન કરવો હરેક મનુષ્યમા રહેલા ગુણો તરફ દૃષ્ટિ દેવી પણ દુર્ગુણો તરફ ચિત્ત ન દેવું મનુષ્ય ભૂલને પાત્ર છે માટે ક્ષમા અને ઉદારભાવથી વર્તવું વિ. તમોએ ગાધીને સાદી છ વર્ષની કેદ થઈ તેમ લખ્યું તે જાણ્યું તેમા સરકાર અને ગાધીજી પોત પોતાની દૃષ્ટિ પ્રમાણે વર્તે છે અમારે તો મોહ રૂપ સરકારની સાથે યુદ્ધ ચાલે છે રાગદ્વેષની પરિણતિ ન થવા દેવી અને આત્માનું ધન જ્ઞાનાનંદ રૂપ છે તે પોતાનું છે તેને મોહે દાબ્યું છે તેથી મોહનું સામ્રાજ્ય હઠાવવા માટે આધ્યાત્મિક ધ્યાન પુરૂષાર્થ શરૂ છે કર્મની કેદમા સર્વ દેશના મનુષ્યોને મોહરાજાએ રાખ્યા છે આત્મા જો આત્માનુ સ્વરૂપ સમજે તો તે શુદ્ધોપયોગથી ચિદાનંદમય આત્મસામ્રાજ્ય પ્રાપ્ત કરી શકે, ગાધી અને સરકાર તો શું પણ આખી દુનીયાના જીવો પર મોહ સામ્રાજ્ય પ્રવર્તે છે તેથી સર્વજીવો ખરેખર મોહના દાસ છે મોહના ગુલામ બનેલા જીવો, ખરેખર અજ્ઞાનથી અન્ધ બની એક બીજાને શત્રુ માને છે, અને મોહને પૂજે છે એવી દશામા આત્મરાજ્યનુ સ્વપ્ન સુખ પણ ક્યાથી પ્રગટી શકે ? સંત જ્ઞાનિઓનુ શુદ્ધાત્મમા રાજ્ય છે અને મોહી અજ્ઞાની ઓનુ જડપ્રકૃતિપર રાજ્ય છે, પણ વસ્તુના જડમોહિયોપર જડપ્રવૃત્તિ, પોતાનુ રાજ્ય ચલાવે છે આત્માના આધ્યાત્મિક અહિંસામય રાજ્યની સાથે બાહ્ય ન્યાય રાજ્યની સત્ય વ્યવસ્થાને આ દેશના લોકો અને ઈંગ્લાંડના મોહી જડ અજ્ઞાની લોકો સમજવાને શક્તિમાન્ થયા નથી પ્રકૃતિના બાહ્ય સામ્રાજ્ય વાદીઓને જ્ઞાની ત્યાગી સાધુઓ છે તે સદ્‌ગુણોનો બોધ આપે છે, પણ બાહ્યમા ચિત્ત હોય છે ત્યા સુધીઅ તરનું ન સમજાય એવું બને છે ત્રણ ગુણની પ્રકૃતિવાળા જીવો સર્વે સાત્વિક ન બને, પ્રકૃતિની સામે પ્રકૃતિ છે શુદ્ધાત્મરાજ્ય માટે આત્મજ્ઞાન પામો, અને આત્મા વડે બાહ્યમા પ્રવર્તતા જેમ બને તેમ નિર્લેપી બનો અમારે ત્યાગીના

ધર્મ પ્રમાણે વર્તવુ અને તેમ છતા પ્રજાને તથા સરકારને કેવી રીતે સદ્ગુણોથી વર્તવુ ? અને કેવી રીતે બાહ્ય ધર્મ્યરાજ્ય ચલાવવુ તેનો ઉપદેશ આપવો એવી અમારી ફરજ છે પણ બાહ્ય રાજ્યની પ્રવૃત્તિની ધમાલમા પડવાની અમારી ફર્જ નથી

इत्येव ॐ अर्हं महावीर शान्ति

શેઠ બુદ્ધિસાગર — મુ૦ સાણંદ
ન. ૧૯૬૯ વૈશાખ સુદિ ૪

શ્રી પાદરા મધ્યે સુશ્રાવક વકીલ મોહનલાલ હિમચદભાઈ તથા મણિલાલ તથા રતિ બાબુ વગેરે યોગ્ય ધર્મલાભ

વિ. તમારો પત્ર આવ્યો તે પહોચ્યો છે અત્ર થોડા દિવસ રહેવાનું છે, પણ નિશ્ચયાત્મક નથી વિશેષાવશ્યકનો છઠ્ઠો ભાગ અત્ર મોકલાવશો અત્ર સાધુ સમ્મેલન સામાન્ય રીતનું હતુ જૈનશાસનનીસેવા અર્થે કઇક જૈનોપયોગી વિચારો ફેલાવવાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ હતો જે કઇ બને છે તે વિવેકદષ્ટિથી અવલોકીને અનુપયોગી બાબતોમા ઉપેક્ષા બુદ્ધિ રાખવી જોઇએ શ્રી વીરપ્રભુના શરણુ વિના અ યત્ર ઠરવાનું ઠામ નથી. જેમ બને તેમ સ્વાત્માર્થની બુદ્ધિ-રાખીને પરના કલ્યાણ માટે પ્રવૃત્તિ કરવાની છે પોતાના આત્માના અધ્યવસાયની દરરોજ કેટલા દરજ્જે શુદ્ધિ થતી જાય છે તે સબધી ખાસ ઉપયોગ રાખવાની જરૂર છે પોતાના આત્માના પરિણામની શુદ્ધિ થતી જાય એવા બાહ્ય આલબનો અવલબવાની જરૂર છે સત્સમાગમ એ મોટામા મોટુ આલબન છે ગમે તેવો આત્મા બલવાન્ હોય, તો પણ પ્રમાદ થવાનો સભવ છેજ માટે આ કાલમા શુભ ધર્મી પુરૂષોના આલબનની ખાસ જરૂર છે વાચિક જ્ઞાનથી પરિણામિક જ્ઞાન કરવાની પૂર્ણ જરૂર છે એવી દશામા પ્રયત્ન કરવાને પૂર્ણ દાઝ છે અને તે ઇચ્છુ છુ તમે પણ ઇચ્છશો

ॐ शान्ति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર મુ અમદાવાદ

તા. ૧૦-૯-૧૦

પાદરા મધ્યે સુશ્રાવક વકીલ રા મોહનલાલ હીમચંદભાઈ તથા મણિલાલ તથા પાનાચંદ તથા માસ્તર ઉજમશી વગેરે યોગ્ય ધર્મલાભ.

વિ સાંવત્સરિક પ્રતિક્રમણની ક્ષમાપનાનો પત્ર આવ્યો તે પહોચ્યો છે હું પણ તે પ્રમાણે ખમાવુ છુ ક્ષમાપના એ જ મોક્ષનું મૂલ છે સાધુ થવામા પણ ક્ષમા જોઇએ ક્ષમા વિના આત્મવીર્ય પ્રગટતું નથી ક્ષમાથી આત્માના ગુણો પ્રગટ થાય છે ક્ષમાથી સર્વ જીવોને ખમાવો અને આગળ વધો ક્ષમાના મૂલ માર્ગમા દાખલ થવાની યોગ્યતા પ્રાપ્ત કરીને સદ્ગુણોની ઉપાસના કરી શુદ્ધોપયોગથી આત્માને પવિત્ર કરવામા સદાકાલ તત્પર થાઓ એ જ

ॐ अर्हं शांति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર. મુ૦ લી ર.

તા ૨૨-૮-૨૪

શ્રી વડોદરા તત્ર સુશ્રાવક વકીલ નંદલાલભાઈ લલ્લુભાઈ યોગ્ય ધર્મલાભ

વિ તમારો ધર્મ તમારી પાસે છે તે વધે છે કે ખૂટે છે? તેની તપાસ કરી બાર મહીનાના સરવૈયા સાથે આત્માની દયા લાવી આ માજ પોતાનો છે, બીજુ પોતાનું નથી એવું જાણી તેને તે સમજાવશો ગુરુરૂપ जगम तीर्थ ની શ્રદ્ધા હોય અગર ના હોય, તેના પર પ્રેમ, શ્રદ્ધા-વિશ્વાસની દરકાર કરવી જોઈએ પુત્ર અને સ્ત્રીના કરતા ગુરુપર વિશેષ પ્રીતિ હશે અને હોય તો એમાથી કોનુ વધારે સ્મરણ સેવન થાય છે ? તે પોતાનો આત્મા સમજુ છે માટે તેને પૂછશો, તો સાક્ષી આપશે પુત્રનુ દર્શન

વ્હાલુ કે ગુરૂનુ ? મોહ માયાના પાસો અળગા કરી ક્ષણે ક્ષણે વૈરાગ્યના કારણો સેવવા તે જ આત્માની શુદ્ધિમાટે છે અનત ભવ ભ્રમણ કરીને આ ભવમા પામેલુ અને માસ, હાડ, રૂધિરથી બનેલુ શરીર અતે વિનશ્વર છે એમ સમજી આત્મરમણતા તરફ લક્ષ રાખશો

આ પત્ર સાત વાર વાચશો. વકીલ મોહનલાલભાઇને ધર્મલાભ શ્રદ્ધા ભક્તિ પ્રીતિ ત્યા જ મુક્તિ છે એજ

ॐ अर्हं शान्ति ३

લે૦ મુનિ બુદ્ધિસાગર સુ૦ લોદરણી.

સ. ૧૯૫૯

શ્રી કાવીઠા મધ્યે દેવગુરૂ ભક્તિકારક સુશ્રાવક શા રતનચદ લાધાજી તથા શા. ઝવેરભાઇ ભગવાનદાસ તથા મનસુખભાઇ તથા મણિલાલ તથા દલપતભાઇ વિગેરે યોગ્ય ધર્મલાભ

વિ. આત્માએ કર્માનુસારે મનુષ્ય શરીર ધારણ કરી તિર્ચ્છા લોકમા દક્ષિણાર્ધ ભરતમા ક્ષેત્ર સ્પર્શના કરવા માડી છે હવે કયા સુધી કરશે તે જ્ઞાની જાણે શરીરવડે જેમ બાહિરના ક્ષેત્રોની સ્પર્શના થાય છે તેમ જો આત્મ ઉપયોગે કરી આત્માના અસખ્યાત પ્રદેશોની આત્મસ્પર્શના થાય તો ચાર ગતિ ભવભ્રમણ ભય ભાગી જાય અને તાત્વિક શાશ્વત આત્મસુખની આત્માને જ પ્રાપ્તિ થાય. કહ્યુ છે કે—

દુહા.

ચાર ગતિ ભવભ્રમણકો, હેતુ કર્મ કહાય,
તસ યોગે આ આતમા, જન્મ મરણ દુ ખ પાય. ૧
જન્મ મરણ દુ ખ પાવતો, મનમાહી મુઝાય,
મુઝાતો આ આતમા, બહિરાતમ પદ પાય. ૨

તાત્વિક સુખ પામ્યા જીવોને કંઇ પણ દુ ખ નથી એની પ્રાપ્તિ માટે ઉદ્યમ કરવો તે સફલ છે તે વિના બાકીનો કાલ અલેખે જાણવો એક એક ઘડી કરોડો રૂપૈયા ખર્ચ પણ મળે નહિ તેવી છે તેને જે ખરાબ સાસારિક કાર્યોમા ગુમાવી દે છે તે અલેખે જાણવી જેટલો વખત આત્મશાતિમા ગયો અને જાય છે અને જશે તેટલો વખત લેખે જાણવો એવુ પરમ પુરૂષ જીનેશ્વરનું વચનામૃત છે એજ

ॐ શાતિ ૩

વીર સવત્ ૨ ૮ના વૈશાખ શુદિ ૨.

લેખક બુદ્ધિસા ાર

મુ૦ વડોદરા

સ ૧૯૫૮ ાગતક વદિ ૧

કાવીઠા મધ્યે ગુણાનુરાગી આત્માર્થી ભાઇ ઝવેરભાઇ તથા રતનચદ લાધાજી તથા દેવીચદ તથા મણીલાલ તથા મનસુખ ભાઇ વિગેરે યોગ્ય ધર્મલાભ પહોચે.

વિ આત્મ સાધન કરવુ તે શ્રેયસ્કર છે એમ જે સમજ્યો તેને સમજુ જાણવો, પણ સ સાર વ્યવહારમા કુશળ તે સમજુ કહેવો તે ફક્ત વ્યવહારથી જ છે પણ જેને આત્મ સ્વરૂપનું જ્ઞાન નથી આત્મા નિત્ય છે કે અનિત્ય છે ? જ્ઞાની છે કે અ જ્ઞાની છે? એક છે કે અનેક છે? એ આદિ આઠ પક્ષથી આત્માનું સ્વરૂપ જાણે એમ સદ્દહે તે ધર્મનો અધિકારી છે, અને તે જ આત્મહિત કરનાર જાણવો કદાપિ આઠ પક્ષે કરી આત્માનું સ્વરૂપ જાણ્યુ પણ પણ શિષ્ય પરિવાર આદિનો મોહ આડ ખર કરી તેમા લીન રહે તો તે જાણ્યુ પણ તો યથાર્થ ફલ આપી શકતું નથી. કહ્યુ છે કે —

જીમ જીમ બહુજન બહુમત સ મત, બહુ શિષ્યે પરીવરીઓ,
તીમ તીમ જીન શાસનનો વૈરી, જો નવી નિશ્ચય દરીઓરે—
ભવિકા

ઇત્યાદિ વચનો શ્રી યશોવિજયજી ઉપાધ્યાયે કહ્યા છે તથા કર્યું છુ કે—

દ્રવ્ય સાધુપદ ભાવનું, કારણ માનો ભવ્ય,
સાપેક્ષ વચને શુદ્ધ છે, ભાવ અને વળી દ્રવ્ય ૧
ભાવ વિના ક્રિયા સવી, ફોગટ કષ્ટ અપાર,
સમતિ ગ્રંથે ભાખીયુ, મ કરો માન લગાર ૨
અતિ શુદ્ધપ્રણિધાનથી, કર્મ કલંક કટાય,
બાહ્ય ક્રિયા કારણ ભજી, અવલમ્બે સુખ થાય ૩
અનુયોગના ચાર ભેદ, દ્રવ્ય વડો જગ સાર,
ઉપદેશપદાદિગ્રંથથી, જો જો તે અધિકાર ૪
દ્રવ્યાદિક પદાર્થનું, સમ્યગ્ જ્ઞાન જો થાય,
નિશ્ચય સમકિત પામીએ, મુજ મન એ સોહાય ૫
સર્વ દ્રવ્યમા ભાખીનુ, આતમ અતિ હિતકાર,
ઉપાદેય તેહીજ છે, બીજા જ્ઞેય વિચાર ૬
તત્વરમણ જેને થયુ, મોહે નહિ લેપાય,
આતમ અનુભવ જાણતો, સકલ ઋદ્ધિને પાય ૭
ભણે ભણાવે શાસ્ત્રને, વાદી જગ કહેવાય,
આતમ અનુભવ બીન તે, ચતુર્ગતિ ભટકાય ૮
મનમા જાણે જ્ઞાની હું, મુજ સરખો નહિ કોય,
આતમ અનુભવ બીન તે, મૂઢ મતિ જગ રોય ૯
પત્થર પગ પગ પામીએ, સોનું રૂપુ ખાણ,
ચિન્તામણિની પ્રાપ્તિ સમ, વિરલો આતમ જાણ ૧૦
ભાગ્યદશા જો આકરી, આતમ અભિમુખ થાય,
ચિદાનંદ અનુભવથકી, રત્નત્રયી પ્રગટાય ૧૧
બાહિર હિત જે દેખતો, તેહિજ આતમમઝાર,
દેખે તેહીજ દેખતો, સમજજો નર નાર ૧૨

જેનુ પુદ્દલ વસ્તુને, દેખી મન લપટાય,
પુદ્દલનદી આતમા, મુક્તિ કહો કયું પાય ૩૧

આ ધન આ ઘર પ્યારૂ મુજ, મનોહર પ્યારી કાય,
પુદ્દલ પ્યારૂ જેહને, તે મુક્તિ કયું પાય ૩૨
પ્યારી સ્ત્રી પુત્રો બહુ, તે વીણુ ઘડી ન જાય,
જસ મન વર્તે એહવુ, તે મુક્તિ કયું પાય. ૩૩
મારૂ તારૂ માનતો, પરભાવે હરખાય,
જસ મન વરતે એહવુ, તે મુક્તિ કયુ પાય. ૩૪
હિંસાલીક ચોરી કરે, મૈથુન પરિગ્રહ ધ્યાય,
જસ મન વર્તે એહવુ, તે મુક્તિ કયુ પાય. ૩૫
રાગ દ્વેષની વૃત્તિથી, જેનું મન વર્તાય,
પરભાવે રમતા છતા, તે મુકિત કયુ પાય. ૩૬
સાધુ નામ ધરાવતા, મોટા જગ કહેવાય,
પણુ આતમ અનુભવ વિના, તે મુક્તિ કયુ પાય ૩૭
સત્ય જ આતમ સ્વરૂપમા, જેનું મન વર્તાય,
સ્યાદ્વાદિ આતમ રૂચિ, તે જીવ મુક્તિ પાય. ૩૮

જીવાદિક નવ તત્ત્વનો, સાચો અનુભવ થાય,
શ્રદ્ધા સવેગેકરી, તે જીવ મુકિત પાય. ૩૯
ધર્માદિક ષડ દ્રવ્યના, સમજે ગુણુ પર્યાય,
શ્રદ્ધાથી સાચા શ્રદ્ધા, તે જીવ મુકિત પાય. ૪૦
વિષ હલાહલ સારીખો, પુદ્દલ સગ કહાય,
તેથી ન્યારો જે રહે, તે જીવ મુકિત પાય. ૪૧
ગુણુ વન દાવાનલ સમો, સ્ત્રી ધનનો સમુદાય,
તેથી ન્યારો જે રહે, તે જીવ મુકિત પાય. ૪૨
કાયા વિષ્ઠા કોથળી, તેમા નવી લપટાય,
મમતા તજી સમતા ભજે, તે જીવ મુકિત પાય ૪૩

જીન વાણી અમૃત લહી, મનમાહી હરખાય,
જીનાજ્ઞા મનમા વસી, તે જીવ મુક્તિ પાય. ૪૪

સર્વજ્ઞ વાણી જાણીને, જે નહિ પરમા જાય,
ઉપાદેય આતમ ભજે, તે જીવ મુક્તિ પાય. ૪૫

પુદ્ગલ ન્યારો આતમા, નિસગી નિકષાય,
અરૂપ ચેતન ધ્યાવતા, પરમાતમ પદ પાય ૪૬

આત્માનદી આપને, ધ્યાવે ચિત્ત મિલાય,
ધ્યાતા ધ્યેયપણુ લહી, પરમાતમ પદ પાય. ૪૭

સત્ય એ શિક્ષા જીનતણી, જાણો ચેતનરાય,
કરો ન નિદા પારકી, તો મુક્તિ સુખ થાય. ૪૮

મત મતવાદી હઠથકી, કહેતા આત્મવિચાર,
સમજ્યા નહિ તે બાપડા, કિમ પામે ભવ પાર ૪૯

એકાત સ્થલમા બેસીને, ધ્યાવે ચેતન રાય,
અસખ્યપ્રદેશી નિર્મલો, આતમ મુક્તિ કહાય ૫૦

ભોયણી ગામે શોભતા, મલ્લિ જીન પસાય,
દર્શન કરતા તેમના, સ્તવના કીધી ભાય ૫૧

અનુભવ બાવની એ કહી, વાચે જે ધરી પ્યાર,
સત્યસ્વરૂપ લહી આત્મનુ, પામે ભવજલ પાર ૫૨

કાવીઠાના વાસી શેઠ, રતનચદ હિતકાર,
ઝવેરભાઇના કારણે, રચતા જય જયકાર ૫૩

સમય સિદ્ધાત વિચારીને, કીધી એ હિત લાય,
હઠ કદાગ્રહ ત્યાગીને, વાચે તે શિવ પાય. ૫૪

તરવુ છે જીવ એહથી, નિમિત્ત શુદ્ધ કહાય,
સમજુ સમજે ચિત્તમા, સત્ય પદારથ પાય ૫૫

અનુભવ આતમનો કરી, સદ્ગુરૂ વાણી પસાય,
બુદ્ધિસાગર સુખ લહી, ચિદાનદ પદ પાય ૫૬

અહિરાતમ પદ અનુભવે, કાલ અનાદિ ધાર,
ગાતો પીતો ખેલતો, મમતા કરે અપાર ૩
મમતા પિશાચી ગ્રહ્યો, કરતો પાપ અઘોર,
કૂદે નાચે આતમા, કરતો શોર બકોર ૪
રાગ પરિગ્રહ મનથકી, દુખે અળગો થાય,
અળગો જેને એ થયો, તેને શિવસુખ થાય ૫
શિવસુખ ઈચ્છા સૌ કરે, પણ તે અતિ મુશ્કેલ,
ઉપાદાન કારણથકી, શિવસુખ પ્રાપ્તિ સહેલ ૬
શિવનગરી પ્રતિ ચાલવા, ગમન કરે બહુ લોક,
પણ મારગ ભૂલ્યાથકી, મહેનત જાવે ફોક ૭
મહેનત જાવે ફોગ તાસ, સેગુ નહિ જસ સાથ,
રત્ન પડયુ છે પાસ પણ, અધ ન લેવે હાથ ૮
મોહ વાયુ દ્વેષ પિત્ત, કફ ને રાગ પિછાણ,
રાગ ત્રિદોષે આતમા, જગમા રોગી જાણ ૯
મમતા તાવ ચઢયો અતિ, મતિવિભ્રમ બહુ હોય,
ઉલટી આતમગુણ તણી, ત્યા શરણું કુણ જોય ૧૦
કુટુમ્બ કલેશ ઉધ્રસ જિહા, કામ ભગદર રોગ,
ગુરુ છીહા છે શલ્યનુ, કીમ ત્યા હોય ન શોક ૧૧
એવા રોગે રોગીઓ, મનમા બહુ અકળાય,
મતિ લબ્ધિને વૈદ્ય વિણુ, રોગ કહો કયું જાય ૧૨
વૈદ્ય મળ્યો પણ કાલ નહિ, ત્યા સિદ્ધિ નહિ થાય,
ઉભય ઉભય પણ કર્મ વિણુ, રોગી રોગ ન જાય ૧૩
વૈદ્ય કાલ ને કર્મ જ્યા, મળીયા ત્રણ્ય ઉપાય,
પણ ઉદ્યમ કીધા વિના, રોગી રોગ ન જાય ૧૪
વૈદ્ય કાલ કર્મોદ્યમે, પણ સિદ્ધિ નવિ થાય,
પાકી નહિ ભવિતવ્યતા, રાગી રોગ ન જાય ૧૫
સ્વભાવ સિદ્ધિ જ્યા નહિ, ત્યા કિમ વૈદ્ય ઉપાય,
પાની અભવી જીવને, કર્મરહિત નવી થાય ૧૬

પચ સમવાયી કારણે, કાર્યોત્પતિ કહાય,
એક એક કદાગ્રહે, મત મત જૂદા થાય ૧૭
સત્ સામગ્રી પામીને, કર્મ રોગ કર દૂર,
સાર સાર એ શાસ્ત્રનું, ચિદાનંદ ભરપૂર ૧૮
જૈન જીનેશ્વર વૈદ્ય જ્યા, દયા ધર્મ જ્યા ખાસ,
રોગી ભવીને આપતા, થાયે રોગ વિનાશ ૧૯
સવર કરણી ધર્મ છે, અપથ્ય અવિરતિ જાણ,
ત્યાગે માગે આતમા, અનુભવ નિર્મલ જ્ઞાન ૨૦
કુગુરૂ વૈદ્યો જ્યા મળ્યા, થાશે શી ? ગતિ તાસ,
દવા મળી ત્યા ઊલટી, ત્યા કીમ શિવ સુખ આશ ૨૧
ખાનારો પણ મૂઢ જ્યા, મળીયો યોગે યોગ,
તે શિવસુખ કર્યું પામશે, આતમ નહિ ઉપયોગ ૨૨
કાઠ ઉપરનો બહુ કર્યો, પણ નહિ આતમભાન,
તર્યા વિના શુ ? તારશે, જસ નહિ સમ્યગ્ જ્ઞાન ૨૩
સમ્યગ્ જ્ઞાન વિના કહી, કિરીયા જૂઠ કહાણ,
આતમ અનુભવ જ્ઞાનથી, કિરીયા સફલી જાણ ૨૪
કિરીયા પચક જાણજે, આતમ અનુભવ કાજ,
આતમજ્ઞાન વિના કહી, કિરીયા અંધ સમાજ ૨૫
અનન્ય વિષ ગરલ થકી, ચાર ગતિ મે ભમત,
તદ્ધેતુ અમૃતથકે, કેવલજ્ઞાન લહત. ૨૭
જાણે મન નહિ રોગ જ્યા, દવાતણી ત્યા આશ,
ફોગટ જાણો તેહનો, જે છે પુદ્ગલ દાસ ૨૮
પુદ્ગલપર પ્રીતિ કરે, પુદ્ગલ માને સાર,
પુદ્ગલ પર જસ રાગ દ્વેષ, તે છે ભવ ભમનાર ૨૯
જીવ અનાદિ કાલથી, પુદ્ગલ સગી હોઇ,
મોહ કરી પરભાવનો, આતમ ઋદ્ધિ ખોઇ ૨૯
આતમ ઋદ્ધિ ભૂલીને, પુદ્ગલ માને ઋદ્ધિ,
તે શિવસુખ કેમ પામશે, જસ નહિ આતમસિદ્ધિ ૩૦

જગ જાણે ઉન્મત્ત એ, એ માને સુખ અધ,
જ્ઞાની જગમા દેખતો, ક્યાય ન પામે બધ ૧૩
પરોપકારી તે ખરો, ભાવ દયા દાતાર,
આત્મસ્વરૂપ જણાવતા, નિ સગી નિર્ધાર ૧૪
પથ પથ કદાગ્રહે, પડીયા નડીયા કર્મ,
ઉપદેશે શુ ધર્મને, કયુ નહિ પાવે શર્મ ૧૫
ગચ્છ ગચ્છ કિરિયા મતે, વ્યાખ્યા કરે મતપુષ્ટિ,
પરનું ઉત્થાપન કરી, માને આતમ પુષ્ટિ ૧૬
પડિતાઈ મન ધરી, ઉંચા બોલે બોલ,
કર્મરાયવશ માચીયા, ચતુર્ગતિ રગરોળ ૧૭
ચાર દિવસની છાયડી, બાહિર સુખની જાણુ,
તેમા તારૂ કઈ નહિ, પુદ્દલ સર્વ પિછાન ૧૮
જન મન રજન કારણે, ધર્મ દેશના દેત,
મૂલ ન એક બદામકો, ચેત ચેત ભવિ ચેત ૧૯
પર મન રજન હેતુથી, મત વિસ્તારણ હેત,
કપટ ક્રિયા ફોગટ સવી, કયુ મુક્તિપદ દેત ૨૦
સાધુ ભયા તો ક્યા હુવા, મન નહિ આવે ઠામ,
તબ લગ કષ્ટક્રિયાતણી, કિમ્મત એક બદામ ૨૧
પુદ્દલ ભોગે રાચીયો, લપટાયો તુ છેક,
સ્ત્રી પુત્રે મમતા ગ્રહ્યો, માને નહિ તુ એક. ૨૨
સાધુ ભયા તો કયા હુવા, બાહ્ય લોભ મન થાય,
પરનું પોતે માનીને, રૌરવ દુખ ઉપાય ૨૩
અનત કલેવર મૂકીયા, કોઇ ન આવ્યુ સાથ,
આ પુદ્દલ પણ નાશી છે, દેખતા સાક્ષાત્ ૨૪
અશુચિ કાયામા ભરી, રૂધિર હાડ ને માસ,
ભાડાની છે કોટડી, શું ફૂલે ? ધરી હોશ. ૨૫
છડો મમતા તેહથી, મડો સમતા સગ,
ખડો કર્મ કુટીલ ને, દડો દુષ્ટ અનગ. ૨૬

જંગમ જંગ થાવર પરે, જેને ભાસે નિત્ય,
સમતા સંગી ધ્યાની તે, કહ્યુ હોવે જડ ચિત્ત. ૨૭
પરમાતમનુ ધ્યાન તે, આતમને હિતકાર
ધ્યાતા ધ્યેય ને ધ્યાનથી, સિદ્ધિ બુદ્ધિ જયકાર ૨૮
પરમાતમ તે હુંજ છુ, બહિરાતમ છે ભર્મ,
બુદ્ધિ કહે જે જાણશે, તે લહેશે શિવ શર્મ ૨૯

ઈત્યાદિ વાકયોને વિચારી જોશો તો સાક્ષાત્ આત્માનુભવ પ્રાપ્ત થશે એજ ધર્મસાધન કરશો

લે૦ બુદ્ધિસાગર મુ૦ દશપુરા
ન ૧૯૫૯ માગશર સુદિ ૪ મુનિરાજ ગુર્વર્ય સુખસાગરજી આદિ

શ્રી ડાવીઠા મધ્યે સુશ્રાવક શા ઝવેરભાઈ તથા રતનચંદ લાધાજી વગેરે યોગ્ય ધર્મલાભ

વિ ભવ્ય જીવોએ બહારના પદાર્થો દેખીને આનંદિત ન થવુ જોઈએ કારણ કે બહારના પૌદ્ગલિક પદાર્થો જ્યારે જ્યારે દેખવામા આવે છે ત્યારે ત્યારે તે પદાર્થો ક્ષણભંગુર ભાસે છે તેથી સંસારમા જ્ઞાનીને ઉદાસીન વૃત્તિ લાગે છે અને અનિત્ય પદાર્થો ઉપર તેની રૂચિ થતી નથી, માટે બાહિર પદાર્થો જીવોને વૈરાગ્ય ભણી થાય છે દુનિયામા જેટલી વસ્તુઓ આખે દેખવામા આવે છે તે વૈરાગીને વૈરાગ્યનું કારણ છે, અને ભોગીને ભોગનું તથા શોકનું કારણ છે જે માણસો બહારના પદાર્થો દેખી ખુશી માને છે તે મોહરાજાના પાસમા ફસાય છે જેમ જેમ જે બાહિર વસ્તુને પોતાની માને છે તેમ તેમ તે અનતા અનતા કર્મ ઉપાર્જન કરે છે અનાદિ કાલથી ચેતન, સાસારિક સુખમા રાચ્યો માચ્યો રહે છે અને દુ ખ પડે છે તેને સુખ કરી માને છે, જેમ કોઇ માણસ મદિરા પીને ગાડો બની ગયો હોય તો સત્ વસ્તુને અસત્ માને છે, અનેક પ્રકારના

વિલાપ કરે છે, શોક કરે છે, તેમ બાહિર વસ્તુને દેખી મોહી માણસ મારૂ મારૂ માની બેઠો છે, પણ તેમા કશું કાંઇ તારૂ નથી હે ચેતન ! આયુષ્ય ખૂટયુ એટલે તુ આ શરીરના જરા વાર રહેવાનો નથી અને ભાઇ, બેન, સ્ત્રી, પુત્ર, ધન, ઘર, હાટ સર્વે તારી આખે દેખવામા આવે છે, તે તારી સાથે આવશે નહિ હે ચેતન ! ખોટી વસ્તુને કેમ ખરી માની બેઠો છે ? શું તને ભવનો ભય લાગતો નથી ? શું તારે આ સસારમા મરવાનું નથી ? શું પરભવમા મનુષ્યનો અવતાર આવશે કે કેમ ? વળી તે ગર્ભમા ભોગવેલુ અનતુ દુખ કેમ વિસરી ગયો ? તારૂ મન હે ચેતન ! નવા નવા કર્મ ઉપાર્જન કરાવે છે હે ચેતન ! તુ કર્મની સગે બહુ દુખીયો થયો અને હજી જો એ કર્મનો વિશ્વાસ કરીશ તો અનતો સસાર રખડીશ હે ચેતન ! તે તારા ઘરમા શી શી વસ્તુઓ ભરી છે તેની ખબર લીધી નહિ અરે હવે આયુષ્ય પણ ઓછુ થતું જાય છે જરા નાક્ષ્મી દાત પીસી સામુ જોઇ રહી છે કામ ક્રોધ અને લોભરૂપી પિશાચો તારા શરીરમા આખો દિવસ વાસ કરી રહ્યા છે હે ચેતન ! આ સસારમા તને શાનો રાગ થાય છે ? હે ચેતન ! ઘરને બદી ખાના સમાન કેમ ગણુતો નથી ? સ્ત્રીના રાગને નરકના બારણા સમાન કેમ ગણતો નથી ? અને પુત્ર તથા પુત્રીઓને દુખનું કારણ કેમ માનતો નથી ? તારી સાથે આ સગાઇ જે થઈ છે તે પરભવમા રહેશે નહિ તું કપટ કરીશ નહિ, અહકાર કરીશ નહિ, હવે હે ચેતનરાજ ! જો તમારા સ્વભાવમા રમશો તો તમારે ભટકવુ પડે છે અને દુખ સહન કરવા પડે છે તે નહિ પડે કહ્યુ છે કે —

जा दव्वे होइ मइ। अहवा तरुणीसु रूपवंतीसु ॥
मा जइ जिणवर धम्म। करयल मझे ठिया सिद्धि ॥ १ ॥

જેવી બુદ્ધિ અને મન-તનની એકાગ્રતા પૈસો કમાવવામા થાય છે અને જુવાન સ્ત્રીઓ ઉપર જેવો રાગ થાય છે તેવો

રાગ જો જૈન ધર્મપર થાય તો હથેલીમા મુક્તિ જાણવી વળી ધર્મ વસ્તુ કઇ આખે દેખવામા આવતી નથી તે તો આત્માનો ધર્મ છે આત્માના સ્વરૂપમા રમવુ તેનું નામ ધર્મ છે, જે માણસ આત્મધ્યાનમા વખત ગાળે છે તેજ ડાહ્યો-સમજુ જાણવો. બળતા દાવાનળમા રહી જે માણસ આત્મહિત કરવા ધારે છે તેનાથી ધર્મસાધન બરાબર બની શકવાનું નથી, કારણ કે અગ્નિમા વસવુ અને ઠડા રહેવુ એ કોઇ દિવસ બની શકતુ નથી ધન્ય છે સ્થૂલભદ્ર મુનિને, ધન્નાશાલીભદ્ર, સનત્ કુમાર ચક્રવર્તી જેવાને કે જેણે સસારના સામી પુઠ દઈને પોતાનું હિત કર્યું જાણતા છતા પણ ચેતન પૌદ્ગલિક વસ્તુમા રાચી માચી રહ્યો છે, તે દુ ખકારક છે આ સ સારમા કોઇ કોઈનુ નથી, પરભવમા કોઈ સાથે આવશે નહિ આવી ધર્મની જોગ વાઇ બીજા ભવમા મળવી દુર્લભ છે હે ચેતન! તુ વાદરાની પેઠે ખૂબ પસ્તાઇશ. તે વાદરાની કથા જબુસ્વામિ ચરિત્રમાથી જાણી લેવી હે ચેતન! આવી સામગ્રી પામ્યા છતા પણ જો ચેતીશ નહિ તો કોઈનો વાક નથી કેવળ તુ મૂર્ખ ગણાઇશ. રત્નદ્વીપ મા જઇ જે રત્ન લે નહિ અને પથ્થર ગ્રહણ કરે તેવો તુ હે ચેતન થઈ ગયો છુ જે જે વસ્તુમા તુ સુખ માને છે તે વસ્તુથી તને દુ ખ થવાનું છે તરવુ અને બૂડવુ પોતાના જ હાથમા છે હે ચેતન! આજકાલ કરતા કેટલાએક વર્ષ વીતી ગયા, પણ હજી સ સારની અસારતા સમજી શક્યો નહિ પસલીમાના પાણી જેવુ આઉખુ ચ ચળ છે આતમ સ્વરૂપ વિચાર!!! પરભાવ ત્યાગ કર! હૃદયમા જો! આપોઆપ વિચારતા આત્મસુખ પ્રાપ્ત થશેજ હે ચેતન! તુ એમ કહીશ કે આ પુત્ર પુત્રીઓની જો સ ભાળ ના લઉ તો શી ગતિ થાય, પણ જાણતો નથી કે જન્મતી વખત કાઇ સાથે લઈ તુ આવ્યો નથી અને કઈ લેઈ જવાનો નથી સૌ પોતપોતાના કર્મના અનુસાર સુખ દુ ખ ભોગવે છે, પણ તુ તેમા હું કરૂ છુ, મારૂ છે, એવુ જે અભિમાન રાખે છે તે ખોટુ ઇદ્રજાળ સમાન છે જ્ઞાતા ખરો તે જ કે જે મોહ

માથામા ત્રાતો નથી હે ચેતન ! ચેત ! કાળ ઝપાટા દેત. એવા વાક્યનું સ્મરણ કર તારી જેવી મતિ તેવી ગતિ થશે પરિણામે બંધન છે, એ વાક્યનો વિચાર કર ઇંદ્ર મહારાજના ઘંટાનાદની પેઠે તારી ઊંઘ ઉડાડવા વાક્ય કહુ છુ કે સ્વભાવે ધર્મ છે અને વિભાવે કર્મ છે એમ જાણી મોક્ષ પામવા યથાશક્તિ અપ્રમત્ત ભાવે પુરૂષાર્થ કરવા તત્પર થા દેવગુરૂની સેવાભક્તિમા પૂર્ણ શ્રદ્ધાથી પ્રવર્તો સાધુઓ પર શ્રદ્ધા રાખો, ત્યાગી ગુરૂઓની સેવા કરો ત્યાગી મુનિયોનું વારવાર આલબન ગ્રહો, આગમો અને ધર્મ ગ્રંથોનું ગુરૂગમ પૂર્વક ગુરૂ પાસે શ્રવણ કરો, મત મતાતર દૃષ્ટિરાગથી વ્યવહાર ધર્મસાધન કરતા પાછા ન પડો. ત્યાગી સાધુમા ગુરૂબુદ્ધિ ધારો જૈન ધર્મશાસ્ત્રોની વિરૂદ્ધ જે જે મતમતાતર હોય તેમા શ્રદ્ધા ન રાખો. ગૃહસ્થમા અને ત્યાગી મા આકાશ પાતાળ જેટલો ફરક છે, ગૃહસ્થ ગમે તેવો આત્મ જ્ઞાની હોય તો પણ તે ત્યાગી મુનિ આગળ સરસવના દાણા જેવડો છે અને ત્યાગી ગુરૂ મેરૂ પર્વત સમાન છે એમ સમજી ગૃહસ્થ દશા કરતા મુનિદશાની ઉત્તમતા અનતગુણી વિશેષ છે એમ નિશ્ચય કરજો અને નવીન મત પથની જાળમા દૃષ્ટિરાગથી સપડાશો નહિ, જો કે તમારી શ્રદ્ધા સાચી છે છતા તેવા સયોગોથી બાલજીવોને વશપરામા દૃષ્ટિરાગ અધશ્રદ્ધા વડે ભવિષ્યમા હાનિ પહોંચવાનો સભવ ઉભો થાય તમે ત્યાગી મુનિને ગુરૂ માનો છો, જ્ઞાની મુનિયો પર પૂર્ણ શ્રદ્ધા પ્રેમ રાખો છો, ગૃહ સ્થને ગુરૂ માનતા નથી તેમ વારવાર તમે મ્હને ખરી રીતે હૃદયથી જણાવ્યું છે છતા પ્રસગોપાત્ત ઉપદેશ દેવો, સૂચના કરવી તે ભાવી હિતાર્થ છે જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રની આરાધના કરવા લક્ષ્ય દેશો અસાર સસારમા કંઇ સાર નથી દરરોજ વૈરાગ્ય ભાવથી આત્માને ભાવશો ધર્મ સાધન કરશો એજ

ॐ શાંતિ ૩

લેખક બુદ્ધિમાનર   મુકામ લોદરા
                                                   સંવત. ૧૯૬૦

શ્રી કાવીઠા મધ્યે સુશ્રાવક શા રતનચંદ લાધાજી તથા ઝવેરભાઇ યોગ્ય ધર્મલાભ—

વિ આત્મ સાધન થતુ હશે, વ્યવહાર તથા નિશ્ચય નય વાદી, સર્વદર્શી આર્હતધર્મપ્રરૂપક જે ભવ્ય ઠેર ઠેર સમ નયાલબને કરી કારણ કાર્યરૂપ ધર્મ સ્વીકારે છે, મનન કરે છે તે ભવ્યજીવ, ધર્મોન્નતિ દ્વારા શાશ્વત સુખ કરતલ ગત કરે છે નિશ્ચય તે આત્માની શુદ્ધસત્તા પ્રરૂપે છે તે નયનું કારણ ભૂત વ્યવહાર નય છે, તીર્થંકર મહારાજા વ્યવહાર ચારિત્ર ગ્રહણ કરી નિશ્ચયની સફલતા દર્શાવે છે કારણનો છેદ તેને કાર્યનો છેદ બતાવે છે મુક્તિરૂપ કાર્યના અનેક કારણ મુખ્ય તથા ગૌણતાએ તથા શુદ્ધ તથા અશુદ્ધરૂપતાએ નિમિત્ત તથા ઉપાદાન રૂપે ભાસે છે પરિ ણામનીધારા ' કારણ પામી ' નિશ્ચયાત્મક આત્મસ્વરૂપ વિકાસે છે, જોકે ઉપર લખેલી બાબતોનું વર્ણન વિશેષ છે અને પરસ્પર આપેક્ષ શ્રદ્ધા સુત ભવ્યને મુક્તિની પ્રાપ્તિ કરાવે છે જોકે વ્યવ હાર નયેકરી વ્યવહારનો વિશેષ ભેદ દેખાડવામા આવે છે તેથી એકાતતાનો ત્યાગ તે નય સૂચવે છે જેમ જેમ જ્ઞાન શક્તિદ્વારા આત્માની સ્ફૂર્તિ પ્રગટી ભૂત થાય છે તેમ તેમ અનુભવજ્ઞાને જ્ઞાની, કારણ કાર્યનું પુષ્ટ અવલબન કરે છે અને કરશે. પ્રગટ જ્ઞાન દ્વારા સૂક્ષ્મ દૃષ્ટિ જીવોને જીનવાણી યથાર્થ ભાસેછે જ્ઞાન અને ક્રિયા દ્વારા કારણ કાર્યતાએ મોક્ષ લક્ષ્મી, આત્મસત્તાને પામે છે પણ એકાતતા, નિર્ગ્રન્થ પ્રવચનમા સ્વીકારાતી નથી જોકે પચ વિષ પરિપૂર્ણ હુડા અવસર્પિણી કાલમા સર્વ ધર્મ સામગ્રી પામવી દુર્લભ છે, તોપણ પુણ્યાનુસારે ભવિતવ્યતા મુજબ કર્મ તથા ઉદ્યમ પૂર્વક સત્સગદ્વારા-વિશ્વાસ પૂર્વક વિવેકમારફત ભવ્યોથી પામી શકાય છે, કેટલાક પામશે અને કોઈ કાલાનુસાર પામે છે એજ

લેખક બુદ્ધિસાગર. મુ૦ વિજાપુર.

વિ. સ. ૧૯૬૪

અમદાવાદ તત્ર સુશ્રાવક શા. અમૃતલાલ કેશવલાલ યોગ્ય ધર્મલાભ વિ. તમોએ મનને વશ રાખવાના ઉપાયોને પુચ્છયા તે જાણ્યું તે સંબંધી જણાવવાનું કે જ્યાસુધીમનમાં વિષય કામેચ્છાઓ છે ત્યાં સુધી મન સ્થિર થતું નથી જે જે પદાર્થોના ભોગો માટે મન ચંચળ બને છે તે તે પદાર્થોનું ક્ષણિકત્વ અસારપણું ચિંતવવું બાહ્ય વિશ્વદ્વારા આનંદ પ્રગટે છે એવી બહિરાત્મ બુદ્ધિથીજ મન ચંચલ અશાંત બને છે આનંદમાટે જ સર્વ જીવોની ગમે તેવી પ્રવૃત્તિ થાય છે પાંચ ઇન્દ્રિયોના વિષયોના ભોગથી આનંદ મળે છે એવી રજોગુણ તમોગુણવાળી મોહબુદ્ધિથી મનમાં ઉપાધિનો સંસાર પ્રગટે છે પશ્ચાત્ તે બાહ્યમાં પણ દશ્યમાન થાય છે જડ વસ્તુઓથી આનંદ મેળવવાની વાસના છે જ્યાં સુધી ત્યાં સુધી મનવશ થાય નહિ આનંદ વિના કોઇ પણ પ્રાણી જીવી શકતો નથી જડાનંદ અગર આત્માનંદ બેમાંથી ગમે તે આનંદે મનુષ્યો જીવી શકે છે, પૂર્ણાનંદ ન પ્રગટે અર્થાત્ આત્માનંદ ન સ્વાદી શકાય ત્યાં સુધી જડાનંદની વૃત્તિ અને પ્રવૃત્તિ રહ્યા કરે છે આત્માનંદનો અનુભવ આવ્યા પછી જડાનંદની શ્રદ્ધા સહેજે ટળે છે જડાનંદની સામગ્રીનો ત્યાગ કર્યા માત્રથી જડાનંદની વૃત્તિ ટળતી નથી જ્યારે આત્માનંદનો અનુભવ આવે છે ત્યારેજ જડાનંદની મોહવૃત્તિ ટળે છે જડાનંદની વૃત્તિ જ્યાં સુધી છે ત્યાં સુધી મનની સ્થિરતા થતી નથી આત્મજ્ઞાન પ્રગટયા પછી આત્મામાજ આત્માના આનંદનો નિશ્ચય થાય છે પશ્ચાત્ ભોગાવલી કર્મોદયથી પૌદ્‌ગલિક શાતા (જડાનંદ) ભોગવાય છે પણ તેમાં આત્માના સત્યાનંદનો નિશ્ચય રહેતો નથી, તેથી ત્રયોદશમા ગુણસ્થાનક વર્તી કેવલ જ્ઞાની શાતા વેદનીય રૂપ જડાનંદનો ભોગ કરે છે તો પણ તે અંતરથી ન્યારા છે અને સમયે સમયે આત્માના પૂર્ણાનંદ રસનો ભોગ કરે છે તેરમાગુણસ્થાનક

સુધી શાતા વેદનીયરૂપ જડાનદનો ભોગ તો રહે છે પણ ત્યાં જડાનદની ઈચ્છા રહેતી નથી જ્યા સુધી જડાનદની ઈચ્છા છે ત્યા સુધી મોહ છે જડાનદની ઈચ્છા વિના પ્રારબ્ધ ભોગા વલી કર્મથી શાતાવેદની પ્રાટે છે તે ભોગવતા છતા આત્માનદનો અનુભવ, જ્ઞાનીઓને કાયમ રહે છે તેથી આત્મજ્ઞાનીઓ શાતાવેદનીય (જડાનદ) ભોગવતા છતા નવીન કર્મ બાધતા નથી, સમ્યગદૃષ્ટિ ગુણસ્થાનકથી ઉપર ઉ રના ગુણસ્થાનકે આત્માનદનો નિશ્ચય વધતો જાય છે જડાનદનો પ્રારબ્ધ કર્મોદયે ભોગ છતા અતરથી તેમા અનાસક્તિ તથા આત્માનદની ઝાખીનો અનુભવ આવતો જાય છે, અતરાત્મ દશામા આ પ્રમાણે આત્માનદ નિશ્ચય, કઈક આત્માનદની પ્રાપ્તિ તથા શાતાવેદનીય જડાનદની ઇચ્છા તથા ઇચ્છા મોહ વિના જડાનદ ભોગ એવી દશા કાયમ રહે છે સાતમા અપ્રમત્ત ગુણસ્થાનકમા આત્માનદનો વિશેષ અનુભવ થાય છે આઠમા ગુણસ્થાનકથી ક્ષપક શ્રેણિમા આત્માનદ અનુભવની વિશેષ ઝાખી પ્રકટે છે તેરમા સયોગી ગુણસ્થાનકમા કેવલજ્ઞાન અને આત્માનો પૂર્ણાનદ પ્રગટે છે શાતા વેદનીયરૂપ જડ પ્રકૃતિનો સબધ તેરમા ગુણસ્થાનક સુધી કેવલી પર આત્માને વર્તે છે પણ ત્યા ભાવ મન નથી ક્ષપકશ્રેણિમા દશમા ગુણસ્થાનક ઉપર મોહ નથી ચોથાથી બારમા ગુણસ્થાનક સુધી ચારિત્રની ક્ષયોપશમ દશા હોવાથી વારવાર આત્મસુખનો અનુભવસ્વાદ આવે છે અને જાય છે એમ અસખ્ય વાર બને છે જેમ જેમ આત્મોપયોગ વર્તે છે તેમ તેમ મોહનો ઉપશમ ક્ષયોપશમ થાય છે તેથી આત્માનદ વેદાય છે અને શાતાવેદનીય પણ કાયમ વર્તે છે કોઈને અશાતાવેદનીય પણ ઉદયમા હોય છે આત્મજ્ઞાન અને આત્મોપયોગથી મનની ચચળતા ટળે છે આત્મજ્ઞાન થયા પછીથી મન હળવે હળવે વશમા આવે છે અનેક ભવના મન જીતવાના અભ્યાસથી મન વશ થાય છે આત્માને સમ્યક્ પ્રકારે જાણીને જે આત્માપર જ વિશ્વાસ રાખે છે તેને બાહ્ય વસ્તુઓનો મોહ રહેતો નથી બાહ્ય વસ્તુઓનો

મોહ ટળતા મન વશ થાય છે અને આત્માની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તે છે, પશ્ચાત્ શાતાવેદનીયના ભોગોમા શાતાનો અનુભવ છતા પણ આત્માના આનદનો પૂર્ણ નિશ્ચય વર્તે છે આત્માના આનદનો અનુભવ થયા પછી બાહ્ય પદાર્થોમા સુખની બુદ્ધિ નહિ રહેવાથી આપોઆપ આત્મા જડ વસ્તુઓમા મોહ પરિણામે પરિણમતો નથી જડ વસ્તુઓનો રાગ જે જે અશે ટળે છે અને આત્મા પર જે જે અશે રાગ પ્રગટે છે તે તે અશે મનની ચચળતા ટળે છે, માટે આત્મામા પૂર્ણરાગે રગાઇ જા! આત્મામા શ્રદ્ધાપ્રેમથી લયલીન થા! એજ પ્રેમભક્તિનો મન વશ કરવાનો યોગ સાધ્ય!! મનમા ઉપજતા દુર્ગુણ દુષ્ટ કષાયોને પ્રગટતા વારવા પ્રયત્ન કર! મોહને હૃદયમા પ્રગટવા ન દે ક્ષણે ક્ષણે અશુભ વિચારોનુ પ્રતિક્રમણ કર શાતા વેદનીય ભોગોને વેદતો છતો તેમા સુખની બુદ્ધિ ધારણ કરીને મોહ ન પામ આત્મામા વિશ્વાસ રાખ!!! મનના કહ્યા પ્રમાણે ન વર્ત મનની મારામારીથી આત્મા જૂદો છે એમ ભાવ, શરીરાદિના પડદાઓમા રહેલો આત્મા તેજ હું છુ એમ સોઽહ સોઽહ મત્રનું સ્મરણ કર જ્ઞાનદર્શન ચારિત્રમય આત્મા તેજ તુ છે પણ જડ વસ્તુઓ તે તુ નથી એવો તત્ત્વમસિનો અનુભવ કરી અન્ય જડ વસ્તુઓથી આત્માને ભિન્ન ભાવ! ગુરૂ અને સાધુઓની વારવાર સગતિ કર! પ્રભુની પ્રતિમાની પૂજા કરી મનને જીતવાના વિચારો કર!!! ધર્મશાસ્ત્રોને વારવાર સ્વાધિકારે વાચ ધર્માનુષ્ઠાનોને ઉપયોગ પૂર્વક આદર! એથી મન વશ કરવાની કુચીઓ હાથમા આવશે ધર્મસાધન કરજે

ॐ अर्हं शाति ३

લે૦ બુદ્ધિસાગર મુ૦ વિજાપુર

ન ૧૯૭૮ ફાગણુ સુદિ ૯

શ્રી અમદાવાદ તત્ર સુશ્રાવક શા ઝવેરી કેશવલાલ લલ્લુ ભાઈ રાયજી તથા ભાઈ અમૃતલાલ લલ્લુભાઈ તથા મનુભાઈ યોગ્ય ધર્મલાભ

વિ તમારો પત્ર પહોચ્યો વિ અત્ર નિરૂપાધિક દશામા આત્મોપયોગે જીવન વીતે છે આત્માનદમા મસ્ત રહેવા માટે બાહ્યથી નિરૂપાધિ જીવન ઘણુ ઉપયોગી છે અહીના પાટણુ વાળા મુનસફ મણિલાલ દોલતચદ તથા વકીલ વીરપાળ તથા વકીલ નગીનદાસ જેઠાભાઇ, વકીલ હીરાલાલ વગેરેએ આગમસાર ગ્રથનો અમારી પાસે અભ્યાસ કરવા માડયો હતો તે છઠ્ઠે પૂરો થયો છે હવે તે રાત્રીએ આવે છે અને અન્ય જૈનો પણ અધ્યાત્મ જ્ઞાનની ઇચ્છાથી આવે છે તેથી આત્મજ્ઞાનનો ઉપયોગ ઘણો તાજો રહે છે અને સમભાવ પૂર્વક આત્માનદરસ અનુભવાય છે અન્યોને ઉપદેશ આપવાની પ્રવૃત્તિ પન્નર દિવસે થાય છે આવા વિજાપુર જેવા સ્થળો અને ગામડાઓમા નિવૃત્તિસ્થળે રહેવાનુ કારણુ ખરેખર જ્ઞાન ધ્યાન સમાધિ દ્વારા આત્મોપયોગની શુદ્ધતા કરવાનુ છે પાદરાથી વકીલનુ મડળ અહી આવી જ્ઞાન ધ્યાનની ગોષ્ઠીથી આનદ પામી ગયુ છે મનને આત્માભિમુખ રાખવામા હાલ વિશેષ ઉપયોગ દેવાય છે પૂર્વ કૃતકર્મ પૈકી ઘાતીકર્મનો આત્મોપયોગે ઉપશમ અને ક્ષયોપશમ થાય છે ઘાતી કર્મનો નાશ કરવા આત્મોપયોગ તે અતરગ ઉપાદાન કારણુ છે તે ઘણી વખત વ્યક્ત વર્તે છે તેથી દેહાદિક ઔદયિક ભાવની અહવૃત્તિ થતી નથી આત્મોપયોગે અઘાતીકર્મનો ઉદય વેદાતા સમભાવ રહે છે અને તેથી નવીન કર્મનો અબધ, અલ્પ બધ જેવો અનુભવ આવે છે, એમ શુદ્ધોપયોગકાલે તેવુ અનુ માન ભાસે છે શુદ્ધોપયોગકાલમા કર્મ ભોગવતા નવીન કર્મ-બધની પરપરા રહેતી નથી ઔદયિક કર્મયોગે બાહ્યકર્મ કરતા

છતા આત્મામા ચિત્ત ઉપયોગ રાખી આત્માનું સ્વરૂપ ભાવતા આત્મબલ પ્રગટે છે અને નવીન અહવૃત્તિ સ્ફૂરતી નથી, એવી દશા પ્રગટાવવા માટે આત્મજ્ઞાન પ્રગટાવવું જોઈએ, અને પ્રગટયુ હોય તો તમારે સર્વ કાર્ય કરતા અતરથી ન્યારા રહી વર્તવું જોઈએ એવી દશા પામવાને સત સમાગમ અને જ્ઞાન ધ્યાનનો અભ્યાસ કરવો જોઈએ જેટલી બને તેટલી બાહ્યની ફર્જો બજાવતા છતા બાહ્યમા રસ લાગતો નથી પણ આત્માનદ રસે બાહ્ય ફર્જ અદા કરતા બાહ્યમા શુષ્કતા રહેતી નથી એમ ક્ષયોપશમભાવની પરિણતિએ માનું છુ ક્ષાયિકભાવે થશે ત્યારે પૂર્ણ કાર્ય સિદ્ધ થશે

ઇત્યેવ ૐ અર્હ મહાવીર શાન્તિ ૩

---

૨૦ બુદ્ધિસાગર

મુ૦ વિજાપુર
સ ૧૯૭૮ ફાગણ વદિ ૮

શ્રી અમદાવાદ તત્ર સુશ્રાવક શેઠ જગાભાઇ દલપતભાઈ શેઠ મણીભાઈ દલપતભાઇ–સુશ્રાવિકાશેઠાણી ગ ગાબેન તથા સરસ્વતીબેન વગેરે યોગ્ય ધર્મલાભ

તમારો પત્ર આવ્યો હતો તથા દવા પણ પહોચી, હવે શરીર નિરોગી થયું હશે, ક્ષપુ પહેલાના કરેલા કર્મો તે અપેક્ષાએ પૂર્વ કૃતકર્મ છે અને પૂર્વ ભવના કરેલા કર્મ પણ પૂર્વ કૃત કર્મ છે તે ઉદયમા આવીને રોગાદિક કર્મ વિપાકોને દેખાડે છે સમ્યગ્ દષ્ટિ જીવ, કર્મોદય વખતે કર્મનું સ્વરૂપ વિચારે છે તેથી તે નવીન કર્મ બધ પ્રાય અલ્પ કરી શકે છે, સમ્યગ્ દષ્ટિ જૈન, કર્મોદય પ્રસગે ઔષધાદિ પ્રવૃત્તિ કરે છે પણ તે મોહથી મુઝાતો નથી આત્માનુ સ્વરૂપ અને કર્મનું સ્વરૂપ વિવેકથી ભિન્ન ભિન્ન કરે છે તેથી તે કર્મોદયમા ધર્મ ધ્યાનનો ઉપયોગી બને છે કહ્યુ છે કે—

गाथा—सव्वे पुव्व कयाण। कम्माण पावए फल विनाग।
अवरोहेसु गुणेसुअ। निमित्तमित्त परो होइ॥

સર્વ જીવો પૂર્વ કૃતકર્મના શુભાશુભ કર્મ વિપાકોને ભોગવે છે અપરાધોમા, ગુણોમા કર્મના ઉદયથી અન્ય જીવો તો નિમિત્ત રૂપ બને છે

[દુહા]

કર્મોદયથી સુખ દુ ખ, પામે સર્વે જીવ,
નિર્લેપી થઈ ભોગવે, તે પામે જન શિવ ૧
કર્મવશે સૌ જીવડા, ચતુર્ગતિ અથડાય,
આત્મોપભોગે વર્તતા, આતમનું સુખ પાય ૨

મુક્તિના સોપાન પર, જીવ ચઢે ગુણ જાણ,
પણ ઉથલાવી પાડતુ, કર્મોદય બલવાન ૩
કર્મોદય બલવાન તો, ઉદ્યમ નિષ્ફલ જાય,
ઉંદર ઉદ્યમ બહુ કરે, સર્પ મુખે તે જાય
ખડ દેશ પર્વત ભમો, પણ છે આગળ કર્મ,
શર્મ નહિ છે કર્મને, કરવા દે નહિ ધર્મ ૫

કર્મોદય અનુસાર સહુ, પામે છે સુખ દુ ખ,
ઊંચા નીચા ભેદ સહુ, કર્મે રોગ ને ભૂખ ૬
જ્ઞાની કર્મોદયવિષે, ધારે છે સમભાન,
કર્મોદયનાટકવિષે, ઉપયોગે લે દાવ ૭

કર્મોદય આવ્યા થકી, હર્ષ શોક નહિ થાય,
ચિદાનદ ઉપયોગમા, આત્મવિષે જ સમાય ૮
કર્મતણા નાટક કરે, રાખે આતમભાન,
બુદ્ધિસાગરજ્ઞાનીજન, પામે કેવલજ્ઞાન ૯

શુભાશુભ કર્મોદયી જીવો સર્વે દેખાય છે તેમા શુ આશ્ચર્ય છે ? કર્મોદય પ્રસગે આત્માનું સ્વરૂપ વિચારવુ કર્મોના વિપાકો ચિતવતા આત્મા નિર્મોહી બને છે કમોદય પ્રસગે હુ તો શુદ્ધાત્મ

અસ્તિત્વ ગુમાવી દે છે પોતાનામા પોતાના રક્ષણનુ બળ પ્રગટાવવુ જોઇએ અને પારકાના બળ ઉપર વિશ્વાસ રાખી પરાશ્રયી ન બનવુ જોઇએ જે અન્યોના આધારે જીવી શકે છે તે જીવતા મરેલા છે મરેલાની જ્ગ્યાએ અન્ય જીવત લોકો આવે છે ગૃહસ્થ લોકોએ ગૃહસ્થાવાસમા સર્વપ્રકારની શકિતયોથી યુકત રહેવુ અને પોતાને નાશ કરનારાઓ સ્હામે સ્વશકિત તથા સઘ શકિત વાપરીને જીવવુ અને અતરમા આત્માના શુદ્ધોપયોગે જીવવુ પોતાના બાળકોને બળવાન્ બનાવવા. એક જ બાળક જ્યારે ત્યારે પ્રસગ પડે ત્યારે બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય અને શુદ્રનું કાર્ય કરે અને જૈનધર્મને આરાધી શકે એવી રીતે માબાપે બાળકોને શિક્ષણ આપવુ જૈનોએ ક્ષાત્રકર્મની ફરજોને ખોઇ, વણીકપણાની ફરજોથી પણ હાલ મડદાલ બને છે અને જૈનધર્મની સાધનામા પણ મડદાલ બને છે તે ગૃહસ્થધર્મથી પતિત થવાનુ ચિન્હ છે તેઓ મોજી શોખી બનીને જૈનત્વનુ સ્વાસ્તિત્વ ન ગુમાવે અને બહાદુર બની સ્વફરજોથી દેશ કોમ જ્ઞાતિ સમાજ સઘ રાજ્ય કુટુબ વગેરેનુ રક્ષણ કરે અને ત્યાગીઓની, તીર્થોની, ચતુર્વિધસઘની ભકિત સેવા રક્ષણ કરતા જીવે અને વિશ્વવર્તિ ધર્મીલોકોને જીવાડે એમ જૈનધાર્મિકશાસ્ત્રો ફરમાવે છે કર્મયોગી જ્ઞાની ગૃહસ્થ જૈનો વિશ્વમા જયવતા વર્તે છે ગૃહસ્થ દશામા ચોથામા અને પાચમા ગુણસ્થાનકમા રહેલ જૈનોના શુભાધ્યવસાયો કદાપિ છઠ્ઠા અને સાતમા ગુણસ્થાનક વતી સાધુના જેવા વર્તે પણ ગૃહસ્થવેષમા ગૃહસ્થની લૌકિક લોકોત્તર ધર્મ્ય ફરજોને ઉત્સર્ગ માર્ગથી અને અપવાદમાર્ગથી બાહ્યથી અદા કરવી જોઇએ મારી દશા શુદ્ધાત્મસ્વરૂપના સાધક ત્યાગી ધર્મની છે તેમા મારો ઉપયોગ છે અને વ્યવહારથી વ્યવહાર ફર્જોને અદા કરવાની છે મારે મારા સ્વભાવમા રહેવુ અને ગૃહસ્થોને ગૃહસ્થ ધર્મની ફરજોનો ઉપદેશ દેવો તે તેમના ધર્મની દષ્ટિએ દેવાનો છે તે પ્રમાણે દીધો છે

इत्येव ॐ अर्हं महावीर शान्ति

આત્માર્થની ચર્ચાવિષે, આનદમા જીવન વહે,
ત્યા કર્મ પણ સમભાવથી, વેદાય છે જ્ઞાની કહે ॥ ૧ ॥

અનુભવથકી ભેદ જ થતો, જ્યા જીવને કાયાતણો
ત્યા ભેદજ્ઞાન જ વસ્તુત., એ બોધ છે સોહામણો,
પરિણામ જ્યા નિજમા થતુ, અતરતણી નિજશક્તિનું
ત્યા કારકો સવળા થતા, પ્રાકટ્ય છે નિજ વ્યક્તિનું ૨

સસ્કાર એવા જ્ઞાનથી, ચારિત્રના વધતા રહે,
આત્માર્થતા વૃદ્ધિ કરી, પરમાત્મતા અતર વહે.
સસ્કાર એવા પાડવા, અતરથકી ઉદ્યમ કરો,
ચારિત્ર્યની એ ભાવના, ફળ આપશે નિશ્ચય ધરો. ૩

જે ભાવનાનો રસ પડયો, ફલ આપતો તેતો સહી,
આત્માર્થના સસ્કારમા, આગળ વધો મન ગહગહી
આત્માર્થના શુભ હેતુઓને, આદરી આગળ વહો,
ત્રિયોગનું જે વીર્ય તે, નિજશુદ્ધિ માટે સલહો ૪

વ્યાપાર અતર બાહ્યથી, નિજશુદ્ધિના તે તે કરો,
અધિકાર પોતાનો ખરો, ઝટ ઓળખી યોગ્ય જ વરો
અધિકારથી કરણી ખરી, સહુને અપેક્ષાએ રહી,
સમજે સમયના ભેદુઓ, નિજ આત્મમા સ્થિરતા વહી ૫

સાપેક્ષદૃષ્ટિ સાધ્યના, ઉપયોગમા લયલીન થૈ,
ધ્યાન જ ધરે અતરવિષે, અનુભવ પયસ્મા મીન થૈ
અનુભવતણા બહુ ભેદમા, નહિ ખેદ જ્ઞાની ઘટવિષે,
બ્રહ્મયબ્ધિ સાધ્ય જ સાધવા, સ્યાદ્વાદિને સાચુ દિસે ૬

...ચદ્રજીની લખેલી ચોવીશી મારી પાસે
...ળી શકશે બનતો પ્રયત્ન કરીશ. ધર્મ

હિસા થતી જોવામા આવે છે તેથી બનતો ઉપદેશ આપવા લક્ષ્ય રહે છે અને એમ કહેવુ જોઇએ કે ઉપદેશની અસર જેટલી થાય છે તેટલી કરોડો રૂપૈયા ખર્ચવાથી પણ અસર થતી નથી ઉપદેશથી હૃદયમા રહેલ અજ્ઞાન અ ધકાર દૂર જાય છે સદ્દગુરૂના ઉપદેશ વિના માનસિક દુ ખો કદિ ટળ્યા નથી, અને ટળવાના નથી માનસિક વાસનાઓથી થતા દુ ખેનો નાશ કરવો હોયતો ઉપદેશપાનામૃત પીવુ જોઇએ સર્વ ધર્મની ક્રિયાઓની આવશ્યકતા પહેલા ખરેખર ઉપદેશ શ્રવણ ક્રિયાની આવશ્યકતા છે ઉપદેશ દેતા અને લેતા પણ ઘણા વિઘ્નો આવી પડે છે અનેક જીવો પ્રતિપક્ષી બને છે છતા આત્માર્થી જીવો સદુપદેશના સિદ્ધાતને દઢ રીતે વળગી રહે છે આકાળમા સદુપદેશ દેનારા અને લેનારા વિરલા છે ઉલટા તેમા અ તરાય કરનારાઓ પોતાને જ્ઞાની માની ઉંધુ કરવા ચૂકતા નથી તેમ છતા સાગરમા મહેરામણ મીઠીજાણીને આત્માર્થી જનો આત્મામા રમણતા કરે છે પ ચમ કાલમા સત્સમાગમ એજ કલ્પ વૃક્ષ છે કે જેથી શાતિ મળે છે અત્ર નવમી દશમી સુધી પ્રાય. રહેવાનું બને તેમ છે

ૐ શાતિ ૩

લેખ બુદ્ધિસાગર મુ સાણંદ

તા ૨૬-૪-૧૩

શ્રી પાદરા મધ્યે સુશ્રાવક વકીલ મોહનલાલ હીમચદ ભાઈ યોગ્ય ધર્મલાભ

વિ થોડા દિવસપરના પત્રથી હકીકત જાણી

કાવ્ય

જીનવાણીનું જ્યા જોર છે, ત્યા વાત કર,થી ભ્રાતિની
નિમકરૂપે પરિણમે જ્યા, જ્ઞાનવાત જ શાતિની ॥ ૧

આત્માર્થની ચર્ચાવિષે, આનંદમા જીવન વહે,
ત્યા કર્મ પણ સમભાવથી, વેદાય છે જ્ઞાની કહે ॥ ૧ ॥

અનુભવથકી ભેદ જ થતો, જ્યા જીવને કાયાતણો
ત્યા ભેદજ્ઞાન જ વસ્તુત , એ બોધ છે સોહામણો,
પરિણામ જ્યા નિજમા થતુ, અંતરતણી નિજશક્તિનું
ત્યા કારકો સવળા થતા, પ્રાકટ્ય છે નિજ વ્યક્તિનું ૨

સસ્કાર એવા જ્ઞાનથી, ચારિત્રના વધતા રહે,
આત્માર્થતા વૃદ્ધિ કરી, પરમાત્મતા અંતર વહે.
સસ્કાર એવા પાડવા, અંતરથકી ઉદ્યમ કરો,
ચારિત્ર્યની એ ભાવના, ફળ આપશે નિશ્ચય ધરો ૩

જે ભાવનાનો રસ પડયો, ફલ આપતો તેતો સહી,
આત્માર્થના સસ્કારમા, આગળ વધો મન ગહગહી
આત્માર્થના શુભ હેતુઓને, આદરી આગળ વહો,
ત્રિયોગનું જે વીર્ય તે, નિજશુદ્ધિ માટે સલહો ૪

વ્યાપાર અંતર બાહ્યથી, નિજશુદ્ધિના તે તે કરો,
અધિકાર પોતાનો ખરો, ઝટ ઓળખી યોગ્ય જ ધરો
અધિકારથી કરણી ખરી, સહુને અપેક્ષાએ રહી,
સમજે સમયના ભેદુઓ, નિજ આત્મમા સ્થિરતા વહી ૫

સાપેક્ષદૃષ્ટિ સાધ્યના, ઉપયોગમા લયલીન થૈ,
ધ્યાન જ ધરે અંતરવિષે, અનુભવ પયસ્મા મીન થૈ
અનુભવતણા બહુ ભેદમા, નહિ ખેદ જ્ઞાની ઘટવિષે,
બુદ્ધયબ્ધિ સાધ્ય જ સાધવા, સ્યાદ્વાદિને સાચુ દિસે ૬

શ્રીમદ્ દેવચદ્રજીની લખેલી ચોવીશી મારી પાસે નથી અમદાવાદમા મળી શકશે બનતો પ્રયત્ન કરીશ. ધર્મ સાધન કરશો

લેખક બુદ્ધિસાગર

મુ અમદાવાદ

તા. ૧૬–૭–૧૨

શ્રીપાદરામધ્યે સુશ્રાવક વકીલ મોહનલાલ હિમચદભાઇ યોગ્ય. ધર્મલાભ વિ જેના હૃદયમા જ્ઞાનનો અકુર ફુટયો છે તેનું હૃદય ઉત્તમ ભાવનાઓવડે શુદ્ધ થતું જાય છે ઉત્તમ આચારોના સૂક્ષ્મ હેતુ ભૂત સદ્વિચારોનો જેના મનમા પ્રવાહ વહે છે તે માણસ સસારમા નિર્લેપદશા ધારણ કરવા સમર્થ બને છે પચ સમિતિ કરતા ત્રણ ગુપ્તિનું ચારિત્ર ઉત્તમ અને ઉત્સર્ગ રૂપ છે ઉત્સગ ચારિત્ર ખરેખર આત્માને પોતાના મૂળ ધર્મમા લઈ જાય છે પાચ સમિતિ રૂપ અપવાદ ચારિત્ર પાળતા છતા પણ ત્રણગુપ્તિ રૂપ ચારિત્રની ઇચ્છા ધરવી જોઇએ મનોગુપ્તિની વ્યાખ્યા સારી રીતે અવબોધવી જોઇએ મનોગુપ્તિની આવશ્યક્તા છે અને તેની પ્રાપ્તિ માટે દરરોજ પ્રયત્ન કરવા જોઇએ મનોગુપ્તિની અમુક અશે પણ સિદ્ધિ કર્યા વિના શુદ્ધાનદ રસનો સ્વાદ લઈ શકાતો નથી મનોગુપ્તિનો ઉપદેશ દેનારા તો ઘણા મનુષ્યો મળી આવે કિંતુ મનોગુપ્તિની સિદ્ધિ કરનારાઓ તો અલ્પ મનુષ્યો હોય છે હીરાના વ્યાપાર સમાન ખરેખર મનોગુપ્તિનો વ્યાપાર છે નિર્વિકલ્પદશાનું સ્પષ્ટ દ્વાર મનોગુપ્તિ છે મનોગુપ્તિના સામ્રાજ્યના જેઓ રાજા બને છે તેઓ અતરપ્રદેશના શહેનશાહ બને છે જાગ્રત દશા થતા જેમ સ્વપ્ન દશાનું ભાન રહેતુ નથી, તેમ મનોગુપ્તિના વ્યાપારમા પ્રવૃત્ત થવાથી જે બાહ્ય વિકલ્પ દશાનું ભાન રહેતુ નથી આવી મનોગુપ્તિની પણ પ્રયત્નવડે અમુક અશે સિદ્ધિ થાય છે ઉદ્યમ કરો, ઉત્સાહ ધરો, અને અતરમા પ્રવેશો બાહ્યમાથી મન હઠાવી દો. દુનિયાના શુભાશુભ ચિત્રોને ભૂલી જાઓ મનને રાગદ્વેષના વિચારમા પ્રવૃત્ત ન થવા દો એક આત્માના ઉપયોગમા રહો એક સ્થિરોપયોગથી આત્મા સામુ જોઈ રહો ઉઘ ન આવે તેવી સાવધાનતા રાખો મિનિટ બે મિનિટ એમ ઉત્તરોત્તર વિશેષ કાલ મનોગુપ્તિમા

રહ્યા કરો, મનના વ્યાપારને ગોપવો અને આત્મભાવે હું છું, એમ દૃઢ સંકલ્પ કરીને આત્મામા સ્થિર થાઓ, અને એવો અમુક કાલ પર્યંત અનુભવ કરો એક અનુભવ પોતાની પશ્ચાત્ અન્ય અનુભવને પ્રકટ કરશે અને આત્મા આનંદમય જણાશે

ૐ શાંતિ ૩

લેખ૦ બુદ્ધિસાગર   મુ૦ વિજાપુર

સંવત ૧૯૭૮ ફા વ ૧૦

શ્રી સાણંદ તત્ર સુશ્રાવક શા કેશવલાલ નાગજી યોગ્ય ધર્મલાભ વિશેષ તમારો પત્ર, ન્યાયદર્શક પ્રેસમા પુસ્તક છપાય છે તે બાબતનો પહોંચ્યો. વકીલ શા મોહનલાલ હિમચંદને તે બાબતની ભલામણ કરી છે હાલ અત્રશાંતિ છે પ્રભુ મહાવીરના નામનો વારંવાર જાપ જપવામા આવે છે અને પ્રભુ મહાવીરના સ્વરૂપની સાથે સર્વ સિદ્ધ તીર્થંકરની એકતા કરવામા આવે છે એટલુંજ નહિ પણ સાતનયે અને ચાર નિક્ષેપે મહાવીર પ્રભુનું સ્વરૂપ ચિંતવીએ છીએ તથા આત્માને મહાવીરદેવ સત્તાએ માની તેનું ધ્યાન ધરીએ છીએ આત્મારૂપ મહાવીર અને ચોવીશમા તીર્થંકર મહાવીર એ બેની ઉપયોગમા એકતા લીનતા કરી આનંદમા રહું છું ઔદયિકભાવે શુભકર્મોદયે ચક્રવર્તિ ઇન્દ્ર રાજા શૂરો વગેરે અનેક આત્માઓ મહાવીર છે લૌકિક મહાવીરો તરીકે દાતારો શૂરો અને નૈષ્ઠિક દ્રવ્ય બ્રહ્મચારીઓ છે ઔદયિક મહાવીરો સાદિ સાત ભંગે છે અંતર્મુહૂર્તમા સમ્યક્ત્વના અને ચારિત્રના ઉપશમભાવે જેઓ આત્મપરિણામધારી બને છે, તેઓ ઉપશમભાવીય મહાવીર છે ઔદયિક મહાવીરો તરીકે ચાર પ્રકારના દેવો મનુષ્યો અને તિર્યંચો હોય છે ઉપશમભાવી મહાવીરો તરીકે ચાર ગતિમા

આત્માઓ લાભે છે દર્શન મોહનીય અને ચારિત્ર મોહનીયના ક્ષયોપશમભાવે ચાર ગતિમા અનેક જીવો અસખ્ય વારવાર ક્ષયોપશમભાવીય મહાવીરો બન્યા બને છે અને બનશે. અગિયારમા ગુણસ્થાનક પર્યંત ઉપશમભાવીય મહાવીરો વર્તે છે અને બારમા ક્ષીણમોહી ગુણસ્થાનકપર્યંત ક્ષયોપશમભાવી મહાવીરો વર્તે છે ક્ષાયિક સમ્યકત્વની અપેક્ષાએ ચોથા સમ્યગ્દૃષ્ટિ ગુણસ્થાનકથી મહાવીરો વર્તે છે આત્મા, લોકોત્તર મહાવીરની અશે અશે દશા પ્રગટાવવા માટે ચોથાગુણસ્થાનકથી પ્રારભ કરે છે દેશવિરતિ આત્માઓ તે દેશવિરતિ મહાવીરો છે તે પાચમા ગુણસ્થાનકમા હોય છે સર્વ વિરતિ આત્માઓ કે જે મુનિયો ત્યાગીયો સાધ્વીઓ સયતો છે તે છઠા ગુણસ્થાનકવર્તિ સર્વ વિરતિ મહાવીરો છે ચોથા સમ્યગ્દૃષ્ટિ ગુણસ્થાનકથી આત્માઓ આત્મમહાવીરરૂપે બનતા જાય છે અને તે અધ્યાત્મજ્ઞાન દૃષ્ટિની અપેક્ષાએ આત્માને મહાવીર જાણવો અને તે ચોવીશ તીર્થંકરાદિ સર્વ તીર્થંકરોના નામ ઠામ આદિને અધ્યાત્મજ્ઞાનની અપેક્ષાએ પોતાનામા ઉતારે છે અને આત્મામા અતરમા મહાવીર પ્રભુના માતપિતાદિક પાત્રોને પણ અધ્યાત્મગુણ રૂપકોને આપી અધ્યાત્મભાવનાથી ભાવે છે ચોથા ગુણસ્થાનકથી ઔદયિક સબધો મહાવીર, ઉપશમ મહાવીર ક્ષયોપશમીય મહાવીર અને ક્ષાયિકસમ્યક્ત્વભાવીયમહાવીર તરીકે અતરમા અશે અશે વ્યક્ત બને છે અર્થાત્ પ્રકટ મહાવીર થાય છે મનુષ્યદેહ તે ભારતદેશ છે તેમા સમ્યકત્વ બુદ્ધિ તે ત્રિશલા ક્ષત્રિયાણી રાણી છે અને તે વૈરાગ્યભાવે દેહરહિતદશાના ભાવમા વર્તતા જ્ઞાનગર્ભિત વૈરાગ્યરૂપ ચેટક રાજાની બેન છે માટે તે વૈદેહ ચેટક રાજાની બેન છે આત્માને ચેતાવે, આત્માની આત્મભાવે ચેષ્ટા કરાવે, તે ચેટક રાજા છે અને તેની શુભભાવનારૂપી વૈશાલી નગરી છે આત્મપરિણામ તે સિદ્ધાર્થ રાજા છે કારણ કે આત્માની શુદ્ધતારૂપ અર્થને સિદ્ધ કરવા જે આત્મપરિણામ સમર્થ થાય છે તે અધ્યાત્મભાવે

સિદ્ધાર્થ રાજા છે સમ્યક્ત્વપ્રવૃત્તિ તે ક્ષત્રિય બનેલા આત્માને રહેવાનું સ્થાન—નગર હોવાથી તે ક્ષત્રિયકુંડ નગર છે ઉપશમાદિભાવ અને અનંત પુણ્યના ઔદયિકભાવે પરિણમતો આત્મા તે મહાવીર છે અને તેવું આત્માનું નામ દેવો આપી શકે છે ક્ષણે ક્ષણે આત્માના ઉજ્વલપરિણામે વધતો કર્મસહિત આત્મા તે વર્ધમાન છે અને તે પરાક્રમી હોવાથી મહાવીર છે આત્માનો આલ્હાદ, હર્ષ પરિણામ તે, પ્રભુ મહાવીર દેવનો નંદિવર્ધન ભાઇ છે આનંદપરિણામ તે અંતરમાં નંદિવર્ધન છે આત્માના સર્વ શુભપરિણામો તે દેવો છે તે પરિણામો મનમાં રહે છે અને શુભ મન તે દિવ્યાલય—સ્વર્ગ છે અને મનની શુભ વૃત્તિયો તે દેવીઓ છે દૃઢ શુભ સંકલ્પો તે ઇન્દ્રો છે, તે મનોરૂપ સ્વર્ગમાં દેવો અને દેવીઓપર રાજ્ય ચલાવે છે આત્મિકપરિણતિ તે યશોદા છે અને શુકલલેશ્યા વૃત્તિ તે પ્રિયદર્શના છે સમ્યક્ત્વ દૃષ્ટિની વ્યાપાર ભાવના તે સુદર્શના છે આત્મિકપરાક્રમ ભાવ તે સિંહરૂપ છે ઔદયિક બલવીર્ય શૂરત્વ તે ઔદયિક સિંહાકિત મહાવીર પ્રભુનું સ્વરૂપ છે આત્મારૂપ મહાવીરનું સર્વવિરતિરૂપે પરિણમવું તે ચારિત્ર સંયમ ત્યાગાવસ્થા છે આત્મારૂપ મહાવીરનું બાહ્યથી ઔદયિક કર્મ સહિત વર્તવું અને અંતરમાં અપ્રમત્ત આત્મજ્ઞાનધ્યાને પરિણમવું તે અપ્રમત્ત અધ્યાત્મ મહાવીરત્વ ખરેખર સાતમા ગુણસ્થાને જાણવું મતિ જ્ઞાની અને શ્રુત જ્ઞાની ચારિત્રી આત્મા જ્યાં સુધી સાધકાવસ્થામાં છે અને કેવલજ્ઞાન પ્રગટાવ્યું નથી ત્યાં સુધી છદ્મસ્થ મહાવીર દેવ જાણવા ઉપશમ ચારિત્રાદિભાવે જેમ જેમ આત્મારૂપ મહાવીર પરિણમતો જાય છે તેમ તેમ અસંખ્ય પ્રદેશ પર લાગેલા આવરણો ટળતા જાય છે તે તે દશાએ આત્મારૂપ મહાવીર દેવ નગ્ન જાણવા પણ એવી નગ્નાવસ્થાને બાહ્ય દૃષ્ટિવાળા જીવો દેખી શકે નહિ શુકલ ધ્યાની મહાવીર છે તે અંતરના શુદ્ધ પરિણામની ઉત્તરોત્તર વધતી જતી દશારૂપ આઠમા ગુણસ્થાનકથી ક્ષીણમોહ બારમા ગુણસ્થાનકને ઉલ્લંઘીને તેરમા

યોગી મહાવીર બને છે રજોગુણ તમોગુણ વૃત્તિયોને શને શને સાત્વિક મહાવીર વૃત્તિયોનારૂપે પરિણમાવવી સાત્વિક વૃત્તિયો છે તેપણ આત્માપરનું કવર છે તેથી વસ્તુતઃ આત્મા ન્યારો છે અને તે જ મહાવીર છે રાગદ્વેષના વ્યવહારની અપેક્ષાએ આત્મા અશુદ્ધ કહેવાય છે શુદ્ધ નિશ્ચય નયની અપેક્ષાએ આત્મારૂપ મહાવીરમા કર્માદિકનો ઉપચાર-આરોપ કરવો તે અસત્ ઉપચાર માત્ર છે એમ વ્યવહાર નિશ્ચય નયની અપેક્ષાએ આત્મમહાવીરનું સ્વરૂપ જાણી તેને પ્રકટાવવુ ઉપશમભાવે આત્માનુ પરિણમન તે ઉપશમભાવે આત્મમહાવીર પ્રભુ પ્રકટ થએલા જાણવા તથા ક્ષયોપશમભાવે આત્માનુ આત્મામા પરિણમવુ તે ક્ષયોપશમ ભાવે તથા ક્ષાયિકભાવે આત્મ મહાવીરની આવિર્ભાવ તે ક્ષયોપ શમભાવે તથા ક્ષાયિકભાવે આત્મમહાવીર દેવની પ્રકટતા જાણવી ચોવીશમા શ્રીવર્ધમાન મહાવીર પ્રભુ પ્રથમ જન્મ દશામા તથા ગૃહસ્થ દશામા ચોથા ગુણસ્થાનક વર્તી મહાવીરદેવ હતા, પશ્ચાત્ સર્વવિરતિરૂપ ચારિત્ર અગીકાર કરીને છઠ્ઠા તથા સાતમા ગુણસ્થાનકના આત્મમહાવીર બની બાર વર્ષ અધિક ધર્મ ધ્યાનથી આત્મ મહાવીરનુ ધ્યાન ધર્યું પશ્ચાત્ છેલ્લા અતર્મુહૂર્તમા આઠમા ગુણસ્થાનકથી શુકલધ્યાન ધરીને કેવલજ્ઞાની પરમાત્મ મહાવીરદેવ બન્યા અને ક્ષાયિકભાવે શુદ્ધાત્મ મહાવીર બની વિશ્વનો ઉદ્ધાર કરી આયુ ક્ષયે શૈલેશીકરણ કરી સિદ્ધ બુદ્ધ સાદિ અનત શુદ્ધાત્મ મહાવીર થયા તેમ દરેક આત્મા પ્રથમ દ્રવ્યથી મહાવીર બની પશ્ચાત્ ભાવથી મહાવીર થાય છે સત્તાએ સર્વ જીવો મહાવીર છે આત્મ સત્તાનુ ધ્યાન ધરીને સત્તાએ રહેલી શક્તિયોને ભક્તો સતો વ્યક્ત મહાવીરભાવે કરે છે નામ અને સ્થાપના નિક્ષેપાએ મહાવીરની વ્યાખ્યા સુગમ છે દ્રવ્યથી અનેકધા અસખ્ય યોગે મહાવીરો છે ભાવની અપેક્ષાએ શબ્દાદિક ઉપરના નયોથી મહાવીરત્વ જાણવું આત્મા કર્તારૂપ મહાવીર છે આત્મા સ્વય કર્મરૂપ મહાવીર છે આત્મા કરણરૂપ,

મપ્રદાનરૂપ અપાદાનરૂપ અને આધારરૂપ મહાવીર છે એમ શુદ્ધપણે શુદ્ધષટ્કારકરૂપે આત્મા મહાવીર છે અને રાગદ્વેષાદિ કર્મના અશુદ્ધભાવે અશુદ્ધ ષટ્કારકરૂપ આત્મા મહાવીર છે એમ અનંત આત્માઓનુ મહાવીરપણુ છે એમ મે પ્રભુ મહાવીર દેવ તીર્થંકરનુ અથથી ઇતિ સુધીનુ મહાવીરસ્વરૂપ જાણ્યુ છે અને મારા આત્માનુ તથા અનંત આત્માઓનુ સાત નયનાને મહાવીર સ્વરૂપ જાણ્યુ છે એમ સર્વ તીર્થંકરાદિના અસંખ્ય નામો છે તે આત્માના જ અપેક્ષાએ નામો છે અને આત્મ મહાવીરમા તેઓના સર્વ ભાવોને અધ્યાત્મ પરિભાષાએ ઘટાવુ છુ અને આત્માનંદના ઉભરાઓને પ્રગટાવી મસ્ત બનુ છુ પ્રભુ મહાવીર એવો નામ મંત્રોચ્ચાર કરતાની સાથે તેમા ઉપયોગ રહે છે અને ઔદયિકભાવનુ ભાન ભૂલાય છે માટે એવા મહાવીર નામના જપ યત્નને વારવાર અન્ય કાર્યો કરતા જીંહાથી તથા ઉપયોગથી આરભુ છુ તેથી મ્હને ઘણો આનંદ થાય છે અધ્યાત્મદૃષ્ટિએ અધ્યાત્મમહાવીરની સાથે ખેલુ છુ રમુ છુ, વાતો કરૂ છુ અને તેમના જ્ઞાનસ્ફૂરણાએ પ્રકટતા પયગામોને વિશ્વજીવોની આગળ જાહેર કરૂ છુ, અને સ્વાધિકારે બાહ્યકર્તવ્યોને આત્મમહાવીર કરે છે તથા સ્વસ્વરૂપમા ખેલે છે, એમ ક્ષયોપશમભાવીય આત્મમહાવીરની દૃષ્ટિએ અનુભવુ છુ ચોવીશમા તીર્થંકર પરમાત્મા મહાવીર દેવના ભાવનિક્ષેપાના ઉપયોગની ધારાએ પરિણમતા આત્માનાભાવે સત્પર્યાયરૂપ મહાવીરત્વ અને પ્રભુ મહાવીર દેવનુ મહાવીરત્વ એક સ્વરૂપ અનુભવાય છે, અને પ્રભુનુ ધ્યાન તે આત્મ મહાવીરધ્યાન જ છે એમ નિશ્ચય અનુભવ થાય છે રાગદ્વેષાદિકમોહ પરિણતિનુ ઉદયત્વ જેમ જેમ ઉપશમે છે તેમ તેમ આત્મમહાવીર ઉપશમ ભાવે તથા ક્ષયોપશમભાવે જ્ઞાનાદિકની અપેક્ષાએ સંપ્રતિ અંતરૂમા પ્રગટેલા અનુભવાય છે, તેથી હુ પોતે પોતાને મહાવીરરૂપે અનુભવી પોતે પોતાને નમુ છુ પૂજુ છુ, તથા સર્વ ભાવ મહાવીરોને તેભાને નમુ છુ પૂજુ છુ, સ્તવુ છુ, આત્મા ક્યારે જ્યારે ઔદયિકમાનના

મહાવીરરૂપે પણ પરિણમતા દેખાય છે પણ આત્મમહાવીરની દૃષ્ટિના ઉપયોગે તેમને દેખના પાછા તે ભાવથી વિલય પામે છે આત્મ મહાવીરરૂપ સર્વજીવો સત્તાએ છે તે સત્તાની અપેક્ષાએ આત્મમહાવીરમા સમાય છે તેથી અપેક્ષાએ સત્તાએ આમસત્તારૂપ મહાવીર એક છે અને તે વિશ્વરૂપ પણ અપેક્ષાએ સમષ્ટિએ છે આત્મરૂપ મહાવીરમા બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહેશ્વર, રામ, કૃષ્ણ, બુદ્ધ, ઇશુ વગેરેનો અતર્ભાવ થાય છે આત્મરૂપ મહાવીર, સર્વ જીવો છે તેથી વિશ્વવર્તિસર્વ જીવસઘ તે મારી કલ્પેલી અધ્યાત્મ પરિભાષાએ વૈરાટ્ મહાવીર ભગવાન્ છે તેનો સગ્રહ નયની અપેક્ષાએ મહાવીર દેવમા અતર્ભાવ થાય છે સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક, શ્રાવિકા ચતુર્વિધ સઘરૂપ મહાવ્યાપક મહાવીર છે, તેની સેવાભક્તિમા મારા આત્મમહાવીરનું સર્વ અર્પાઈ જાઓ મારો આત્મ મહાવીર તેની સેવાભક્તિ માટે મન વાણી કાયાથી જીવો. ચતુર્વિધ સઘને કેવલજ્ઞાની તીર્થંકરો નમોતિથ્થસ્સ વદીને નમસ્કાર કરેછે તીર્થંકરો વગેરેનુ ઉત્પત્તિસ્થાન સઘ છે ચતુર્વિધ સઘ આગળ કોઈ મહાન્ નથી ચતુર્વિધ સઘરૂપ પ્રકટ મહાવીરો જ્યા ત્યા દેખાય છે તેના દર્શન તે પ્રભુના દર્શન છે તેની કૃપામા સર્વદેવોની કૃપા સમાઈ જાય છે ગમે તેવી આત્મમહાવીરની ઉચ્ચ અપ્રમત્તદશા થઈ હોય તોપણ ચતુર્વિધસઘરૂપમહાવીર પ્રભુની સેવાભક્તિમા તો અર્પાઈ જવુ જોઈએ વિનય સેવાભક્તિથી આત્મ મહાવીર શુભ પર્યાયોએ વિકસે છે પોતાના શરીરમા જેવો આત્મારૂપ મહાવીર છે તેવા સર્વ દેહધારીઓમા આત્મારૂપ મહાવીરો, અરિહતો, સિદ્ધો સર્વ નયોની અપેક્ષાએ છે એકેક નયે આત્મ મહાવીરનું સ્વરૂપ માનીને એકાત એકનયનો આગ્રહ કરી અન્યનયોવડે કહેવાતા આત્મ મહાવીરનું સ્વરૂપ ઉત્થાપે છે તે અજ્ઞાની મિથ્યાત્વીઓ છે સર્વનયોની પરસ્પર અપેક્ષા ગ્રહીને આત્મ મહાવીરને જાણી લે સદ્દહે છે તે સમ્યગ્ જ્ઞાની આત્મમહાવીરરૂપે પ્રકટે છે શ્રી ચોવીશમા તીર્થંકર મહાવીર પ્રભુના ચારે નિક્ષેપાએ

મહાવીર દેવનું સ્તવન પૂજન ધ્યાન ધરૂ છુ તેજ મારો ઉચ્ચ શુદ્ધ આદર્શ છે અને તેવા રૂપે મારા આત્મમહાવીરને પ્રકટાવવો તે જ મારૂ સાધ્ય કર્ત્તવ્ય છે ॐ अर्हं महावीर એવી રીતે પ્રભુ મહાવીર દેવનો એક દિવસમા હજારો વાર જાપ જપ્યા કરૂ છુ અને ગૃહસ્થોને તેમની દશા પ્રમાણે કર્ત્તવ્ય ધર્મનો ઉપદેશ આપુ છુ અને તેઓના આત્મ મહાવીરોને જાગૃત્ કરવા પ્રભુ મહાવીરનું ગાન ગાઉં છુ મહાવીરરૂપ થઈ મહાવીરને ભજવાથી મહાવીર થવાય છે કહ્યુ છે કે.—

जिनस्वरूप थै जिन आराधे, ते सहि जिनवर होवेरे ।
इयळ भ्रमरीने चटकावे, ते भ्रमरीरूप जोवेरे ॥

(आनदघन)

જેવી ભાવના તેવી સિદ્ધિ આત્માને મહાવીર પ્રભુ કરવાની ભાવનાથી આત્મા સ્વય મહાવીર પ્રભુ બને છે રાગદ્વેષરૂપ મહા મલ્લોના જે વશમા છે તે મહાવીર થઈ શકે નહિ રાગદ્વેષરૂપ મહા મલ્લોને જીતનારા આત્માઓ મહાવીરો છે, કામાદિ વિકારો જેમ જેમ જીતાય છે તેમ તેમ આત્મમહાવીરરૂપે આત્માનો આવિર્ભાવ થાય છે સર્વાત્માઓને આત્મ મહાવીરરૂપે પ્રગટ થવામા મન, વાણી, કાયા, લક્ષ્મી, સત્તા વગેરેની જે જે સહાય આપવી તે ચોવીશમા તીર્થંકર મહાવીર પ્રભુની સેવાભક્તિ, પૂજા ભાવના છે જૈનધર્મનું સ્વરૂપ એ દ્રવ્યભાવથી દ્રવ્યભાવમહાવીરનું સ્વરૂપ છે માટે જૈનધર્મનો સર્વ વિશ્વાત્મમહાવીરોમા પ્રકાશ કરવા જે જે કંઈ કરવુ તે સર્વ ખરેખર સકામ અને નિષ્કામભાવે ચોવીશમા તીર્થંકર મહાવીર દેવની સેવાભક્તિછે, તેમજ સ્વાત્મમહાવીરની સેવાભક્તિ છે, એમ નયની અપેક્ષાએ જાણુ યૌગિક નામની દૃષ્ટિએ પોતાના આત્માને મહાવીર જાણવો અને મહાવીરદેવ એવુ રૂઢ નામ ચોવીશમા તીર્થંકરનું છે યૌગિક

મહાવીરરૂપે પણ પરિણમતા દેખાય છે પણ આત્મમહાવીરની દૃષ્ટિના ઉપયોગે તેમને દેખતા પાછા તે ભાવથી વિલય પામે છે આત્મ મહાવીરરૂપ સર્વજીવો સત્તાએ છે તે સત્તાની અપેક્ષાએ આત્મહાવીરમા સમાય છે તેથી અપેક્ષાએ સત્તાએ આત્મસત્તારૂપ મહાવીર એક છે અને તે વિશ્વરૂપ પણ અપે ક્ષાએ સ ગ્રહેએ છે આત્મરૂપ મહાવીરમા બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહેશ્વર, રામ, કૃષ્ણ, બુદ્ધ, ઇશુ વગેરેનો અ તર્ભાવ થાય છે આત્મરૂપ મહાવીર, સર્વ જીવો છે તેથી વિશ્વવર્તિસર્વ જીવસ ઘ તે મારી કલ્પેલી અધ્યાત્મ પરિભાષાએ વૈરાટ્ મહાવીર ભગવાન્ છે તેનો સ ગ્રહ નયની અપેક્ષાએ મહાવીર દેવમા અ તર્ભાવ થાય છે સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક, શ્રાવિકા ચતુર્વિધ સ ઘરૂપ મહાવ્યાપક મહાવીર છે, તેની સેવાભક્તિમા મારા આત્મમહાવીરનુ સર્વ અર્પાઇ જાઓ મારો આત્મ મહાવીર તેની સેવાભક્તિ માટે મન વાણી કાયાથી જીવો ચતુર્વિધ સ ઘને કેવલજ્ઞાની તીર્થંકરો नमोतित्थस्स વદીને નમસ્કાર કરેછે તીર્થંકરો વગેરેનુ ઉત્પત્તિસ્થાન સ ઘ છે ચતુર્વિધ સ ઘ આગળ કોઈ મહાન્ નથી ચતુર્વિધ સ ઘરૂપ પ્રકટ મહાવીરો જ્યા ત્યા દેખાય છે તેના દર્શન તે પ્રભુના દર્શન છે તેની કૃપામા સર્વદેવોની કૃપા સમાઈ જાય છે ગમે તેવી આત્મમહાવીરની ઉચ્ચ અપ્રમત્તદશા થઈ હોય તોપણ ચતુ ર્વિધસ ઘરૂપમહાવીર પ્રભુની સેવાભક્તિમા તો અર્પાઇ જવુ જોઇએ વિનય સેવાભક્તિથી આત્મ મહાવીર ગુણ પર્યાયોએ વિકસે છે પોતાના શરીરમા જેવો આત્મારૂપ મહાવીર છે તેવા સર્વ દેહધારીઓમા આત્મારૂપ મહાવીરો, અરિહતો, સિદ્ધો સર્વ નયોની અપેક્ષાએ છે એકેક નયે આત્મ મહાવીરનુ સ્વરૂપ માનીને એકાત એકનયનો આગ્રહ કરી અન્યનયોવડે કહેવાતા આત્મ મહાવીરનુ સ્વરૂપ ઉત્થાપે છે તે અજ્ઞાની મિથ્યાત્વીઓ છે સર્વનયોની પરસ્પર અપેક્ષા ગ્રહીને આત્મ મહાવીરને જાણી જે સદ્દહે છે તે સમ્યગ્ જ્ઞાની આત્મમહાવીરરૂપે પ્રકટે છે શ્રી ચોવીશમા તીર્થંકર મહાવીર પ્રભુના ચારે નિક્ષેપાએ

મહાવીર દેવનું સ્તવન પૂજન ધ્યાન ધરૂ છુ તેજ મારો ઉચ્ચ શુદ્ધ આદર્શ છે અને તેવા રૂપે મારા આત્મમહાવીરને પ્રકટાવવો તે જ મારૂ સાધ્ય કર્ત્તવ્ય છે ॐ अर्हं महावीर એવી રીતે પ્રભુ મહાવીર દેવનો એક દિવસમા હજારો વાર જાપ જપ્યા કરૂ છુ અને ગૃહસ્થોને તેમની દશા પ્રમાણે કર્ત્તવ્ય ધર્મનો ઉપદેશ આપુ છુ અને તેઓના આત્મ મહાવીરોને જાગૃત્ કરવા પ્રભુ મહાવીરનુ ગાન ગાઉં છુ મહાવીરરૂપ થઈ મહાવીરને ભજવાથી મહાવીર થવાય છે કહ્યુ છે કે.—

जिनस्वरूप थै जिन आराधे, ते सहि जिनवर होवेरे ।
भृंगळ भ्रमरीने चटकावे, ते भ्रमरीरूप जोवेरे ॥

(आनदघन)

જેવી ભાવના તેવી સિદ્ધિ આત્માને મહાવીર પ્રભુ કરવાની ભાવનાથી આત્મા સ્વય મહાવીર પ્રભુ બને છે રાગદ્વેષરૂપ મહા મલ્લોના જે વશમા છે તે મહાવીર થઈ શકે નહિ રાગદ્વેષરૂપ મહા મલ્લોને જીતનારા આત્માઓ મહાવીરો છે, કામાદિ વિકારો જેમ જેમ જીતાય છે તેમ તેમ આત્મમહાવીરરૂપે આત્માનો આવિર્ભાવ થાય છે સર્વાત્માઓને આત્મ મહાવીરરૂપે પ્રગટ થવામા મન, વાણી, કાયા, લક્ષ્મી, સત્તા વગેરેની જે જે સહાય આપવી તે ચોવીશમા તીર્થંકર મહાવીર પ્રભુની સેવાભક્તિ, પૂજા ભાવના છે જૈનધર્મનુ સ્વરૂપ એ દ્રવ્યભાવથી દ્રવ્યભાવમહાવીરનુ સ્વરૂપ છે માટે જૈનધર્મનો સર્વ વિશ્વાત્મમહાવીરોમા પ્રકાશ કરવા જે જે કઈ કરવુ તે સર્વે ખરેખર સકામ અને નિષ્કામભાવે ચોવીશમા તીર્થંકર મહાવીર દેવની સેવાભક્તિછે, તેમજ સ્વાત્મમહાવીરની સેવાભક્તિ છે, એમ નયની અપેક્ષાએ જાણુ યૌગિક નામની દૃષ્ટિએ પોતાના આત્માને મહાવીર જાણવો અને મહાવીરદેવ એવુ રૂઢ નામ ચોવીશમા તીર્થંકરનું છે યૌગિક

મહાવીર આત્મા છે જડદ્રવ્યો ઉપર આત્માની શક્તિની અસર થાય છે શરીરમાંથી આત્મા મહાવીર નીકળી જતાં જડ શરીરથી કોઈ જાતનો વિચાર થઈ શકતો નથી તથા હલન ચલન થઈ શકતું નથી ગૃહસ્થાવાસમાં સમકિતી મહાવીરો અને દેશવિરતિ મહાવીરો જૈનધર્મની આરાધના કરે છે અને દેવગુરૂધર્મની આરાધના કરે છે દેશવિરતિ મહાવીરો, શ્રાવકના વ્રતોને તથા ગુણોને ધારણ કરે છે અને ગૃહસ્થદશામાં સ્વાધિકારે જૈનધર્મને આરાધે છે ગૃહસ્થ દશાનો ત્યાગ કરી ત્યાગી બનેલા એવા આત્મ મહાવીર મુનિયો શુદ્ધાત્મ મહાવીરનું ધ્યાન કરીને શુદ્ધાત્મ મહાવીર બને છે અને ગૃહસ્થ જૈનોને તેઓના અધિકાર પ્રમાણે સર્વ ધાર્મિક કર્તવ્યોનો બોધ આપે છે, તથા આત્માદિક તત્ત્વોનો બોધ આપે છે ગૃહસ્થ મહાવીર જૈનો કરતા ત્યાગી મહાવીરો અનંતગુણશ્રેષ્ઠ નિરુપાધિ જીવન ગાળે છે ગૃહસ્થોને અને ત્યાગીઓને વ્યવહાર અને નિશ્ચયનયથી આરાધના કરવી પડે છે દ્રવ્ય મહાવીરરૂપ પોતાના આત્માને ભાવવીરરૂપે પ્રકટાવવા માટે ગૃહસ્થ ધર્મ અને બીજો સાધુધર્મ ઘણો ઉપયોગી છે સાધન મહાવીર દશામાંથી સાધ્ય મહાવીર દશા પ્રાપ્ત કરવાને ખાન ઉપયોગ રાખવો જોઇએ આત્મા, જીવ, ચેતન, બ્રહ્મ, પરબ્રહ્મ, મહાવીર વગેરે એક જ આત્માના કંઈક શબ્દાર્થ વાચ્યભેદ નામો છે મહાવીર પ્રભુનું આલંબન લેઇ મહાવીરરૂપ થવું જોઈએ જ્યારથી સમકિત પ્રગટયું ત્યારથી આત્મ મહાવીરની ચઢતી કલા થાય છે શરીર આરોગ્ય, બ્રહ્મચર્ય પાલન વગેરેથી માનસિક આરોગ્ય દૃઢ રહે છે અને તેથી આત્મા પ્રથમ દ્રવ્ય મહાવીર બને છે અને પશ્ચાત્ ભાવમહાવીર બને છે દ્રવ્ય તે કારણ છે અને ભાવ તે કાર્ય છે દ્રવ્યથી ભાવની સિદ્ધિ થાય છે અસંખ્ય દ્રવ્ય યોગો છે અને અસંખ્ય ભાવયોગો છે તે પૂર્ણ શુદ્ધ મહાવીર થવામાં સાધન છે

ક્ષયોપશમભાવીય આત્મ મહાવીરને ક્ષાયિક મહાવીર થતાં કાચી બે ઘડી વાર લાગે છે આત્મા એ જ મહાવીર છે તેના

ક્ષયોપશમજ્ઞાને અને ક્ષાયોપશમિક ચારિત્રે પોતે પોતાનું દર્શન મિલન થયું છે હવે તો ક્ષાયિકભાવે આત્મ મહાવીર પોતે પોતાને મળે એ જ મિલન બાકી છે પરોક્ષમિલન પશ્ચાત્ પ્રત્યક્ષ મિલન થાય છે આત્મ મહાવીર પોતે પોતાના તીર્થનો પ્રકાશ કરે છે જે પિંડગત મહાવીરને દેખે છે તે બ્રહ્માંડગત મહાવીરને દેખે છે આત્મમહાવીરનું પરાક્રમ રૂપ સિંહ લંછન છે પશુબલ તે સિંહ છે, તેને જે વશમા રાખે છે તે મહાવીર છે અથવા બળપરાક્રમ શૌર્યરૂપ સિંહનાપર જે સ્વારી કરીને આત્મભાવે વિશ્વમા જીવે છે તે મહાવીર પ્રભુરૂપે પ્રકટ થાય છે અપેક્ષાએ આત્મબળ તે સિંહનું સૂચક છે સર્વપ્રકારની અનંત શક્તિ સમૂહ પિંડ તે સિંહ છે એવી શક્તિયો મેળવવાથી આત્મા મહાવીરદેવ બને છે આત્મા તે જ પરમાત્મા છે તે જ મહાવીર-છે સત્તાએ મહાવીર છે તેને વ્યક્ત મહાવીર કરવા માટે સદ્ગુરૂને સર્વ સ્વાર્પણ કરવું જોઇએ કેવલજ્ઞાન અને પૂર્ણાનન્દ પ્રકટાવવા માટે સદ્ગુરૂ મહાવીરમા નામરૂપનો મોહ ત્યજી અર્પાઇ જવું જોઈએ જડમા હું તું નો મોહ પ્રગટે છે તેને ટાળી દેવો જોઈએ સદ્ગુરૂ મહાવીરમા પૂર્ણ શ્રદ્ધા પ્રેમથી વર્તતા અને તેમની પરીક્ષાની કસોટીમા ટકતા તેમની કૃપાનો ભાગી શિષ્ય થાય છે સદ્ગુરૂ મહાવીરની પૂર્ણ કૃપામા જ આત્મ મહાવીરનો પ્રકટભાવ છે એવો નૈસર્ગિક ત્રિકાલાબાધિત સત્ય નિયમ છે તે પ્રમાણે વર્તવાથી સર્વપ્રકારના યોગોનું બલ પ્રકટે છે અને આત્મ મહાવીર ઉત્કૃષ્ટ અંતર્મુહૂર્તમા સર્વજ્ઞ પરમાત્મ મહાવીર બને છે ચોવીશમા તીર્થંકર મહાવીરદેવનો ચૈત્ર સુદિ ત્રયોદશીની મધ્યરાત્રીએ જન્મ થયો હતો ચૈત્ર સુદિ તેરસે જન્મ કલ્યાણ હોવાથી સર્વજ્ઞ પ્રભુ મહાવીરદેવનો જન્મોત્સવ થાય છે તે દિવસે વીર મહાવીર નામનો જપ અને પ્રભુ મહાવીરમા ઉપયોગ રાખુ છુ મહાવીરના જાપ સ્મરણ ધ્યાનથી અને પ્રભુ મહાવીરમા પૂર્ણ પ્રેમશ્રદ્ધા ધારવાથી ગૃહાવસ્થાના, ત્યાગાવસ્થાના, અને કેવલી

અવસ્થાના પ્રભુ મહાવીરના સ્વપ્નમા દર્શન થાય છે અને પ્રભુએ જ્યા જ્યા ઉપદેશ આપ્યો છે તે તે સ્થાનોમા પ્રભુ ઉપદેશ આપતા દેખાય છે અને પ્રભુનો ઉપદેશ સ્વપ્નમા સભળાય છે પ્રશ્નોત્તરના ખુલાસા થાય છે સમવસરણમા મહાવીર પ્રભુ બેઠેલા દેખાય છે અને તેથી આત્મ મહાવીરની વિશુદ્ધિ થાય છે એક વાર પ્રભુ મહાવીરદેવ પર પ્રેમના તાને લયલીન થવાથી આગળનો માર્ગ સહેજે ખુલ્લો થાય છે, પ્રભુ મહાવીરે સમ્યગદૃષ્ટિ થૈ ચારિત્રમા શુભરાગે તીર્થંકર નામ કર્મ બાધ્યું ત્યાથી દેવલોકમા ઉત્પન્ન થયા, ત્યાથી દક્ષિણ ભરતમા, ક્ષત્રિયકુડ નગરમા અવતર્યા ગૃહાવાસમા રહ્યા. સર્વ પ્રકારના જડવિષય ભોગોની સાથે બાહિ-ન્થી ભોગાવવી કર્મે ભોગી થયા અને અતરથી યોગી થૈ ત્રીશ વર્ષની ઉમરે દીક્ષા અગીકાર કરી બારવર્ષ અધિક ચારિત્ર ધારણા ધ્યાન સમાધિમા રહ્યા અને બેતાલીશમા વર્ષે કેવલજ્ઞાની પરમાત્મા બન્યા. બહોતર વર્ષ પૂર્ણ થતા દેહ છોડી પૂર્ણ મુક્ત સિદ્ધબુદ્ધ પરમાત્મા થયા જેવો તેમનો આત્મા, મહાવીર પરમાત્મા થયો તેમ સર્વેના આત્માઓ, ચોથા ગુણસ્થાનકથી આરભી અશે અશે મહાવીર પરબ્રહ્મ બને છે અને છેવટે પૂર્ણ મુક્ત શુદ્ધબુદ્ધ મહાવીર પરમાત્મા બને છે ગૃહસ્થાવાસના આદર્શને સુધારવામાટે ગૃહસ્થોએ ગૃહસ્થ મહાવીરનું આદર્શજીવન પોતાના આચરણમા મૂકવુ અને ત્યાગીઓએ ત્યાગી મહાવીર પ્રભુનુ જીવન વિચારી તેવુ જીવન કરી ત્યાગી આત્મારૂપ મહાવીર બનવુ મે આત્મારૂપ મહાવીરનું દેહરૂપ જગતમા ગૃહસ્થ મહાવીર તરીકે આધ્યાત્મ દૃષ્ટિની પરિકલ્પિત પરિભાષાએ ગૃહસ્થ મહાવીર પ્રભુ મહિમા ગાયો છે, કથ્યો છે અને લખ્યો છે તથા આત્માને ત્યાગી મહાવીર રૂપ માનીને દેહ વિશ્વના સર્વત્ર આત્મોપયોગ દૃષ્ટિએ વિહાર કરવી વિશ્વલોકોને ઉપદેશ આપી વિશ્વોદ્ધાર કરવાની ભાવના એ વિચના યો છે એમ આત્માઓને મહાવીર પ્રભુની ભાવનાએ ભાવી પ્રભુ આત્મ મહાવીર થવા પુરુષાર્થ કરૂ છુ અને આત્માનન્દે જીવુ છુ તથા દેહ દુખથી દૂર થાઉ છુ એમ ક્ષયોપશમ

ભાવે અશે અશે બને છે ષટ્ ચક્રોમા પ્રભુ મહાવીરનો જાપ તથા ધ્યાન કર્યા કરૂ છુ તેથી આત્મોપયોગરૂપ વા સમ્યગ દૃષ્ટિરૂપ કુડલિની જાગૃતિ થઇ છે કેવલ કુભક પ્રાણાયામ કરી મહાવીર નુ ચિતવન કરૂ છુ હઠયોગ, રાજયોગ, મત્રયોગ અને લયયોગ એ ચારે યોગથી શુદ્ધ બ્રહ્મ પરમાત્મ શુદ્ધાત્મ મહાવીર દેવરૂપે સ્વાત્મા બને છે બાહ્યદેહ ક્રિયાદિનો હઠયોગમા સમાવેશ થાય છે આત્મજ્ઞાન અને શુદ્ધ પ્રેમનો રાજયોગમા સમાવેશ થાય છે ૐ અર્હં મહાવીરના નામના જાપરૂપ મત્રનો, મત્રયોગમા સમાવેશ થાય છે અસખ્ય યોગોએ આત્મા તેજ શુદ્ધાત્મ મહાવીર રૂપે પ્રકટ થાય છે ક્ષયોપશમ સમકિતભાવે અને ક્ષયોપશમ ચારિત્ર પરિણતિએ આત્માનો પ્રકટભાવ તે આત્મમહાવીરનો પ્રકટભાવ છે અને એવા પ્રકટ આત્મપ્રભુઓના દર્શન થાય ત્યા ક્ષયોપશમ ભાવીય આત્મમહાવીર પ્રગટયા જાણી નયસાપેક્ષે ત્યા નમી જવુ અને તેઓમા અર્પાઇ જવુ તીર્થંકર મહાવીર દેવ પર જેને શ્રદ્ધા પ્રેમ પ્રગટયો છે તેમા હુ મન વાણી કાયાથી અર્પાઇ ગએલો છુ ચતુર્વિધજૈનસઘમાટે અર્પાઈ ગયો છુ આત્મમહાવીરને પ્રકટ કરવા પ્રથમ પૂર્ણ પ્રેમી બનો. સર્વવિશ્વને આત્મમહાવીરરૂપે દેખો. સર્વ બાબતમા વીર બનો. દુનિયામા મહાવીર બનો. તમે પોતે સત્તાએ વીર છો. મોહમાયારૂપ પનોતીને શુદ્ધાત્મ પ્રેમરૂપ પગની નીચે દાબી દો. રક્તવીર્યના અણુ અણુમા અને રોમે રોમે પ્રભુ મહાવીરના પ્રેમે રગાઈ જાઓ. પચ પરમેષ્ઠીરૂપ મહાવીરોને આત્મારૂપ મહાવીરમા એક ધ્યાને પરિણમાવો દુનિયામા ગૃહસ્થે અને ત્યાગીએ પ્રભુ મહાવીરના આદર્શ સ્હામી દૃષ્ટિ-ઉપયોગ રાખી આત્માને મહાવીર બનાવવા પુરૂષાર્થ કરવો. આત્મમહાવીરમા ઉપયોગ રાખીને બાહ્યના શુભકર્મો પ્રમાણે વર્તવુ અશુભમાથી શુભમા આવવા માટે તથા શુદ્ધાત્મ મહાવીરરૂપે થવા માટે વ્યવહારનય અને નિશ્ચયથી જૈનધર્મરૂપ

આત્મમહાવીરના સ્વરૂપને પામવુ એમ લેશમાત્ર આત્મમહાવીર ની દિશા દેખાડી છે તે તરફ ગમન કરશો

इन्येज ॐ अर्ह महावीर शान्ति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર — મુ૦ વિજાપુર

સવત ૧૯૭૮ ફા વ. ૧૨

મુ૦ દહેગામ તત્ર વિદ્યાપુરીય સુશ્રાવક દેશાઇ ડાહ્યાભાઈ નથુભાઈ યોગ્ય ધર્મલાભ

બાહ્ય જગત્મા શુભાશુભ ભાવ કલ્પ્યા વિના બાહ્ય જીવન ઉપયોગી વસ્તુઓના વ્યવહારને ફર્જની દૃષ્ટિએ આચરવો, એમ આત્મજ્ઞાની સમજી શકે છે અધ્યાત્મનયની દૃષ્ટિયોનુ મૂલ આત્મા છે આત્માનો આનદ ખરેખર આત્મોપયોગે પ્રગટે છે ગુરૂગમ પૂર્વક આત્મજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ કરનાર આત્મા, આ દુનિયાની સર્વ વસ્તુઓના ધર્મ્યસ્વાર્થ માટે અને પરમાર્થ માટે સારો ઉપયોગ કરવા સમર્થ થાય છે તે મન વાણી કાયાના યોગીનો અને ઔદયિક કષાયોનો પણ ધર્મ્ય શુભ ઉપયોગ કરી આગળ ને આગળશુદ્ધ પરમાત્મદશા વ્યક્ત કરવામા વહે છે તેની આજુબાજુ ના શુભાશુભ કર્મોદયોના સયોગોને તે આત્માની શુદ્ધિ તરફ વાપરે છે અજ્ઞાનીઓના દૃષ્ટિએ તે પડતો જ્યા દેખાય છે ત્યા તે અતરાત્મોપયોગે ચઢતો હોય છે એવી સમ્યક્દૃષ્ટિની પ્રાપ્તિ માટે આગમસાર, નયચક્ર જ્ઞાનસાર વગેરે દ્રવ્યાનુયોગી ગ્રન્થો અને આધ્યાત્મિક શાસ્ત્રોનો અભ્યાસ કરો બહુશ્રુત જ્ઞાની ગુરૂગમ પૂર્વક જ્ઞાનાભ્યાસ કરીને સમ્યગ્ દૃષ્ટિની પ્રાપ્તિ કરી શકાય છે પછીથી જે કઈ દેશ, સઘ, કોમ, ધર્માદિ માટે કરાય છે તથા વિચારાય છે તેના ગર્ભમા ભાવિ આત્માની પરમાત્મદશાનો

પ્રકટભાવ રહેલો હોય છે અને તે વર્તમાનમા નમે તેવી બાહ્ય ફરજો ની દશામા ક્ષણે ક્ષણે થાય છે સમ્યકૃદષ્ટિ આત્માની દ્રષ્ટિ સવળી થાય છે તેથી તેને બાહ્ય સાધનો, શાસ્ત્રો, વિષયો, સયોગો કે જે પહેલા અવળા આસ્રવહેતુરૂપે પરિણમતા હતા તે ને તે સયોગો વિષયો-પ્રકૃતિયો, ભોગ, મન વાણીકાયાની પ્રવૃત્તિયો, પછીથી આત્મશુદ્ધિ હેતુરૂપે-નિર્જરા હેતે પરિણમે છે પૂર્વે સસાર, બધન માટે થતો હતો તેજ સસાર પશ્ચાત્ બધનમાટે થતો નથી સર્વ દેવનો દેવ આત્મા છે તે શરીરમા રહેલ છે એના પર પ્રેમની લગની લાગતા તે આપોઆપ પ્રગટ થાય છે, તેજ પરમેશ્વરના દર્શન અને પ્રાપ્તિ છે જેણે પોતે પોતાને પ્રભુરૂપે અનુભવ્યો તેણે સર્વવિશ્વનાધર્મોને પામ્યા અને સર્વદેવોને પામ્યા એજ નિશ્ચય હૃદયમા ધારણ કરશો, એક વાર આત્મજ્ઞાન પામ્યા પછી દેહના ભોગોમા પણ યોગના પ્રાકટ્યનો અનુભવ આવે છે અને તેથી ગૃહસ્થ તીર્થંકરોના ભોગોમા યોગની દશાનો ખ્યાલ આવે છે અને પછી આત્મપરિણામ કે જે નિવૃત્તિરૂપ હોય છે તેનો સાધનદશામા અનુભવ થાય છે અને તેથી આત્મા પોતાના આત્માનદનો અનુભવી બને છે જેટલા રાગદ્વેષના પરિણામ છે તેટલા ત્યાગના પરિણામ અધ્યવસાય છે જે આત્મદશામા રાગ નથી તે દશામા ત્યાગ પણ નથી જ્યા સુધી રાગ પરિણામ છે ત્યા સુધી ત્યાગ પરિણામ છે રાગ નથી ત્યા ત્યાગ નથી. પછી શરીર મન વાણી કાયાનો ઔદયિકભાવ ફક્ત પરમાર્થ સર્વ લોકોના હિતાર્થે અને શેષકર્મ નિર્જરાર્થે પરિણમે છે આચારાગ સૂત્રમા કથ્યું છે કે —

जे आसवा ते परिसवा, जे परिसवा ते आसवा ।
तथा॥ यथा प्रकारा यावन्त ससारावेशहेतव ॥
ताव तस्तद्विपर्यासा-निर्वाणसुखहेतव ॥ १ ॥

આત્મજ્ઞાની એવા સમ્યક્ દૃષ્ટિ ગૃહસ્થ અગર ત્યાગીને જે આસ્રવો અર્થાત્ કર્મબધના હેતુઓ છે તેજ હેતુઓ ખરેખર કર્મની

નિર્જરાના હેતુભૂત પરિશ્રવો થાય છે અને અજ્ઞાનીઓને તે આસ્રવ રૂપે પરિણમે છે બાહ્ય આસ્રવ અને બાહ્ય સવર તે મોહહેતુ માન છે વસ્તુત સમ્યગ્દૃષ્ટિને મિથ્યા અજ્ઞાનદૃષ્ટિયોગે બાહ્ય મન વાણી કાયાદિ સાધનો છે તેજ સવર નિર્જરા અને મુક્તિ હેતુ ભૂત થાય છે આત્મજ્ઞાનીને જડ જગત્ તે સુખ દુ ખરૂપે પરિણમતુ નથી તેમ જ મનુષ્યાદિ પ્રાણધારીઓ પણ આસ્રવ હેતુરૂપે પરિણમતા નથી કારણ કે તે જડ જગત્ અને દેહીઓના સ ગથી વ્યવહારથી નિર્જરા કરે છે તથા પાચે ઇન્દ્રિયોના શુભાશુભ વિષયોના ભોગથી પણ ગૃહસ્થ તીર્થંકરોની પેઠે પૃથ્વીચદ્ર ગુણસાગરવત્ આસ્રવો ને પરિશ્રવોરૂપે પરિણમાવે છે એવી આત્મજ્ઞાનીની સમ્યક્ત્વ દૃષ્ટિ છે સમ્યગ્દૃષ્ટિથી સત્ય અને અસત્યનો વિવેક થાય છે અને તેથી ગૃહસ્થાવાસમા અગર ત્યાગાવસ્થામા સમ્યગ જ્ઞાનના બળે સર્વ પ્રકારની આવશ્યક ધર્મ્યકર્મ પ્રવૃત્તિ કરતા નિર્જરા થાય છે સમ્યગ્દૃષ્ટિને આત્મામા લક્ષ્ય રહે છે આત્મજ્ઞાન વિનાના મનુષ્યો મડદા જેવા છે અને જ્ઞાનીઓની પ્રવૃત્તિ તે જીવતી છે જ્ઞાનીઓ જાગતા છે અને અજ્ઞાનીઓ ઉંઘતા છે સમ્ય દૃષ્ટિને જેટલા બ ધના સ્થાનો છે તે અબ ધરૂપે પરિણમે છે સમ્યગ દૃષ્ટિને મિથ્યા દૃષ્ટિનો વિપર્યાસ થવાથી અર્થાત્ સમ્યગ્દૃષ્ટિ પ્રકટ વાથી તે આત્મોપયોગે જાગ્રત્ રહે છે આત્માના સ્વરૂપનો અનુભવ આવ્યા પછી પૂર્વની મિથ્યાદૃષ્ટિ ટળવાથી આખો સ સાર બદલાઈ જાય છે બાહ્યથી તો જ્ઞાનીની અને અજ્ઞા નીની વ્યવહારમા એક સરખી પ્રવૃત્તિ લાગે છે પણ અતરની જ્ઞાનાદિ વૃત્તિયોમા આકાશ પાતાળ જેટલો તફાવત હોય છે ઉપયોગી આત્માને દૃશ્યવિશ્વમા બ ધ નથી આત્મા જો અન્ય જડવસ્તુઓમા અસત્ સ્થાપના દૃષ્ટિએ બ્રહ્મ માની ધારીને કર્તવ્ય કરે છે તો તે ક્ષણે ક્ષણે આત્મારૂપ પરમેશ્વરને મળે છે જડવસ્તુઓ દ્વારા ભોગવાતા જડાનદથી જડવસ્તુઓના સબધમા આવવા કરતા આત્માના આનદ રસથી હર્ષાયમાન થઈ

સ્વાધિકાર કર્તવ્યથી જડજગતરૂપ પ્રકૃતિમાથે સબધી થતા કોઈ જાતનો બાહ્ય બધ હેતો નથી આત્માના આનદનો ભોગ તેજ અમરપણું છે અને જડાનદ રસની પરિણતિથી જીવવુ તેજ મરણ છે આત્માનદથી સર્વ દેહધારીઓની સાથે વર્તવુ અજ્ઞમનુષ્યો દેહધારીઓના શરીરદ્વારા આનદ લેવાની ભ્રાન્તિ ધારણ કરે છે સમ્યગ્દૃષ્ટિ એવા જ્ઞાનીઓ, કર્મોદયથી શાતા ભોગવે છે પુણ્ય કર્મોને વેદે છે, છતા તેમની દૃષ્ટિમા તો આત્માનદ પ્રાપ્ત કરવો એજ લક્ષ્ય છે સમ્યગ્દૃષ્ટિજ્ઞાનીઓને રાગદ્વેષ ઉદય ટળવાથી રાગદ્વેષની પરિણતિની ઉપશમતા, ક્ષયોપશમતા અને ક્ષાયિકતા થાય છે સમ્યગ્દૃષ્ટિયોને કષાયોનો ઉદય પણ ધર્માર્થ અને નિર્જરાર્થે પરિણમે છે હૃદયમા શુદ્ધ બુદ્ધિ છે અને હિંસાદિ આસ્રવના પરિણામ નથી એવા ગૃહસ્થ અને ત્યાગીઓને બાહ્યથી કલ્પાએલા એવા આસ્રવના હેતુઓ પણ નિર્જરાર્થે થાય છે અને તેથી સમ્યગ્દૃષ્ટિ એવા ગૃહસ્થ તથા ત્યાગીજૈનો સઘ, તીર્થ, ધર્મ અને કુટુબ, જ્ઞાતિ, દેશ, કોમ, રાજ્ય લક્ષ્મી આદિમા સ્વસ્વાધિકારે કર્તવ્ય કર્મોની ફરજો બજાવતા છતા નિર્લેપ રહે છે અને સમયે સમયે કર્મની નિર્જરા કરે છે અને મુક્તિ તરફ ક્ષણે ક્ષણે આગળ વધતા જાય છે પરિપૂર્ણ નિર્મલ કેવલજ્ઞાન અને પૂર્ણાનદની પ્રાપ્તિ તેજ મુક્તિ છે એવી મુક્તિ તે આત્મામા છે સમ્યગ્દૃષ્ટિયોની ગમે તેવી બાહ્યાતરાવસ્થામા રાત્રી દિવસે ક્ષણે ક્ષણે ઉત્ક્રાતિ છે પણ અપક્રાતિ નથી, કારણ કે તેની સવળી દૃષ્ટિ પ્રગટી છે સમ્યગ્દૃષ્ટિયો વ્યવહારમા વ્યવહાર દૃષ્ટિએ વર્તે છે અને અતરમા ઉપયોગભાવે વર્તે છે, સમ્યગ્દૃષ્ટિ ઉંઘતો હોય વા ગાડો થયો હોય તો પણ તે જાગ્રત્ છે અને તેમા તથા પાગલપણામા પણ તે કર્મની અનતગુણી નિર્જરા કરે છે અજ્ઞાનીઓના આશયમા અમૃત પણ વિષ જેવુ છે સમ્યગ્દૃષ્ટિયોને અવળુ પણ સવળુ પરિણમે છે તેથી ગૃહસ્થદશામા રહ્યા છતા અતરથી મિથ્યાદૃષ્ટિયો કરતા અનતગુણ ઉચ્ચ અને શુદ્ધ છે સમ્યગ્દૃષ્ટિ ગૃહસ્થ

કરતા સમ્યગ્દૃષ્ટિ ત્યાગી અનંતગુણુ ઉચ્ચ છે અને જૈનધર્મની દૃષ્ટિએ ત્યાગી ગુરૂ છે સર્વવિશ્વનો ત્યાગી ગુરૂ છે ગૃહસ્થોને સમ્યગ્દૃષ્ટિ બળે શાતાવેદનીય ભોગવતા અને અશાત વેદનીય ભોગવતા પૂર્વના બાંધેલા ઘણા કર્મ ખરે છે અને તેનો આત્મા બાહ્યથી અન્ય લોકોની દૃષ્ટિએ ગમે તેવો હલકો જણાતો છતા અંતરથી તે વિશ્વનો શહેનશાહ દેવ બને છે અંતરથી હિંસાના પરિણામ નથી અને બાહિરથી દેવગુરૂ ધર્મ સંઘાદિકની સેવાભક્તિ અર્થ પ્રવૃત્તિ કરતા સમ્યગ્દૃષ્ટિ એવા ગૃહસ્થોને તથા ત્યાગીઓને હિંસા થતા હિંસા નથી પણ ધર્મ છે દેવગુરૂ ધર્મની ખરી શ્રદ્ધાનું મૂલ કારણ સમ્યગ્દૃષ્ટિ છે ષડ્દ્રવ્યના ગુણ પર્યાયનું સ્વરૂપ જાણવાથી તથા તેની શ્રદ્ધા થવાથી તથા નવતત્ત્વનું સ્વરૂપ જાણવાથી સમ્યગ્દૃષ્ટિ પ્રગટે છે સમ્યકત્વ પ્રગટવાથી આત્મવિશ્વાસ પ્રગટે છે સમ્યકત્વ તેજ અપેક્ષાએ ચારિત્ર છે जं सम्मत्तं पासह तं मोणं पासह जं मोणं पासह तं सम्मतं पासह આચારાંગ સૂત્રમા સમ્યકત્વ તેજ મોન અર્થાત્ ચારિત્ર છે અને ચારિત્ર છે તેજ સમ્યકત્વ છે, એમ અપેક્ષાએ જાણુ एगं जाणइ से सव्वं जाणइ सव्वं जाणइ से एगं जाणइ જે ગુણુ પર્યાય યુક્ત આત્માને નયનિક્ષેપાથી જાણે છે તે ષડ્દ્રવ્યમય સર્વ જગતને જાણે છે અને દ્રવ્યગુણુ પર્યાયથી સર્વ જગતને જાણે છે તે આત્માને જાણે છે જેણે આત્મા જાણ્યો તેણે સર્વ જાણ્યુ આત્માને નયનિક્ષેપથી જાણતા અને અનુભવતા સર્વ વિશ્વ છે તે આત્માની શુદ્ધિમા ખરેખર સાધનતરીકે ગૃહસ્થ જ્ઞાનીઓને અને ત્યાગી જ્ઞાનીઓને અંતરમા પરિણમે છે ઉપાદાન સાધનરૂપ સદ્ભૂત ધર્મ અને વ્રતાદિક સાત્વિક અસદ્ભૂત સાધન ધર્મ આદિ સર્વે ધર્મોમા અહંમમત્વ વિના વર્તવાથી તથા અપેક્ષાએ ગ્રહણ અને ગ્રહણનો પણ ત્યાગ અને ત્યાગનું પણ ગ્રહણ અપેક્ષાએ કરીને સર્વ સાધન વ્યવહારમા વર્તવાથી આત્મા બાહિરાંતર ત્યાગી અને ઉક્ત બને છે તેમજ ઔપચારિક લૌકિક અસદ્ભૂત આજીવિ

કાદિ વ્યવહારમાં પણ તે તે દૃષ્ટિએ સ્વસ્વાધિકારે વર્તાય છે અને અ તરથી આત્મા ન્યારો વર્તે છે પાચ અજીવ દ્રવ્યના ગુણ પર્યાય તથા ઔદયિકભાવ પર્યાય તે સર્વનું માગી પરિભાષાએ પ્રકૃતિ–માયા એવુ નામ આપુ છુ અને તે આત્માની અપેક્ષાએ અસત્ છે અને આત્મા સ્વસ્વરૂપે સત્ છે અસત્ પ્રકૃતિની સાથે પોતાને સતરૂપે માનીને વર્તનાર તથા અસત્નો ઉપયોગ પણ તેમા અસત્પણુ માનીને કરનાર સમ્યગ્દૃષ્ટિ ગૃહસ્થ તથા ત્યાગી જૈન ખરેખર અજ્ઞાની લોકો કરતા દેશ સ ઘ રાજ્ય સમાજ કુટુબાદિની સેવા ફર્જ કરતા અન ત ગુણ વિશુદ્ધ નિર્લેપ વર્તે છે અને અજ્ઞાની લોકો કરતા સર્વ વિશ્વમા અન તગુણ ઉત્તમ અર્હત્ બની શકે છે એવી સમ્યગ્દૃષ્ટિ પામીને ગૃહસ્થ દશામા વર્તવુ તથા તેથી આજ ભવમા તથા બેત્રણ ભવમા આત્માની પૂર્ણ મુક્તિ થાય છે, ગુરૂની સ ગતિ સેવાભક્તિ અને તેમની પૂર્ણ કૃપાથી સમ્યગ્દૃષ્ટિની (સમ્યક્ત્વની) પ્રાપ્તિ થાય છે તેથી સાનારિક સર્વ કાર્યોમા જલપ કજની પેઠે આત્મા નિર્લેપ રહે છે આત્મા-માજ સમ્યગ્દૃષ્ટિ અને આત્માનદરૂપ શુદ્ધ ચારિત્ર છે તે ગુરૂના પુષ્ટ આલ બનથી પ્રગટે છે શાસ્ત્રો પણ ગુરૂ વિના એક દેશી છે આત્માના ગુણો છે તે શરીરના વર્તનમા સર્વથા ઉતરી શકે નહિ મનદ્વારા પણ એક અ શ માત્ર અનુભવાય માટે આત્માને આત્મામા અનુભવો

इत्येव ॐ अर्हं महावीरशाति ३

ॐ नम मखेश्वर पार्श्वनाथाय

મ ગલાચરણ દુહા.

શ્રી મ ખેશ્વર પાર્શ્વનાથ, આપો શાતિ ક્ષેમ;
આત્મોપદેશ કરતા થકા, જાગો અનુભવ પ્રેમ (૧)

આતમ ઉપાદેય છે, ત્યાગ કરી પરભાવ,
આતમ સ્વરૂપ વિચારણા, એહી જ ભવજલ નાવ. (૨)
દર્શન દર્શન સૌ કરે, દર્શન આતમરૂપ,
કરતા સિવ સુખ સપજે, પડે ન ભવજલ કૂપ (૩)
આતમ આતમ સૌ કરે, સમજે નહીં તસરૂપ,
પરભાવે માચ્યો રહે, તે પડતો ભવકૂપ (૪)
પુદ્ગલથી ન્યારો સદા, નિરાકાર સુખ ધામ,
કર્મસયોગે આતમા, ભવમા ભટકે આમ (૫)
કર્મસયોગે આતમા, પામે દુ ખ અપાર,
વિવિધવેષે ભટકતો, ચાર ગતિ સસાર (૬)

હવે આત્માને ઉપદેશ આપે છે પોતાના આત્માને ઉપદેશ આપવો એ ઉત્તમ વાત છે, કારણ કે પોતે સુધર્યા વિના બીજાને ઉપદેશ આપી શકતો નથી જે મહાત્માઓ વિશેષ ગુણવાન છે અને વૈરાગી છે તેમનો ઉપદેશ બીજાને વધારે અસર કરી શકે છે કામી સીના હાવ ભાવ જેમ નપુસક આગલ નકામા છે તેમ વૈરાગી જીવોનો ઉપદેશ, મોહી દષ્ટિ રાગી કદાગ્રહીની આગળ નકામો થાય છે શ્રી ઉપદેશ રત્નાકર ગ્રથમા શ્રીમુનિ સુંદર મહારાજ કહે છે કે

गाथा

रत्तोदुट्ठोमूढो, पुर्व्विं वुग्गाहिओ अ चत्तारि ।
उवएसस्स अणारिहा, अहवा सएहिं परिवुज्झंति ॥१॥
ज जस्स पिअ ततस्समुदर रुवगुणविप्पमुक्कंवि ।
मुत्तुण रयणाहार, हरेण सप्पो कओ कंठे ॥ २ ॥

(ભાવાર્થ) રક્ત, દુષ્ટ, મૂઢ અને કદાગ્રહી એ ચાર ઉપ દેશને અયોગ્ય છે અતિશયવત પુરૂપોથી કદાપિ તે બોધ પામી શકે છે, તે ઉપર ઉદાયી રાજાનો દષ્ટાત જાણવો જે માણસને જે વસ્તુ પ્રિય હોય છે તે વસ્તુ તે માણસને પ્રિય (વહાલી) લાગે છે, મહાદેવે રત્નનો હાર મૂકીને સર્પ ગળામા ઘાલ્યો,

તે દષ્ટાંત જાણી લેવુ ગુણગ્રાહીના નવ ઉપદેશને યોગ્ય કહેવાય છે પણ જે બાપના કુવામા બુડી મરવુ એ ન્યાયને અનુસરી ચાલે છે તે ઉપદેશને યોગ્ય નથી યોગ્ય પરીક્ષા કરવી ઘણી કઠીન છે તેથી જેમ બને તેમ દ્રવ્યક્ષેત્ર કાલભાવને અનુસરી સ્વપરહિતમા પ્રવૃત્તિ કરવી. પોતાનું હિત કરવા વિશેષે કરી પ્રયત્ન કરવો જોઇએ આત્મા અનત જ્ઞાનદર્શન અને ચારિત્રનો ભોક્તા છે આત્મા, નિરાકાર છે પણ કર્મસયોગે પુદ્ગલ લોલી ભૂત થયો છે અને તેથી સાકાર કહેવાય છે

આત્માઓ બે પ્રકારના છે ભવ્યાત્માઓ અને અભવી તેમા ભવિજીવો મુક્તિ પદ પામી શકવાને લાયક છે અને અભવીજીવો તો કદાપિ કાળે મુક્તિપદ પામી શક્યા નથી, અને પામશે નહી. ભવીજીવોમા પણ ભવાભવી જીવો તો નિગો દમાથી નીકળ્યા નથી, અને મુક્તિપદ પામવા લાયક નથી દૂર ભવીજીવોને ઘણા ભવ કરવા પડશે. આસન્નભવી થોડો કાળ સસારમા રખડશે. હવે આત્માને પૂછવુ કે તુ ભવિ છે કે અભવિ છુ ? જે માણસના મનમા હુ ભવી છુ કે અભવી છુ ? એમ વિચાર થાય તે ભવીજીવનુ લક્ષણ જાણવુ

આત્મા અનાદિકાલથી પુદ્ગલ દ્રવ્યની સગતિથી દુખી થાય છે એ પુદ્ગલ દ્રવ્ય જડ છે પુદ્ગલ દ્રવ્યની સગત કરનાર પણ જડ જેવો બની જાય છે એક પત્થરની શિલા ઉપર સૂર્યના કિરણ પડે છે ત્યારે તે પત્થરની શિલા ઉષ્ણ (ઉની) થાય છે અને જ્યારે રાત્રિનો વખત થાય છે ત્યારે શીત પુદ્ગલના સયોગથી ઠડી થઈ જાય છે તેમ આત્મા પણ પરસ્વભાવમા રમતા આકુળ વ્યાકુળ થઈને જડ બની જાય છે અને પરભાવમા રમે છે, અને પરસ્વભાવ છોડે છે ત્યારે શાત બની જાય છે આત્માને દુષ્ટ જનની સગતિ થવાથી પોતે પણ તેના જેવો બની જાય છે, અને વૈરાગીની સગતિ થવાથી વૈરાગી બની જાય છે જેવા

નિમિત્ત મળે છે, તેવો આત્મા પ્રાયશ બની જાય છે, માટે શુભ અને સત્ય નિમિત્તોનો સયોગ કરવા લક્ષ દેવુ એવો કોઇ દેખાતો નથી કે જે-અહર્નિશ આત્મસ્વભાવમા રમ્યા કરતો હશે. તો પણ શુદ્ધ નિમિત્તના સયોગી મુનિરાજ મહારાજ સ્વરૂપમા રમે છે વિકલ્પ અને સકલ્પનો ત્યાગ, પચવ્રત ધારી મુનિમહારાજથકી થઈ શકે છે જેમ બને તેમ ગુરૂ મહારાજ ઉપર શ્રદ્ધા રાખવી જે ગુરૂ મહારાજથકી બોધિ બીજની પ્રાપ્તિ થઈ હોય તેમને તન મન અર્પણ કરવુ, એવી જ્યારે દશા જાગશે ત્યારે સ્વહિત થઇ શકશે, પણ હરાયા ઢોરની પેઠે આડુ અવળુ જ્યા ત્યા ભટકવાથી, વિશેષ આત્મલાભ થઈ શકતો નથી, ફક્ત જેનાથકી આપણને ઉપકાર થાય તેમનાજ વચનો ઉપર વિશેષ પ્યાર ભક્તિ રાખવી જોઇએ.

જેમ કોઇ રોગી માણસ છે તેને રોગ થયો છે તેને ઘણા દાકતરો પાસે દવા કરાવી પણ રોગ મટયો નહિ પુણ્ય સયોગે કોઇ અનુભવીનો સયોગ થયો તેની દવાથી શરીર સારૂ થયું રોગ થવાનુ મુખ્ય શુ કારણ હતુ તે જાણ્યું અને રોગ મટયો ત્યારે બીજી વખત રોગ થયો તો તેમના થકીજ ટળશે એમ જાણી તેમની દવા કરી અને તેમનો ઉપકાર ભૂલ્યો નહિ સાધુ મહારાજે દુનિયામા ઘણા છે સર્વે નમો લોએ સવ્વ સાહૂણ એ પદમા આવી ગયા જે ગુરૂ મહારાજથી પૂર્ણ બોધિ બીજની પ્રાપ્તિ થઈ હોય તેમના કહ્યા પ્રમાણે ચાલવુ કારણકે તે જે કઇ કહેતા હશે તે આપણા હિતને માટે કહેતા હશે તેમને કઇ કોઇ પાસેથી લેવુ દેવુ નથી રોગી માણસ જેની દવા કરી તે વૈદથી ફેર થયા છતા બીજા વૈદો પાસે જાય ત્યારે વૈદો પોતપોતાની મતિ પ્રમાણે જુદી જુદી દવાઓ ખાવાનુ કહે, અને તે પ્રમાણે કરે તો સારૂ થવુ મુશ્કેલ છે, અને કદાપિ રોગ મટે નહિ ત્યારે જેની દવાથી પહેલા સારૂ થયું હતુ તેની પાસે જાય ત્યારે તેને પોતાની હકીકત કહે ત્યારે તે વૈદ વિચારે કે આ

માણુસ દવા કરવાને લાયક નથી કારણકે ગુણ અવગુણની બજાર ઉપકારની તેને પરીક્ષા નથી જો હુ દયા ધારી દવા આપુ તો એને જ્યા સુધી પૂર્ણ વિશ્વાસ મારા ઉપર થયો નથી ત્યા સુધી દવા તેને અસર કરી શકશે નહિ, કારણ કે તે વળી વચમા બીજાની પણ દવા કરાવે ત્યારે બીજા વૈદ્યો ભરમાવે કે તુ જેની દવા ખાય છે તેનાથી તુ નીરોગી થઇશ નહિ ત્યારે તે સશયમા પડે (सशयात्मा विनश्यति) તેથી તે રોગીના મનમા સશય રહે અને નિરોગી થઈ શકે નહિ તેમ આ સસારમા રહેલા ભવી જીવો કર્મથકી રોગી થયેલા છે અને વિવિધ જાતના દુખ ભોગવે છે, તેમા કોઈ જીવને પુણ્યસયોગે શુદ્ધ આત્મસ્વરૂપ સમજાવનાર ગુરૂ મહારાજનો સયોગ થયો તેમને તે રોગી જીવને રોગ થવાનુ મુખ્ય કારણ બતાવ્યું અનાદિકાળથી હે ભવિજીવ! તને કર્મરૂપ જડ વસ્તુના સયોગે રોગ થયો છે, અને તેથકી તુ ગૈબ્વ દુખ ભોગવે છે, અને ચાર ગતિ રૂપ સસારમા ચોરાશી લાખ જીવ યોનિમા વિવિધ વેષે નાચે છે, માટે તે કર્મનો નાશ કરવાના અમુક કારણો છે તત્ત્વની શ્રદ્ધા પહેલી તમો કરશો ત્યાર બાદ સર્વ સફળ થશે, એમ ગુરૂમહારાજનુ વચન સાભળી જીવ તત્ત્વ શ્રદ્ધા કરે ત્યાર બાદ ગુરૂમહારાજ ઉપદેશ કરે કે હે ભવ્ય જીવ!!! તુ રૂભાદુભ અસવ અસુત્ર છે તેનો ત્યાગ કર તે પ્રમાણે વાણી સાભળી તેનો ત્યાગ કરે એમ ગુરૂમહારાજના વચનો ઉપર પ્રતીતિ થવાથી પછી તે પ્રમાણે વર્તવુ એટલુજ બાકી રહે છે માટે ઠેર ઠેર ભટકવુ નહિ ગુરૂમહારાજ તો એકજ કરવા જેમ કોઇ સ્ત્રી એકજ પુરૂષને વરે છે તેમ ગુરૂમહારાજ તો ઉપકારી એક હોઈ શકે છે સાધુઓ તો અનેક હોઈ શકે છે માટે તેમની ખૂબ ભક્તિ કરવી તેમના વચનાનુસાર ચાલવુ તેમનો વિનય ધારણ કરવો તેવી આપણે શુદ્ધ ધર્મ પાળી શકીયે છીએ કારણ કે ગુરૂમહારાજ આપણી યોગ્યતા જોઈ આપણુ હિત થાય એમ ઉપદેશ આપે છે બોધિબીજની પ્રાપ્તિ કરાવનાર ગુરૂમહારાજનો

કોઇ રીતે ઉપકારનો બદલો વાળવા આપણે સમર્થ નથી કહ્યુ છે કે —

> समकित दायक गुरुतणो, पच्चुवयार न थाय,
> भवकोडाकोडि करे, करता कोटि उपाय ॥

श्लोक

> एकाक्षर प्रदातार, योगुरु नैव मन्यते
> श्वानयोनि शतगत्वा, चांडालेष्वपि जायते ॥

ભાવાર્થ —એક અક્ષરનુ પણ જ્ઞાન આપનારને જે ગુરૂ કરી માનતો નથી તે કુતરાની યોનિમા સો વાર ઉત્પન્ન થઇને ચાડાળના કુળમા ઉત્પન્ન થાય છે માટે ભવ્યજીવોએ બોધિ બીજના આપનાર ગુરૂમહારાજની અત્યંત ભક્તિ કરવી સસારમા અત્યંત પુણ્યના યોગે મનુષ્યજન્મ પ્રાપ્ત થયો છે તે પામી કોણ ગુમાવશે, હા અલબત્ત, પ્રમાદી જીવ ગુમાવી શકશે

વિચિત્ર કર્મની પ્રકૃતિયો છે તેમાથી કોઇ પણ ઉદયે આવે છે, ત્યારે આત્મા ગભરાઇ જાય છે, કોઈ વખત એ મન, રાજી થાય છે, કોઇ વખત રડ થાય છે, કોઈ વખત સુખી અને કોઈ વખત દુખી દેખાય છે, આઠ પ્રકારના કર્મના સબધથી જીવને સુખ દુખ વેદની ભોગવવી પડે છે અને અષ્ટકર્મના નાશથી આત્માનુ અનત સુખ પ્રગટે છે જડસુખની પાછળ અને પહેલા અનેક ઉપાધિ અને દુખ છે તુચ્છ ક્ષણિક સુખમા રાચવુ માચવુ એ અજ્ઞાન છે ગુરૂ જો આત્મજ્ઞાની અને આત્મસુખના અનુભવી મળે છે તો શિષ્યને આત્માના સુખની પ્રાપ્તિ કરાવી આપે છે અજ્ઞાન મોહ ટળવાથી આત્મસુખનો અનુભવ થાય છે કનકકાતા વ્યવહારમા જેટલો આત્મભોગ આપવામા આવે છે તેટલો જો આત્માના સુખની પ્રાપ્તિ માટે આપવામા આવે તો આત્મસુખનો અનુભવ થાય જડમોહના ત્યાગ વિના આત્માન્વસુખનો રાજા નથી વ્યાવહારિક વિદ્યાઓ વગેરેની પ્રાપ્તિ માટે જીવો પોતાના સ્વાર્થે વ્યાવહારિક વિદ્યાગુરૂઓને સેવે છે તેના કરતા અનતગુણુરાગે

જે આત્મજ્ઞાની ગુરૂઓનો વિનય કરાવતો આત્મજ્ઞાનની પ્રાપ્તિથી આત્મસુખ સ્વયં આત્મા પામે એ સત્ય નિશ્ચય છે એવા માર્ગમાં જગતના લોકો વળો.

મહાવીર સ્વામીનું સ્તવન.

શીરૂઆરે ગુણ તુમતણા (એ રાગ)

ચરમ જીનેશ્વર વીનતિ, સાસન નાયક સ્વામીરે,
કરજોડી ઉભો રહું, ચરણકમલ શિરનામીરે (ચરમ) ૧
અનંતજ્ઞાન ગુણે કરી, સકલપદારથ જ્ઞાતારે,
રાગદ્વેષ દૂરે કર્યા, ભવ્યજીવ જગ ત્રાતારે. (ચરમ) ૨
ચોસઠ ઇન્દ્ર પૂજીત પ્રભુ, જગમ ધ્વજ જગ ભ્રાતારે,
વાણી ગુણ પાત્રીસથી, દેશના દ્યો સુખદાતારે. (ચરમ) ૩
દોષ અઢાર રહિત પ્રભુ, હું અવગુણથી ખૂબ ભરિયોરે,
સંસાર સમુદ્રમાં હું પડયો, સંસાર સમુદ્ર તે
તરિયોરે. (ચરમ) ૪
પરમાતમ પદ તે લહ્યું, પ્રભુ તેહતણો હું રાગીરે
તુજમુજ અંતર અતિઘણું, કહો જાય કેણીપરે ભાગીરે (ચરમ) ૫
કર્માષ્ટક દૂરે ગયા, પ્રભુ તુજથકી ભય પામીરે,
અહો કર્મ પંજમાં હું પડયો, ચાર ગતિ ભયગામીરે. (ચરમ) ૬
તમે મોહ રિપુ સંગ્રામમાં, વર્યા શિવરમણી વરમાલારે.,
પ્રભુ તેહ થકી હું હારીયો, હું દીન તમેછો દયાલારે. (ચરમ) ૭
તુજ આગમ દર્પણ જોવતા, મુજ આતમ રૂપ દેખાયરે,
તારક વારક ચઉગતિ, તુજ આગમ મોક્ષ ઉપાયરે (ચરમ) ૮
તુજ ગુણ નિર્મલ જલથકી, મુજ પાપ પંક દૂર થાયરે,
તુજ ધ્યાને મુજ આતમા, પરમાતમ પદને પાયરે (ચરમ) ૯
વિનતિ તેહીજ ઉન્નતિ, આતમ ગુણની દાખીરે,
બુદ્ધિસાગર સુખ અનુભવે, ધ્યાનામૃત રસ ચાખીરે (ચરમ) ૧૦

જૈન સંઘની ચડતીના ઉપાયો

ગઝલ

જૈન સંઘની ચડતી કરવા, જે જે સત્ય ઉપાયોજી
તે તે સર્વે સેવો જૈનો, જૈન ગણો ન પરાયો,
સમજી વર્તોજી સેવાથી દિલ શુદ્ધિ, ભવીજન કરતોજી (સમજી) ૧
જ્યાં ત્યાં જૈનને દેખી નમીએ, વેર ભેદને શમીએજી,
મન ઇન્દ્રિયો વેગે દમીએ, અપરાધીને ખમીયે. (સમજી) ૨
ખર્ચ નકામા કરીએ ન ક્યારે, જૂઠી કીર્તિ તજીએજી,
બાલલગ્નને વૃદ્ધ લગ્નથી, વેગળા રહી જિન ભજીએ. (સમજી) ૩
દુઃખી નિર્ધન જૈનની વ્હારે, ચઢવું સ્વાર્પણ ભાવેજી,
પ્રતિબદલા વણ નિષ્કામી થઇ, કર્મ કરો હિત દાવે (સમજી) ૪
જંગમ સ્થાવર તીર્થની સેવા, રક્ષણ માટે મરીયેજી,
પ્રમાણીક જીવનથી જીવવા, સર્વ ઉપાયો કરીયે (સમજી) ૫
દેવગુરૂને ધર્મની શ્રદ્ધા, જૈન ધર્મ આરાધોજી,
કોટી કોટી યત્ન કરીને, સંઘોન્નતિને સાધો (સમજી) ૬
વાતો કરતાં કાઇ વળે નહીં, કાર્ય કરો અધિકારેજી,
જૈનો સાચા ક્યારે ન હારે, આપ તરે પરતારે (સમજી) ૭
સંઘની સેવા તે નિજ સેવા, તીર્થંકર પદ સાધેજી,
સાત ક્ષેત્રના જીર્ણોદ્ધારે, આત્મોન્નતિ ઝટ વાધે (સમજી) ૮
સંઘોદય કરવાને માટે, સ્વાર્પણ સર્વે કરીયેજી,
જૈન ધર્મનું શિક્ષણ લેવા, સર્વપ્રમાદો હરીયે. (સમજી) ૯
સંઘોદયમાં સ્વાર્થો હોમો, પાછું વાળીને ન પેખોજી
દુર્ગુણ ટાળો સદ્ગુણ ધારો, દોષની દ્રષ્ટિ ઉવેખો. (સમજી) ૧૦
હાથો હાથ મીલાવી સંપી, એકાત્મા થઇ જાવોજી,
ખાવો પીવો સંગાથે સૌ, ભેદ ન મનમાં લાવો. (સમજી) ૧૧
દેશકાલ અનુસારે લક્ષ્મી, ખર્ચો જૈનોમાટેજી,
જૈનો માટે જીવો ઠરી, ચડતી છે શિરસાટે (સમજી) ૧૨

મત ક્રિયાદિક ઝઘડા ટંટા, ત્યજીએ મોહને મારીજી,
નિજ આતમ સરખા સૌ આતમ, દેખો સત્ય વિચારી (સમજી) ૧૩
જૂઠ ન વદવું પ્રાણ જતા પણ, કરી પ્રતિજ્ઞા પાળોજી,
મોહ અહંતા મમતા ત્યાગી, પડતીના બી બાળો (સમજી) ૧૪
જૈનશાસ્ત્રને સદ્ગુરૂ શરણે, રહીને આગળ ચાલોજી,
બુદ્ધિસાગર સત્ય ઉપદેશે, બોલ્યા તેવુ પાળો (સમજી) ૧૫

ૐ શાન્તિ

(ઉદય માસિકમા આની એક નકલ આપી છે)

સ્વાધ્યાય

શુદ્ધ દ્રવ્યાર્થિક નયથી કોઈની ચડતી પડતી નથી

નતો દેખીએરે પ્રગટ પુદ્ગલ જાન તમાસા એ રાગ.

દ્રવ્યાર્થિક મતેરે ચડતી પડતી નહીં કોની
આત્મ અરૂપી કર્મે રૂપી, ચડતી પડતી જીવોની દ્રવ્યાર્થિક ૧
આતમકર્મ એ બેનો સબંધ, અનાદિથી કથાયરે,
આણમા રજ સુવર્ણની પેઠે, અનેકાંત ગ્રહવાય. દ્રવ્યાર્થિક ૨
કાલ સ્વભાવને નિયતિ કર્મ, ઉદ્યમપંચમ જાણરે,
પંચ હેતુથી કાર્યોત્પત્તિ, સ્યાદ્વાદે સુપ્રમાણ દ્રવ્યાર્થિક ૩
જ્ઞાનાવરણને દર્શનાવરણને, વેદની મોહનીચારરે,
આયુષ્યનામને ગોત્રાંતરાયનો, છે અતિ ઘણોવિસ્તાર. દ્રવ્યાર્થિક ૪
અષ્ટકર્મનું ક્ષય રૂપ કાર્ય તે, પંચ હેતુથી થાયરે,
આતમ સત્તા પ્રગટે પૂરી, મુક્તિપુરી સુખ પાય. દ્રવ્યાર્થિક ૫
હું સુખી હું દુખી ભોગી, રોગી શોકી ધનવંતરે,
હું રાજા પ્રજા નરનારી, કર્મતણો છે તંત. દ્રવ્યાર્થિક ૬
કોઈક જમતા કેઇક ભૂખ્યા, રમત ભમત બહુરીતરે,
પચેંદ્રિ સુખ ભોગવે કેઈક, કર્મે હર્ષને ભીતિ. દ્રવ્યાર્થિક ૭
પુણ્યોદયથી શાતા સુખ છે, પાપોદયથી દુખરે,
નાટકીયા પેઠે ભવ નાટક, મિથ્યાજડનું સુખ દ્રવ્યાર્થિક ૮

વિશુદ્ધ દ્રવ્યાર્થિકનયદૃષ્ટે, સર્વ દ્રવ્ય સ્વતંત્રરે,
પર્યાયાર્થિક શુદ્ધનયે પણ, કોઈ નહીં પરતંત્ર દ્રવ્યાર્થિક ૯
અશુદ્ધ નયે પર્યાયાર્થિકથી, જડ ચેતન સબધરે,
શુભ અશુભ એ અશુદ્ધમાહી, બંનો ન તેમા બંધ. દ્રવ્યાર્થિક ૧૦
પરમદ્રવ્યાર્થિકનયદૃષ્ટે, આતમ સત્તા ધ્યાનરે,
ધન્તા પર્યાયોની શુદ્ધિ, થતા સ્વયં ભગવાન્ દ્રવ્યાર્થિક ૧૧
આતમ સત્તા ચોખી તેનો, વર્તે જે ઉપયોગરે,
શુદ્ધોપયોગ જ તે દિલ જાણો, પ્રગટે આનંદ ભોગ. દ્રવ્યાર્થિક ૧૨
ચડતી પડતી છે કર્મથકી જગ, તેમા દૃષ્ટિ ન દેવીરે,
અશુદ્ધનો ઉપયોગ ન દેવો, મુક્તિ કુચી છે એવી દ્રવ્યાર્થિક ૧૩
અશુદ્ધપરિણતિ પર્યાયોમા, આતમભાવ ન ધરવોરે,
આતમસત્તા ક્ષણ ક્ષણ ધ્યાયી, અનુભવ સાચો વરવો. દ્રવ્યાર્થિક ૧૪
સંવત્ ઓગણિશ તેપનસાલે, વિજાપુર આવેલેરે,
ચડતી પડતીપણ આતમસત્તા, જાણી બુદ્ધિ બોલે. દ્રવ્યાર્થિક ૧૫
પ્રેમી દેશાઈ ડાહ્યાભાઇ, નથ્થુભાઇ હેતેરે,
ચડતીપડતી પણ આતમ સત્તા, ગાઇ ગુણ સંકેતે દ્રવ્યાર્થિક ૧૬

સિદ્ધાચલ સ્તવનમ્

આદિતે અરિહંત અમઘર આવોરે. એ રાગ

સિદ્ધાચલ ગિરિરાજ વંદો ભાવેરે,
ભવોભવના પાતિક જાય, શિવસુખ પાવેરે.
શાશ્વત ગિરિ એ ગ્રાય અનન્ત સમારેરે,
પંચમ આરે ભવિ પ્રાણીને ઝટતારેરે. સિદ્ધાચલ ૧
પૂર્વ નવાણું વાર પ્રથમ જીણંદરે,
સમવસર્યા હિતકાર ભવ દુઃખ અંતરે સિદ્ધાચલ ૨
પંચકોડ મુનિ સાથ પુંડરિક આવેરે,
પુંડ ગિરિ નામ પ્રસિદ્ધ ભવિજન ધ્યાવેરે,
આદિનાથ ભગવંત ગિરિવર ઠાયારે,
માતા મરૂ દેવાનંદ પુણ્યે પાયારે. સિદ્ધાચલ ૩

નાભિરાયા કુળ દિનમણિ ગુણ દરિયારે,
ભવિ પ્રાણિ થોકાથોકને ઉદ્ધરિયારે,
પાપ અનતા મે કર્યાં નહિ ખામીરે,
ભવ ભ્રમણ કર્યા મે અનત સુણ મુજ
સ્વામીરે   સિદ્ધાચલ ૪

તારણ હારો તુ મળ્યો ભવપારરે,
તારૂ બિરૂદ જો સાચુ તો મુજતારરે,
સુખસાગર ગુરૂરાય પ્રણમી પાયરે,
બુદ્ધિસાગર સુખપાય પ્રભુ ગુણ ગાયરે   સિદ્ધાચલ ૫

(વચનામૃત)

દર્શન દર્શન સૌ કરે, દર્શન આતમરૂપ,
કન્તા શિવસુખ સપજે, પડે ન ભવજલ કૂપ   (૧)
પ્રભુ દર્શનથી સપજે, દર્શન શિવસુખ સગ,
દર્શન તે હિજ રૂજહણો, તે દર્શન મુજરગ.   (૨)
આતમ ધ્યાન ક તા થકા, શિવસુખ સહેજે થાય,
કર્મ કલક અનાદિનુ, આત થઇ દૂર જાય   ॥ ૧ ॥

आध्यात्मिक प्रस्ताव

વિવેક ભાનુ પ્રગટતા, ભાગે તિમિર ઘન ઘોર,
બુદ્ધિ ધનસુખ સપજે, વિવેક વિના સ્યું ઓર,   ॥ ૧ ॥
વિવેક વિના સવિ વસ્તુકી, વહેચણ ઠીક ન થાય,
વસ્તુ વિવેકે વહેચતા, વસ્તુ યથાર્થ જણાય   ॥ ૨ ॥
જનવિવેકી પ્રસગથી, પામે જન ગુણ અશ,
સદસદ્ વસ્તુ વિચારતા, મોહતણો છે ધ્વશ   ॥ ૩ ॥
જે જે ભાવે મન થતુ, આતમ તદ્રૂપ થાય,
ઈચ્છા જેવુ ચિત્તમા, નિશ્ચય તે થૈ જાય   ॥ ૪ ॥
ઉપશમભાવે પરિણમે, આતમ તદ્રૂપ થાય,

ક્ષયોપશમભાવે તવા, આતમ ઝટ પ્રગુમાય ॥ ૫ ॥
ઉદયિક જે જે ઇચ્છશો, તે મળશે નિર્ધાર,
શુભભાવે શુભ થાય છે, મન જેવો સંસાર ॥ ૬ ॥
અંતર મનના ભાવથી, સર્વ કર્મ ખેંચાય,
આતમમાં મન પરિણમે, કર્મ નહી બંધાય. ॥ ૭ ॥
મનની જીતાજીત છે, મનની હારાહાર,
મનવણ ન્યારો આતમા, મુક્ત પ્રભુ નિર્ધાર ॥ ૮ ॥
શુભ અશુભ ભાવથી, મનડું છે સંસાર
શુભ અશુભ જ્યાં છે નહી, ત્યાં મુક્તિ નિર્ધાર ॥ ૯ ॥
શુભાશુભ સહુ કલ્પના, તેમાં રાગ ન ત્યાગ,
બુદ્ધિસાગર આતમા, પરમ બ્રહ્મવડ ભાગ ॥ ૧૦ ॥

आत्मस्वाध्याय

સઝાય

નમો નમો અરિહંતને, સિદ્ધ ભજો ચિત્ત ધ્યાઈ,
આચારજ ઉવઝાય ને, સાધુ સકળ સુખદાઇ ॥ ૧ ॥
આતમ ત્રણ પ્રકાર છે, બાહિર અંતર તેમ,
પરમ ભેદ ત્રીજો ગ્રહી, અક્ષય સુખ લહો એમ ॥ ૨ ॥

નિંદી વેરણ હુઈ રહી એ રાગ

બહિરાતમ પહેલો કહ્યો, તેનું લક્ષણ હો કહ્યું શાસ્ત્રમઝારકે, પુદ્ગલ
મમતા ચિત્ત ગ્રહી, માને તેને હો આતમરૂપ સારકે,
જીનવાણી ચિત્ત ધારીએ ॥ ૧ ॥
સ્ત્રીધનભાઈ ભગિનીને, પુત્ર પુત્રી હો કુટુંબ પરિવારકે,
તેહને સંગે રાચીયો, મોહે ઘેર્યો હો લહે દુઃખ અપારકે
જીનવાણી ॥ ૨ ॥
શરીર આતમરૂપ માનતો, ભિન્ન સમજે હો નહિ તેહ અજાણકે,
બહિરાતમ પહેનો કહ્યો, ભેદ આતમનો છંડો સુજાણકે
જીનવાણી ॥ ૩ ॥

અષ્ટકર્મ સંગતિ થકી, પામે આતમહો નાના અવતારકે,
ચાર ગતિમા સંચરે, મહારૌરવ હો દુ ખનો નહિ પારકે
જીનવાણી ॥ ૪ ॥

આતમ કર્મ સંબંધ છે, અનાદિથી હો રજ કનક દષ્ટાંતકે,
અનાદિ અંતભવી આશ્રયી, અભવ્ય ને હો કહુ
સુણો। થઇ શાંતકે જીનવાણી ॥ ૫ ॥

અનાદિ અનંત અભવીતણો, નિત્યા નિત્ય હો વળી
કર્મ સબંધકે,
અભવી ભવી કર્મથી સુણી, કિમ બાંધેહો બંધને થઇ
અંધકે જીનવાણી ॥ ૬ ॥

રૂપી શરીરને આશ્રયી, રહ્યો આતમ હો અરૂપી મહંતકે,
અંતર આતમ એહવો, ભેદ બીજો હો કરે કર્મનો અંતકે
જીનવાણી ॥ ૭ ॥

કર્મ સંગ દૂરે કરી, પામ્યા કેવળહો જ્ઞાન ગુણ અનંતકે,
ત્રણ ભુવનના ભાવને, જાણે સમયમા હો ચિદાનંદ-
ભગવતકે જીનવાણી ॥ ૮ ॥

દ્રવ્ય ગુણપર્યાયના, જ્ઞાતા જ્ઞાની હો પરમાતમ જેહકે,
ભેદ ત્રીજો આતમતણો, ધ્યાવો હૃદયમાહો ધરો
તેહશુ નેહકે જીનવાણી ॥ ૯ ॥

ઇયળ ભમરી સંગથી, ભમરી રૂપ હોથાવે જેમ એહકે,
પરમાતમ પદ ધ્યાવતા, બુદ્ધિસાગરહો લહે શિવસુખ
ગેહકે જીનવાણી ॥ ૧૦ ॥

અભિનંદન જીન સ્તવન

અભિનંદન જીન વંદીએ, સમતા રસભંડારરે,
દોષ અઢારે ક્ષય કર્યા, ઉપંચા ગુણ સુખકારરે
અભિનંદન જીનવંદીએ ॥ ૧ ॥

સુરઘટ સુરતરૂ ઉપમા, પ્રભુને કહો કેમ છાજેરે,

આત્મિક સુખની આગળે, ચિંતામણિ પણ લાજેરે
અભિનંદન ॥ ૨ ॥

લોકાલોકપ્રકાશકા, મહિમા અપર પારરે,
તારકવારક ચઉગતિ, સત્ય સ્વરૂપ આધારરે
અભિનંદન ॥ ૩ ॥

શુદ્ધ બુદ્ધ અવિનાશી તુ, અવિચળ નયનાનંદરે,
પામી સુરતરૂ પુણ્યથી, સેવે બાઉલ કોણ મંદરે.
અભિનંદન ॥ ૪ ॥

અનુપમ પ્રભુગુણુ ધ્યાનથી, નિશદિન મનમા રાચુંરે
બુદ્ધિસાગર જીનધ્યાવતા, લાગ્યુ સ્વરૂપ શુદ્ધ સાચુંરે
અભિનંદન ॥ ૫ ॥

सामायिक स्वरुप

સામાયિકના નિમિત્તભેદે અનેક ભેદ છે સમભાવમા પરિણમવુ સામાયિક છે આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપની પ્રાપ્તિ માટે જે વ્યવહાર સાધન છે તે વ્યવહાર સાધન સામાયિક છે શાસ્ત્રોમા આઠ પ્રકારનું સામાયિક દર્શાવ્યું છે

सामाइय समइय, सम्मवाओ समास सखेवो,
अणवज्जच परिण्णा, पचक्खाण य तेअट्ठा ॥ १ ॥

૧ સમભાવ સામાયિક—સર્વ જીવ અને અજીવ ઉપર સમભાવ પરિણતિએ વર્તવુ, સમભાવ સામાયિક છે, શત્રુ અને મિત્ર બન્ને એક સરખા આત્મરૂપે ભાસે, શત્રુ ઉપર દ્વેષ ન થાય અને મિત્ર ઉપર રાગ ન થાય જેમ દમદંત રાજાએ ચારિત્ર દીક્ષા અગીકાર કરી અને વનમા કાઉસગ્ગમા રહ્યા. પાંડવોએ તેમને દેખી સ્તુતિ કરી અને કૌરવોએ તેમના ઉપર ઈંટો ફેંકી તો પણ તેમણે બન્ને ઉપર સમભાવ રાખ્યો બન્નેને આત્મ સ્વરૂપે દેખ્યા. ઉત્કૃષ્ટ સમભાવ સામાયિકથી એક ક્ષણમા કેવલ જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય છે સમભાવ સામાયિક દરેક કર્તવ્ય કરતા રાખવા પ્રયત્ન કરવો આ મર્મજાણીને સમભાવ સામાયિક પ્રાપ્ત

થાય છે તે જડને જડરૂપે દેખે છે ને આત્માને આત્મરૂપે દેખે છે તે જડ અને ચેતનમા રાગદ્વેષની પરિણુતિથી પરિણુમતો નથી આવા ઉચ્ચ સામાયિકને ક્ષણે ક્ષણે સાધવા આત્મ ઉપયોગ ધારણુ કરવો જોઇએ

૨ સમયિક સામાયિક—સર્વ જીવો ઉપર દ્રવ્ય દયાને ભાવદયા ધારણુ કરવી શત્રુઓ ઉપર હિસાબુદ્ધિ ન રાખવી અને કોઇની હિસા ન કરવી તે સમયિક સામાયિક છે મેતાર્ય મુનિએ ચારિત્ર અગીકાર કર્યું અને રાજગ્રહી નગરીમા સોનીને ઘેર વહોરવા ગયા સોનીએ સુવર્ણુના ૧૦૮ ચવ નીચે મૂકયા હતા સોની મુનિને વહોરાવા ગયો ક્રોચપક્ષી એવામા ત્યા આવ્યુ અને તેણે દાણાની ભ્રાતિથી ૧૦૮ ચવ ગળી ગયું અને ભીતપર બેઠો સોનીએ ચવ ન દેખવાથી મુનિના ઉપર સશય આણ્યો વાધરે વીટીને મુનિને ખૂબ માર્યા, પણુ મુનિએ સોનીનું ભૂરૂ ચિતવ્યું નહિ તેમ તેનાપર ક્રોધ કર્યો નહિ હિસાની બુદ્ધિ ધારણુ ન કરી તડકામા મુનિ શાત ચિત્તે આત્માને ભાવવા લાગ્યા, પણુ સોની ઉપર ક્રોધ ન કર્યો અને મરીને સદ્‌ગતિ પામ્યા, એમ શત્રુઓની ઉપાધિના પ્રસગે સામાયિક સ્વભાવે પરિણુમવુ જોઇએ

૩ સમવાદ સામાયિક—સત્ય વચન બોલવુ અને અસત્યને પ્રાણુ જતા ન બોલવુ, વસ્તુનું સત્ય સ્વરૂપ પ્રરૂપવુ તે સામાયિક જે તુરમણિ નગરીમા કુભરાજા રાજ્ય કરતો હતો તેનો દત્ત પુરોહિત હતો તેણે કાલિકાચાર્યને પશુ હિસાવાળા યજ્ઞનું ફળ પુછ્યુ કાલિકાચાર્યે કહ્યુ કે પશુયજ્ઞ કરવાથકી નરકની પ્રાપ્તિ થાય છે યજ્ઞમા પશુ હોમવાથી પરમેશ્વર પ્રસન્ન થતા નથી તેમજ કોઇ દેવો પણુ પ્રસન્ન થતા નથી તે રાજાના કોપથી ભય પામ્યા નહિ ને સત્ય બોલ્યા અને સત્ય ધર્મનો પ્રકાશ કર્યો તેથી તે દેવલોકમા ગયા. ક્રોધ, માન, લોભ, માયા, સ્વાર્થ તથા કામથી અસત્ય ન બોલવુ ભયથી અસત્ય ન બોલવુ સત્તાના લોભથી

અસત્ય ન બોલવું પક્ષપાતથી અસત્ય ન બોલવું રાત્રી તથા દિવસે ખાતા પીતા, હરતા, કામકાજ કરતા આવુ સત્ય બોલવારૂપ સામાયિક પ્રાપ્ત કરવા ઉપયોગ રાખવો અને તે પ્રમાણે વર્તવુ

૪ સમાસ સામાયિક—અલ્પ અક્ષરમા ઘણું તત્વ સમજવું અલ્પ બોધમાથી ઘણો સાર લેવો અને તે પ્રમાણે વર્તવુ તે સમાસ સામાયિક છે ચિલાતિ પુત્રે વનમા મુનિને પુછ્યું કે મને ધર્મનો સાર કહો ચિલાતિપુત્રના એક હાથમા સુસીમાનું મૃત મસ્તક હતુ, અને એક હાથમ તલવાર હતી મુનિએ તેને કહ્યુ કે ઉપશમ, સવર અને વિવેક એજ ધર્મનો સાર છે ચિલાતિ પુત્રે વિચાર કર્યો કે ક્રોધ, માન, માયા, લોભને અને કામને ઉપશમાવવો તે ઉપશમ છે જડનો મોહ ત્યાગ કરીને આત્મમોક્ષ પ્રાપ્ત કરવો તેજ સત્ય વિવેક છે, અને એ સર્વ પ્રકારના મોહના વિચારને પ્રગટ થતા વારવો તેજ સવર છે મારામા ઉપશમ નથી, સવર નથી ને વિવેક પણ નથી તેથી તે વિવેકને પામ્યો અને આત્માની શુદ્ધતા કરવા સવર ભાવ વારણ કરવા લાગ્યો અલ્પ કાળમા તે કર્મને ક્ષય કરવા લાગ્યો તે આત્માની શુદ્ધિ કરી સદ્ગતિને પામ્યો, તે પ્રમાણે અલ્પ ઉપદેશમાથી ઘણો સાર ખેચવો ને તે પ્રમાણે વર્તવુ તથા આત્મ સ્વરૂપે પરિણમવુ તે સમાસ સામાયિક ગમે તે વખતે થઈ શકે છે આત્માના સન્મુખ મન કરવાથી સમાસ સામાયિક અતરમા થાય છે આવુ સામાયિક પ્રાપ્ત કરવા અહર્નિશ પ્રયત્ન કરવો, અને સાધુ સતની સગતિ કરવી પુરૂષો અને સ્ત્રીઓ, સમાસ સામાયિક પ્રાપ્ત કરવાને એક સરખા હકદાર છે, જ્યારે જ્યાર ક્રોધ ઉત્પન્ન થાય ત્યારે તે તે ઉપશમાવવો, કપટને વારવુ લોભના વિચારોને વારવા, પાપના વિચારોને આચારોથી પાછા હઠવુ કોઈનુ ખરૂ કરવાનો વિચાર થાય તો તે વિચાર ઉપશમાવવો મૈથુન કામના આવેશને વારવો કામ થકી થતી દુર્બુદ્ધિ તથા દુષ્ટ પ્રવૃત્તિને વારવી આત્મા અને જડવસ્તુનો વિવક કરવો સત્ય ધર્મને અસત્યધર્મને અસત્યધર્મનો

જૈનશાસ્ત્રાધારે વિવેક કરવો વિવેકના વિચારો અને વિવેકના આચારોથી પ્રવર્તવુ મન, ઇન્દ્રિય અને દેહને પાપ માર્ગમા જતી વારવી મનમા ઉત્પન્ન થતી ખરાબ ઇચ્છાઓને વારવી. ખાતાપીતા, હરતા ફરતા, કામકાજ કરતા મનવાણી ને કાયાને નિયમમા રાખવી અને મોહના વશમા થવા ન દેવી. એવી રીતે વર્તતા ઉપયોગ રાખતા સમાસ સામાયિકની ઉત્તરોત્તર શુદ્ધ પ્રાપ્તિ થાય છે (૫) પાચમુ સંક્ષેપમા સામાયિકનું સ્વરૂપ સમજવુ અને તે પ્રમાણે વર્તવુ આત્મા તે સામાયિક છે, સમભાવે પરિણમવુ તે સામાયિક છે પુણ્ય અને પાપથી આત્મા ન્યારો છે એમ જાણવુ આત્માનો મૂળ સ્વભાવ જ્ઞાનદર્શન ચારિત્રમય છે રાગ અને દ્વેષભાવ છે તે વિષમભાવ છે વિષમભાવને ટાળવો અને સમ ભાવે પરિણમવુ તે સામાયિક, છે જ્યારે જ્યારે વિષમભાવ પ્રગટે ત્યારે તેને વારવો એવુ સંક્ષેપ સામાયિક ક્ષણે ક્ષણે પુરૂષોએ અને સ્ત્રીઓએ કરવુ

છઠ્ઠું અનવદ્ય સામાયિક–મનવાણી કાયાથી પાપ કરવુ નહિ કરાવવુ નહિ અને અનુમોદવુ નહિ તે અનવદ્ય સામાયિક છે અનવદ્ય સામાયિક કરવાથી મુક્તિની પ્રાપ્તિ થાય છે ધર્મઘોષ આચાર્યના શિષ્ય ધર્મરૂચિ અણગારને એક બ્રાહ્મણીએ કડવા તુંબડાનું શાક વહોરાવ્યુ, મુનિએ શાકને પરઠવ્યુ નહિ, કારણ કે પરઠવાથી ઘણા જીવની હિંસા થાય, એમ જાણી તે શાક ખાઈ ગયા, પણ જીવોની હિંસા થવા દીધી નહિ સર્વ સાવદ્યયોગ તથા સાવદ્ય વ્યાપારનો ત્યાગ કરવો તે અનવદ્ય સામાયિક છે

સાતમુ પરિજ્ઞા સામાયિક–સંસારની અનિત્યતા જાણવી. સ્વાર્થવાળા સંસારી લોકો છે સ્વાર્થવશે એક બીજાને ચાહે છે પાચ ઇંદ્રિયોના સ્વાર્થ તથા જડ સુખના સ્વાર્થે લોકો એક બીજાની સાથે સ્નેહ બાધે છે, તથા, કલેશ યુદ્ધ કરે છે ઈલાચી કુમારે નટનો વેશ ભજવ્યો અને વાસ ઉપર ખેલ કરતા પોતાની નટડી પર રાજાની કામાંધ દૃષ્ટિ પડી તે જાણી, અને એક તરફ પાસેની

કાલ, સ્વભાવ, નિયતિ, કર્મ અને ઉદ્યમ રૂપ પંચ કારણથી સર્વ પ્રકારે કાર્યોત્પતિ થાય છે

સંઘયણ, કાલ, મનોબલની યોગ્યતાએ ધ્યાન થઇ શકે છે

અનંતગુણ ધામ જે મોક્ષ, તે મનોજયથી છે

જ્ઞાનથી મનવશ કરવું તેને રાજ્યોગ કથે છે

ફોનોગ્રાફ યંત્રના કરતા અતિ ત્વરિત ગતિથી મન અનેક વિષયોને ગ્રહી રાગદ્વેષ સંસ્કારમય બને છે અને તે સંસ્કારોનો દ્રવ્યક્ષેત્રકાલભાવ યોગે ઉદ્ભવ થાય છે, માટે આત્મોપયોગે ન્હી તેવા સંસ્કારોને હઠાવ

જે વિષયની ઇચ્છા કરાય છે તે વિષય આબેહુબ મનમાં ખડો થાય છે

ક્રિયાકાંડ પૂજન આદિ સર્વ મન વશ કરવા માટે છે

જ્ઞાનની અનંતશક્તિ છે જ્ઞાની ગુરૂનો સમાગમ અતિ દુર્લભ છે

અજ્ઞાની જ્ઞાનીને પારખી શકતો નથી અજ્ઞાન છે માટે

ધુળના ઢગલામાંથી ખાંડના સૂક્ષ્મ કણીઆ શોધી ગ્રહણ કરવાના કરતાં આ શરીરરૂપી ધુળના ઢગલામાં વ્યાપી રહેલા આત્માના અસંખ્ય પ્રદેશોને ઉપયોગથી ધ્યાન દ્વારા શોધી કાઢવા એ અતિ દુર્લભતર કાર્ય છે

અજ્ઞાની જીવ શરીરના ઉપર મમત્વભાવ રાખે છે તેનો લાખમો અંશ પણ શરીરમાં રહેલા આત્મામાં રાખતો નથી

જગતમાં માન, પૂજા, લજ્જા, કીર્તિના કારણથી બાહ્યક્રિયા આચારમાં લક્ષ્ય રાખ્યાના કરતા સ્વરૂપ પણ આત્મહિતાર્થે નિ રાગી ભાવે બાહ્યક્રિયા આચારમાં પ્રવર્તન થાય તો વિશેષ ક લ્યાણ માટે છે

આનંદઘન પ્રભુ કાલી કાંબલીયા ચઢત ન દૂજોરંગ આ વાક્ય અમૂલ્ય છે દુષ્ટ મૂઢ હઠ કદાગ્રહી દ્રષ્ટિરાગી જીવોની તેવી

સ્થિતિ છે, તેમા શુ ખેદ !!! જેવી જીવોની ભવિતવ્યતા

યોગ્ય જીવ અને વિશ્વાસ વિના મૌન ધારણ કર

અયોગ્યને ઉપદેશ વાક્કલેશ ફળ માટે છે

તુ તારા માટે છે અન્ય માટે નથી, અન્ય ભાવોપકારમા તુ સહજ નિમિત્ત કારણરૂપે છે, કોઈનુ કર્યું કઇ થતુ નથી

તાત્વિક સત્સુખની વાનગી ધ્યાનથી મલી તો હવે આગલ પુરૂષાર્થ કર ક્ષણમાત્ર પણ પરભાવ સબધી સકલ્પવિકલ્પ કરવો યોગ્ય નથી

કીર્તિ, અપકીર્તિ, કર્મપ્રકૃતિ છે તેના ફળમા ધર્મ નથી તુ તેથી ન્યારો છે, માટે કીર્તિની વાસનામા વા અપકીર્તિના ભયથી જીવન ગાળીશ નહિ એવુ અનતિવાર તે જીવન ગાળ્યુ પણ વૃથા

તારા માટે અન્યજનોનુ કથન યત્કિચિત્કર છે

તુ પોતે પોતાનુ કાર્ય સાધી શકીશ

મનુષ્ય જન્મ-આયુષ્ય-શરીર નિરોગતા-ક્ષયોપશમતા આદિ અનુકુલ સાધનો પામી તુ ક્ષણમાત્ર પણ પ્રમાદ કરીશ નહિ દુષમ આરો તારે તો સુષમ સરખો છે

વાક્સયમ હજી વિશેષ કર નિષ્કારણ દુખરૂપ ચુલામા વાણીરૂપ ઇધન બાળીશ નહિ.

પચ ઇદ્રિયોના વિષયો જીતવા મહાદુષ્કર છે ઉદ્યમથી તે સર્વ બને છે

મનોજય વિના ઇદ્રિયોના વિષયો જીતાતા નથી

મનોજય માટે યોગાભ્યાસ છે જ્ઞાન યોગાભ્યાસથી મન નિર્મલ થાય છે

તીર્થસ્થાનોનુ સેવન મુખ્યતાએ નિવૃત્તિ અર્થ છે

મોહનીય કર્મના ઉપશમભાવમા, ક્ષયોપશમભાવમા તથા

ક્ષાયિકભાવમા, ક્ષયોપશમિક જ્ઞાન હેતુભૂત છે તેમ તેના આવિ ભાવમા તે હેતુભૂત છે

શુક્લધ્યાનના પાયાનો અનુક્રમ યથાતથ્ય અનુભવ ગમ્ય થાય છે

ધર્મધ્યાન કરતા શુક્લધ્યાન મોટુ છે

નિ સગતા થયા વિના સ કલ્પ વિકલ્પનો નાશ થતો નથી

નામી શુદ્ધાત્માનુ સ્વરૂપ વાણીઅગોચર છે તોપણ શબ્દ બ્રહ્મનો અગમ્યસ્વરૂપ પ્રતિ અનહદ ઉપકાર–શબ્દ બ્રહ્મ વિના આગળ ધ્યાન નિ સરણી ઉપર આરોહણ થતુ નથી

णमो बभलोबोए બ્રાહ્મી લીપી જે અક્ષરાત્મક છે તેથી આત્માને ઉપકાર થાય છે માટે નમસ્કાર સહેતુક અનુભવમા આવે છે વાણીનો સ્થાપના નિક્ષેપો સયુક્તિ ચિ તનીય છે પૂજ્ય છે દેવ નાગરીલિપી પહેલા બ્રાહ્મીલિપીમા જૈનાગમો લખાતા હતા

ભક્તિમાર્ગ પણ વિનયથી ભરપૂર છે ચિત્તવૃત્તિનુ વલણ તેમા સહેજે થાય છે

ભક્તિમાર્ગની ત્રણ દશા છે ઉત્તમ, મધ્યમ, કનિષ્ઠ, તેમા ઉત્તમ ભક્તિદશા જ્ઞાની જીવોને પ્રાપ્ત થાય છે

ઉત્તમ ભક્તિવ ત જીવોનુ ધારવું, માનવું, સેવવું અલખ અરૂપી બ્રહ્મસ્વરૂપમય થવા અર્થ છે

જ્ઞાનથી ભક્તિના મહત્ત્વશ ભેદ પાડી શકાય અપેક્ષાએ સવ કથન છે

એકાતથી ત્રણશો ત્રેસઠ પાખડી મતનો પ્રાદુર્ભાવ કથ્યો છે

અનેકાત દૃષ્ટિમા તેમાનુ કશુ નથી દૃષ્ટિ ફેર ફેર જેવી દૃષ્ટિ તેવી સૃષ્ટિ અનેકાત દર્શનમા ત્રણસે ત્રેસઠ પાખડ દૃષ્ટિ યોનો સાપેક્ષ સમાવેશ થાય છે

સર્વ શક્તિયોનો પ્રાદુર્ભાવ જ્યોતિથી થાય છે તેથી તુ ભિન્ન છે અને અભિ ન છે

શામાટે નબધ ? શામાટે વાર્તાલાપ ? શામાટે પ્રવૃત્તિ ? તુ જ્યા નથી ત્યા તે સર્વ નિરસ લાગે છે

કર્મોદયમા ગમતુ નથી પણ ઔદયિક ભાવે જે થવાનુ હોય છે તે થયા કરે છે ત્યા સમભાવ છે

તે દેખાય છે, જણાય છે, અને તેમાથી કેટલુક કરાય છે

ઘાતીકર્મને પુરૂષાર્થે જીતાય છે પણ અઘાતી કર્મ તો ભોગવવા પડે છે તેમા પુરૂષાર્થનુ કઇ ચાલતુ નથી

નયની વ્યાખ્યા શ્વેતાબર અને દિગબરની સર્વથા મળતી આવતી નથી વિશેષત વિચારવા યોગ્ય છે

નય અને પ્રમાણથી તે સાધ્યની સિદ્ધિ થાય તે વધુ એ કર્યા વિના સો ગીડા નકામા છે

વીરના સર્વ વચન પરસ્પર સાક્ષેપતાવાળા છે, એમ જ્ઞાની તથા આસન્ન ભવ્યજીવો સમજી શકે છે

કદાગ્રહી જીવોથી સત્ય સમજી શકાતુ નથી

સત્યમાર્ગ જીવો સમજે તેના કારણો શોધવા

વીતરાગ હૃદય વિના વીતરાગના વચનો બોધી શકાતા નથી.

ભાગવતી દીક્ષા અગીકાર કરી ચારિત્રનો અનુભવ કરી ગીતાર્થ ગુરૂ પર પરા અવગાહી-દ્રવ્ય-ક્ષેત્ર-કાલભાવ જાણી શ્રાવક વા સાધુધર્મનો સમ્યગ્ ઉપદેશ થાય છે, દ્રવ્ય-ક્ષેત્ર-કાલ-ભાવ જાણ્યા વિના તથા દીક્ષા અગીકાર કરી સયમમાર્ગનો સમ્યગ અનુભવ કર્યા વિના ચારિત્રમાર્ગનો ઉપદેશ કરવો એ મહાસાહસ કાર્યથી વીતરાગમાર્ગનો લોપ તથા સાધુમાર્ગનો લોપ થઇ જાય છે, માટે ગીતાર્થજ્ઞાની સાધુમહારાજ પાસેથી સમયના અનુસારે સયમમાર્ગનુ સ્વરૂપ ધારવુ, માનવુ, અને સયમમાર્ગનુ આદરવું યોગ્ય છે

જે સૈકામા જે જે જ્ઞાનીગીતાર્થ મુનિવરો થાય છે તે સૈકામા દ્રવ્ય-ક્ષેત્ર-કાલભાવ જાણી શ્રી વીરપ્રભુના વચનાનુસારે

બહુ લાભ-સ્યાદ્વાદ માર્ગની પુષ્ટિ-ચારિત્રમાર્ગની વૃદ્ધિ તથા પાલન જેમ થાય તેમ ઉપદેશ આપે છે આચરણ કરે છે જેવુ વીર પ્રભુ અવસર જાણી કરે તેવુ તે કરે છે અહાર્દ બહુ ગભીર અને ધારવા યોગ્ય છે

અપ્રતિબદ્ધ નિદ્રા થી સહજદશા અનુભવવી યોગ્ય છે

સદુપદેશ રૂપ અભયદાન પુન પુન જીવોને અર્પવુ

આજ ચતુર્દશીની (પોશ વદી ૧૪) મધ્યરાત્રીમા-જાગતા ધ્યાનમા-સહજ સ્વભાવે અલૌકિક આતર દર્શન થયુ તેનો પૂર્ણ અનુભવ હજીકરવો એમ નિશ્ચય કરૂ છુ

આત્મોપયોગમા વર્ત્યા વિના ખરેખર વિષય કષાયનો નાશ થતો નથી.

તે તુ નથી

સહજ મીલ્યા સો દુધ બરાબર, માગ લીયા સો પાણી
ખેચ લીઆ સો રૂધિર બરાબર, ગોરખકી એ વાણી ॥૧॥
કબીર કબીર કયા કરો, શોધો આપ શરીર,
પચ ઇદ્રિય વશ કરો તો, આપો આપ કબીર ॥૨॥

સ્થિરતા વિના આત્માનુભવ પ્રગટતો નથી

એકાગ્ર મન થતા શ્વાસોશ્વાસનો જય થાય છે

ખરેખર આતર અનુભવ થતા બાહ્ય સુખેચ્છાઓ ટળે છે

આતર ઉપયોગ વિના શુદ્ધ ધર્મની પ્રાપ્તિ નથી.

જે પ્રવૃત્તિ કથી છે તે સર્વ તેને માટે છે કિતુ તે સર્વથી વિલક્ષણ છે

જન મન રજન અર્થે ધર્મક્રિયા, કાયકલેશફલોદ્ભવ કર નારી છે કિતુ તેની દૃષ્ટિ બાહ્યભાવવાળી જીવોથી ત્યજાવી મુશ્કેલ છે

ડુગર ચઢવા મુશ્કેલ અને ઉતરવા સહેલ-તેમ આત્મસ્વરૂપ પ્રાપ્તિ મુશ્કેલ છે અને સસારપતન સહેલ છે આતરથી સમજ નાર અલ્પ ભવ્ય જીવો છે

ધર્મ પ્રવર્તન પણ ધામધૂમમા ચાલી રહ્યુ છે કિંતુ જ્ઞાની વિના સત્ય ધર્મ માર્ગે પ્રવર્તન કોણ કરી શકે! કોણ સમજશે!

શ્રી. આ. ઘ કૃ બીજા અજીતનાથનું સ્તવન સૂક્ષ્મ વિચાર શક્તિથી વિચારવુ ઘટે છે

યોગમા કથિત સ્થાને પ્રથમ બાલજીવોએ ધ્યાન કરવુ

ક્ષયોપશમ ભાવની શક્તિ પામી, પ્રમાદ કરવો ઘટતો નથી.

અરે જીવ!!! તારે આ અસત્‌મા શા માટે દૃષ્ટિ દેવી જોઇએ

અજપા જાપની દ્રવ્યભાવ ગુહ્યતા, ગભીરતા, અધિકારી ભવ્ય જીવો અવશ્ય જાણી શકે છે

નાત પ્રકૃતિ ક્ષયે ક્ષાયિક સમક્તિ પ્રાપ્ત થાય છે

અધુના ક્ષાયિકની પ્રાપ્તિ માટે ધ્યાન અનુભવથી જોવુ જોઈએ ક્રિયાશસ્ત્ર છે અને જ્ઞાન યોદ્ધો છે

પ્રાય બાહ્યથી ઘટાટોપવાળા અને અતરથી શૂન્યોપયોગ નયુક્ત બાળજીવો છે

અજ્ઞાનમાર્ગમા જીવોનું સહેજે વલણ થાય છે

શ્રીયશોવિજયકૃત-અધ્યાત્મ સાર છે તે હે ભવ્યો તમો વાચો વા ગુરુગમતાએ સાભળો. માર્ગગમન યોગ્યતા તેમા કથી છે તત્ત્વતો આગળ છે શ્રી યશોવિજય-આનદઘન, દેવચદ્ર-વિનય વિજયજી જ્ઞાન વિલાસના પદો સ્થિરતાથી વિચારવા ઘટે છે

તુ સત્ય સ્વરૂપ છે તારૂ આ દશ્ય કઈ નથી

પડિત વીર્યની શક્તિ મુક્તિપદ માટે કથી છે તે પડિત શક્તિની તારતમ્યતા અધુના અનેક પરિણામે ઘટે છે

ક્ષયોપશમ ભાવે બારમા ગુણસ્થાનક પર્યંત ષડ્‌ગુણ હાનિ વૃદ્ધિ પરિણમે છે અનુભવમા સત્ય ભાસે છે

છઠ્ઠા ગુણસ્થાને પ્રમાદ દશાનુ પરિબલ પ્રવર્તે છે માટે વિશેષ આત્મોપયોગ પ્રતિ લક્ષ્ય રાખવુ જોઇએ

આતર્ જ્ઞાન વિકલ બાહ્ય ભાવ પરિણતિ પ્રમત્ત મનુષ્યો નિંદા પ્રતિ લક્ષ્ય રાખી અહંમમ મતમતાતરમા ધર્મપથ દાખવી

બાહ્યભાવમા પતન પામતા દેખી તેમની પ્રતિ કારૂણ્ય દૃષ્ટિથી દેખવુ જોઈએ કારણ કે કર્મની ગતિ વિચિત્ર છે તેમના પ્રતિ ભાવ દયા ચિતવના થાય તો ઠીક

સુખ દુખમા સમભાવે રહે !! કારણ કે તે બે તારાથી ભિન્ન છે

તારા કર્તવ્યથી પરાઙ્મુખ થઇ અન્યના દ્રવ્ય ઉપકારમા પ્રવર્તીશ નહિ.

તારગા તીર્થ

સ ૧૯૬૪ ચૈત્ર સુદિ ૧૩.

૧ મન શા શા વિચારો કરે છે તે વારવાર આત્મોપયોગ મૂકી જોવુ, અને તેનો વિવેક કરવો તટસ્થ મનુષ્ય જેમ બે મનુષ્યોની વાત સાભળે છે તેમ શુભાશુભ કર્મના ઉદયમા આત્મા તટસ્થ પુરૂષની પેઠે બન્ને પ્રકારના કર્મનું કાર્ય દેખનાર થવો જોઇએ હે આત્મન્! શુભાશુભ કર્મોદયમા તથા તેથી થતી યોગ્ય પ્રવૃત્તિમા સાક્ષી તરીકે વર્ત

૨ નાટકીઓ સર્વ પ્રકારના ખેલ ભજવે છે, નવરસને દર્શાવે છે નવરસની ચેષ્ટાઓ કરે છે, પુરૂષ અને સ્રીના વેષ પહેરે છે પણ તે પોતાને તો હું એક પગારદાર તરીકે અમુક છુ એમ જાણે છે, અને નાટકના પાત્રોમા નિરાસકત રહે છે, તેવી રીતે હે ચેતન !!! તારે બાહ્ય વિશ્વમા મનથી વર્તવુ જોઇએ પ્રારબ્ધ કર્મના નાટકના ખેલથી ક્ષણે ક્ષણે આત્માને ન્યારો ભાવવો જોઇએ વેષ ગચ્છક્રિયાદિ વ્યવહારને અમુક ઉપયોગ માટે માનીને તેમા નિરાસકત વર્તવું જોઈએ ગૃહસ્થો સાથે નિર્લેપ વર્તવુ અને અતરમા આત્માનો ઉપયોગ રાખવો.

- ज्ञान ध्यान हय गयवरे, तप जप श्रुत परतत सलुणे,
छांडे सम प्रभुताल्हे, मुनिपण परिग्रहत सलुणे परिग्रह
(पाध्याय ॥

જ્ઞાન અને ધ્યાનથી હુ જ્ઞાની અને ધ્યાની છુ એવો અહ ભાવ ન રાખવો. જ્ઞાન રૂપ ઘોડો અને ધ્યાન રૂપ હાથી તથા તપ જપ શ્રુતનો અહ વૃત્તિથી પરિગ્રહ પરિવાર થાય છે, અને તેથી સ્થૂલ પરિગ્રહ ત્યાગ કર્યા પછી સૂક્ષ્મ પરિગ્રહના વશ થવુ પડે છે મુનિને એવા જ્ઞાન ધ્યાનના અભિમાનથી માનસિક પરિગ્રહ પણ પ્રાપ્ત થાય છે અને તેથી આત્માની શુદ્ધિમા વિઘ્નો ઉપસ્થિત થાય છે માટે હુ જ્ઞાની છુ, ધ્યાની છુ, તપસ્વી છુ, શ્રુતજ્ઞાની છુ એવો મનમા અહભાવ ન પ્રગટે એમ આત્મોપયોગ રાખ ! ક્ષયોપશમી જ્ઞાનાદિક સાધનમા અશમાત્ર અહવૃત્તિ ન પ્રગટવી જોઇએ સ્થૂળભદ્ર મુનિને તેથી આગળ આત્મશુદ્ધિ કરતા અતરાય નડયો હતો વ્યવહારથી લોકો પોતાને માટે ગમે તેવો વ્યવહાર કરે પણ તેથી અતરમા અહવૃત્તિ ન વધાવી જોઇએ, અને અહવૃત્તિની ચેષ્ટા પણ ન થવી જોઇએ આત્માના ગુણો શુદ્ધ ભાવે થાય એમા અભિમાનને અવકાશ નથી આત્મા કરતા અન્યોને તે તે ગુણોથી હીન દેખતા અભિમાન થાય છે, પણ આત્માના શુદ્ધોપયોગે દેખતા અહવૃત્તિ વિલય પામે છે

૪ જે જ્ઞાની ધ્યાની આત્મા છે તે નિરહપણે બાજીગરની બાજી જેવી દુનીઆ સમજીને દુનીયામા સ્વાધિકારે કર્મો કરે છે, એવી આત્મદશા પાકયા વિના જ્યા ત્યા પરોપકાર કરવા પ્રવૃત્તિ કરવી તે બધન છે, તથા તેથી આત્માની વાસ્તવિક શુદ્ધિ થતી નથી, માટે આત્મોન્નતિનો ઉપયોગ પ્રગટે એવી દશા પ્રાપ્ત કરવી એજ સત્ય કર્તવ્ય છે, પશ્ચાત્ એ સેવા ધર્મથી આત્માની શુદ્ધિ થયા કરે છે

૫ ક્ષણિક પુદ્‌ગલાનદની પ્રાપ્તિ માટે આત્મસુખને ભૂલવુ એ સમાન કોઇ મોટી ભૂલ નથી આત્મસુખ માટે હિંસા, જૂઠ,

ચોરી વ્યભિચાર-વગેરે પાપો કરવા પડતા નથી આત્માના સુખ માટે આત્મામા વિરમવુ જોઈએ પુગ્દલાનંદની પ્રાપ્તિ માટે આધિ વ્યાધિ ઉપાધિ અને પરતંત્રના દુ ખ સહન કરવા પડે છે અન્ય મનુષ્યો પાસે સુખની યાચના કરવી તે મહા ભૂલ છે આત્મામા સુખ છે બાહ્યની કીર્તિ, પ્રતિષ્ઠા, મહત્તામા સુખ નથી જડના રાગથી વા જડના દ્વેષથી સ્વાત્મ સુખ નથી. જડ પદાર્થોની અહ મમમનતાથી સુખ નથી આખી દુનીઆના જીવો પોતાના પગે પડે તો પણ મનમા નાહ છે ત્યા સુધી સુખ નથી ત્યારે શા માટે પર જડ વસ્તુઓથી સુખની આશા રાખવી જોઇએ ! અનતકાળ સુધી મનના માન્યા સર્વ દુનિયાના પદાર્થો ભોગવવામા આવે તો પણ સુખ નથી

૬ મનમા મોહની કલ્પનાથી બાહ્ય વસ્તુઓમા સુખ દુ ખ ભાસે છે બાહ્ય જડ વસ્તુઓમા સુખ દુ ખ નથી તેમજ વસ્તુત તેમા સુખ દુ ખ આપવાની શક્તિ નથી મનમા અજ્ઞાન મોહ છે ત્યા સુધી વારાફરતી જડપદાર્થોમા સુખદુ ખની કલ્પના થાય છે જે કાલે મનમા મોહ પ્રગટતો નથી તે કાળે જડપદાર્થોમા સુખ દુ ખપ્રદ કલ્પના પ્રગટતી નથી બાહ્ય પદાર્થો છે તે સુખકારક વા દુ ખકારક નથી, પણ મોહની કલ્પનાજ સુખદુ ખકારક છે મોહ ભાવ નષ્ટ થયા પછી આત્મામા અનત સુખ અનુભવાય છે, અને અનતજ્ઞાન જીવનની શક્તિ પ્રગટે છે બાહ્ય જડપદાર્થોમા સુખ દુ ખની કલ્પના ન કર ! અન્ય મનુષ્યોને શત્રુમિત્ર ન જાણ આત્માના આત્મસુખ છે

જગતની બાહ્યવસ્તુઓ રમકડા જેવી છે જેને જેમા રૂચિ પડે છે તે વસ્તુને તે ગ્રહે છે મનના શુભ અશુભ અધ્યવસાયો પણ રમકડા જેવા છે જેને જેમા અધિકાર પ્રમાણે રસ લાગે છે તેના તે રસ લે છે, તેની સાથે તે રમે છે બાહ્ય જડવસ્તુઓ અને શરીર તથા મનના અનેક પ્રકારના શુભાશુભ અધ્યવસાયોની વિચારોની પેલીપાર અનત જ્ઞાનાનંદમય આત્મા છે તેની

સાથે આત્મસ્વરૂપે ખેલનારા તો લાખો મનુષ્યોમાથી એક બે નીકળી આવે છે કરોડો અબજો મનુષ્યો શરીર ઇંદ્રિય અને મન સુધી ખેલે છે, રમે છે વિરલા મનુષ્યો આત્માની સાથે ખેલે છે, દુર્બિનથી કરોડો ગાઉ દૂર રહેલી વસ્તુઓની શોધ કરીને એક હાથ પાસે દેખાય એવા યત્રો શોધનારા ઘણા છે, પણ એવા યત્રો જેના જ્ઞાનથી પ્રકાશે છે એવા આત્માને (પ્રભુને) શોધી તેમા અનતરસ અનુભવનારા તો લાખોમા એક બેચાર નીકળી આવે

૮ આત્માનુ સ્વરૂપ સમજ્યા પછી મનના મોહાદિ સક લ્પવિકલ્પ વાગવાનુ રહસ્ય સમજાય છે સતોના દાસ બનીને શ રીરહૃદયમા રહેલા પ્રભુને શોધવો જોઇએ જ્ઞાની એકાતમા પ્રભુ થૈ પ્રભુની સાથે આનદ ખેલ ખેલે છે આત્માનદરસ પ્રગટયા પછી બાહ્ય વિષયરસની તૃષ્ણા ટળી જાય છે

૯ પ્રભુ મહાવીરદેવે પ્રકાશેલા જૈનધર્મને નયોની અપેક્ષાથી જાણીને આત્માનદરસ વેદવા લગની લગાડવી જોઇએ સર્વત્ર આ ત્માનદમા તુ ઝીલે છે એવી આત્મન્ ! ! ! ભાવના ભાવ ! બાહ્યની અનેક પ્રકારની દુ ખસ્થિતિ છતા અતરથી આત્માનદમય છે એવો તુ ઉપયોગ રાખીને એવી દૃઢભાવના ભાવ ! ! ! કોઇથી પણ આત્માના આનદરસનો નાશ થનાર નથી અને એવો આનદમય હુ પોતે છુ એવા ઉપયોગની સતત પ્રવાહધારામા પરિણામ પામ ! અતરમા આત્મશુદ્ધોપયોગ નાખીને બાહિરકર્મના ઉદયરૂપ નાટકને ત્રીજા પુરુષની પેઠે સાક્ષીભાવે દેખ ! આત્મા તે તુ પરમાત્મા છે, એવા ઉપયોગથી જડવસ્તુઓમા પણ આત્માનદર સની ભાવના ભાવ ! ! ! જડ અને ચેતન સર્વદૃશ્યાદૃશ્યવિશ્વની સાથે જાણે તેઓમા પોતાનો આત્માનદ સ્ફુરે છે એવા ભાવે રહી વર્ત ! ! !

નકામો વખત ગાળવાથી પાછળથી પશ્ચાત્તાપ પાત્ર બનવુ પડે છે સમયની કિંમત નથી સમયની અમૂલ્યતા સમજ્યા વિના જીવ ચેતી શકતો નથી, વાર્તાચિત ગપ્પા મારવામા મહત્તા પ્રાપ્ત થતી નથી ધર્મ કાર્ય કરવામાજ સ્વજીવનની સાફલ્યતા ઉત્તમ પુરૂષો સમજે છે કોઈની આજીજી નહિ કરતા પ્રમાણિક પણાથી આત્મોન્નતિ કરવામા પ્રયત્નશીલ થવુ વક્તાના હૃદયનો મર્મ જાણવાથી સુનપણુ પ્રાપ્ત થાય છે વક્તાનુ હૃદય અવગાહવુ તેજ પરીક્ષકની હુશીયારી છે વક્તા ને શ્રોતાના હૃદય ભિન્ન હોય તો વચન મર્માસ્વાદ ચખાતો નથી શ્રોતાનું હૃદય પ્રકાશવામા વક્તાની હુશીયારી છે સર્વ જ્ઞાનમા અનુભવજ્ઞાન ઉત્તમ છે જ્ઞાનીનું હૃદય ભવ્યોને ઉત્તમ પ્રકાશ આપે છે સ્વયભુરમણ સમુદ્રનું અવગાહન થાય, કિંતુ જ્ઞાનીના હૃદયનું અવગાહન થતું નથી મનુષ્ય પળે પળે નવુ શીખે છે પોતાની ઉત્તમતા અન્યને દેખાડવા કરતા પોતાના આત્માને દેખાડવી, તેજ કાર્યની દક્ષતા છે વક્તાના વચનપર શ્રદ્ધા થયા વિના ભક્તિભાવ ઉત્પન્ન થતો નથી યોગ્યતા વિના સદ્ગુરૂની પ્રાપ્તિ થતી નથી વિચાર-ઉચ્ચાર અને આચાર એ ત્રણ વસ્તુ એક સ્થાને હોય તો પૂર્ણ ભાગ્યનુ ચિન્હ જાણવુ નીતિ ધર્મનું સ્વરૂપ સર્વજ્ઞપ્રભુએ યથાર્થ કહ્યુ છે વિનય ભક્તિ વિના આત્મશક્તિ ખીલતી નથી હે ગૌતમ! સમય માત્ર પણ મા પ્રમાદ કર આ વાક્યની ઉત્તમતા પુન પુન વિચારવા યોગ્ય છે ધર્મોન્નતિમા પ્રભાવના ઉત્તમ અગ છે આધ્યાત્મિક જ્ઞાનવાળુ જીવન સત્ય સુખ આપે છે કવિને જ્ઞાનીને ચિત્તની એકાગ્રતાથી કાર્યસિદ્ધિ થાય છે અદ્ભૂત આત્મશક્તિનુ સ્વરૂપ શ્રી વીર પ્રભુએ યથાર્થ ઉપદેશ્યુ છે પણ સમજ્યા વિના, અતરના અધારૂ છે આત્મસ્વરૂપ રમણતામા ચિત્તવૃત્તિ વિશ્રાંત થતા સહજાનદની ખુમારી પ્રગટે છે હેય જ્ઞેય અને ઉપાદેયનું, યથાર્થ સ્વરૂપ સમજવાથી સત્યવિવેક પ્રગટે છે,

ઉપાદેય બુદ્ધિ થવી, અને ઉપાદેયનું આચરણ કરવુ મહા દુર્લભ છે શબ્દ, જ્ઞાન, અને વસ્તુ એ ત્રણ પ્રકારના પદાર્થ છે જ્ઞાનરૂપી, અગ્નિ સર્વ કર્મ લાકડાને બાળીને ભસ્મ કરે છે

ખરેખર સત્ય અતરમા છે જે અન્યોની પરીક્ષા કરવામા ઉતરે છે તેને અતરમા શાતિ નથી જે અન્યોના દોષોને દેખી વર્ણથી ઉભગી જાય છે તેને કર્મોદયનું જ્ઞાન નથી કર્મનું પરિપૂર્ણ સ્વરૂપ સમજ્યા વિના આત્માની આત્માના સ્થિરતા થતી નથી આત્માનો ધર્મ પ્રગટાવવા માટે આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપનો ઉપયોગ તે સહજધર્મ છે અને તેવા ઉપયોગકાલે કર્મોદય વેદાતા છતા નવીન કર્મ બધાતા નથી, માટે આત્મન્ ! ! ! તુ તેવો ઉપયોગી થા આત્મશુદ્ધોપયોગીજ નિર્લેપી છે

મુ. મહેસાણા ૧ ૧૯૬૧

મનવાણીકાયાની શક્તિયો ખીલવવી અને તેઓનો સદુપયોગ કરવો મનવાણી કાયાદિ શક્તિયોનો દુરૂપયોગ કરવો તે પશુબલ છે આત્માની સુબુદ્ધિ પ્રમાણે મનવાણીકાયાની શક્તિયોનો સદુપયોગ કરવો તે ધર્મબલ છે અન્યથા અધર્મબલ છે આત્મબલ તે સર્વબલમા અનતગુણ શ્રેષ્ઠબલ છે આત્મબલથી આત્માની પૂર્ણ વિશુદ્ધિ કરવી.

મનોવૃત્તિયોને આત્માના તાબામા રાખતા શિખવુ આત્માની આજ્ઞા પ્રમાણે મન અને કાયાનો વ્યાપાર થાય ત્યારે સયમ બળ ખીલે છે અને આત્મા અનેક બાહ્યાતર ચમત્કારોનો પ્રકાશ કરી શકે છે સયમીયોગીના મનમા અસખ્ય તોપો કરતા અસખ્ય ગુણ વિશેષબલ છે સયમીયોગી સર્વ ભૂતાને પોતાની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તાવી શકે છે મનવાણી અને કાયાને આત્મવશ રાખતા

યોગશક્તિયોનો પ્રકાશ થાય છે બાલ્યાવસ્થાથી અસત્ય નહિ બોલનાર, દયાવત અસ્તેયવ્રતી તથા ઉર્ધ્વરેતા, યોગાભ્યાસથી મહાત્મા યોગી બની શકે છે શરીરના કોઈપણ અંગદ્વારા વીર્યનો નાશ ન થાય એવી રીતે યુક્તાહાર વિહાર વિચારથી પ્રવર્તતા યોગાભ્યાસની સિદ્ધિયોમા દરરોજ આગળ વધાય છે કર્મયોગી, ભક્તિયોગી, ઉપાસનાયોગી, મંત્રયોગી, હઠયોગી, જ્ઞાનયોગી, વીરાથી જે દેશ ઉભરાઇ જાય છે તે દેશમા બાહ્યાતર શક્તિયોના પ્રવાહો યકતરપણે વહ્યા કરે છે તે દેશમા આત્મજ્ઞાની મહાવીર ભક્તો પ્રકટે છે ગૃહસ્થ ધર્મમા વર્તનાર ગૃહસ્થો અને ત્યાગધર્મી ત્યાગીઓ સ્વસ્વાધિકારે જ્ઞાનાદિ શક્તિયોને પ્રગટાવતા છતા મદોન્મત્ત હસ્તિની પેઠે વર્તે છે ત્યારે સંઘ સમાજ દેશ ખંડની આત્મોપયોગે અપ્રમત્ત પાછળ સ્વસમાન જીવત શક્તિયોવાળા આત્માઓને મૂકી જવા તે શક્તિ ધર્મ છે મરતા છતા જીવવુ અને જીવતા છતા મરવુ તથા મરવુ અને જીવવુ ઉભયથી અતીત થવુ એવુ જે દેશ, ધર્મસમાજ સંઘના લોકો શિખ્યા છે છે અને અલસિયાનું જીવન ત્યાગ કર્યું છે તેઓને ધન્ય છે તેઓ સ્વતંત્ર મુક્ત થઇ શકે છે હે ચેતન ! ! ! બાહ્ય સયોગોમા અને વિયોગોમા હર્ષશોક કર્યા વિના આકાશની પેઠે નિર્લેપ આત્માન દે વિચર ! ! ! અને હા ! બાહ્યાધિકાર પ્રમાણે બાહ્યમા વર્ત ! ! ! અને આત્માના ઉપયોગથી આત્મામા વર્ત ! ! ! આત્માના સ્વરૂપનો ઉપયોગ ધારવો ક્ષયોપશમ જ્ઞાનથી આત્મોપયોગ મૂકવો અને બાહ્યથી બાહ્ય અધિકારે કરવાનું હોય તે કરવુ એમ પ્રવૃત્તિ કરતા વ્યવહાર ધર્મનો નાશ થતો નથી અને તેવી સંઘ દેશ જ્ઞાતિ વગેરેને લાભ થાય છે સ્વાધિકારે યવહારથી વર્તતો એવો આત્મજ્ઞાની મનુષ્ય અપ્રદોષ અને બહુ ધર્મને પ્રાપ્ત કરે છે

પ્રાબ્ધકર્મ-ઉદયકર્મ, ભાવી ભાવ વગેરેને સમજ્યા વિના માની લેઇ ઉત્સાહ ઉદ્યમથી ભ્રષ્ટ નથી સર્વથા ઉદ્યમકર ! સમ

જીને ઉદ્યમકર ! નિકાચિત પ્રારબ્ધકર્મ કે જે અનખ્યાત ઘણુ ત્રુષ્ટા ભાગે બાંધેલા હોય છે તેનો પણ જ્ઞાન ધ્યાન સયમ તપથી નાશ થાય છે ઉત્સાહનો પરિણામ તેજ સર્વોત્કૃષ્ટ મગલ ખરેખર કાર્યસિદ્ધિ માટે છે, માટે ઉત્સાહ અને ઉદ્યમથી આત્મો ન્નતિમાપ્રવર્ત !! આત્માના જ્ઞાનાદિ પર્યાયોને વિશુદ્ધ કર ઉત્સાહ ઉદ્યમ અને કાર્યસિદ્ધિની આશાથી આગળ વધ !!! આ ભવમા જે કાર્યની સિદ્ધિ કરતા વચ્ચમા મૃત્યુ થશે તો અન્યભવમા જ્યાથી કાર્ય બાકી રહેલુ હોય છે ત્યાથી આત્માની પૂર્ણતારૂપ કાર્ય કરવાની સર્વ સામગ્રી પ્રાપ્ત થશે, માટે ઉદ્યમ ન હાર કાર્ય સિદ્ધિ કરતા મૃત્યુ સામુ ન જો અને નિરૂત્સાહી તથા એકાતે કર્મવાદી લોકોના બોલ સામુ ન જો આત્માના જ્ઞાનાદિ ગુણોની પૂર્ણતા કરવારૂપ કાર્યને ઉત્સાહથી સાધ્ય આત્માના આનદને એકવાર પામ્યો એટલે સસારનો અત આવ્યો એમ જાણ આત્માના જ્ઞાનાદિ ગુણો તેજ આત્મન્ !!! ત્હારો સત્ય ધર્મ છે, તેને પૂર્ણતયા પ્રગટાવવો એજ નૈશ્ચયિક કર્તવ્ય છે બાકીનું વ્યાવહારિક કર્તવ્ય પણ નિષ્કામભાવે કરવાનો અભ્યાસ રાખ પ્રભુ મહાવીર તીર્થંકરની વાણીના અવલબનથી આત્માને શુદ્ધ કરવા પ્રમાદોને પાછા હઠાવ અને આત્માની મુક્તિ માટે પ્રયત્ન ! સ્વાવલબી થઈ આગળ વધ ! જડ અને ચેતન બે તત્ત્વ છે તેમા પોતે તો આત્મા છીએ જડનો ધર્મ ભિન્ન છે અને આત્માનો ધર્મ ભિન્ન છે વર્ણ ગધરસ સ્પર્શાદિ જડ પુદ્ગલ ધર્મ છે મ્હારા આત્માનો શુદ્ધજ્ઞાન અને શુદ્ધાનદ ધર્મ છે મ્હારા ધર્મનો મારે ઉપયોગ ધારવો જોઇએ મારા આત્માને શુદ્ધધર્મ તે સદ્ભૂત ધર્મ છે, બાકી મિશ્રયોગધર્મ તથા જડવન તે અસદ્ભૂત ઔપચારિક ધર્મ છે તે કરવો પડે છે, પણ સદ્ભૂત ધર્મનો ઉપયોગ ધારીને વર્તવુ એજ આત્મકર્તવ્ય છે આત્માનો શુદ્ધ ધર્મ તેજ આત્મધર્મ છે તેના ઉપયોગમા રહીને વ્યાવહારિક ધર્મમા સ્વાધિકારે પ્રવર્તવુ એ ત્હારી ફરજ છે

આત્મજ્ઞાની શુ ઉદાર નહી શકે ? ઉત્તરમા કહેવુ પડશે કે કદાપિ નહિ જડાનદી કરતા તે જડ અને ચેતનમા આત્માન દના ઉલ્લાસથી વર્તે છે આત્મજ્ઞાનીને જડવસ્તુઓનો સબધ હોય છે છતા તે જડની સાથે આત્માના આનદથી વર્તે છે તેથી તે કઇ જડમાથી આનદ લેતો નથી અજ્ઞાનીપણુ કઈ જડ પદાર્થોમાંથી આનદ લેતો નથી પણ તે જડવસ્તુઓમા સુખ માને છે તથા જડવસ્તુઓદ્વારા આનદ પ્રગટે છે એમ મિથ્યા બુદ્ધિથી વર્તી રાગદ્વેષથી લેપાય છે આત્મજ્ઞાની છે તે આત્માનદ પ્રગટાવીને જડવસ્તુઓની સાથે કર્મ સબધથી વર્તે છે, પરતુ તે જડમા આનદ ગુણ છે એમ માનતો નથી, તથા જડવસ્તુઓ દ્વારા આનદ મળે છે એવી ભ્રાતિથી મુક્ત થાય છે અને તેથી રાગદ્વેષથી નિર્લેપ રહેવા અતરમા શક્તિમાન્ થાય છે આત્મજ્ઞાની અને અજ્ઞાનીની ઔદયિક બાહ્ય ખાનપાનાદિક ચેષ્ટાઓ તો ઉપરથી જોતા સરખી લાગે છે પણ બન્નેની આત્મપરિણતિમા તો આકાશપાતાળ જેટલો ફેર હોય છે આત્મજ્ઞાની અને અજ્ઞાનીને કર્મ કાર્ય તો કરવા પડે છે બન્નેને પચ ઈન્દ્રિયોનો વ્યાપાર વર્તે છે, પણ જ્ઞાનીને જ્ઞાનની પરિણતિ વર્તે છે અને અજ્ઞાનીને અજ્ઞાન મોહની પરિણતિ વર્તે છે શુને મતકે ઘણુ કરીને ગુરુની કૃપા મેળવે છે તેને સમ્યગ્જ્ઞાન પ્રગટે છે અવિનયોને અને નગુરાને અધ્યાત્મ પુસ્તકોના વાચન શ્રવણથી સમ્યગ્જ્ઞાન પરિણમતુ નથી તે શુષ્કજ્ઞાની થાય છે, માટે ગુરુ કરીને આત્મજ્ઞાન મેળવવુ યમનિયમાદિ સાધનરૂપ જે ધર્મ છે તે વસ્તુતે શુદ્ધાત્મ ધર્મ નથી સયમાદિક સાધનો છે તેનાથી શુદ્ધ આત્મધર્મ ભિન્ન છે એમ જાણીને શુદ્ધાત્મ ધર્મના ઉપયોગે સાધન ધર્મમા પ્રવર્તવુ શુદ્ધાત્મધર્મના ઉપયોગીને સાધન ધર્મની ઉપયોગિતા હોય યા નહિ હોય આત્મના શુદ્ધધર્મનો ઉપયોગ પ્રાપ્ત થવો એ કઈ સામાન્ય વાત નથી શુદ્ધાત્મ ધમના ઉપયોગમા રહીને ગૃહસ્થ દશામા ગૃહસ્થ કર્મો કરવા આત્માના શુદ્ધધર્મનો ઉપયોગ રાખીને

પુણ્ય કર્મ કરવા જોઈએ તેથી પછી પુણ્યકર્મનો બંધ થતો નથી અને પાપકર્મનો બંધ પડતો નથી, તેથી આત્મા સમભાવે સાક્ષીભાવે વર્તે છે, તેથી શુભાશુભ કર્મબંધનો પાછો નાશ કરી શકાય છે શુદ્ધોપયોગથી આત્માનું સ્મરણ કરવું તેથી શુભાશુભ કર્મપ્રવૃત્તિ છતાં અત્યંત નિર્લેપ દશા વર્તે છે શુદ્ધોપયોગી જ્ઞાની જે કંઈ કરે છે તે સ્વપર ઉપકારાર્થે કરે છે મનમાં રાગદ્વેષ કામાદિ કષાયો છે તેજ સૂક્ષ્મ રોગો છે આત્માના શુદ્ધોપયોગે જેમ જેમ વિશેષ રહેવામાં આવે છે તેમ તેમ મનના રોગો ટળે છે, તથા મનવાણી કાયાથી થતી અંતરરોગની ખરાબ દશા પણ ટળે છે.

મનવાણી કાયાદિ જડતત્ત્વોપર આત્માની બુદ્ધિ, આત્માધ્યાસ તે બહિરાત્મભાવ છે બહિરાત્મભાવમાંથી અંતરાત્મભાવમાં પરિણમવા માટે અસંખ્યયોગો છે અને અંતરાત્મ પરિણતિમાંથી પરમાત્મરૂપ પરિણતિ પ્રાપ્ત કરવા માટે ચોથા ગુણસ્થાનકથી તે બારમા ગુણસ્થાનક પર્યંત અસંખ્યયોગો છે કાયાના યોગ કરતાં મનનો યોગ અનંતગુણ ઉત્તમ સાધનયોગ તરીકે છે, અને મનયોગ કરતાં આત્મોપયોગ અનંતગુણ ઉત્તમ સાધન યોગ તરીકે છે, અને મનયોગ કરતાં જ્ઞાનદર્શન ચારિત્રાદિ યોગો અનંત ગુણ ઉત્તમ ઉપાદાન યોગરૂપ છે આત્માના શુદ્ધ ધર્મનો ઉપયોગ છે તેમાં અસંખ્યાતયોગો સમાઈ જાય છે શુભ પરિણામનો ઉપયોગ છે તેમાં પ્રશસ્ય કષાયની પરિણતિ વર્તે છે, અને અશુભ પરિણામનો ઉપયોગ છે તેમાં અપ્રશસ્ય કષાયની પરિણતિ વર્તે છે જ્ઞાની, શુભાશુભ યોગથી પોતાને ભિન્ન અને સર્વ સાક્ષીરૂપ દેખે છે અજ્ઞાનીને ધર્મોપયોગી એવો શુભોપયોગ પણ પ્રાપ્ત થવો મુશ્કેલ છે જ્યારે આત્મામાં ઉપયોગ વર્તે અને તે વખતે શુભાશુભ પરિણામ ન વર્તે ત્યારે તે શુદ્ધોપયોગ જાણવો શુદ્ધધર્મનો ઉપયોગ તે પરમ શુદ્ધોપયોગ છે શુભાશુભોપયોગથી મુક્ત થવું તે જીવતાં છતાં જીવનમુક્તિ

પ્રત્યક્ષ જ્ઞાનથી જાણી પૂર્ણ સત્ય મુક્તિનું સ્વરૂપ પ્રકાશ્યુ છે તે દશાનો અનુભવ કરનારા આત્મજ્ઞાનીઓએ આત્મામા મુક્તિ અને મુક્તતા અનુભવીને મુક્તિનો અનુભવ પ્રકાશ્યો છે બ્રહ્મદેવ લોકના જવુ તે સ્વર્ગીય મુક્તિ છે બારમા અચ્યુત દેવલોકમા જવુ તે પણ દિવ્ય શરીર અને શાતા વેદનીયવાળી સાકાર દિવ્ય લોકની મુક્તિ જાણવી, તે મુક્તિ સુધી આઠે કર્મ છે, ગૃહસ્થ ધર્મી લોકો બારમો દેવલોક જેને વૈષ્ણવો વગેરે અચ્યુતધામ કહે છે તે સાકાર સદેહી પુણ્ય ફળ ભોગવાળી મુક્તિ જાણવી. સમ્યક્ત્વજ્ઞાન રહિત જીવો પણ તપજપ અહિંસા સયમ તપથી એટલા સુધી જાય છે અને તદુપરાત નવ ગ્રૈવેયક સુધી પણ જાય છે ગોલોક, અક્ષર ધામ, વૈકુઠ વગેરેનો દેવલોકમા સમાવેશ થાય છે આત્મ જ્ઞાન અને શુદ્ધ ચારિત્ર વિના બાહ્યતપ સયમ વગેરેથી અજ્ઞાની મિથ્યા બુદ્ધિવાળા લોકો ત્યાસુધી ગમન કરી શકે છે દેવલોકમાથી અવશ્ય દેવલોકના આયુષ્ય ક્ષયે મનુષ્ય લોકમા આવવુ પડે છે અત્યત પાપ કર્મોદયથી નરકમા દુખ ભોગવાય છે, નરકને દોઝખ વગેરે નામથી જાણવુ દુખના અત્યત અભાવરૂપ અને નિત્ય સુખના આવિર્ભાવરૂપ મુક્તિ છે તે આત્મામા છે આત્માનો શુદ્ધ જ્ઞાનાનદ પર્યાય તે મુક્તિ છે જ્ઞાનના અને આનદના અભાવરૂપ મુક્તિ નથી સર્વ પ્રકારના દુખ અને દુખના કારણોથી મુક્ત થવા રૂપ મુક્તિ છે અને તે આત્મજ્ઞાનથી અનુભવાય છે પત્થરના જેવી જડાવસ્થા તે મુક્તિ નથી જેમ જેમ જ્ઞાન અને આનદ ખીલે છે અને મોહાદિકર્માવરણો ટળે છે, તેમ તેમ મુક્તિનો પ્રકાશ વધતો જાય છે આત્માની પરમાત્મદશાનો પ્રાદુર્ભાવ તે મુક્તિ છે રજો ગુણ તમો ગુણ અને સત્ત્વગુણી પ્રકૃતિ-કર્મથી મુક્ત થવુ તે ગુણાતીત મુક્તિ છે પ્રભુ મહાવીરદેવે કેવલ જ્ઞાનથી સર્વકર્મના ક્ષયે પૂર્ણ સત્ય મુક્તિનુ સ્વરૂપ પ્રકાશ્યુ છે એજ પૂર્ણ સત્ય મુક્તિ છે અને તે એવભૂતનયની દૃષ્ટિથી મુક્તિ છે, એવી મુક્તિ પ્રાપ્ત કરવાને માટે નૈગમાદિનયોની

મુક્તિઓના અનુભવમાથી પસાર થવુ પડે છે નૈગમાદિનયોની સાપેક્ષ મુક્તિયોને અપેક્ષાએ જાણવી, માનવી, અને શુદ્ધાત્મ મુક્તિનું લક્ષ્ય રાખી અન્ય કથિત મુક્તિમા નિષ્કામભાવે અપ્રતિબદ્ધપણે વિચરવુ, પણ કોઇ નયની મુક્તિનું એકાત કદા ગ્રહથી ખડન કરવુ નહિ જે આત્માને જેટલી દશા પ્રગટી હોય છે અને જેને જે મુક્તિની શ્રદ્ધા થાય છે, તે તે મુક્તિને પામવા પ્રયત્ન કરે છે અને તેને ઇચ્છે છે જેમ જેમ ઉચ્ચ શુદ્ધ જ્ઞાન પ્રગટતુ જાય છે તેમ તેમ આગળની ઉચ્ચ શુદ્ધ મુક્તિયોના અનુભવ થાય છે, અને પૂર્વની માનેલી મુક્તિ પ્રાપ્ત કરવાની ઇચ્છા ટળી જાય છે સૂક્ષ્મને પૌદ્ગલિક સુખવાળી મુક્તિ કરતા આત્મસુખવાળી મુક્તિ તે ક્ષણિક અને સુખ વિનાની ભાસે છે, પુદ્ગલ વસ્તુઓમા સુખ નથી અને પૌદ્ગલિક વસ્તુઓના ભોગથી સુખ થતુ નથી એવો જેને અનુભવ આવે છે તે આત્મિક શુદ્ધાનદમયી મુક્તિને ઇચ્છી શકે છે જેમ જેમ આત્માનુભવ જ્ઞાનમા આગળ વધવાનું થાય છે, તેમ તેમ રાગદ્વેષના ટળવાથી મુક્તિ અને સસારમા વિશે ષ ભાવે સમભાવ વર્તે છે જ્ઞાનીઓ ભવ્ય મનુષ્યોને તેઓના અધિ કાર પ્રમાણે જેજે મુક્તિ સમજાય છે અને જે જે મુક્તિ રૂચે છે તે તે મુક્તિ માટે ઉપદેશ આપે છે, અને જે જે રૂચે છે તે તે મુક્તિનો ઉપદેશ આપે છે, તેથી ઉપાધિ ભેદે મુક્તિના અનેક ભેદ થાય છે અને તેથી ભિન્નભિન્ન શાસ્ત્રોમા ભિન્નભિન્ન મુક્તિયો દર્શાવી છે, તે જીવોના જ્ઞાન રૂચિ દશાના અધિકાર ભેદે જાણવી, અને સાપેક્ષદૃષ્ટિએ તેનો ભવ્ય જીવોને ઉપદેશ આપવો, સર્વ કર્મના નાશથી સત્ય મુક્તિની પ્રાપ્તિ થાય છે જે જે અશે મોહા દિક કર્મનો ક્ષય તેને અશે અશ મુક્તિ છે, અને સર્વાશે સર્વથી આદિ અનત મુક્તિતો આઠ કર્મના નાશથી છે ગૃહાવાસ કરતા ત્યાગાવસ્થામા નિરૂપાધિ દશાએ આત્મજ્ઞાનીઓ અનત ગુણ અધિક ખરેખર મુક્તિના અધિકારી બને છે જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્રથી મુક્તિની પ્રાપ્તિ થાય છે, આત્માના શુદ્ધોપયોગથી આ

ત્મામા રમણતા કરતા આત્માનંદ પ્રગટે છે ત્યારે આપોઆપ આત્માજ મુક્તિનો આત્મામા આત્માવડે અનુભવ કરે છે ઉપશમભાવ, ક્ષયોપશમભાવે અને ક્ષાયિકભાવે આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપનું વેદન તેજ તેતે ભાવે મુક્તિ જાણવી. આત્માનો આનંદરસ વેદાયા પછી મર્વસોગે સર્વ પરિષહ વેઠતા આત્માની મુક્તિ પમાય છે અશુભ પરિણામથી મુક્ત થઇ શુભ પરિણામી થવુ તે શુભ મુક્તિ છે અશુભ ઉપયોગમાથી મુક્ત થઇ શુભ ઉપયોગમા આવવુ તે શુભોપયોગ મુક્તિ છે શુભ પરિણામમાથી મુક્ત થઇ શુદ્ધ પરિણામે પરિણામવુ તે શુદ્ધ પરિણામ મુક્તિ છે શુભોપયોગથી મુક્ત થૅ શુદ્ધોપયોગી થવુ તે આત્મિક શુદ્ધ મુક્તિ છે દેહ છતા જ્યારે ત્યારે પ્રથમ મુક્તિનો નિત્યાનંદ પ્રગટે છે બાહ્ય વસ્તુઓમા પરિણામેલા રાગને દેવગુરૂ ધર્મ રાગરૂપે પરિણમાવવો, પશ્ચાત્ આત્માના રાગે વર્તવું, પશ્ચાત્ આત્મોપયોગે રહેવા ક્ષણે ક્ષણે આત્માના સ્વરૂપનું સ્મરણ કરવુ વીતરાગ પ્રભુ મહાવીર આદિ તીર્થંકરો અને સિદ્ધોનુ ધ્યાન ધરતા આત્મા તેવા શુદ્ધધ્યેયાકારે પરિણમીને અંતે તેવો બને છે જેજેનુ ધ્યાનજ કરે, તે તેવો થઇ જાય ઇયલ ભ્રમરી ધ્યાનથી ભ્રમરીરૂપ સુહાય ॥ ૧ ॥ શુદ્ધાત્મા તે પોતે હુ અનંતનૂર રૂપ છુ, એવો વારવાર ઉપયોગ ધારણ કરવો અને શુદ્ધાત્મા હુ અનંત જ્ઞાનાનંદમય છુ તે વિના બાકીનું સર્વ તે હું આત્મા નથી એવુ વારવાર અનેક આસને બેસી નિર્જન સ્થાનમા સ્મરણ મનન કરવુ, એમ કરવાથી લેખકને આત્મામા રસ પડયો છે અને સાક્ષી ભાવે જગત્ વેદાય છે પ્રભુની મૂર્તિ આગળ બેસી પ્રભુનું ધ્યાન સ્મરણ કરવુ ધ્યાન ધરતા થાક લાગે ત્યારે પ્રભુના શુદ્ધ ગુણોનું ગાન કરવુ પરમાત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપના ઉપયોગમા તલ્લીન થઇ જવુ, તે ધ્યાન અને તે પરાભક્તિ છે તેનો આનંદ અનુભવ્યો તે જીવનમુક્તિની દશામા ગમન કરે છે આત્મા તેજ પરમેશ્વર છે અને તેની પાસે રહેલુ સેવા ભક્તિના પરિણામવાળુ અંતર્મુખ મન તે ઇશુ

છે અને તે અધ્યાસપેગબર મહમદ સાહેબ છે આત્મારૂપ પ્રભુનું એવુ મન તે પુત્ર સમાન છે અને એવામનવાળા લોકો તે આત્મ પ્રભુના પુત્રો છે, એવી દશામા સાલોક્ય મુક્તિ અને સામીપ્ય મુક્તિનો અનુભવ થાય છે, એવી મુક્તિમા ભેદત્વ છે, આત્મામા ક્ષયોપશમભાવી ભાવ મન છે તે ક્ષાયિકભાવે થઇ શુદ્ધ જ્ઞાનરૂપ થઇ જાય છે આત્મ પ્રભુરૂપ પિતા અને મન પુત્રનો ભેદ રહેતો નથી એવી ક્ષાયિક ભાવની મુક્તિનો અનુભવ જેને સાપેક્ષ દૃષ્ટિએ થાય છે તે આત્મામા સર્વ પ્રકારની મત દર્શનની મુક્તિ-ચોનો અંતર્ભાવ કરી શકે છે— બહિરાત્મદશાવાળુ મન તે ઇશુ છે તે આત્મપ્રભુનો પુત્ર જેવો બનવા માટે અંતર્મુખ મનવાળો આત્મા બને છે, અને તે ધ્યાનરૂપ ફાંસીપર ચઢે છે, ત્યારે તે દેહાધ્યાસનો નાશ કરે છે, અર્થાત્ તે બહિરાત્મભાવથી મરે છે, અને અન્તરાત્મભાવથી જીવન પામીને શુદ્ધાત્મપ્રભુ સાથે રહી જીવે છે શરીર છે તે ક્રોસ છે અને તેમાજ પુન ધ્યાનરૂપ ફાંસીથી બહિરાત્માને મારીને સ્વર્ગીય અંતરાત્મરૂપે મન રૂપઈશુનું પાછુ સજીવન થવાનુ છે એમ જે અધ્યાત્મદૃષ્ટિથી જાણે છે તે સમ્યગ્જ્ઞાની બનીને પ્રભુ મહાવીર દેવની પ્રકાશિત મુક્તિને પામે છે આત્માનું અનંત જ્ઞાનરૂપ અનંતરૂપ છે આત્માતેજ અલ્લા છે, તેમા રાગ કરનારૂ મનને અધ્યાત્મ જ્ઞાનદૃષ્ટિએ તે પયગંબર છે આત્માને પિંડસ્થધ્યાને ધ્યાવતા આત્મશુદ્ધિ પ્રગટે છે અને તેથી શુદ્ધ મન થાય છે, શુદ્ધ મનવાળા આત્મામા શુદ્ધાત્માના જ્ઞાનનો પ્રકાશ થાય છે, અને તેથી ક્ષણે ક્ષણે અભિનવજ્ઞાન બોધ પ્રગટે છે, તેજ આત્મારૂપ પ્રભુનો પયગામ છે તેનો ઉચ્ચધ્યાન રૂપ આકાશમાથી પ્રકટભાવ થાય છે અને તે હૃદયમા ઠરે છે, તે પયગામોને દુનિયાના લોકોની આગળ પ્રકાશનારા શુદ્ધ મનવાળા આત્માઓ 'ભક્તો' સંતો એવા સર્વે અંતરાત્માઓ વિશ્વમા પયગંબરો છે એવા પયગંબરોનુ શુદ્ધાત્મોપયોગે શુદ્ધ પરબ્રહ્મ નિર્મલ અનંતજ્ઞાનાનંદરૂપે પરિણમવુ તે મુક્તિ છે, એવી મુક્તિને પામ-

નારાઓનો પુન જ ાત્મા જન્મ નથી એવી રીતે પરમેશ્વર અને પયગબરરૂપ અતરાત્માઓ તે સર્વે ચતુર્દશગુણસ્થાનકમા અતર્ભાવ પામે છે, રજોગુણી આત્મા તે બ્રહ્મા છે તમોગુણ શક્તિમય આત્મા તે રૂદ્ર છે, અને આત્મિક આત્મા તે વિષ્ણુ છે, એવી દૃષ્ટિવાળા ગણાતા દેવો તે ત્રિગુણાતીત મુક્તિ કે જેને પ્રભુ મહાવીર દેવેકથી છે, તેની પ્રાપ્તિ માટે ધ્યાન ધરે છે, તેમજ વેદાત શાસ્ત્રોમા પણ એ ત્રણ પ્રકારના દેવો છે, તે શુદ્ધ પરબ્રહ્મ શુદ્ધાત્માનું ધ્યાન ધરે છે એમ પ્રકાશ્યુ છે આત્મધ્યાન ધરતી વખતે આત્માના શુદ્ધ ગુણ પર્યાયોનુ ધ્યાન ધરવુ પ્રથમ દશામા જીવો આત્મા અને કર્મ બન્નેનું ધ્યાનમા સ્વરૂપ વિચારે છે મધ્યમ દશામાનું મુખ્યપણે ધ્યાન થાય છે, અને કર્મનુ ગૌણપણે ધ્યાન થાય છે ઉત્તમ ધ્યાન દશામાથી આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપનો સ્થિર ઉપયોગ વર્તે છે તે માટે ધ્યાન દશાના અધિકાર ભેદે પિંડસ્થ, પદસ્થ, રૂપસ્થ અને રૂપાતીત એમ ચાર પ્રકારનુ ધ્યાન દર્શાવ્યું છે ગીતાર્થ ધ્યાની અનુભવી એવા ગુરૂની સેવા ભક્તિ કરીને તેમની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તવુ, અને આત્માનો ઉપયોગ રાખી પ્રવર્તવુ એમ પ્રવર્તતા શુદ્ધોપયોગ પ્રકટે છે, અને શુદ્ધાત્મપદની પ્રાપ્તિ થાય છે

इत्येव ॐ अर्हं शांति ॥ ३ ॥

લેખક બુદ્ધિસાગર   મુ વિજાપુર

૧૯૭૮ માઘ વદિ ૫

મુ ઉનાવા તત્ર નાગર બ્રાહ્મણ મહાસુખભાઈ તથા દયાશંકર યોગ્ય ધર્મ લાભ. તમને જૈનગ્રન્થો શાસ્ત્રો વાચવાની રૂચિ પ્રગટી છે તે પ્રશસ્ય છે સત્યગ્રાહી મધ્યસ્થ અને અપેક્ષાના જાણકારને સર્વદર્શનીય શાસ્ત્રોનું સાપેક્ષ સત્ય સમજાય છે જ્ઞાની અનુભવીના અનુભવમા સર્વશાસ્ત્રોનું રહસ્ય સમાય છે જૈનશાસ્ત્રોનું ગુરૂમુખથી શ્રવણ કરવુ, પશ્ચાત્ મનનનિદિધ્યાસન કરવુ જૈન શાસ્ત્રોમા કથેલા સિદ્ધાતોનો અનુભવ કરવો શ્રદ્ધા યોગ્ય બાબતોની શ્રદ્ધા કરવી પશ્ચાત્ બુદ્ધિગમ્ય કરવા અનુભવ મેળવવા જ્ઞાનીઓની સગતિ કરવી જ્ઞાની અનુભવીઓનો મુખ્યસિદ્ધાત એ છે કે રાગ દ્વેષનો ક્ષય કર્યાથી પરમાત્મસ્વરૂપનો પ્રકાશ થાય છે જૈનધાર્મિક શાસ્ત્રોમા આત્માનું સ્વરૂપ અને કર્મનું સ્વરૂપ અનુભવગમ્ય થાય એવુ પ્રકાશવામા આવ્યુ છે કુલરૂઢિ પરપરા ધર્મ કરતા આત્માનો પૂર્ણ પ્રકાશ થાય એવા સત્યધર્મની તરફ લક્ષ્ય આપવુ જોઇએ. જાતિનો મોહ દૂર કરવો અને આત્માનું સદ્ભૂત જ્ઞાન અને આનદ એજ પૂર્ણ સત્યધર્મ છે, એવો દૃઢ નિશ્ચય કરી તેની પ્રાપ્તિ માટે આત્મોપયોગે વર્તવુ વિવાદો તરફ દૃષ્ટિ ન દેતા આત્માની શુદ્ધિ થાય એવો ઉપયોગ રાખવો મોહને ક્ષીણ કરવા ઉપયોગ રાખો મોહનો ક્ષય કરવો તેજ જૈનધર્મનુ પ્રભુવીરે પ્રકાશેલુ રહસ્ય છે રૂબરૂમા શકાઓને પુચ્છી સમાધાન કરવું જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રમય આત્મા છે તેજ તમે છો એવો લક્ષ્યરાખી વ્યવહારે વ્યવહારમા ઉપયોગથી વર્તો, ધર્મ સાધન કરશો.

इत्येव अर्हं ॐ महावीर शांति ३

લે. બુદ્ધિસાગર મુ. વિજાપુર.

તા. ૧૯૭૮ મહા વદિ ૫ ક્રો

મુ. સાણંદ તત્ર મુ. શ્રાવક ત્રાપવી કેશવલાલ નાગજી યોગ્ય ધર્મલાભ પત્ર પહોંચ્યો ત્યાં દ. પ્રેસવાળા માટે ભાઈ આત્મારામને સૂચના આપી છે સત્ય બોલવું અને સત્યથી વર્તવું એજ ધર્મનું મૂલ છે પ્રતિજ્ઞા નમ હૈ વર્તવું અન્યથા પ્રતિજ્ઞા ન કરવી એવા નિશ્ચયથી લોકો વર્તે તો તેઓ આત્માની ઉન્નતિ ઝટિતિ કરી શકે આત્મજ્ઞાન ખીલવવા માટે પ્રમાણિકતાની પ્રથમ જરૂર છે આત્મજ્ઞાનને પરમાર્થ બુદ્ધિથી સ્વપરનું કલ્યાણ થાય છે વાણીઆના જૈનો હજી પોતાની વાસ્તવિક પ્રગતિના માર્ગે ચઢયા નથી જ્ઞાન વિના ગાડરિયો પ્રવાહ ટળનાર નથી, જૂઠી પ્રતિજ્ઞા કીર્તિ માટે હાનિકર રૂઢીઓથી પાછા ફરતા નથી, તેમને ગુરૂની ભાવનાપણ ગાડરિયા પ્રવાહે છે, તેથી ગુરૂની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તવામા આત્મભોગ આપી શકતા નથી. ગુરૂ વિના જ્ઞાન નથી ગીતાર્થ ગુરૂની સંગતિથી સત્ય જ્ઞાન મળે છે શ્રદ્ધા પ્રેમ વિના સ્વાર્પણતા નથી બાલ લગ્નને પ્રથમ બંધ કરો સબ પીઓને જગાડો. સર્વ ધાર્મિક ઉન્નતિના યજ્ઞમા અર્પાઈ જાઓ. સત્ય કર્મયોગી બનો લોકો સારા કહે, ગાળો દે, અપમાનાદિ કર, તે સર્વને આત્મસ્વભાવમા રહી સહો, અને જૈનોમા ઉત્સાહ ફેલાવો કંઇ પણ કરીને મરવા અગસિયા ની માફક જીવવુ તે શું જીવવું છે? આત્મજ્ઞાનનો ફેલાવો કરો. પરસ્પરના વિચાર ભેદના આશયોને લોકો સમજે એવી સાપેક્ષ દૃષ્ટિને સમજો, અને અન્યોને સમજાવો. ગુરૂના સત્કાર્યોમા ઉપયોગથી જોડાઓ આત્મોપયોગે વર્તો, અને સ્વાધિકારે કર્તવ્ય કરો. આત્માનુભવમા આગળ વધી આત્મબલ ખીલવો! મનવાણી કાયાને આત્માની પ્રગતિ માટે યોગ્ય રીતિએ વાપરો. ગુરૂની શ્રદ્ધા ભક્તિ વિના આત્માનુભવમા અંશ માત્ર આગળ વધી શકાતું નથી, ભાવિ જૈનો માટે ઉન્નતિના નિષ્કંટક ઉદાર માર્ગો ચોખા કરો. લોકો આત્માને જાણતા થશે

એટલે સ્વપરની ઉન્નતિના સત્ય ધર્મ કર્તવ્યોને મહેજે કરશે. જૈનોને વિશ્વમા આગળ વધવાના સર્વ સત્ય માર્ગો ખુલ્લા કરવાના પુરૂષાર્થથી જીવો અને અન્યોને જીવાડો. એવો શ્રાવક ધર્મ સેવો.

इत्येवं अर्हं ॐ महावीर शान्ति ३

લે. બુદ્ધિસાગર   મુ વિજાપુર

સ ૧૯ ૮ માઘ વદિ ૭

મુ સાણદ તત્ર સુશ્રાવક બુધાલાલ ઉકાભાઈ યોગ્ય ધર્મ-લાભ. તમારો પત્ર પહોચ્યો. જીવદયા મડળ સ્થાપી શીકાર બધ કરાવવા પ્રયત્ન કરો છો તેથી ખુશી થવા જેવુ છે તેમા અમદાવાદ વગેરેના જીવદયાના મડળોની સહાય લ્યો છાપાઓમા સભ્ય લેખો છપાવીને તે બાબત જાહેર કરો કાયદાસર પગલા ભરી નિર્દોષ પશુઓની વ્હારે ચઢો રાત્રી દિવસ તનતોડ મહેનત કરો. હિસા ટાળતા મનમા હિંસાની વૃત્તિ પ્રગટવા ન દો જ્યા શિકાર થતો હોય ત્યાના લોકોને બોધ આપો શિકારમા સામેલ રહેનાર વાઘરિયોના ઘેર જઇ તેઓને જીવદયાનો બોધ આપો આજુબાજુના ગામડાઓને ચેતાવો. અમદાવાદમા ઝવેરી મોહનલાલ મગનલાલ પર પત્ર લખી વા તેમને રૂબરૂમા મળીને જીવદયાના ઉપદેશકો પાસે જીવદયાના ભાષણો અપાવશો સાણદના મહાજનની શક્તિઓને ઉપદેશો મારફત પ્રકાશિત કરો. કોઇની સાથે કલેશ થાય એવું ન બોલો પ્રેમથી સર્વની સાથે તમારૂ મડળ વર્તશે તો તે સારૂ કાર્ય કરી શકે જીવદયામા સર્વ ધર્મનો સમાવેશ થાય છે બાલલગ્ન અને વૃદ્ધ લગ્નનો નિષેધ કરવો એ પણ જીવદયા છે જૈનોમા હાનિકર રીવાજો પેસી ગયા છે તેને ટાળવા પુરૂષાર્થ કરવો એ પણ જીવ દયા છે નીતિના

સર્વ માર્ગોથી રાજ્યાદિકનું પ્રવર્તવું તે જીવદયા છે જીવદયા ધર્મપાળનારાઓને બળવાન્ જ્ઞાની સમયજ્ઞ બનાવવા માટે તેવા ઉપાયો લેવા, તે પણ મહા જીવદયા છે મહાજનને કડવા વચન કહેવાથી તે જાગ્રત્ નહિ થાય યુવકોમા આત્મબળનો જુસ્સો પ્રગટે એવા ઉપાયો પ્રમાણે વર્તો સપથી પ્રથમ ઐક્ય કરો ઉપદેશકોને પરગામથી બોલાવી ભાષણો અપાવી, પ્રથમ સારૂ વિચાર વાતાવરણ બનાવો

ॐ अर्ह महावीर शान्ति ३

લે. બુદ્ધિસાગર મુ વિજાપુર

સં. ૧૯૭૮ માઘ વદિ ૭.

શ્રી મુબાઇ તત્ર શ્રદ્ધાદિ ગુણાલકૃત સુશ્રાવક ઝવેરી જીવણચદ ધર્મચદ યોગ્ય ધર્મલાભ વિ અત્ર શાતિ છે તત્ર દેવ ગુરૂ ધર્મપ્રસાદથી વર્તો ઝવેરી મગનલાલભાઈને દ્રવ્ય નબધી ઉપાધિ ચિતા આવી પડી છે તેમ અન્યના પત્રથી જાણ્યું, તમો પણ તેથી ચિતાદિ સકપ વિકલ્પ કરો તેમ બનવા યોગ્ય છે કર્મના ઉદયથી જે બનવા યોગ્ય હોય છે તે બન્યા કરે છે તેમા ચિતા ન કરવી, ભાઇને હિમત આપવી, અને બનતી સહાય આપવી જે કાલે યોગ્ર લાગે તે કરવુ ધર્મની આરાધના કરવાથી અતે સારૂ થાય છે શુભાશુભકર્મના ઉદયના ચક્રો વાદળની પેઠે આવે છે અને જાય છે, તેમા હર્ષ શોકથી જે મુંઝાતો નથી, તેણે પ્રભુ મહાવીર દેવનો ધર્મ જાણ્યો છે, એમ જાણશો સ્વપ્નના જેવી ક્ષણિક સસારની બાજી છે તેમા આત્માનું કશું કઇ નથી દુનિયામા લોક ચિતા કરે જીવી શકાતુ નથી આત્માના ધર્મની આરાધના કરવી મહાપુરૂષોને સકટ ઉપાધિઓમાથી પસાર

થવુ પડે છે જેઓ સકટ ઉપાધિઓમા મુઝાતા નથી તેઓ ધૈર્ય, ખત, ઉત્સાહ, જ્ઞાન, ઉદ્યમથી ઉપાધિની પેલી પાર જાય છે કર્મ પ્રમાણે સર્વ સસારી જીવોને નાટકીઆની પેઠે નાચો નાચવા પડે છે ઈન્દ્રાદિકને પણ કર્મ પ્રમાણે નાટક કરવુ પડે છે એવી દશા માથી છૂટવા માટે વીતરાગના ધર્મની આરાધના કરવાની જરૂર છે આત્મ જ્ઞાન થતા ભવનાટકમા હર્ષ શોક રહેતો નથી જે કાલે કર્મથી બાહ્યની જેવી અવસ્થા પ્રાપ્ત થાય, તેમા આત્માના ધ્યાન થી વર્તવુ, અને કર્તવ્ય કાર્ય કરવુ દુ ખ પાછળ સુખ અને સુખ પાછળ દુ ખ એમ કર્મના ખેલથી થયા કરે છે, તેમા સમભાવે વર્તનાર ખરેખર સસાર સાગરને તરી જાય છે પ્રભુ મહાવીર દેવને પણ અનેક ઉપસર્ગો નડયા હતા. તો પછી અન્યનું શુ ગજુ ? આત્માથી પુણ્ય પાપ કર્મ ન્યારૂ છે તે આત્મા નથી તો પછી કર્મ ફલમા મોહ ન રાખતા ધર્મની આરાધના કરવી ઝવેરી મગનલાલ ધર્મચદ તથા કુસુમભાઇ, રતનચદ વગેરેને ધર્મલાભ ધર્મ સાધન કરશો.

इत्येव ॐ अर्हं महावीर शान्ति ३

લે બુદ્ધિસાગર મુ. વિજાપુર.

સ ૧૯૭૮ માઘ વદિ ૮

શ્રી અમદાવાદ તત્ર આત્મહિત જિજ્ઞાસુ ભાઈ મોહનલાલ અમથાલાલ યોગ્ય ધર્મલાભ વિ ત્હારો પત્ર માઘ વદિ સાતમે પહોચ્યો વાચી સમાચાર જાણ્યા સસાર સ્વાર્થમય છે એમ ત્હે જાણ્યુ પણ તે પ્રમાણે જાણીને આત્મશુદ્ધિ કરવા વિષયોના મોહનો ત્યાગ કરે તોજ જાણ્યુ લેખે આવે જાણ્યુ તો તેહનુ

बरु मोहे नहि लेपाय सुखदुख आवे जीवने हर्ष शोक नहि थाय ॥ એ દુહા પ્રમાણે આત્માની દશા કરવા ખરી લગની લાગવી જોઈએ કચન અને કામિની એના મોહ ટળ્યા વિના મુક્તિ નથી બે જની ઈચ્છામાજ અનેક રોગો છે અને અનેક જન્મ મરણો છે ભોગથી દેહ અને ઇન્દ્રિયોની શક્તિ નષ્ટ થાય છે એક સ્ત્રી પરણવાની લાલચે તું વિશ્વનો ગુલામ બને છે, તેનો જરા વિચાર કર કનક અને કામિનીની લાલચથી અનેક દુખને ઉત્પન્ન કરે છે શા માટે સમજ્યા છતા અનેક કર્મબધના કારણ ભૂત મોહ કારની લાલચને રાખે છે? ભોગથી કામ ઈચ્છાઓનો નાશ થતો નથી પરપુદ્ગલની લાલચે કોઈની સાથે પ્રેમ કરવો તે પ્રેમ નથી. અજ્ઞાનીઓ આત્માઓની સાથે પ્રેમ કરતા નથી પણ જડવસ્તુઓની સાથે સ્વાર્થથી પ્રેમ કરે છે અનતકાલ સુધી જડ વસ્તુઓને ભોગવવામા આવે તોપણ મનની તૃપ્તિ થાય નહીં આશા છે તે આકાશ કરતા ઘણી મોટી છે આત્મજ્ઞાનથી આશાનો નાશ થાય છે મનમા અનેક ઇચ્છાઓ કરવી તેજ કાલ મૃત્યુ છે કામનાઓ એક પછી એક એમ ઉત્તરોત્તર અનતી વધતી જાય છે, તેના તાબે થવાથી દુષ્ટ ગુલામીપણુ પ્રગટે છે આત્માવિના આ વિશ્વમા અન્ય કોઈ જડ વસ્તુથી સુખ થનાર નથી અને આત્માવિના અન્ય જડવસ્તુઓનો પ્રેમ તે પ્રેમજ નથી એમ નિશ્ચયથી જાણુ !!! જે જડ વસ્તુઓ માટે ત્હારી સાથે સ્નેહ સબધ બાધે છે તે સત્ય નથી, માટે હવે મુઝાઈને ભવ નકમા કેમ પડે છે? વિચાર કર !!! જે સ્ત્રી વા પુરુષ પરસ્પર એક બીજાના આત્માને ચાહતા નથી પણ એક બીજાના આત્માના શરીરને ભોગાર્થ ચાહે છે તે અજ્ઞાની છે એવા અજ્ઞાની સ્ત્રી પુરુષો દેહ ચામડી રગના સ્વાર્થી છે, તેથી તે ચામડિયા છે એવા ચામડિયા ચામડાની મહત્તા સમજે છે પણ જે ચામડામા આત્મા રહે છે અને તેથી ચામડુ પણ પ્રિય લાગે છે, એવાઓ આત્માની પ્રભુતા ઈશ્વરતા જાણી શકતા નથી ચામડીના ભૂખ્યા તરસ્યા મનુષ્યો ચામડીના ભોગ માટે દેવગુરુની સેવા ભક્તિ કરી તેની પ્રાપ્તિની પ્રાર્થના કરે છે અને

મનુષ્યો ચામડીના ભોગ માટે દેવગુરૂની સેવા ભક્તિ કરી તેની પ્રાપ્તિની પ્રાર્થના કરે છે અને મનુષ્યભવને હારી જાય છે ત્હને પણ ચામડીવાળી સ્ત્રી ફક્ત ચામડીના ભોગ માટે ઇચ્છાતી હોય અને તે માટે પરણવાની ઇચ્છાએ નોકરી-ગુલામીપણું કરતો હોય તેમ ભાસતું હોય તો ત્હારે જરૂર ચેતવુ જોઇએ અનતીવાર કામ ભોગોને ભોગવતા ઇન્દ્રાદિકને શાંતિ મળી નથી અને મળનાર નથી તો ત્હને કયાથી મળવાની હતી ? માટે હવે જાગ અને આત્મસુખનો અભિલાષી લઈ પર જડપુદ્ગલની એઠનો ભીખારી ન થા ઇન્દ્રજાલની પેઠે બાહ્ય વૈભવ સુખ ક્ષણિક છે તેથી વૈરાગી થા અને આત્માના આનંદ માટે ઉપયોગથી ઉઠ !! દુનિયાના લોકપ્રવાહ સામુ ન જો પણ આત્માના હિત ભણી દૃષ્ટિ દે મનનો દાસ બનીને આત્માના સત્યથી ભ્રષ્ટ ન થા. જાગ જાગ અને ચેત. ઉઠ !! હાલ નહિ ચેતેતો પછીથી પસ્તાઈશ. ઝાંઝવાના પાણીને પીવાની મૃગની ભ્રાંતિ જેવી સંસાર સુખ ભ્રાંતિથી વિમુખ થા ! આત્માની શુદ્ધપરિણતિ તેજ ખરી સ્ત્રી છે તેને આત્મામા શોધ. આત્માને મૂકી સ્ત્રીના શરીરને સ્ત્રી માની કયા ભોળા મોહન ભૂલે છે ત્હારાથી બાહ્યસ્ત્રીને સત્ય સુખ મળનાર નથી અને સ્ત્રીથી તને સુખ મળનાર નથી મનના કહ્યા પ્રમાણે વર્તીશ અને આત્માના સદુપદેશનો અનાદર કરીશ તો આત્મગુરૂની આજ્ઞાના ભંગથી ભવ ચક્રમા વારવાર જન્મવુ મરવુ પડશે માટે ચેત ! આ આખે જે ત્હારૂ દેખાય છે તેમા ત્હારૂ કંઇ નથી ધૂમાડીના બાચકાને કયા સુધી ભરીશ મનના સંકલ્પ વિકલ્પ તેજ સૂક્ષ્મ જન્મ મરણ છે તેનો ઉપયોગથી છેદ કર ! ! ! ગુરૂ તો પોતાની ફર્જ બજાવી શકે પણ શિષ્ય જો મોહના તાબામા વર્તે તો તે ગુરૂનો શિષ્ય ગણાય કે મોહનો દાસ ગણાય તેનો વિવેક કરી સત્ય ગ્રહણ કર !!! કામરૂપ પશુને વશકર ! શરીરમા કામરૂપ પશુનુ બળ પ્રગટવા ન દે સર્વ કામો દુખરૂપ છે કામ ઇચ્છાઓનો સાગર તરવા પુરૂષાર્થ કર ! નપુંસક, નામર્દ બની કામભૂતના તાબે થઇ દુનિ-

યામા દાસપણુ ભોગવે છે આત્મા જ્યારે કામવાસનાને જીતશે ત્યારેજ તે સુખશાતિ પામશે. એન શ્રદ્ધા ધારણ કરી ધર્મ માર્ગમા પ્રવર્ત ક્ષણ ક્ષણમા કયા મનને ફેરવે છે? ઘરલક્ષ્નીના તુચ્છ મો હમા કેમ ફસાય છે? જે વસ્તુ ત્હારી નથી તે માટે કયા ભૂલો ભમે છે? આખો મિચાતા ત્હારૂ કઈ નથી.ભૂલરૂપ કર્મનુ પરિ ણામ દુ ખ છે માનપ્રતિષ્ઠા કીર્તિ વગેરેમા લોકવાસનાની દ્રષ્ટિથી મુઝ નહિ જે જડવસ્તુ માટે અનત વખત મર્યો તે માટે સમ જીને પાછો કયા મરે છે? એકવાર આત્માના સુખ માટે તો જીદ ગીનો હોમકર! આત્માનો વિશ્વાસી થા તુ આત્મા છે છતા જ ડમા આત્મબુદ્ધિ કેમ ધારણ કરે છે? સત્ય આત્માને નહી મા નતા તુ જડને સુખાર્થ સત્ય માનીશ તો હાડકા ચૂસનાર શ્વાન અને ત્હાનમા અતર શુ? તેનો વિચાર કર!! આત્માનુ વ્યવ હારમા ગણાતુ નામ અને રૂપ તે વસ્તુત આત્માનુ નથી અજ્ઞાન અને મોહથી પરિણમેલ આત્મા તેજ પોતાનો કાલ છે અને ન જ્ઞાન મોહથી રહિત આત્મા તેજ કાલનો પણ કાલ છે અનત મહાસાગરના બિન્દુઓ જેટલા નામ અને રૂપ છે તેથી આત્મા ઓળખાતો નથી તો પછી નામરૂપની કીર્તિ પ્રતિષ્ઠાના અહ મમત્વના મોહમા કેમ મુઝાવુ જોઇએ? અલબત્ત ન મુઝાવુ જોઈએ. મારૂ શરીર મારૂ નામ તેમા મારાપણાની બુદ્ધિ તેજ મોહબુદ્ધિથી અનતવાર જન્મમરણુ થાય છે પાછળ વશ કાયમ રહે એવો મોહ રાખવાથી અનતદુ ખની ઉપાધિ વ્હાય છે કોઈનો વશ રહ્યો નથી અને રહેનાર નથી દેહનો વશ રાખવા કરતા આત્માનો અમરવશ ઓળખ! દેહ મન્દિર સ્નના ખોરાક કરતા આ માનો આનદરૂપ અમૃત ખોરાક ખા અને અમર થા!!! આત્માને પ્રિય ગણુ અને અનેક શરીરમા રહેલા આત્માઓને પ્રિય ગણુ તેઓના દેહોના રૂપોમા મુઝાઈ ન જા પાચ ઇન્દ્રિયોના વિષયોમા વસ્તુત શુભત્વ તથા અશુભત્વ નથી શુભ વિચારો કર અને અશુભ વિચારોને પ્રગટતાજ અટકાવી દે મનમા મૈથુન કામાદિનો એક

વિચાર પણ ભૂલેચૂકે ન કર ! બાહ્ય વિષયોની મીઠાશમા મહાવિષ છે, માટે તેની મીઠાશમા મુઝ નહિ આખ અને સ્પર્શેન્દ્રિયનો કામ ટાળવા કોટિકોટિ ઉપાયો કર, અને આખમાથી રક્તનીધારા વહે એવી પ્રભુ પાસે પ્રાર્થના કર મનમા પ્રકટેલા કામાદિ શત્રુઓને મિત્રો માનીને દેવગુરૂ ધર્મથી ભ્રષ્ટ ન થા આત્મા અસખ્ય પ્રદેશમય છે તેના એકેક પ્રદેશે અનતજ્ઞાન દર્શન ચારિત્રવીર્ય છે આત્મા અનત આનદમય છે આત્માનદને પ્રગટાવ અને પુદ્ગલાનદનો ક્ષણિક મોહ ત્યાગકર મોહની અશુદ્ધ પરિણતિથી મનવાણી કાયાનું અને આત્માનું આરોગ્ય નષ્ટ થાય છે ઇતિહાસોના પાના ઉથલાવો, અનેક ભાષાઓ ભણો, સાયન્સથી શોધો કરો પણ તેથી આત્માનો આનદ પ્રગટતો નથી. દુનિયામા સમુદ્ર, પૃથ્વી, નગર, ગામ દેશ, પર્વત વગેરે સદા એક સ્વરૂપે સ્થિર નથી તો પછી જે શરીર વગેરેને પોતાનું માની મોહનો મિત્ર બને છે તેનાથી ત્હારૂ શુ શ્રેય થવાનું છે? તેનો વિચારકર મોહને હણે તે મોહન ગણાય અને આત્માનુ શુદ્ધ સ્વરૂપ પ્રાપ્ત કરી લોકોને મોહ પમાડે-આશ્ચર્યમા ગરકાવ કરે તેવો આત્મા તેજ મોહન છે મોહવિનાનો તે મોહન છે એવુ ત્હારૂ સ્વરૂપ વિચાર અને ક્ષણે ક્ષણે પ્રગટતા મોહનો નાશ કરવા આત્મોપયોગી થા ! ! ! મનને શુદ્ધાત્માની સાથે જોડ અને જ્યા સુધી શરીર છે ત્યા સુધી આત્માની શુદ્ધતાના ઉપાયો સેવ આત્માના સેવક તરીકે મનવાણી કાયા છે, તે મનવાણી કાયાને મોહના ગુલામ તરીકે બનાવવાથી આત્માનો આનદ મળતો નથી આત્માનો આનદ ભોગવવો તેજ આત્માનુ સ્વરાજ્ય છે બાકીના સર્વે પૌદ્ગલિક રાજ્યો તે દુખમય રાજ્યો છે, માટે શુદ્ધાત્મરાજ્યને મૂકી કયા જડવિષયરાજ્યનો ગુલામ બને છે ! છતી આખે કેમ દેખતો નથી આત્મા પોતે પોતાને જાગ્રત્ કરે છે, દુનિયાના લોકોના ગાડરિયા પ્રવાહે ચાલવુ તે ગાડરનુ જીવન છે પણ જ્ઞાનીનુ આત્મજીવન નથી શ્રીની પ્રાપ્તિ કરવામા દુખના ડુગર છે નહી ઇચ્છવા છતા સહેજે ભોગો મળે અને

પ્રભુ મહાવીરદેવને અનંતકાળે આત્માએ ઓળખ્યા અને તે ઓળખીને મળ્યો ચંદ્ર અને સૂર્ય નીચે વાદલ આવે છે તેમ કર્મવર્ગણાના ઉદયને આત્મા ઓળખે છે કર્મવર્ગણારૂપ વાદળામાથી આત્મારૂપ સૂર્ય ચંદ્ર વારંવાર પસાર થાય છે પરાભક્તિરસ અને જ્ઞાન રસની ઝાંખી પ્રગટેલી અનુભવી છે ઘણી વખત વ્યક્ત બ્રહ્મરસ ઘેનનો અનુભવ થયો છે તે મનવાણી કાયાથી અન્યને જણાવી શકાય નહિ તથા અન્ય જાણી શકે નહિ અનુભવે તે માને. એજ

ॐ अर्हं महावीर शान्ति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર મુ. વિજાપુર
સંવત ૧૯૭૮ માઘ વદિ ૧૧

શ્રી અમદાવાદ તત્ર શ્રદ્ધાવંત, દયાવંત, દેવ ગુરૂ ભક્તિકારક, સુશ્રાવક શેઠ જગાભાઈ દલપતભાઈ યોગ્યધર્મલાભ વિશેષ તમારો પત્ર પહોંચ્યો કૃતકર્મોદયથી રોગાદિક પ્રગટે છે તેને સમભાવે સહવા જોઈએ બહારની હવાથી હવે તમને આરામ થતો જાય છે તે ઠીક છે મનના સંકલ્પ વિકલ્પ ચિંતાઓને પ્રગટતી વારવી મનવાણી કાયાના અયોગ્ય વ્યાપારથી આ ભવમા પણ રોગો પ્રગટી નીકળે છે, મનમા પ્રગટતા આર્તધ્યાન અને રૈદ્રધ્યાનના વિચારોને રોકવાથી આત્મશાન્તિ અને મનવાણી કાયાનું આરોગ્ય પ્રકટે છે, તથા સ્થિર રહે છે મનના અશુભ સંકલ્પ વિકલ્પ એજ કર્મ અને એજ રોગ છે મનપર ચિંતા શોક ભય વગેરે નિર્બલ વિચારોની અસર થવા દેવી નહિ નિયમિત આહાર વિહાર અને વિચારથી મનકાયા તથા આત્માની શાંતિ તુષ્ટિ પુષ્ટિ વર્તે છે મન વાણી કાયાનું આરોગ્ય ન રહે એવી ઉપાધિ પ્રવૃત્તિથી નિવૃત્ત થવું જેટલી પ્રવૃત્તિથી આજીવિકાદિ વ્યવહાર ચાલે તેનાથી

અધિક પ્રવૃતિ કરવી ન જોઇએ મનવાણી કાયા કરતા આત્માની અનતગુણી મહત્તા સમજવી જોઇએ. આત્માને માટે મનવાણી કાયા સત્તા લક્ષ્મી છે આત્માની શુદ્ધિ માટે મનવાણી કાયાનો ઉપયોગ કરવો જોઇએ પ્રાય. મનવાણી કાયાની સમાધિથી આત્માની સમાધિ પ્રગટે છે આત્માના આનદની આગળ જડાનદ તે ક્ષણિક અને લીટ સમાન તુચ્છ છે, માટે મનુષ્યશરીરે જીવતા છતા આત્માનદ અનુભવવો જોઇએ મગજને હાનિ પહોચે એટલા મગજદ્વારા વિચારો ન કરવા જોઇએ મનના આરોગ્યપર શરીરના આરોગ્યની અત્યત અસર થાય છે, વ્યાપારાદિકની ચિતા ન રહે તે માટે આત્મજ્ઞાન પ્રગટાવવુ જોઇએ આત્મજ્ઞાનથી રાગદ્વેષ ટળેછે તે માટે આત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવા પુરૂપાર્થ કરવો. મનુષ્યજન્મનું રહસ્ય એજ છે રોગ પ્રસગે આત્માના સ્વરૂપનો વિચાર કરવો અને મનવાણી કાયાથી આત્માને ન્યારો ભાવવો જોઇએ ક્ષણે ક્ષણે આત્માનું શુદ્ધ સ્વરૂપ સ્મરવુ સ્વપ્નની પેઠે કર્મના ઔદયિક ભાવની ક્ષણિક લીલામા શો હર્ષ શોક માનવો ? શરીરાદિકના સયોગ વિયોગમા સમભાવે રહેવાય એવો આત્મોપયોગ રાખવા પુરૂપાર્થ કરવો બાહિરની સાયોગિક ઉપાધિમા અહમમત્વથી પરિણમાય નહિ એવો ખાસ ઉપયોગ ધારવો વૈરાગ્ય ત્યાગ ભાવથી આત્માને ભાવવો બાહ્ય ઉપાધિ વેદતા છતા તેમા લેપાયમાન ન થવાય એમ આત્મજ્ઞાનથી વિચારવું એકાન્તમા દરરોજ કલાક બે કલાક નિવૃત્તિથી વિચારતા આત્મ માર્ગ અનુભવાશે

इत्येव अर्हं ॐ महावीर शांति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર. મુકામ વિજાપુર

સં ૧૯૭૮ માઘ વદિ ૧૩

શ્રી અમદાવાદ તત્ર સુશ્રાવક શા મોહનલાલ અમથાલાલ યોગ્ય ધર્મલાભ તમારો પત્ર પહોચ્યો મ્હને દેવના જેવી ઉપમા આપવી તે મ્હને યોગ્ય નથી અને તમને એવુ લખવું યોગ્ય નથી. હું તો સદ્દનો અણુસમાન સેવક છુ વસ્તુત આચાર્ય વા સાધુ પણ નથી વ્યવહારથી આચાર્ય સાધુ તરીકે ગણાઉં પણ હું તેથી મોહી ન જાઉં વ્યવહા નો લોપ ન કરૂં તેમજ નિશ્ચયગુણ અંશે અંશે પ્રગટે તેથી અહવૃત્તિપણુ ન કરૂં આચાર્યાદિકના ગુણો પ્રાપ્ત કરવા ઉદ્યમી છુ વ્યવહારથી ચારિત્રનો સાધક ગણાઉં અને ક્ષયોપશમ ચારિત્રમા દોષાદિક લાગે તેને વારૂં પ્રતિક્રમણ કરૂં ગુણના લેશનો અહભાવ ન આવે તે માટે લઘુતા ભાવુંછુ સંજ્વલન કષાય પરિણતિને ઉપજતી વારવા અભ્યાસી છુ હું જ્ઞાની ધ્યાની સમાધિવંત તરીકેનો અભિમાન ન કરૂં વ્યવહારમા પાડેલુ મારૂં નામ અને રૂપ, આકૃતિ તેમા અહંમમતાથી ન મુંઝાઉં, તે માટે તીવ્ર અભ્યાસી છુ સાધક છુ પણ સિદ્ધ નથી બાધક ભાવ ટાળવા ઉપયોગ ધરૂં છુ વ્યવહાર ધર્મ લોપાય એવો ઉપદેશ અને એવી પ્રવૃત્તિને કદિ સેવવા પ્રયત્ન ન કરૂં, એવા નિશ્ચયથી પ્રવર્તુ છુ જૈનધર્મનો પૂર્ણ શ્રદ્ધાવાન્ છુ અને અન્યધર્મ શાસ્ત્રોમા રહેલા અંશે અંશે સત્યનો સાપેક્ષદૃષ્ટિએ ગ્રાહક પ્રેક્ષક છુ આત્માના સ્યાદ્વાદ અનંત ગુણ પર્યાયોમા રમવા પ્રયત્નશીલ છુ મતમતાંતર એકાંતમાન્યતાને માનુ નહિ અને તેવો મત ઉત્પન્ન થાય એવો ઉપદેશ પણ ન આપુ ગૃહસ્થોને ગૃહસ્થ યોગ્ય જૈનધર્મનો ઉપદેશ આપુ છુ અને ત્યાગીઓને ત્યાગીઓ યોગ્ય જૈનધર્મનો ઉપદેશ આપુ છુ ખંડન શૈલી અને મંડનશૈલી પૈકી બ નેમાથી જેમે તેનો સાપેક્ષદૃષ્ટિએ ઉપયોગ કરૂં છુ મનાવા પૂજાવાની અંશ માત્ર ઇચ્છા વિના વ્યવહા મા વ્યવ

હારધર્મમા વ્યવહારથી વર્તુ છુ અને નિશ્ચયધર્મમ નિશ્ચય દૃષ્ટિથી વર્તુ છુ તેમ છતા કઈ દોષ પ્રકટે છે તો તેને દોષ તરીકે જાણીને તેને નિદીગર્હી પ્રતિક્રમણ કરી આત્મશુદ્ધિ કરવા પ્રયત્ન કરૂ છુ મોહનો વિશ્વાસ નાખતો નથી મારા આત્મામા જે જે કાલે ક્ષેત્રે જેવી જેવી ભાવના પરિણતિ પ્રગટે છે તેને કોઈ વખતે કાવ્યમા વા ગદ્યમા લખુ છુ ભવ્ય લોકોના હિતાર્થ વ્યાખ્યાન વાચુ છુ અને ગ્રન્થો પણ લખુ છુ અન્ય જ્ઞાનીઓ જે કઈ લખે છે વા ઉપદેશે છે તેની અનુમોદના કરૂ છુ સાપેક્ષ દૃષ્ટિથી માન પુસ્તકો સર્વ વાચવામા આવે તો તે જૈનશાસ્ત્રોના અને આત્મજ્ઞાનના દોહનરૂપ જણાશે પડિતાઈનો મ્હને અહભાવ થતો નથી બે ત્રણ વર્ષથી પ્રભુ મહાવીર દેવનુ નામ ઘણુ સ્મરણ કરૂ છુ અને તેથી પ્રભુના ગુણોનુ વારવાર સ્મરણ થાય છે કામાદિ વાસનાઓને જીતવા માટે પ્રભુ મહાવીર દેવનુ ધ્યાન ધરૂ છુ તેમનો અતરમા સર્વ કાર્ય કરતા નામ મત્ર સ્મરૂ છુ અને તેમજ આત્મદૃષ્ટિના ઉપયોગે આત્મા તેજ મહાવીર છે, એવુ ધ્યાન ધરૂ છુ અને એવા ઉપયોગમા વાર વાર રહેવા ઉપયોગ રાખુ છુ જૈનસઘની શક્તિયો વધે એવા સર્વ વ્યવહારને માનુ છુ અને જેટલુ બને છે તેટલુ કરૂ છુ પણ કરતી વખતે કર્તાપણાની અહવૃત્તિ પ્રાય રહેતી નથી ત્યાગી એવા સાધુઓનો અને સાધ્વીઓનો હુ લઘુસેવક છુ મ્હને જે રૂચે સાચુ લાગે તે પ્રમાણે વર્તવા પ્રયત્ન કરૂ છુ પણ અન્ય સાધુઓ અને સાધ્વીઓ તેઓની દૃષ્ટિ પ્રમાણે વર્તે તેમા ડખલ કરવાની બુદ્ધિ થતી નથી, છતા કોઈને અવળુ ભાસે તો મારી શુદ્ધ બુદ્ધિથી હુ નિર્દોષ છુ હુ સાધુપણાનો અભિમાન કરતો નથી વ્યવહારથી ચતુર્વિધ સઘનો અણુ સેવક તરીકે માની સઘની સેવાભક્તિ કરવામા નિષ્કામભાવે પ્રવર્તુ છુ અન્ય ભક્તો તથા શિષ્યો જૈનશાસ્ત્રોથી વિરૂદ્ધ મ્હને જેમે તેવા ઉચ્ચ પ્રભુ જેવા વિશેષણોથી માને તેમા હુ કદિ સમ્મત થાઉ નહીં અને

તેઓની ભૂલ ગણીને તેઓને સત્ય સમજાવુ અને જૈનધર્મના શાસ્ત્રો પ્રમાણે વર્તાવુ એવો મારો, ધર્મવ્યવહાર દૃષ્ટિએ દૃઢ નિશ્ચય છે સત્તાએ આત્માને પરમાત્મા ગણુ ધ્યાવુ, લખુ એ સર્વશુદ્ધ દ્રવ્યાર્થિકનયદૃષ્ટિથી આત્માની વ્યક્ત પરમાત્મદશા પ્રકટાવવા કરૂ છુ અને તેના ઉભરાઓ આવે ત્યારે તે દૃષ્ટિથી ગાઉ લખુ પણુ તેથી વ્યવહારથી પરમાત્મપણુ મારામા પ્રગટેલુ નથી એમ માનુ છુ વ્યવહારથી ત્યાગીના વેષે છુ અને કથંચિત્ આત્માના ગુણો પ્રકટાવવા વ્યવહાર ચારિત્રને કંઇ કંઇ અંશે સાધુ છુ અને શ્વેતાંબરતપાગચ્છ પરંપરા પ્રમાણે સાધન સાપેક્ષ દૃષ્ટિએ યત્કિંચિત્ વર્તું છુ આત્મજ્ઞાન પર મ્હને ઘણી પ્રીતિ છે એ અંતરૂમા નિશ્ચય દૃષ્ટિ ધારણ કરૂ છુ અને વ્યવહારમા યથાશક્તિ ભૂલો ચૂકો સુધારતો આચાર પાળતો વિચરૂ છુ વ્યવહારનય લોપથી જૈનધર્મનો લોપ થાય છે માટે વ્યવહાર ધર્મનો લોપ ન કરવો મારા લખવા પ્રમાણે સમજી તમે ગૃહસ્થાવાસમા ગૃહસ્થધર્મ પ્રમાણે વર્તશો અને દેવગુરૂ ધર્મની શ્રદ્ધા સાચી રાખશો. અંતરમા ત્યાગી થવાની પૂર્ણ રુચિ ધારશો અને ઉદ્યમ કરશો કે જેથી આ ભવમા અને છેવટે અન્ય ભવમા પણ ચારિત્રની પ્રાપ્તિ થાય ચારિત્રથી મુક્તિ છે માટે બ્રહ્મચારી રહેવાનો નિશ્ચય કર્યો અને સંસારીપણામા માતા પિતાને સમજાવીને ધર્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવામા પુરૂષાર્થ કર્યો.

આજોલ ગામમા બે વર્ષ રહી મેસાણા ગમન કરી, મહાપંડિતરાજારામ શાસ્ત્રી પાસે ન્યાય વ્યાકરણનો અભ્યાસ શરૂ કર્યો. ષડ્દર્શનના ઘણા ખરા પુસ્તકો વાચ્યા અને સાર ગ્રહણ કર્યો અને તેથી જૈનધર્મપર પૂર્ણ શ્રદ્ધા પ્રગટી, તથા બેત્રણ ગચ્છના ઘણા સાધુઓના સમાગમમા આવ્યો ગૃહસ્થ દશામા જ્ઞાન વૈરાગ્યથી પક્વ થયો અને પછી માતાપિતા મૃત્યુ પામ્યા બાદ સદ્ગુરૂ પાસે ચારિત્રની દીક્ષા અંગીકાર કરી અનુક્રમે પ્રતિદિન આત્મજ્ઞાન વૈરાગ્ય ધ્યાન સમાધિ ચારિત્રમા વિશેષત અનુભવ

વધવા લાગ્યો અને હજી વધશે આત્માનંદની ઝાખી થવાથી છેવટે અન્ય જન્મમા પરમાત્મપદની પ્રાપ્તિ થશે એમ અનુભવ આવે છે આત્મજ્ઞાન ધ્યાન સમાધિમા મ્હને વિશેષ રસ પડે છે મોહનલાલ !!! તમને રૂચે તો અમારા માર્ગમા આવો મ્હને લોકાદિવાસનાઓ નડતી નથી એમ કહુ તો અતિશયોક્તિ નથી કોઈ નામરૂપથી નિંદે તેમા હવે અરૂચિ ખેદ રહેતો નથી નામ રૂપાધ્યાસ ઘણોજ ક્ષીણ થયો હોય એમ આત્મોપયોગકાલે જણાય છે છતા પણ સાધકભાવથી અભ્યાસી છુ અને તેથી અન્તરાત્મ ભાવે રહેવા વારવાર આત્મોપયોગ રાખુ છુ આનંદમા રહું છુ રોગાદિકથી મ્હને અતરમા અશાતા ઘણીજ અલ્પ વેદાય છે અને આત્મોપયોગ વર્તે છે, ગુરૂકૃપાએ આત્મા આગળને આગળ વધો એજ ઇચ્છુ છુ હવે શરીર રહે વા છૂટે તેમા હર્ષ શોક પ્રાય અત્યત અલ્પ હોય વા આત્મોપયોગકાલે બિલકુલ રહેતો નથી એમ અનુભવાય છે મ્હારે દુનિયાની આગળ મારી દશા જણાવવી શા માટે જોઇએ ? આ તો પ્રસગે લખાય છે તેથી હવે તુ જાગીને ધર્મ કરે તો ત્હારૂ કલ્યાણ થાય ત્હને શિષ્ય કરવાનો (સાધુ) કરવાનો મોહ નથી પણ આ તો ઉપદેશ પ્રવૃત્તિ છે તે પરમાર્થ ભાવથી થાય છે ત્હે પાસે હી સેવા કરી છે તેથી મ્હારે ત્હને જાગ્રત્ કરવો જોઇએ મનુષ્યભવ વાર વાર મળનાર નથી ધર્મની સામગ્રી પામીને હારી ન જા ચેત! ચેત! કાળ ઝપાટા દેત સામાયિક, પ્રતિક્રમણ, પોષધ, ધર્મોપ્યાન પ્રભુપૂજા, સાધુભક્તિ, આદિ ધર્મકૃત્યોમા અપ્રમત્તભાવે પ્રવર્તજે

इत्येव ॐ अर्हं महावीर शान्ति ३

લે. બુદ્ધિસાગર મુ. વિજાપુર

સવત ૧૯૭૨ ચૈતર વદિ ૯

ક્ષાત્રરાજ્ય વ્યવસ્થાક્રમ ગુણવિશિષ્ઠ આર્યદેશપુનરૂજ્જીવનતા સવાહક એવા કર્મયોગના જિજ્ઞાસુ, ગાયકવાડી રાજ્ય કડી પ્રાન્તના સુબા સાહેબ શ્રીયુત સપતરાવ ગાયકવાડ યોગ્ય અનેક ગુણગણ રૂપ ધર્મલાભાશી

વિશેષ તમોએ ભારત જનવર્ગ કલ્યાણાર્થે જે જે ભાષણો કરેલા તેની નકલો પરીક્ષાવા મોકલાવી તે વાચી ભાવાર્થ જાણ્યો છે પીલવાઈમા લાયબ્રેરીના ખાતમુહૂર્ત પ્રસગે અને કરજણમા લાયબ્રેરી પ્રસગે આપેલુ ભાષણ અત્યત ઉપયોગી છે કૂર્મ ક્ષત્રિય કોન્ફરસના પ્રમુખ તરીકે આપેલુ ભાષણ ખરેખર વ્યાવહારિક પ્રગતિકારક સ્થિર વિચારોથી ભરપૂર છે, મનનીય છે તમારા હૃદય ઝરણમાથી દૈશિક પ્રગતિનો બાગ ખીલી ઉઠે એવી આશા અવબોધાય છે બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય અને શૂદ્ર એ ચાર વર્ણની પ્રગતિની સાથે સાર્વજનિક પ્રગતિ અને રાષ્ટ્રીય પ્રગતિ થઇ શકે છે વર્તમાનમા જે જે વર્ણમા જે જે પ્રગતિ કારકતત્ત્વોની ન્યૂનતા ક્ષીણતા થયેલી હોય તેને સુધારવાની જરૂર છે, અને પ્રત્યેક વર્ણના ગુણકર્મને ભવિષ્યમા પુનરૂજ્જીવન મળે એવી દૃષ્ટિએ વર્તમાનમા સ્વયોગ્ય કાર્ય પ્રવૃત્તિની ફરજ અદા કરવાની જરૂર છે સ્વશુભ વિચારોની સાથે પરમાત્માનો અત્યત નિકટ સબધ છે અતએવ સ્વકાર્ય પ્રવૃત્તિ ફરજના શુભ વિચારોમા અત્યત શ્રદ્ધા ધારણ કરીને ક્ષણે ક્ષણે પ્રગતિપથમા વિહરવુ જોઇએ સ્વ શુભ વિચારો અને શુભ પ્રવૃતિના ગર્ભમા પરમાત્માનુ તેજ રહેલુ છે એમ પૂર્ણ શ્રદ્ધા ધારણ કરીને તમારા જેવા ક્ષાત્રકર્મવીરો અનેક વિપત્તિ દુખો સહી પ્રગતિપથમા આત્મભોગી બની ધારે તો વિચરી શકે, તેથી હુ અત્યત ખુશ થાઉ અને ઇચ્છુ છુ કે ધર્મના વ્યાવહારિકતત્ત્વો અને નૈશ્ચયિક

તત્ત્વો કે જે વાસ્તવિક સનાતન પ્રગતિકારક છે, છે તેમા તમારી પૂર્ણ નિષ્ઠા થાઓ અને તેનુ બળ પ્રાપ્ત થાઓ

ધર્મના બળ વિનાનું એકલુ વ્યાવહારિક પ્રગતિ બળ, વિશ્વમા એક પતગીયાના કાશ કરતા વિશેષ પ્રકાશક અને ચિરસ્થાયી હોઇ શકતુ નથી અતએવ વ્યાવહારિક સર્વ શુભકર્મ પ્રવૃત્તિ પ્રગતિની સાથે ધાર્મિક બળ માહાત્મ્યની અપેક્ષા જેમ સર્વજનો સ્વીકારે એવી દેશમા વ્યવસ્થા કરવી જોઇએ ધર્મ બળથી પરમાત્માની અણુધારી સાહાય્ય મળે છે અત એવ પરમાત્માપર વિશ્વાસ રાખી પ્રત્યેક પ્રગતિકારક યોજનાને અવલબવી જોઇએ ધાર્મિક પ્રગતિ સાથે વ્યાવહારિક પ્રગતિકારક સાધુઓ પ્રગટે એવી વ્યવસ્થા યદિ થાય તો અલ્પવર્ષમા નવ પ્રગતિયુગને અવલોકવા સમર્થ થઈ શકાય હિદુઓમા સ્વામી વિવેકાનદ અને રામતીર્થ જેવા સાધુઓ પ્રગટે તો ભારતની પ્રગતિકારક પુનરૂજ્જીવન ત્વરિત સપ્રાપ્ત થઇ શકે રાજ્ય તરફથી મહેસાણા, પાટણ અને વડોદરા જેવા સ્થળોએ પ્રત્યેક ધર્મના સાધુઓ ભાષાજ્ઞાન, તત્ત્વજ્ઞાન આદિ અનેક પ્રકારની કેળવણી લઈ શકે એવી સાધુ પાઠશાળાઓ સ્થાપવી જોઇએ, અને તેમાથી પાસ થઇ પસાર થનાર સાધુઓને ઉપદેશાદિ પ્રગતિકારક ઉપાયોમા પ્રવર્તતા સહાય સમર્પવી જોઇએ સાધુ મહારાજાઓ, ધર્મોદ્ધારક પ્રગતિ સાથે દેશોદ્ધારક પ્રગતિ પ્રવૃત્તિઓમા સારી સાહાય્ય આપી શકે છે એમ ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ અવલોકતા આર્યદેશમા અનેક દૃષ્ટાન્તો અવલોકી શકાયછે આપણી પાસે જે કઈ છે તે સર્વના માટે છે આવી આત્મભોગી કર્મયોગીની દશા પ્રાપ્ત થયા વિના જગત્કલ્યાણાર્થે સત્ય આત્મભોગ અર્પી શકાતો નથી સ્વાર્પણના ગર્ભમા સત્ય, ત્યાગ અને દાન રહેલ છે વિશ્વકલ્યાણાર્થે સ્વાર્પણ વ સેવના વિશ્વમા સર્વોચ્ચપદ પ્રાપ્ત કરી શકાયછે પ્રગતિમાર્ગમા પ્રવર્તતા નિર્ભયતા અને સહિષ્ણુતા ગુણ પ્રાપ્ત કરવાની જરૂર છે નિર્ભયતાને સહિષ્ણુતા એ બે ગુણો ખરેખર પરમાત્મતા પ્રાપ્ત

કરાવનાર છે માટે એ ગુણેનું અવલંબન કરવુ જોઇએ આત્માની માનસિક શકિતયે, વાચિક શક્તિયે, અને કાયિક શક્તિયોની પ્રવૃત્તિ થાય એવા ઉપાયેનું શિક્ષણુ આપવુ જોઇએ માનસિક વિચાર શક્તિયોની ખીલવણીને આધાર ઉત્તમગુરૂઓ ઉપર રહેલે છે ઉત્તમગુરૂઓ પ્રગટયા વિના વિશ્વની પ્રગતિ થઈ શકતી નથી સર્વત્ર પ્રત્યેક ઘર ખરેખર ગુરૂકુળની ગરજ સારે એવી રીતની કેળવણીને પ્રચાર કરવો જોઇએ ત્યાગી જ્ઞાની નિસ્પૃહ કર્મયોગી ગુરૂઓ પ્રગટયા વિના વાસ્તવિક પ્રગતિ થઇ શકવાની નથી અત એવ એવા ગુરૂઓ પ્રગટાવવાની વ્યવસ્થાઓને હસ્તમા ધારણ કરી ઠર્ઇક એ દિશાની પ્રવૃત્તિ કરવી જોઇએ શરીરના પ્રત્યેક અંગની આરોગ્યતાની જેટલી આવશ્યકતાની જરૂર છે તેટલીજ ધાર્મિક સમાજ, વ્યાવહારિક સમાજ, સંઘ, રાષ્ટ્ર સામ્રાજ્ય અને બ્રાહ્મણાદિકના ગુણકર્મોના પ્રગતિકારક અંગોની પુષ્ટિની જરૂર છે અનેક પ્રકારના તાપરૂપ તપને તપ્યા વિના સર્વ પ્રગતિકારક ધર્મને પ્રકાશ થઈ શકતો નથી તીર્થંકરે, મહાત્માઓ, ઋષિયે અને પયગમ્બરોનો મૂળ ઉદ્દેશ એ હતો કે આ જગત્માથી દુ ખોને નાશ કરવો અને જીવોને સુખી કરવા સર્વ જીવોને સુખી કરવાની સત્ય ફરજ અદા કરવા માટે જે કંઇ મળ્યું છે તેનો ઉપયોગ કરવો જોઇએ દેશપ્રેમ, ધર્મપ્રેમ, ગુરૂપ્રેમ, કુટુબ પ્રેમને ઉચ્ચાશયોથી અને સાધ્ય દૃષ્ટિથી ખીલવી વિશ્વ પોતાના આત્મ સમાન થઈ રહે એવી ઉદાર દૃષ્ટિને ખીલવવી જોઇએ આપણે જેમ જેમ એવી ઉચ્ચ શુભ ઉદાર ભાવનાને સેવવા પ્રયત્ન કરીએ છીએ તેમ તેમ આપણે પરમાત્માના પ્રકાશને હૃદયમા વધુને વધુ પ્રકાશ પ્રાપ્ત કરવા સમર્થ થઇએ છીએ એમ નિશ્ચયત અવબોધવું પરમાત્માને હૃદયમા ધારણ કરી પરમાત્માને પ્રકાશ ગ્રહીને આપણે વિશ્વ જીવોનું લેણું કે જે અનેક ભવમા ગ્રહ્યુ છે તેને સેવા કરીને પાછુ વાળવુ જોઇએ જગત્ની સેવા એ સ્વાત્માની સેવા છે જગત્ના જીવોની સેવા કરતા આપણે આત્માની પરમાત્મતા પ્રકાશીએ છીએ જગત્મા રહેલા સર્વ

જીવોને આત્મવત્ માની જગત્‌ની સેવા જે કરે છે, તે મહાત્મા છે, તેના શરીરના સર્વ અણુઓ પવિત્ર છે જગતમા તેવુ જીવવુ સફળ છે વસ્તુત તેવો મનુષ્ય, જીવતો જાગતો દેવસમાન છે બાકીના જીવો બાહ્ય પ્રાણુ શ્વાસોચ્છ્વાસ માત્રથી જીવતા છે, અને વસ્તુત ઉઘતા છે તમારા જેવા બાહ્ય રાજ્ય વ્યવસ્થાપ્રચારક કર્મયોગ જિજ્ઞાસુને જ્ઞાન ગુણકર્મમા વિશેષત. ઉત્સાહયુક્ત પ્રવૃત્તિ બળ વધવાની સાથે ધાર્મિક નિર્લેપદશા પ્રાપ્ત થાઓ, અને સર્વશુભ પ્રવૃત્તિમા તમારા અધિકાર પ્રમાણે ધર્મપ્રાપ્તિ યુક્તજીવનથી શોભો એવુ ઇચ્છુ છુ

ॐ शान्ति ॥

લેખક બુદ્ધિસાગર મુ સાદરા

સવત ૧૯૭૨ ના અસાડ વદિ ૧૨

શ્રી અમદાવાદ, તત્ર પરોપકાર સેવાદિ ગુણાલકૃત પરમાર્થ જીવનવાહક શ્રીયુત બૅરિસ્ટર જીવનલાલભાઇ યોગ્ય ધર્મ લાભ વિ. વકીલ ફતેચદ રામચદ દ્વારા તમોએ મોકલેલી મુદ્રિત યોજનાઓ વાચી છે બાળકોને હુન્નર કેળવણી આદિથી કેળવવા માટે માણસા મુકામે જે વાર્તાલાપ થયો હતો તેને તમે આચારના મૂકવા ભાગ્યવત થયા છો' તે અત્યત સતોષકારક બીના છે તમારી એવી શુભ પરમાર્થ વૃત્તિથી કોટીશ ધન્યવાદને પાત્ર તમે બન્યા છો તમારુ શુભ સેવા જીવન પ્રતિદિન વૃદ્ધિ પામે છે તે વૃદ્ધિ પામ્યા કરો અને તમારા શુભ વિચારોના અને શુભાચારોના માર્ગો નિષ્કટક નિર્વિઘ્નો બનો!! એમ અત કરણથી ઇચ્છુ છુ પરમાર્થ પ્રવૃત્તિથી આત્મજીવન જેઓનુ વહે છે તે આ વિશ્વના માનરૂપ દેવો છે પરમાર્થજીવનધારકને પ્રભુની પ્રાપ્તિ થાય છે વિશ્વની શુભ વિચારો અને શુભાચારોવડે જે સેવા

કરવી તે પ્રભુની સેવા જ છે સ્વાત્મા સમાન વિશ્વ અવબોધાયા પશ્ચાત્ ઉદાર ભાવનાના ઉચ્ચ શિખરે આત્મા આરોહે છે, અને તે સર્વમાટે સર્વ સ્વાર્પણ કરવામા નિર્ભય અખેદી અને અદ્વેષી બને છે વિશ્વજીવોની શુભ સેવા કરવી એ સ્વફરજ છે, એમ દૃઢ નિશ્ચય થયા બાદ સ્વાર્થી કામનાઓને નષ્ટ કરી શકાય છે, અને ભય ખેદ અને દ્વેષ વિના સમભાવે પ્રવૃત્તિ કરી શકાય છે તમારા જેવા સાંસારિક કર્મવીરોની ભાવીમા અધ્યાત્મદશા ઉચ્ચ અને પકવ થાય એમા કિઞ્ચિત્ સંશય નથી. શુભ સેવા કર્મ કરવાથી શુદ્ધ જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થાય છે, અને ઉચ્ચગુણ સ્થાનકોમા આરોહ્યા પશ્ચાત્ પુનઃ પતન થતુ નથી સેવાધર્મી જે જે ગુણો પ્રાપ્ત કરે છે, તેથી તે પતિત થતો નથી વર્તમાનમા તમે જે દૃષ્ટિએ વિશ્વજનોની સેવાકરોછો, તેમા સ્વપર વ્યાવહારિક પ્રગતિતત્ત્વનું વાસ્તવિક રહસ્ય સમાયું છે એમ મારૂ મન્તવ્ય છે આર્યોનો પુનરૂદ્ધાર અને પુનરૂજ્જીવન એ કર્મયોગિની દૃષ્ટિએ થઇ શકે તેમ છે તેના કાર્યમા આત્મભોગ તમે આપો છો તેથી તમને ધન્યવાદ ઘટે છે

ૐ શાન્તિ ॥

આલંબન તથા નિરાલંબન સં ૧૯૭૧ ચૈત્ર સુદિ ૨ મંગળવારે
ધ્યાન સં ૧૯૭૧ ની સાલની ડાયરીમાથી ઉતારો.

હાલમા જૈનપત્ર અને જૈનશાસનમા નિરાલંબન ધ્યાન સંબંધી ચર્ચા થતી વાચવામા આવે છે પંન્યાસ દાનવિજયજી જણાવે છે કે આ કાલમા નિરાલંબન ધ્યાન નથી ત્યારે અન્ય કોઈ ગુપ્ત નામે શ્રાવક જણાવે છે કે આ કાલમા નિરાલંબન

ધ્યાન છે આ બન્ને યદિ નિરાલંબન ધ્યાનનું લક્ષણ વિચારે તે ચર્ચા પ્રસંગ ન રહે. હેમચન્દ્ર આચાર્ય વિગેરેએ ધ્યાનના મનોરથ કરેલા છે પણ કેવા ધ્યાનના તે સ્વરચિત શ્લોકોમા ભાવના પ્રસંગે જણાવ્યું નથી. શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યે વનમા ગમન કરીને ધ્યાન ધરવાનો મનોરથ કર્યો છે તેથી એમ નથી સિદ્ધ થતું કે આ કાલમા પદસ્થ-પિંડસ્થ રૂપસ્થ ધ્યાન ન ધ્યાવી શકાય આ કાલમા પદસ્થ 'પિંડસ્થ' રૂપસ્થધ્યાન ધ્યાવી શકાય છે સ્વ-શક્તિ પ્રમાણે એ ત્રણ પ્રકારના ધ્યાન ધ્યાવી શકાય છે એવો સ્વાનુભવ છે આત્માના શુદ્ધ ગુણ પર્યાયનું પણ શ્રુતજ્ઞાનાલંબને ધ્યાન ધરી શકાય છે આ કાલમા શુકલ ધ્યાનની કંઈક ઝાંખીનો અનુભવ સાતમા ગુણસ્થાનકમા અપ્રમત્ત યોગીને આવે છે શુકલ ધ્યાનને નિરાલંબન ધ્યાન કથવામા આવે તો તે ધ્યાન તો આ કાલમા છે નહિ, તેની કાંઈ ઝાંખી સાતમા ગુણસ્થાનકમા પ્રગટે છે આત્માના અરૂપી, જ્ઞાનાદિક ગુણોને રૂપાતીત ધ્યાન, અને એને નિરાલંબન ધ્યાન કથવામા આવે તો તેમા ઘણા વિરોધો આવે છે મતિ અને શ્રુતિજ્ઞાનવડે રૂપાતીત જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રાદિક ગુણોનું ચિંતવન મનન કરી શકાય છે આત્માના અરૂપી શુદ્ધ જ્ઞાનાદિક ગુણોનું સ્મરણ, મનન ચિંતવન તે ધ્યાન છે, અને એવું જે આત્માના અરૂપી ગુણોનુ ચિંતવન રૂપ ધ્યાન તેનો વિચ્છેદ થયો છે એમ જો કોઈ કહે તો આત્માના ગુણ પર્યાયનું ઉપદેશદ્વારા અને આગમદ્વારા વિવેચન કરી શકાય નહિ, પણ આગમોના આધારે ઉપદેશાદિવડે તેનું સ્વરૂપ કથી શકાય છે અને ચિંતવી શકાય છે અતએવ તેનું સર્વવિદ્વાનો દ્વારા વિવેચન કરી શકાય છે આગમોના આધારે ઉપદેશાદિ વડે તેનું સ્વરૂપ કથી શકાય છે અને ચિંતવી શકાય છે અતએવ તેનો સર્વ વિદ્વાનો દ્વારા થતો અનુભવ તે કોઈ રીતે નિષેધ કરી શકાય નહિ શ્રુતજ્ઞાનબળે રૂપી અને અરૂપી એવા બે પદાર્થોનું ચિંતવનરૂપ ધ્યાન ધરી શકાય છે શ્રુતજ્ઞાનના વિષય ગોચર રૂપી અને અરૂપી બે પદાર્થો છે શ્રુતજ્ઞાનના બળે આ-

ત્માના અરૂપી ગુણોને શ્રુતજ્ઞાનમા ગોચર કરી શકાય છે, અને શ્રુતજ્ઞાન બળે આત્માના અરૂપી ગુણોનુ જે ચિતવન કરવુ તેને જો નિરાલબન ધ્યાન કહેવાય તો તેવું આત્મગુણ પર્યાય મનન ચિતવન રૂપ અરૂપ ધ્યાન તો આ કાલમા સભવે છે, તેથી તેનો નિષેધ કરી શકાય નહિ આલબન ધ્યાનનો અને નિરાલબન ધ્યાનનો ઉપર કથેલા વિચારોથી ભિન્ન એવો અર્થ કરીને નિરાલબન ધ્યાનનો કોઈ આચાર્યે નિષેધ કર્યો હશે કોઈ પૂર્વાચાર્યે શુક્લ ધ્યાનને નિરાલબન કથી તેનો નિષેધ કર્યો હોય તો અમુકાપેક્ષાએ તે સઘટી શકે દેવગુરૂ-ઉપાશ્રયાદિ બાહ્યાલબનો જેમા નથી અને જે ધ્યાન ફક્ત કોઈપણુ નૈમિત્તિક આલબન વિના થાય, એવા ધ્યાનને નિરાલબન ધ્યાન કહેવામા આવે તો એવું ધ્યાન અધુના અને પૂર્વકાલમા પણ સભવે નહિ ? કારણ કે શુક્લ ધ્યાનીઓને પણ મનનું આલબન લેવુ પડે છે શુક્લ ધ્યાનીઓને એવુ શ્રુત જ્ઞાન મન દેહ અને સઘયણ અને સ્થાન વગેરેનું આલબન ઘટે છે તો આ કાલમા આત્માના ગુણપર્યાયનુ ચિતવનરૂપ ધ્યાન ધરતા એકાત વન વગેરેનો નિર્જન શાત પ્રદેશ, શ્રુતજ્ઞાન મન આહાર 'ગુફા ઉપાશ્રય'વસ્ત્રપાત્ર અને શરીર આદિ આલબનોની કેમ જરૂર ન રહે? અર્થાત્ શરીર મન શ્રુતજ્ઞાન આહાર વસતિ વગેરે આલબનેની જરૂર રહે છે વનનો નિર્જન શાત પ્રદેશ ગુફામા બેસવુ, આહારાદિનું ગ્રહણ કરવુ શ્રુતજ્ઞાન બળે અરૂપી ગુણોનું ચિતવવુ ઇત્યાદિને જો નિરાલબન કહેવામા આવે તો આલબનને નિરાલબનત્વ કથવુ એ અસત્ય ભાષણનો દોષ આવીને ઉભો રહે અતએવ આ કાલમા નિરાલબન ધ્યાન નથી તેથી પૂર્વમુનિયોએ મનોરથો ચિતવેલા છે એમ કથીને આત્માના ગુણપર્યાયના ચિતવનનું ખડન કરવુ એ કોઇ રીતે ઘટી શકે તેમ નથી શાન્ત પ્રદેશમા આત્માના ગુણોનો વિચાર કરવો ઇત્યાદિને નિરાલબન ધ્યાન ન હોવા છતા નિરાલબન ધ્યાન તરીકે માની તેનું ખડન કરવું એ કાઇ રીતે સત્યતરીકે સિદ્ધ ઠરતુ નથી શ્રી આનદઘનજી મહારાજે તથા ચિદાનદજીએ વનમા રહી

ગુફામા બેસી આત્માના ગુણોનુ ધ્યાન ધર્યું હતું શ્રુતજ્ઞાનના બળવડે પરોક્ષભાવે અરૂપી ગુણોનું આ કાલમા ચિંતવન મનન સ્મરણ રૂપ ધ્યાન ધરી શકાય છે, પરંતુ સર્વથા પ્રકારે આત્માના અરૂપી ગુણોને પ્રાપ્ત કરી અરૂપી ન બની શકાય, એમ ઘટી શકે છે શ્રી હેમચંદ્રાદિક મુનિવરોએ વનમા ધ્યાન કરવાના અને સમભાવમા મસ્ત થવાના મનોરથ કર્યા હતા તેથી એમ નથી સિદ્ધ થતું કે આ કાલમા વનમા જઈ એવુ આત્મધ્યાન ન ધરી શકાય હેમચંદ્રાદિકે એવા મનોરથો કર્યા છે ખરા પણ કોઇ પૂર્વ મુનિએ કોઈ ગ્રન્થસ્થલમા ધ્યાન પ્રસંગે એમ નથી લખ્યું કે આ કાલમા વનમા ગુફામા અથવા એવા કોઈ એકાંત સ્થલમા બેસી આત્માના ચિંતવનરૂપ ધ્યાન ન ધરી શકાય. આ કાલમા વનમા બેસી ધ્યાન ન ધરી શકાય એવું શ્રી હેમચંદ્રાદિકના મનોરથોવડે સિદ્ધ થતુ નથી ઉલટુ તેનાથી તો વન ગુફા વગેરેનું આલંબન લહી, શ્રુતજ્ઞાનના આલંબને આ કાલમા આત્મધ્યાન ધરી શકાય છે, એવુ સિદ્ધ થાય છે, જે કાલમા જે વસ્તુનું ધ્યાન ન ધ્યાવી શકાય, એવો જો નિષેધ શ્રી હેમચંદ્રાદિક જાણતા હોત તો તેના મનોરથો ન કરી શકત આ કાલમા જેનો નિષેધ થયો હોય છે તેનું તો આ કાલમા પ્રાપ્ય તરીકે કોઇ મનોરથ કરી શકતુ નથી શ્રી હેમચંદ્રાદિકે જે ધ્યાનના મનોરથો કરેલા છે તેથી એમ સિદ્ધ થાય છે કે આત્મધ્યાન ધરવામા તેમની ભાવના તીવ્ર વર્તતી હતી પણ જૈન શાસનની સેવા વગેરેમા તેઓ પ્રવૃત્ત હોવાથી વનમા જઈને તેઓ સદાને માટે ધ્યાન ધરી શકયા નહોતા ઉપર્યુક્ત આલંબનોવડે ધ્યાન ધરી શકાય છે, તેવા ધ્યાનને કોઈ નિરાલંબન ધ્યાન કહે તો તે સત્ય માની શકાય નહિ એકાગ્ર ચિત્તથી આત્માના ગુણો સંબંધી વિચારો કરવા એ ધ્યાનનું લક્ષણ છે કોઈપણ વસ્તુ સંબંધી એકાગ્ર ચિત્તથી વિચારો કરવામા આવે છે ત્યારે તે વસ્તુ સંબંધી વિશેષ જ્ઞાન પ્રગટી શકે છે આત્મધ્યાન સંબંધી પણ તેવી

રીતે અવબોધવું આત્માના ગુણ પર્યાય સંબંધી જેમ વિશેષ ઉપયોગ મૂકવામા આવે છે તેમ આત્માના ગુણ પર્યાય સંબંધી અનુભવ જ્ઞાન વધે છે, અને તેથી આત્મભાવ ચારિત્રની પરિપકવ તામા વૃદ્ધિ થાય છે શાસ્ત્રોવડે આત્મતત્ત્વજ્ઞાન કરવામા આવે તોપણ તેનો અનુભવ તો આત્મધ્યાન ધર્યા વિના થઈ શકતો નથી. આત્માના ગુણ પર્યાયોનું એકાગ્રસ્થિર ચિત્તોપયોગે મનન કરવુ એવુ જ ધ્યાન તે ખરેખર આ કાલમા વિદ્યમાન છે અને તે એકાંત સ્થાન-વન-ગુફા આદિ સ્થાને રહી, કરવામા આવે તો આત્મોન્નતિ થયા વિના રહે નહિ નિરાલંબન ધ્યાન અને સાલંબન ધ્યાનના લક્ષણો અનુભવ જ્ઞાનદ્વારા નિશ્ચયી ભૂત કર્યા વિના જેઓ નાલંબન ધ્યાનને પણ નિરાલંબન ધ્યાન માની તેનો નિષેધ કરે છે તેઓ સાલંબન ધ્યાનનો ઘાત કરનારા અવબોધવા વનમા બેસી ધ્યાન ધરવુ, પ્રાણાયામ કરવા, પ્રત્યાહાર ધારણા ધ્યાનની આરાધના કરવી, તે દેહ શાસ્ત્રાહારાદિઆલંબનોના યોગે આલંબન ધ્યાન કહેવાય છે અને તેથી આત્મામા આત્મતત્ત્વ પ્રતીતિની આનુભાવિક કુચીઓ સંરક્ષી શકાય છે આત્માના જ્ઞાનાદિક ગુણોનું, અવલંબન કરવુ તે આલંબન યોગો આદેય છે ધ્યાન દશાની અનેક કારણોએ થએલી અશ્રદ્ધા, અરૂચિ, દ્વેષપ્રયોગે નિરાલંબન ધ્યાનરૂપે કથી તેનો નિષેધ દર્શાવી, લોકોને ધ્યાન માર્ગથી વિમુખ કરવા તે આત્મઘાત મહાપાપ રૂપ છે નિરાલંબન ધ્યાનનો નિષેધ જણાવતા પૂર્વે નિરાલંબન ધ્યાનનું લક્ષણ જણાવવુ જોઈએ કે જેથી સાલંબન ધ્યાનનું નિરાલંબન ધ્યાનના નામે ખંડન ન થાય આ કાલમા જ્ઞાનના આધારે ધ્યાન ધરવાની પ્રવૃત્તિની આવશ્યકતા છે સિદ્ધાંતોના જ્ઞાન વિના આત્મ તત્ત્વ સંબંધી સૂક્ષ્મ વિચારો થઈ શકતા નથી. આત્માના ગુણ પર્યાયોના મનન, સ્મરણ રૂપ ધ્યાનમા દીર્ઘકાલ પર્યંત લીન થઈ જવાથી આત્મ સમાધિની સવિકલ્પ અને નિર્વિકલ્પ દશા સંબંધીનો અનુભવ આવે છે આત્માર્થી મનુષ્યોએ સિદ્ધાંત જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરીને આત્મ તત્ત્વ સંબંધી જેટલી શક્તિ હોય તેટલા

પ્રમાણમા ધ્યાન ધરવુ આ કાલમા ધ્યાન ધરતા ધરતા ધ્યાનની જેટલી દશા પ્રાપ્ત થવાની હશે તેટલી પ્રાપ્ત થશે આ કાલમા જે ધ્યાનદશા નહિ પ્રાપ્ત થવાની હોય, તે આવવાની નથી, અને જે પ્રાપ્ત થવાની છે તે કોઇને પણ પ્રાપ્ત થયા વિના રહેનાર નથી, ત્યારે ધ્યાન સબધી ચર્ચા કરીને પક્ષાપક્ષી કરવાની કંઈપણ આવશ્યકતા અવબોધાતી નથી આત્મધ્યાનમા આગળ વધી જેટલુ અભ્યાસબળે પ્રાપ્ત કરી શકાય તેટલુ પ્રાપ્ત કરો. જ્યા સુધી માર્ગ હશે ત્યા સુધી દેખાશે, અને જ્યા સુધી માર્ગમા જવાનું હશે ત્યા સુધી જવાશે, પશ્ચાત્ આગળ જવાશે નહિ તો તત્ સબધી ચર્ચા કરવાથી શો લાભ ? પ્રવૃત્તિ અને નિવૃત્તિનો નિષેધ વા આદર તે ચર્ચા માત્ર છે અને તેથી સ્વપરને વાસ્તવિક આવશ્યક લાભની પ્રાપ્તિ થઇ શકતી નથી. અપ્રમત્ત ગુણસ્થાનકવર્તી અપ્રમત્ત ધ્યાનની ઝાખી યદિ પ્રાપ્ત થાય તો આત્મસાક્ષાત્કારનો અનુભવ થાય બાહ્ય સ્થૂલ શ્રી જિનપ્રતિમાદિ આલબનોના અધિકારી થઇ તતદ્વારા આત્મ ધ્યાન ધરીને સૂક્ષ્મ આલબનો દ્વારા આત્મ ધ્યાન ધરવુ જોઈએ આત્મજ્ઞાન પ્રબોધક સૂત્રોદ્વારા શબ્દના આલબન પૂર્વક અર્થના ઉપયોગમા સ્થિર થઇ આત્મામા લીન થઇ આ બાહ્ય જગતને ભૂલી જવુ એ સૂક્ષ્માલબન વિશિષ્ટ ધ્યાન અવબોધવુ એકાત ગુહાદિ શાન્ત પ્રદેશમા પદ્માસને વા સિદ્ધાસને બેસીને સોહ તત્ત્વમસ્યાદિ શબ્દવાચ્ય ભાવાર્થનો ઉપયોગ ધારણ કરી આત્મતત્ત્વમા લીન થઇ જઈ સહજાનદની ઘેનમા મસ્ત થઈ જવુ, એ સૂક્ષ્માલબન ધ્યાન અવબોધવુ સ્થૂલાવલબન ધ્યાનના જે અધિકારીઓ છે તે સ્થૂલાવલબનદ્વારા ધ્યાન ધરી શકે છે, અને જે સૂક્ષ્માવલબનોવડે આત્મધ્યાન ધરવાના અધિકારી છે તે સૂક્ષ્મ આત્મધ્યાન ધરી શકે છે સૂક્ષ્માવલબનોને જે ગ્રહણ કરીને ધ્યાન ધરી શકે છે તેના ધ્યાનને નિરાલબન ધ્યાન કથી શકાય નહિ એમ આન્તરાનુભવ દૃષ્ટિએ વિચાર કરી સાલબન અને નિરાલબન ધ્યાનનું સ્વરૂપ અવબો-

ધરવુ, કે જેથી ચર્યાદિક ક્લેશોનો પ્રસંગ ન રહે અને આત્મ ધ્યાન ધરવામા વાસ્તવિક પ્રેમ સાથે સદ્‌ગુરૂગમ પૂર્વક પ્રવૃત્તિ થાય આત્મજ્ઞાન પૂર્વક આત્મધ્યાન ધરીને જેઓ આત્મ સમાધિ પ્રાપ્ત કરે છે તેઓ સિદ્ધ ગુણની વાનગીનો આ ભવમા અનુભવ કરી ઉચ્ચ દશા પ્રાપ્ત કરે છે

ધર્મતત્ત્વોનું ધ્યાન ધર્યા વિના તે તે તત્ત્વોનું આનુભવિક જ્ઞાન થતું નથી, અને આનુભવિક જ્ઞાનના અભાવે પ્રત્યેક જાતીય વિચારોનું સંકુચિતત્વ નષ્ટ થતું નથી દીર્ઘકાલ પર્યંત તત્ત્વોનું ધ્યાન ધરવાથી જે જે શંકાઓ પૂર્વ થએલી હોય છે તેઓનું સ્વયમેવ સમાધાન થાય છે ધ્યાનનો વ્યાપક ભાવાર્થ ગ્રહણ કરીને તેનો સ્વીકાર કરવો જોઈએ અને યથામતિએ ધ્યાન ધરવુ જોઈએ પ્રત્યેક બાબતનો તેની ચારે બાજુએ દીર્ઘકાલ પરંપરા વિચાર કરવો, એ એક જાતનું ધ્યાન છે દીર્ઘકાલ પરંપરાએ, એક બાબતનુ ચિંતવન મનન, સ્મરણ કરવાથી તે બાબતનુ વિશેષ પ્રકારે જ્ઞાન થાય છે, અને પશ્ચાત્ તે બાબતનુ નિશ્ચય જ્ઞાન થવાથી સ્વતંત્ર વિચારો અને આચારોની વૃદ્ધિ અને ઔદાર્ય પ્રકટ્યા કરે છે જે મનુષ્યોમા આત્મતત્ત્વ સંબંધી વા જડતત્ત્વ સંબંધી પરિપૂર્ણ ધ્યાન ધરવાની શક્તિ નથી તે મનુષ્યો તે તે વસ્તુઓના સૂક્ષ્મ રહસ્યોના જ્ઞાતા થઈ શકતા નથી કોઈપણ વસ્તુનુ દીર્ઘકાલ પર્યંત વિચાર પરંપરાપ્રવાહે ચિંતવન, મનન, કરવુ એ એક જાતનુ ધ્યાન છે એવુ ધ્યાન ધરવાથી પાશ્ચાત્ય વિદ્વાનોએ નવીન શોધો કરી છે, કરે છે અને ભવિષ્યમા તેઓ કરશે પ્રત્યેક બાબતનો મત બાંધતા પૂર્વે પ્રત્યેક બાબતની પ્રવૃત્તિમા પોતાના વિચારો મૂકતા પૂર્વે પ્રત્યેક તે તે બાબતનુ સૂક્ષ્મ વિચારપરંપરાએ મનન, સ્મરણ કરવુ જોઈએ કે પશ્ચાત્ સ્વાતંત્ર્ય વિચાર પ્રવૃત્તિ વા તેના નિષેધમા પાછળથી પશ્ચાત્તાપ ન થઈ શકે, અને પ્રવૃત્તિ વા નિવૃત્તિમા આત્મબળ શાંતિ વિગેરે ગુણોમા સંક્ષોભ ન થઈ શકે આત્માનુ વ્યવહારત અને નિશ્ચયત સ્વાતંત્ર્ય પ્રાપ્ત કરવા અને આત્મ પ્રવૃત્તિ માર્ગમા સાધન સંપન્ન

સ્થિતિથી વિચરવા આત્મદ્વારા પ્રત્યેક બાબતમા થનારૂ ધ્યાન એ શ્રેષ્ઠોપાય છે આત્મ પ્રગતિમા પ્રવૃત્ત થનારાઓએ પ્રત્યેક બાબતનુ ધ્યાન ધરવું જોઈએ કે જેથી આત્મકલ્યાણના માર્ગો સ્વ અને વિશ્વ સમાજને માટે ખુલ્લા રહે વિશ્વમા જે જે બાબતમા મનુષ્યો પ્રવૃત્ત થાય છે તેમા તેઓનુ તલ્લીનત્વ હોય છે, તેઓ સ્વકાર્ય સિદ્ધિના વિજય રંગને પ્રાપ્ત કરે છે આત્મ કલ્યાણનુ મૂલ સાધન વસ્તુત જ્ઞાનપૂર્વક ધ્યાન છે આત્મતત્ત્વ સબધી ધ્યાન ધરવાથી આત્માની આધ્યાત્મિક પ્રગતિ થયા કરે છે જે મનુષ્યો આત્માની વાસ્તવિક બાહ્ય તથા આન્તરિક પ્રગતિ કરવા ઈચ્છે છે તે મનુષ્યોએ આત્માના જ્ઞાનાદિ સદ્‌ગુણોનુ ધ્યાન ધરવુ જોઈએ કોઈ બાબતનુ ધ્યાન ધરવુ એ વાસ્તવિક તે બાબતનો સમ્યગ્ વિચાર કરવા બરાબર છે સમાધિ સુખ પ્રાપ્ત કરવુ એ મનુષ્ય જીવનનુ મુખ્ય કર્તવ્ય છે અને તે કર્તવ્યને યદિ અદા ન કરવામા આવે તો આત્મોન્નતિનો વાસ્તવિક સત્ય માર્ગ ગ્રહણ કર્યો છે એમ કથી શકાય નહિ સમાધિ સુખને પ્રાપ્ત કરવુ એ કદાપિ આત્મધ્યાન વિના બની શકે એમ નથી આત્મધ્યાનમા પરિપૂર્ણ લક્ષ રાખીને આ મધ્યાનનો સ્થિરોપયોગે અભ્યાસ કરવાથી સાલબન અને નિરાલબન ધ્યાનની શકાનુ સમાધાન થવા પૂર્વક આત્મોન્નતિના માર્ગમા વિદ્યુદ્વેગે ગમન કરી શકાય છે, એમ સદ્‌ગુરૂગમથી અવબોધવુ, સામાન્ય વા પારમાર્થિક પ્રત્યેક વસ્તુનુ સૂક્ષ્મ ચિંતવન મનન કર્યાથી તેમા સમ્યક્ પ્રવૃત્તિ [illegible] છે તો આત્માના શુદ્ધ ગુણપર્યાયનુ સમ્યક્ ધ્યાન ધર્યાથી [illegible] સમાધિ સુખ પ્રાપ્તિ માટે સમ્યક્ પ્રવૃત્તિ થાય એમા [illegible] આલબન ધ્યાન બલયોગે અનેક પૂર્વના ચિત[illegible] થાય છે આ કાલમા છઠ્ઠુ અને સાતમુ એ બે [illegible] વિદ્યમાનતા છે છઠ્ઠા ગુણસ્થાનકમા નીચે [illegible]

अस्तित्वान्नोरूपायाणा, मनानन्दै [illegible]
आज्ञाद्यालम्बनोपेता, [illegible] ॥ ३८

यावत् प्रमादसयुक्त, स्तावत् तस्य न तिष्ठति,
धर्मध्याननिरालब, मित्युचुर्जिनभास्कराः ॥ २९

प्रमाद्यावश्यकत्यागा, निश्चलध्यान माश्रयेत्,
योऽसौ नैरागम जैन, नोत्ति मिथ्यात्वमोहित ॥ ३०

तस्मादावश्यकै कुर्यात्, प्राप्तदोषनिकृतनम्,
यावन्नाप्नोति सद्ध्यान, मप्रमत्त समाश्रितम् ॥ ३१

નો કષાયની મુખ્યતાથી ષષ્ઠ ગુણસ્થાનકમા આર્તધ્યાનની મુખ્યતા છે અને આજ્ઞાદિ આલબન યુક્ત ધર્મધ્યાનની ગૌણતા છે, યાવત્ પ્રમાદ સુક્ત (પ્રમાદ, વિષય, કષાય, નિદ્રા, વિકથા એ પાચ પ્રકારના પ્રમાદ) મુનિ છે તાવત્ મુનિને આવશ્યકાદિ આલબન વિનાનુ ધર્મધ્યાન સભવી શકતુ નથી અર્થાત્ છઠ્ઠા ગુણસ્થાનકમા પ્રમાદ સયુક્ત મુનિ હોવાથી તેને આવશ્યકાદિ આલબ વડે સાલબન ધ્યાન હોઇ શકે છે, એ પ્રમાણે જનેશ્વર ભાસ્કરો કયે છે પ્રમાદ સયુક્ત છતા પણ જે મુનિ આવશ્યકનો ત્યાગ કરી, નિશ્ચલ ધ્યાનનો આશ્રય કરે તો મિથ્યાત્વ મોહિત થએલ તે જૈનાગમને સમ્યક્ જાણતો નથી, એમ અવધારવુ આ કહેવાનુ તાત્પર્ય એ છે કે ષષ્ઠ ગુણસ્થાનકમા પ્રમાદો છે અને તેથી સાધુઓએ પ્રમાદોને પરિહરવા આવશ્યક કર્મો કરવા જોઇએ અને આજ્ઞાદિ આલબને ધર્મધ્યાન ધરવુ જોઇએ ષષ્ઠ ગુણસ્થાનકમા વર્તનાર સાધુઓએ ધ્યાન ધરવુ જોઇએ પણ પણ આવશ્યક ક્રિયારૂપ આલબનનો ત્યાગ ન કરવો જોઇએ ષડાવશ્યક ક્રિયા, પ્રતિ લેખનાદિ આલબન વિનાનુ એકલુ નિરાલબન ધર્મધ્યાનતો સાતમા ગુણસ્થાનકમા સભવે છે, માટે ષષ્ઠ ગુણસ્થાનકવર્તિ સયતોએ ષડાવશ્યકોવડે (પ્રાપ્ત દોષોને છેદવા, ટાળવા જોઇએ કયા સુધી એ પ્રમાણે વર્તવુ જોઇએ ? યાવત્

અપ્રમત્ત સમાશ્રિત નિરાલંબન ધર્મધ્યાન ન પ્રાપ્ત કરે તાવત્ એમ અવબોધવું હવે સપ્તમ ગુણસ્થાનકવર્તિધ્યાનનું સ્વરૂપ કથે છે

धर्मध्यानं भवत्यत्र, मुख्यवृत्त्या जिनोदितम्;
रूपातीततयाशुक्ल, मपिस्यादंशमात्रत

અત્ર સપ્તમ ગુણસ્થાનકમાં મુખ્યવૃત્યા જીનોદિત ધર્મ ધ્યાન હોય છે અને રૂપાતીતપણાએ અંશ માત્રથી શુકલ ધ્યાન હોય છે

इत्यस्मिन् गुणस्थाने, नो सन्त्यावश्यकानि षट्,
सन्तत ध्यान सद्योगा, च्छुद्धिः स्वाभाविकी यत.

એ આ પ્રમાણે આ સપ્ત ગુણસ્થાનકમાં છ આવશ્યકો નથી તે માટે ગુણસ્થાનકમાં નિરન્તર સદ્ધ્યાન યોગથી સ્વાભાવિકી શુદ્ધિ હોય છે, આવશ્યક પ્રતિલેખનાદિ ક્રિયાઓના આલંબન રહિત સપ્તમ અપ્રમત્ત ગુણસ્થાનક હોય છે તેથી સપ્તમ ગુણસ્થાનકમાં નિરાલંબન ધ્યાન ખરેખર મુખ્યવૃત્યા હોય છે અને અંશ માત્રથી રૂપાતીતપણે શુકલ ધ્યાનની ઝાંખી હોય છે, તેથી વાચકોને સ્હેજે અવબોધાશે કે સાલંબન અને નિરાલંબન એ બે પ્રકારના ધર્મધ્યાન વસ્તુત: ષષ્ઠ અને સપ્તમ ગુણસ્થાનકમાં આ કાલમાં વિદ્યમાન હોવાથી છે સાલંબન અને નિરાલંબન એ બે પ્રકારનું ધ્યાન આ કાલમાં પ્રમત્ત અને અપ્રમત્ત મુનિયોના અધિકાર ભેદે હોવાથી અને તે ઉપરાંત નિરાલંબન એવું શુકલ ધ્યાન પણ અંશ માત્ર હોવાથી સાલંબન અને નિરાલંબન ધ્યાનની પ્રાપ્તિ ખરેખર આ કાલમાં મુનિયોને છે એમાં કંઇપણ આશ્ચર્ય નથી આ કાલમાં સાતમા ગુણસ્થાનક સુધી જવાય છે નિર્જન પ્રદેશ, શાંતસ્થાન, શ્રુતજ્ઞાનોપયોગ, ઇત્યાદિ ધ્યાન સાનુકુલ સામગ્રીવડે આત્મજ્ઞાની મુનિ નિરાલંબન ધર્મધ્યાન ધ્યાઇ શકે છે નિરાલંબન શુકલધ્યાનની પૂર્વે આ ધર્મધ્યાનના પેટાગત નિરાલંબન ધ્યાન જાણવું જે કાલે આવશ્યકોના આલંબનવડે ધર્મધ્યાન ધ્યાવામાં આવે છે તે વખતે સાલંબન ધ્યાન અવબોધવું, અને આવશ્યકોવડે પ્રાપ્ત

સુ૦ સાણંદ
લે૦ બુદ્ધિસાગર ૧૯૭૧ વૈશાખ વદિ ૧

સુ વીરમગામ આક્ષર મુનિશ્રી જિનવિજયજી યોગ્ય (પત્ર)

(મદાક્રાન્તા)

વાચ્યુ વાચ્યુ હૃદય ગતનુ, જે લખ્યુ પત્રમા તે,
હોશો સાચી પ્રગતિ પથમા, ભાવના ચિત્તમા તે,
મિત્રો મિત્રો સકલ કથના, મિત્રના ભેદ ઝાઝા,
જાણે તેને સુજ સહુ પડે, ઐક્યની હોય માઝા ૧
મિત્રાઇમા હૃદય ગતનો, ભેદ ના હોય ક્યારે,
દોષો ઢાંકે ગુણ સહુ કથે, પાપથી તૂર્ણ વારે,
આચારોમા હૃદયરસની, ભાવનાને વહાવે,
એવા મિત્રો વિરલ જગમા, મિત્રથી ઐક્ય લાવે ૨
જેના ચિત્તે હૃદય ગતની, પ્રીતિનો વેગ આવે,
પ્રમાદેઃ હૃદય રસતા, ભેદ ના લેશ લાવે,
હુ ને તુ એ મન વચ થકી, તુ જ તે હુ સદાનો,
આત્મા તે સકલ રચના, વૃત્તિમા તે મઝાનો. ૩
સારૂ ઇચ્છે શુભ મનથકી, યોગ્ય તે સાજ આપે,
એકયે રૂહેને મન વચથકી, ચિત્તમા નિત્ય વ્યાપે,
મૈત્રી એવી હૃદય રસની, મિત્રમા જ્યા સુહાતી,
ત્યા છે સ્વરૂની સકલ ઘટના, આત્મશ્રદ્ધા જ થાતી ૪
નોખા થાવુ હળી મળી પછી, મિત્રતા એ ન સાચી,
સ્વાર્થે વૃત્તિ નિશદિન રહે, મિત્રતા એજ કાચી,
કાપકાપા હૃદયથકી ને, બાહ્યથી પ્રેમ ચાળા,
નક્કી જાણો ચરમ વખતે, મૈત્રીમા હોય ટહાળા ૫
કુડી દષ્ટિ કપટ વચને, યુક્તિથી મૈત્રી રાખે,
બોલે મીઠુ હૃદયવણુ ને, ચિત્તમા દાવ રાખે,
દેખ્યું એવું બહુ જગવિષે, દેખશુ જેહ થાશે,
ચિત્તે આ સૌ કથન કરતા, પ્રેમ વૃદ્ધિ સુહાશે ૬

સભાળીને સકલ કરશો, ધર્મના કાર્ય સારા,
વિશ્વાસીનુ હૃદય હણતા, માણુસો જે નઠારા,
માટે દેખી અનુભવ કરી, ચાલશો સત્યવાટે,
પક્ષાપક્ષી બહુ બની ન્હી, ધર્મ તો જ્ઞાની હાટે ૭

સારામા હો તવ મન સદા, ધર્મના કાર્ય ધારો,
આશી એવી સફલ બનશો, જ્ઞાનમા હો વધારો,
જ્ઞાતવ્યોને પ્રતિદિન લખી, ફર્જ સાચી બજાવો,
બુદ્ધચબ્ધિ મદ્દહૃદય ઘટમા, મિત્રનો હો વધાવો ૮

सवत् १९७१ ना जेठ सुदि ३ शुक्रवार

मुकाम पेथापुर

ल० बुद्धिसागर

स्वस्तिश्री मुबाइ मध्ये मातृपितृ भक्त विद्यार्थी, हिम्मतलाल जयसिहप्रति धर्मलाभाशीः

सुपत्रमागतं दृष्ट्वा-शिक्षा किञ्चित् प्रदर्श्यते ।
प्रमादा.परिहर्तव्यो-विद्याभ्यासे सदा त्वया ॥१॥

एकाग्रचित्तत' कार्यः-विद्याभ्यास' प्रवृद्धये ।
कदापि नैव कर्तव्यो-मोहो वस्तुविलोकनात् ॥२॥

मोहमय्या स्थिति कृत्वा, सरक्ष्या स्वात्मवृत्तयः ।
मूढमोहिकुमित्राणा-परिहार्या कुसङ्गति' ॥३॥

परिपाल्य सदारोग्य-शुद्धवायुप्रसेवनात् ।
सद्गतिर्ज्ञानिमित्राणां-कार्या सन्मित्रलक्षणात् ॥४॥

विद्याध्ययनरागेण–यतितव्य प्रयत्नत' ।
देया वृत्तिर्न सर्वत्र–साध्यकार्यप्रकाक्षिणा ॥५॥
यादृशी भावना यस्य–सिद्धिर्भवति तादृशी ।
एतन्नैसर्गिकी शिक्षा–सर्वशास्त्रेषु सम्मता ॥६॥
धृत्वा हृदि प्रकर्तव्य–कार्यं ससाध्यदृष्टितः
आत्मोन्नतिकर नित्य–कालावस्थाक्रमेण वै ॥७॥
श्रेष्ठिश्रीजयसिंहाय–देयो मदीयभावत. ।
धर्मलाभस्तथास्मृत्या–दल्पताय विशेषतः ॥८॥
लेखनीय शुभ कार्यं–स्मर्तव्यो धर्मकर्मणि ।
लिखित तत् स्वधर्मेण–बुद्धिसागरसूरिणा ॥९॥

मु पेथापुर

લે० બુદ્ધિસાગર

સવત્ ૧૯૭૧ ના જેઠ વદિ ચોથ.

અમદાવાદથી શેઠ લલ્લુરાયજીના મૃત્યુનો તાર આવ્યો, તેમણે અસ્મતકૃત ભજન શ્રવણ કરતા દેહોત્સર્ગ કર્યો

શેઠ લલ્લુભાઈરાયજી પરોપકારી જૈન હતા ગરીબોના દુ ખ ટાળવા માટે હાલમા થયેલ અમદાવાદના જૈન શેઠીઆઓમા તેઓ પ્રથમ નબરે હતા તેમની નરમ દશામા પણ તેઓ ઉપકાર કરવાને ચૂકતા ન હતા નદીમા પાણી ન છતા ઉનાળામા ખાડો ખોદવામા ને તેમાથી જેમ પાણી નીકળે છે તેની પેઠે તેઓ દાતાર હોવાથી નરમ દશામા પણ બાણ કવિની પેઠે વર્તતા હતા છેલ્લી અવસ્થામા પણ તેઓ આર્થિકદશામા પાછા અસલની ચડતીની પ્રવૃત્તિના પ્રારભમા હતા, એવામા તેમનો દેહોત્સર્ગ થયો. ઓશવાળ જૈનોને અને અન્ય જૈનોને તેઓ શુભ દાન આપી તેઓને સતોષતા હતા તેમની પૂર્ણ લક્ષ્મી દ્વારા

ચઢતી અવસ્થામા ગરીબ લોકો માટે તેમણે જે કાર્યો કર્યા છે તેવા કાર્યો ખરેખર અન્યથી થઈ શકયા નથી અમારી સગતિ થયા બાદ તેમણે જૈન બૉર્ડીંગ અને અનાથાશ્રમમા આત્મભોગ આપ્યો હતો તેઓ અમારો ઉપદેશ સાભળવા આબલી પોળના ઉપાશ્રયે દરરોજ આવતા નગરશેઠ મણિભાઈ પ્રેમાભાઇને સાર્વજનિક હિત કાર્યોમા તેઓ મત્રિની પેઠે દોરતા હતા છપ્પનીયા દુષ્કાળમા નગરશેઠ મણિભાઇની સાથે તેઓએ ગરીબોના સેવામા સારી રીતે આત્મભોગ આપ્યો હતો શેઠ લાલભાઈ દલપતભાઇ, શેઠ મનસુખભાઇ ભગુભાઈ અને શેઠ લલ્લુરાયજી એ ત્રણ મનુષ્યો અમદાવાદી જૈનોમા ઘણો કાળ યાદ રહેશે. શેઠ લલ્લુરાયજીએ અમદાવાદ ટ્રેનીગકોલેજમા ભણનાર અનેક ગરીબ વિદ્યાર્થીઓને મદદ કરી છે તેમને અમારા બનાવેલા ભજન શ્રવણ કરવાનો ઘણો શોખ હતો વ્યાખ્યાન કરતા તેઓ ભજનોનું શ્રવણ કરવામા અત્યત રૂચિ ધરાવતા હતા. જૈનોમા આવા દાતાર નરરત્નની ખોટ પડી છે એટલુતો નહિ પણ ગુર્જર દેશને આવા દાતાર નરરત્નની ખોટ પડી છે હિમ્મત, સાહસ, દાતાર, પરોપકાર, સહનશીલતા વગેરે ગુણોથી તેઓ ઉચ્ચ દશાને પામ્યા હતા. તેઓનામા જે સટ્ટો કરવાની ટેવ ન હોત તો તેઓની નરમ દશા થાત નહિ તેમના આત્માને શાતિ મળો.

તેમના ત્રણ પુત્ર શ્રેષ્ઠી ચદુલાલ તથા કેશવલાલ અમૃતલાલ હાલ હયાત છે આબલી પોળના ઉપાશ્રયના તે મુખ્ય શ્રાવક હતા. તેમણે દાનધર્મથી પ્રખ્યાતિ મેળવી હતી તેમની પાછળ તેમના પુત્રો તેવા દાની વગેરે ગુણવાળા થાઓ. ૐ શાન્તિ

मु० माणसा

लै० बुद्धिसागर

संवत् १९७२ ना वैशाख वदि १०

ता २६-५-१६

विश्वदेशसेवाकाव्यम्

विश्वसेवा महाधर्मः, प्रज्ञप्तः कर्मयोगिभिः
विश्वसेवारतो भक्तः सर्वदोषैः प्रमुच्यते ॥१॥
विश्वसेवा कृता येन, देवस्तेनैव पूजितः
ब्रह्मरूपं जगत्सर्वं, ज्ञायते ज्ञानयोगिभिः ॥२॥
ब्रह्मरूपेण विश्वस्य,-दर्शनं जायते सदा
तदा विश्वस्य सेवार्थं, सर्वस्वार्पणता भवेत् ॥३॥
सर्वोपायैः प्रगत्यर्थं, देशसेवा मता शुभा,
देशसेवकलोकानां, विश्वस्मिन् पूज्यता सदा ॥४॥
समुत्क्रान्तिश्च लोकानां, जायते देश सेवया,
विज्ञाते तद्रहस्ये तु सर्वं ज्ञातं मनीषीभिः ॥५॥
देशरक्षादि कार्येण, जीवानां पालनं शुभम्
अतो योग्यप्रवृत्त्यैव देशसेवा शुभावहा ॥६॥
देशसेवादिकं कर्म, विद्याशान्तिप्रदायकम्,
जन्मभूमेः शुभा सेवा, कर्तव्योन्नतिमिच्छता ॥७॥
कर्तव्यं सर्वलोकानां, जीव्यं हि देशसेवया,
यशःकीर्त्यादिसम्प्राप्तिः जायते देशसेवया ॥८॥
कर्तव्यं स्वाधिकारेण, सर्वेषां जन्मिनां शुभम्,
देशोन्नतिप्रदं कर्म, सामाजिकसुखप्रदम्, ॥९॥

विद्यान्नपानवस्त्राद्यै रक्षणं सर्वजन्मिनाम्
सर्वोपायैः प्रकर्तव्य, स्वात्मशक्तिधनव्ययात् ॥१०॥
देशविद्यालय स्थाप्य, छात्राणा सर्वशक्तिदम्,
स्वार्पणेनैव कर्तव्या, देशसेवा शुभङ्करा, ॥११॥
क्षात्रकर्मादिविद्याभि र्देशसेवोन्नतिः क्षमा,
स्वाऽधिकारवशात्कार्या देहिभिः शुद्धबुद्धिभिः॥१२॥
देशोन्नतिः सदा साध्या, कालोचितसुयुक्तिभिः
देशद्रोहादिक कर्म, कर्तव्य नैव मोहतः ॥१३॥
देशद्रोही महापापी, जायते नैव सशयः
कार्योनैव कदा द्रोहः प्राणनाशेऽपि मानवैः ॥१४॥
देश भक्त्या कृत यैर्हि, स्वार्पण कर्मयोगिभिः
जायन्ते ते महाभक्ता देशस्थलोकसेवया ॥१५॥
ब्रह्मचर्याश्रमाद्यैश्च, सुष्ठु पात्रादिदानतः
देशसेवा प्रकर्तव्या, दयादानादिसद्गुणैः ॥१६॥
साहाय्य देशभक्तानां देय स्वार्पणभक्तितः
स्वात्मवत्स्वान्यदेशस्थ-लोकानां रक्षणशुभम् ॥१७॥
परस्पर न योद्धव्य, स्वदेशद्रोहतोजनैः
देशद्रोहेण लोकानां, नाशः स्यान्नैव सशयः ॥१८॥
सद्गतिर्नैव लोकाना, स्वदेशभक्तिमन्तरा
सद्बुद्धया देशलोकाना, भक्तिःशुद्धात्मकारिका ॥१९॥
जनो नाप्नोति सत्कीर्ति, स्वदेशप्रीतिमन्तरा
स्वजन्मभूमिरागेण, स्वोन्नतिर्धर्मिदेहिनाम् ॥२०॥
देशभक्ति. सदा शूरैः, प्राप्यते पुण्यकर्मणा
देशभक्ति विना क्लीबा, भारभूता महीतले ॥२१॥

स्वदेशोद्धारका· सन्तो ब्राह्मणाद्या शुभङ्कराः
सत्यराष्ट्रोन्नते· कर्म–कारिण· स्वाधिकारत· ॥२२॥
देशराष्ट्रोन्नतेर्योगाद् भवेद् धर्मोन्नति शुभा
धर्मोद्धाराय देशस्य, सेवा कार्या प्रतिक्षणम् ॥२३॥
कार्योनैव कदा द्वेष', अन्यदेशेषु मानवैः
स्वान्यदेशस्थभव्यैस्तु, धार्यमैक्य परस्परम् ॥२४॥
स्वान्यदेशस्थलोकाना, रक्षा कार्या विवेकत
देशोद्धाराय यत्कर्म, तत्कार्यं सर्वशक्तित ॥२५॥
सामाजिकव्यवस्थाभि र्देशसेवा मनीषिभि·
कर्तव्या भिन्न देशाना, विश्वशान्तिकरा शुभा ॥२६॥
सामाजिकबलस्यैक्य, कृत्वोन्नतिप्रसाधकम्
बाह्यान्तर बल धृत्वा, देशसेवा विधीयताम् ॥२७॥
देशोद्धाराय सद्भक्त्या, शीघ्रस्वदेशवासिभि·
कृत्वा स्वात्मार्पण पूर्ण, वर्तितव्य विशेषत ॥२८॥
स्वजन्मभूमिसद्भक्तै र्मातृभाषाप्ररागिभि·
देशकालानुसारेण, वर्तितव्य यथातथम् ॥२९॥
परस्पर च साहाय्य, कर्तव्य देशवासिभि·
धर्मार्थमन्य देशाना, साहाय्य सुचितकारकम् ॥३०॥
स्वाश्रयिभिव्रतब्रैश्च यन्त्रैरुत्क्रान्तिकारकैः
परस्पर च साहाय्य कर्तव्य देशवासिभि ॥३१॥
स्वदेशोत्क्रान्तये यत्तत, वर्तते धर्मकारकम्
सेव्य तत्कर्म निष्काम–बुद्ध्या स्वदेशमानवै ॥३२॥
सर्वोपायैं प्रकर्तव्य, रक्षण देशदेहिनाम्
निरासक्त्या कृत कर्म, नैव बधाय जायते ॥३३॥

दुष्कालादिप्रसङ्गेषु, अन्नवस्त्रादिभिर्जनै
सर्वदेशीयलोकाना, सेवा कार्या शुभङ्करा ॥३४॥
सग्राह्य शिक्षणं सम्यक्, सम्प्राप्याः सर्वशक्तयः
विश्वसेवा सदा कार्या, स्वाशयधर्मतत्परैः ॥३५॥
विश्वजीवदयाधर्मस्तत्समो नैव को भुवि
विश्वस्थसर्वजीवाना, रक्षा कार्या महाजनै ॥३६॥
कृत यत् विश्वलोकानां, हितार्थं धर्मबुद्धिकृत्
तज्ज्ञानिना भवत्येव, मोक्षाय नैव सशय. ॥३७॥
देशभक्तस्य योग्या ये, गुणा धार्या स्वदेशिभि
स्वाधिकारेण कर्तव्य, कर्म निष्कामबुद्धित. ॥३८॥
प्राप्तव्या गुणवृन्देन, देशभक्तस्य योग्यता
सात्विकप्रकृतेर्योगी, जायते देशसेवक ॥३९॥
सात्विक देशसेवाया सत्यदेशोन्नतिर्भवेत्
योग्यतामन्तरा कोऽपि देशभक्तो न गीयते ॥४०॥
शौर्यं दया दमो दानमौदार्यं परमार्थता
उद्योगः साहसो धैर्यं, दया सत्य च शुद्धता ॥४१॥
स्वार्पण देशप्रीतिश्च, सयमश्च विवेकता
अहिंसा ब्रह्मचर्यं च, सद्गुणा देशभक्तये ॥४२॥
आत्मवत् सर्वजीवेषु, शुद्धप्रेम शुभा मतिः
प्रामाण्य स्वात्मश्रद्धा च स्वाश्रय शुभवृत्तिता ॥४३॥
कालज्ञत्व सदाचारो, नीतिधर्मप्रवर्तनम्
इत्यादि सद्गुणाधारो, भक्तो देशशुभङ्करः ॥४४॥
राज्यभक्तो मनोज्ञाता, दीर्घदर्शी विवेकवान्
सद्गुणी राज्यनीतीना ज्ञाताऽस्ति देशभक्तिभाग्॥४५॥
सत्य स्वातन्त्र्य देशाय, निर्भयो देहधारक.
क्षमादि सद्गुणैर्युक्तो भरत स्वदेशपोषक. ॥४६॥

सर्वदेशीयराज्यज्ञः सत्यासत्यपरीक्षकः
देशराज्यप्रबन्धाना, व्यवस्थाकारको महान् ॥४७॥
देशोन्नतिकर ग्राह्यमन्यदेशस्य शिक्षणम्
स्पर्धा कार्यान्य देशेभ्यो विद्यासपत्तिकारिका ॥४८॥
सर्वोन्नतेर्विनाशाय पारतन्त्र्य स्वदेशिनाम्
पारतन्त्र्यविनाशाय कर्तव्य कर्म शक्तिदम् ॥४९॥
स्वातन्त्र्ये मरण श्रेय पारतन्त्र्ये न जीवनम्
सुख स्वातन्त्र्ययोगेन पारतन्त्र्येण दु खता ॥५०॥
विश्वासो नैव कर्तव्यो भिन्न देशस्थदेहिनाम्
सर्वदेशीयसाधूना विश्वासेन सदा सुखम् ॥५१॥
विश्वदेशस्य शान्त्यर्थं, राज्यभक्तो सदा भव
राजराज्यविरुद्धाना विश्वासो नैव शातिद' ॥५२॥
राज्यश्रेयस्कर कर्म, सर्वलोकहितावहम्
कर्तव्य प्राणदानेन लाभालाभ विवेकिभि ॥५३॥
भूम्या श्रीगुर्जरत्राया माणसायामुपाश्रये
राओल तख्तसिंहस्य राज्ये काव्य कृत शुभम् ॥५४॥
शाति यान्तु जना सर्वे मगल च पदे पदे
योग क्षेमं च सद्बुद्धि विश्वे शाति प्रवर्तताम् ॥५५॥
विश्वदेशस्थ लोकाना प्रगत्यर्थं च शान्तये
विश्व काव्य समाख्यात, बुद्धिसागरसूरिणा ॥५६॥

ॐ अर्हशातिः

મુ માણસા

લે૦ બુદ્ધિસાગર

સવત્ ૧૯૭૨ જે૦ વદિ ૨

સાણદ તત્ર સુશ્રાવક શા આત્મારામ ખેમચદ યોગ્ય ધર્મ લાભ પત્રથી સમાચાર જાણ્યા

વિ. દુનિયાના ભિન્ન ભિન્ન ભાષા શબ્દોના નામો અને રૂપથી આત્માને ભિન્ન જાણ્યો આત્માને સર્વ પ્રપચોથી ભિન્ન જાણ્યો હોય છે તોજ ચિતા શોક મોહ રોગથી મુક્ત થઈ શકાય છે મનમા પ્રગટતા મોહના સકલ્પ વિકલ્પ પ્રમાણે ન વર્તીએ તોજ મગજમા શાતિ વર્તે છે, મગજપર આવતો શોક ચિતાનો બોજો ઓછો કરાય છે અને આત્મજ્ઞાનથી શોક ચિતાના વિચારોને હઠાવી શકાય છે તોજ શાન્તિ રહે છે નકામા મડદાલ આત્મહત્યાના વિચારો કરવા સમુ કોઇ પાપ નથી નપુસક મડદાલ મોહી મનુષ્યોને મનુષ્ય જીદગી ખરાબ લાગે છે મનુષ્ય જન્મ વારવાર મળતો નથી મૃત્યુના વિચારોથી અનીષ્ટ પરિણામ આવે છે આખી દુનિયા સ્હામી પડે તોપણ આત્મજ્ઞાની સમભાવે તે સર્વે સહીને મહા કર્મયોગી બને છે, જે આ ભવમા સહન કરવાનુ છે તેથી બ્હીશો અને જીદગીનો નાશ થશે તો તે પરભવમા ભોગવ્યા વિના છુટકો થવાનો નથી માટે પુરૂષાર્થ અવલબી ધૈર્ય ધારણકર બહાદુર બન બને તો સ્થાનનો હાલમા બદલો કર યશ અને અપયશની ભ્રાતિથી દૂર રહે આનદમય આત્મા છે, તેનાપર દુનિયાની શુભાશુભ અસર થવા ન દેવી એજ ગુરૂની આજ્ઞા પાળ ! આત્મા આકાશની પેઠે નિર્લેપ છે એમ ભાવના ભાવ ! દુનિયાના શુભાશુભ શબ્દોમા હર્ષ ન કરવો તેમજ શોક પણ ન કરવો જ્ઞાનીને દુનિયા ધોબીના જેવી આત્માની શુદ્ધિ કરનારી ભાસે છે પોતાનામા ગુણ હોય તેને અજ્ઞલોકો અવગુણ કથેછે તેથી શોક ચિતા ન કરવી કોઇપણ અમુક દોષ છે એમ કહે અને તે જો દોષ પોતાનામા હોય તો કાઢી નાખવો, અને તેની કહેલી વાત અસત્ય હોય તો જાણવુ કે

આપણા પૂર્વ કૃત કર્મોનો ઉદય પ્રગટયો છે તેથી હાલ નહિ છતા હોપાનો આરોપ કરે છે તેથી અપયશ કર્મનો ઉદય ભો ગવાય છે એમ જાણવુ શુભાશુભ કર્મના ઉદયમા સમભાવે વર્તવુ મ્હને વા ત્હને તથા સર્વ કોઇને કર્મનો ઉદય ભોગ વ્યા વિના છટકો નથી, દુનિયા અનેક પ્રકારના અશુભ આરોપો મૂકે તેમા કર્મોદય જાણી અન્તરથી આનદી રહે ! દુનિયામા જેટલુ ખરાબ વા સારૂ કહેવાય એવા સર્વે આરોપો તથા યશ તેથી આત્મા ન્યારો છે તેને બહારની લેવા દેવા નથી એવા નિશ્ચય થી આત્માના ઉપયોગમા વર્ત-ઘડી ઘડીના કર્મો-રગોમા આત્માથી ન્યારો રહી આત્મોપયોગી થા ! આત્મોપયોગી તે વીર-મહાવીર છે ત્હારી એવી સત્તાને વ્યક્ત કરવા આત્મોપયોગી થા !!!

ચાતુર્માસ વિજાપુર સવત ૧૯૭૨ના આસો વદિ ૯ને શુક્રવાર આફ્રીકામા ઉત્તાણાના ગએલ-વિદ્યાપુરીય-શિષ્ય- વાડીલાલ ચુનીલાલના મૃત્યુનો તાર આ રોજ આવ્યો વાડીલાલ ચુનીલાલ વીશા શ્રીમાળી જ્ઞાતીય મુગ્ધ અવસ્થા હતો તેનામા અમારા સહવાસથી ઘણા ગુણો ખીલ્યા હતા ગૃહ વાસમા તેણે સાનકત્વના ઘણા ગુણો ખીલવ્યા હતા તે અમારા વિચારો અને પ્રવૃત્તિની સત્યશ્રદ્ધાવાળો હતો તેની અનન્ય ગુરૂ ભક્તિ હતી અમારાપર વાડીલાલનો અત્યન્ત પ્રેમભાવ હતો તેના મિત્રોને ત આગ્રાપણ કરવા પૂર્ણ ચાહતો હતો તે પરસ્ત્રી સહોદર હતો જૈનોની ઉનતિ માટે તેના ઘણા સરસ વિચારો હતા વિજાપુરના જૈનો અને અન્ય લોકોની તેનાપર વ ી પ્રીતિ હતી તેના મરણથી વિજાપુરે એક રત્ન ગુમાવ્યુ છે

ગુરૂભક્ત ગુર્જરથી ગયો, વાડીલાલ ઉદાર,
વિદ્યાપુરમા રત્નસમ-ઉચ્ચાશય ધરનાર ૧
દેહાન્તર સક્રાન્તિથી, પામો મગળ બેશ,
પુણ્યકર્મના યોગથી, પરભવ લહો ન કલેશ ૨
ભવ જીવની એ ગતિ, ધર્યું શરીર બદલાય,
બીજુ ધારે કર્મથી-સુખ દુખ ફરીને પાય ૩

નામ રહે ગુણુગણુ બળે, ચેતન ! પરભવ જાય;
કર્યાં કર્મને ભોગવે, કોણુ રંક ને રાય. ૪

કરવી કોની દિલગીરી-કર્મ નિયમ અનુસાર,
કાયાદિ બદલાય છે, શોક હર્ષ ના ધાર. ૫

અકલકળા કુદરતતણી, કળી ન કયારે જાય,
કર્મરૂપ ઇશ્વરતણો, પાર ન કોઇ પાય. ૬

નામરૂપના બુદ્બુદો-ભવોદધિ પ્રગટાય,
સમાઈ જાતા ત્યાં અહો, ગણ્યા ન કયારે જાય. ૭

જે જેના સંબંધમાં, આવે કરે તે યાદ,
જ્ઞાની શાંત બને અને, મોહી ધરે ઉન્માદ. ૮

આ વિશ્વમાંહિ નામ ને રૂપો ધરી તું અવતર્યો,
કર્મે અનાદિ કાલથી સંસારમાં ફેરા ફર્યો,
આ ભવવિષે તું સ્વોન્નતિના પંથને પામ્યો ખરો,
અવતાર શુભ ભાવે ધરી પરમાત્મજીવનમાં ભળો ૯

તવપંથમાં જે દુ ખડાં તે સહુ ટળો ભક્તિબળે,
પરમાર્થ જીવન તવ બનો, ભાવી ગુરૂશ્રદ્ધાવડે,
પ્રગતિ પથે આગળ વહો પરભવ વિષે ગુરૂગમ રહો,
આશી. અમારી એ ફલો કર્તવ્યના બળને લહો ૧૦

અધ્યાત્મજીવન બહુ વધો શ્રી સદ્ગુરૂની ભક્તિથી,
નિશ્ચલ અવિચલ શાંતિને પામો અનુભવ શક્તિથી,
શ્રી જૈન શાસન દેવતાઓ શીઘ્ર તુજને શુભ કરો,
ગુરૂ ભક્તના ઉચ્ચાશયો જન્માંતરે વૃદ્ધિ ધરો. ૧૧

આ ભવવિષે સ્નેહી નહિ સંતાય ને છાનો રહે,
જે પૂર્વના સંબંધ તેને હૃદય ઝટ પરખી લહે,
જન્માંતરે એવી સ્થિતિ સહુ જીવની સંસ્કારથી,
સંબંધ થાતા કર્મથી આશ્ચર્ય તેમાં કો નથી ૧૨.

વેદાન્તનાનનો જૈનધર્મ તત્ત્વજ્ઞાનમાં નાપેક્ષનયોથી અંતર્ભાવ થાય છે શ્રી શંકરાચાર્યે પ્રતિપાદિત બ્રહ્મનો સત્તા અને વ્યક્તિ નયથી આત્મતત્ત્વમાં સમાવેશ થાય છે અને તેમની દર્શાવેલ અનિર્વચનીય માયાનો મોહાદિદ્રવ્ય ભાવ કર્મ પ્રકૃતિમાં અંતર્ભાવ થાય છે શંકરાચાર્યે માયાને અસત્ કથી છે અને બ્રહ્મ સત્ કહ્યું છે તે અપેક્ષાએ છે બ્રહ્મવિના અન્યતત્ત્વ નથી એમ કહ્યું છે તેથી કંઈ જડતત્ત્વનો નાશ થતો નથી પણ આત્મિક અધ્યાત્મ સ્વરૂપ વિના અન્ય વસ્તુનો મોહ ન થાય તદર્થે અધ્યાત્મ ચિંતામાં તે વચનના ઉપયોગનો આશય સમજવામાં આવે તો જૈન સમ્યગ દૃષ્ટિત્વ છે

રાગદ્વેષ કર્મમાયા છે તે આત્માની પેઠે દ્રવ્યરૂપ નથી અશુદ્ધ પર્યાયરૂપ છે માટે તદપેક્ષાએ માયા અસતી છે પણ તેની વિદ્યમાનતામાં ખપુષ્પની પેઠે અસત્ નથી, એકાંત સંગ્રહનય સત્તાથી કેવલદ્વૈતવાદની ઉત્પત્તિ છે અન્ય વ્યવહારાદિનયોની સાપેક્ષતા હોય તેને કેવલાદ્વૈતવાદ છે તે સમ્યગ્રૂપે પરિણમે છે પ્રભુ મહાવીરદેવ કહે છે કે આત્મા તેજ અષ્ટ કર્મ ટળતા પરમાત્મા વ્યક્ત બને છે માટે આત્મા તેજ પરમાત્મા છે अप्पा सो परमप्पा શ્રી શંકરાચાર્ય કથે છે કે जीव ते शिव છે શંકરાચાર્ય જ્યારે બ્રહ્મવિના અન્ય વસ્તુતત્ત્વનો સ્વીકાર કરતા નથી ત્યારે પ્રભુ મહાવીરદેવ આત્મા અને જડતત્ત્વ એમ બે તત્ત્વને કેવલજ્ઞાનથી પ્રકાશે છે આત્માની અપેક્ષાએ જડતત્ત્વ અસત્ છે જડતત્ત્વની અપેક્ષાએ જડસત્ છે પણ આકાશપુષ્પની પેઠે અસત્ નથી સાંખ્ય દર્શન પણ પુરુષ (આત્મતત્ત્વ) પ્રકૃતિ (જડતત્ત્વ) એ બેનો સ્વીકાર કરે છે નૈયાયિક અને કણાદનું વૈશેષિક દર્શન પણ આત્મતત્ત્વ અને જડ એ બે તત્ત્વનો સ્વીકાર કરે છે મુસલમાનો, ખ્રીસ્તિયો અને જરથોસ્તીઓ પણ આત્મતત્ત્વ અને જડતત્ત્વ એ બે તત્ત્વને માને છે વેદમાં પણ આત્મા અને જડતત્ત્વની સિદ્ધિ કરેલ છે ब्रह्म सत्य जगन्मिथ्या नह

નાનાસ્તિ કિંચન એમા આત્માને સત્ય કથેલ છે અને જગતને મિથ્યા કથેલ છે પણ વ્યાવહારિક દૃષ્ટિએ-અપારમાર્થિક દૃષ્ટિએ જગત સત્ય છે, અને પારમાર્થિક દૃષ્ટિએ બ્રહ્મ સત્ય છે એમ તે માને છે તે આત્મામા જ્ઞાનાનંદ છે, પણ જડ જગતમા જ્ઞાનાનન્દ નથી જડજગતમા જ્ઞાનાનન્દ નથી તેની અપેક્ષાએ અધ્યાત્મ ચિંતામા જગતનો મોહ ઉઠાડવાને જગતને મિથ્યા કથેલ છે એક આત્મા તેજ સાન્ભૂત છે પણ જડમા આનંદ જ્ઞાન નથી તેથી તે સાન્ભૂત નથી એમ જણાવવાને તથા આત્મા વિના અન્ય જડમા મન ન દેવુ તેમ જણાવવાને જગતને મિથ્યા કથેલ છે, પણ જગત્ તેના રૂપે ત્રણ કાલમા જગત્રૂપે છે એ તો કંઈ કોઈનું કરેલ નથી અસ્તિ અને નાસ્તિ અપેક્ષાએ છે નિષેધની અપેક્ષાએ અસ્તિ છે અને અસ્તિની અપેક્ષાએ નિષેધ છે જે કોઈ પણ રૂપે છે તેનો અન્યાપેક્ષાએ નિષેધ છે માટે આત્મ તત્ત્વ અને જડતત્ત્વ એ બે તત્ત્વની સિદ્ધિ થાય છે અધ્યાત્મ જ્ઞાનદશાની વિચારણામા स्वप्नोपम वै जगत् (અર્થાત્ સ્વપ્નની ઉપમાવાળુ જગત્ છે) એમ કથેલ છે ઉપમા એક દેશી હોય છે ઉપમેય જગત્ છે તેને સ્વપ્નની ઉપમા આપીને જગતની ક્ષણિકતા અસારતા દર્શાવી છે શ્રુતિનુ એજ તાત્પર્ય છે પણ એ શ્રુતિ કંઈ જગત્ સર્વથા અસત્ છે એમ પ્રતિપાદન કરતી નથી, એમ અપેક્ષાએ જાણવાથી હઠ કદાગ્રહ મિથ્યાબુદ્ધિ ટળે છે, શ્રી શંકરાચાર્ય આત્મા એક છે એમ પ્રતિપાદે છે શ્રી મહાવીર પ્રભુ કથે છે કે આત્માઓ વ્યક્તિની અપેક્ષાએ અનંતા છે, સંગ્રહ નયસત્તાએ એક આત્મા છે શ્રી સ્થાનાંગ સૂત્રમા પ્રભુએ કથ્યુ છે (एगे आया एक आतमा) એક આત્મા છે તે આત્માઓની સત્તાની અપેક્ષાએ છે નયોની અપેક્ષાએ એવી રીતે આત્મા માનતા સાપેક્ષ સંગ્રહનય આત્મ સત્તાથી શંકરાચાર્યની આત્મતત્ત્વ માન્યતાનો જૈનદર્શનમા અંતર્ભાવ થાય છે અને રામાનુજ વગેરે અનેક આત્માઓ માને છે તેઓની માન્યતાનો વ્યવહાર નય સાપેક્ષે જૈનદર્શનમા અંતર્ભાવ થાય છે ખ્રીસ્તીયો,

મુસલમાનો, નૈયાયિકો વગેરે અનેક આત્માઓને માને છે તેથી તેવી માન્યતાનો સાપેક્ષ વ્યવહાર નયે જૈન દર્શનમા અતર્ભાવ થાય છે શ્રી મહાવીર પ્રભુએ સાત નયોના વાદને સ્યાદ્વાદવાદ કર્યો છે અને એવી સ્યાદ્વાદ દૃષ્ટિથી વેદવેદાંત આદિ સર્વ ધર્મના પુસ્તકો વાચુ છુ ત્યારે તેમા અપેક્ષાએ જૈનધર્મતત્વની માન્યતાઓ અશે અશે સમજાય છે અને મ્હને મિથ્યા શાસ્ત્રો પણ સમ્યગ્ જ્ઞાનરૂપે પરિણમે છે સમ્યગ્દૃષ્ટિને સ્વાન્યધર્મ સિદ્ધાતાદિ શાસ્ત્રો અને જડચેતન સર્વ જગત્ પણ આત્મોન્નતિમા સવળુ પરિણમે છે, અને તેથી આત્મશુદ્ધિ થતી જાય છે ભિન્ન ભિન્ન અસખ્ય ધર્મ દૃષ્ટિયોને સાપેક્ષ નયદૃષ્ટિએ વિચારતા હસના જેવી સમ્ય દૃષ્ટિ પ્રગટે છે, તેથી આત્મા અને જડ બેનો ભેદ પડે છે અને આત્મામા અનતજ્ઞાન આનદનો અનુભવ થાય છે ધર્મશાસ્ત્રોને સાત નયોની અપેક્ષાએ વિચારી તરતમયોગે સત્યનુ જ્ઞાન કરવુ પણ શાસ્ત્રવાસના ન રાખવી અને ભિન્ન ભિન્ન માન્યતા ભેદે રાગદ્વેષ ન કરવો દુનિયાની પેઠે શાસ્ત્ર દુનિયામાથી અપેક્ષાએ સત્ય ગ્રહવુ અને શાસ્ત્રવાસના મોહથી મુક્ત થવુ જે ધર્મશાસ્ત્રોમા વીતરાગભાવ પ્રાપ્ત કરવાનો ઉપદેશ છે વીતરાગદેવ શુદ્ધ ગુરૂ અને સર્વ નયસાપેક્ષ શુદ્ધ ધર્મનુ જેમા પ્રતિપાદન કરેલુ છે તેવા શાસ્ત્રોનુ અવલબન કરવું અને સામાન્ય મતભેદે મુઝાવું નહિ વીતરાગ મહાવીર પરમેશ્વર અને શુદ્ધ ગુરુને ધ્યેય તરીકે માની તેમનુ અવલબન કરવુ, ધ્યાન ધરવુ સર્વ મત પન્થધર્મ દર્શન શાસ્ત્રોમાથી મધ્યસ્થ ભાવથી અને ગુણગ્રહણ બુદ્ધિથી સત્ય અશે અશે ગ્રહણ કરવું પણ વિવાદ ખડન વગેરેની માથાકૂટ કે જેથી સ્વપરને હિત ન થાય તેવી બાબતમા ન પડવું જૈનધર્મ શાસ્ત્રોમા સર્વ શાસ્ત્રોનું રહસ્ય આવી જાય છે, એમ નિષ્પક્ષપાત બુદ્ધિથી જણાવુ છુ જૈનશાસ્ત્રોનો પરિપૂર્ણ અભ્યાસ કરીને સર્વ નયોનુ જ્ઞાન કરી પશ્ચાત્ વેદાતાદિ શાસ્ત્રોને વાચવામા આવે તો તેમાથી અપેક્ષાએ સમ્યગ્ સત્ય ગ્રહાય છે, અને સાત્વિક બુદ્ધિ જ્ઞાનને પ્રગટાવી શકાય છે સર્વ ધર્મ

શાસ્ત્રોનો સાર એ છે કે ગૃહસ્થાવાસમા અગર ત્યાગાવસ્થામા મનવાણી કાયાની શુદ્ધિ પૂર્વક આત્માની શુદ્ધિ કરવી દયા, સત્ય, અસ્તેય, બ્રહ્મચર્ય, સતોષ, ક્ષમા, વિવેક, વિનય આદિથી મનની શુદ્ધિ કરવી અને મોહાદિક કર્મોરૂપ આવરણોને ટાળી પૂર્ણાનદ જ્ઞાનમય આત્માનો વ્યક્તિથી આવિર્ભાવ કરવો આત્મા અને કર્મનુ સમ્યગ્ જ્ઞાન કરીને જીવો કર્મથી કેવી કેવી નાટકીયાની પેઠે પ્રવૃત્તિ કરે છે તેનો વિચાર કરવો આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપમા રમવુ અને મોહને પ્રગટતા આત્મોપયોગથી વારવો આત્માના શુદ્ધ ધર્મને પ્રકટાવવા પુરૂષાર્થ કરવો મતમતાતરમા મુઝાવુ નહી રાગદ્વેષની વૃત્તિયો ક્ષીણ થતા આત્માના જ્ઞાનનો પ્રકાશ થાય છે, માટે રાગદ્વેષની વૃત્તિયોને ક્ષીણ કરવા પુરૂષાર્થ સેવવો મત્રી, પ્રમોદ, માધ્યસ્થ્ય અને કારૂણ્ય ભાવનાને મનવાણી કાયાના વર્તનમા ઉતારવી સર્વ જીવોની સાથે જેમ બને તેમ આત્મભાવે વર્તવુ સર્વ જીવો કર્મના વશ છે એમ જાણી તેઓના આત્માઓનો દોષ ન જાણવો પણ તેઓના આત્માઓને લાગેલા કર્મોનો દોષ છે એમ માનવુ કે જેથી કોઇ આત્માને શત્રુભૂત માની મોહી ન થવાય કર્મદૃષ્ટિથી કર્મનુ સ્વરૂપ વિચારવુ અને આત્મદૃષ્ટિથી આત્માનુ સ્વરૂપ વિચારવુ શુદ્ધાત્માનુ ધ્યાન ધરતા કર્મદૃષ્ટિનો ઉપયોગ ન રાખવો આત્મસત્તાનુ ધ્યાન ધરતા સહેજે સર્વાત્માઓની સાથે ઐક્યાત્મભાવ અનુભવાય છે, જીવોના કર્મો તરફ કર્મદૃષ્ટિથી જોવુ એટલે તેઓપર રાગદ્વેષ વૃત્તિ પ્રગ-ટશે નહિ જડવસ્તુઓમા પણ સ્થાપના અપેક્ષાએ આત્માની સ્થાપના કરી આત્માનો ઉપયોગ ધારવો, તેથી વિશેષત શુદ્ધાત્મ સ્વરૂપ પ્રગટે છે અને તેથી જડ જગત્મા પણ સ્થાપના બ્રહ્મબુદ્ધિથી અવલોકવા માટે સર્વ ખલ્વિદ બ્રહ્મ સર્વ આ વસ્તુ બ્રહ્મ છે એવી શ્રુતિને ઋષિએ કથી છે તેથી કઇ જડ તે ચેતન થતુ નથી પણ જડ ચેતનમા આત્મભાવના વર્તવાથી આત્માની અત્યત [illegible] થાય છે એજ શ્રુતિનો [illegible]

જગત્ પણ વસ્તુત બ્રહ્મ છે એવો શ્રુતિનો પ્રતિપાદ્ય મુખ્ય અર્થ નથી એમ જાણીને તીર્થંકરોની જડમૂર્તિયોમા પણ તીર્થંકરભાવની બુદ્ધિથી ભક્તિ કરતા આત્મામા ધ્યેયાકારે જ્ઞેયાકારે સત્ય તીર્થંકરનું સ્વરૂપ પરિણમે છે તેથી આત્મા તેવા ગુણ સસ્કાર પ્રગટાવીને તીર્થંકર જિન પરમાત્મા બને છે, એવી અપેક્ષાએ જડમૂર્તિયોમા પણ દેવગુરુની સ્થાપના પૂજ્યભાવભક્તિથી કરતા આત્માની શુદ્ધિ થાય છે માટે પ્રતિમા મૂર્તિની, શુદ્ધાત્મભાવ પ્રગટાવવા માટે ઉપયોગિતા છે બ્રહ્મનું ધ્યાન ધરવા માટે જડ જગત્ પણ બ્રહ્મની પ્રતિમારૂપ અપેક્ષાએ છે જેનું નિરાકાર બ્રહ્મમા મન ન ઠરે તેઓને પ્રતિમા મૂર્તિદ્વારા પૂજાભક્તિથી આત્મશુદ્ધિ થાય છે સાકાર બ્રહ્મની સેવા ભક્તિથી નિરાકાર બ્રહ્મનુ ધ્યાન ધરવાની યોગ્યતા પ્રકટે છે પ્રેમનો સ્વભાવ છે કે તે મૂર્તિમા પ્રભુ અનુભવી શકે છે દેવગુરુની મૂર્તિમા યાવત્ દેવગુરુભાવ પ્રગટે છે ત્યા સુધી મૂર્તિ પ્રતિમાની સેવા ભક્તિની ઉપયોગિતા છે એમ જાણવુ યાવત્ જડમા પ્રેમ પ્રગટે છે તાવત્ જડમા પ્રભુ પ્રતિમા સ્થાપીને ભક્તો આત્મશુદ્ધિ કરે છે તેમા ખડન મડન વાદવિવાદની જરૂર રહેતી નથી પ્રતિમા પૂજા, વસ્તુત મનુષ્યના શ્રદ્ધાપ્રેમ સ્વભાવથી અનાદિકાલથી અનતકાલ પર્યંત ગમે તે રૂપના વર્ત્યા કરશે તમારે તમારી દશા પ્રમાણે વર્તવુ સ્ત્રીની મૂર્તિ દેખીને જેને મોહ પ્રગટે છે તેને અવશ્ય વીતરાગની મૂર્તિનું અવલબન લેવુ જોઇએ જડ પદાર્થોમા જ્યા સુધી મોહ પ્રકટે છે ત્યા સુધી પ્રભુગુરુની પ્રતિમાદ્વારા પ્રભુ ગુરુના ગુણોમા ધારણા ધારવાની જરૂર છે જે તીર્થંકર પ્રભુ અગર ગુરુનું ચરિત જાણ્યાથી તે અત્યત પ્રિય આદર્શ લાગે તે પ્રભુ ગુરુની પ્રતિમાની ભક્તિથી પ્રભુ ગુરુના ગુણોમા તલ્લીન થઇ તે ગુણોને આત્મામા પ્રકટાવવા ગુણોની સ્મૃતિ તથા પ્રભુનું ધ્યાન ધરવા માટે જ્યા સુધી મૂર્તિદ્વારા પ્રભુ ગુરુમા લયલીન થવાય ત્યા સુધી અવશ્ય પ્રતિમા પૂજા ભક્તિની અત્યત ઉપયોગિતા છે એમ મૂર્તિપૂજાનો ખુલાસો

જાણુશો. એક અપેક્ષાએ શાસ્ત્રો પુસ્તકો પણ વિચાર જ્ઞાન ચારિત્રાદિકની મૂર્તિયો છે તથા હૃદયની પ્રતિમાઓ છે અક્ષરો પણ સ્થાપના છે તેનાથી ગુરૂગમદ્વારા જ્ઞાન મળે છે માટે શાસ્ત્રોની પૂજાભક્તિની ઉપયોગિતા સિદ્ધ ઠરે છે જેઓના હૃદયમા સર્વ ધર્મશાસ્ત્રોની મૂર્તિયો પ્રગટી છે એવા જ્ઞાની ગુરૂઓની–સતોની–મુનિયોની સેવા ભક્તિ કરી આત્મશુદ્ધિ કરવી. સર્વ ધર્મ સાધનોથી આત્મશુદ્ધિ તેજ સાધ્ય છે અપેક્ષાએ સર્વ બાબતનો વિચાર કરવો. આત્મામા અનત જ્ઞાન છે અને તે સત્ છે આત્મામા અનતજ્ઞાન આનદ છે પણ મોહાદિ કર્માવરણો હોય છે ત્યા સુધી પ્રગટ થતુ નથી આત્મોપયોગે આત્માનુ ધ્યાન ધરવાથી અને સમભાવ સમોપયોગરૂપ સમાધિમા રહેવાથી મોહાદિ આવરણો ટળતા સ્વયમેવ જ્ઞાનાનદ વ્યક્ત થય છે વાણી દ્વારા તેવા જ્ઞાનથી મહાત્માઓ ઉપદેશ આપે છે ત્યારે તે શ્રુત શ્રુતિ–શ્રુતજ્ઞાન રૂપ થાય છે માટે આત્માનું જ્ઞાન પ્રગટાવવા માટે સદ્ગુરૂ અને ધર્મશાસ્ત્રનું અવલબન કરી આત્મામા ઉડા ઉતરો શાસ્ત્રો તે અનેક તરતમયોગે થએલા જ્ઞાનીઓના વિચારે અનુભવો છે જેમ જેમ આત્મામા લક્ષ્ય રાખી ઉડા ઉતરશો તેમ તેમ વીતરાગ શાસ્ત્રોના અનુભવો આવી મળશે, તે માટે સત સમાગમ કરી પૂર્ણ જ્ઞાનાનન્દને વેદો આનદ પામો તેજ વૈકુઠ–મુક્તિ છે આત્મામા અનત આનદ, અનત જ્ઞાન છે માટે તેના ઉપયોગી થૈ અનત જીવન પામો

इत्येवं अर्हं ॐ महावीर शांति

લેખક બુદ્ધિસાગર. મુકામ પાદરા.

સંવત્ ૧૯૭૫ શ્રાવણ સુદિ ૨

સાણંદ તત્ર સુશ્રાવક રાયચંદભાઈ રવચંદભાઇ-આત્મારામ ખેમચંદ વગેરે યોગ્ય ધર્મલાભ. ધર્મની ખાસ ચોટ લાગ્યા વિના આત્માનો અનુભવ થતો નથી તો પછી બીજુ શું કહેવું ? ગુરૂઓ દેવો તારવા માટે સહાયકારી છે પરંતુ જીવોને અન્તરદૃષ્ટિથી પૂર્ણ વિશ્વાસ નથી મોહીને બહિરાત્મભાવ ગમે છે, અંતરાત્મભાવ ગમતો નથી પોતાની પરીક્ષા માટે ક્ષણ માત્ર પણ વિચાર ન થતો હોય, ત્યાં અન્ય માટે અભિપ્રાય બાંધવો તે મૂઢતા છે દેહ નામના અધ્યાસ વિનાની ભક્તિ હોવી જોઇએ સકામ ભાવનામાંથી નિષ્કામ ભાવનામાં ગયા વિના ભક્તિ રસનો આસ્વાદ લેઈ શકાતો નથી સત્સમાગમ વિના કોઇ પણ જીવ ઉંચો આવી શકે નહિ. જીવને પોતાના માટે ખાસ કાળજી હોય તો હજારો ગાઉ સૂધી જાય અને આત્મભોગ આપી કંઈ મેળવી શકે, ગુરૂના કહ્યા પ્રમાણે ન ચાલતાં આત્મા પોતાની પાસે રહેલા મનના કહ્યા પ્રમાણે ચાલે છે તેથી આત્માનો અવાજ સાંભળી શકતો નથી ધર્મ સાધન કરશો.

લેખક બુદ્ધિસાગર. મુ૦ પાદરા.

શ્રાવણ સુદિ ૫ સં ૧૯૭૫

સાણંદ તત્ર સુશ્રાવક શા મણિલાલ વાડીલાલ યોગ્ય ધર્મલાભ પત્ર પહોચ્યો.

અશુભ કર્મોદયથી દુઃખ પડે તેથી ગભરાવું નહિ. બાહ્યના સુખ અને દુઃખ, વાદળની છાયાપરે આવે છે અને જાય છે ધર્મીને પૂર્વભવના કર્મોદયથી દુઃખ ભોગવવું પડે છે પણ તેથી તે દેવગુરૂ ધર્મથી વિમુખ થતો નથી પુરૂષાર્થ કરતાં કર્મોદયથી દુઃખ પડે તો પણ હિંમત ન હારવી જે કરવું તેનો ઘણો વિચાર

કરવો કર્મ ભોગવતા મોહ ન કરવો, તેમજ આનદી રહેવુ આકાશની પેઠે આત્માને સર્વ સગ છતા અસગ જાણીને નામરૂપના મોહથી મુક્ત રહેવાના વિચારો કરવા નકામી વાતો ન કરવી નકામુ બોલવુ નહિ પોતાની પાછળની જીદગીપર વિચાર કરી જવો આત્માવલબી થવુ પોતાની પ્રસશા જાતે ન કરવી અનુભવ થયા વિના કોઇનાપર મત ન બાધવો વિચારીને બોલવુ કોઈના બૂરામા ઉભા ન રહેવુ વિશ્વાસીના વિશ્વાસનો ભગ ન કરવો સમયાનુસારે વર્તવુ દેવગુરૂ ધર્મની આરાધના કરતા રહેશો

इत्येव ॐ अर्हं महावीर शान्ति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર મુઃ વિજાપુર

સાપુદ તત્ર સુશ્રાવક શા રાયચદ રવચદ યોગ્ય ધર્મલાભ સતાનપર સ્વાભાવિક રાગ હોય છે ત્રિભુવનના મૃત્યુથી તમને

હૃદયાઘાત થાય તેમા આશ્ચર્ય નથી શરીર નામ જેવા પ્રગટે છે તેવા વિણસે છે પોતાની ફર્જ બજાવવી અન્ય આત્મા અને શરીર અન્ય તે પોતાના નથી આત્મા અમર છે તેથી તેનો શોક ઘટતો નથી જો શરીરનો શોક કરવો માનો તો તે પણ સદા રહેતુ નથી વસ્રની પેઠે શરીર બદલાય છે તેમા મોહ શો ? ત્રિભુવનનુ શરીર અને આત્મા બન્ને આયુષ્યથી સબધી હતા આયુષ્ય ક્ષયે તેની પેઠે શોક કરનારને પણ જવાનુ છે, તેની સ્રીની પણ ચિતા કરવા જેવુ નથી તેના કર્મ પ્રમાણે બન્યુ છે અને બનશે વશના અસ્તિત્વ માટે પણ શોક કરવો યોગ્ય નથી, કારણકે તે ઇચ્છાધીન નથી પ્રેમયોગથી શોક કરતા હો તો તે પણ યોગ્ય નથી તેના આત્માની સાથેનો પ્રેમ સત્ય છે તે તો ત્રણ કાલમા એક સરખો છે, શરીરનો પ્રેમ ક્ષણિક છે, જો ગુણનો પ્રેમ હોય તો ગુણોથી

ખુશ થાઓ, શેકની જરૂર નથી મોહથી મુઝાવુ તે આત્માની અજ્ઞાનતા છે મોહથી કોઈ સત્ય શાન્તિ પામ્યુ નથી અને પામનાર નથી નામરૂપના મોહને વિસરો !! અજ્ઞાનથી વારવાર ન મરો આત્મભાવે જાગ્રત્ થાઓ! વિશ્વમા આવુ સર્વત્ર બન્યા કરે છે માટે વ્યવહાર જાળવી આત્મોપયોગે રહો

સવત્ ૧૯૭૬ ના શ્રાવણ સુદિ ૨

લેખક બુદ્ધિસાગર — મુ૦ વિજાપુર

સવત્ ૧૯૭૬

મુ માણસા તત્ર સુશ્રાવક શા પોપટલાલ ચુનીલાલ શા સોમચદ શા નાથાલાલ લલ્લુભાઈ શા ચદુલાલ તલકચદ આદિ યોગ્ય ધર્મલાભ તમારો સાવત્સરિક ક્ષમાપના પત્ર પહોચ્યો કોઇની સાથે વૈર બુદ્ધિ ન રાખવી આત્મા અને કર્મનુ સ્વરૂપ સમજવા માટે આત્મજ્ઞાનના પુસ્તકો વાચવા, યુવાવસ્થાના જેટલુ ધર્મસાધન કરશો તેટલુ થશે યુવાવસ્થા હારી તેણે સર્વ હાર્યુ યુવાવસ્થા જીતી તેણે સર્વ જીત્યુ યુવાવસ્થાનો સદુપયોગ કરો જેની સગતિથી ગુણશક્તિ આદિનો લભ મળે તેની સગતિ કરો ગભીર અને વિવેકી થાઓ મન ઘોડાપર આત્માને સ્વાર બનાવો. અધર્મથી પાછા હઠો નીતિથી પ્રમાણિક બનો ધર્મ સાધન કરશો,

अर्हं ॐ महावीर शान्ति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર — મુ૦ વિજાપુર

સવત્ ૧૯૭૬ દ્વિતીય શ્રાવણ સુદિ ૪

શ્રી સાણદ તત્ર સુશ્રાવક શા નાથચદ રવચદ યોગ્ય ધર્મલાભ. પત્ર પહોચ્યો વાચી સમાચાર જાણ્યા પુસ્તકો છપાવવા ભાઇ ત્રિભુવન પાછળ પાચસે રૂપૈયા કહ્યા તે જાણ્યું પુસ્તક

છપાવ્વા વિચાર થશે તો જણાવીશ આ સાલમા લેખન વાચન કરતા આત્મશુદ્ધોપયોગમા રહેવા વિશેષ કાલ કાઢુ છુ જેમ જેમ દુ ખ રોગ આવે છે તેમ તેમ અ તરમા વિશેષ ઉપયોગ રહે છે જ્ઞાનીઓને જે કાઇ થાય છે તે વૈરાગ્ય તથા આત્મોપયોગમા વૃદ્ધિ માટે થાય છે કોઇ પોતાનુ છે નહિ અને થવાનું નથી આત્માની શાતિ આત્માજ પ્રાપ્ત કરી શકે છે આત્માને અન્યથી શાતિ આરામ થયો નથી માટે મિથ્યા ભ્રાન્તિ ત્યાગ કરો પોતાની શાતિ માટે સ્વ ર્થમય ભાવ્ન થી, અ ન્યની ઉપયોગિતા સારી ગ ણવા કરતા ત્રિભુવનના આત્મા માટે ત્રિભુવનની ઉપયોગિ તા સારી ગણવી એજ પરમાર્થ દૃષ્ટિ છે આત્માજ આત્માનો ઉદ્ધાર કરી શકે છે મ્વા શ્રયી બનો, અને સર્વ વિપત્તિયોને આત્મોપયોગે સહન કરો કર્મનો ઉદય જે આવ્યો તે સમભાવે વેદી ટયો આપણે અન્યોના અવલબનમા વિશ્વાસ માની સુખ માની ઠગાવુ ન જોઈએ સર્વ બાબતમા નિર્લેપ રહેવાનો અભ્યાસ કરો! જેટલો અશુદ્ધ રાગ થયો હોય તેટલો વૈરાગ્ય થાય છે તોજ આત્મા સમભાવે આત્મભાવમા રમી શકે છે જે થયું છે અને થશે તેમા કર્મ મુખ્ય હેતુ ભૂત છે અને તે કર્મનો કર્તા આત્મા છે તો પછી તેના ભોકતા બનો તે ન્યાય છે કર્મની ન્યાય્ય સત્તાને તાબે થઇ કર્મનું દેવુ ચૂકવવુ જોઇએ આત્મજ્ઞાન થયા પછી ઉદયમા આવેલા કર્મો ભોગવતા અનેક કર્મની નિર્જરા થાય છે અને તેથી આત્મામા નવો પ્રકાશ જાગ્રત્ થાય છે એવો આત્મ પ્રકાશ મેળવો કર્મ ભોગવવા વીર બનવુ જોઇએ અને હિમત રાખી કર્તવ્ય કરવુ

ॐ अर्हं महावीर शान्ति ३

લખક બુદ્ધિસાગર   મુકામ લોદરા

સં ૧૯૭૮ માઘ સુદિ ૪

મુકામ મુબાઈ તત્ર સુશ્રાવક મેસાણાવાળા ભા મોહનલાલ નગીનદાસ યોગ્ય ધર્મલાભ વિ પુદ્ગલાનંદદશામાથી આત્માનંદ દશામા જવામા આત્મજ્ઞાની થવું મિથ્યાત્વી અજ્ઞાનીને પુદ્ગલથી આનંદ મળે છે એવો નિશ્ચય વર્તે છે અને તેની પ્રવૃત્તિ પણ ખાસ પુદ્ગલાનંદની (જડાનંદની) પ્રાપ્તિ માટે હોય છે બહિરાત્મા પુદ્ગલાનંદી હોય છે અન્તરાત્મા પુદ્ગલનો ભોગી હોય છે છતા તે પુદ્ગલમા આનંદ છે એવા નિશ્ચયવાળો હોતો નથી, તેતો આત્મામાજ સત્ય આનંદ માને છે, ભોગાવલીકર્મના ઉદયથી ગૃહાવાસી તીર્થંકરોની પેઠે તે પૌદ્ગલિક વસ્તુઓનો ભોગી બને છે પણ અંતરમા પૌદ્ગલિક વસ્તુઓની આસક્તિ નહિ હોવાથી અંતરુમા અભોગી હોય છે અને આત્માના આનંદગુણના ભોગ ભોગવવાનો પ્રેમી બને છે આત્મજ્ઞાની આત્માના આનંદનો નિશ્ચયી હોય છે તેથી તે શરીર ઇન્દ્રિય અને મનદ્વારા પૌદ્ગલિક આનંદ ભોગવવાના નિશ્ચય રાગ પરિણામથી મુક્ત હોય છે સમ્યગ્જ્ઞાની આત્માનંદની શ્રદ્ધાપ્રીતિ પ્રવૃત્તિવાળો છે તેથી તેને અવળુ પણ સવળુ પરિણમે છે પુદ્ગલમાજ સુખ છે એમ દૃઢ નિશ્ચય કરનાર પુદ્ગલાનંદી અજ્ઞાની છે એમ જાણવું દેહ દ્વારા દેવલોક અગર સ્વર્ગના સુખ ભોગવવાની ઇચ્છા તે પુદ્ગલાનંદીનું લક્ષણ છે કેટલાક લોકો પુદ્ગલાનંદ અને આત્માનંદને એક કરી જાણે છે તે અજ્ઞાની છે કેટલાક આત્માનંદનો અનુભવ કરી શકતા નથી પણ આત્માનંદની શ્રદ્ધાપ્રીતિ ધારણ કરે છે તેવા લોકો પૈકી કેટલાક આત્માનંદને જ્ઞાની ગુરુની કૃપાથી પામે છે અને કેટલાક પાછા પુદ્ગલાનંદમા પાછા આવે છે પુદ્ગલાનંદના પ્રદેશમાથી આત્માનંદ પ્રદેશમા જતા વચ્ચે પડવાના કારણો પણ હોય છે અને ચડવાના કારણો પણ હોય છે, એકવાર જો આત્મા

નદ રસનું આસ્વાદન થયું તો તે પછી દેહ ઇન્દ્રિયદ્વારા દેહ ઇન્દ્રિયાદિ વસ્તુઓના ભોગમા આનદબુદ્ધિ રહેતી નથી, પશ્ચાત્ દેહ ચામડીરસ તથા રૂપરમનો મોહ રહેતો નથી સર્વ ઇન્દ્રિ-યોની પ્રવૃત્તિ છતા અતરમા ઇન્દ્રિયદ્વારા રસ ભોગવવાની બુદ્ધિ રહેતી નથી એવી દશા પ્રાપ્ત કરવા માટે આત્માનદી સદ્ગુરૂનો સમાગમ અને તેમના શરણની જરૂર છે સર્વ પ્રકારે બાહ્યાતર ધર્મ સાધન કર્માનુષ્ઠાનો આચરવાનુ મુખ્ય કારણ આત્માનદ પ્રાપ્તિ કરવી તેજ છે મનુષ્યદેહે જીવતા છતા એકવાર પણ આત્માનદ ભોગવ્યો તો જીવ્યું લેખે છે આત્માનદ માટે જે પ્રેમ તે પ્રેમ છે બાકી મોહરાગ છે આત્માનદ પ્રાપ્તિ માટે સ્વગુરૂ સત સાધુનુ અવલબન કરવુ સર્વ આત્માઓપર પ્રેમ તે પ્રેમ છે અને જડવસ્તુઓપર રાગ તે મોહ છે આત્માનદ રસ રૂચિ માટે જીવવુ તે આત્મજીવન છે બાકી જડ વસ્તુથી સુખ ભોગવવા જીવવુ તે જડ માયાજીવન છે આત્મજીવને જીવવા ઉપયોગી થાઓ ! આત્મજીવન તે સ્વતત્ર સ્વરાજ્ય છે એવુ સ્વતત્ર આત્માનદ રાજ્ય પામેલાને બાહ્ય રાજ્યની શી જરૂર છે ? દેહનુ આરોગ્ય અને દેહની પાપરહિત નિર્દોષ વર્મ્યપ્રવૃત્તિ અને ધર્મકાય ગુપ્તિ તે દેહનું સ્વરાજ્ય છે વાણીની સત્ય વ્યાપાર પ્રવૃત્તિ તે વાણીનુ સ્વરાજ્ય છે મનની શુદ્ધ અને અધર્મ્ય કષાય રહિત પ્રવૃત્તિ તથા મનોગુપ્તિ તે મનનુ સ્વરાજ્ય છે મનવાણી કાયાનુ આત્માના તાબે રહેવુ અને આત્માદેહાદિ પ્રવૃત્તિમા અગર નિવૃત્તિમા આત્માનદ અનુભવવો તે આત્માનદ રાજ્ય છે બાહ્ય વસ્તુઓની આશા તૃષ્ણા વાસનાથી આત્માનો આનદ પ્રાપ્ત થતો નથી આત્માનદ નિત્ય છે અને પુદ્ગલાનદ અનિત્ય છે વર્ણ ગધરસ સ્પર્શવાળા પુદ્ગલોથી જે આનદ માનવો તે પુદ્ગલાનદ છે આત્માના આનદ અને શાતામા ભેદ છે પુદ્ગલાનદ તે શાતાવેદનીય છે પુણ્યોદયથી શાતાવેદનીય અર્થાત્ પુદ્ગલાનદની પ્રાપ્તિ છે આત્મજ્ઞાનીને શાતાવેદનીયનો ભોગ છે પુદ્ગલાનદ વર્તે છે પણ તેમા તે આત્માનદ માનતો

નથી અને પુદ્ગલાનંદ લેવા માટે સર્વ વિશ્વ લોકો બાહ્ય રાજ્ય વ્યાપાર સમજ વગેરેની વ્યવસ્થા કરે છે અને રાગદ્વેષથી મુઝાઈને આત્માનંદ તરફ લક્ષ્ય રાખતા નથી આત્માનંદની પ્રાપ્તિ તેજ પરમાત્માની-પરમેશ્વરની પ્રાપ્તિ છે આત્માનંદનો એકવાર પણ અનુભવ આવ્યા વિના પુદ્ગલાનંદની આસક્તિ છૂટતી નથી પુદ્ગલાનંદ માટે અનંતીવાર જન્મ મરણ કર્યાં. પુદ્ગલાનંદની પાછળ અનંત દુઃખ છે પુદ્ગલનો મોહ અને આત્મ પ્રેમ બંને સાથે રહી શકે નહિ આત્માનંદનો અનુભવ આવ્યા પછી પુદ્ગલભોગો છતાં પણ તેમાં રસ ન પડે ત્યારે આત્માનંદરસ ત્યમાં મુક્તિ રાજ્યમાં પ્રવેશ થાય છે પુદ્ગલની ઋદ્ધિ સિદ્ધિ મહત્તા તે સ્વપ્નની પેઠે ક્ષણિક કલ્પિત છે તેમાં રાગદ્વેષથી ભવ પરંપરાની વૃદ્ધિ થાય છે સ્વપ્નકલ્પનાજન્ય સુખ સમાન બાહ્ય રાજ્યાદિકના ક્ષણિક સુખની પાછળ અનંત દુઃખ છે વિષયાનંદ પુદ્ગલાનંદ, ભોગાનંદ વિષયરસ, ઇન્દ્રિય સુખ તે એકજ પર્યાયવાચી શબ્દો છે વિષયાનંદી ગુલામ છે અને આત્માનંદી પ્રભુ છે આત્માનો આનંદ પામવો હોય તો પ્રથમ આત્મજ્ઞાન કરવું જોઇએ આત્માનંદી શરીરથી ખાનપાનાદિ સર્વ વ્યવહાર કરે છે પણ તે આનંદ તો આત્મામાંજ અનુભવે છે તેથી તે શાતાવેદનીય કારક વિષયોના અભાવે મસ્ત રહે છે રોગાવસ્થામાં પણ તે આત્માનંદથી આનંદી દેખાય છે જે લોકો આત્માનંદની ઇચ્છાએ બાહ્ય વિષયોને ત્યાગે છે અને આત્માનુભવ કરી શકતા નથી, તેઓ ઉદાસીન શુષ્ક અને રસરહિત અમગીન શોકી દેખાય છે એવી વચલી દશામાંથી પસાર થવું તે મહા કઠીન છે એવી વચલી દશામાં અસંખ્યવાર મનવાણી કાયાની પ્રવૃત્તિ પુદ્ગલાનંદ તરફ થાય છે અને અસંખ્યવાર આત્માનંદ તરફ થાય છે ઘડીમાં જડમાં મન અને ઘડીમાં આત્મા તરફ મન એમ વારંવાર મન ફર્યા કરે છે આત્માના સ્વરૂપનું જ્ઞાન થતાં અને આત્માનંદની અંશે અંશે ઝાંખી અનુભવ થતાં પશ્ચાત્ અન્તરાત્મદશા પ્રગટે છે અને પશ્ચાત્ ભોગાવલી કર્મના ઉદયથી પુદ્ગલભોગ જો કે થાય

છે તો પણ આત્માનંદના નિશ્ચયાનુભવ ટળતો નથી તેથી આત્મજ્ઞાનીનો ઉપયોગ (સુકાન) આત્મા તરફજ હોય છે તેથી તે અન્તરાત્મદશાના ઉત્તરોત્તર ગુણસ્થાનકોમાથી પસાર થઇ પૂર્ણાનંદ જ્ઞાન પ્રાપ્તિરૂપ પરમાત્મપદને પામે છે અન્તરાત્મદશામા આત્માનંદનો ભોગ વર્તે છે અને શાતાવેદનીયનો ભોગ પણ વર્તે છે પ્રારબ્ધ કર્મરૂપ શાતાવેદનીય ભોગને ભોગવ્યા વિના છૂટકો થતો નથી જેને એકવાર પણ વિષયાનંદથી ભિન્ન અંતરમા આત્માનંદની બે ઘડી સુધી ઝાખી પ્રગટી તે અવશ્ય પરમાત્મપદ મુક્તિપદને પામે છે આત્માનંદની એવી ઝાખી ક્ષયોપશમ ભાવે, ઘણીવાર આવી છે અને એની ઘેનની મસ્તદશા અનુભવી છે એમ આત્મા કથે છે તમને આત્માનંદનો વિશ્વાસ બેસે તે માટે સ્વગત દશા જણાવી છે જડવાદીઓ જડમાજ સુખ માને છે પણ એ તો આત્માનંદ અનુભવ્યો છે ક્ષાયિકભાવે આત્માનંદની પ્રાપ્તિ માટે હવે તો ખાસ લક્ષ્ય છે આત્માનંદ તેજ અમૃત છે તેના ભોક્તા સુર જ્ઞાની છે પુદ્ગલાનંદના ભોક્તા અસુર અજ્ઞાની છે આત્માનંદ અરૂપી છે આત્માજ આત્માનંદનો ભોક્તા આત્મોપયોગે છે.

લેખક બુદ્ધિસાગર મુ૦ લોદ્રા

સંવત્ ૧૯૭૮ માઘ સુદિ ૪

સુરત વિદ્યાર્થી જીવન રસિક પ્રિય શિષ્ય-ભાઇ-યોગેન્દ્ર ધનસુખભાઇ યોગ્ય ધર્મલાભ-પત્રથી સમાચાર જાણ્યા આનંદ જે જે વિષયોનો અભ્યાસ કરતા હોવ તેમા તલ્લીન થાઓ-વિષયની સાથે તન્મયતા થવાથી અને વારવાર તેનું સ્મરણ મનન નિદિધ્યાસન થવાથી તેનું જ્ઞાન પ્રગટે છે વિદ્યાર્થી જીવનનું ધ્યેય લક્ષ્યમા નાખશો આત્માની ઉન્નતિ થાય એમ પ્રવર્ત્યા કરશો આ વિશ્વમા આત્મા સર્વ કરવાને શક્તિમાન્ છે એવા દૃઢ નિશ્ચયથી પ્રવર્તશો આત્માના મદ્ગુણો ખીલો અને મનવાણી કાયાથી

ધર્મ્ય સ્વાર્થ તથા પરમાર્થ કાર્યની પ્રવૃત્તિ થાય એજ યોગનુ રહસ્ય છે એમ નિશ્ચય કરી જ્યા ત્યા યદા તદા પ્રવર્તો. નામરૂપના મોહાવરણને જીતો. પ્રથમ આત્માના શુદ્ધ જ્ઞાનાનદના શુદ્ધ સત્ય સ્વરાજ્યના રાજા બનો સ્વર્ગીય રાજ્ય તે આત્માનદ છે તેને આત્મા આત્માવડે ગુરૂકૃપા સદ્બોધથી પામી શકે છે પ્રભુપદ પામવા માટે પ્રભુ સ્વરૂપ થૈ વર્તવુ જોઇએ નામ રૂપના મોહથી મરો એટલે પ્રભુમય તમે બનશો તમારા વિદ્યાર્થી જીવનમા ધર્મ, અર્થ, કામ, અને મોક્ષની કેલવણી ગ્રહો ક્ષણ માત્ર પણ આલસ્ય ન કરો સ્વતત્રતા અને સ્વચ્છતાનો ભેદ સમજો પ્રબલ પુરૂષાર્થ અને હોશથી આગળ વધો. સ્વોન્નતિના માગમા વહો.

લેખક બુદ્ધિસાગર.

મુ૦ લોદરા
સવત્ ૧૯૭૮ માઘ સુદિ ૫

મુ સુબાઇ તત્ર પ્રિય શિષ્ય ભાઇ જય તીલાલ ઉત્સવલાલ યોગ્ય ધર્મલાભ-વિશેષ હાલ અભ્યાસમા પૂર્ણ લક્ષ્ય રાખવુ બીજી કોઇ બાબતમા પડવુ નહિ. હિમ્મતથી અભ્યાસ કરો વિપત્તિયોને સહ્યા વિના કોઈ મહાન્ થતો નથી જેટલુ દુ ખ તેટલુ ભવિષ્યમા સુખ છે સર્વ પાઠચ પુસ્તકોને વાચી જવા ઉદ્યોગીને સર્વ સિદ્ધિયોની પ્રાપ્તિ થાય છે વિદ્યાર્થી જીવનમા ઉત્સાહ રસ, સદાશા, પ્રબલ પુરૂષાર્થ, એક ધ્યાન અને નકામી વાતો મોજશોખથી વેગલાપણુ તથા વખતસર કાર્ય કરવાની નિયમિતતા ખાસ જોઇએ એવા વિદ્યાર્થીઓની સહાયે દેવો આવે છે રણમા યોદ્ધો જેમ શૂરતાથી લડે છે તેમ દુર્ગુણો સાથે લડવુ જોઇએ આત્મામા અનતજ્ઞાન છે તે સદ્ગુરૂ ગમ, તથા બાહ્યાભ્યાસ આદિથી પ્રગટ થાય છે આત્માપર આવેલા અજ્ઞાન મોહ વગેરે આવરણો દૂર કરો દેવગુરૂની કૃપા મેળવવા ભક્તિના માર્ગે આગળ વધો

इत्येव अर्हं ॐ महावीर शान्ति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર મુ લોદરા

સ ૧૯૭૮ માઘ સુદિ ૧

અમદાવાદ તત્ર સુશ્રાવક વિદ્યાર્થી યોગ્ય ધર્મલાભ વિશેષ શુદ્ધ હવા, શુદ્ધ જલ, સાત્વિક ખોરાક અને સાત્વિક વિચાર, કસરત અને ભૂખ લાગે ત્યારે ભોજન કરવુ, એવા નિયમથી શરીર આરોગ્ય જાળવો પ્રાણાન્તે અસત્ય ન બોલો, તમે યુવાવસ્થામા પ્રવેશ પામ્યા છો વિદ્યાભ્યાસ પર્યંત મનવાણી કાયાથી બ્રહ્મચર્ય જાળવો કામાદિ અશુભ વિચારોને મનમા પેસવા ન દો પ્રમાણિકપણે વર્તો. નિયમિત રીતે અભ્યાસાદિ કર્તવ્ય કરો વિષયની વૃત્તિયોને ઉશ્કેરે એવુ કોઇપણ પુસ્તક ન વાચો અને એવી કોઇ તરફની વાત પણ શ્રવણ ન કરો કોલેજના મિત્રોની સાથે નકામા ગપ્પા ન મારો. નકામા ઉડાઉ ખર્ચ ન કરો, કુમિત્રની સગતિ ન કરવી. પોતાના ઘરની સ્થિતિનો વિચાર કરવો. રાત્રી કરતા દિવસે વિશેષ વાચો, રાત્રીમા મનન કરો. રાત્રીમા દીપકના આશ્રયથી વાચન અત્યત અલ્પ કરો વા બધ કરો પા કલાક વાચો તો એક કલાક તેજ બાબતનુ મનન કરો ચિતા શોકના વિચારો ને પ્રગટવા ન દેવા માબાપનો ઉપકાર ન ભૂલો. પ્રાચીન જૈન આર્યધર્મનુ રહસ્ય સમજ્યા વિના કોઇપણ મત ન બાધો વસ્ત્ર વગેરેમા અલ્પ ધન વ્યય કરો દેવગુરૂ ધર્મની શ્રદ્ધામા દૃઢ રહો. શુદ્ધપ્રેમ, શ્રદ્ધા, ઉત્સાહ ઉદ્યમથી વર્તમાન કાલીન કર્તવ્યોમા તત્પર રહેવુ

इत्येवं अर्हं ॐ महावीर शान्ति ३

લેખક બુદ્ધિમાનર

મુ લોદરા

સં. ૧૯૭૮ માઘ સુદિ ૬

સુરત તત્ર ધમજિજ્ઞાસુ રતિલાલ નાનાલાલ યોગ્ય ધર્મલાભ

વિશેષ. તમારા બન્ને પત્ર પહોચ્યા વાચ્યા, આનદ, વિદ્યાર્થી જીવન ઉચ્ચ કરવુ, શુદ્ધ કરવુ, શ્રદ્ધા પ્રેમ, ઉત્સાહ, ખત, વિનય, વિવેકથી ઉચ્ચ થશે, સન્મિત્રોની સોબત કરશો, એક પણ દુર્વ્યસનના તાબે ન થશો, વારવાર વિચારી વિચારીને કોઈપણ પ્રવૃત્તિ પ્રારભશો, તમારી બુદ્ધિ શ્રદ્ધા પ્રીતિના આદર્શભૂત કોઈ પણ ધમ ગુરૂદ્વારા સર્વવ્યાપક પ્રભુમય જીવન પ્રગટાવવા, પુરૂષાર્થ કરશો તમારા આત્માનો અને પ્રભુનો સાક્ષાત્કાર કરાવીને તમને નામ રૂપમા નિર્લેપ રાખી કાર્યયોગી બનાવે તે તમારો ગુરૂ પ્રભુ શરણ્ય છે, તમારા આત્મામાથી પ્રભુત્વ ગુરૂત્વ છે તેને ગુરૂગમથી પ્રગટાવો. બ્રહ્મચર્યથી દેહ વીર્યનું રક્ષણ કરો, અને અધર્મ્ય કામાદિ અશુભ વિચારો રોકીને આત્મવીર્ય પ્રગટાવો. આત્મા તેજ નયોની અપેક્ષાએ હરિ, રામ, કૃષ્ણ, મહાવીર, બુદ્ધ, ઈશુ આદિ રૂપે અનુભવાશે એટલે તમો આત્માના સ્વરાજ્યના પ્રભુ બનશો.

इत्येव अर्हं ॐ महावीर शांति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર

મુ૦ લોદરા.

સ ૧૯૭૮ માઘ સુદિ ૬

શ્રી સાણદ તત્ર. સુશ્રાવક શા દલસુખભાઈ ગોવિંદજી તથા શા ભોગીલાલ શાતિભાઈ યોગ્ય ધર્મલાભ વિ પ્રભુની પૂજામા આલસ્ય ન કરવુ ધર્મ વ્યાખ્યાન શ્રવણ કરવુ, અગર તે ન બને તો સ્વયોગ્ય ધર્મનું પુસ્તક વાચવુ નિયમિત રીતે કર્તવ્ય કાર્ય ક વુ સાસારિક જડપદાર્થોની અનિત્યતા વિચારી તેમા આસક્ત ન થવુ દરરોજ એક સામાયિક અને નમુક્કાર

સહિયનું પ્રત્યાખ્યાન તથા દેવસાધુ ગુરૂ દર્શન ગુરૂદર્શન અને ત્યા સુધી કરીને ખાવું એક ગુરૂની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તવુ સાધુઓની સેવાભક્તિ કરવી ક્રોધ રીસને પ્રગટ થતાજ વારવી દરરોજ અભ્યાસ કરવો. ઝાડે જવા દૂર જવુ અને શુદ્ધ હવાનું સેવન કરવુ ગરીબ લોકને સહાય કરવી. જેની સગતિથી ધર્મ જ્ઞાન શક્તિ શુદ્ધ પ્રેમ પ્રગટે તેની સગતિ કરવી. ગુરૂનિન્દક નાસ્તિક અલ્પજ્ઞાનીના બોલપર વિશ્વાસ ન મૂકવો. ગભીર મન રાખવુ વડાઓની સાથે વિનયથી વર્તવુ સ્વદારાની સાથે શાસ્ત્રોક્ત રીતે બ્રહ્મચર્ય જેમ પળાય તેમ વર્તવુ દેહ વીર્યનુ આત્માની પેઠે રક્ષણ કરવા પુરુષાર્થ કરવો દેવગુરૂની સેવા ભક્તિ કરવી. આવકના અનુસારે ખર્ચ કરવો. વ્યવહાર કુશલ થવુ તથા પ્રમાણિક થવુ આત્માના ગુણો પ્રકટાવવા અને કષાયો ઉપશમાવવા, એજ જૈનધર્મનું રહસ્ય છે

इत्येव ॐ अर्हं महावीर शाति

લેખક બુદ્ધિસાગર. [illegible]

[illegible]

શ્રી પાદરા તત્ર શ્રદ્ધાવત, દયાવત, સુશ્રાવક, [illegible] મોહનલાલ તથા માણેકલાલ વગજીવન, પ્રેમ[illegible] ભાઈલાલ વગેરે યોગ્ય ધર્મલાભ. વિશેષ [illegible] સગ્રહમા પાચમી ગુરૂશ્રદ્ધાની ગુહલી છે તે [illegible] વ્યવહારવ્રતાચાર સબધી લખેલી નથી [illegible] શુદ્ધ દ્રવ્યાર્થિક નયની અપેક્ષાએ પ્રથમ છ [illegible] આત્મગુરૂ સબધી વિચાર છે તેથી તેમા તે [illegible] વેષ વ્રતાદિક વ્યવહારનો ઉલ્લેખ નથી [illegible] એમા સમકિતદાયક ગુરૂની મહત્તા સેવ્ય [illegible] ગુરૂનો આત્મા તેજ સ્વાત્મા સ્વીકારી [illegible] ગુરૂના આત્માની સાથે સ્વાત્માનુ [illegible]

કારી ગુરૂશ્રદ્ધાની મહત્તા આજ્ઞાત્વ પાલન પ્રકાશ્યું છે આત્માને દેવ-મહાવીર, વીર, ગુરૂઆદિ શબ્દે વર્ણ્યો છે, શ્રદ્ધાવત ભક્ત શિષ્ય છે તે શ્રદ્ધા પ્રીત ભક્તિના તોરમા વેષપ્રતાચાર વગેરે બાહ્ય વ્યવહારને દેખતો નથી અને તે ગુરૂના આત્માની સાથે ઐક્ય અનુભવી સમકિતદાયક ગુરૂના આત્માને સ્વાત્માનું સમર્પણ કરે છે અને તર્ક સશય વગેરેને હઠાવી સમાવી ભક્તિની મુખ્યતાએ આત્મમસ્તીમા મસ્ત બને છે ગુરૂ તે સર્વસ્વ છે, એવા ભાવે પરિણમે છે અને અસ્તિનાસ્તિ ધર્મમય સર્વ દ્રવ્યો છે તે ગુરૂમા અસ્તિ નાસ્તિની અપેક્ષાએ દેખે છે બાહિરમા અને અતરમા તે ગુરૂભક્તિ પ્રેમદૃષ્ટિએ ગુરૂને અનેક ભાવે જ્યા ત્યા જુવે છે ગુરૂને દેહની અપેક્ષા સદેહો દેખે છે અને દેહ વિનાની દૃષ્ટિએ આત્મરૂપે નિરાકાર આત્મગુરૂને દેખે છે સાત નયોની અપેક્ષાએ જેણે ગુરૂતુ જ્ઞાન કર્યું છે, એવા ગીતાર્થ ગુરૂ પાસે ગુરૂગીત ગુહલીનો ભાવાર્થ સમજ્યા વિના તેનો સમ્યગ્ અર્થ સમજાય તેમ નથી દેવ, વીર, મહાવીર, ગુરૂ અને આત્માને એક ગુહલીમા સત્તાએ તથા વ્યક્તિએ આત્મગુરૂ સ્વરૂપે પ્રકાશ્યા છે તે સર્વનયસાપેક્ષ જ્ઞાનીને સવળુ પરિણમે છે એકાંત વ્યવહારવાદી બાલજીવની અપેક્ષાએ તે લખ્યુ નથી. ગુરૂગીત ગુહલીની પ્રસ્તાવનામા તે સબધી અમારી હાર્દિકશૈલી પરિભાષાએ ખુલાસો કર્યો છે ગુરૂગમથી સાપેક્ષનયે તે બોધ્ય તત્ત્વ છે

इत्येव अर्हं ॐ महावीर शांतिः ३

લેખક બુદ્ધિસાગર મુ૦ લોદરા

સ ૧૯૭૮ માહ સુદિ ૭

શ્રી સુબાઈ તત્ર સુશ્રાવક શા. ત્રિભોવનદાસ છગનલાલ યોગ્ય ધર્મલાભ. વિશેષ તમારો પત્ર નથી જૈનશાસ્ત્રોને ભણવી ને

પાચ વિદ્યાથિયો તૈયાર કરવા માટે શા મણીલાલ મહોકમે અમને જે યોજના દર્શાવી હતી તે સબધી અમોએ અમારા વિચારો તમને રૂબરૂમા જણાવ્યા હતા અમદાવાદની મહાસભા ભરાઇ તે પ્રસંગે ભાઈ મણિલાલ મહોકમ અમને મળવાના હતા પણ તે વખતે મળ્યા નથી હવે તો તમારી ઈચ્છા હોય તો રૂબરૂમા આ તરફ મળશો, કયા સ્થાને શાળા સ્થાપવી તે સબધી અમોએ અમદાવાદમા સ ક વિ ની સલાહ લીધી હતી પણ તે કંઈ નિશ્ચયરૂપ સલાહ આપી શકે એમ નથી માટે તમા રૂબરૂમા મળી નિશ્ચય કરવો. તમારા એકલા હાથે કરવાનુ હોય તો તે કાર્ય જલ્દી થાય પણ બહુમતી વગેરેથી વાર લાગે તેમ તમો જાણો છો ગીતાર્થમુનિ ગુરૂવિના ગૃહસ્થ વિદ્યાર્થીઓને જૈનધાર્મિક શાસ્રોનુ અધ્યયન કરાવવુ તે મ્હને યોગ્ય લાગતુ નથી ગુરૂકુલવાસથી વિદ્યાર્થિયોને ધર્મનુ સમ્યક્ પરિણમન થાય છે જેને રૂચે તેમ પ્રવર્તે ધર્મ કરવામા અને સુપાત્રોમા દાન દેવામા, ધર્મોન્નતિના કાર્યો કરવામા, જે આજ કરાય તે આજ કરવુ પણ આવતી કાલપર કાર્ય ન છોડવુ, આવતી કાલ કેવલી જાણે સમુદ્રની ભરતી વખતે જલનો સગ્રહ કરવો સ્વાશ્રયી બનવુ અન્યોની મરજીપર કાર્ય ન છોડવુ આત્મભોગ આપ્યા વિના કાર્યની સિદ્ધિ નથી કોઇ સારી બોર્ડીંગ સાથે ધારેલા કાર્યની વ્યવસ્થા કરવી, અગર બીજી રીતે તેમા મારી સલાહ પ્રમાણે ચાલવુ હોય તો રૂબરૂમા મળવુ એક નિશ્ચય પર આવી જાઓ પુન પુન સુ અવસર મળનાર નથી ધર્મના કાર્યો કરવામા ક્ષણમાત્ર પણ પ્રમાદ ન કરો. ધનથી મહત્તા નથી પણ ધન વ્યયથી ધાર્મિક કાર્યો કરવામા જીવનની મહત્તા છે પત્રોત્તર આપશો

इत्येव ॐ अर्हं महावीर शान्ति ३

દશા ઉત્તમ છે અને તે ચડવાની અત્યંત આવશ્યકતા છે એ વાત તમને હૃદયમાં અત્યંત અસર કરતી નથી, પરંતુ સમજવાનું એટલુ કે નિવૃત્તિથી આત્માનું જ્ઞાન કરવાનો સમય મળે છે સંસારની ઉપાધિના ત્યાગથી મનની આધિ પણ કેટલીક ટળે છે ઉપાધિ અને વ્યાધિથી કેટલીક શારીરિક વ્યાધિયો પ્રગટે છે ઉપનિષદોમાં આત્મજ્ઞાનનું એકાંત પ્રતિપાદન છે જૈનશાસ્ત્રોમાં આત્મજ્ઞાનનું સમ્યગ્રીતે વિવેચન છે જૈનશાસ્ત્રોમાં આત્મા અને કર્મનું સ્વરૂપ જેવું પ્રતિપાદન કર્યુંછે તેવું વેદોમાં અને ઉપનિષદોમાં સર્વનયસાપેક્ષાએ આત્માનું અને કર્મનું સ્વરૂપ યથાર્થ વર્ણવેલું નહિ હોવાથી ઈશ્વર, આત્મા, કર્મ વગેરેમાં (શંકરાચાર્ય, રામાનુજ, વલ્લભાચાર્ય, સાંખ્ય, જૈમિનિ, મધ્વાચાર્ય, દયાનંદ વગેરેએ મૂલ તત્ત્વ બાબતોમાં) ભિન્નભિન્ન અર્થ કરી ભિન્નભિન્ન મત પ્રતિપાદન કર્યા છે જૈનશાસ્ત્રોમાં આત્મા, ઈશ્વર-કર્મ-જગત સંબંધી જે વિવેચન કર્યું છે તેને સાત નયોની અપેક્ષાએ સમ્યક્ સમજતાં અનુભવતાં વેદાંતાદિ શાસ્ત્રોમાં કથિત આત્માદિ તત્ત્વોનો પણ સમ્યક્ ખુલાસો થાય છે અને સર્વ નયોની સાપેક્ષાએ જૈન તત્ત્વદર્શનમાં વેદાંતદર્શન સમાય છે, તેમાં મતભેદ રહેતો નથી એમ મે જૈનશાસ્ત્રો અને વેદાંતશાસ્ત્રોના વાચન સ્મરણ અનુભવથી તથા આત્મજ્ઞાનાનુભવથી ધ્યાન સમાધિથી નિશ્ચય કર્યો છે જૈનધર્મ તત્ત્વ જ્ઞાનના શાસ્ત્રોનું સાતનયે જ્ઞાન કરી વેદાંત શાસ્ત્ર વાચવાથી મધ્યસ્થ ભાવે ઘણો રસ પડે છે અને આત્માનુભવ જ્ઞાનમાં વૃદ્ધિ થાય છે સાત નયોના જ્ઞાનથી ઉપનિષદોમાં જે મતભેદ પડે છે તે ટળે છે વેદાંતશાસ્ત્રોનું જ્ઞાન કરવું હોય તો પ્રથમ જૈન આધ્યાત્મિક તથા દ્રવ્યાનુયોગના શાસ્ત્રોથી અનેકાન્ત જ્ઞાન કરવુ કે જેથી પશ્ચાત્ ઉપનિષદોનું અનેકાન્ત દૃષ્ટિથી પરિશીલન થાયછે આત્માનું સમ્યગ્જ્ઞાન થાય છે અને વ્યવહારની શુદ્ધિ થાય છે

જૈનધર્મશાસ્ત્રોનું, વેદાતાદિકશાસ્ત્રોનું, બૌદ્ધ શાસ્ત્રોનું તેમજ અન્યધર્મીય શાસ્ત્રોનુ રહસ્ય, દ્રવ્ય ક્ષેત્રકાલભાવથી જાણવુ, અને તેની સમાજ સઘ રાજ્ય દુનિયાના સર્વ લોકો જીવોપર નૈતિક સામાજિક શી અસર થાય છે તેનો અનુભવ કરવો અને જે જે અશે જ્યા ત્યા સત્યતા હોય તેઓનુ પરસ્પર સાપેક્ષ સગઠન કરીને ચારિત્રની આરાધના કરવી. મનવાણી કાયાની શુદ્ધિ કરવી તથા આત્માના ગુણપર્યાયોની શુદ્ધિ કરવી. સેવા-ભક્તિ-યોગ, જ્ઞાનયોગ, કર્મયોગઆદિ અસખ્યયોગો પૈકી જેને જે યોગમા રસ પડે અને તેથી આત્મશુદ્ધિ થતી હોય તેને તે રીતે તે માર્ગે મોક્ષની પ્રાપ્તિ કરવા પ્રવર્ત્તવુ એમ જૈનશાસ્ત્ર જણાવે છે, એવો સાગર જેવો ઉદાર જૈનધર્મનો સિદ્ધાત છે, તેમા અસખ્ય ધર્મોના અસખ્યયોગોનો અતર્ભાવ થાય છે જેવી રીતે સાપેક્ષદૃષ્ટિએ અમે જૈનશાસ્ત્રોમા વેદાન્તતત્વનો અતર્ભાવ સમાવેશ કરીએ છીએ તેવી રીતે તેઓ જૈનતત્ત્વોનો વેદાન્તમા સ્યાદ્વાદ દૃષ્ટિએ અતર્ભાવ કરે તો તેથી સ્યાદ્વાદ જૈનધર્મ જ્ઞાનનો વિશ્વમા પ્રચાર છે અને મોહનીયાદિ અષ્ટકર્મોથી લોકો મુક્ત બને એમ વિશેષત. સભવી શકે, અમુક દર્શન મ્હારૂ છે અને અમુક બીજાનુ છે એવો મારા ત્હારાપણાનો ભેદ પરિહરીને સર્વ નયોની અપેક્ષાએ આત્માદિતત્ત્વોનું જ્ઞાન કરવુ એમ કરવાથી મ્હને પ્રભુ મહાવીરદેવની સર્વજ્ઞતાનો પૂર્ણ નિશ્ચય થયો છે ષટ્દર્શનાદિ મતવ્યો તે પ્રભુ મહાવીર દેવજિનના અગ છે તેમ અનુભવાય છે, એવા જૈનધર્મમા સર્વધર્મો છેજ એમ સર્વ નયસાપેક્ષદૃષ્ટિએ નિશ્ચય કર્યો છે સર્વ વર્ણના ગુણકર્મોની વ્યવસ્થાનો પણ જૈનધર્મમા સમાવેશ થાય છે આત્માની પૂર્ણશુદ્ધિ તેજ પરમાત્મપદ છે એવી દશા પ્રગટી શકે છે એવી રીતે અધ્યાત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવાથી મ્હને હઠ કદાગ્રહ બુદ્ધિ વિના સત્યનો અનુભવ થાય છે વ્યવહારથી ગમે તે દર્શની મનુષ્ય હોય-ગમે તે ધર્મી મનુષ્ય હોય પણ તેનાપર ભેદદૃષ્ટિ થતી નથી. આત્મભાવે પ્રાય દૃષ્ટિ રહે છે શાસ્ત્ર વાસના રહેતી નથી પણ શાસ્ત્રોના

સત્ય રહસ્યોનુ અપેક્ષાએ સત્ય સમજાય છે મ્હારી પાસે સર્વ ધર્મના મધ્યસ્થ મનુષ્યો આવે તો તેઓને હુ સાપેક્ષ દૃષ્ટિએ સર્વ ધર્મદર્શન તત્ત્વોનો જૈનધર્મ દર્શનમા અતર્ભાવ થાય છે, તે સમ્યક્ રીતે સમજાવી શકુ છુ હવે મ્હારો શ્રુતજ્ઞાનરૂપ સવિકલ્પ જ્ઞાનમાથી આત્માનુભવજ્ઞાનરૂપ નિર્વિકલ્પ જ્ઞાનમા પ્રવેશવાનો અનુભવ થયો છે, અને તે દેવગુરૂ કૃપાથી પ્રતિદિન વધતો જાય છે ગુરૂગમથી સત્યની સર્વ અપેક્ષાઓ સમજાય છે સર્વ જીવો સાથે આત્મદૃષ્ટિથી અતરમા આત્મભાવની લગની રહે છે સર્વ ધર્મદર્શન મત પથનુ સાર એ છે કે પ્રથમ શુદ્ધ પ્રેમરૂપ ભક્તિથી હૃદયની શુદ્ધિ કરવી સર્વ નયોનો સાર એ છે કે ચારિત્રની પ્રાપ્તિ કરવી દુર્ગુણો ટાળવા અને સદ્ગુણો ગ્રહવા એવુ જૈનધર્મનુ ચારિત્ર તે અધ્યાત્મ ચારિત્ર છે તે આત્મશુદ્ધિકર છે

બહિરાત્મા, અતરાત્મા અને પરમાત્માનુ સમ્યક્ સ્વરૂપ જાણીને તેની શ્રદ્ધા કરવાથી અને ચારિત્રપાલનથી અન્તરાત્મત્વ પ્રકટે છે આત્માના સ્વરૂપને સાતનયથી જાણતા તથા નવતત્ત્વને સાતનયથી જાણતા તથા ષડ્દ્રવ્યને સાત નયથી જાણતા તથા ઉપશમભાવ, ક્ષયોપશમભાવ, ક્ષાયિકભાવ, ઔદયિકભાવ અને પારિણામિકભાવનુ સ્વરૂપ જાણતા તથા દ્રવ્ય કર્મ અને ભાવ કર્મનુ સ્વરૂપ જાણતા, આત્માની શુદ્ધિ કરવાનુ સમ્યક્ શ્રુતજ્ઞાન પ્રકટે છે આત્માની શુદ્ધતા ગમે તો પરમેશ્વરમા ચિત્ત રાખી કરો, ગમે તો આત્મામા ઉપયોગ રાખી કરો, ગમે તો સર્વ જીવોપર શુદ્ધ પ્રેમ સેવાભાવ રાખી કરો, ગમે તો જ્ઞાનયોગથી કરો, કર્મયોગથી કરો વા મત્રયોગથી કરો, પણ આત્મશુદ્ધિ ધ્યેયને પ્રમાદથી ચૂકી ન જાઓ ગુરૂની પૂર્ણશ્રદ્ધા પ્રીતિથી આત્માની શુદ્ધિમા વિદ્યુદ્ વેગે આગળ વધાય છે આત્માનુ સ્વરૂપ જાણવુ બ્રાહ્મણત્વ છે તથા જાણીને મોહને હણવો તે ક્ષત્રિયત્વ છે જૈનધર્મ શાસ્ત્રોમા જણાવ્યું છે કે મોક્ષની પ્રાપ્તિ માટે જે જે અશે ક્રોધાદિ કષાયોનો ત્યાગ અને યથાશક્તિ ધર્મમા પ્રવૃત્તિ

કરવી તેજ આત્માર્થીનું લક્ષણ છે આત્માને જાણનાર જીવતા છે, બાકી બાહ્યજીવનથી તો જીવનારા દ્રવ્યાત્માઓ છે જેનામા જ્ઞાન પ્રેમરસ નથી તે શુષ્ક છે ઉદાસીન કંઈ પ્રભુરસને પામેલ નથી પુદ્ગલરસમા રસની બુદ્ધિ તે પણ આત્મરસાશ્રિત છે આત્મા, મિથ્યાબુદ્ધિથી પુદ્ગલરસનો રમીલો બને છે અને જ્યારે ગુરૂકૃપાથી આત્મરસને જાણે છે ત્યારે આત્મરસનો રસીલો બને છે પુદ્ગલમા આનંદરસની ભ્રાંતિ છે પણ આનંદરસ નથી આત્માના શુદ્ધાત્મ સ્વરૂપને સિદ્ધ અરિહંત તીર્થંકર મહાવીર અલ્લા–ખુદા–હરિ–રામ–બ્રહ્મ પરમાત્માઆદિ અસંખ્ય નામોથી જાણો અને તેનો ઉપયોગ ધરો એટલે આત્મશુદ્ધિરૂપ કાર્યની સિદ્ધિ થવાનીજ આત્માનું દર્શન તેજ પરમાત્માના સર્વ નિક્ષેપથી પરમાત્માનું દર્શન છે પાંચ ઇન્દ્રિયના વિષયની સુખબુદ્ધિ વિના આત્મામા લયલીન થવાથી તથા મનના રાગદ્વેષની વૃત્તિ ઉપશમ વાથી જે કાલે જે આનંદ થાય છે તેજ પરમાત્માની પ્રાપ્તિ છે આત્માના આનંદ અનુભવથી સિદ્ધના પર્યાયના અનંત આનંદનો અનુભવ થાય છે પૂર્ણજ્ઞાન અને પૂર્ણાનન્દની પ્રકટતા તેજ પરમાત્મદશાની પ્રકટતા છે આત્માનો આનંદ અનુભવવો તેજ પ્રભુની પ્રાપ્તિ અર્થાત્‌જીવનમુક્તિદશા છે જીવતા વૈકુંઠ મુક્તિ તે આત્માના આનંદનો અનુભવ છે સર્વથા પ્રકારે પુદ્ગલમા રસ ન ઉપજે અને આત્માનો આનંદરસ જાણે પુદ્ગલમા ઉભરાઈ છલકાઈ જતો લાગે ત્યારે સમજવું કે આત્માની જીવન્મુક્તિદશા પ્રગટી છે ચતુર્થ સમ્યગ્દષ્ટિ ગુણસ્થાનક ભૂમિકાથી આનંદરસની અંશે ઝાંખી પ્રગટે છે વેદાંતની પ્રકાશાયલી જીવન્મુક્તિનો ચોથા ગુણસ્થાનકથી સાતમા ગુણસ્થાનકપર્યંતની અંતરાત્મદશામા સમાવેશ છે જૈનશાસ્ત્રોમા ચૌદમા ગુણસ્થાનકપર્યંત જીવન્મુક્તિની દશા છે સર્વથા લખવાનું સાર એ છે કે મનવાણી કાયાની શુદ્ધિરૂપ વ્યવહાર જૈનધર્મ અને આત્માની શુદ્ધિરૂપ વ્યાપક જૈનધર્મને જાણી તે પ્રમાણે વર્તી જીવતા મુક્તિ સુખને અનુભવો

इत्येव अर्हं ॐ महावीर शांति ३

મા સુખની ભ્રાતિનો ત્યાગ કર જ્ઞાની, આત્માના સુખની ઇચ્છા કરે છે પણ જડવસ્તુના સુખની ઇચ્છા કરતો નથી દેવલોકના સુખની ઇચ્છા કરવી તેમા અજ્ઞાન મોહ છે આત્માનદી મુક્તિ અને સસારમા સમભાવે વર્તે છે સસારમા પડવાની ઇચ્છા કરવી તેજ અનન્ત દુ ખનુ કારણ છે એકવાર લીંટમા સપડાયલી માખી બહાર પ્રાય નીકળી શકતી નથી, તેમ એકવાર સ્ત્રીની સાથે લગ્ન કરી ઉપાધિમા પડયા પછી બહાર નીકળવુ મુશ્કેલ છે ચેને તો ચેતવાનો અવસર છે નહીં ચેતે તો પરતત્ર જડરાજ્યના ગુલામી પણામા દુ ખથી સબડવાનો પ્રસગ પ્રાપ્ત થશે. તે વખતે ઉપાધિથી છૂટવું મુશ્કેલ પડશે બાહિર દૃષ્ટિથી દુ ખ છે અને આત્મ દૃષ્ટિથી સુખ છે આત્મસુખ મૂકી વિષયસુખ ભોગવવા જતા પાછા અનત દુ ખ પડવાના તે નક્કી જાણુ. આત્માના સ્વરૂપનો વિચાર કર ! જડવસ્તુમા પોતાનુ કઈ નથી જાણુતા છતા કેમ બાહ્યમા મુઝાય છે ? મોહબુદ્ધિ તે શુદ્ધ બુદ્ધિ નથી માટે મોહ બુદ્ધિની મીઠાશમા હલાહલ વિષ જાણુ ! શરીરવાણી મન પણ આત્માથી ભિન્ન છે તો અન્ય કઇ વસ્તુ ત્હારી પોતાની થશે ? તેનો નિશ્ચય કરી સત્યબુદ્ધિના કથ્યા પ્રમાણે વર્ત આત્માના ઉડાણમાથી પ્રગટતા સત્ય પરાભાષાના અવાજ પ્રમાણે વર્તવા માટે જીવ ! ગુરૂ બોધ આપી જાગ્રત્ કરે પણ વર્તવુ તેતો શિષ્યના હાથમા છે પ્રામાણિકપણે વર્ત ! નિર્લેપી થા ! આત્માને પૂર્ણ શુદ્ધ કરવા સર્વથા ઉપયોગ રાખ.

इत्येव ॐ अर्हं महावीर शान्ति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર   મુ૦ લોદરા

સં ૧૯૭૮ માઘ સુદિ ૨

શ્રી સાનન્દ તત્ર સુશ્રાવક શા. દલસુખભાઇ ગોવિંદજી યોગ્ય ધર્મલાભ વિશેષ તમો ઉપદેશ પ્રમાણે વર્તવા પ્રયત્ન કરશો. જૈનાગમોમા ત્યાગી સાધુઓની મહત્તા પ્રભુતા દર્શાવી છે વ્યવહારથી અને નિશ્ચયથી સમકિતપ્રદ ત્યાગી સદ્‌ગુરૂને ગુરૂ તરીકે માનવા. ગચ્છગુરૂને ગચ્છગુરૂ તરીકે માનવા, સામાન્ય ત્યાગી મહાવ્રતીઓને ત્યાગી મુનિ તરીકે જાણવા, ઉપાધ્યાય અને આચાર્ય સ્વગચ્છના હોય, વા અન્યગચ્છના હોય, તથા અનેક ગચ્છના સાધુઓ હોય તેઓનો દ્રવ્ય ક્ષેત્રકાલભાવથી તરતમયોગે વિનય કરવો, તથા સેવાભક્તિ યથાયોગ્ય કરવી. ત્યાગીઓ પૈકી કેટલાક સાધુઓ હોય છે, કેટલાક આચાર્ય હોય છે, કેટલાક ઉપાધ્યાય હોય છે, સદ્‌ગુરૂની આજ્ઞા પ્રમાણે તેઓની સ્વપરહિતાર્થે સેવા કરવી તરતમયોગે દરેકમા રહેલા ગુણોને જોવા અને દુર્ગુણો તરફ લક્ષ ન આપવુ સ્વગચ્છ અને પરગચ્છના સાધુઓની નિંદા ખટપટમા ન પડવુ ગુરૂનિન્દકની સગતિ ન કરવી આત્માના ગુણોનો લાભ થાય તેની સગતિ કરવી કોઈની નિંદામા ન પડવુ જ્યા ત્યા દુર્ગુણો છે તે કર્મનુ પરિણામ છે, તેથી કોઇના આત્માને નિંદવો નહિ. મનવાણી કાયાના ગુણો અને આત્માના ગુણોનો વિવેક કરવો અસદ્‌ભૂતગુણોનો-પર્યાયોનો અને સદ્‌ભૂત ગુણ પર્યાયોનો વિવેક કરવો સદ્‌ગુરૂની યાત્રા કરવામા અને સદુપદેશ શ્રવણ કરવામા અપ્રમત્તભાવે વર્તવુ જેની સાથે જ્યા ત્યા જેવુ વર્તવું ઘટે તેમ વર્તવુ વ્યવહારમા ઉપયોગી વ્યવહારથી વર્તવુ અને અતરમા નિશ્ચયભાવથી વર્તવુ જ્યારે પૂર્ણ પુરૂષાર્થ કરતા જ્યા કાર્યની સિદ્ધિ ન થાય ત્યા ત્યાએ કર્મોદયનુ પ્રાબલ્ય જાણવું સતોની સગતિ કરવી અને દુર્જનોની સગતિ ત્યજવી જ્યા શ્રદ્ધાપ્રેમ મૂકવા યોગ્ય હોય ત્યા મૂકવો. કષાયોને પ્રગટતા

ઉપશમાવવા, કોઈના ધર્મની નિંદા ન કરવી, તેમજ અસત્યની પ્રસશા પણ ન કરવી. કટાકટીના પ્રસગે પણ ઉદ્યમ અને ઉત્સાહથી માર્ગ કરી આગળ ચાલ! અતરૂમા આત્માના શુદ્ધોપયોગે વર્ત અને બાહ્યથી કર્તવ્ય વ્યવહારને કર સર્વ કર્તવ્યમા ઉપયોગી થા નિર્બલ ન બન, બળવાન્ થા! સર્વ પ્રકારની શક્તિયોને પ્રગટાવવા પુરૂષાર્થ કર! ઉદ્યમ, ખત, ધૈર્ય અને આનદથી મનવાણી કાયાને વશ કરી કર્તવ્ય કર! પ્રામાણિક અને શુદ્ધાત્મ જીવન ગાળ! ગુરૂશ્રદ્ધા પ્રેમથીજ આત્મજીવન પ્રગટે છે એવો નિશ્ચય રાખ! આત્માના આનદે જીવવુ તેજ ઇશ્વરી પ્રભુમય જીવન છે એવા ઉપયોગથી વર્ત! નિયમસર અને પ્રતિજ્ઞા પ્રમાણે વર્ત! આત્મોપયોગી થે અનાસક્તિએ કાર્યો કર! સ્વપ્ન સમાન વ્યવહાર જાણ અને પશ્ચાત્ કર્તવ્ય કર આત્મા સ્વસ્વભાવે ઉપયોગી થઇ વર્તે એટલે મુક્તિ હસ્તતલમા છે માટે જાગ્રત થઈ ઉઠ! કાર્ય કર. આનદી થા

इत्येव अर्ह ॐ महावीर शान्ति ३

વિજાપુરમા-ગૃહસ્થ શ્રાવક ધર્મ વ્યાખ્યાન

બાહ્યજીવન અને આતરજીવન પ્રગતિ

જૈન ધર્મ શાસ્ત્રોના આધારે ગૃહસ્થ જૈનોને તેઓના અધિકાર પ્રમાણે ઉપદેશ છે વિજાપુરમા ચતુર્વિધસઘ સમક્ષ આપેલ વ્યાખ્યાન દેશાઈ ડાહ્યાભાઈ નથુભાઈ શેઠ ભીખાભાઈ લલુભાઈ શેઠ પોપટલાલ કચરા શા મોહનલાલ જેશીંગ શા બેચરદાસ પુરૂષોતમ. પારેખિયા વાડીલાલ તથા મફતલાલ શા કાલીદાસ ભગુભાઈ ભીખાભાઇ કાલીદાસ શા. વાડીલાલ દલસુખ શા કચરા અમીચદ ચદુલાલ ગોકલ નાથાલાલ મગનલાલ. શા

જેશીગભાઈ માનચદ લલ્લુભાઇ કાલીદાસ વગેરે શ્રાવકો હાજર હતા. તે પ્રસગે આપેલ વ્યાખ્યાનનો સાર અત્ર ઉદ્ધૃત કરેલ છે, બાહ્યજીવન તે મનવાણીકાયાનું જીવન છે બાહ્ય પદાર્થોના સબંધથી જીવવું તે બાહ્યજીવન છે, મનવાણી ને કાયાના યોગનું જીવન બાળવવા માટે બાહ્ય પદાર્થની જરૂર પડે છે ભૂમિ, લક્ષ્મી, ધન, વિદ્યા, જળ, અગ્નિ, વાયુ, પશુ, પખી, વનસ્પતિ, દૂધ, દહી, ઘી, વગેરેના સબધથી બાહ્યજીવન નભે છે બાહ્યજીવનની રક્ષાને માટે દેશ, કોમ, સઘ, સમાજ, જ્ઞાતિ, કુટુબ, મિત્ર, સ્ત્રી, વગેરેની જરૂર પડે છે શરીરમા રહેલો આત્મા છે તે પણ મનવાણી અને કાયા તથા બાહ્ય સયોગો વિના વિકાસ પામી શકતો નથી માટે ઉપયોગી બાહ્ય વસ્તુઓ વિના જગતમા રહી શકાતું નથી બાહ્ય પદાર્થોના સબધથી આત્મિક શક્તિયો ખીલવી શકાય છે. પૃથ્વી, જલ, વાયુ, અગ્નિ, આકાશ, સૂર્ય, ચદ્ર, [illegible] વનસ્પતિ, અન્ન ઇત્યાદિ સર્વની આતરજીવનથી [illegible] અવશ્ય જરૂર પડે છે બાહ્યપદાર્થોનો દુરૂપયોગ ન કરવો બાહ્ય જીવનને માટે બાહ્યપદાર્થોને નિયમસર યોગ્ય [illegible] વાપરવા તે ધર્મ છે, બાકી તેઓનો દુરૂપયોગ કરવો અને અયોગ્ય પ્રમાણમા વાપરવા તે અધર્મ છે બાહ્યપદાર્થોના વ્યવહારથી જીવવુ તે વ્યવહાર ધર્મ છે, અને આત્માના [illegible] ચારિત્રથી જીવવુ તે ચારિત્ર ધર્મ છે ગૃહસ્થાવાસમાં વ્યવહાર ધર્મ વિના એકક્ષણ પણ જીવી શકાય નહિ. જ્યા સુધી ગૃહસ્થાવાસમા વસવુ હોય છે ત્યા સુધી, દેશ, જન્મભૂમિ, [illegible] પશુ, પખી, જ્ઞાતિ, સઘ તથા રાજ્યની રક્ષા કરવી પડે છે ગૃહસ્થાવાસમા એક અણુ જેટલો નિશ્ચય ધર્મ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે, પણ સર્વથા નિશ્ચય ધર્મ પ્રાપ્ત કરી શકાતો નથી. શુદ્ધનિશ્ચયધર્મ પ્રાપ્ત કરવા માટે સર્વવિરતિરૂપ ધર્મ છે તેમા પ્રવૃત્તિ કરવાની પ્રેચ્છાવાળાએ ત્યાગીઓની સેવા કરી ત્યાગી ધર્મનો સ્વીકાર કરવો. ગૃહસ્થ

તમા રહેવું હોય ત્યા સુધી બાહ્ય રાજ્ય તથા બાહ્ય દેશ તથા બાહ્ય પરિગ્રહની રક્ષા કરવી પડે છે, અને નીતિપૂર્વક વર્તવુ પડે છે તથા દુષ્ટ શત્રુઓથી પોતાનો તથા દેશભૂમિ વગેરેનો બચાવ કરવો પડે છે, અને તે ન કરવામા આવે તો અધમ થાય છે તથા તેથી પરતત્રતા પ્રાપ્ત થાય છે સર્વ પ્રકારની બાહ્યશક્તિયો પ્રાપ્ત કર્યાથી ગૃહસ્થજીવન જીવી શકાય છે, તેમા ચૂનાની પેઠે વર્તવું પડે છે બાહ્યજીવન એ બાહ્ય રાજ્ય છે અને આતરજીવન તે આધ્યાત્મિક રાજ્ય છે આતરજીવને જીવવાની દશા ન પ્રાપ્ત થઇ હોય ત્યા સુધી બાહ્યજીવનના સાધનોનો ત્યાગ કરવો તે અધર્મ છે બાહ્યજીવનમા રાજ્યનીતિ, સઘનીતિ, કુટુબનીતિ, વેપારનીતિ વગેરે સર્વ પ્રકારની ઉપયોગી નીતિયોની જરૂર પડે છે તે સર્વ પ્રકારની નીતિયોનુ દેશકાલાનુસારે પરિવર્તન થાય છે, અને જે જે લૌકિક વ્યાવહારિક નીતિયો કે જે દેશકાલાનુસારે વિશેષ બળમા ઉપયોગી છે તેઓના અવલબનથી ગૃહસ્થ જૈનો વર્તે છે સઘધર્મ અને સ્વાસ્તિત્વને જે કાલે જે નીતિએ રક્ષા તે કાલે તે નીતિ છે બાકીની પૂર્વની નીતિયો કે જે વર્તમાનમા ઉપયોગમા આવી શકે નહિ તે અનીતિ છે અપવાદની તમા ધર્મ છે અને તે કાલે ઉત્સર્ગનીતિ પ્રમાણે વર્તતા સઘ વગેરેનો નાશ થતો હોય તો ઉત્સર્ગનીતિ તે અધમ રૂપ છે ઔપચારિક ધર્મનીતિયો વગેરે સર્વને સાધનધર્મનીતિરૂપ જાણીને ગૃહસ્થ જૈનો અતરમા શુદ્ધાત્મોપયોગે ધર્મ ધારી બાહ્યથી અનેક પરિવર્તનો યુક્ત રહે છે અને જનધર્મ રક્ષાર્થે જૈનસઘ રક્ષાર્થે બાહ્યદેશ રાજ્ય ધનશસ્ત્રાદિક બળને સાધન તરીકે વાપરે છે અને જૈનધર્મને રક્ષવો તેજ સાધ્ય માને છે, રાષ્ટ્રધર્મ તથા વર્ણાદિ ધર્મ તથા આજીવિકા વ્યવહાર ધર્મ વગેરે સર્વપ્રકારના વ્યવહાર ધર્મોને આચરવા પડે છે, અને સર્વ પ્રકારના યોગ્ય કર્મો કરવા પડે છે ગૃહસ્થધર્મ પાળવામા જે શૂરા નથી તે

ત્યાગી ધર્મ પાળવામા શૂરા થઇ શકતા નથી ગૃહસ્થ ધર્મ પાળવા માટે અનેક પ્રકારના દુ ખો–આપત્તિયો સ કટો સહન કરવા પડે છે પોતાને જન્મ આપનાર માતાની સેવા કરવી પડે છે, પિતાની સેવા કરવી પડે છે, વિદ્યાગુરૂ, ધર્મગુરૂ તથા ત્યાગીની સેવા કરવી પડે છે, સ્વજનોની તથા વૃદ્ધજનોની સેવા કરવી પડે છે, બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય અને શુદ્ર પૈકી વર્ણ ધર્મ પ્રમાણે વર્તવુ પડે છે, સર્વ પ્રકારની વ્યાવહારિક વિદ્યાયોની પ્રાપ્તિ કરવી પડે છે, સ્વદેશ, જન્મભૂમિ, લક્ષ્મી, કુટુબ, પુત્રાદિક વગેરેની રક્ષા માટે અનેક પ્રકારની કળાઓથી ધર્મ્યયુદ્ધ કરીને જીવી શકાય છે બાળકોએ પચ્ચીસ વર્ષ સુધી બ્રહ્મચર્યની રક્ષા કરવી જોઈએ, પુત્રીને વીશ વર્ષની ઉમ્મર સુધી બ્રહ્મચર્યની રક્ષા કરવી પડે છે, પશ્ચાત્ ગુણકર્માનુસારે ગૃહસ્થ ધર્મનુ સ યોજન થાય છે દેવગુરૂ ધર્મની શ્રદ્ધા ધારણ કરીને શ્રાવકના બાર વ્રત પૈકી જેટલા વ્રત ગ્રહણ કરાય તેટલા ગ્રહણ કરવા, અને તે પ્રમાણે વર્તવુ અને વર્તતા જે દોષો થાય તેને ટાળવા, પ્રાયશ્ચિત્ત કરવા તે શ્રાવક ધર્મ છે સદ્વર્તનથી ગૃહસ્થાવાસ શોભી શકે છે સદ્વર્તન વિના ગૃહસ્થ ધર્મ શોભી શકતો નથી સદ્વર્તનથી શ્રાવક ધર્મની શોભા વધે છે ગૃહસ્થાવાસમા નિયમસર અને પ્રામાણિકપણે વર્તવુ દુષ્ટ, ચોર, જુલ્મીની શત્રુઓનો પરાજય કરી તેઓને યથા યોગ્ય દ ડ આપવો, તથા ધર્મી મનુષ્યોનુ રક્ષણ કરવુ અધર્મી ચોર, દુષ્ટ, અન્યાયી, ખુની, જુલ્મી, મનુષ્યોના હાથમા સ્વભૂમિ, ધન, અધિકાર, લક્ષ્મી વગેરે ઉપયોગી વસ્તુઓ જવા દેવી નહિ નાસ્તિક, અધર્મી, દુર્જન, દુષ્ટમનુષ્યોનો વિશ્વાસ ન કરવો શત્રુઓના સામા રહીને જીવાય, એટલુ બળ સર્વ પ્રકારે પ્રાપ્ત કરવુ બળ વિના એકલા ન્યાયથી જીવી શકાય નહિ બળાદિક વાપરવામા સમ્યગ્દૃષ્ટિઓને અલ્પ દોષ અને પરિણામે બહુ ધર્મ લાભ બુદ્ધિનો વિવેક હોય છે, બળને પણ અલ્પદોષ થાય અને

સ્વપરને ઘણો ધર્મ થાય, એવીરીતે વાપરવું કળ અર્થાત્કળા વિનાનું બળ નકામુ છે શારીરિકબળ, બુદ્ધિબળ, સત્તાબળ, રાજ્યબળ લક્ષ્મીબળ વિગેરે સર્વ બળોને પ્રાપ્ત કર્યાથી ગૃહસ્થાવાસમા જીવાય છે જૈનોએ વર્તમાન કાલિક શસ્ત્રાદિક યુદ્ધવિદ્યાને શિખવી, તથા સર્વ પ્રકારની વિદ્યાનુ શિક્ષણ, વ્યાપાર હુન્નર કલાદિ સર્વ શિક્ષણ લેવુ જૈન ગૃહસ્થ સઘે પણ એ પ્રમાણે શિક્ષણ લેઈ ગમે તે રીતે આજીવિકા ચલાવવાનું બળ મેળવવુ સજ્જન દુર્જનનો ભેદ પારખવો અને દુર્જનોથી સદાકાળ સાવધ રહેવુ દેવગુરૂ ધર્મની શ્રદ્ધાથી વર્તવું શઠ મનુષ્યોને બુદ્ધિબળની યુક્તિથી હઠાવવા અને પશ્ચાત્ તેઓની સાથે યુક્તિસર વર્તવુ વર્તમાનમા ગૃહી જૈનોએ બાહ્યજીવનના સર્વકર્મોવડે યુક્ત રહેવુ અને અતરમા આત્મબળ પ્રગટાવવુ સજ્જન મનુષ્યની સાથે કદિ શઠતા કરવી નહિ અને દુર્જનની સાથે સાવધતાથી વર્તવું ગૃહસ્થાવાસમા અપરાધી શત્રુઓની દયા પાળી શકાતી નથી, અને નિરપરાધી જીવોની દયા પાળી શકાય છે સૂક્ષ્મ જીવોની દયા પાળી શકાતી નથી પણ તેની યતના કથચિત્ થાય છે, પશુપખી અને મનુષ્ય વગેરે સ્થૂળ જીવોમા પણ જે નિરપરાધી જીવો હોય તેમની અહિંસા થઈ શકે છે તેથી ગૃહસ્થ જૈનો સવાવસાની દયા પાળી શકે જૈનશાસ્ત્રો જણાવે છે. છે એમ વીસવસાની દયા પાળવા માટે તો ત્યાગી થવુ આ કાળમા ત્યાગીઓ પણ શુભ રાગદ્વેષી ચારિત્ર સહિત હોઈ શકે છે, અને તે, બાહ્યથી તો ઉત્સર્ગ અપવાદ ચારિત્ર માર્ગી છે શાસ્ત્રકારોએ શ્રાવકોને સવા વસાની દયા દર્શાવી છે, અને તેટલીજ દયા ખરી રીતે ગૃહસ્થધર્મમા બની શકે છે, તથા પાચ પ્રકારના મોટા જૂઠાનો ત્યાગ કરવો પડે છે, તથા રાજ્યદડ ઉપજે એવી ચોરીનો ત્યાગ કરવો પડે છે સુશ્રુત વગેરે વૈદકગ્રથોના આધારે ગૃહસ્થેને પ્રજાની ઉત્પત્તિ માટે સ્વસ્ત્રીના સમાગમમા બાર માસમા નિયમિત સતોષે આવવું પડેછે સ્ત્રીને ગર્ભ રહ્યા બાદ તેના સમા-

ગમમા આવવુ તે મહાપાપ છે, સ્રીને જ્યારે સતાન ઉત્પન્ન થાય અને તે ધાવણ મૂકે ત્યારબાદ વર્ષમા નિયમિત વખત સ્રીના સમાગમમા પુરૂષને પ્રજોત્પત્તિ માટે આવવુ એવો ગૃહસ્થનો બ્રહ્મચર્ય ધર્મ છે, તથા સ્રીનો પણ એવો બ્રહ્મચર્ય ધર્મ છે પુરૂષે પરસ્રીનો સર્વથા વિષયભોગાર્થે ત્યાગ કરવો અને સ્રીએ પરપુરૂષની સાથે મૈથુન ન કરવુ તે દેશથકી ગૃહસ્થબ્રહ્મચર્ય ધર્મ છે ત્રીશ વર્ષની ઉમ્મર પશ્ચાત્ જે સતતિ ઉત્પન્ન થાય છે, તેજ દુનિયાનું કલ્યાણ કરવા સમર્થ થાય છે, અને તેઓ મહાપુરૂષ તરીકે પ્રસિદ્ધિને પામે છે પુત્રને પુત્રાદિ સતતિ થઇ હોય તો તેણે બીજી વાર લગ્ન ન કરવુ તથા વૃદ્ધાવસ્થામા લગ્ન ન કરવુ શાસ્ત્રનર્યાદ[illegible] પરસ્પર ધર્મેચ્છાની વિરૂદ્ધ વર્તવુ તે વ્યભિચાર, [illegible] દુષ્ટ કર્મ છે પુત્ર અગર પુત્રીનો વિવાહ કરવો હોય તો [illegible] શ્રમ પૂર્ણ થયા બાદ કરવો અને તે પણ [illegible] કરવો. સમાનશીલનો વિવાહ કરવો જોઇએ બ્રહ્મચર્ય[illegible] વીર્યની રક્ષા પરિપૂર્ણ કરવી અને કરાવવી [illegible] વિદ્યાના અભ્યાસમા પુત્રોને તથા પુત્રીઓને [illegible] અને બ્રહ્મચર્યાશ્રમને મદદ કરવી. શારીરિક વીર્યની રક્ષા [illegible] આધાર છે માટે બાળકોને અને બાળીકાઓને [illegible]થી બળવાન બનાવવા અને તેઓ બ્રહ્મચારી [illegible] ઉપાયો યોજવા. વૃદ્ધાવસ્થા પ્રાપ્ત થતા [illegible] બ્રહ્મચર્ય વ્રત ધારણ કરવુ, અને એવા [illegible] અને સ્રીઓએ બને ત્યા સુધી ત્યાગીની દીક્ષા [illegible] અને [illegible]શ્રમમા રહી જ્ઞાન, ધ્યાન ને સમાધિમા રહેવુ તથા પરોપકારનાં કાર્યો કરવા, યોગનો અભ્યાસ કરવો, [illegible]ઓનુ વચન [illegible] અને મહાવીર પ્રભુના નામનો [illegible] જપવો [illegible] પૂજા દર્શન, વ્રત પડાવશ્યકાદિ[illegible] કરવી ગૃહસ્થ[illegible] સ્વાર્થમા તથા પરમાર્થમા [illegible] વ્યય કરવો

તથા પખીઓને જાળવવા ગાય વગેરે પશુઓનો વધ થવા ન દેવો તથા જૈનધર્માર્થે તનધન વિગેરે પ્રાણુ પ્યારી વસ્તુઓનો ત્યાગ કરવો, લક્ષ્મી વગેરે પદાર્થોનો કદાપિ દુરૂપયોગ ન કરવો તથા વેશ્યા સગતિ ન કરવી કુલટા સ્ત્રીઓની સગતિ ન કરવી સાત ક્ષેત્રમા ધનનો સદુપયોગ કરવો જે કાળે જે ક્ષેત્રમા લક્ષ્મી વાપરવાની ખાસ જરૂર હોય ત્યાજ લક્ષ્મીનો વ્યય કરવો ગીતાર્થ ધર્મગુરૂની સલાહ લઇને ધર્મ માર્ગમા ધન વાપરવુ. સદ્ગુરૂ પ્રત્યક્ષ હોય તો તેને વદન કરીને આવુ વીતરાગદેવની મૂર્તિનુ પૂજન વદન કરીને આવુ દરરોજ સવારમા વહેલા ઉઠવુ અને નિત્ય તથા નૈમિત્તિક કર્મોને વ્યવસ્થા પૂર્વક કરવા, તથા પ્રાત કાળમા વ્યાયામ શાળામ કસરત કરવી કુસ્તી કરવી પ્રાણાયામ કરવા ગામની બહાર શુદ્ધ હવાનુ સેવન કરવુ તથા શુદ્ધ જળનુ સેવન કરવુ, ઘરની પાસે અખાડાની જગ્યા રાખવા અને ત્યા કુસ્તી વગેરે શારીરિક બળ વર્ધક કર્મ કરવા, દડ પીલવા. વૃદ્ધાવસ્થામા પણ દડ વગેરે કસરતો કરવી બાળાઓએ પણ બ્રહ્મચર્યાશ્રમમા રહેવાનુ હોય ત્યા સુધી કસરત વગેરે કરવી, પશ્ચાત્ તેઓને ઘરના કામકાજ કરવામા કસરત સમાઇ જાય છે નીતિપૂર્વક ગમે તે ધધો કરીને આજીવિકા ચલાવવી. કુટુબાદિવૃત્તિ માટે ધધો વગેરે કરવામા અનર્થદડરૂપ પાપ નથી દારૂનુ પાન ન કરવુ તથા માસનુ ભક્ષણ ન કરવુ, તથા દારૂ માસના વ્યાપાર ન કરવા ક્રયવિક્રય તેમજ વગ વિક્રય ન કરવો જુગાર કદી રમવો નહિ સટ્ટો ન ખેલવો ચોરીનુ કર્મ ન કરવુ ચોરને સહાય ન આપવી પણ તેઓને ધર્મમાર્ગમા જોડવા સાહાય્ય આપવી જાતિકુટુબ કોમ અને સઘનો દ્વેષ ન કરવો અને દેશ સઘ તથા જાતિ માટે તેમજ ધર્મમાટે આત્મભોગ આપવો, તથા હાનિકારક રૂઢીઓમા ધનનો વ્યય ન કરવો, તથા કોઇના ઉપર ઉપકાર કરી તેનો પ્રતિબદલો ન ઇચ્છવો અસત્યના માર્ગે ન જવુ કોઇના મનામા ભાગ ન લેવો પોતાની મદદ કોઇ ઇચ્છે તો તેને

યથાશક્તિ યોગ્ય મદદ આપવી ધર્મની બાબતમા ધર્મ ગુરૂની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તવુ તથા નાટક વગેરે દુ પ્રેક્ષ્ય કર્મને ન કરવા દરરોજ એક સામાયિક કરવા લક્ષ્ય રાખવુ. નવરાશના વખતમા ધર્મગુરૂ પાસેથી ધર્મબોધ સાભળવો, તથા ધર્મ પુ તક વાચવુ, - તથા કોઇ પરમાર્થી કાર્ય કરવુ, પર્વતિથિ દિવસે પૌષધ કરવો. ત્યાગી સાધુ વિગેરેને આહાર વસ્ત્ર પુસ્તક પાત્ર આદિ ઉપયોગી યોગ્ય લાગે તેવા પદાર્થોનું દાન કરવુ દુનિયામા મવે આજીવિકાદિ સાવનોવાળી જૈનકોમ જ્યા સુધી રહેશે ત્યા સુધી તે જીવશે. સર્વ ખ ડમા જનારા અને રહેનારા જૈનોને જૈનધર્મના ગુરૂઓનો-ઉપદેશકોનો સ બ ધ જ્યા સુધી રહેશે ત્યા સુધી તે જૈનધર્મીઓ રહેશે ગુણકર્મથી ચારે વર્ણ પૈકી એક ગુણકર્મવાળી પ્રજામા જે ધર્મ વહે છે તે ધર્મનુ તેની વ શપર પરામા અસ્તિત્વ રહેતુ નથી, કારણકે તે અન્ય વર્ણીય લોકોની દબાયલી રહે છે અને ધર્મયુદ્ધમા તે બાહ્યજીવનની સ્વત ત્રતાને રાખી શકતી નથી, એવુ જ્યારે જૈનો સમજશે ત્યારે જૈનધર્મીઓની સેવા કરી શકશે જિનેશ્વર મહાવીરદેવના આગમોપર પૂર્ણશ્ર દ્ધા રાખવી જૈનધર્મ માટે મરવામા જૈનપણું છે એમ દૃઢ નિશ્ચય કરવો. ગૃહસ્થાવાસમા ત્યાગ ધર્મ યોગ્ય આચાર કર્મથી દૂર રહેવુ ગૃહસ્થાવાસમા ત્યાગીઓને યોગ્ય એવા આચારો પાળવાની ઇચ્છા થાય તો ત્યાગી થવુ પણ ગૃહસ્થાવાસમા ન રહેવુ ગૃહસ્થાવાસમાં ત્યાગી યોગ્ય દયા સત્યાદિ ગુણાનુષ્ઠાનોને પાળવાનો ઉદ્યમ કરતા ગૃહસ્થ ધર્મનો નાશ થાય છે અને તેથી સ ઘની અને જૈનધર્મની નષ્ટતા થાય છે બ્રાહ્મણાદિ યોગ્ય ગુણકર્મમા સ્થિર થઇને જૈનધર્મનું ગૃહસ્થાદશામા જેટલુ બને તેટલુ પાલન કરવુ શૂદ્રે શૂદ્ર યોગ્ય ગુણકર્મની પ્રવૃત્તિ પૂર્વક યથાશક્તિ જૈન ધર્મનું પાલન કરવું સમ્યગ્દૃષ્ટિથી આગળ દેશવિરતિ દશામા ન આવી શકનારા એવા ચાર વર્ણના લોકોએ દેવગુરૂ ધર્મની શુદ્ધ શ્રદ્ધા ધારણ કરવી અને ચતુર્વિધસ ઘની સેવાભક્તિ કરવી ગૃહસ્થદશામા રહેવાને જે હજી નાલાયક હોય તેણે ત્યાગીની

લાયકાત પ્રાપ્ત કર્યા વિના ત્યાગી ન બનવું ગૃહસ્થદશામા પ્રવેશ કરતા પહેલા સર્વ બાહ્યાતર શક્તિયોથી યુક્ત બનવુ, ગૃહસ્થાવાસમા મઠ્ઠાલ નપુસકને પ્રવેશ કરવાનો અધિકાર નથી ગૃહસ્થ દશામા સાધુ જેવી દયા પાળવાની પ્રવૃત્તિ રાખવાથી ગૃહસ્થદશાનો નાશ થાય છે ત્યાગી અવસ્થામા અગર ગૃહસ્થાવાસમા તે તે અવસ્થા યોગ્ય ગુણકર્મોથી વર્તવુ પ્રથમ જૈનોએ જૈનધર્મ તત્ત્વજ્ઞાનનો જૈનગુરૂ પાસેજ અભ્યાસ કરવો જૈનધર્મ ગુરૂ વિના અન્ય પડિતો પાસેથી પ્રાણાતે પણ જૈનધર્મ તત્ત્વજ્ઞાન શિખવાનો વિચાર ન કરવો જૈનધર્મ તત્ત્વજ્ઞાનનું શિક્ષણ ગ્રહણ કર્યા પછી અને અનુભવ આવ્યા પછી ગીતાર્થ ગુરૂની આજ્ઞા પૂર્વક અને ગીતાર્થ ગુરૂ પાસે અન્ય ધર્મ તત્ત્વજ્ઞાનનો સાપેક્ષા પૂર્વક અભ્યાસ કરવો ગૃહસ્થાવાસમા પચમહાવ્રતના અશ અશ અદ્યુધર્મને પાળી શકાય છે તેથી વિશેષ પાળવાની પ્રવૃત્તિ કરવી હોય તો પછી ત્યાગદશા ગ્રહણ કરવી આજીવિકા ચલાવવાની પ્રવૃત્તિને ગૃહસ્થોએ યથાશક્તિ આદરવી અને ત્યાગીઓનું પોષણ કરવુ પચમારક કલિયુગમા ક્ષાત્રાદિક ગુણકર્મ અનુસારે જે જે ધધા હુન્નર કલથી બાહ્ય ધન ધાન્યાદિકની પ્રાપ્તિ થાય તે પ્રમાણે ધધો કરવો જોઇએ. ગૃહસ્થાશ્રમી જૈનો પ્રશસ્ય અને અપ્રશસ્ય રાગદ્વેષ પ્રવૃત્તિવાળા હોય છે તેઓના દેશવિરતિવ્રતો વગેરે ઉત્સર્ગ માર્ગ અને અપવાદ માર્ગ સહિત હોય છે, તેઓ દેવગુરૂ ધર્મની શ્રદ્ધામા અચળ રહે છે ગૃહસ્થદશામા દેવગુરૂ ધર્મની ભક્તિ જ મુખ્યતાએ છે પચમારકમા દેશકાલાનુસારે ગૃહસ્થ જૈનો દેશથકી ધર્મ કાલાનુસારે પાળી શકે છે સર્વ ગૃહસ્થ જૈનો બાહ્ય ગુણકર્મથી ભિન્ન ભિન્ન ગુણકર્મી હોય છે અને ધર્મની શ્રદ્ધા પ્રીતિથી એક સરખા હોય છે અને એકબીજા માટે સર્વ સ્વાર્પણ કરે છે ક્ષેત્રકાલાનુસારે ધધા કર્યા વિના જૈનગૃહસ્થોથી બાહ્યજીવન નભાવી શકાય નહિ કલિયુગમા જૈનો જો અસલના રીતરીવાજ પ્રમાણે એકાતે ચાલવાનો કદાગ્રહ કરશે તો દુનિયામા બાહ્યશક્તિયોથી ભ્રષ્ટ થશે. કલિયુગમા કલિયુગ ક્ષેત્રાદિક અનુસારે વર્તીને સાધુ સઘ પોતાનું પરપરા અસ્તિત્વ

બાળવી શકે છે ધર્મ્યસકામદશાથી પ્રવૃત્તિ કરવી અને અધર્મ્ય સકાનભાવનો ત્યાગ કરવો કલિયુગમા દેવગુરૂની ભક્તિ જ મુખ્ય તાએ ગૃહસ્થોને કલ્યાણકારી છે જૈનધર્મથી ભ્રષ્ટ થઈને જે સ્વરાજ્ય ઇચ્છે છે તે મહામૂઢ છે સ્વરાજ્ય, સ્વદેશ, કુટુબ, વગેરે નો ત્યાગ કરવાનો પ્રસગ આવે તો તેઓનો ત્યાગ કરવો પણ જૈનધર્મનો ત્યાગ ન કરવો જૈનધર્માર્થ સ્વરાજ્ય સ્વદેશ વગેરેનું રક્ષણ કરવુ બાહ્ય સ્વદેશ સ્વરાજ્યાદિ શક્તિયોનો ગૃહસ્થદશામા સ્થિતિ હોય ત્યાસુધી ત્યાગ ન કરવો ગૃહસ્થદશામા સર્વ કર્તવ્ય કાર્યો કરવા પણ અતરથી આત્માને નિર્લેપ રાખવો જૈનોએ ધર્મની બાબતમા જૈનધર્મ ગુરૂની સલાહ પ્રમાણે વર્તવુ જ્યારે આપત્તિકાલનો પ્રસગ આવે ત્યારે ત્યાગીઓને અને ગૃહસ્થોને આપદ્ધર્મ સેવવો પડે છે તે કાલે જૈનોને અપવાદ ધર્મથી વર્તવુ પડે છે હાલમા આપત્કાલ એકદર રીતે જોતા જણાય છે માટે આપત્કાલમા આપદ્ધર્માનુસારે ગૃહસ્થોએ અને ત્યાગીઓએ સ્વસ્વ અધિકારે આપદ્ધર્માનુસારે વર્તવુ અને હૃદયમા દેવગુરૂ ધર્મની શ્રદ્ધા પ્રીતિથી જીવવુ જૈનોના સખ્યા ઘટવી એજ જૈનધર્મપર આપત્કાલ છે જૈનધર્મના શ્રદ્ધાવત જૈનને, જિનમદિર સ્થાવર તીર્થ કરતા પણ મહાન્ માનવો જૈન હશે તોજ જૈનસ્થાવર તીર્થો રહેશે જૈનોને સર્વ પ્રકારે શ્રદ્ધાભક્તિ પૂર્વક સહાયકરતા પુણ્યાનુબધી પુણ્યબધ અને નિર્જરા થાય છે અને તેથી આત્મશુદ્ધિમા ક્ષણે ક્ષણે વૃદ્ધિ થાય છે પોતાના ઘરના બાળકો અને બાલિકાઓને પ્રથમ જૈનધર્મમા પૂર્ણ શ્રદ્ધાળુ કરવા અને ચતુર્વિધ સઘની સેવાભક્તિ માટે મરીને આત્મજીવને જીવી શકે એવા મરજીવા બનાવવા, એમ વર્તવુ તે જૈનસઘની ઘરમા રહેતા સેવાભક્તિ કરવાનું ફળ મેળવવાનુ છે પુત્રાદિકની પણ જૈનભાવે સેવાભક્તિ કરવાથી મોહથી દૂર રહેવાય અને પુત્રાદિકની ઉન્નતિ કરી શકાય છે જૈનો સમ્યગ્દષ્ટિના બળે જે જે કરે છે, ભોગવે છે, જે જે મનવાણીકાયાની પ્રવૃત્તિ કરે છે, તેમા અલ્પદોષ અને બહુ ધર્મ પ્રાપ્ત કરી શકે છે એક કોઠીમા ઉપરથી થોડુ અનાજ નાખ

વાના આવે અને સુણાથકી ઘણું અનાજ કાઢવામા આવે તો એ પદિવસમા કોઠીમા અનાજ રહેતુ નથી તેમ સમ્યગ્દષ્ટિવાળા જૈનો સમારમા ગૃહસ્થધર્મ પ્રમાણે વર્તતા છતા અલ્પકર્મ બાંધે છે અને બહુ કર્મને ખેરવે છે તેથી અલ્પકાલમા તેઓ સિદ્ધ બુદ્ધ પરમાત્મપદ મેળવે છે ગૃહસ્થદશામા ત્યાગીના જેટલો ધર્મ પાળી શકાય નહિ, નીતિ પણ અ શથી પાળી શકાયછે, પણ અ તરમા સાપેક્ષ શુદ્ધબુદ્ધિ અર્થાત્ ધર્મની બુદ્ધિનો આશય હોવાથી આત્માની શુદ્ધિ થાય છે ગૃહસ્થદશામા લક્ષ્મી આદિનું બળ, યુદ્ધાદિ સામગ્રીનુ બળ ધારણ કરીને જીવી શકાય છે ગૃહસ્થ દશામા ત્યાગીના જેવુ વર્તવુ તે વ્યભિચાર ધર્મ છે તેથી ગૃહસ્થ ધર્મની પડતી થાય છે ગૃહસ્થાવાસમા અનિયમિત વર્તન તેજ સર્વ પ્રકારની અશક્તિનું તથા પડતીનુ મૂળ છે ગૃહસ્થદશામા સુખ દુ ખ આવે તેથી હર્ષિત ન બનવુ, તેમજ દીન શોકાતુર ન બનવુ મૃત્યુથી નિર્ભય બનીને દરેક કર્તવ્ય કર્મ કરવુ પણ જે કાર્ય કરવુ તેમા કદિ ડરવુ નહિ બાલ્યાવસ્થાથી દારૂ આદિ કોઇપણ જાતના વ્યસનના તાબામા ન આવી શકાય તે માટે બાલકોને અને બાલિકાઓને અસરકારક ઉપદેશ આપવો અને તે પ્રમાણે વર્તાવવા પુરૂષાર્થ કરવો ભૂખ લાગે ત્યારે ખાવુ અને નિયમિત ખોરાક પચે તેટલો વાપરવો બાહ્યમલનાશાર્થે જલસ્નાન તથા શુદ્ધ હવાથી સ્નાન કરવુ, મનને આનદમા રાખવુ ,ભય શોક દિકના ખરાબ વિચારો ન કરવા અને પુરૂષાર્થ કરતા બિલ્કુલ ખામી ન રાખવી, છેવટે પુરૂષાર્થ કરતા કર્મનુ બળ વિશેષ જણાય ત્યારે કર્મોદયથી આત્મા ન્યારો છે એમ ભાવવુ - અતિ ખાવુ નહિ અતિ પ્રયત્ન ન કરવો કમ ખાવુ અને ગમ ખાવી એકા તમા ભૂતકાલીન અને વર્તમાન સ્થિતિનો વિચાર કરવો ગીતાર્થ ગુરૂને ગુપ્ત ખાનગી વાત કહેવી બાલ્યાવસ્થાથી સર્વ પ્રકારની વૈદ્યકીય વિદ્યાઓનો અભ્યાસ કરવો અને અન્યોને કરાવવો શરી રમાથી કોઇપણ રીતે વીર્યનો નાશ ન થાય એવી રીતે શરીરથી અને મનથી વર્તવુ નવરાશના વખતમા પારમાર્થિક કાર્યો કરવા

અને ઉત્તમ પુરૂષોના જીવનની સાથે સ્પર્ધાવાળુ જીવન ગાળવું. સર્વથા બ્રહ્મચર્યવ્રત પાળવાની પ્રથમ તુલના કરવી. આત્માની પરીક્ષા કરવી પશ્ચાત્ બ્રહ્મચર્યવ્રત પાળવાની ખાત્રી થાય તો પછી બ્રહ્મચર્યવ્રત અંગીકાર કરવું વિષયભોગથી કદાપિ શાંતિ કોઇને થઈ નથી અને થવાની નથી ભોગાવલી કર્મનો ઉદયનો અનુભવ કરવો અને પરસ્પરની આરોગ્યતા અને ગુણ કર્મની સમાનતાએ ગૃહસ્થ ધર્મના પાલન માટે પરસ્પર ધર્મ્ય લગ્નથી ધર્મ કર્મ કરવા. ક્ષયરોગી, રક્તપિત્ત, કોઢી, મધુપ્રમેહી, ભગંદર વગેરે ભયંકર તથા ચેપી રોગીઓના વંશની કન્યા તથા પુત્રની સાથે પુત્ર પુત્રીનું લગ્ન ન કરવુ ગૃહસ્થ દશામા ઉત્તમ પવિત્ર જીવન ગાળવુ અને દરરોજ ષડાવશ્યક કર્મ કરવા કે જેથી આધ્યાત્મિક શુદ્ધિ થાય. મનવાણીકાયાની શુદ્ધિ કરવી વિષયભોગોને ભોગવતા મનવાણીકાયાના વીર્યનો ક્ષય થાય છે, માટે અત્યંત ઉપયોગ પૂર્વક વર્તવુ શરીર અને મનના ખોરાક કરતા આત્માના જ્ઞાનાનન્દરૂપ ખોરાક માટે વિશેષ લક્ષ્ય દેવુ જ્ઞાનાનન્દની પ્રાપ્તિ વિના કદાપિ સંતોષ થનાર નથી ગૃહસ્થાશ્રમમા સર્વ પ્રકારના ધંધા કરવાની છૂટ છે, દારૂ અને માંસ વગેરેનું ભક્ષણ ન કરવુ અને તેનો વ્યાપાર ન કરવો અને જેઓ કરતા હોય તેઓની અનુમોદના ન કરવી પશુઓનો, વધ અને પંખીઓનો નાશ થતો અટકાવવો. ગૃહસ્થાશ્રમમા પોતાનો, કુટુંબનો, ધનભૂમિ વગેરેનો, નાશ કરવા ઉદ્યુક્ત થએલાઓની સાથે તથા જૈનધર્મીઓનો નાશ કરનારાઓની સાથે બલકલથી યુદ્ધ કર્યા વિના છુટકો થતો નથી તેથી તેમા દયા ડાકણને ખાય એવુ ન બનવું જોઈએ, એવી રીતે ગૃહસ્થાશ્રમમા વિવેકથી વર્તવાનું થાય છે શક્તિ છતા દયા કરવાનો અધિકાર છે નિર્બલને શત્રુની, અપેક્ષાએ દયાનો અધિકાર નથી. પોતાની શક્તિયોનો ક્ષય થાય એવી રીતે સમાનધર્મીએ પરસ્પર ન વર્તવું જોઈએ ઘર વગેરે રહેવાના સ્થાન પાસે ગંદકી ન રહેવી જોઇએ શુદ્ધ હવા જલ પ્રકાશનો લાભ મળે એવી રીતે રહેવુ જોઇએ. વિજાતીય વિધર્મીય મનુષ્યોનો પૂર્ણ અનુભવ કર્યા વિના તેઓના પર

એકદમ વિશ્વાસ ન મૂકી દેવો જોઈએ. સર્વ પ્રકારના બલનો દુરૂપયોગ ન કરવો જોઈએ દેશકાલ અનુસારે જૈનધર્મના બાહ્યાચારોમા ફેરફાર થાય છે યુરોપ, એશિયા વગેરે દેશની પ્રજાઓ દેશકાલ અનુસારે જેટલા બને તેટલા ધર્માચાર પાળવાને અધિકારી છે સર્વ ખડવાળા મનુષ્યો બાહ્યધર્મ ક્રિયાચારમા એક સરખા પ્રવૃત્તિવાળા થઈ શકે નહિ આજીવિકાના સાધનોમા દેશકાલ અનુસારે પરિવર્તનો થયા કરે છે માટે તેમા એકાત રૂઢિના આગ્રહી ન થવુ, કારણ કે દુનિયા પરિવર્તન શીલ છે તેમા પરિવર્તનો થાય છે અને થવા કરશે સસારમા ગૃહસ્થાવાસમા રહીને ધ્યેય તો આત્માની પૂર્ણ શુદ્ધિ કરવાનું રાખવુ પશ્ચાત્ જેટલુ અને તેટલું કરવુ પણ સાધ્યને ભૂલવુ ન જોઈએ પ્રાચીન અને અર્વાચીન રીતરીવાજ આચારો અને વિચારોના સયોગ, સમાજ, અધિકાર, વ્યક્તિત્વ આદિની અપેક્ષાએ સત્ય અને અસત્યનો વિવેક કરવો દેશકાલ દ્રવ્ય ભાવની અપેક્ષાએ સત્ય-ધર્મ આદિ સમજવુ દેશકાલ આદિની અપેક્ષાએ સત્ય હોય છે તે અન્ય દ્રવ્યક્ષેત્ર કાલાદિકની અપેક્ષાએ અસત્ય ગણાય છે અને બાહ્યધર્મ છે તે અધર્મ ગણાય છે, અને ધર્મ તે અધર્મ ગણાય છે ઔપચારિક ધર્માદિકની વ્યાખ્યાઓમા વિચારોમા અને તેના આચારોમા દેશકાલાનુસારે કરોડો મનુષ્યોની અપેક્ષાએ અસખ્ય ધર્મના પરિવર્તનો થાય છે પણ તત્ત્વજ્ઞાનમા સિદ્ધાંતો જે જે કેવલીએ કથન કરેલા છે તેમા ફેરફાર થતો નથી, એમ ગૃહસ્થાવાસી જે જૈનો જાણે છે તેઓ આત્માની તથા બાહ્યની પણ ઉન્નતિ સારી રીતે કરી શકે છે આત્મજ્ઞાની ગૃહસ્થો એ પ્રમાણે જાણતા હોવાથી અનેક પ્રકારના હઠકદાગ્રહ કલેશ ખડનાદિ દોષોથી મુક્ત થાય છે, તેઓની એવી દૃષ્ટિ થયા બાદ તેઓને યુદ્ધાદિક પ્રવૃત્તિ પણ ધર્માર્થે પરિણમે છે તેઓ જે કઈ કરે છે તે અલ્પ દોષ અને બહુ ધર્મ થાય તેવી દૃષ્ટિએ કરે છે ગૃહસ્થાવાસમા જડસુખની પ્રાપ્તિ માટે અનેક ભોગ્ય પદાર્થોની જરૂર પડે છે તેથી ગૃહસ્થાવાસમા ઉપાધિયોગ ઘણો હોય છે

છતાં જડસુખના અનાવલંબનથી તથા આત્મસુખના નિશ્ચયથી ગૃહસ્થો આત્મા તરફ વળે છે. જડના સંબંધથી આત્મા પોતાની મૂલદશા તરફ વળે છે જડસુખના અનુભવ પછી આત્માના સુખમાં આત્માનો વિશ્વાસ થાય છે પશ્ચાત્ આત્માનંદની પ્રાપ્તિ કરવાનો અધિકાર પ્રાપ્ત થાય છે, પશ્ચાત્ ખરી ત્યાગદશાનો પ્રકાશ થાય છે પુણ્યના ઉદયથી જડવસ્તુદ્વારા સુખની પ્રાપ્તિ થાય છે અને પાપના ઉદયથી જડવસ્તુદ્વારા દુઃખની પ્રાપ્તિ થાય છે જડવસ્તુદ્વારા સુખનો ભોગ કરવો તે પરતંત્ર સુખ છે એવા પરતંત્ર સુખથી ખરો સંતોષ થતો નથી. જડવસ્તુ મારફત થતું સુખ તે કલ્પિત સુખ છે અનંત પુણ્યના યોગથી સદ્ગુરૂની પ્રાપ્તિ થાય છે અને તેથી ધર્મની પ્રાપ્તિ થાય છે. ગીતાર્થ ગુરૂની ગમ વિના ધર્મના લાખો પુસ્તકો વાચવામાં આવે તો પણ તેની જોઇએ તેવી મન પર અસર થતી નથી. આત્મજ્ઞાની અનુભવી ગીતાર્થગુરૂની સેવાભક્તિ કરીને જે જ્ઞાન ગ્રહણ કરેલું હોય છે તે આત્માનુભવને પ્રકટાવી શકે છે માટે આત્માનુભવી ગુરૂ કર્યા વિના ધર્મના પુસ્તકો વાચવા માત્રથી આત્માની સત્ય શુદ્ધિ થતી નથી ગૃહસ્થોએ આત્મજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ માટે આત્માનુભવી એવા ત્યાગી ગુરૂને ગુરૂ તરીકે અંગીકાર કરવા અને વ્યવહારિક વિદ્યાઓની પ્રાપ્તિ માટે વ્યવહારિક વિદ્યા ગુરૂ કરવા ગૃહસ્થ દશામાં સર્વ કર્તવ્ય કાર્યો કરવા પણ આત્મામાં લક્ષ્ય રાખવું સર્વ પ્રકારે બાહ્યાંતરનું નિરીક્ષણ કરી જવું પોતાના ઘેર આવેલા અતિથિયોનો યથાયોગ્ય સત્કાર કરવો તેઓને ભોજનાદિકથી સંતોષવા, એવો જૈનધર્માચાર વ્યવહાર છે જૈનધર્મ છે તે આર્યધર્મ છે અતિથિની સેવાભક્તિમાં પાછું વાળી ન જોવું અતિથિ તરીકે ઘેર આવેલા શત્રુનો પણ સત્કાર કરવો પણ સાવચેતી રાખવી પૂર્વભવના સંસ્કારી મનુષ્યો, બ્રહ્મચર્યાશ્રમમાંથી ગૃહસ્થાશ્રમમાં પ્રવેશ કર્યા વિના એકદમ ત્યાગાશ્રમમાં જઇ શકે છે પણ એવા વિરલા મનુષ્યો નીકળે છે જડપદાર્થોમાંથી જેઓને સુખ બુદ્ધિ ઉઠી ગઈ હોય છે તેઓ ત્યાગાવસ્થામાં પ્રવેશ કરવાના

અધિકારવાળા થાય છે જ્યાસુધી સ્ત્રીના આલંબન વિના ન રહેવાય એવુ લાગતુ હોય ત્યાસુધી સર્વથા બ્રહ્મચર્યવ્રત અંગીકાર કરીને ત્યાગી ન બનવુ પરન્તુ ગૃહાવાસમા રહી ધર્મ્ય લગ્નથી જીવવુ સર્વ પ્રકારની સુંદર સ્ત્રીઓનો સમાગમ છતા જેઓને કામભોગ ઇચ્છા-મૈથુન ઇચ્છા પ્રગટતી નથી અને કદાપિ પ્રગટે તો તેને તુર્ત દાબી દેઇ જેઓ મનને વશ કરવા પૂર્ણ સમર્થ છે એવા જેઓને સ્વજાતનો અનુભવ આવે તેઓએ સ્ત્રીઓના ખાનગી પરિચયમા આવવુ અને તેવા પ્રકારની સ્ત્રીઓએ પુરુષોના સમાગમમા આવવુ ગૃહસ્થાવાસ સાત્વિક મનુષ્યો માટે સ્વર્ગ છે અને અજ્ઞાની મોહી દુષ્ટપાપીઓ માટે નરક છે ગૃહસ્થાવાસમા વિષયોના ભોગોનુ જ ખાસ ધ્યેય ન હોવુ જોઇએ સ્વાર્થની સાથે પારમાર્થિક કાર્યો કરવા, ગૃહસ્થાવાસમા ઉચ્ચ બનવુ વા નીચ બનવુ તે પોતાના હસ્તમા છે ગૃહસ્થાવાસમા રહેતા જ્યારે વૃદ્ધાવસ્થા આવે ત્યારે તો પુરુષોએ અને સ્ત્રીઓએ ત્યાગાવસ્થા સ્વીકારવી જેઓનાથી ત્યાગાવસ્થા ન સ્વીકારી શકાય તેઓએ પુત્ર વગેરેને ગૃહ ભળાવી ઘરનો ત્યાગ કરી અલ્પ ઉપાધિથી શાંતિપ્રદ એકાંત તીર્થ સ્થળોમા રહેવુ, તથા પારમાર્થિક કાર્યો કરવામા બાકીની જીંદગી ગાળવી જૈનગુરૂકુલો ત્યાગીઓની સેવાભક્તિ ઉપદેશ શ્રવણ, જ્ઞાનધ્યાન સમાધિ વગેરેથી આત્માની શુદ્ધિ કરવામા આત્મિકજીવન ગાળવુ જેને વૃદ્ધાવસ્થામા જે અવલંબનથી જીંદગી સફળ થાય તેણે તેવી બાબતમા પ્રવર્તવુ યુવાવસ્થામા ગૃહસ્થોએ આર્થિક સ્થિતિપર વિશેષ લક્ષ દેવુ યુવાવસ્થામા ઘણા પ્રમાદોથી જે બચે છે તે વૃદ્ધાવસ્થાની જીંદગી સારી રીતે ગુજારી શકે છે માબાપે બાલ્યાવસ્થામા બાલકોને ધર્મ વગેરેની જાતે કેળવણી આપવી અને તેઓને આત્મબુદ્ધિથી સુધારી ધર્મી બનાવવા એ પ્રભુની સેવાભક્તિ સરખુ જ કાર્ય છે આત્મબુદ્ધિએ વિશ્વજીવોની સેવાભક્તિ કરવી તે પ્રભુની સેવાભક્તિ છે માબાપે પોતાની પાછળ પુત્રો વગેરે જૈનધર્મી બરાબર પાકે એવો બાલકોને બાલ્યાવસ્થાથી ઉપદેશ

વો એવી પ્રવૃત્તિ કરનાર માબાપ તેજ સત્ય માબાપ છે અને તેઓ પોતાની ફર્જ અદા કરીને છેવટે મરીને સ્વર્ગ પામે છે ગૃહસ્થાવાસમા શુદ્ધ ધર્મબુદ્ધિથી અને વિવેકબુદ્ધિથી સર્વ પ્રકારના કર્તવ્યો કરતા ધર્મની પ્રાપ્તિ થાય છે અને વંશપરંપરા ધર્મ વહે છે પરમેશ્વરનો પ્રતિનિધિ મનુષ્ય છે, અને તે ગૃહસ્થાવાસમા રહીને પણ મુક્ત બની શકે છે ગૃહસ્થાવાસમા વિષને દૂર કરી અમૃત પ્રાપ્ત કરવુ જોઇએ. ત્યાગીઓ છે તે ગૃહસ્થોપર ઉપકાર કરે છે અને ગૃહસ્થો છે તે ત્યાગીઓની સેવાભક્તિ કરી શકે છે ગૃહસ્થોને અને ત્યાગીઓને પરસ્પર એકબીજાને ઉપગ્રહ છે ગૃહસ્થોપર ત્યાગીઓનો એટલો બધો ઉપકાર થાય છે કે તેને વાળવાને ગૃહસ્થો સમર્થ થઈ શકતા નથી ત્યાગીઓજ વસ્તુત પરમાર્થજીવન ગાળનારા છે ગૃહસ્થોએ ત્યાગીઓને તેમના યોગ્ય દાન દેવુ જ્ઞાન વિદ્યાની પ્રાપ્તિવી ગૃહસ્થાવાસ શોભી શકે છે નકામા હાનિકારક ખર્ચોનો અને કુરૂઢિયોનો તથા દુર્વ્યસનોનો ત્યાગ કરવો અને અન્ય લોકો પાસે કરાવવો તથા કરતા હોય તેઓની અનુમોદના ન કરવી તેજ ગૃહસ્થોનો સમયોચિત ધર્મ છે આય પ્રમાણે વ્યય કરવો લૌકિક અને લોકોત્તર ધર્મનો વિવેક કરીને વર્તવુ દુનિયામા અશક્તોને જીવવાનો અધિકાર નથી કોઈપણ જાતની નબળાઈથી દૂર રહેવુ અન્યદેશીય પ્રજાઓની સાથે ધર્મ્ય સર્વજાતીય સ્પર્ધાઓમા પાછળ ન રહેવુ ધર્મી મનુષ્યોએ પરસ્પર સપીને રહેવુ અને દુષ્ટપાપી અન્યાયી મનુષ્યોને પહોચી વળાય તેના કરતા હજારો ગણું બળ મેળવવુ અને સદા સર્વ પ્રકારની અશક્તિયો ન આવી જાય તેથી સાવધાન રહેવુ અતિશય મોજશોખથી દૂર રહેવુ, અને સ્વજન સબધીઓને બનતી સહાય આપવામા છતી શક્તિ છતા ચૂકવુ નહીં. સકુચિત અને કજુસ દૃષ્ટિથી દૂર રહેવુ ભોજનની સુવિધિ સમજવી. ચેપી વગેરે ભયકર રોગીઓનુ પીધેલુ પાણી પીવુ નહિ તેમજ એક જ ભાણે બેસીને તેઓની સાથે તેઓના રોગની અસર થાય એવી રીતે જમવુ નહિ, તેમજ

ચેપી રોગોની અસર થાય એવી રીતે સબંધમા ન આવવુ તથા હવાની શુદ્ધિનો તથા પ્રકાશનો લાભ મળે એવા ગૃહાદિસ્થાનોમા રહેવુ શુદ્ધ હવાનું પ્રાતઃકાલમા તથા સાયકાલે સેવન કરવુ રક્તપિત્તના રોગીઓની નિરોગી લોકોને અસર ન થાય એવા સ્થાનોમા રાખવા ક્ષય રોગીઓની સાથે એકાત ભેગી જગ્યામા શયન ન કરવુ, તેઓને જુદી હવામા રાખવા ઘર વગેરેમા ગદકી ન થાય અને સર્પાદિ વિષનાગા પ્રાણીઓ ન રહે એવી વ્યવસ્થાથી વર્તવુ જ્યાસુધી બને ત્યાસુધી રાત્રિભોજન ન કરવુ પણ દિવસે ભોજન કરવુ શરીરની શુદ્ધિ જાળવવી પચે તેટલુ ખાવુ, તમોગુણી ભોજન ન કરવુ, સાત્વિક ભોજન કરવુ વિચારીને ખપ જેટલું સ્વપ હિતકારક બોલવુ કોઈના બૂરામા ભાગ ન લેવો દેશ ધર્મસઘ રાજ્યાદિક શુભ કાર્યોમા યથાશક્તિ ભાગ આપવો, દેશ રાજ્યકરતા જૈનધર્મ અને ચતુર્વિધસઘને મહાન્ ગણવો જૈનધર્મ તત્ત્વજ્ઞાનનો અભ્યાસ કરનારા જૈનોને સર્વ પ્રકારની મદદ આપવી સઘની ઉન્નતિ કરવામા ક્ષેત્રકાલથી જે રીતે જે કરવાનું ઘટે તે કરવુ ધર્મનો અને સઘનો દ્રોહ ન કરવો સઘની પડતી થાય એવી કોઈપણ જાતની અશુભ પ્રવૃત્તિમા ભાગ ન લેવો સસા મા ગૃહસ્થાવાસમા નિર્લેપભાવે વર્તવા પુરૂષાર્થ કરવો નિષ્કામ બુદ્ધિ ન પ્રગટે ત્યા સુધી શુભસકામ બુદ્ધિથી વર્તવું અશુભ અધર્મ સકામ ઈચ્છાવૃત્તિયોનો ત્યાગ કરવો ઉત્સર્ગ અને અપવાદથી સર્વ પ્રકારના વ્રતાદિક સાધન ધર્મને દેશકાલાનુસારે સાધવા અપવાદ ધર્મ પ્રસગ આવે છતે આપદ્ધર્મ અર્થાત્ અપવાદધર્મના અવલબનથી વર્તવુ કોઈપણ ઉત્સર્ગ માર્ગથી આજીવિકાદિ ન ચલાવી શકાય ત્યારે વ્યક્તિ અને સમાજને અપવાદથી આપદ્ધર્મ સાધનોથી આજીવિકાદિવડે જીવવાની છૂટ છે અપવાદ માર્ગે ચાલવાની જરૂર હોય તે વખતે ઉત્સર્ગ માર્ગે ચાલવામા આવે તો તેથી ધર્મ, સઘ, સમાજ, દેશ, રાજ્ય, કુટુબ વશનો નાશ થવાનો પ્રસગ આવે છે આપત્કાલે વર્ણ ધર્માદિનો વિપર્યય થાય છે અને અમુક કાલ પશ્ચાત્ પ્રાયશ્ચિ

ત્યાદિથી શુદ્ધ થઈને મૂલ ઉત્સર્ગ માર્ગપર ગૃહસ્થોને ચાલવું પડે છે અને ત્યાગીઓને ચાલવુ પડે છે તેથી ધર્માચાર પ્રવૃત્તિયોમા પરિવર્તનો થાય છે એ પ્રમાણે દેશકાલાનુસારે જે કોમ, સમાજ, સઘ, વ્યક્તિ જાણે છે તેજ જૈનધર્મને વિશ્વમા જીવત સ્થિતિમા રાખી શકે છે ગૃહસ્થાવાસમા સ્વદેશભૂમિ ધન પશુ પખી વગેરે સ્વમીટકતના રક્ષણમાટે ઉત્સર્ગ માર્ગથી ન વહે વાય તો છેવટે કાર્યસિદ્ધિ કાલપર્યંત આપત્કાલીન પ્રવૃત્તિયોને સેવવી પડે છે, તેવી પ્રવૃત્તિયો-(કર્મો) જો કે ઉત્સર્ગમાર્ગની દૃષ્ટિએ દોષિત અધર્મ તરીકે ગણાતી હોય છે પરતુ આપત્કાલીન દૃષ્ટિએ તે કાલે તેથી ધર્મ વહે છે માટે ધર્મરૂપ ગણાય છે આપત્કાલમા જૈનોએ જૈનધમમા સ્થિર રહેવુ જનધર્મની પૂર્ણ શ્રદ્ધા રાખવી અને જૈનો બાહ્યજીવનથી જીવે અને પરપરાએ જીવે એવી વિચારાચાર કર્માદિક પ્રવૃત્તિયો સેવવામા મદદાલ ન બનવુ આવી રીતનો ગૃહસ્થ ધર્મ છે ગૃહસ્થોએ ગૃહસ્થ દશામા પ્રભુ મહાવીરની આજ્ઞા પ્રમાણે દેશથકી વર્તવુ તે ગૃહસ્થ ધર્મ છે અનેક ઉપાધિ દુખ સકટ વિપત્તિરોગ આધિવડે યુક્ત ગૃહસ્થ ધર્મ છે છતા ગૃહસ્થદશાના અધિકારવાળો જ્યાસુધી આત્મા છે ત્યા સુધી તે ગૃહસ્થધર્મ પ્રમાણે વર્તી શકે છે ગૃહસ્થાવાસમા રહીને ગૃહસ્થના અધિકાર પ્રમાણે ન વર્તવુ, તથા સર્વ પ્રકારની ગૃહસ્થદશાની ફરજોને ન બજાવવી તેમા અધર્મ બાયલાપણું છે અને તેવી ઉભય ભ્રષ્ટ થવાય છે ગૃહસ્થોએ સર્વ પ્રકારની નીતિને દેશકાલના અનુસારે આચરવી દયાદિ સાત્ત્વિક ગુણોને મનની શુદ્ધિમાટે યથાશક્તિ સેવવા. ગૃહસ્થધર્મના પાલનથી બારમા અચ્યુત દેવલોકની ઉત્કૃષ્ટભગે પ્રાપ્તિ થાય છે ગૃહસ્થધર્મમા જે પક્વ થયો હોય છે અને વૈરાગી બન્યો હોય છે તે ત્યાગીનો ધર્મ સારી રીતે પાળી શકે છે ગૃહસ્થાવાસમા સર્વ દેશ ખડની યાત્રા કરી સર્વ પ્રકારની વિદ્યાઓનુ જ્ઞાન મેળવવુ સર્વ પ્રકારના શાસ્ત્ર વિદ્યાકર્મનુ તથા વ્યાપાર હુન્નર કૃષિકર્મ આદિનુ જ્ઞાન મેળવવુ પણ જૈનધર્મની શ્રદ્ધાથી ભ્રષ્ટ ન થવુ પોતાના પૂર્વજોના

ધર્માચારોનુ રહસ્ય સમજવુ અને અસત્યનો ત્યાગ કરી શક્તિવાળા સત્યને ગ્રહવુ વૃદ્ધાવસ્થામા નિવૃત્તિ લેઇ પરમાત્મા મહાવીર દેવનુ ધ્યાન ધરવુ વૃદ્ધાવસ્થામા યથાયોગ્ય નિવૃત્તિ લેવી ગૃહસ્થાવાસમા અનેક સદ્‌ગુણોને પ્રાપ્ત કરવા પડે છે અને પોતાનામા રહેલા દુર્ગુણોનો ત્યાગ કરવો પડે છે કર્મયોગી મનુષ્યો જ્ઞાનાદિક ગુણોવડે ગૃહસ્થાવાસમા નિર્લેપ રહે છે અને સઘ, દેશ, રાજ્ય, ધર્માદિકની સ્વફરજોને સારી રીતે અદા કરી શકે છે ઉત્સાહ, ખત, ધૈર્ય, પ્રેમ, આનદી સ્વભાવ, ઉદ્યોગ, શ્રદ્ધા સાહસ, વિવેક, વિનય આદિગુણોથી સસાર સમુદ્રને તરી શકાય છે સસારસમુદ્ર તરવા માટે ગૃહસ્થાશ્રમને સાધનભૂત વહાણુ જેવો બનાવવો જોઇએ અધ્યાત્મશક્તિઓવડે ઉભરાઈ જનારો દેશ ખરેખર ગૃહસ્થાશ્રમમા સ્વર્ગ જેવો શોભી શકે છે દેશવર્ણ જાતિ આદિના મોહ ભેદોને ટાળવા, પરતુ સ્વદેશ ધર્મ સઘ રાજ્ય ભૂમિ આદિનુ કારણ પ્રસગે રક્ષણ કરી શકાય એટલી શક્તિયોવડે તો સદાકાલ તૈયાર સાવધાન રહેવુ જોઈએ ગૃહસ્થાશ્રમમા સર્વદેશીય મનુષ્યો સદા એક સરખા સાત્ત્વિક ગુણીકર્મી બની શકે નહીં સ્વાર્થ લોભે, ખડ દેશાદિક ભેદે, દેશવર્ણ ધર્માદિકભેદે યુદ્ધ તોફાનો આક્રમણો થયા વિના રહે નહિ તેથી આર્યદેશીય ગૃહસ્થાશ્રમમા મનુષ્યોએ સર્વ પ્રકારની શક્તિયોને પ્રાપ્ત કરી સ્વદેશ સઘ, ધર્માદિકનુ રક્ષણ કરવું શસ્ત્રાદિકબલની ગૌણ મુખ્યતા, દેશકાલાનુસારે જરૂર રહેવાનીજ અધર્મમા બળ ન વાપરવું પરતુ ધર્માદિકના રક્ષણ માટે બ્રાહ્મણબલાદિકવડે યુક્ત તો સદા રહેવુ જોઈએ, એવી દૃષ્ટિ અને પ્રવૃત્તિથી સદા સાવધાન રહીને ઉચ્ચ સ્વર્ગી જેવા સર્વ ખડના મનુષ્યોને બનાવવા પ્રયત્ન કરવો. પોતાના સમાન અન્યધર્મી વિદેશી કાળા ગોરા સર્વ મનુષ્યોને માનવા. ગૃહસ્થાશ્રમમા કર્મપ્રકૃતિથી કોઇ મુક્ત રહીને ગૃહસ્થ કાર્યોને કરી શકે નહિ ભિન્નભિન્ન કર્મપ્રકૃતિવાળા મનુષ્યો કદાપિ એક કર્મપ્રકૃતિવાળા બની શકે નહિ એમ જૈનશાસ્ત્રો જણાવે છે, માટે ગૃહસ્થોએ જ્યાસુધી ગૃહાવાસમા રહેવું હોય ત્યાસુધી તેઓએ

બાહ્યવ્યવહારમા તો બાહ્યવ્યવહાર પ્રમાણે ચાલવુ જોઇએ અને આત્માની અપેક્ષાએ સર્વલોકોને એકાત્મા તરીકે અતરમા ભાવવા પણ એકાત્મભાવ અને એકાત્મવર્તન જેવુ ત્યાગીનુ ચારિત્ર તો ગૃહસ્થદશામા આચરી શકાય નહિ, તેની ભાવના તો ભાવી શકાય, અશે અશે વર્તી શકાય, માટે ચારિત્રની દૃષ્ટિએ તો ત્યાગી સતો મેરૂ પર્વત જેટલા મોટા છે અને ગૃહસ્થો સર્ષવ જેટલા લઘુ છે એમ અધિકાર ભેદે બન્નેના ગુણકર્મોથી અતર સભવી શકે છે ગૃહસ્થાવાસમા કર્મયોગીની દશાની પ્રથમથી પ્રાપ્તિ કરવી જોઈએ માબાપે બાલકોને અને બાલિકાઓને લાબી જીદગી ભોગવે એવા બનાવવા પણ તેઓને બાલલગ્નરૂપ યજ્ઞમા હોમી ન દેવા જોઈએ બાલલગ્નની સ્વતત્રતા એ સ્વતત્રતા નથી બરાબર યુવાવસ્થામા લગ્ન થાય અને વીર્ય રક્ષણથી પુત્રો અને પુત્રીઓ શક્તિશાલી બને એવા ઉપાયો આચરવા બાલકોને ઘૃત દુધદહીં ખાવાનુ મળે, તેઓનામા યુવાવસ્થામા શક્તિયો પ્રગટે એવી રીતનો બદોબસ્ત કરવો ગાયો ભેસો વગેરેને કોઈ મારે નહીં એવો ગૃહસ્થાવાસમા ગૃહસ્થોએ ભેગા મળી બદોબસ્ત કરવો દરેક ગૃહસ્થે બ્રાહ્મણના ગુણકર્મોનો અભ્યાસ કરવો તથા ક્ષત્રિયના ગુણકર્મો તથા વૈશ્યના ગુણકર્મો તથા શૂદ્રના ગુણકર્મોને બ્રહ્મચર્યાશ્રમમાજ શીખી લેવા અને જે દેશકાલે સ્વાધિકારે જેની જેની જરૂર પડે તે પ્રમાણે કલિયુગમા વર્તવું કલિયુગમા કલિ, કલેશ, યુદ્ધપ્રધાન દેશકોમ ખડ, સઘ જાતિ રહે છે તે ભૂલવુ ન જોઇએ તોપણ જેમ બને તેમ આખી દુનિયામાથી ખૂન, યુદ્ધ, વગેરેનો નાશ થાય એવો ઉત્સાહપૂર્વક પુરૂષાર્થ કરવો મનુષ્ય ખરેખર ઇશ્વરનો પ્રતિનિધિ છે કોઇપણ મનુષ્યના નાશમા ઇશ્વરના ઘાત જેટલું પાપ છે એમ આખી દુનિયાના મનુષ્યો જ્યારે માનશે અને તે પ્રમાણે વર્તશે ત્યારે તે કાલે આ પૃથ્વી તે સ્વર્ગ જેવી શોભશે. દુનિયામા વિદ્યમાન ધર્મોની અને ધર્મીઓની નિદા કરવી અને અન્ય ધર્મીઓની સ્વધર્મના ઝનૂનથી કતલ કરવી તેજ મહાપાપ

અને અધર્મીપણ છે ભિન્નભિન્ન ધર્મોમા જે જે અશે સત્યના, સદ્ગુણ હોય તે ગ્રહવો અને જે ભાગ ન રૂચે તેની ઉપેક્ષા કરવી જે જે ભિન્ન ધર્મોમા જે જે કઈ સત્ય હોય તેને સત્ય તરીકે જાહેર કરવુ અને તે પ્રભુ મહાવીર દેવે અસખ્ય દષ્ટિયોની અપેક્ષાએ પ્રકાશ્યું છે એમ માની જૈનધર્મની વિશાલતાનો ખ્યાલ કરી વિશ્વવર્તિસર્વલોકોને જૈનધર્મનુ સ્વરૂપ સમજાવવુ કે જેથી તેઓમા રહેલી અજ્ઞાનતા, કદાગ્રહ, ભેદબુદ્ધિ ટળી જાય ટહસ્થાશ્રમમા જેમ બને તેમ સાત્વિકગુણી થવા પુરૂષાર્થ કરવો. સતસાધુઓની સગતિ કરવી અને તેઓની પાસેથી આત્મજ્ઞાન ગ્રહણ કરવુ મિથ્યા નાસ્તિક જડવાદબુદ્ધિ ટળતા સત્ય જૈનધર્મ સમજાય છે પશ્ચાત્ દેવગુરૂધર્મની શ્રદ્ધા થાય છે દેવ ગુરૂધર્મની શ્રદ્ધા થતા જ્યાસુધી અવિરતિ દશા હોય છે ત્યાસુધી સમ્યગ્દષ્ટિ અવિરતિ નામના ચોથા ગુણ સ્થાનકમા મનુષ્યો રહે છે, પશ્ચાત્ ગૃહસ્થધર્મના બાર વ્રતને કેટલાક અગીકાર કરે છે, કેટલાક બાર વ્રત પૈકી જેટલા વ્રત જે જે ભાગે પાળી શકાય તેટલા તે તે ભાગે અગીકાર કરી શકે છે, પશ્ચાત્ ત્યાગી ધર્મની યોગ્યતાને પામેલા જે મનુષ્યો હોય છે તેઓ ત્યાગીનો ધર્મ અગીકાર કરે છે દેશવિરતિ નામના પાચમા ગુણસ્થાનકવાળા મનુષ્યો ષડાવશ્યક કર્મ કરે છે ષડાવશ્યકની ક્રિયાથી આત્માની શુદ્ધિ થાય છે આત્માની શુદ્ધિ માટે તરતમયોગે સર્વ પ્રકારના ધર્મો છે પ્રથમ જ્ઞાન કરીને પશ્ચાત્ ધર્મનો સ્વીકાર કરવો. પ્રથમ જ્ઞાન કર્યા બાદ વ્રતોને અગીકાર કરવા જ્ઞાન વિના દયાદિ કોઇ ધર્મની સત્ય આચરણા વતી નથી, માટે પહેલુ જ્ઞાન અને પશ્ચાત્ ક્રિયા કથી છે, જેમ જેમ મનુષ્યોમા જ્ઞાન વધે છે તેમ તેમ ધર્મના નામે ચાલતા વ્હેમો અને અજ્ઞાનથી પ્રગટેલા અનિષ્ટ રૂઢિધર્મના બધનોનો નાશ થાય છે જ્ઞાની સત્યધર્મને પારખી શકે છે ગૃહાશ્રમીઓએ ગૃહસ્થદશાના કાર્યો કરતા ક્ષણે ક્ષણે અપ્રમત્ત દશા રાખવાનો આત્મોપયોગ ધારવો. જે સર્વ બાબતમા સાવધાન સાવચેત રહે છે તેનો જય થાય છે,

અને પ્રમાદોનો નાશ થાય છે પોતાની ભૂલોને, પ્રમાદોને, દોષોને પોતે જાણવા જોઈએ અને તેથી પોતે બચવુ જોઈએ દુનિયામા સ્વર્ગ અને નરકને પામવુ, જીવવુ અને મરવુ તે પોતાનાપર આધાર રાખે છે માટે આત્માના આશ્રયી બનવુ આત્માની આજ્ઞા પ્રમાણે મન અને કાયાને પ્રવર્તાવવી જોઇએ મન અને ઇન્દ્રિયોના વિષયોના દાસ બનનારા મનુષ્યો ખરેખર જીવતા છતા મરેલા છે અને જેઓ મનની અશુભ વૃત્તિઓને મારીને જીવે છે તેજ મરજીવા શૂરા છે અને તેવા ગૃહસ્થો સર્વ વિશ્વમા શુભ આપવાને પાત્ર છે તેવા મહાજનોના માર્ગમા પ્રયાણ કરવુ જેઓ દેહથી જ જીવવાને ઇચ્છે છે અને આત્માના જ્ઞાનાનંદ ગુણથી જીવવાને ઇચ્છતા નથી તેઓ જડવાદી નાસ્તિકો છે અને તેઓ અધોગતિના ખાડામા પડે છે, તથા અન્યોને પાડે છે, તેવા જડવાદીઓના ઉદ્ધારાર્થે ઈશ્વરી, મહાપુરૂષો પ્રગટે છે સર્વ દેશમા સર્વ કાલમા ગમે તે જાતિમા ગમે તે યોગ્ય વિચારાચારથી લોકોને આત્મજીવનનો પ્રકાશ આપવા માટે મહાસંત મહાત્માઓ પ્રગટે છે અને તેજ ઇશ્વરી અવતારો છે, એમ પ્રભુ મહાવીરદેવે આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સાધુઓના નામે જાહેર કર્યુ છે તથા ઉત્તમ શ્રાવક શ્રાવિકાઓને ઇશ્વરી પુરૂષ તરીકે ચોથા અને પાચમા ગુણસ્થાનકની અપેક્ષાએ અંશે અંશે જાહેર કર્યા છે આત્મા તેજ પોતાના ગુણપર્યાયોના પ્રકાશથી ઈશ્વર પરમાત્મા બને છે, એમ મહાવીર દેવે પ્રકાશ્યું છે અને તેથી તેમણે દુનિયાના સર્વ લોકોને જાહેર કર્યુ છે કે તમારો આત્મા તેજ પરમાત્મા સત્તાએ છે અને દુર્ગુણોને હઠાવી પ્રકટ પરમાત્મા બને છે માટે જેમ બને તેમ દુર્ગુણ દોષ વ્યસનોથી મુક્ત થાઓ અને તેથી તમારા આત્માનો પરમાત્મા તરીકે પ્રકાશ થશે એવો પ્રભુ સર્વજ્ઞ મહાવીર દેવનો સદુપદેશ છે તે જાણીને મોહાદિ શત્રુઓને જીતવા માટે યોગના આઠે અંગોનુ સેવન કરવુ ત્યાગી બનીને આત્માના ધ્યાનથી આત્મસુખનો અનુભવ કરવો. આત્માની શુદ્ધિ

માટે ત્યાગ દશાની જરૂર છે એમ શ્રદ્ધા રાખવી અને તેની ઇચ્છા કરવી, એમ જે શ્રદ્ધા ઇચ્છાથી ગૃહસ્થાવાસમા વર્તે છે તે અનાસક્ત કર્મયોગી શ્રાવક પદને પ્રાપ્ત કરી શકે છે શુષ્કજ્ઞાન અને ક્રિયાજડપણાથી દૂર રહેવુ દરરોજ સવારમા ગુરૂના દર્શન વદન કરીને તથા બને તો વ્યાખ્યાન શ્રવણુ કરીને ખાવુ દરરોજ જિનેશ્વર ભગવાનની પ્રતિમાના દર્શન વદન ત્રિકાલ કરવા તથા ત્રિકાલ પૂજન યથાશક્તિ કરવુ, ત્યાગી ગુરૂની પાસે ધર્મશાસ્ત્રોનુ શ્રવણુ મનન કરવુ ત્યાગી ગુરૂગમ સાથેજ તેમની પાસે બેસી સલાહ અનુસાર આજ્ઞા પ્રમાણે ધર્મપુસ્તકોનુ વાચન કરવુ ત્યાગી જ્ઞાની ગુરૂની સેવાભક્તિ કરીને તત્ત્વજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવુ, અન્યથા એકલા ધર્મશાસ્ત્રોને સ્વબુદ્ધિથી વાચી જવાથી આત્મામા સમ્યગ્જ્ઞાન દર્શન તથા ચારિત્ર પ્રગટતુ નથી માટે ત્યાગી ગીતાર્થને ગુરૂ કરી તેમની આજ્ઞા પ્રમાણે સેવાભક્તિથી સ્થિર થૈ અધ્યાત્મજ્ઞાનના શાસ્ત્રો આદિ શાસ્ત્રોનુ જ્ઞાન ગ્રહણ કરવુ ગુરૂની સેવાભક્તિથી મેળવેલુ જ્ઞાન પોતાના હૃદયમા સમ્યક્રૂપે પરિણમે છે અને તેથી વ્યવહારમા તથા નિશ્ચયમા સ્થિર થવાય છે ગમે તેટલું ગૃહસ્થાવાસમા શ્રાવકપણામા જ્ઞાન હોય પણ ચારિત્રીની આગળ તે બિંદુ સમાન છે એમ જાણવુ સમકિતદાયક ત્યાગી ગુરૂ વિના બાકીના ચારિત્રધારક સાધુઓને સાધુ તરીકે માની તેમની યથાશક્તિ તરતમયોગે સેવાભક્તિ કરવી સાધુઓની સગત કવી તેમની સેવાભક્તિમા ખામી ન રાખવી સાધુઓની નિંદાહેલના, તિરસ્કાર, અભક્તિથી દૂર રહેવું વર્તમાનમા વર્તતા સાધુઓની સેવાભક્તિમા ખામી ન રાખવી અને આચાર્યાદિકની શુદ્ધ શ્રદ્ધા પ્રીતિથી સેવાભક્તિ કરવી મિથ્યાત્વીઓના એકાત મિથ્યાત્વ બોધમા શ્રદ્ધા ન ધારવી પોતાના સમકિતની મલીનતા થાય એવા નાસ્તિક કુગુરૂ જડવાદી મનુષ્યોની સગત ન કરવી વર્ષમા એકવાર બને ત્યાસુધી સ્વગુરૂની અને સર્વ સાધુઓની તથા આચાર્યોની યાત્રા કરવા જવુ અને તેઓની સેવાભક્તિ કરવી સાધ્વીઓના દર્શન કરવા, જગમ તીર્થસ્વરૂપ મુનિયો જ્યા જ્યા વસતા હોય ત્યા

જવુ અને તેઓનો સદુપદેશ ગ્રહણ કરવો સિદ્ધાચલાદિક સ્થાવર તીર્થોની યથાશક્તિભાવે યાત્રા કરવી અને સ્થાવર તીર્થોમા રહેલા ત્યાગીઓની સેવાભક્તિ પૂર્વક ઉપદેશ ગ્રહણ કરવો જૈન કુળમા જન્મેલા હોય પણ જે નાસ્તિક નગુન જૈનો હોય અને જેઓ જડવાદી જૈનો નામથી જ ફક્ત હોય તથા કુતર્કી હોય તેઓ જો ત્યાગી ગુરૂઓની નિંદા ખડન કરે તો તેમના વચનનો વિશ્વાસ ન લાવવો અને ધર્મ વિચારાચારમા દૃઢ રહેવું પોતાને ધર્મ સબધમા જે જે શકાઓ પડે તેનો ધર્મગુરૂને પુચ્છી ખુલાસો કરવો. ચક્રવર્તી જેવો ગૃહસ્થ હોય પણ ત્યાગી ગુરૂને વાદી પૂજી ખાય તો તે ગૃહસ્થ શ્રાવક ધર્મી છે એમ જાણવુ બાહિરની મોટાઈમા ત્યાગી ગુરુની તથા સાધુની મોટાઇ ભૂલી ન જવી ત્યાગી ગુરુ તથા સાધુઓપર જેની શ્રદ્ધા પ્રીતિ છે તથા સેવાભક્તિને આચારમા મૂકીને જે વર્તે છે તેનું જ્ઞાન ખરેખર આત્મશુદ્ધિ માટે થાય છે અને તેથી તે જ્ઞાન આત્મરૂપે પરિણમે છે ગૃહસ્થાવાસમા જૈનધર્મના આરાધનમાટે બાહ્યવસ્તુઓને સાધન તરીકે તથા ભોગોપભોગ તરીકે વાપરીને નિર્લેપપણે જીવવાનુ હોય છે સાત ક્ષેત્રમા દાન વાપરવું સામાયિક, પૌષધ, પ્રતિક્રમણ, ઉપવાસ, એકાશન, જાપ વગેરે ધર્મકૃત્યથી આત્માની શુદ્ધિ કરવી. મનુષ્યોને ત્યાગી થવામા સહાય આપવી. શુષ્કજ્ઞાની ન બનવુ ગુરૂ પરપરાના અનુભવી થવુ ગચ્છાદિક નિમિત્તધર્મ વ્યવહારની ઉપયોગિતા જાણી તેનું સાપેક્ષોપયોગથી અવલબન કરવુ ગચ્છાદિકની ઉપયોગિતા સમજવી અને તેના સાધનધર્મ વ્યવહારને આદરવો. ગૃહસ્થાવાસમા ત્યાગી ગુરૂનું વારવાર અવલબન લેવું અને તેમના આશયોને સમજવા પ્રયત્ન કરવો. ધર્મની બાબતમા ગીતાર્થગુરૂનો અભિપ્રાય સત્ય સમજવો જૈનધર્મ અને જૈનધર્મીઓનું અસ્તિત્વ જાળવવા દેશકાલાનુસારે જેટલા બને તેટલા ઉપાયો કરવા અને તે માટે દેશ ક્ષેત્રને બદલવુ પણ જૈનધર્મનો ત્યાગ ન કરવો રાજ્ય, ધન, ભૂમિના ભોગે પણ જૈનધર્મને જાળવવો ચતુર્વિધસઘ એજ વ્યક્ત વ્યાપક વૈરાટ્ પરમેશ્વરરૂપ માનવો અને તેની સેવાભક્તિમા

સર્વસ્વાર્પણ કરવુ વ્યવહારથી અને નિશ્ચયથી કોઈ જૈન ન થાય ત્યાં સુધી તેનામાં કેટલાક મિથ્યાત્વાદિકગુણો હોય તેથી તેને જૈન ન માની લેવો સદ્ગુરૂની પાસે સમ્યક્ત્વ અંગીકાર કરી અને વ્યવહારથી પોતાને જૈન માને અને દેવગુરૂ સંઘની સેવાભક્તિમાં અત્યંત પ્રેમી બને તેને જૈન તરીકે સ્વીકારી તેની સેવાભક્તિમાં અભેદભાવે સર્વસ્વાર્પણ કરવુ, તેને અત્યંત પ્રિય પૂજ્ય માનવો અને તેના આત્મામાં પરમાત્મતા પ્રગટશે એમ પૂર્ણ શ્રદ્ધાથી માની તેને વિનય બહુ માનથી સેવો. ગમે તેવા નિશ્ચય ભાવમાં રમનારાઓએ પણ સંઘની સેવાભક્તિ તથા સંઘની ઉન્નતિનાં કાર્યોમાં તો અવશ્ય ભાગ લેવો સંઘ ભેગા થઈ તીર્થંકર મહાવીર દેવના જન્મ કલ્યાણકાદિ ધર્મ પર્વ મહોત્સવોને ઉજવવા. પર્વ તિથિયોમાં વિશેષત ધર્મ કર્મો કરવા કેટલાક આનંદોત્સવ કલ્પી તે દિવસે આરામ લેવો અને ભક્તિ આનંદમા દિવસ ગાળવો. કેટલાક વિરામના દિવસો કલ્પવા અને તે દિવસે જૈનોએ વ્યાપારાદિક બંધ કરી વિરામ લેવો. મનવાણીકાયાને આરામ આપવો જોઈએ નહીં તો શરીર ઘસાઈ જાય. ગૃહસ્થદશામાં દ્રવ્યક્ષેત્રકાલભાવની સાતા થવુ અને અંશે અંશે આત્માની શુદ્ધિ કરવા ઉપયોગ રાખવો. તે તે કાલમાં વિદ્યમાન ગીતાર્થ સૂરિવરો વગેરેની આજ્ઞા પ્રમાણે ધર્મની પ્રવૃત્તિ કરવી અને સંસાર વ્યવહારના કાર્યો કરવામાં કર્મયોગી થઈ નવરંગુ ત્યાગદશાની રૂચિ અને યોગ્યતા થતાં પરંપર વિદ્યમાન ત્યાગીગુરૂ પાસે દીક્ષા અંગીકાર કરવી એમ ગૃહસ્થદશામાં આત્માની શુદ્ધિ માટે પ્રવૃત્તિ બતાવી તથા ગૃહસ્થદશાયોગ્ય ગુણકર્મોની દિશા દર્શાવી તે પ્રમાણે દ્રવ્ય ક્ષેત્રકાલ ભાવથી ગૌણ મુખ્યપણે સ્વપરહિતાર્થ વર્તવાથી સ્વર્ગની અને સિદ્ધિની છેવટે પ્રાપ્તિ થાય છે ગૃહસ્થ જૈનો જાણીને તે પ્રમાણે વર્તો

[illegible] મુ૦ વિજાપુર લેખક બુદ્ધિસાગર
સં. ૧૯૬૮ ફા. વ. ૩ [illegible]

શ્રી પાલીતાણા તત્ર પાદરાવાળા શ્રદ્ધાવંત, દયાવંત, દેવગુરૂભક્તિકારક, સુશ્રાવક વકીલ શા મોહનલાલ હિમચંદ તથા શા માણેકલાલ વરજીવન તથા શા. પ્રેમચંદભાઈ દલસુખ તથા વડુવાળા શા. મગનભાઈ લખમીચંદ તથા પાદરાવાળા ભાઈલાલભાઈ તથા વીજાપુરવાળા પુંજીરામ વગેરે યોગ્ય ધર્મલાભ વિ. તમો અહીંથી ફા. વ. એકમના પ્રાતઃકાલમાં ગાડીમાં નીકળી બીજે, પાલીતાણે પહોંચ્યા હશો, શત્રુંજયગિરિની યાત્રા કરી હશે, સ્થાવર તીર્થ અને જંગમ તીર્થની યાત્રાથી મનવાણીકાયાની તથા આત્માની શુદ્ધિ થાય છે દ્રવ્ય તીર્થની યાત્રાનો ઉપયોગ કરતાં આવડવો જોઈએ યાત્રાના મુગ્ધ શ્રદ્ધાળુને પણ સિદ્ધાચલાદિક તીર્થની સેવાથી મોક્ષમાર્ગમાં જવાની યોગ્યતા આવે છે તો જ્ઞાનીની તો શી વાત કહેવી? જ્ઞાની નિરૂપાધિ દશામાટે તીર્થની સેવા કરે છે અને આત્મશાન્તિનિવૃત્તિ મેળવી શકે છે ગૃહસ્થદશામાં મેં બે વખત સિદ્ધાચલ તીર્થની યાત્રા કરી છે સં. ૧૯૫૨ માં અમદાવાદવાળા શા. મોતીલાલ વીરચંદના સંઘ સાથે છ'રી' પાળીને સિદ્ધાચલ તીર્થની યાત્રા કરી હતી, પશ્ચાત્ સં. ૧૯૫૬ ના અષાડી ચોમાસામાં ગૃહસ્થદશાના મેસાણાવાળા મિત્ર શા. મોહનલાલ દોલતરામની સાથે ત્રણ માસ સુધી રહી યાત્રા કરી હતી મુનિશ્રી ધર્મવિજયજીનો તે વખતે ત્યાં યોગ હતો ત્યાં ચોમાસામાં દરરોજ તલાટીએ દેવદર્શન થતાં હતાં સાંજરે તલાટી પાસેની ન્હાની ટેકરીઓ પર બેસી જ્ઞાનગોષ્ઠી કરવામાં આવતી હતી અને આત્મધ્યાન ભાવના ભવાતી હતી, તેથી અત્યંત આનંદ આવતો હતો કેટલીક વખત તો ધ્યાતા ધ્યેય અને ધ્યાનની એકતા જેવા અનુભવની આનંદી ઝાંખી આવતી હતી. છપ્પનની સાલમાં વર્ષા નહોવાથી ઉમર ચઢી દેવદર્શન પૂજા વગેરેનો દ્રવ્યભાવથી સારી રીતે લાભ લેવાતો હતો અને તેથી આત્માના આનંદોલ્લાસમાં ઘણી ઉત્તરોત્તર વૃદ્ધિ થતી હતી. દીવાળીના ત્રણ દિવસનો

ધર્મધ્યાનના ચાર પ્રકારના પાયાનું ચિંતવન કરવુ અને સર્વ પ્રકારે આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપના ઉપયોગી થવુ રાત્રે પણ આઠ વાગ્યા લગભગ તલેટી અગર અન્યસ્થાને આત્મધ્યાન ધરવુ પ્રભુના સ્વરૂપમા મન નાખવુ અને બાહ્યજડ પદાર્થોમા થતુ અહંમમત્વ દૂર કરવુ મોહનીય કર્મની જે જે પ્રકૃતિયોના ઉભરા આવતા હોય તે તે ઉભરા શમાવવાની આત્મભાવનામા આરૂઢ થવુ તીર્થયાત્રાનું ઘેન રહે એવી રીતે યાત્રા કરવી. સાધુઓ વગેરેની આહારાદિકથી ભક્તિ કરવી શ્રાવકોની અને શ્રાવિકાઓની યથાશક્તિ ભક્તિ કરવી મનવાણીકાયાના દોષો ટાળવાની દૃઢ પ્રતિજ્ઞા કરવી આકાશની પેઠે આત્માને અરૂપી ભાવવો. અનંતજ્ઞાનદર્શન ચારિત્રમય આત્મા છે એમ વિચાર કરવો. મનમા પ્રગટતા રાગદ્વેષના શુભાશુભ પરિણામને આત્મોપયોગથી રોકવો સાધુ સાધ્વી વગેરે કોઇની નિંદા કુથલી ટીકા કરવામા મનને રોકવુ નહિ સમભાવે આત્મસ્વરૂપમા જેટલા વખત પર્યંત રહેવાય તેટલા કાલ સુધી રહેવુ જેનો સમાગમ કરવાથી આનંદ હર્ષ પ્રગટે, આત્માની શુદ્ધિ થાય તેની સંગતિ કરવી આત્માનો હર્ષોલ્લાસ પ્રગટે એવા નિમિત્તો સેવવા જ્યારે નિમિત્ત તીર્થના આલંબન વિના આત્મા પોતાના શુદ્ધસ્વરૂપમા ઉપયોગ ધ્યાન રમણતા કરી શકે ત્યારે બાહ્ય નિમિત્તતીર્થની આવશ્યકતા ન રહે પણ અન્યભક્તોમાટે સાલંબનદશા સુધી રહે. આનંદરસ પ્રગટે ત્યા તીર્થયાત્રા છે જડવસ્તુમા રસ પ્રગટે છે ત્યા સુધી અજ્ઞાન મોહ દશા છે તેને ટાળવા માટે સ્થાવર જંગમ તીર્થનું વારંવાર સેવન પૂજન કરવું ભૂલો થાય તે વારવી પણ તીર્થનું સેવન કરવુ પ્રથમ સાધક દશામા ભૂલો દોષો થાય તેને ગુરુગમ લેઈ વારવી જેને જેટલી યોગ્યતા જ્ઞાન પ્રગટયું હોય છે અને જેવા જેવા ભાવે તીર્થયાત્રા કરે છે તેને તેવા ભાવે ફલની પ્રાપ્તિ થાય છે તીર્થ એક જ હોય પણ સર્વને ભિન્ન ભિન્ન ભાવે ભિન્ન ભિન્ન ફલ થાય છે તેમા આશ્ચર્ય નથી સાતનયોની અપેક્ષાએ તીર્થનું સ્વરૂપ જાણીને જે સાપેક્ષે તીર્થની શ્રદ્ધા

ધારણ કરી વર્તે છે તેજ પોતે તીર્થરૂપ છે અને તેજ તીર્થભક્ત રક્ષક છે જ્ઞાનયોગ, કર્મયોગ, ઉપાસના, ભક્તિ તે તીર્થો છે બાહ્યતીર્થોનું અને આંતરતીર્થોનું ઉપયોગિત્વ વિચારવુ જે કાલે જે ક્ષેત્રે જે તીર્થનો નાશ થતો હોય તેનો ઉદ્ધાર કરો અને સ્વાધિકારે ગીતાર્થની સલાહથી જે જે તીર્થની યાત્રા સેવા કરવી ઘટે તે કરવી. સર્વ તીર્થયાત્રાઓનો ઉદ્દેશ ખરેખર આત્મશુદ્ધિ કરવામા સમાઇ જાય છે સં ૧૯૬૬ ના માગશર માસમા સિદ્ધાચલ તીર્થની આત્મસિદ્ધાચલતીર્થના પ્રકાશ માટે યાત્રા કરી હતી તે વખતે જિનેશ્વરસ્તવનથી ધ્યાનથી અને આત્માના ધ્યાનથી અત્યંત આનંદ થયો હતો. અહીં બેઠા સિદ્ધાચલના સ્મરણથી આબેહુબ હૃદયમા સિદ્ધાચલ દેખાય છે અને ઉપાદાન સિદ્ધાચલ જે આત્મા છે તેનું સ્મરણ ધ્યાન થાય છે આત્મારૂપ સિદ્ધાચલના અસખ્ય પ્રદેશમા અનંત જ્ઞાનાનન્દ છે તેના ઉપયોગમા સ્થિરતા થાય છે, તેથી રાગદ્વેષના સંકલ્પ વિકલ્પ ટળતા અમુક વખત સુધી તો આનંદની ઘેન વર્તે છે અને જીવંત નિત્ય સિદ્ધાચલની રોકડનાણા જેવી યાત્રા અનુભવાય છે, છતા સ્થાવર સિદ્ધાચલની આત્માની શુદ્ધિ માટે યાત્રા કરવાનો ભાવ વર્તે છે માટે તે પ્રમાણે તમે પણ ઉપયોગ રાખી વ્યવહાર અને નિશ્ચયનયથી યાત્રા કરવામા અત્યંત ઉત્સાહથી પુરૂષાર્થ કરશો સત્સમાગમ સર્વતીર્થોના યાત્રા થાય છે સ્થાવર તીર્થોમા ગમન કરી સર્વ પ્રકારના પ્રમાદોથી દૂર રહેવુ કલેશથી દૂર રહેવુ, મનમા આર્તધ્યાન અને રાદ્રધ્યાન ન પ્રગટવા દેવું નકામી વાત ચિંત ન કરવી, મોહ પ્રગટે એવા વિચારાચાર વિહારનો ત્યાગ કરવો મનની સ્થિરતા કરવી. ધ્યાનમા ચિત્ત ન ચોટે ત્યારે શ્રવણમા મન જોડવુ ધર્મપુસ્તક વાચનમા મન જોડવુ દ્રવ્યભાવથી ગૃહસ્થોએ પ્રભુની પૂજાસ્તવનમા મન જોડવુ ધર્મગોષ્ઠી કરવામા તથા મહાવીર મહાવીર અરિહંત એવો પ્રભુનો જાપ જપવામા મન અને જીવ્હાને રોકવી અને મહાવીર દેવમા ઉપયોગ ધારણ કરવો. તથા સિદ્ધાચલાદિ નામોનો જાપ જપવો અને તે આત્માના

અધ્યાત્મદૃષ્ટિએ નામો છે એમ જાણી તેનો અર્થ કરી આત્મામા રમણુતા કરવી અને ક્રોધાદિકષાયો દોષો ટાળવા માટે સામાયિકાદિ ષડાવશ્યકને આરાધવા દ્રવ્ય અને ભાવથી પોષધ કરીને આત્માની પુષ્ટિ કરવી બાહિરથી તથા અધ્યાત્મદૃષ્ટિએ રાગદ્વેષ શત્રુનો જય કરનાર આત્મારૂપ શત્રુ જયની દ્રવ્યભાવથી શ્રી ઋષભદેવે અતરમા પૂર્વે નવાણુવાર યાત્રા કરી હતી અને ત્રીજા આરકની આદિમા ઇશ્વર પરમેશ્વર થયા એમ અધ્યાત્મદૃષ્ટિથી વિચારવુ જ્ઞાનીઓએ અનેક નયની અપેક્ષાએ તીર્થોની સ્થાપના કરી છે તે સર્વથા અપેક્ષાએ સત્ય છે અજ્ઞાનીને યાત્રા કરતા બુદ્ધિભેદ-શકા થાય તેવુ ન કરવું પણ તેઓ સ્વાધિકારે સમજે અને દોષોને ટાળે તથા ક્રમેક્રમે આગળ વધે એવી રીતે બને તેટલુ કરવુ અન્યથા મૌન રહેવુ સમભાવ અને આત્મજ્ઞાનથી આત્મશુદ્ધિમા પ્રતિક્ષણ વિશેષત ઉપયોગી થવુ તથા શ્રાવકધર્મ પ્રમાણે વ્યવહારમા વ્યવહાર પ્રમાણે અને અતરમા આત્મોપયોગે વર્તવુ અતરમા ઉપયોગ રાખી નિર્લેપ રહેવુ અસખ્યતીર્થો અને અસખ્યરીતે તીર્થ સેવા છે મોક્ષમાર્ગરૂપ અસખ્યયોગરૂપ અસખ્ય તીર્થો છે તેમા જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર મુખ્ય છે સિદ્ધાચલાદિતીર્થોમા અનુસણ કરનારા મુનિયોનો અધ્યાત્મભાવ કેવો હશે તેનો એકાતમા વિચાર કરશો અને દેહાધ્યાસ ટળે તે માટે આત્મોપયોગ ધારશો સર્વ પ્રકારના તીર્થોની યાત્રામા શ્રદ્ધાપ્રેમવાળા ભક્તોને નમસ્કાર હો ભક્તોની સેવા ભક્તિમા તીર્થની ભક્તિનુ ફલ સમાઇ જાય છે તીર્થરૂપ જગમ સઘની સેવાભક્તિના શુભ રૂપ પરિણામને પણ જે ધારણ કરે છે તે છેવટે મુક્તિને પામે છે એવી શ્રદ્ધાપ્રીતિવાળાને સ્તવુ છુ વિશેષ શું લખુ જેમ બને તેમ રોકડનાણાના જેવી તીર્થયાત્રા કરવી આત્માનદના ઉભરા પ્રગટે ત્યારે અમૃતક્રિયાવાળી તીર્થયાત્રા થઈ એમ જાણશો તીર્થંકરોએ જેવી રીતે આત્માની શુદ્ધિ કરી તે રીતે આત્માની શુદ્ધિ કરવા પ્રવૃત્તિ કરવી તે તીર્થયાત્રા છે અજ્ઞાની લોકોને જૈનધર્મ પમાડવો તે યાત્રા છે સઘની ઉન્નતિના કાર્યો કરવા તે પણ તીર્થયાત્રા છે યાત્રાળુઓની સેવા

ભક્તિ કરવી, યાત્રાળુઓનું રક્ષણ કરવું, અંતરમાં રાગદ્વેષના પરિણામથી નિર્લેપ રહેવું તે નિર્લેપ તીર્થયાત્રા છે યાત્રાળુઓને જ્ઞાન ધ્યાન પૂજા સેવામાં સર્વ પ્રકારની સગવડતા કરી આપવી અને તેઓમાં તીર્થ પણ માનવું, ભાવવું તેપણ તીર્થયાત્રા છે જેને જે રીતે રૂચે જેવા ભાવ પ્રગટે તેવા ભાવે યાત્રા કરવી ધર્મશાસ્ત્રોનું પઠન પાઠન તે જ્ઞાન તીર્થયાત્રા છે સાધુઓને અને સાધ્વીઓને ધર્મશાસ્ત્રોના અભ્યાસમાં સર્વથા સહાયક થવું અને તીર્થયાત્રાળુઓની અનુમોદના કરવામાં તીર્થયાત્રાનું ફળ થાય છે, સમકિતવામી આત્મા તીર્થ છે ચોથા ગુણસ્થાનકથી તે ચૌદમા ગુણસ્થાનક સુધી વર્તનારા આત્માઓ સર્વે તરતમયોગે તીર્થરૂપ છે, તેઓમાં મનવાણી અને કાયા પણ તીર્થરૂપ છે, કારણ કે તેથી અન્યોના આત્માઓ તીર્થરૂપે જાગ્રત્ થાય છે જડવાદી અજ્ઞાની નાસ્તિક લોકોને સમ્યગ્જ્ઞાનાદિકનો ઉપદેશ કરવામાં તીર્થ યાત્રા ખરેખર થાય છે લૌકિક તીર્થરૂપ માતપિતા વૃદ્ધજન વગેરે તીર્થ મનાય છે, તેમની લૌકિક દૃષ્ટિએ સેવા કરવી તેપણ ગૃહસ્થોને લૌકિક તીર્થયાત્રા છે શુભ ઔદયિકભાવ તે શુભ યાત્રા છે પ્રથમ શુભ યાત્રાની શરૂઆત થાય છે સર્વ જીવોના ભલામાં પ્રવૃત્તિ કરવી, અહિંસાનો વિશ્વમાં પ્રચાર કરવો, બ્રહ્મચર્યનો વિશ્વમાં પ્રચાર કરવો તે તીર્થયાત્રા છે નિષ્કામભાવે સ્વાધિકારે ધર્મ્ય વિચારાચાર પ્રવૃત્તિ તે ગૃહસ્થોને તથા ત્યાગીઓને તીર્થ યાત્રા છે, એમ સર્વનયોના સાપેક્ષ દૃષ્ટિબિંદુઓથી સંક્ષેપમાં તીર્થ અને તીર્થયાત્રાનું યત્કિંચિત્ સ્વરૂપ લખી જણાવ્યું છે તે ધ્યાનમાં લેઈ સ્વાધિકારે તીર્થયાત્રા કરશો. સ્થાવર તીર્થોની સેવાથી અત્યંત નિવૃત્તિનો અનુભવ થાય છે એમ જે અનુભવ કરે છે તે સ્થાવરતીર્થની યાત્રાનો આનંદ પામી શકે છે સર્વ કર્મ રહિત આત્માને કરવામાં જે જે નિમિત્ત ઉપયોગી કારણો હોય તેને તીર્થસ્વરૂપ માની ભાવી જે શ્રદ્ધાપ્રીતિથી શુદ્ધાત્મોપ યોગે વર્તે છે તે મંગલમાલા પામશે.

इत्येव ॐ अर्हं महावीर शान्ति ३

મુ૦ વિજાપુર (ગુજરાત)
સ ૧૯૭૮ ફા વ ૮

ગૃહસ્થ જૈનોની હિંસા અને અહિંસાનું વિવેચન

વિજાપુર જૈનસઘ સમક્ષ ઉપદેશ.

સ ૧૯૭૮ ફાગણ વદિ ૮

ચારે વર્ણના ગુણકર્મોસહિત ચારે વર્ણી મનુષ્યો જે ધર્મમા જીવે છે તેજ ધર્મ સર્વ વિશ્વમા અસ્તિત્વથી જીવે છે જૈનધર્મ માટે તેમ સમજવું જેટલા ઉત્સર્ગ માર્ગ છે તેટલા અપવાદ છે જૈનોની અહિંસાપર વૈષ્ણવો વગેરે હિન્દુઓ આક્ષેપ કરે છે પણ તેઓ સમજતા નથી કે જૈનોના શાસ્ત્રોમા અહિંસા અને હિંસા સબધી શું લખ્યું છે? જૈન સાધુઓને માટે વીશવસાની દયા પાળવાનું લખ્યું છે તે પણ અપેક્ષાએ છે ગૃહસ્થ જૈનો બે પ્રકારના છે ૧ સમ્યગ્દૃષ્ટિ જૈનો અને ૨ વ્રતધારી દેશવિરતિ ગૃહસ્થ જૈનો તેમા પ્રથમ સમ્યગ્દૃષ્ટિ જૈનો જેઓ છે તેઓ તો ફક્ત દેવગુરૂ ધર્મની શ્રદ્ધા ધારણ કરી શકે છે પણ સ્થૂલપ્રાણાતિપાતાદિક વ્રતોને પાળવાને વ્રતાદિક ઉચ્ચરી (અગીકાર કરી) શકતા નથી. તેઓ તો સાધુસત સઘની સેવાભક્તિ કરી શકે છે પણ વ્રત ઉચ્ચરી શકતા નથી સમ્યગ્દૃષ્ટિ ગૃહસ્થ જૈનો બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય અને શૂદ્ર એમ ચાર જાતિના છે તેઓ દયાદિ વ્રત પાળવામા છૂટા છે તેઓ સ્વાર્થમાટે અને પરમાર્થમાટે શસ્ત્રાદિક બાહ્યબળ અને મનવાણી કાયાના બળનો ઉપયોગ કરી શકે છે તેઓ અવિરતિ હોવાથી દારૂ માસ જેવી અભક્ષ્ય વસ્તુઓને ત્યાગી શકતા નથી, તેમજ વ્યભિચાર, અસત્ય, ચોરી વગેરેથી વિરતિ (પચ્ચખાણ) ને પામી શકતા નથી તેઓ સત્યને સત્ય

જાણે છે પણ અસત્ય, અભક્ષ્ય અધર્મ્ય પ્રવૃત્તિયોથી નિવૃત્ત થતા નથી, એવા પુરૂષો અને સ્ત્રીઓ ફક્ત સમ્યગ્દર્શન ગુણી હોય છે પણ ચારિત્ર ગુણી હોતા નથી, તેથી તે ચતુર્થ અપુનર્બંધક ગુણસ્થાનકના અધિકારી છે તેઓ સંઘની રક્ષામાટે દેવગુરૂ અને તેઓના ભક્તોની, તીર્થોની, મંદિરોની, પુસ્તક ભંડારોની અને જૈનકોમની રક્ષામાટે તથા દેશ ભૂમિ, રાજ્ય ધન કુટુંબ આદિની રક્ષામાટે ન્યાય અન્યાય કપટકલા વગેરે ગમે તે રીતે યુદ્ધ કરે છે, કારણ કે તેઓએ દેશવિરતિ ચારિત્રને અંગીકાર કર્યું નથી તેઓ સામાજિક નીતિ વગેરેને માને છે અને નથી પણ માનતા તેઓને જેમ રૂચે છે તેમ તે પ્રવર્તે છે ફક્ત તેઓ દેવગુરૂ ધર્મની શ્રદ્ધાને ચૂકતા નથી જૈનધર્મમાટે તેઓ પ્રાણ ધનનો ભોગ આપે છે અનંતાનુબંધીકષાય વિના બાર કષાય અને નવ નોકષાયવાળા છે પણ તે કષાયોને ટાળવાની ઇચ્છાવાળા તો તેઓ હોય છે અવિરતિ જૈનો પ્રાણ પડે અને દેવતાઓ પરીક્ષા કરવા આવે અને ચલાયમાન કરે તોપણ જિનેશ્વરદેવ, ત્યાગી, ગુરૂ, આચાર્ય, સાધુ, શ્રાવક, શ્રાવિકા અને જૈનધર્મની શ્રદ્ધાથી ભ્રષ્ટ થતા નથી જૈનધર્મ સત્ય છે એવી શ્રદ્ધાથી કદાપિ ભ્રષ્ટ થતા નથી બાકી તેઓને કર્મજ એવા ઉદયમા આવેલા હોય છે કે તેઓ જીવદયાઆદિ વ્રતોને દેશથકી પણ પાળવાને શક્તિમાન્ થતા નથી, તોપણ તે સમ્યગ્દૃષ્ટિના પરિણામે વર્તતા દેવલોક સુધી જવાને શક્તિમાન્ થાય છે તેઓ પ્રસંગે જે કાલે જે ક્ષેત્રે જે જે રીતે જીવી શકાય તે તે પ્રમાણે વર્તે છે સ્વાર્થે અને ધર્માર્થે યુદ્ધ કરે છે બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય અને શૂદ્ર પૈકી ગમે તેના ગુણકર્માનુસારે વર્તે છે એક મનુષ્ય ચારે વર્ણના ગુણકર્મને શીખે છે પશ્ચાત્ જે કાલે જે ક્ષેત્રે જે દ્રવ્યભાવે જે ગુણકર્મની મુખ્યતાથી તે વર્તવા ઇચ્છે છે તે પ્રમાણે વર્તે છે અને દેશભૂમિધન પશુ વગેરેના રક્ષણ માટે અનેક દાવપેચ યુક્તિ, યુક્તિવાળી બળકળ શક્તિથી, શત્રુઓ સ્હામા થૈ પોતાનું રક્ષણ કરે છે શ્રેણિક રાજા, શ્રીકૃષ્ણ, ખારવેલ રાજા (મહામેઘ

વાહન રાજા,) સંપ્રતિ, ચંદ્રગુપ્ત વગેરે રાજાઓ, ક્ષત્રિયો, બ્રાહ્મણો, વૈશ્યો અને શૂદ્રો જૈનધર્મની શ્રદ્ધાપ્રીતિથી વર્તતા હતા અને જૈનસાધુઓના ભક્ત હતા જિનમંદિરોને તેઓએ કરાવ્યા હતા પણ દેશથકી હિંસા વગેરેની વિરતિને ધારણ કરનારા નહોતા. તેઓ દેશવિરતિની અપેક્ષાએ મોહ પ્રકૃતિના પશુબળથી બળવાન્ ગણાય જૈનોને અતિ દયાળુ કહી તેઓની મશ્કરી કરનારાઓને અવિરતિ જૈનો શૂર પરાક્રમી બહાદૂર પ્રશસ્ય લાગે ખરા. કારણ કે તે સ્થૂલપ્રાણાતિપાતવિરમણવ્રતાદિકને અંશે અંશે પણ ધારણ ન કરી શકે તેઓ દેશવિરતિથી છુટા છે તેથી આહ્લાજ્ઞનુમા ગમે તેમ વર્તી શકે દેશવિરતિ ચારે વર્ણના જૈનો કરતા અવિરતિ જૈનોની સંખ્યા ઘણા પ્રમાણમા સદા દુનિયામા હોય છે દેશવિરતિ જૈનો જો લાખોની સંખ્યાના પ્રમાણમા હોય છે તો અવિરતિ સમ્યગ્દૃષ્ટિ જૈનો કરોડો અબજની સંખ્યામા હોય છે ગમે તે ક્ષેત્રકાલે અવિરતિ જૈનો વિશેષ પ્રમાણમા હોય છે એક કુટુંબમા શતમનુષ્ય જૈન હોય છે તે તેમા પાચ સાત મનુષ્યો દેશવિરતિ જૈન બને તો બની શકે, બાકીના અવિરતિ છતા જૈનધર્મની શ્રદ્ધાભક્તિમા પ્રાણાર્પણ કરનારા હોઈ શકે કોઈ કાલે દેશવિરતિ જૈનો હોય અને અવિરતિ સમ્યગ્દૃષ્ટિ જૈનો ન હોય એવુ બની શકેજ નહી અવિરતિ સમ્યગ્દૃષ્ટિ જૈનોને બાતલ કરી એકલા દેશવિરતિ જૈનોને શ્રાવક ગણવા અને દેશવિરતિ જૈનોનો એકલો શ્રાવક સંઘ સ્થાપવો એવુ બની શકે નહિ અને જો બનાવવાનો પ્રયત્ન કરવામા આવે તો જૈન ચતુર્વિધ મહાસંઘના ઉચ્છેદનું મહાપાપ લાગે તેમ જૈનો સમજી શકે છે ખારવેલ મહામેઘવાહનરાજા કલિંગ દેશના અધિપતિ હતા, તે અવિરતિ સમ્યગ્દૃષ્ટિ જૈન હતા જૈન-ગૃહસ્થ જૈનસંઘના તે ઉપરી રાજા હતા. સંપ્રતિ રાજા, શ્રેણિક રાજા પણ જૈનગૃહસ્થ સંઘના નાયક રાજા હતા, તેવા રાજાઓ વગેરેને શ્રાવકસંઘમાથી બાતલ કરવામા આવે તો દુનિયામા જૈનસંઘનું અસ્તિત્વ રહે નહિ અને તેથી જૈનકોમ ગૃહસ્થ દશામા

ચારે વર્ણમા રહી શકે નહિ જૈનધર્મની શ્રદ્ધા જેને થઈ હોય છે તે ગુરૂ પાસે વ્યવહારથી સમકિતવ્રતને આદરે છે અને દેવગુરૂ સઘની સેવાભક્તિમા યથાશક્તિ પ્રવૃત્તિ કરે છે, તેટલા અશે તો તે ધર્મી છે અને બાકીના ચારિત્ર ધર્મના અશોને નહી પામવાથી ચારિત્રની અપેક્ષાએ દેવતાઓની પેઠે અવિરતિ અર્થાત્ અધર્મી છે અને તેમ તે પોતાને માને છે તે અધર્મ કરે છે છતા અધર્મને ધર્મ માનતો નથી અને ધર્મને અધર્મ માનતો નથી તેથી તે સમ્યગ્જ્ઞાનથી પતિત થતો નથી તે ધર્મીઓનુ રક્ષણ કરી પુણ્ય બાધે છે, તથા દેશથકી નિર્જરાને પામે છે સમ્યગ્દૃષ્ટિ જેનો અર્ધપુદ્ગલપરાવર્તકાલમા મુક્તિને પામે છે અને ઉત્કૃષ્ટત અપેક્ષાએ સાત આઠ વા ત્રણ ચાર ભવમા અગર તદ્‌ભવમા મુક્તિપદને પામે છે ચોથા ગુણસ્થાનકથી કોઈ સમ્યગ્દૃષ્ટિ જૈને પાચમાથી આરભી બારમા ગુણસ્થાનકને અતર્મુહૂર્તમા ઉલ્લઘી જાય છે અને કેવલજ્ઞાનને પામી પરમાત્મા બને છે ચોથાગુણસ્થાનકવર્તિજૈનોપૈકી કેટલાક જૈનો તદ્‌ભવમા પાચમા દેશવિરતિ ગુણસ્થાનકને પામે છે અને કેટલાક પાચમાથી છઠ્ઠા સર્વવિરતિ ગુણસ્થાનકને પામે છે અને અપ્રમત્તને પણ પામે છે કેટલાક ચોથાથી છઠ્ઠે જાય છે યાવત્ તીર્થંકરો ગૃહસ્થાવાસમાં હોય છે ત્યાસુધી ચોથા સમ્યગ્દૃષ્ટિ ગુણસ્થાનકમા હોય છે ચોથા ગુણસ્થાનકમા રહેલા કેટલાક આત્માઓ, દારૂ માસ વ્યભિચારથી ગૃહસ્થ તીર્થંકરોની પેઠે વિમુખ વર્તે છે ગૃહસ્થાવાસમા રહેલ તીર્થંકર તેમજ કેટલાક અન્ય લોકો પણ દારૂ માસને વાપરતા નથી અને વ્યભિચાર વગેરે દુષ્ટ કર્મથી વ્રત લીધા વિના પણ દૂર રહે છે, તોપણ અવિરતિપણાની ત્યા મુખ્યતા વર્તે છે તેથી વિરતિત્વ પામતા નથી ચોથા ગુણસ્થાનકમા દેવતાઓ, મનુષ્યો, તિર્યંચો અને નારકીજીવો આવી શકે છે ચાર પ્રકારના સમ્યગ્દૃષ્ટિ નારકી જીવો જે ચોથા ગુણસ્થાનકમા વર્તે છે અને અવધિજ્ઞાન હોય છે (

અને નારકીઓને મતિ અજ્ઞાન, શ્રુત અજ્ઞાન અને વિભગ જ્ઞાન હોય છે સમ્યગ્દષ્ટિ મનુષ્યો, અને તિર્યંચોને મતિજ્ઞાન અને શ્રુત જ્ઞાન હોય છે ચોથા અને પાચમા ગુણસ્થાનકમા ઉપશમ, ક્ષયોપશમ, અને ક્ષાયિક સમ્યકત્વ હોય છે સમ્યગ્દષ્ટિ છે તે અપેક્ષાએ અપુનર્બંધક છે વ્યવહારથી તેઓ કર્મને પ્રકૃતિ બધાદિકની અપેક્ષાએ ઉત્કૃષ્ટભાગે બાધતા નથી ચોથા ગુણસ્થાનકવાળા મનુષ્યો તીર્થંકરનામ કર્મ બાધવાને સમર્થ થાય છે અને ઉત્કૃષ્ટદશાએ તે ભવમા મુક્તિપદને પામે છે સમ્યગ્દષ્ટિ મનુષ્યો પોતે ચારિત્ર અગીકાર કરી શકતા નથી પણ જેઓ ચારિત્રને ગૃહે છે તેઓને સહાય આપે છે અને તેઓની સેવાભક્તિમા સર્વસ્વાર્પણ કરે છે સમ્યગ્દષ્ટિ મનુષ્યોને અપ્રત્યાખ્યાની ક્રોધમાનમાયાલોભ તથા પ્રત્યાખ્યાની કષાય તથા સજ્વલનના કષાયોનો ઉદય હોય છે તેઓને અનતાનુબધી કષાય અને સમકિત મોહિની, મિશ્ર મોહિની અને મિથ્યાત્વ મોહિની એ સાત પ્રકૃતિયોનો ઉપશમ, ક્ષયોપશમ અને ક્ષાયિકભાન હોય છે તેથી તેઓને વીતરાગ મહાવીર દેવપર અને તેમના ઉપદેશેલા જૈનધર્મ પર પૂર્ણ શ્રદ્ધાપ્રેમ વર્તે છે અનતાનુબધી કષાયના ઉપશમાદિકથી તેઓમા ચારિત્ર લેવાની રૂચિ પ્રગટે છે, પણ અપ્રત્યાખ્યાની કષાયના ઉદયથી ચારિત્ર લેવાની શક્તિ પ્રગટતી નથી સમ્યગ્દષ્ટિ મનુષ્યો ભક્તિ કર્મયોગમા મુખ્યતાએ વર્તે છે, તેઓ ભક્તિયોગથી અને કર્મયોગથી પુણ્ય બધ કરે છે તથા આત્માની શુદ્ધિ કરે છે અર્જુનની પેઠે ધર્મ્ય યુદ્ધ કરે છે દેશ, કોમ, રાજ્ય ભૂમિ, ધન, ઘર, કુટુબ સઘ સમાજ અને તીર્થાદિકની રક્ષાદિક કારણે ધર્મયુદ્ધાદિ કર્મોને કરે છે અને તેમા કષાયોનો ઉપયોગ કરે છે દેવગુરૂ સઘ ધર્મની રક્ષામા ભક્તિમા કષાયોને પ્રશસ્ત કષાયરૂપે પ્રણમાવે છે અને તેથી ઉચ્ચ ગુણસ્થાનકમા ચઢવાના અધિકારી બને છે તેઓ મિથ્યાત્વી લોકોના જેવા આસક્તિભાવથી સસારના પદાર્થોમા અને કર્મો કરવામા રાગદ્વેષી બનતા નથી. સમ્યગ્દષ્ટિ મનુષ્યો બ્રાહ્મણત્વના અને કેટલાક ક્ષત્રિયત્વના તથા કેટલાક

વૈશ્યત્વના અને કેટલાક શૂદ્રત્વના ગુણકર્મોથી વર્તે છે અને કેટલાક જાતિ સહિત સ્વ સ્વગુણ કર્મોની પરંપરા જે વાગ્મામા આવી છે તેના અનુસારે વર્તે છે સમ્યગ્દષ્ટિ મનુષ્યો, સર્વ પ્રકારના લૌકિક બાહ્યબળથી યુક્ત હોય છે અવિરતિ સમ્યગ્દષ્ટિ મનુષ્યો જૈનધર્મીઓના દ્વેષી શત્રુઓનો પરાજય કરે છે, તેમનાથી સાવધાનપણે ઝલાયી વર્તે છે, દુષ્ટ ચોર લોકોને દંડ દે છે અને તેઓનો નાશ પણ કરે છે, અપરાધીઓની હિંસા કરે છે તેઓમા સમ્યગ્દષ્ટિ પ્રગટવાથી બાહ્યથી કર્મો કરતા છતા અંતરથી અમુકાશે નિર્લેપ વર્તે છે, તેઓ દેવગુરૂ ધર્મની ભક્તિમાટે જે જે પ્રવૃત્તિ કરે છે તેમા જે જે રાગદ્વેષની તેઓને પરિણતિ થાય છે તે તે પ્રશસ્યશુભ ધર્મ્યકષાયતરીકે હોય છે, તેનાથી પુણ્યબંધ થાય છે, તથા તેઓના શુભ અધ્યવસાયથી ભૂતકાલમા બાંધેલા કર્મોની નિર્જરા થાય છે શ્રેણિકરાજાને ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ હતુ, તે બાહ્યબલથી સારી રીતે પ્રજાપર રાજ્ય કરતા હતા, તે પ્રભુ મહાવીર દેવના પરમશ્રાવક હતા, પણ અવિરતિ હતા અવિરતિ સમ્યગ્દષ્ટિ રાજાઓ વગેરે મનુષ્યો જૈનધર્મની પ્રભાવના કરે છે અને અન્ય લોકોને જૈનધર્મની પ્રાપ્તિ કરવામા પોતાની શક્તિયોને વાપરે છે સર્વવિશ્વમા, ખંડમા, ચારે પ્રકારના જૈનો ગુણકર્માનુસાર યથાશક્તિ જૈનધર્મને આરાધે છે તેઓ સ્વાર્થમા અને પરમાર્થમા ન્યાયથી અને આપત્તિકાલે અન્યાયઆદિથી પણ વર્તે છે ચારે ખંડના મનુષ્યો વિદ્યા, વ્યાપાર, ખેતી, નોકરી યુદ્ધકર્મ અને ચંડાલનુંકર્મ કરનારા છતા ચોથાસમ્યગ્દષ્ટિ સ્થાનકવર્તિ જૈનો થઇ શકે છે, તેમાથી કેટલાકો અંશથી (દેશથી) હિંસાદિકને ટાળી અંશે અંશે વિરતિપણુ ધારણ કરવા સમર્થ થાય છે અવિરતિ સમ્યગ્દષ્ટિ જૈનો દેવગુરૂ સંઘ અને ભક્તિના તથા સ્થાવરાદિ તીર્થોની સેવા ભક્તિના તથા તેઓના રક્ષણના કાર્યોમા યથાશક્તિ પ્રવૃત્તિ કરે છે અને તેથી તેઓ મુક્તિફલને ઇચ્છે છે પ [illegible] તેની પ્રાપ્તિને ઇચ્છતા નથી, તેઓ

મુક્તિની કામનાને અર્થાત્ મુક્તિફળની ઇચ્છાને ધારણ કરે છે અને શુભાશુભકર્મના ઉદયમા તરતમયોગે હર્ષ શોકવૃત્તિથી ન્યારા હોને વર્તે છે, તેઓ સાસારિકકાર્યાર્થે રાગદ્વેષને કરે છે પણ રાગદ્વેષને કર્યા તે ઠીક કર્યું એમ માનતા નથી અને મિથ્યાત્વીલોકો રાગદ્વેષ કર્યા તે સારૂ કર્યું તેમા દોષ માનતા નથી એટલો બન્નેની દૃષ્ટિમા તફાવત (અતર) છે બાકી બાહ્ય શક્તિયોમા તો તેઓ મિથ્યાત્વી લોકોથી હજારગણા ચઢિયાતા હોય છે, તેથી તેઓ યુદ્ધાદિક કર્મોમા કદાપિ પાછા પડતા નથી મિથ્યાત્વી લોકો પોતાની ઉન્નતિમાટે દ્રવ્યક્ષેત્રકાલ ભાવપ્રમાણે જે જે ઉપાયો ગ્રહે છે તે પ્રમાણે બાહ્યમા તો સમ્યગ્દષ્ટિ જૈનો વર્તે છે એને મનમા દ્રવ્યક્ષેત્રકાલ ભાવથી ચાર કષાયોના ઉદયથી વર્તે છે, તેઓ પોતાનુ રાજ્ય દેશભૂમિ ધન વગેરેનું રક્ષણકરવામા આપત્કાલે આપદ્ ધર્મથી વર્તે છે અને ઉત્સર્ગકાલે ઉત્સર્ગ ધર્મથી રાજ્યાદિક બાહ્ય પ્રવૃત્તિથી વર્તે છે જન્મથી જાતિ માનનારા અને ગુણકર્મથી જાતિ માનનારા સર્વ પ્રકારના અવિરતિ સમ્યગ્દષ્ટિ જૈનો ખરેખર મિથ્યાત્વી લોકો કરતા ઘણી ત્વરાથી મુક્તિપદને પામેછે તેઓ સર્વ ખડ દેશમા જઇ શકે છે જિનમદિરમા પ્રભુ પ્રતિમાનુ દર્શન કરે છે જિનમદિર, ઉપાશ્રય, જ્ઞાનભડાર વગેરેને બધાવે છે, સાધુઓને અને સાધ્વીઓને તેઓને ખપે એવો આહાર અને પાણી વહોરાવે છે, તથા વસ્ત્રાદિકનું દાન કરે છે, તેઓના દર્શન વદન પૂજન કરે છે, પ્રભુપ્રતિમાનું તથા સઘનુ પૂજન કરે છે પણ તેઓ નવકારશી વગેરે પચ્ચખાણ કરી શકતા નથી, તથા વ્યવહારથી સામાયિક, પ્રતિક્રમણ, પૌષધ વગેરે દેશવિરતિ ચારિત્રની કરણી કરતા નથી તેમા તેઓ અપ્રત્યાખ્યાની કષાયના ઉદયને કારણીભૂત માને છે તેઓ શ્રાવકોને અને શ્રાવિકાઓને દેખી નમન વદન કરેછે, સાધુઓને વિધિપૂર્વક પચાગ પ્રણિપાતથી વદેછે પછીથી ખાય છે, તેઓ જગમ સ્થાવર તીર્થોની યથાશક્તિભાવે યાત્રા કરે છે, સર્વ ખડ દેશ પર્વત તીર્થસ્થાન નગર ગામ જગલમા

રહેલા ત્યાગીઓની યાત્રા કરે છે અને આત્માની શુદ્ધિ કરે છે જનને દેખીને જે જૈન હર્ષાયમાન થાય છે તે સમ્યગદષ્ટિવાળો છે જન પોતાના સ્વધર્મીમાટે સર્વ બાબતની સહાયતામા મરી મથે છે જ્ઞાની સમ્યગ્દષ્ટિ જૈનો જે જે આસ્રવના હેતુઓ છે, તેમા આત્મોપયોગથી વર્તતા છતા કથચિત્ નિર્લેપ રહે છે અવિરતિ જૈનો દેવગુરૂ ધર્મની આશાતના હેલના ટાળે છે તેઓ જૈનધર્મી બ્રાહ્મણોને દાનાદિકથી સતોષે છે પ્રભુ મહાવીર દેવના કાલમા ચારે વર્ણો જૈનધર્મ પાળતી હતી ચારે વર્ણો તો ગુણકર્મની અપેક્ષાએ છે સર્વવર્ણના લોકો પોતપોતાના ગુણકર્માનુસારે વર્તે છે અને અવિરતિ સમ્યગ્દષ્ટિ બની વા દેશવિરતિ જૈન બની ચારે નિક્ષેપે દેવગુરૂ ધર્મની શ્રદ્ધા પ્રીતિ ધારી અશે અશે આત્મશુદ્ધિ કરી શકે છે આચાર્ય, ઉપાધ્યાય સાધુઓની હેલના કરનારાઓને યથાશક્તિ શિક્ષા આપે છે, જૈનધર્મનો સર્વ વિશ્વમા પ્રચાર કરવા મરી મથે છે દુષ્ટપાપી વિધર્મીઓના અનીતિના હુમલાઓ સામે પોતાનો ધર્મ, સઘ, તીર્થાદિકનુ દાવપેચવાળા યુદ્ધો કરી રક્ષણ કરી શકે છે અને તેવા ધર્મયુદ્ધોમા મરીને સ્વર્ગ ગતિને પામે છે તેઓ અલ્પકર્મ બાધે છે, અને ઘણા કર્મોને નિર્જરે છે એક કોઠામા અનાજ ભર્યું છે તેના સૂણામાથી (સાણામાથી) ઘણું અનાજ કાઢવામા આવે અને અલ્પ પ્રક્ષેપવામા આવે તો તે કોઠો ખાલી થાય છે, તેવી રીતે સમ્યગદષ્ટિ જૈનો અલ્પકર્મ બાધે છે અને ઘણા કર્મ નિર્જરે છે તેથી અલ્પકાલમા મુક્તિપદને પામે છે અવિરતિ જૈનોને ચારિત્રાવરણકર્મ ચીકણા હોવાથી વ્રત પ્રત્યાખ્યાન ગ્રહી શકતાનથી અવિરતિ સર્વજાતીય જૈનો, વિદ્યાઓ ગ્રહે છે અને પોતાના કુટુબ, દેશ, સઘ, ગચ્છ તથા ધર્મીઓના બચાવ માટે શસ્ત્રવિદ્યાને શીખી તેનો પ્રસગે ઉપયોગ કરે છે, તેઓ દુનિયામા બાહ્યાતર જીવનની ક્ષેત્રકાલાનુસારે જેમ જીવી ...ને અસ્તિત્વ રાખી શકાય તેમ અલ્પદોષ અને બહુ વર્તે છે ચારે વર્ણના અવિરતિ જનો

બીજાને સહાય આપે છે ચાર વર્ણના જૈનોને અંશે અંશે જેટલુ બને તેટલુ દેશવિરતિપણુ પાળવાનો અધિકાર છે અને ત્યાગી પાઠ પણ ગ્રહણ કરવાનો અધિકાર છે અવિરતિ જૈનો ચારિત્ર મોહનીયના દેશવિરતિ ક્ષયો૦શમથી દેશવિરતિપણુ પામેછે, તે વસ્તુત દેશથી વિરામ પામેલા છે એ ', આત્મપરિણામની અપેક્ષાએ જાણવુ અને વ્યવહારથી દેશવિરતિરૂપ દ્વા૦શવ્રત વા તે પૈકી એક બે વ્રત આદિ અગીકાર કરવાની અપેક્ષાએ જાણવું દેશવિરતિ જૈનો પ્રથમ સ્થૂલ પ્રાણાતિપાતવિરમણ વ્રત અગીકાર કરી શકે છે, તેમા એકેન્દ્રિય, દ્વિન્દ્રિય ત્રીન્દ્રિય, ચતુરિન્દ્રિય જીવોની હિંસાનું દયાવિરમણવ્રત અગીકાર કરી શકતા નથી પચેન્દ્રિય જીવોમા મનુષ્યો, પશુ અને પખી જલચરમા જે નિરપરાધી હોય છે તેની હિંસા કરતા નથી બાકી અપરાધી મનુષ્યો વગેરેની હિંસા કરે છે તેથી તેઓ ચતુર્વિધસઘ દેવગુરૂ ધર્મદેશ રાજ્ય કુટુબ અને પોતાના જાનમાલનો નાશ કરનારાઓની હિંસા કરવા ધર્મ યુદ્ધાદિક પ્રવૃત્તિ કરે છે મહાવીરદેવના મામા ચેટક રાજાએ તથા ખારવેલ રાજાએ તથા કુમારપાલ વગેરે બાર વ્રતધારી જૈન રાજાઓએ, જૈન ક્ષત્રિયોએ, જૈન બ્રાહ્મણ વૈશ્ય શૂદ્રોએ પોત પોતાના કર્તવ્યાધિકાર પ્રમાણે વ્યાવહારિક બાબતોમાટે તથા સઘ તીર્થ ધર્મી મનુષ્યોના રક્ષણ માટે યુદ્ધો કરી મનુષ્યો વગેરેની હિંસા કરી હતી કારણ કે તેઓ પ્રથમ વ્રતમા સર્વ અશથી હિંસાનો ત્યાગ કરી શકતા નથી, એક અશથી સ્થૂલપ્રાણોની હિંસાનું પ્રત્યાખ્યાન કરે છે તે પણ ઉત્સર્ગ અને અપવાદ એ બેને લક્ષ્યમા રાખીને કરે છે તેથી પાચમા દેશવિરતિ ગુણસ્થાનકમા સવાવિસવાની દયા હોય છે, અપરાધી જીવ વિનાના બાકીના નિરપરાધી જીવોનો આરભ સારભમા નાશ થાય છે પણ તેમા તેઓ તરતમયોગે દયાના પરિણામ અને આચારથી પ્રવર્તે છે વ્રતધારી ગૃહસ્થજૈનો સ્થૂલ અસત્ય કે જે પાચ મોટા જૂઠ છે તેનો ત્યાગ કરી શકે છે, રાજ્યદડ ઉપજે એવી ચોરીનો ત્યાગ

કરી શકે છે, તેઓ સ્થૂલ મૈથુન વિરમણવ્રતમા પરદારાના ત્યાગી બને છે અને શાસ્ત્રોક્ત રીતિ પ્રમાણે તથા વૈદકશાસ્ત્ર પ્રમાણે વર્તીને સ્વદારાની સાથે સ તોષથી વર્તે છે, બાલલગ્નનો પરિહાર કરે છે, વ્યભિચારકર્મનો ત્યાગ કરે છે, સ્થૂલપરિગ્રહ પરિમાણ કરે છે, દિક્પરિમાણ વ્રતને સ્વીકારે છે, તેઓ શક્તિભાવ પ્રમાણે ભોગોપભોગ પદાર્થો પૈકી અમુક સ્થૂલ પદાર્થોથી અશે અશે વિરમે છે, અશે અશે અનર્થદંડથકી વિરમે છે, દરરોજ વા અમુક દિવસ તિથિએ સામાયક કરવાનું વ્રત અગીકાર કરે છે, તથા દેશથી (અશે અશે) બાહ્યપ્રવૃત્તિમા ભોગાદિકથી વિરામ પામવાનું વ્રત અગીકાર કરે છે, પર્વ તિથિએ પૌષધ કરે છે, ત્યાગી ગુરૂને આહારાદિક વહોરાવવારૂપ અતિથિ સેવા આચરે છે દરરોજ બને ત્યા સુધી જિનપ્રતિમાનું દર્શન પૂજન અને ગુરૂને વાદીને ખાય છે ગુરૂ પાસે ધર્મવ્યાખ્યાન શ્રવણ કરે છે, ત્યાગી સાધુઓની અને બન્ને પ્રકારના શ્રાવકોની સેવાભક્તિ કરે છે, તેઓ ધાર્મિક સાત ક્ષેત્રોમા ધન વાપરે છે અને ચતુર્વિધસઘનું વાત્સલ્ય કરે છે ઉત્સર્ગકાલે ઉત્સર્ગથી વર્તે છે અને આપત્કાલે આપદ્ધર્મથી વર્તે છે સઘ ધર્મ તીર્થની સેવાભક્તિ કરે છે પોતાના ધર્મરક્ષણાર્થે બાયલા બનતા નથી, તથા ધર્મ રક્ષાર્થે મરવામા અશ માત્ર ભય પામતા નથી, લુટારાઓના તથા શત્રુઓના આક્રમણ પ્રસ ગમા સર્વ પ્રસ ગોને મુખ્યતયા ક્ષાત્રકર્મો કરે છે, શસ્ત્રબળથી તૈયાર રહે છે, ધર્મ ભૂમિ રાજ્યધર્મ સઘતીર્થ સમાજ પ્રજા કુટુબ વગેરેના રક્ષણમા આપત્કાલે આપદ્ધર્મને માની ધર્મયુદ્ધમા પ્રવર્તે છે, તેઓને આઠ કષાયોનો ઉદય વર્તે છે કુમારપાલ રાજાએ બાર વ્રત અગીકાર કર્યાં હતા, તોપણ રાજ્યાદિકના રક્ષણાર્થ તેમણે યુદ્ધો કર્યાં હતા, કારણ કે તે દેશવિરતિ હતા દેશવિરતિ જૈનો મરીને મનુષ્યજન્મ પામે છે અને બારમા દેવલોક સુધી જાય છે પાચમા [illegible] તિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન અને કોઈને

છે, તથા ઉપશમભાવે, ક્ષયોપશમભાવે અને ક્ષાયિકભાવે સમ્યક્ત્વ હોય છે, ક્ષયોપશમભાવે દેશવિરતિ ચારિત્રરૂપ શ્રાવક વ્રત વર્તે છે તેથી ત્યા વારવાર અતિચારાદિક દોષો પ્રગટે છે તેની શુદ્ધિ માટે સવારસાજ ષડાવશ્યકની કરણી કરવાની હોય છે બે વખતના પ્રતિક્રમણથી વ્રતોની શુદ્ધિ થાય છે સ્વાધિકારે ધર્મશાસ્ત્રોનું શ્રવણ મનન કરે છે વ્યવહારમા વ્યવહારથી વર્તે છે અને આત રમા નિશ્ચય દૃષ્ટિને ધારણ કરે છે ચોથાગુણસ્થાનકમા અને દેશ વિરતિ ગુણસ્થાનકમા આર્તધ્યાન, રૌદ્રધ્યાન અને ધર્મધ્યાન વર્તે છે, તેથી તે તે ગુણસ્થાનકમા તે તે ધ્યાનના પરિણામ આવે છે અને જાય છે જેના જેવા નિમિત્ત મળે છે તેવી તેવી પ્રાય આત્માની ધ્યાન પરિણુતિ થાય છ ગૃહી જનો ચોથા અને પાચમા ગુણસ્થાને વર્તે છે તેથી તેઓ પ્રકૃતિ-ભૌતિકબળ તથા આત્મ બળ એમ બે પ્રકારના બળને પ્રાપ્ત કરે છે ગૃહસ્થ જનોથી ત્યાગી સાધુઓના જેવા અહિંસાદિકવ્રતો પાળી શકાય નહિ, કારણ કે ગૃહસ્થાવાસમા તેવા વ્રતો પાળીને રહી શકાય જ નહિ, માટે ગૃહસ્થધર્મ પ્રમાણે વર્તવુ અને ત્યાગી થવાનો ભાવ પ્રગટે ત્યારે ત્યાગી થવુ ગૃહસ્થ જૈનો બાહ્યરાજ્યાદિક પ્રવૃત્તિમા ખરા કર્મ યોગીઓ બને છે ગૃહસ્થ જૈનોના મનમા દયા હોય છે પણ ગૃહસ્થપણાની ફર્જઅદા કરવામા બાહ્ય હિંસાદિક થાય છે પણ જેમ બને તેમ અતરથી સાપેક્ષિક દયાના પરિણામથી વર્તે છે તેઓ ગૃહસ્થાવાસમા સર્વ પ્રકારની બાહ્યજીવત શક્તિઓને પ્રાપ્ત કરે છે તેથી તેઓને બાહ્યજીવને જીવવામા અન્ય ધર્મીઓની દયા સામુ જોવાનો વખત આવતો નથી અને કદાપિ આવે છે તો આપદ્ધર્મને અગીકાર કરી સઘાદિકના અસ્તિત્વનો અનેક પ્રકારના ઉપાયોથી ઉદ્ધાર કરે છે દેવગુરૂ ધર્મસઘ કુટુબ તીર્થ સેવાભક્તિમા થતા કષાયો તે શુભ ધર્મ્ય કષાયો છે અને તેને અનુલક્ષી થતી સર્વ પરપરા નિમિત્ત પ્રવૃત્તિ તે ધર્મ્ય પ્રવૃત્તિ છ અને કુટુબાદિકના નિર્વાહાર્થે થતી બાહ્ય આજીવિકાદિકની

નીતિવાળી પ્રવૃત્તિ તે પણ અપેક્ષાએ ધર્મ્ય પ્રવૃત્તિ છે દેશકાલ ભાવાનુસારે દેશ રાજ્ય સ ઘ સમાજની નીતિયો ફર્યા કરે છે, પણ તત્ત્વજ્ઞાન ફરતુ નથી પણ બાહ્યના વ્રત ચારિત્રનીતિ વગેરેમા તો વારવાર તરતમયોગે દેશકાલાનુસારે પરિવર્તનો અમુકાશે થયા, થાય છે અને થશે, એમ ચારે વર્ણના ગૃહસ્થ જૈનો સમજી શકે છે અવિરતિ તથા દેશવિરતિ ગૃહસ્થ જૈનો નવતત્ત્વ અને ષડ્દ્રવ્યના સ્વરૂપને જાણે છે તેથી જૈનધર્મની પર્ણ શ્રદ્ધાપ્રીતિને ધારણ કરે છે અને ચારિત્રમોહનીયના સર્વવિરતિ ક્ષયો પશમને પ્રગટાવીને સર્વવિરતિપણુ પણ કેટલાકો પામે છે, એમ જે જાણે તે જૈન છે અને આત્મોપયોગે વર્તી બાહ્ય ફર્જે બજાવતા અહિંસક પણ છે અવિરતિ અને દેશવિરતિ જૈનોને સર્વ વિરતિ ચારિત્રની રૂચિ પ્રગટે છે અને તેથી તેઓ તદ્ભવમા વા અન્ય ભવોમા સર્વ વિરતિ ચારિત્રને વ્યવહારથી તથા નિશ્ચયથી પામે છે આચાર્યો, ઉપાધ્યાયો, સાધુઓ અને સાધ્વીઓ ચારિત્ર પાળે છે અને ભવ્ય લોકોને જૈનધર્મનો ઉપદેશ આપે છે તથા ગૃહસ્થ જૈનોને ગૃહસ્થધર્મનુ ઉત્સર્ગથી અને અપવાદથી સ્વરૂપ જણાવે છે ત્યાગીઓ પણ ઉત્સર્ગથી અને અપવાદથી દરેક વ્રતને દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલાનુસારે આનધે છે ત્યાગીઓને બાહ્ય, રાજ્યદેશ, ભૂમિ, ઘર, ધન વગેરેની અહંતા તથા મમતા રહેતી નથી જૈનધર્મ શાસ્ત્રોમા અવિરતિ ગૃહસ્થ અને દેશવિરતિ ગૃહસ્થોનુ એ પ્રમાણે સ્વરૂપ જણાવ્યું છે તેવા જૈનો સર્વ પ્રકારની દયા સમજે છે અને સ્વાધિકારે આદરે છે, તેથી સ ઘ, ધર્મ, તીર્થાદિકનું તના દેશરાજ્ય વ્યાપારધનાદિકનુ રક્ષણ કરવામા નિર્વીર્ય રહેતા નથી વીર્યહીનથી આત્મા પામી શકાતો નથી, એવા જૈનો ભૂતકાલમા હતા તેથી જૈનધનની જૈનરાજ્યની જાહોજલાલી વર્તતી હતી, સપ્રતિ તેવા જ્ઞાની અને કર્મયોગી જૈનો પ્રગટો ત્યાગીની દયા અહિંસાને ગૃહસ્થાવાસમા ઉતારવાને ગૃહસ્થ અધિકારી નથી ત્યાગીના અ[illegible] વ્રતો તે ત્યાગાવસ્થામા જ આચરી શકાય

ત્યાગીગુરૂઓ, ગૃહસ્થોને ગૃહસ્થદશામા પળાય તેવા અણુધી દેશથી વ્રતોને પાળવા ઉપદેશ આપે છે ગૃહસ્થદશામા શ્રદ્ધા અર્થાત્ દર્શન ગુણભક્તિ મુખ્ય પ્રવર્તે છે અને દેશથકી ચારિત્ર ગુણ પ્રવર્તે છે કુમારપાળ, ખારવેલ, ચદ્રગુપ્ત, શ્રેણિક, સપ્રતિ વગેરે જૈન રાજાઓના સમયમા દેશરાજ્ય સમાજની ઘણી ઉન્નતિ હતી અને સર્વ પ્રકારની પ્રજા શૂરવીરગુણી મોખરે ભાગે હતી, તેનુ કારણ જૈનધર્મની લોકોપર વર્તી આત્મિક અસર છે દેશવિરતિ જૈનોને પ્રત્યાખ્યાની અને સજ્વલના કષાયનો ઉદય હોય છે અને સાધુઓને છઠ્ઠા પ્રમત્ત ગુણસ્થાને આર્તધ્યાન અને ધર્મધ્યાન તથા રૌદ્ર ધ્યાનનો પ્રથમ પાયો વર્તે છે ઉત્કૃષ્ટ શુદ્ધાત્મોપયોગે એ ત્રણગુણસ્થાનકમાથી આગળના સર્વ ગુણસ્થાનકો અને મુક્તિ પામવામા ઉત્કૃષ્ટભગે એક અતર્મુહૂર્ત થાય છે ગૃહસ્થ જૈનો સર્વ જાતના હોય છે અને સર્વ ખડ દેશમા વર્તે છે, તેઓ અતરથી આત્મોપયોગે વર્તે છે, તેઓ વ્યવહારથી વ્યવહારમા ફરજથી વર્તે છે અને અતરથી શુદ્ધાત્મસ્વરૂપના ઉપયોગી થૈ સર્વ પદાર્થોથી પોતાને ન્યારા માની આત્મ શક્તિયોને ખીલવે છે ગૃહસ્થ જૈનોની હિસા અને અહિસાનુ સ્વરૂપ વ્યવહારથી દર્શાવ્યુ છે કે જેથી તેઓ ગૃહસ્થ જૈનોને દયાની બાબતમા ત્યાગી જૈનસાધુ જેવા ન માની લે ગૃહસ્થ જૈનો છે તે અન્ય દર્શની લોકોની સ્પર્ધામા મડદાલ નિર્વીર્ય બનતા નથી તેઓ દેશ, સમાજ, રાજ્યમા પોતાની ફરજો બજાવીને આગેવાનીપણુ રાખે છે તેથી તેઓ ધર્મને પણ શોભાવે છે અને દુર્ગુણ વ્યસન દાવો હઠાવી સદ્ગુણી બની આનદ જ્ઞાન મગલને પામે છે

ॐ अर्हं महावीर शान्ति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર મુ૦ વિજાપુર

૧૯૭૮ વૈ વ ૯

શ્રી અમદાવાદ તત્ર, સુશ્રાવક શેઠ જગાભાઇ દલપતભાઈ યોગ્ય ધર્મલાભ.

વિશેષ તમારો પત્ર આવ્યો, વાચી સમાચાર જાણ્યા વિ આજરોજ મોહનભાઈ જેસીંગના મુખથી જાણ્યુ કે તમારા પત્ની ગુજરી ગયા, તેથી તમને શોક મોહ થાય, તથા તમારૂ શરીર બહુ નરમ તેથી સાવધ થઇ શોક રહિત થવાની જરૂર છે જ્ઞાનીને સર્વ બનાવો છે તે વૈરાગ્યહેતુરૂપે પરિણમે છે અને અજ્ઞાનીને ચિતાશોક મોહહેતે થાય છે કર્મની ગતિ વિચિત્ર છે વ્હેલા મોડા મરણ તો સર્વને છે તેમ જાણી જે ચેતે તે ખરા દુનેયામા સદાને માટે કોઈ પ્રિય નથી અને કોઇ સાથે આવનાર નથી મરતા પહેલા મરી જવુ જોઇએ અને જીવતા પહેલા જીવી જવુ જોઇએ મરણની ચિતાપર સર્વજીવો કર્મના યોગે છે મોહીજીવો આત્માના સ્વરૂપમા રમતા નથી સર્વના શરીરો છૂટવાના છે અને પાછા બીજા લેવાના છે કોના શરીરનો શોક કરવો ? તમારી પત્નીનો આત્મા અને તેનુ શરીર ભિન્ન છે, શરીરના રાગી હોવ તો તે પણ યોગ્ય નથી કારણકે શરીર જડ ક્ષણભગુર છે તમે સ્રીમા રહેલા આત્માના રાગી હોવ તો આત્મા, શરીર બદલે તેથી શોકી ન બનવુ જોઇએ સંસારની માયા એક બાજીગરની બાજી છે કર્મરૂપ બાજીગરના નચાવ્યા સર્વજીવો નાચે છે અને પોતાના શુદ્ધાત્મ સ્વરૂપને ભૂલે છે જે ચેતે તે પહેલો ચેતો ! જાગૃત થાઓ ! આત્મામા ઉતરો અને દુનિયાને ભૂલો ! ગુરૂ પોતાની ફર્જ બજાવે છે શિષ્યે ચેતવુ જોઇએ ધર્મ એક સાર છે પરભવના જતા બીજુ કશું સાથે આવવાનુ નથી માટે દેવગુરૂ ધર્મની આરાધના કરશો

લેખ. બુદ્ધિસાગર   મુ૦ મહેસાણા
૧૯૭૮ અષાડ સુદિ એકાદશી.

શ્રી જૈન યશોવિજય સંસ્કૃત પાઠશાળાના વિદ્યાર્થિઓની પરીક્ષાના ઇનામના જાહેર ગંજાવર મેળાવડામા પ્રમુખ તરીકે આપેલા ભાષણનો સાર

વિદ્યાર્થિઓનુ પરીક્ષા પરિણામ એકંદર સારૂ છે પાઠશાળાનો જે ઉદ્દેશ છે તે ઉદ્દેશની સિદ્ધિ થાય એ રીતે શિક્ષણ ક્રમમા સુધારો વધારો કરવાની જરૂર છે આ પાઠશાળાના શિક્ષણક્રમ સબધે મારા વિચારોમા અને શેઠ વેણીચંદના વિચારોમા મતભેદ છે તો પણ જે જે અશે જે જે સારૂ હોય તેની પુષ્ટિ કરવી જોઇએ અને તે બાબતમા પાઠશાળાના સચાલકોને ધન્યવાદ આપુ છુ આ પાઠશાળામા સારા વિદ્યાર્થિઓ વધારવાની ખામી છે અને તે ખામી દૂર કરવાના ઉપાયો માટે મ્હને પૃચ્છા કરવામા આવે છે તેના ઉત્તરમા જણાવવાનુ કે વેણીચંદભાઇ લાખો રૂપૈયાનુ ફડ ભેગુ કરવામા લબ્ધિશાળી છે, તેવી રીતે હાલના સંયોગોને અનુસરીને મોટી મોટી સ્કૉલરશીપો આપીને સારા વિદ્યાર્થિઓને વધારવામા કંજુસાઇને દૂર કરી ઉદારતા વધારે તો તેઓ ઘણા વિદ્યાર્થિઓ ભેગા કરી શકે તેઓ પાઠશાળાના અગે ધારે તેટલા રૂપૈયા ભેગા કરી શકે, અને તેવી વિદ્યાર્થિઓને મોટી સ્કૉલરશીપો આપીને વધારી શકે ઘણા કાર્યો માથે લેવા કરતા એક કાર્ય સંગીન કરવુ તે કોડ દરજ્જે સારૂ છે વેણીચંદભાઇ પોતાના આત્મભોગથી મેસાણા વગેરેમા પોતાના સ્મરણો મૂકી જશે આ પાઠશાળાના વિદ્યાર્થિઓને એક કલાક ઇગ્લીશ ભાષાનુ જ્ઞાન આપવુ કે જેથી ભવિષ્યમા તેઓ પોતાને તથા સમાજને ઘણા ઉપયોગી થઇ પડે સંસ્કૃત પાઠશાળામા સંસ્કૃતનો અને ધાર્મિક જ્ઞાનનો વિષય મુખ્ય રહે અને ગૌણપણે અન્યભાષાઓનુ જ્ઞાન થાય એવી યોજના થાય તો તે યોગ્ય છે અને ખાસ તે

કર્તવ્ય છે વિદ્યાર્થિયો વિદ્વાન્ થાય તે માટે ઉત્તમ સાક્ષર વિદ્વાનો નાખવાની જરૂર છે આદર્શ પાઠશાળા કરવામા જે જે ખામીઓ જણાય અને મુનિયો જે ખામીઓ દેખાડે તે દૂર કરવી જોઇએ પાઠશાળાના વિદ્યાર્થિયોને કસરત અને પ્રાણાયામથી દઢ આરોગ્યવાન્ બનાવવા જોઇએ વિદ્યાર્થિયોને એક કલાક સગીત વા શિલ્પનુ જ્ઞાન આપવુ કે જેથી તેઓ શિક્ષકો બને ત્યારે પૂજાઓ ગાઇ શકે, સગીતના વાજીત્રો વગાડી શકે જૈનોમા જૂની ઢબે ચાલતી આ પાઠશાળા ચોવીશ વર્ષ થયા હજુ જીવતી રહી છે તે તેની ઉપયોગિતા દર્શાવી આપે છે ગોખણપટ્ટીનુ જ્ઞાન હવે એકલુ ઉપયોગી થઇ શકે તેમ નથી, તેમજ વિદ્યાર્થિયોને સર્વ દર્શનોની સાથે જૈનદર્શનનો મુકાબલો કરાવીને સમ્યગ્જ્ઞાન આપવુ એક વિદ્યાર્થી દશબાર વર્ષ સુધી નિશ્ચિત ભણી શકે એવી રીતે તેને આર્થિક મદદ આપવી એ બાબતપર ખાસ ભાર મૂકવામા આવે છે વેણીચદભાઇના ગુણોને ગુણાનુરાગ દૃષ્ટિએ અમે જોઇએ છીએ અને તેની તે દૃષ્ટિએ તેમને ધન્યવાદ આપીએ છીએ આ પાઠશાળામા સ સારીપણામા થોડા માસ સુધી પાઠશાળાના રસોડે જમી સસ્કૃત અભ્યાસ કર્યો હતો પાઠશાળાને શ્રાવકોએ આર્થિક સહાય કરવી જોઇએ. જે દૃષ્ટિએ જે પાઠશાળા ઉઘડી હોય તેને તે દૃષ્ટિએ સહાય આપવી જોઇએ બોર્ડી ગો અને ગુરૂકુલોને હુ તે તે બોર્ડી ગો અને ગુરૂકુલોની ઉપયોગિતાની દૃષ્ટિએ સ્થાપનામા આત્મભોગ આપુ છુ તેની રીતે આ પાઠશાળાના ઉદ્દેશને અનુસરી આ પાઠશાળાની ઉપયોગિતા સ્વીકારી તેની ચઢતી ઇચ્છુ છુ

इत्येव अर्हं ॐ महावीर शान्ति ३

લેખ- બુદ્ધિમાનર મુ૦ મહેસાણા.
ને ૧૯૭૮ અષાડ ' દિ

મુ સુબાઈ મધ્યે શ્રદ્ધાવત, દયાવત, દેવગુરૂ ભક્તિકારક સુશ્રાવક ડાહ્યાભાઇ ઘેલાભાઈ યોગ્ય ધર્મલાભ.

વિશેષ તમારો પત્ર આ યો તે પહોચ્યો, વાચી સમાચાર જાણ્યા છે અત્રે શાતિ છે અત્રે કોઈપણ જાતની ઉપાધિ નથી, શાન્તિ છે બાહ્ય ઉપાધિને સમભાવે સહન કરવાની શક્તિ પ્રગટે છે પશ્ચાત્ તે ઉપાધિ છતા પણ તે અછતા જેવી છે આત્માની શાતિ વર્તાવી જોઇએ, આત્માની શાન્તિ વિના બાહ્ય શાતિ વર્ત્યા છતા પણ બાહ્યથી લક્ષ્મી ગમે તેટલી હોય અને ઇન્દ્ર સમાન પદવી હોય તો પણ તેથી આત્મા સુખી થતો નથી મનુષ્ય જન્મ પામીને મોક્ષ મેળવવો જોઇએ જ્યા સુધી મોહ છે ત્યા સુધી સસાર છે લક્ષ્મી મળતા મોહ ટળતો નથી પણ વધે છે માટે મોહ ટળે એવા ઉપાયો લેવા જોઈએ બાહ્ય જડવસ્તુમા સુખ છે એવો જ્યા સુધી મિથ્યા નિશ્ચય છે ત્યા સુધી આત્મ સુખની આશા નથી ઝાઝવાના જલની પેઠે બાહ્ય સુખ ક્ષણિક છે, અને તેની પાછળ અનત દુ ખ છે આત્માનું સુખ ભોગવનાર અને આત્મામા રમનાર એવા એક મુનિ ઝુપડામા અગર એક નદીના કાઠે લેખડપર બેઠેલા હોયછે તેની આગળ ઇન્દ્રની પદવી પણ નકામી છે ઇન્દ્રની પદવી મળવી સહેલ છે પણ આત્મસુખ મળવું મુશ્કેલ છે આત્મસુખની પ્રાપ્તિ માટે આત્મજ્ઞાની ગુરૂના સમાગમની જરૂર છે મહાપુણ્યયોગે મહા જ્ઞાની ગુરૂનો સમાગમ થાય છે અને એવો સમાગમ પામીને બહુ જિજ્ઞાસા પૂર્વક ગુરૂ પાસેથી આત્મજ્ઞાનને મેળવવું જોઇએ આત્મજ્ઞાન પામ્યા પછી આત્મ શાન્તિ મળી શકે છે, પશ્ચાત્ આધિ, વ્યાધિ અને ઉપાધિના દુ ખ શમે છે વસ્તુત વિચાર કરવામા આવે તો સસારમા કોઇપણ પોતાની વસ્તુ નથી છતા જીવ, જડ વગેરેને

લક્ષ્મી માનીને મારૂ મારૂ કરી મુઝાય છે, અને તેનાથી જીવ, મનમા અનતગણુ દુખ વેઠે છે ઝાઝવાના જલ જેવી માયામા મુઝાવું તે ભ્રાન્તિ છે, તે ભ્રાન્તિને પરિહરી આત્માનું શુદ્ધ સ્વરૂપ પ્રાપ્ત કરવા પ્રયત્ન કરો। આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપમા પરમાનદ છે આત્માનો પરમાનદ પામ્યા બાદ જન્મ, જરા ને મરણુ નથી આત્મજ્ઞાની બાહ્ય પદાર્થોમા મુઝાતો નથી અને લક્ષ્મી વગેરે પદાર્થોનો જીવોના કલ્યાણુમાટે સદુપયોગ કરે છે અને પોતાનો જન્મ સફલ કરે છે મનુષ્યનું ખરૂ કર્તવ્ય તો એ છે કે આ ભવમાજ આત્મસુખનો અનુભવ કરવો અને સર્વ વાસનાઓને દૂર કરવી સસારરૂપી સમુદ્ર તરવામાટે આત્મજ્ઞાન તે વહાણુ સમાન છે, માટે આત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય તેવો પુરૂષાર્થ કરવો બાહ્ય ધનાદિ પદાર્થ મળ્યા હોય છતા હર્ષ ન થાય અને તે ટળતા શોક ન થાય એવી આત્મદશા પ્રાપ્ત કરો. એક ક્ષણુ માત્ર પણુ મનુષ્ય ભવ નકામો ન જાય એવો ઉપયોગ રાખો ગુરૂના અભાવે ધર્મ શાસ્ત્ર વાચો અને આખ મીચીને અતરમા ઉતારો। આત્માનું સ્વરૂપ વિચારો એટલે આત્માની શુદ્ધિ કરવાના ઉપાયો આપોઆપ સમજાઇ જશે. જ્ઞાનીઓના સમાગમથી જ આત્માને પામી શકાય છે અને દેવગુરૂધર્મ પર રાગ વધતો જાય છે, એવો દૃઢ નિશ્ચય છે ગુરૂની સેવા પૂર્વક જે જ્ઞાન મલે છે તે જ્ઞાનથી આત્માની શુદ્ધિ થાય છે જીદગીનો ક્ષણુ માત્રનો ભરૂસો નથી માટે જે કાર્ય કરવુ હોય તે જલદીથી કરી લો જે પ્રમાદ કરે છે તે મુઝાય છે તેના મનોરથો મનમા રહી જાય છે માટે ચેતીને ધર્મ સાધન કરશો એજ ધર્મ કાર્ય લખતા રહેશો મેસાણુાના જૈનોની વ્યાવહારિક તથા ધાર્મિક ઉન્નતિ કરવામા તમો ધારો તો તન મન ધનથી ઉત્તમ ભોગ આપી શકો આત્માની ઉન્નતિ કરવામાટે સેવાભક્તિ અવલબ્યા વિના એક તસુ માત્ર પણુ આગળ અભિક્રમણુ થઇ શકત નથી સર્વ જીવોના કલ્યાણુની ઇચ્છા થયા બાદ [illegible] બાદ આગળનું ઉન્નતિ પગથીયું

પ્રાપ્ત થાય છે સ્વજન્મભૂમિ ગામમા કઈ ધાર્મિક કાર્ય કરી હજી હાથમા બાજી છે આગની ભરતી વખતે પાણી ભરવુ હોય તેટલુ ભરી લેવું જૈનોની સેવા એ પ્રભુ મહાવીરની સેવા છે, એમ અભેદદષ્ટિએ વિચારશો જ્ઞાનમંદિર, પાઠશાલા લાયબ્રેરી વગેરે માટે તમને વારવાર કહ્યુ છે ચઢતા ભાવે ધર્મ કાર્ય કયા કરશો હાથે તે સાથે છે પરભવમા ધર્મ કર્મ સાથે આવનાર છે આત્માનો ઉદ્ધાર કરો મનને ઉદાર કરો આત્માની શુદ્ધિ કરવા માટે દેવગુરૂ ધર્મની આરાધના કરશો.

इत्येव अर्हं ॐ महावीर शांति ३

લેખ- બુદ્ધિસાગર મુ મહેસાણા

સ ૧૯૭૮ અસા. વદિ ૫ શુક્રવાર

શ્રી સુરોપ ફ્રાન્સદેશ તત્ર પારીસનગરી તત્ર આર્યદેશીય સુરતી ઝવેરી સુશ્રાવક સરદાર ગુલાબચદ બાલુભાઈ તથા ખેડાવાસી શા રતિલાલ મોહનલાલ યોગ્ય ધર્મલાભ વિશેષ, તમારો પત્ર જેઠ વદિ એકાદશીએ પહોચ્યો. વાચી સમાચાર જાણ્યા વિશેષ જૈનધર્મની યથાશક્તિ આરાધના કરશો મનુષ્ય જન્મની વારવાર પ્રાપ્તિ થવી મહાદુર્લભ છે આત્માની પરિપૂર્ણ શુદ્ધતા કરવી એજ મનુષ્ય જન્મનો મુખ્ય ઉદ્દેશ છે પચ ઈન્દ્રિયના સુખમા મગ્ન રહેવુ અને આત્માનુ નિરૂપાધિ સુખ ભૂલી જવુ એ કોઇ રીતે યોગ્ય નથી જૈનશાસ્ત્રો આત્મામા અનતસુખ છે એમ જગત્મા દુદુભિ વગાડીને જણાવે છે માટે આત્માનદ મેળવવા માટે તપ જપ અહિંસા સયમની આરાધના કરવી જ્ઞાનદર્શન ચારિત્રવીર્યાદિ અનત ગુણમય આ મા છે તે જ પરમાત્મા છે સુરતમા તમારી બાલ્યાવસ્થાના આ મજ્ઞાન સબધી તમને બોધ આપ્યો હતો અને તેથી તમારા આત્મામા ધર્મની

રુચિ પ્રકટી છે યુરોપ દેશમા જડતત્ત્વકલાની વિદ્યા ખીલી છે પણ આર્યદેશના આધ્યાત્મિક જ્ઞાની સતો આગળ તે યુરોપ, પાચ વર્ષના બાલક સમાન છે આત્મજ્ઞાનના માટે હિદુસ્થાન પ્રસિદ્ધ છે ધર્મની ભૂમિ હિદ છે તેમા અનેક સત ઋષિમહાત્માઓ પ્રકટે છે તમારે દેવગુરૂ ધર્મપર પૂર્ણ શ્રદ્ધાપ્રીતિ ધારણ કરવી અને ધર્મ સદાચાર સાત્ત્વિકાહારથી જીવન ગાળવુ કે જેથી આત્માની શુદ્ધિની વૃદ્ધિ થાય મનવાણીકાયાની શુદ્ધિથી આત્માની શુદ્ધિ થાય છે જૈનધર્મની શ્રદ્ધાથી આત્માની શુદ્ધિ કરવામા અત્યત ઉત્સાહ પ્રકટે છે દેવગુરૂપર અ ધશ્રદ્ધા ધારીને પણ ધર્મ કૃત્યો કરવામા આવે છે તો તેથી નાસ્તિકના કરતા અસખ્યગુણી વિશેષ આત્મશુદ્ધિ થાય છે એમ નિશ્ચય ધારણ કરીને ગુરૂના અભાવે શકા વગેરે થાય તોપણ ધર્મની શ્રદ્ધામા અડગ રહેવુ ॐ अर्हमहावीर એમ પરમેશ્વર મહાવીરના નામમત્રનો જાપ કરવાથી મનવાણીકાયાની અશુદ્ધિ દૂર થાયછે એક કલાક એ પ્રમાણે દરરોજ મહાવીર પ્રભુના મત્રનો જાપ જપવાથી આત્માની શક્તિ યોના દ્વારે ઉઘડે છે જેવો આહાર તેવો વિચાર એ સૂત્રને ધ્યાનમા ગણશો પ્રભુના ભક્તને પ્રભુની હાડોહાડ શ્રદ્ધા હોય છે ધર્મનુ જ્ઞાન કરવાસા ગીતાર્થ મુનિ ગુરૂની મગતિ કરવી, તેના અભાવે ધમના પુસ્તકો દરરોજ વાચવા, અને મહાવીર પ્રભુનો નામ મત્ર જપવો લાખો કરોડો વખત મહાવીર નામ જપતા જપતા પ્રભુમા લયલીન બની જવુ ખાતા પીતા ઉઠતા આદિ સર્વ કાર્ય કરતા પ્રભુ મહાવીર મત્રનો જાપ કરવો, તેથી પ્રભુના સ્વરૂપનો વારવાર ઉપયોગ પ્રગટે છે અને અનેક દોષો થતા અટકી જાય છે, તથા તેથી અનેક વ્યસન વિપત્તિયોનો નાશ થાય છે આત્માના પ્રકાશ કરવામા પ્રભુ મહાવીર નામ મત્ર જાપની અનતગુણી ઉપયોગિતા છે પ્રભુ મહાવીરદેવના ચિતવનમા પ્રેમથી લયલીન થઈ જવુ નાભિકમલમા લક્ષ રાખી જીભ હલાવ્યા વિના મહાવીર નામમત્રનો જાપ કરવો અન્ય વિદ્વાનોના કુતર્કથી ... કરવામા તમારે શ્રદ્ધાપ્રીતિથી વિમુખ ન થવુ

મનમા અનેક પ્રકારના અશુભ વિચારો પ્રગટ થતા વારવા અને શુભ વિચારો કરવા ચિંતા, શોક, નામર્દાઈના વિચારોને મનમા પ્રગટ થતા વારવા આત્માના આનંદનો વિચાર કરવો આત્મા તેજ રાગદ્વેષ છતે એટલે પરમાત્મા મહાવીર બને છે જ્ઞાન અને આનંદરૂપ આત્મા છે જેમ જેમ મોહની વૃત્તિયોનો નાશ કરવામા આવે છે તેમ તેમ આત્મા પોતાના શુદ્ધ સ્વરૂપે પ્રગટે છે અને તેથી તે આપોઆપ આત્મસ્વરૂપનો પ્રકાશ કરે છે આત્માને પોતાની શક્તિયોનો અનુભવ આવે છે, તેમ તેમ તે સ્થૂલ દુનિયાથી અળગો થતો જાય છે અને દેહ છતા મહાવૈદેહ દશાનો અનુભવ કરે છે આવી વૈદેહ આત્મદશામા ઘણો વખત રહેવાથી કેવલજ્ઞાન ને કેવલદર્શન પ્રકટેછે, પશ્ચાત્ દેહનું આયુષ્ય હોય છે ત્યા સુધી તેનુ અસ્તિત્વ રહે છે પશ્ચાત્ આત્મા તેજ સિદ્ધ બુદ્ધ મુક્ત પૂર્ણ પરમાત્મા બને છે પશ્ચાત્ શુદ્ધ સ્વતંત્ર આત્માને જન્મજરાને મૃત્યુનું બંધન રહેતુ નથી આત્માની આજ્ઞા પ્રમાણે મન વર્તે છે ત્યાર આત્મા, મુક્તિપ્રતિ ક્ષણે ક્ષણે અંતરૂમા પ્રયાણ કરે છે આત્માના સ્વભાવમા રહેવુ આત્મસ્વભાવે રમણુતા કરવી તે શુદ્ધ ચારિત્ર છે અને તેમાજ આત્માનંદ પ્રગટે છે આત્મની શુદ્ધિ કરવામાટે પ્રથમ મનવાણીકાયાની શુદ્ધિ કરવી જોઈએ પ્રથમ મનવાણીકાયાથી પાપ બંધાય એવા વિચારો અને કર્મોનો ત્યાગ કરવો જોઈએ ગૃહસ્થદશામા ગૃહસ્થના અધિકાર પ્રમાણે પાપકર્મનો ત્યાગ થઈ શકે છે અને ગૃહસ્થ યોગ્ય બાર વ્રતના પાલનથી મનવાણીકાયાની શુદ્ધિ કરી શકાય છે અને તે તે અંશે આત્માની શુદ્ધિ થાય છે આત્માના ઉપયોગે આત્માની અનંતગુણી શુદ્ધિ થાય છે અહિંસા, સત્ય, અસ્તેય, બ્રહ્મચર્ય, મમતાત્યાગ, ક્ષમા, સરલતા, માર્દવતા, તપ, સંયમ આદિ સાત્વિક ધર્મથી આત્માની શુદ્ધિ થતી જાય છે, અને મોહાદિ કર્મપ્રકૃતિયોના પુદ્ગલ સ્કંધો ખરેખર આત્માથી છૂટા પડે છે અને આત્મામા જ્ઞાનાનંદાદિ સહજ ગુણોનો આવિર્ભાવ

થતો જાય છે અને આપોઆપ આત્મા પ્રભુરૂપે પ્રકટ થતો જાય છે અને છેવટે આત્મા પરિપૂર્ણ મુક્ત શુદ્ધ બુદ્ધ ભગવાન્ બને છે સાત્વિક ગુણોમાથી પસાર થઇને આત્માના ગુણો પ્રકટ કરવા પડે છે સાત્વિકગુણોને જ સાધ્યરૂપ માનીને આત્માના સહજગુણોની ઉપેક્ષા ન કરવી જોઇએ સાત્વિકગુણોની પ્રકટતા, એ આત્માની સાત્વિક પ્રભુતા છે અને શુદ્ધાત્મગુણો છે તે આત્માની શુદ્ધગુણ પ્રભુતા છે, એમ આત્મજ્ઞાન થતા ગુરૂગમથી સમજાય છે આત્માની શુદ્ધતામા સર્વ એવ આત્મજ્ઞાન થતા ગુરૂગમથી સમજાય છે આત્માની શુદ્ધતામા સર્વગજયોનો અતર્ભાવ થાય છે એવી દશા પ્રાપ્ત કરવા માટે આ ભવમા જરા માત્ર ખામી ન રાખવી જોઇએ પ્રથમ તો આત્મા, દેવગુરૂ ધર્મની સેવાભક્તિથીજ મુક્તિના માર્ગપર પ્રયાણ કરે છે પ્રથમ પગથીયુ દેવગુરૂ ધર્મની શ્રદ્ધા ભક્તિસેવા છે, તેમા જેટલો ઉત્સાહ છે તેટલો જ આત્મા શક્તિમાન્ થતો જાય છે જેટલુ જેટલુ આત્મજ્ઞાન ન્યૂન તેટલુ મન પણ આત્મામા પ્રવેશ કરી શકતુ નથી. આત્માને આત્મરૂપે જાણ્યા બાદ મોક્ષનો માર્ગ ખુલ્લો થાય છે અને આત્મામા સમ્યગ્જ્ઞાનની દૃષ્ટિ ખુલ્લી થાય છે, માટે આત્મજ્ઞાન પામવા પૂર્ણ રૂચિ ધારણ કરવી જૈનધર્મના સર્વ શાસ્ત્રોનો અભ્યાસ કરવો દરરોજ સામાયિક કરવુ અને સમતાભાવથી આત્માને ભાવવો. વાસક્ષેપથી સિદ્ધચક્રની પૂજા કરવી અને નવપદનુ સ્વરૂપ વિચારીને આત્માને નવપદરૂપે પ્રકટાવવા પ્રયત્ન કરવો હરતા ફરતા ખાતા પીતા પ્રભુ મહાવીર દેવના ગુણોનુ સ્મરણ કરવુ એ પ્રમાણે ભાવના ભાવવાથી અને વર્તવાથી આત્માની શુદ્ધિ કરશો અને પરમાનદરૂપ પૂર્ણ મગલને પામશો.

इत्येव अर्हं ॐ महावीर शान्ति ३

સભારે તેને ધર્મલાભ.

લેખક —બુદ્ધિસાગર

મુ૦ મેસાણા
સ ૧૯૭૮ અષાડ વદિ ૮

શ્રી માણસા ટન દેવગુરૂભક્તિકારક, શ્રાવક શા. યોગ્ય ધર્મલાભ તમારો પત્ર પહોંચ્યો અહીં આવવા માટે રજા મ ગાવી, તત્ સ બ ધી લખવાનુ કે, મારો અન્ત રાત્મા જ્યારે તમને બોલાવવા મળવા અવાજ કરશે, તે વખતે ખાસ પત્ર લખીશ ખુલાસો કરવાનું લખો છો પરતુ મારે કોઇના ખુલાસા કરવાની જરૂર નથી મારા કલ્પાયલા નામ રૂપને લોકો સ્તવન નિ દે તેની મ્હને જરા માન પરવા નથી મ્હને જાગતા તો શું પણ સ્વપ્નમા પણ તમારા સ બ ધી અશુભ વિચાર આવ્યો નથી કીર્તિ અને અપકીર્તિ બન્ને પુદ્ગલ માયા છે, તેમા કોઇ જાણતા વા અજાણતા નિમિત્તભૂત થાય તેને તે બાબતની ચિ તા છે મારાથી કોઇની વા તમારી નિ દા હેલનામા નિમિત્ત કારણરૂપે થવાયુ હોય તો જગ-જાહેર સ ઘ સમક્ષ અશુભવૃત્તિ પ્રવૃત્તિને નિ દુ છુ, ગર્હું છુ, મ્હને કોઇનાપર રાગ નથી, અને કોઈનાપર દ્વેષ નથી સ યોગ વિયોગ,-કમ ના અનુ સારે થયા કરે છે, મ્હને કોઇ સબંધી કાઇ સારૂ ખોટુ સ ભળવાની ઇચ્છા નથી લોકવામના-કીર્તિભય અને નામરૂપનો મોહ ટળ્યા વિના અને આત્માની અહિસા પ્રગટયા વિના અને પરની તથા જૈન શાસનની હેલનામા, ગુરૂની હેલનામા ગમે તે રૂપે જાણે અજાણે નિમિત્તભૂત થતા છતા જ્યા સુધી ખરો પશ્ચાત્તાપ થયો નથી અને દુનિયાની આગળ આત્મા, અપકીર્તિ આદિથી, ભય પામે છે, ત્યા સુધી આત્મા, શિષ્ય યા ભક્ત બનવાને અને પશ્ચાત્તાપરૂપ પ્રતિક્રમણ કરવાને લાયક બન્યો નથી મનથી અને દુનિયાના લોકપ્રવાહથી બનેલા શિષ્ય ભક્તોમા અને રક્ત ગુરૂઓમા આત્માનું શુદ્ધસ્વરૂપ વેદાતું નથી મન સુધી શાસ્ત્રોનું વાચન, પૂજન વગેરે આ યુ હોય અને આત્માના ન પરિણમ્ુ હોય, ત્યા સુધી ભવ ભ્રમણ

કે અનાની મનુષ્યોની એવા ભક્તિમા આસવપરિણામની મુખ્યતા છે નામરૂપમોહે દુનિયામા સાગ ગણાવવાના ઈચ્છાવાળાઓ, દેવગુરૂના ભોગે પોતાની પ્રતિષ્ઠા સહુત્તા ઇચ્છે છે પોતાની ભૂલ પોતાને ન જણાય ત્યા સુધી કોઈ ગુરૂ પાસે આવે વા જમે ત્યા જાય તો પણ તેથી તેને આત્મશુદ્ધિ થતી નથી મૂઢત્વ તથા દોષદૃષ્ટિથી સ્વપ્નમા પણ ગુરૂમા દોષ જણાય, અને અશમાત્ર અશ્રદ્ધા થાય-ત્યારથી તે ભક્ત વા શિષ્ય ખરેખર તેવા ગુરૂઓની પાસે જઈ આત્મશુદ્ધિ કરી શકે નહિ અને શ્રદ્ધા પ્રેમની પૂર્ણતા વિના કદાપિ ગુરૂ તેને ઉપદેશ આપે તો પણ તેથી ભક્ત શિષ્યપર ખરેખરી અસર થાય નહિ, એવો કુદરતી નિયમ છે આત્મામા અન્યના આત્માની શ્રદ્ધા પ્રીતિ જાણવાની શક્તિ રહેલી છે, તેથી શિષ્યમા વા ભક્તોમા લાયકાત આવતા તેઓ સહેજે ગુરૂઓના હૃદયમા વાસ કરે છે તમાગમાટે જ આવુ લખુ છુ એવો મુખ્ય ઉદ્દેશ નથી, આ તો સાધારણ લખાણ છે તમારામા જે જે ગુણો પ્રગટેલા છે તેની અનુમોદના કરૂ છુ, બાકી તમારા તો શુ ? પણ કોઇના દુર્ગુણ તરફ દૃષ્ટિ કરતા અને તેનો પ્રકાશ કરતા પહેલા મારી વાણી અને મનને કોટી ઉપાયે અટકાવવા પુરૂષાર્થ કરૂ છુ, અને કરીશ મારા દેશમા મારે જવાની જરૂર છે અન્યની સાથે રાગદ્વેષની એક વર્ગણા પણ ન રહે, એવો ખાસ ઉપયોગ ધારીને પ્રવર્તુ છુ તમારા જેવાઓના ભવમા ભમતા અનતવાર સબધ થયા કોઇની પણ સાથે રાગદ્વેષનો અશમાત્ર સબધ ન રહે એવુ આત્મોપયોગે ભાવુ છુ મારાપર કોઇ રાગ કરનારા હોય અને કેટલાક દ્વેષ કરનારા હોય છતા મારે તો સમભાવે રહી તેઓપર આત્મભાવે જોવુ એજ મારો ધર્મ છે, તેમા ખામી ન આવે એવા ઉપયોગથી વર્તવા ઇચ્છુ છુ અને વર્તીશ. તમને મારી પાસે આવવા હુકમ ન કરૂ તેમા કઈ તમારા પર અ[illegible]રૂચિ દ્વેષ નથી, પરતુ અતરમાથી આત્માનો અ[illegible]નથી તેજ કારણ છે જ્યારે અવાજ થશે ત્યારે પ[illegible] એમ છે માટે આત્માની અતરમ

રહેવી યોગ્યતાને ત્યા સુધી પ્રગટ કરવા પ્રયત્ન કરશો ગમે તેવું આલબન લઇ આગળ જવુ એ જ કર્તવ્ય છે કોના સબધ સદા રહ્યા છે? અને રહેવાના છે? સયોગ તેનો વિયોગ છે કોણ સર્વજ્ઞ છે? કોનામા ભૂલ આવતી નથી? સર્વગુણી વીતરાગ છે કોણ પોતાની નિર્દોષતા સિદ્ધ કરવા પ્રયત્ન કરતો નથી મનની બાજીમા એવુ કે આત્માના ઉપયોગમા શાન્તિ સુખ છે તમારામા ઘણા ગુણો છે સ્વત ગુણુગો વતવુ, તમે તમારા આત્મામા ઉપયોગ દેશો રાગ ૅપના વાતાવરણમા રહ્યા છતા તેથી મનમા અશાન્તિ ન થાય, એવી આત્મદશા ન થાય ત્યા સુધી ાગપના કારણો ન મળે ત્યા રહેવું કરોડગણુ ઉત્તમ છે એમ સમજી જેમ યોગ્ય લાગે તેમ કરવુ આવવાની ના લખી તેથી મનમા અરૂચિ શોક ન કરવો અને આત્માને સવળી શિખામણુ આપી અવળુ લાગે તેમાથી સવળુ ગ્રહણુ કરવુ સમ્યગ્દૃષ્ટિવાળા આત્માઓને સઘળુ સમ્યગ્રૂપે પરિણુમે છે શ્રીકૃષ્ણુની પેઠે તેઓ કુતરામાથી પણુ ગુણ ગ્રહણુ કરે છે આત્માનું અને કર્મનું સ્વરૂપ જાણ્યા બાદ ભ્રાન્તિ, ચચળતા અને લોક સજ્ઞા ટળી જાય છે કોઈની પાસેથી મારા આત્માની સાથે લાગેલા નામરૂપના સબધી શુભ કીર્તિ અગર અશુભ અપકીર્તિ કઈપણુ કોઈની પાસેથી સાભળવા અને તેના ઉપાયો લેવા સબધી ઇચ્છા મરી ગઇ છે, તે પાછી જાગ્રત્ ન થાઓ એવુ આત્મોપયોગે ઈચ્છુછુ જે શુદ્ધાત્મરૂપે પરિણુમવા લયલીન છે, તેનો શુદ્ધાત્મરૂપે કરોડો-અબ્જો ગાઉ દૂર છતા પણુ દિલમા મેળ છે બાકી બીજા મેળા તો આત્માના પ્રદેશોની સાથે કર્મના મેળાથી હોવા છતા તે મેળા નથી એવા દૃઢ નિશ્ચયને જે ધારે છે તે ખરા મેળને પામે છે મ્હને શિષ્ય ભકત કરવાનો મોહ નથી. હવે તો આગળની મુસાફરીમા તયાર અપ્રમત્ત રહેવાનું છે ભક્તો શિષ્યો મારાપર પ્રેમ શ્રદ્ધા રાખીને તેઓ આત્મશુદ્ધતા કરે તો તેઓનુ કલ્યાણુ છે આત્મશુદ્ધતા પ્રતિ સર્વાત્માઓનુ લક્ષ્ય રહો ધર્મસાધન કરશો. નામરૂપમા વિટાયલા આત્માની ખરી

લગની લાગતા આત્મપ્રભુનો અનુભવ થાય છે સુખ દુ ખમા સમભાવે રહેવું કર્માનુનારે જે કઈ બને તેથી અન્યોપર રાગ દ્વેષભાવે ન જોતા અન્યોપર સમભાવે નજર કરવી. વૈર છે તે વરથી શાત થતુ નથી, પણ શુદ્ધ પ્રેમથી શાત થાય છે આત્મોપયોગમા આમારૂ અને તમારૂ શુદ્ધાત્મ એક રૂપ છે એવી દશાનો ઉપયોગ રહો! પરસ્પર આત્માઓને આત્મભાવે દેખતા સદા આત્મમેળ છે એવા મેળમા રહો.

इत्येव अर्हं ॐ महावीर शाति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર

મુ૦ મહેસાણા
ભાદ્રપ૦ સુદિ ૧

શ્રી માણસા તત્ર સુશ્રાવક શા ચદુલાલ તલકચદ યોગ્ય ધર્મલાભ વિ તમારો પત્ર આવ્યો તે પહોચ્યો વાચી સમાચાર જાણ્યા. કર્મયોગના વાચનથી તમારા આત્માપર ઘણી અસર થઇ છે તે જાણ્યુ, આત્મરસથી જીવવુ અને વ્યવહારમા પ્રારબ્ધયોગે પ્રવર્તવું સમકિતીને આત્મરસનો અનુભવ આવે છે જડરસને પ્રારબ્ધયોગે વેદવો પડે છે તેમા પશ્ચાત્ સમ્યગ્દષ્ટિને આત્મરસ પામ્યા બાદ રસ લાગતો નથી આત્માનું સ્વરૂપ વિચારતા જાઓ અને કર્તવ્યમા પ્રવર્તો આત્મરસના નિશ્ચયને પામ્યા બાદ અવશ્ય આત્મા સર્વથા મુક્ત થાય છે કુતર્કોથી ભ્રમિત નાસ્તિક દષ્ટિરાગી મૂઢજનોના પરિચયમા હાલ ઘણો વખત ન આવવું અને આત્માના ઉપયોગે જે દિશા બતાવી છે તે તરફ પ્રવૃત્તિ કરવી એકેક વાક્ય વાચવું, અને તેનો પા પા કલાક સુધી [illegible] વિચાર કરવો. ગાડરિયાપ્રવાહે ન વર્તવું જડમા [illegible] મામા આનદ જ્ઞાનરૂપ ધર્મ

અત્યંત વિશુદ્ધિ થાય છે અને તેથી અશુદ્ધ આચારો અને પાપમય વિચારો ટળી જાય છે અને તેથી ભવોભવ વૈર કર્મની પરંપરા રહેતી નથી કુળાચારે વા રૂઢધર્માચારે ગાડરીયા પ્રવાહે "મિચ્છામિદુક્કડં" मिथ्या मे दुष्कृतम् એમ કહેવાથી અને પશ્ચાત્તાપ નહીં થવાથી આત્માની શુદ્ધિ થતી નથી જેઓની સાથે ક્લેશ થયા હોય તેઓને પ્રત્યક્ષમાં હોય તો રૂબરૂમાં ખમાવો! દૂર હોય તો પત્રથી વા સંદેશાથી ખમાવો અહંકારનો ત્યાગ કરી લઘુતા ધારણ કરી ખમાવો એકેન્દ્રિય, દ્વીન્દ્રિય, ત્રીન્દ્રિય, ચતુરિન્દ્રિય અને પંચેન્દ્રિય સર્વજીવોને આત્મોપયોગે ખમાવો કોઇની નિન્દા હેલના કરી તેની માફી માગો. દુષ્ટ શત્રુઓનું પણ અશુભ ચિંતવ્યું હોય, વાણીથી અશુભ બોલાયું હોય, કાયાથી અશુભ કર્યું હોય તેની માફી માગો. આત્માની સાક્ષીએ સર્વજીવોની માફી માગો અશુદ્ધ બુદ્ધિનો ત્યાગ કરો તરવું અને મરવું તે શુદ્ધ બુદ્ધિ અને અશુદ્ધ બુદ્ધિ પર આધાર રાખે છે રાગદ્વેષવાળી તે અશુદ્ધ બુદ્ધિ છે શુદ્ધ બુદ્ધિમાં વૈર વિરોધ પ્રગટતા નથી તમોગુણી અને રજોગુણી બુદ્ધિથી કરેલી ક્ષમાપનાથી આત્માની શુદ્ધિ થતી નથી સાત્વિક બુદ્ધિથી પ્રગટેલી ક્ષમાપના, અનેક પાપકર્મોનો નાશ કરે છે અને ભવિષ્યકાળમાં તેથી કર્મો બંધાતા નથી જ્યારથી કોઇના પર વૈર થયું હોય ત્યારથી એક વર્ષમાં તેની સાથે ક્ષમાપના કરવી જોઇએ અને જો એક વર્ષ પર્યંતમાં પણ ક્ષમાપના કરવામાં ન આવે તો સમ્યક્ત્વ ટળી જાય છે અને મિથ્યાત્વનો ઉદય થાય છે, માટે સમ્યગ્દૃષ્ટિઓએ સાંવત્સરિક પ્રતિક્રમણ કરી સર્વજીવોને ખમાવવા જોઇએ સર્વજીવોને આત્મ સરખા જાણીને તેઓની હિંસા તે સ્વાત્મહિંસા અને તેઓનું દુઃખ તે આત્મ-દુઃખ માનીને સર્વની સાથે આત્મભાવે વર્તવું તેજ મોક્ષનો મુખ્ય માર્ગ છે ભાવ ક્ષમાપના તે જૈનધર્મ છે, સર્વ વિશ્વવર્તિ મનુષ્યો ભાવ ક્ષમાપનાથી વર્તે તો દુનિયામાં અનેક દુષ્ટ યુદ્ધો મહાપાપો રહે નહિ ક્ષમાપનામાં અહિંસા છે જેનામાં

પ્રાપ્તિ થઇ તેમ છતા પાપકર્મના ઉદયથી તે ધનનો નાશ થયો તો તેની સાથે કલ્પેલા સુખનો નાશ થશે, આ ધન ફક્ત પૌદ્ ગલિક આનંદ માટે છે આત્મિકસુખની પ્રાપ્તિ માટે પ્રયત્ન કરશો તોજ આત્માનું કલ્યાણ થશે દરેક જીવ મોહરૂપ અધકારથી ઘેરાએલ છે તેથી મોહ જેમ નચાવે છે તેમ નાચે છે

આ સસારની અદર ઘણું પરિભ્રમણ કર્યું પણ હજુ કાઇ માર્ગ હાથ લાગ્યો નથી આ ભવમા પૂર્વ ભવના પુણ્યથી ઉત્તમ ધર્મની તથા સદ્ગુરૂની પ્રાપ્તિ થઇ છે કાઈ સુજે નહિ તો અધો ગતિએ જવાની નિશાની છે મોહરૂપી અધકારથી ન્યારા રહી ગૃહસ્થધર્મમા જેમ કમળ, કાદવ અને પાણીથી નિર્લેપ રહે છે તેમ નિર્લેપપણુ અનુભવશો, આત્મા અને પુદ્ગલનો ધર્મ જુદો છે, એવી માન્યતા રાખી ગૃહસ્થધર્મ બજાવો તમો ગુરૂવર્ય આચાર્ય મહારાજને આત્મનિવેદન કરીને તેમની પાસે ધર્મવ્રત બને તેટલા અગીકાર કરશો અને ગુરૂ મહારાજના ઉપદેશ અને તેમની સલાહ પ્રમાણે વર્તશો સર્વજીવોને પ્રેમદૃષ્ટિથી દેખશો અને સર્વજીવોનુ ભલુ કરવાના માર્ગમા ચાલશો આનદમયજીવન બનાવવુ, દુખીઓના દુખ ટાળવા પ્રેમથી યથાશક્તિ પ્રવર્તશો અપરાધી શત્રુઓને પણ માફી આપવાનું શીખો ! ગુરૂપર શ્રદ્ધાભાવ પૂર્ણ રાખો ગુરૂમહારાજે તમને જગાડયા છે હવે આગળ વધવુ તે તમારા પુરૂષાર્થ પર આધાર રાખે છે અનેક વિપત્તિ ઉપાધિ યોમાથી પ્રેમ જ્ઞાન ધૈર્યથી પસાર થાઓ મનને વારવાર મારી શિખામણો આપો અને ગૃહસ્થાવાસમા રહેતા છતા અશુભરાગ દ્વેષથી મુક્ત રહેવામાટે અનિત્યાદિ બારભાવનાઓ ભાવો સત્સ ગતિમાજ પ્રભુ જિનેશ્વર ધર્મની પ્રાપ્તિ છે એમ જાણો ગુરૂમહા રાજ આચાર્ય મહારાજની કૃપાથી તથા તેમના બોધથી શાંતિ સ્થિરતા છે અને રોગોદયમા પણ અતરથી આત્મરમણતા છે, સર્વને ધર્મલાભ કહેશો દરરોજ ધર્મપુસ્તકનો થોડો ભાગ વાચીને તથા પ્રભુ વીતરાગદેવના બોધનુ સ્મરણ કરીને ખાશો.

ધર્મનો પ્રેમ તેજ સત્યપ્રેમ છે સર્વજીવોના માથે મૃત્યુના નગારા વાગે છે જીવે આ દુનિયામા અનત પુદ્ગલોને અનતરૂપે ગ્રહણ કર્યા છે, હવે જો ચેતે તોજ તે સુખી થાય તેમ છે, માટે વૈરાગ્યથી જીવને ચેતાવો મોહની ઉઘમા ન ઉઘો. જાગીને ધર્મ માર્ગમા મુસાફરી કરશો એજ

લેખક, મુકામ સાણંદ

સ ૧૯૭- પોષ સુદિ ૯

શ્રી મેહસાણા તત્ર સુશ્રાવક ભાઇ મણિલાલ નગીનદાસ તથા ચ દુલાલ નગીનદાસ તથા ભાઈ મોહનલાલ નગીનદાસ તથા ચમનલાલ તથા પોપટલાલ નગીનદાસ તથા શા બલાખીદાસ ગોકળદાસ, શા નેમચ દ ગુલાબચ દ શા કુલચ દ ડાહ્યાભાઈ શા મનસુખભાઈ ચુનીલાલ તથા શા. કેશવલાલ લલ્લુભાઈ મણિલાલ દોલતરામ વગેરે યોગ્ય ધર્મલાભ વિ તમો વામજથી જુદા પડયા અમોએ આદ્રજમા માગશરવદિ ચૌદશનુ પ્રતિક્રમણ કર્યું, ત્યા પાટી દાર લોકો તત્ત્વના જિજ્ઞાસુ છે તેમાના કેટલાક વામજ પણ આવ્યા હતા વામજમા તેરસની રાત્રે આપણે તથા અન્યભક્તોએ જે ભજન ગાયા હતા તેથી ઘણો આનદ થયો હતો. તે દિવસ રાત્રીની યાદી રહેશે વામજના પાટીદારોનો હાલ જેવો ભક્તિભાવ છે તેવો ભવિષ્યમા રહે તો સારૂ માગશરવદિ અમાવાસ્યાએ ધોળમા આવવાનું થયું અને પોષસુદિ એકમે ગોધાવી આવવાનું થયું પોસસુદિ છઠના દિવસે ગોધાવીમા શ્રીમહાવીરપ્રભુની આગળ અસ્મત્કૃત વીશસ્થાનકની પૂજા ભણાવવામા આવી. અમદાવાદથી શેઠ ભોગીલાલ વીરચ દ દીપચ દ તથા ભગત વીરચ દભાઇ ગોકલ વગેરે આવ્યા હતા. આશરે પાચસે છસે મનુષ્યોએ પૂજાનો લાભ લીધો હતો. સાણદથી સોના આશરે શ્રાવકો આવ્યા હતા પ્રભુ ભક્તિની ધુનથી સર્વ લોકોને ઘણો આનદ થયો હતો.

સાણુંદના દરબાર ઠાકોરશ્રી જયવંતસિંહજી વગેરે એ પણ પૂજાનો લાભ લીધો હતો વિદ્યાર્થિયોની પરીક્ષા લીધી હતી, ઈનામ વહેંચાયા હતા પોષસુદિ આઠમની બપોરે સાણુંદમા પ્રવેશ કર્યો, હાલ તો શરીર નરમ રહે છે માગશરવદિ દશમે અને અગિયારસે પાનસરમા પ્રભુ મહાવીરદેવની આગળ અસ્મતકૃત અષ્ટપ્રકારી પૂજા તથા પંચધાયોજ પૂજા ભણાવી હતી ત્યારે તમોને તથા અન્યોને ઘણો આનંદ થયો હતો તેવોજ આનંદ અહીં થાય તે માટે પાટણથી હરિલાલ ભોજકોને અહીંના શ્રાવકો બોલાવશે મોહનલાલને માલુમકે લાગણુજ ગામની બહાર માગશરવદિ પાંચમે તમને ધ્યાન ધરવાની જે જે યુક્તિયો બનાવી હતી તે યાદ કરશો અને તે પ્રમાણે ધ્યાન ધરશો સર્વપ્રકારની દુનિયાની માયા જાળમા નિર્લેપ રહીને વર્તવાની જે જ્ઞાનકુંચીઓ જણાવી હતી તેનું દરરોજ સ્મરણ કરવું લાઘણુજથી વડસમા જતા કેટલાક તમને પૂર્વ અનુભૂત વિચારો દર્શાવ્યા હતા, તે સ્મરશો આઠમના દિવસે વડસમામા સામાન્ય બોધ આપ્યો હતો માગશરવદિ નવમે બોરુમા અને વડુમા સામાન્ય સદ્વિચારો જણાવ્યા હતા માગશરવદિ બારસે કલોલ જતા વિહારમા આ વિશ્વમા આત્માની ઉન્નતિના માર્ગોમા કેવી રીતે વહવું તે દર્શાવ્યું હતું, કલોલથી તેરસના રોજ શેરીસા યાત્રાર્થે જતા ગુરૂભક્તિ અને ગુરૂએ આપેલા બોધ પ્રમાણે વર્તવાની દૃઢ નિશ્ચયતાનો બોધ આપ્યો હતો. ભાઇ પોપટલાલ ચંદુલાલ, મણિલાલ ફુલચંદ વગેરે સર્વને તેથી ઘણું જાણવાનું મળ્યું હતું અને તેથી તીર્થયાત્રામા નિવૃત્તિ આનંદ ભક્તિ સત્સમાગમ વગેરે લાભનો નિશ્ચય તમોને થયો હતો તેનું સ્મરણ કરવું તમારા પિતાની પાછળ તમોએ તથા તમારા ભાઈઓએ પિતાની આજ્ઞા પ્રમાણે નવપદનું ઉજમણું કરીને આત્માનું કલ્યાણ કર્યું છે, ખાદીના છોડને જ્યા ત્યા ખપવાળા સ્થાનોમા આપ્યા તે સારૂં કર્યું છે બાર નાતમા જમણ બદલે નવકારશી કરીને હાનિકારક રીવાજ [illegible]જન આપ્યું નવી તેથી મંમથાલાલ વગેરે

તમોને ધન્યવાદ ઘટે છે મહેસાણાના જૈનોમા સાધુઓની સેવાભક્તિ કરવાની પ્રવૃત્તિ એકદર સારી છે જ્યા સુધી મેહસાણામા રહે વાનુ થયું ત્યા સુધી મેહસાણાના સંઘની ઉન્નતિના કાર્યોનો બોધ આપી અમે અમારી ફરજ બજાવી છે, ત્યા ધાર્મિક જ્ઞાનશિક્ષણની જોઇએ તે પ્રમાણના ખામી છે તથા વ્યાવહારિક કેળવણીમા પણ મેસાણાના જૈનો પશ્ચાત્ છે તેથી મેસાણાના જૈનમહાજનની આજ સુધીની જેવી મહત્તા છે તેવી ભવિષ્યમા રહેશે કે કેમ ? તે વિચારવા જેવું છે મેસાણાના સર્વે ચડતીના ઉપાયો પ્રમાણે વર્તવુ જોઇએ મહાગુરૂ શ્રી રવિસાગરજીમહારાજની આજ્ઞાઓ પ્રમાણે મેસાણાને સંઘ સંપીને વર્તશે તો પોતાની ચડતી ખરેખર કરશે. મેસાણાના કરતા તમને વિહારમા ઘણો આનુભવિક બોધ મળ્યો છે તેથી ખુશ થાઉ છુ મેસાણાના નવયુવકોએ ધાર્મિક શિક્ષણ લેવું, જિનેશ્વર પ્રભુની પૂજા કરવી, સામાયિક કરવુ, પ્રતિક્રમણ કરવુ, સામાજિક ધાર્મિક પ્રવૃત્તિયોમા આગેવાની ભર્યો ભાગ લેવો, બાલલગ્નના દુષ્ટ રીવાજમાથી બચવુ, શારીરિક તથા માનસિક શક્તિયોને પ્રગટાવવી, ગુરૂવર્ગની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તવું, ઉત્સાહથી પ્રગતિમાર્ગમા વહવુ ઈત્યાદિ પોતાના કર્તવ્ય કર્મોમા અપ્રમત્ત થઇને વર્તવું જોઇએ, ધર્મને આગળ કરીને ચાલવુ, દરરોજ ધાર્મિક પુસ્તકનુ વાચન કરવું કોઇ પણ ચડતીની બાબતમા મડદાલ ન રહેવુ નિર્વીર્યને દુનિયામા જીવવાનો અધિકાર નથી વીર્યહીનથી આત્માની પ્રાપ્તિ થતી નથી એક શ્વાસોશ્વાસને પણ નકામો ન ગાળો, કોઇનુ ભલુ કરી જાઓ, શક્તિ છતા ગમ ખાઓ અને દરરોજ કમ ખાઓ દુનિયામા પ્રમાણિકજીવન ગાળો, સ્વાધિકારે નિયમિતપણે મોક્ષસુખની આશાએ નિષ્કામ રહી કર્તવ્ય કાર્યો કરો મેહસાણાના નવયુવકોએ થડા ઢીલા પ્રમાદી ન બનવું જોઇએ આગળ વધો ! કાર્ય કરો, તમારા યુવકવર્ગને મારો સ્વોન્નતિનો સદેશો જણાવશો દેવગુરૂધર્મમા પૂર્ણવિશ્વાસી રહેવુ, અન્યોની ટીકાઓ ન કરો, નમ્રતા, વિવેક, ગભીરતા, પ્રેમ અને સ્વાર્પણભાવથી કર્તવ્યકર્મો કરો, એજ તમારા

અધિકારનો ઉપદેશ છે ભવિષ્યમા તમારા જેવા નવયુવકોને માથે જવાબદારી ઘણી છે માટે લાયક બનો ઉત્સાહી બનો! અન્યોની ટીકાઓને સહન કરીને તમો તમારૂ કર્તવ્ય કર્યા કરો ધર્મ જ્ઞાનની વૃદ્ધિ કરો! સઘની ઉન્નતિ રક્ષામા યથાશક્તિ ભોગ આપવો જોઈએ તમારા યુવક મિત્રોમા નવજીવનશક્તિ પ્રેરો મનુષ્ય જન્મને એળે ન ગુમાવો!!! દરરોજ ધાર્મિક પુસ્તક વાચવાની ટેવ પાડવી નિયમિત કર્તવ્ય કર્મો કરો ધર્મકાર્ય કરવામા એક પણ ભરેલું ધર્મપગલુ નકામુ જતુ નથી આત્માનુ જ્ઞાન કર્યા પછી સર્વ પ્રવૃત્તિયોમા નિષ્કામ ભાવ તરતમયોગે પ્રગટે છે અને તેથી ઉત્તરોત્તર આત્મોન્નતિની ઉચ્ચતરતમભૂમિકાઓપર આરોહણ થયા કરે છે દેવગુરૂનો પૂર્ણ વિશ્વાસ ધારી ધર્મકર્મ કરવામા સદાતત્પર રહો આત્માની શુદ્ધિમાટે સર્વધર્મપ્રવૃત્તિ કરવી ધર્મકર્મનુ અન્ય કીર્તિ ફલલોકાદિસુખ આદિ ન ઈચ્છવુ નિરાસક્તિએ સર્વ કર્તવ્યકાર્યો કરવા કર્તવ્યકાર્યો કરતા ખેદ, ભય, અનુત્સાહ, દ્વેષ ઈત્યાદિ મોહપ્રકૃતિયો આવીને ઉભી રહે છે તેના સ્હામુ થવું જોઇએ પોતાની કોઈ ટીકા નિંદા કરે તેથી પ્રારભેલુ કાર્ય કદિ મૂકવું નહિ દુનિયા બેમતવાળી છે તેનો એકમત કદિ થયો નથી અને થવાનો નથી સત્ય લાગે તે ધર્મકર્મ કરવું ધર્મકાર્ય કરતા અહકાર ન કરવો જે કઇ કરાય તેમા પરમાત્મપદ પ્રાપ્તિનુ ધ્યેય ધારવુ એટલે રાગદ્વેષાદિક કષાયોનો સગ થતો અટકશે પોતાના માટે તથા કુટુબાદિમાટે વ્યાવહારિક ધાર્મિક જે જે કાર્યો કરવામા આવે તેમા સાધ્યદષ્ટિનુ કેન્દ્ર તો પરમાત્મપદ પ્રાપ્ત કરવુ, આત્માને પરમાત્મા કરવો એજ લક્ષ્ય રાખીને પ્રવર્તતા કલ્પાયલા સ્વાર્થો તેજ પરમાર્થરૂપે પરિણમે છે જ્ઞાની ગુરૂની પાસે વારવાર જવું અને આત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવુ તેમા સર્વથા પ્રમાદનો ત્યાગ કરવો આત્મા હુ સત્તાએ પરમાત્મા છુ, મારૂ પરમાત્મ સ્વરૂપ પ્રગટ કરવામા દેહાદિક સાધનો તે નિમિત્ત કા [illegible] ને તેની રક્ષાર્થે આજીવિકાદિવ્યવહારકર્મોને કર પરમાત્મતા પ્રગટ કરવાની સાધ્યદષ્ટિ કા

નાખવી. આત્મામા પૂર્ણ સત્ય આનંદ અને પૂર્ણજ્ઞાન છે તે પ્રગટ કરવો તેજ મારૂં ખાસ કર્તવ્ય કર્મ છે, તે માટે નિમિત્ત કારણોમા શ્રેષ્ઠ સતસમાગમ છે એકવાર ધ્યેયનો નિશ્ચય કરી પશ્ચાત્ તમારી સર્વપ્રવૃત્તિયોનુ કેન્દ્ર ધીમે ધીમે નિર્ગ્રન્થ ધ્યેય થશે અને તેથી જીવતા છતા મોક્ષનો અનુભવ કરશો સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિ કરી અને મિથ્યાત્વનો ત્યાગ કરવો, જૈનશાસ્ત્રો, જૈનતત્વ જ્ઞાન અને દેવગુરૂધર્મ પર પૂર્ણપ્રેમ ધારણ કરવાથી મોક્ષના માર્ગમા વિચરાય છે ધર્મની બાબતમા અને દેવગુરૂની બાબતમા જૈનશાસ્ત્રો પર આધાર રાખવો જૈનો, જૈનશાસ્ત્રો દેવગુરૂ અને સ્વાધિકારે ધર્મકર્મોપર આધાર રાખીને જૈનોની ઉન્નતિ કરી શકશે જો તેઓ સાધુઓ અને ગુરૂ તથા જૈનધર્મથી નાસ્તિક બન્યા તો અંતે નષ્ટ થવાના અને પોતાના સંતાનોને પતિત કરવાના દરરોજ સાધુ પાસે અગર ગુરૂ પાસે જૈનશાસ્ત્રનુ કંઇ અભિનવ જ્ઞાન શ્રવણ કરવુ જોઇએ ધર્મની બાબતમા સમજવુ કે જૈનશાસ્ત્રોવડે પ્રતિપાદિતધર્મથી અવિરોધી એવી દરેક સામાજિક દૈશિક વ્યાવહારિક ચળવળોમા સાપેક્ષપણે પ્રવર્તવુ જે ગીતાર્થ ગુરૂને માથે ધારણ કરે છે અને તેની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તે છે તે વ્યવહારમા પણ આગેવાન રહે છે અને સર્વલોકોને ધર્મમા દોરી શકે છે દરેક યુગમા વર્તમાનમા વિદ્યમાન ગીતાર્થ ગુરૂની આજ્ઞા પ્રમાણે જેઓ વર્તે છે તેઓ વ્યવહારમા અને ધર્મમા સ્થિરપ્રજ્ઞકર્મયોગી બની રહે છે રાજા પ્રમુખ આદિથી જેમ રાજ્ય ટકે છે તેમ જૈનધર્મ જૈનશાસન પણ ગીતાર્થ ગુરૂસૂરિની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તવાથી ઉદયને પામે છે ગુરૂમા જેટલી અશ્રદ્ધા શંકા તેટલીજ આત્માની નબળાઇ તથા પતિતપણુ જાણવુ એકક્ષણ માત્ર પણ ગુરૂની આજ્ઞા વિના ન રહેવુ કલિકાલમા ગીતાર્થ ગુરૂની વારંવાર સંગતિ કરવી અને તેમને પોતાના મનમા પ્રગટતા સર્વ વિચારો જણાવવા, તેમનાથી કંઇ પણ છૂપુ ન રાખવુ એમ કરવાથી ગુરૂ તરફથી સદ્વિચારો મળે છે, ભૂલો સમજાય છે, અને દોષોનો નાશ થાય છે અને સત્યજ્ઞાનની વૃદ્ધિ થાય છે,

અને અનેક વિચિત્ર વિચારના મનુષ્યોના વિચાર વાતાવરણોથી થએલી અસમ્યગ અસર નષ્ટ થાય છે ગીતાર્થગુરૂના શરણે રહેલા શ્રદ્ધાલુ બાલજીવો મત્યજ્ઞાનને તથા આત્માની શક્તિયોને પ્રગટ કરે છે ગીતાર્થ ગુરૂમા શ્રદ્ધાથી વિશ્વાસ મૂકીને દરેક મનુષ્ય ભક્તિના માર્ગથી આગળ ગુણસ્થાનકો પર આરોહે છે, માટે દરરોજ લખ્યા પ્રમાણે વિચારીને ધર્મની પ્રવૃત્તિ કરશો. ઉત્સાહી આનંદી તથા કંઇ પણ ધર્મકાર્ય કરવાની રૂચિવાળા રહેશો ધર્મ કરતા ભૂલો થાય તેથી ધર્મકાર્યોને છોડશો નહીં ધર્મપ્રવૃત્તિ કરવામા ઉત્સાહી રહેશો ગુરૂના નામની લાયબ્રેરીને જાહેરમા ઉપયોગી કરશો. શા. હાલાભાઈ ખીમચંદ ગાધી હરગોવનદાસ તથા ગાધી મૂળચંદભાઈ તથા મારફતિયા અમથાલાલ તથા ગોપાલદાસ નાગરદાસ ચંદુલાલ ડાહ્યાભાઇ તથા લાલભાઇ ભોજક તથા ભોજક પ્રભુદાસ તથા અંબાલાલ ભોજક તથા અંબાલાલ લલ્લુભાઇ તથા શેઠ ઉત્તમચંદ હરિચંદ વગેરેને ધર્મલાભ

ॐ अर्हं महावीर शान्ति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર મુ સાણંદ

સં ૧૯૭૯ પોષવદિ ૫

યુરોપ ફ્રાન્સ તત્ર પારીસનગરી તત્ર આર્યદેશીય ગુર્જરદેશીય સુરતનગરવાસી સુશ્રાવક ઝવેરી ગુલાબચંદ બાલુભાઇ સરકાર યોગ્ય ધર્મલાભ. વિશેષ તમારો પત્ર પહોચ્યો, તમને પૂર્વે પત્રો લખ્યા છે તે પ્રમાણે વાચીને પ્રવર્તશો દુનિયાની બાબતમા જમાનો છે, ધર્મની આરાધનામા જમાનો ફરી ગએલો માનીને વર્તનારાઓ ધર્મથી ભ્રષ્ટ થાય છે જૈનધર્મની પૂર્ણશ્રદ્ધા વાલી. દેવગુરૂધર્મને નહી માનનારી પાશ્ચાત્ય પ્રજાઓ બાહ્યચડતીના શિખર ચડીને એકવાર એવી પડવાની કે તેઓના નામ નિશાન પણ નહિ રહે ધર્મની બાબતમા જૈનશાસ્ત્રોથી વિરૂદ્ધ

આચરણ ન કરવુ આત્મિક ગુણકર્મોથી ભ્રષ્ટ થએવોઓની ઉન્નતિ તે ઉન્નતિ નથી પરતુ પડતીછે જૈનધર્મના વિચારોની અને આચારોની તથા જૈનતત્વજ્ઞાનની પૂર્ણશ્રદ્ધા પ્રીતિ ધારીને પોતાનાથી બને તેટલી ધર્મની સધના કરવી યુરોપીય મધ્યસ્થ વિદ્વાનો સપ્રતિ જૈનધર્મની મહત્તા તથા સત્યતાને એકી અવાજે વખાણે છે ધર્મની બાબતમા જે શકાઓ થાય તેઓનો ખુલાસો મેળવવો જૈનસઘની સેવામા યથાશક્તિ ભાગ આપવો જૈનધર્મના પુસ્તકોને છપાવીને જાહેરમા લાવવા માટે તનમન ધનનો ભોગ આપવો ભોગો ભોગવવામાજ બાહ્ય આત્માની ઉન્નતિ નથી પણ કઇ તેની સાથે ધર્મની આરાધના તથા સઘસેવા કરવામા તથા પુસ્તકો છપાવવા વગેરે ધર્મકાર્ય કરવામા ભાગ આપવો. તેથી આત્મોન્નતિ છે દુનિયાના લોકો પાછળથી પોતાનું અનુકરણ કરે એવુ ધાર્મિક ગૃહસ્થનુ આદર્શજીવન ગાળવુ દરરોજ જૈનધર્મના પુસ્તકો વાચવા દેવગુરૂની છબીના દર્શન કરવા, નવકારવાળી ગણવી, ત્યા બને ત્યા સુધી દરરોજ સામાયિક કરવુ જે રળવામા આવે તેમાથી દશમો ભાગ સાત ક્ષેત્રમા વાપરવો દુખ સકટમા ધૈર્ય ધારવુ નવકારમત્રનો જાપ જપવો પરભવમા ધર્મ જ સાથે આવનાર છે દારૂમાસ જેવી અપેય અભક્ષ્ય વસ્તુઓથી બિલ્કુલ દૂર રહેવુ સર્વજ્ઞમહાવીરપ્રભુપર પૂર્ણશ્રદ્ધા પ્રીતિ ધારશો ધર્મથી જ અતે સુખશાતિ થાય છે ખેડાવાળા મોહનલાલને ધર્મલાભ સર્વજીવોનુ સારૂ થાઓ પરસ્પર એક બીજામા આત્માને દેખો અને આત્મભાવે વર્તો, એજ ઇચ્છુછુ ખેડાવાળા શા રતિલાલ મોહનલાલને ધર્મલાભ

इत्येव ॐ अर्ह महावीर शान्ति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર મુ સાણદ

સવત ૧૯૭૯ પોષવદિ ૧

શ્રી વિજાપુર તત્ર સુશ્રાવક શા વાડીલાલ વનમાળીદાસ વગેરે યોગ્ય ધર્મલાભ વિ તમારી માતાજી અને સુશ્રાવક નથુભાઇ મછાચદની બેન મોતિ બેને દેહ ત્યાગ્યો તે જાણ્યુ, એમણે છેટની ઉમરમા શત્રુજયની યાત્રા કરી કલ્યાણ કર્યું, ગુહલી સજ્ઝાયો તેમની પાસે સર્વે કરતા ઘણી કઠસ્થ હતી, દેવગુરૂધમની આરાધનામા તે સર્વ શ્રેષ્ઠશ્રાવિકા હતી શ્રી રવિસાગર ગુરૂમહારાજની ભક્ત શ્રાવિકા હતી, તપ જપ ધર્મક્રિયા કરવામા અપ્રમત્ત હતી તેની સગતિથી તમારામા જૈનધર્મની શ્રદ્ધા અડગ રહી છે એવી ઉત્તમ શ્રાવિકાની સારી ગતિ થાય તેમા કશુ આશ્ચર્ય નથી નથુભાઇ, કાલીદાસ, મોતીબેન વગેરે ગયા, ચિતાશોક કરના નહિ, એમના પગલે ચાલોને ધર્મ કરો વૈરાગ્યભાવથી આત્માને ભાવ્યા કરો. તમારા ગામમા શા કચરાભાઇ અમીચદ એક જૈનધર્મ તત્ત્વનો જ્ઞાતા ગુણિયલ શ્રાવક હતો તે પણ આ સાલમા ગયો કર્મ પ્રમાણે થયા કરે છે તેમા શોક કરવો ઘટતો નથી ધર્મ કરવામા અપ્રમત રહેશો મનવાણી કાયાથી જૈનધર્મની સાધના કરો. ધર્મસાધનમા થતા પ્રમાદોને ટાળશો શા લલ્લુભાઇ કાલીદાસ તથા શા ભીખાભાઇ કાલીદાસ, દલસુખ મોતિચદ વગેરેને ધર્મલાભ કહેશો

इत्येव ॐ अर्ह महावीर शान्ति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર

મુ સાણદ

સવત ૧૯૭૯ પોષવદ ૪

શ્રી મેસાણા તત્ર સુશ્રાવક શિષ્ય શા પોપટલાલ નગીનદાસ યોગ્ય ધર્મલાભ. વિશેષ તમારો પત્ર આવ્યો નિશાળમા રજાના દિવસોમા રૂબરૂમા આવી અધ્યાત્મજ્ઞાનાદિ જ્ઞાનનું શિક્ષણ લેવુ તમારૂ ભવિષ્ય બ્રહ્મચર્ય આદિ શારીરિક વાચિક અને માનસિક

શક્તિઓથી ઉચ્ચ વશે હવા કસરત અને નિયમસર ખોરાક તથા ઉત્સાહ શક્તિઓથી સુદૃઢ બનો, તેમા અંશ માત્ર પ્રમાદ ન કરો. આત્માની પૂર્ણ ઉન્નતિ કરવામાટે જ્ઞાનભક્તિ અને કર્મયોગની પ્રાપ્તિ કરવી જોઇએ એવા ધ્યેયને લક્ષ્યમા રાખી આગળ વધો તમોગુણી વિચારોને દૂર કરી અભ્યાસાદિ સર્વ યોગ્ય પ્રવૃત્તિમા નિયમિત રહો ધાર્મિક પુસ્તકોનુ અનુક્રમે નિયમિત વાચન કરો શરીરના વીર્યની પૂર્ણ રક્ષા કરો, તેપર ભવિષ્યની ઉન્નતિના આધાર છે મસાણના ચોમાસામા તમારા લાયક જે જે ઉપદેશિક સૂચનાઓ કરી હતી તેઓનુ વારવાર સ્મરણ કરી સુપથમા વિચરશો તમારી ઉન્નતિની સત્ય જ્ઞાનકુચી દર્શાવી છે દેવભક્તિ ગુરુસેવામા પૂર્ણશ્રદ્ધા પ્રેમ રાખી અર્પાઇ જવામા આત્માની પૂર્ણોન્નતિ છે ઉપયોગ રાખી કર્તવ્ય કર્મ કરો

ૐ અર્હમહાવીર શાંતિ ૩

લખનાર બુદ્ધિસાગર

મુ સાણંદ

સ ૧૯૭૯ પોષવદિ ૫

શ્રી મુબાઇ તત્ર સુશ્રાવક શા ડાહ્યાભાઇ ઘેલાભાઇ યોગ્ય ધર્મલાભ તમારા પત્ર આવ્યો વાચી સમાચાર જાણ્યા ભાખરિયા મોહનલાલ નગીનદાસ મુબઇ આવ્યા છે તેમને તત્કાર્ય સબધી સર્વ સમાચાર જણાવ્યા છે, તેમને મળીને વા બોલાવીને તે બાબતનો નિર્ણય કરો ધર્મના કાર્ય કરવામા એકક્ષણ માત્રનો પ્રમાદ કરવો ન ઘટે લક્ષ્મી અને સત્તા કરતા ધર્મ અનતગુણ ઉત્તમ છે લક્ષ્મી મળે છે પણ ધર્મની પ્રાપ્તિ થવી મુશ્કેલ છે પરભવમા ધર્મ તેજ સત્ય ભાતુ છે દરરોજ સામાયિક કરશો અને એકાગ્ર ચિત્તથી ધર્મના પુસ્તકો વાચશો આયુષ્યનો અત અણધાર્યો આવે છે માટે ધર્મકાર્યમા લેશમાત્ર ઢીલ ન કરવી સાસારિક તન ધન વગેરે પદાર્થો પરભવમા સાથે આવનાર નથી માટે ચેતીને ધર્મ

કાર કરશો દેવગુરુની ભક્તિ કરવામા તન મન ધનથી અર્પાઇ જવુ-દેવગુરુ ધર્મની શ્રદ્ધા પ્રાપ્તિથી આત્માની શુદ્ધિ કરશો મેસાણે આવો ત્યારે રૂબરૂમા જરૂર આવી જવુ ધર્મસાધન કરશો ધર્મકાર્ય લખશો

इत्येव ॐ अर्हमहावीर शान्ति ३

લેખ- બુદ્ધિસાગર   મુકામ મહેસાણા

શ્રી આણુજીતત્ર સુશ્રાવક વકીલ—મોહનલાલ હેમચંદ, માણેકલાલ મગનભાઇ, મણિભાઇ, પ્રેમચંદભાઇ, વિગેરે યોગ્ય ધર્મલાભ

વિ-તમારો પત્ર વાચી સમાચાર જાણ્યા છે શરીરની શાતા વેદનીય સાથે આત્માના સુખની તુલના કરીને આત્માના શુદ્ધ ધર્મમા તલ્લીન થવાય તેમ પ્રવર્તશો

अहा अनतवीर्योऽय मात्मा विश्वप्रकाशक
त्रैलोक्य चालयत्येव ध्यानशक्तिप्रभावत

શરીરસ્થ આત્મા વસ્તુત અનત વીર્યમય અને વિશ્વપ્રકાશક છે તે ત્રણ્યલોકને ચલાવી શકે તેમ છે ધ્યાનશક્તિ પ્રભાવથી આત્માની સર્વ શક્તિયોનો પ્રકાશ થાય છે આબુજી શાન્ત પ્રદેશ છે ત્યા ના ગુફાઓ વગેરે ધ્યાનના સ્થાનો પામીને આત્માના સુખને પ્રકટાવશો આત્માને આત્મારૂપ કરશો શરીરનો કઈ ભરુસો નથી જેટલુ પ્રાપ્ત થાય તેટલુ અપ્રમત્ત ધ્યાને પ્રાપ્ત કરશો ધર્મધ્યાનના પાયા તથા પિંડસ્થાદિક ધ્યાનનું એકાંતમા અવલબન કરશો, તેથી આત્મસુખનો પ્રકાશ થશે અનુભવવડે અનુભવની વૃદ્ધિ થશે

ॐ अर्हमहावीर शान्ति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર

મુ સાણંદ
સંવત્ ૧૯૭૯ પોષ વદિ ૧૦

શ્રી મુબાઇ તત્ર શ્રદ્ધાવત, દયાવત, દેવગુરૂભક્તિકારક સુશ્રાવક શેઠ—ભોગીલાલ વીરચંદભાઇ તથા શા અમૃતલાલ. કેવળ તથા તમારા સુપુત્રો યોગ્ય ધર્મલાભ. વિશેષ તમારો પત્ર આ યો તે પહોચ્યો વાચી સમાચાર જાણ્યા વિશેષ ત્યાથી અમૃતલાલ માઘ સુદિ બીજે અહી આવવાના છે તે આ યાથી ગોધાવી જવાનું તમે જાણી શકશો દેવગુરૂધર્મની સેવાભક્તિ કરવામા અપ્રમત્ત રહેશો આત્માની શુદ્ધિ થાય તેવા સતકાર્યો કરવા મનુષ્યજન્મ પુન મળવો દુર્લભ છે પરભવમા ધર્મકાર્ય સાથે આવશે મનુષ્યભવની એક ક્ષણ પણ નકામી ગુમાવવી યોગ્ય નથી સતસાધુ સમાગમથી વૈરાગ્ય અને જ્ઞાનની વૃદ્ધિ થાય છે આ દુનિયામા પરમાત્માની ભક્તિ કરવી તેમજ દાનશીયલતપભાવનાથી મોહને ટાળવો સામાયિક પ્રભુપૂજા, દાન, પરમેષ્ઠીમંત્રનો જાપ આદિથી આત્માને પવિત્ર કરવો જે હાથે સત્કાર્ય કર્યું હોય છે તેજ સાથે આવવાનું છે ધર્મસાધનામા તૈયાર રહેશો

इत्येवं ॐ अर्हंमहावीर शान्ति ३

લેખક બુદ્ધિસાગર

મુ સાણંદ
સંવત્ ૧૯૭૯ પોષ વદિ ૧૪

શ્રી યૂરોપ ફ્રાન્સ દેશ પારીસ નગરે સુશ્રાવક શા નેમચંદભાઈ ગટાભાઇ તથા ઝવેરી શા કલ્યાણભાઈ દલસુખભાઈ યોગ્ય ધર્મલાભ વિશેષ નેમચંદભાઈને માલુમ કે તમારો પત્ર પહોચ્યો વાચી સમાચાર જાણ્યા છે તમારા ભાઇ મણિલાલભાઈએ કાળ કર્યો તે તમે જાણ્યું હશે કાળની ગતિ વિચિત્ર છે સર્વજીવો કર્મને આધીન છે જેનું આયુષ્ય પૂર્ણ થાય છે તે આ ભવ છોડી પરભવમા ચાલ્યો જાય છે અને તે પ્રમાણે જેટલા જન્મ્યા

છે તે સર્વને જવાનું છે જે જન્મશે તે પણ જશે. અસાર સંસારમાં કયા પ્રતિબંધ કરવો જોઈએ ? જોનાગ પણ જનાર છે, ને રોનાર પણ જનાર છે નકામો શામાટે મોહ કરવો જોઈએ ? વીજળીના ચમકારા જેવી આ મનુષ્ય જીંદગી છે એમ જાણીને ધર્મીજીવો ચેતી ધર્મસાધન કરે છે, અને મોહીજીવો મોહમાં ફસાઇને અંતે દુઃખ પામે છે દેહ, ઘરબાર, કુટુંબકબીલથી આત્મા ન્યારો છે એમ જાણીને નિર્મોહભાવ ધારવો મનુષ્ય જીંદગીનું ધ્યેય પરમાત્મપદ પ્રાપ્તિ કરવી તે છે તે આદર્શજીવન ગાળવા માટે શુદ્ધપ્રેમ અને જ્ઞાનના ઉપયોગથી વર્ત્તવુ જોઇએ આત્માને કર્મ લાગ્યા છે એમ જ્યારે જ્ઞાની જાણે છે ત્યારે તે કર્મથી છૂટવાનો પ્રયત્ન કરે છે એમ મહાવીર પ્રભુએ પ્રકાશ્યું છે જૈનધર્મની આરાધના જેટલી બને તેટલી કર્યા કરશો પ્રમાદોને શત્રુરૂપ ધારી તેનો પરિહાર કરવા પ્રયત્ન કરશો સર્વજીવોને પોતાના આત્માસમાન ગણવા, માનવા એકાત્મભાવના ભાવશો આત્માની શુદ્ધિ કરવા સતત ઉત્સાહી થશો સર્વજીવને ધર્મમાર્ગમાં સહાય આપવા સહાયક થવુ જે પ્રવૃત્તિના ઘરમાં નિવૃત્તિ રહી છે એવી ધર્મ્ય પ્રવૃત્તિને સ્વાધિકારે આદરવી પ્રભુ મહાવીર સ્વામીના ઉપદેશોનું વારવાર સ્મરણ—મનન—નિદિધ્યાસન કરશો હાલ જે કંઇ થાય છે એમ તમે જાણો છો, તેમાં તટસ્થ સાક્ષીભૂત થઇને વર્ત્તશો આત્માના આનંદમાટે જ મનુષ્યની જીંદગી છે પણ ક્ષણિક પૌદ્ગલિક સુખમાટે ખાસ મનુષ્ય જીંદગી નથી, એમ લક્ષ્ય રાખી દરેક પ્રવૃત્તિ કરશો ઝવેરી કલ્યાણભાઇ દલસુખભાઈ અમને મહેસાણા મળ્યા હતા અને સાથે શા ંરતિલાલ મગનલાલ મળ્યા હતા તે વખતે તેમણે અમારી સાથે અનેક પ્રકારની ધર્મની ગોષ્ટી કરી હતી તેથી તેમને આનંદ થયો હતો એજ ધર્મસાધન કરશો ધર્મકાર્ય લખ્યા કરશો એજ

લેખ- બુદ્ધિસાગર

મુ૦ સાણંદ
૧૯૭૯ ના પોષવદિ))

શ્રી મુંબાઈ તત્ર સુશ્રાવક શા અમથાલાલ નગીનદાસ તથા શા મણીલાલ નગીનદાસ તથા ભાઈ મોહનનાલ નગીનદાસ યોગ્ય ધર્મલાભ વિશેષ તમારા બે પત્રો પહોંચ્યા છે ને તેમા લખેલા સમાચાર જાણ્યા છે, તે મોકલેલ પુસ્તકો પહોંચ્યા છે હાલ પ્રતિષ્ઠાની પ્રવૃત્તિ હોવાથી પત્ર લખવાનુ કાર્ય ઢીલમા થાય છે તે જાણશો તમને વિહારમા આપેલો ઉપદેશ ધ્યાનમા આણશો ત્યા ધર્મની ભાવના ઓછી રહે છે તે જાણ્યુ, મુંબાઈ ઉપાધિમય નગરી છે તેથી ત્યા શાંતિ-નિરૂપાધિમય દશા ઓછી રહી શકે એ સ્વાભાવિક છે તોપણ દરરાજ ધર્મ કરશો અને રાત્રે સૂઈ રહેતા પહેલા પરમાત્મા અને દેવગુરૂ ધર્મ સબધી વિચારો એકાતમા કર્યા કરશો અને નિરૂપાધિદશા પ્રકટાવવાની ભાવના ભાવ્યા કરશો અતરદૃષ્ટિથી આત્માનું સ્વરૂપ વિચારજો અને બાહિરથી દુનિયામા આજીવિકાર્ય પ્રવૃત્તિ કર્યા કરશો આત્માનો આનદ પ્રગટાવવા માટે સર્વથા જ્ઞાનરૂપ પુરૂષાથ કર્યા વિના મનુષ્યની જીદગી નકામી છે બાહ્યની શાતિ કરતા આત્માની શાતિ અનતગણી ધારે છે માટે આત્મરમણતા કરવા લક્ષ દેશો કર્મયોગે બાહ્યમા તો જે થવાનુ હોય તે થયા કરે છે તેમા હર્ષ પણ કરવો નહિ અને શોક પણ કરવો નહિ સર્વને ધર્મલાભ કહેજો એજ

લેખક બુદ્ધિસાગર

મુ૦ સાણંદ
સવત્ ૧૯૭૯ માઘ સુદિ ૧

શ્રી વિજાપુર તત્ર સુશ્રાવક શા પોપટલાલ કચનભાઈ યોગ્ય ધર્મલાભ વિ વ્યાપારમા ખોટ જવાથી તમારી આર્થિક સ્થિતિ નબળી પડી અને દેવુ ચુકવવામા સકડામણ આવી તેથી તે બાબ તમા શી રીતે વર્તવું તેમ લખ્યું તે જાણ્યુ આ દુનિયાના સૂર્યચદ્રને પણ ગ્રહ નડે છે, સર્વ જીવોને પાપ ગ્રહ નડે છે, દેવગુરૂનો

લક્ષ્મ નમાણિકપણે વર્તે છે જ્યા જ્યા નજર પહોચે ત્યા જવુ અને સહાય માગતા લજ્જા ન કરવી, અત્યત ઉદ્યોગ કરવો, છતા ન બને તો પ્રમાણિકતાએ મળે ત્યારે આપવાની બુદ્ધિએ બાકી કાઢી આપવી અને દેશ છોડી મુબાઇ વગેરે શહેરોમા જવુ અને ત્યા પ્રમાણિકપણે વ્યાપારાદિ પ્રવૃત્તિ કરવી પાસે જે ધન હોય તે વિવેકપૂર્વક આપવુ અને ન હોય તો બાકી કઢી આપીને વર્તવાથી આબરૂ પ્રતિષ્ઠાને ખામી લાગતી નથી પાસે હોય અને ન આપવું તો તેથી કીર્તિ પ્રતિષ્ઠાને ધોકો પહોચે છે તમારી પ્રમાણિકતા સર્વત્ર પ્રસિદ્ધ છે, તેથી બાકી કાઢી આપીને વર્તવાથી જરા પણ હાનિ નથી હવે સટ્ટાના રસ્તામા જશો નહિ મે તમને ઘણી વાર ચેતાવ્યા છતા નળરાજા તથા યુધિષ્ઠિરની પેઠે સટ્ટાનું વ્યસન ન છોડયુ તેથી દુખ પડે તેમાથી હવે દેવપણ ઉગારી શકે તેમ નથી, તમરે કદી ગભરાઇને આપઘાત ન કરવો, કારણ કે આપઘાત સમાન કોઈ મહાપાપ નથી તે સમાન કોઈ અજ્ઞાન નથી, વાયુથી પાદડુ ફરે છે તેમ વેપારીનુ ભાગ્ય ફરે છે, તમારે માથે આવેલો નકટકાળ સદા રહેવાનો નથી, તમે તો શુ ? પણ હાલ તો કરોડાધિપતિઓ પણ સકટમા આવી પડયા છે જીવશો તો અતે મારૂ દેખશો નાનઈ બાયલાપણાના વિચારો કાઢી નાખવા, શુરભક્ત ડરતો નથી તેમ મરતો પણ નથી તે તો પુણ્ય અને પાપના ઉદયનેસમભાવે ભોગવે છે, માટે તમારે ગભરાવું નહિ છેવટે સારૂ પરિણામ આવશે ખરીદાનતવાલો છેવટે હરિશ્ચદ્રની પેઠે જય પામે છે, માટે હુશિયારી રાખો આવખતે તમારી ખરી કસોટી છે દુનિયા દીવાની છે તેના સામુ ન દેખવુ, મેરૂપેઠે ધીર બની બનનાર ભાવીને સહો અને પ્રમાણિકપણે વર્તો, હોય તો આપવું, ન હોય તો મળે ત્યારે આપવા બાકી મૂકી આપવી પ્રભુ મહાવીર દેવને ઉપસર્ગ પરિષહ નડયા હતા મોટાઓને દુખ પડે છે માટે ગભરાઓ નહિ રામ અને પાડવોને વનમા ભટકવું પડયું હતુ તે કઇ હિમત હાર્યા નહોતા તે પ્રમાણે વર્તો એવી મારી આજ્ઞા છે વખત આવે પડેલા સકટના દહાડા પણ ભૂલાશે ધર્મસાધન કરશો

इत्येव ॐ अर्हंमहावीर शान्ति ३

લે બુદ્ધિસાગ૰ મુ સાણંદ

મ ૧૯૭૯ માગસુદિ ૫

સુ રાજલી તત્ર સુશ્રાવક શા ત્રિકમલાલ વ્રજલાલ યોગ્ય લાભ તમારો પત્ર પહોચ્યો આત્માની પૂર્ણદશા અનુભવાય એવા પુસ્તકો વાચો અને એવો પુરૂષાર્થ કરો સમ્યકત્વ જ્ઞાન પામ્યાની અપેક્ષાએ આત્માનો જન્મ છે પશ્ચાત્ સમ્યકત્વ જ્ઞાની આત્મા બાળકરૂપે ખેલે છે, પશ્ચાત્ દેશથકી દેશવિરતિને પામે છે આત્મા તે કાળે આત્માના આનદસાગ માટે સત્પ્રવૃત્તિ કરે છે અને શુદ્ધપ્રેમથી સર્વજીવોસાથે મળે છે, પશ્ચાત્ સર્વવિરતિ ચારિત્રરૂપ યુવાવસ્થા શરૂ થાય છે અને ધર્મધ્યાન તથા શુક્લધ્યાનથી આત્માના આનદે ખેલે છે, પશ્ચાત્ તે જીવતા છતા કેવલજ્ઞાન પામીને આત્માને પરમાત્મા—બનાવીને ત્રણ ભુવનનો શહેનશાહ પરમેશ્વર બને છે આત્માની પૂર્ણશુદ્ધિ માટે મનવાણીકાયાનો નિમિત્ત વ્યાપાર તે ધર્મયોગ છે ધર્મયોગ પ્રવૃત્તિની સાથે દોષો પણ હોય છે મોહની સાથે આત્મા, ધર્મયુદ્ધના અખાડામા ઉતરે છે બન્નેના સામાસામી દાવપેચ લેવાય છે, કોઇ વખત મોહ ઉપર હોય છે તો કોઇ વખત આત્મા ઉપર આવે છે, છેવટે આત્મા બળવાન્ થાય છે અગ્નિની સાથે ધૂમ્ર હોય છે તેમ દરેક ધર્મપ્રવૃત્તિ સાથે મોહ દોષો પ્રકટે છે છેવટે કેવલજ્ઞાન પ્રગટતા મોહના દોષો સર્વથા ટળી જાય છે આત્માનો જન્મ થતા તે સર્વવિશ્વની સાથે સબધમા આવે છે આત્માની પરમાત્મદશારૂપ આદર્શજીવનને પામો

ॐ अर्हं महावीर शान्ति ३

(હાર્દિક) નોંધ પોથીમાંથી.

વેષક્રિયા અને ગુણ એ બન્નેમાંથી ઉત્તમ સાધ્ય ગુણચારિત્ર છે વેષ અને ક્રિયાનુષ્ઠાન કરીને ગુણચારિત્ર પ્રાપ્ત કરવાનું છે મનવાણી અને કાયાની પ્રવૃત્તિરૂપવ્યવહારચારિત્રવડે ચિદાનંદરૂપ ગુણચારિત્ર પ્રકટાવવાનું જ્યા સાધ્યલક્ષ નથી ત્યા બાહ્ય ચારિત્રની મહત્તા નથી જે કારણથી કાર્યની સિદ્ધિ થાય છે તેજ સત્ય કારણ છે આત્માની શુદ્ધિમાટે અનેક ઉપાયો અર્થાત્ યોગો છે તે સાપેક્ષદૃષ્ટિએ સત્ય છે સર્વકાર્યો કરતા પણ આત્માનો ઉપયોગ રાખવો આત્માનો ઉપયોગ રહે અને બાહ્ય કર્તવ્ય કાર્યો પણ કરાય તો તેથી આત્મશુદ્ધિ અને સમભાવમા આગળ વધાય છે આત્મશુદ્ધિ કરવારૂપ સાધ્ય દૃષ્ટિબિંદુનો ઉપયોગ રાખીને કર્તવ્ય કર્યું અને સર્વપ્રવૃત્તિમા પોતે પોતાને ન ભૂલી જવારૂપ આત્મોપયોગ ધારવો જોઇએ પોતાના આત્માનો ઉપયોગ તેજ પ્રભુનો ઉપયોગ ભક્તિ સેવા છે આત્મા પોતાના શુદ્ધોપયોગે સ્વસ્વરૂપને સ્મરતો છતો ગમે તેવી બાહ્યપ્રવૃત્તિમા આત્મચારિત્રી છે આત્માનંદનો રસ વેદવો એજ આત્મચારિત્ર છે એવો ઉપયોગ રાખતા બાહ્યકર્માદિકશુભાશુભ ઔદયિકભાવમા સમભાવ પ્રવર્તે છે, એવા સમભાવરૂપ આત્મચારિત્રનો ઉપયોગ વર્તતો હોય ને વખતે આત્માની અપ્રમત્તદશા છે અને તે વખતે સર્વ બાહ્યકરણીરૂપ ચારિત્રનું પૂર્ણફલ વેદાય છે આવી અપ્રમત્તદશાનો ઘણી વખત અનુભવ આવે છે એવી શુદ્ધોપયોગ સમાધિનો આત્માનંદરસ વેદાય છે અને તેવી બાહ્યસાધન ચારિત્ર કરણીનો કાંઇક હાનિ નથી ત્યા લોકસંગ્રહનાર્થે પ્રવર્તતાં આત્મશુદ્ધોપયોગમા અપ્રમત્તભાવે રહેવા પુરુષાર્થ કરાય છે તેથી નિશ્ચય થાય છે કે આત્માની પૂર્ણશુદ્ધિ પણ પ્રાપ્ત થવાનીજ અને આત્મા તે પરમાત્મા થવાનોજ આત્માનો ઉપયોગ તે ઉપયોગચારિત્ર છે વેષક્રિયાદિવ્યવહારચારિત્રમતભેદકદાગ્રહમા જ્ઞાની લેપાતો નથી અને વેષક્રિયાદિ બાહ્યચારિત્રમા અયોગ્યને લેપાવાની એકાંત સાધ્ય શૂન્યતાનો ઉપદેશ અપાતો નથી આત્માના જ્ઞાનાદિગુણોમા

રમણતા એજ આત્મશુદ્ધોપયોગ છે અને તેજ આત્માની મુક્તિ છે એવો અનુભવ આવેલો છે તેમા અન્યોનો પ્રવેશ કરાવાય છે જ્યા આત્મજ્ઞાનોપયોગ વર્તે છે ત્યા કર્મબંધ નથી પ્રકાશ હોય છે ત્યા જેમ અધકાર રહીશકે નહી તેમ આત્મજ્ઞાનોપયોગ જેનામા વર્તતો હોય છે એવા જ્ઞાનીને કર્મબંધ નથી અને તે કર્મથી ભય પણ પામતો નથી કર્મ તે જડ છે અને આત્મા તો ચેતન છે તેને જાગ્રતદશામા કર્મ કરુ કરી શકવા સમર્થ નથી. યદ્યપિ આત્મજ્ઞાનીઓ શુભાશુભ કર્મવિપાકો કે જે પ્રારબ્ધકર્મ છે તેનુ ફલ સુખ દુ ખરૂપ ભોગવે છે પણ તે સમે તેના આસ્રવ નબધોમા પણ આસ્રવ હેતુઓને સવરના હેતુરૂપ પરિણમાવનારે કનર્થ હોય છે, તેઓ વસ્ત્રાદિક ઉપધિસબધમા પણ મૂર્છા વિના અપરિગ્રહી છે, તેઓમાટે આચારનુ પ્રયોજન નથી છતા તેઓ આચારોને વ્યવહારદૃષ્ટિએ આદરે છે પહેલી ચોપડી ભણ્યા બાદ પહેલી ચોપડીને પાસે નાખવી જેમ નકામી છે પણ અન્યોનામાટે રાખવી તે કામની છે, તેમ આત્મજ્ઞાનીઓને સાધનોમાટે સમજવુ સાધનોમા એકતતા નથી વર્તમાનમા કાર્યોકરતા છતા કર્મબધથી અબધ રહેવામાટે આત્મશુદ્ધોપયોગ સમાન કોઇ મહાન્ ઉ ાય નથી આત્મા તેજ જ્ઞાનોપયોગ છે અને જ્ઞાનોપયોગ તેજ આ મા છે પૂર્ણનિરુપાધિક આનદ તે જ આત્માછે આત્મદૃષ્ટિએ મુક્તિ છે અને મોહદૃષ્ટિએ સસાર છે એક ક્ષણમા આત્મજ્ઞાનોપયોગથી આત્મા મુક્ત બને છે એકવાર સ્વાત્માને ઓળખ્યાબાદ પશ્ચાત્ કર્મબધથી આત્મા અબધ વર્તે છે, એવો જ્ઞાનોપયોગનો મહિમા છે સર્વ કર્તવ્યકાર્યો સ્વાધિકારે કરવા પણ અતરમા જ્ઞાનોપયોગ રાખવો આત્મજ્ઞાનોપયોગ એજ આત્મરૂપપ્રભુની સેવાભક્તિ છે અને તેજ સર્વવિશ્વની સેવાભક્તિ છે આત્મજ્ઞાનોપયોગના સત્ય ત્યાગ વૈરાગ્યદશા છે, તે વિના વનમા નગ્ન રહેવામાત્રથી ત્યાગીપણુ નથી આત્મજ્ઞાનોપયોગથી અક્રિય અકર્મ તથા નિર્વ દશાનો અનુભવ પ્રગટે છે, આત્મજ્ઞાની મેરૂપર્વત જેટલા સ્વર્ણ ત્નરાશિપર બેસે તો પણ તે અક્રિય છે અને નિર્લેપી છે તેઓ

અને નિવૃત્તિની પેલી પારના આત્માના અનુભવરસને પ્રગટાવો પૂર્ણાનંદી થા !! આત્માનો અનુભવ કરવામાટે મુમુક્ષુઓએ કોઇને પ્રથમ વૈરાગ્ય સાધનની જરૂર છે, કોઇને પ્રથમ ભક્તિની જરૂર છે, કોઇને પ્રથમ કર્મયોગની જરૂર છે, કોઇને પ્રથમ સેવાની, કોઇને પ્રથમ વિનયની અને કોઇને પ્રથમ સદાચારની જરૂર છે ભક્તિ આદિયોગોથી હૃદયની શુદ્ધિ થાય છે અને હૃદયશુદ્ધિથી શ્રુતજ્ઞા નથી ભિન્ન વાસ્તવિક આત્મજ્ઞાન છે તે પ્રગટે છે આત્મજ્ઞાન પ્રગટ્યાબાદ નિર્ભય સ્વતંત્ર આત્મરાજ્યના સહજાનંદનો અનુભવ આવે છે અને તેથી કર્મોનો ઉદય-વિપાક-પ્રારબ્ધભોગ છતાં અને અનેક સ્વાધિકારયોગ્ય વ્યાવહારિક ધાર્મિકપ્રવૃત્તિ છતાં કર્મનો બંધ થતો નથી અને ભૂતકાલના કર્મો અપુનર્બંધકભાવે મુક્ત થઇ ભોગવતા ખરી જાય છે આત્મજ્ઞાનીને ઘર પુત્રાદિક છતાં તેમાં તે લેપાતો નથી તેને વસ્ત્રપાત્રાદિક ઉપધિ છતાં મમતાવિના બાહ્યપરિગ્રહથી લેપાતો નથી તે કર્તવ્ય કાર્યો કરીને આત્માનુભવમાં ઉંડો ઉતરે છે તેના પર કીર્તિની અપકીર્તિની તથા લોકવાસનાદિની અસર વતી નથી તે કર્તવ્ય કર્મો કરતો છતો અક્રિય છે, અકર્મ છે, તે કોઇમાં નામરૂપમોહથી લેપાતો નથી તે બાહ્યકર્તવ્યો કરતો છતો પણ આત્મારૂપ જ છે અને નહિ કરતો છતો પણ આત્મારૂપ જ છે, તે સર્વવિશ્વમાં છતો સર્વ વિશ્વથી આકાશની પેઠે ન્યારો છે તેની પાસે મન છતાં તે સ્વતંત્ર છે, તે મનવાણી કાયાના ગમે તે યોગવડે સ્વ અને સર્વને પ્રગતિમાં સહાયક બને છે, તેને બાહ્યની વિશ્વની સમગ્ર વસ્તુઓ લોકોની દૃષ્ટિએ દુઃખહેતુરૂપ લાગતી હોય છે પરંતુ વસ્તુતઃ તેને ઉપયપ્રયોગહેતુઓ અને આસ્રવહેતુઓ પણ સંવરરૂપે પરિણમે છે, તેને પ્રતિકુલહેતુઓ પણ સ્વાત્મ પ્રગતિકારકરૂપે પરિણમે છે, તેનું કારણ વસ્તુતઃ આત્મજ્ઞાનોપયોગપરિણતિ છે જ્ઞાનાત્મા તેજ ઉપયોગાત્મારૂપ બને છે ઉપયોગપરિણામમાં એવી શક્તિ છે કે તેની આગળ કર્મબંધનો એક પણ પરિણામ ટકી શકતો નથી શ્રી ભરતરાજા છખંડની પૃથ્વીનું રાજ્ય કરતા છતાં આત્મોપયોગે વર્તતા હતા તેથી

ઉપયોગરૂપ આદર્શભુવનમા શુદ્ધાત્મસ્વરૂપ અવલોકીને કેવલજ્ઞાન પામ્યા ગૃહાવાસમા અનેકલોકો કેવલજ્ઞાન પામ્યા તેનુ કારણ શુદ્ધાત્મોપયોગ છે ગૃહાવાસમા શાતિનાથ, કુથુનાથ અને અરનાથ, ચક્રવર્તીના કામાદિભોગો ભોગવતા છતા અબધ રહ્યા તેમા આત્મશુદ્ધોપયોગ હેતુભૂત છે ત્યાગાવસ્થામા વસ્ત્ર પાત્રાદિ અનેક ઉપયોગી વસ્તુઓનો સબધ છતા આત્માના શુદ્ધોપયોગથી આત્મશુદ્ધતા અનુભવાય છે, એવો સ્વાત્માનુભવ પ્રગટીને તેની સાક્ષી પૂરે છે રાજા હોય, સેનાપતિ હોય, ક્ષત્રિય, બ્રાહ્મણ, વૈશ્ય અને શૂદ્રાદિ ગમે તે વર્ણી મનુષ્યો હોય અને ગુણકર્માનુસારે આજીવિકાદિ કર્મ કરતા હોય તોપણ તેઓ પ્રભુમહાવીરદેવની આજ્ઞાપ્રમાણે અતરાત્મામા લક્ષ્ય રાખી વર્તતા હોય અને આત્માના શુદ્ધોપયોગમા દિવસમા બે ઘડી પણ છેવટે જીવન ગાળતા હોય તો તેઓ અવશ્ય મુક્ત થઈ શકે છે, તેઓ નિર્લેપ રહીને અન્યનું ભલુ કરી શકે છે આત્મજ્ઞાની સર્વગ્રહીત વસ્તુઓને સાધન તરીકે વાપરી શકે છે, તેથી તે ક્ષણે ક્ષણે આત્મવિશુદ્ધિમા આગળ વધે છે આત્માની શુદ્ધિની સાક્ષી આત્મા ન પૂરે ત્યાસુધી સાધકદશામા ત્યાગવૈરાગ્યભક્તિથી પ્રબલ પુરૂષાર્થ કરવામા સર્વથા મનવાણીકાયાનો ભોગ આપવો. કાચબાની પેઠે અશુભ પાપમાર્ગમા પ્રવેશતી ઇન્દ્રિયોને પાછી ખેંચી લેવી. મોહના તાબે મનવાણીકાયા વર્તે ત્યાસુધી કોઇ ભક્ત, મહાત્મા, યોગી સતમુનિ, આત્માની પ્રભુતાનો અનુભવ કરી શકે નહી આત્માના તાબે મનવાણીકાયાને રાખે તે પુરૂષ મનુષ્ય-સત છે અન્યો મનરૂપી પશુના તાબે રહી કામાદિ મોહવૃત્તિ-ઓના જીવને જીવનારા મનુષ્યાકારે પશુઓ છે દુર્ગુણોના જીવને જીવવુ એ નરક છે અને સદ્ગુણોના વિચારાચારથી જીવવુ એ સ્વર્ગ છે શુભાશુભલાગણીઓના આધીન ન રહેવુ શુભાશુભ પરિણામોની પેલીપાર શુદ્ધાત્મપરિણામ છે એમ અનુભવ કરવો તે મુક્તિનું અનુભવજીવન છે ક્રોધમાનમાયાલોભ અને કામાદિમોહની પરિણતિવાળુ મન તેજ સસાર છે આત્મજ્ઞાન

ચતા મનપર કાબુ મેળવી શકાય છે અને તેથી આત્મા સિદ્ધ પરમાત્મા બને છે આત્માની આજ્ઞાપ્રમાણે મનવાણીકાયાનો વ્યાપાર શરૂ થાય છે ત્યારથી આત્મજીવન શરૂ થાય છે અને આત્મા અપુનર્બંધક બને છે આવી દશા પ્રાપ્ત કરવા માટે સંસારપરથી બિલ્કુલ રાગ ટળવો જોઇએ અને દેહાધ્યાસ સર્વથા ટળી જવો જોઈએ દેહાધ્યાસ ટળતાં આત્મા તેજ પરમાત્મા છે એવો પૂર્ણ સત્ય અનુભવ થાય છે આત્મા સર્વવિશ્વની સર્વવસ્તુઓમાં સાક્ષીભૂત થઈને વર્તે અને શુભાશુભપરિણામ રહિત પોતાને અનુભવે એટલે તે અન્તરાત્મા થયો એમ નિશ્ચયતઃ જાણવું, એવો આત્મા એક શ્વાસોશ્વાસમાત્રમાં પરમાત્મા મુક્ત બને છે તેનામાં અને પરમાત્મામાં અભેદતા છે તેની સેવાભક્તિ તેજ પરમાત્માની સેવાભક્તિ છે અને તેની આજ્ઞા પ્રમાણે તેને સર્વ સ્વાર્પણ કરવું તેજ પરમાત્માને સર્વ સ્વાર્પણ કર્યું જાણવું, તેની આજ્ઞા પ્રમાણે કર્તવ્યકાર્યો કરવા એજ પરમાત્માનું સેવકપણું છે અને તેના પર સંશય તેજ પરમાત્મા પર સંશય છે માટે આત્મજ્ઞાની ત્યાગીગુરૂમાં અને પ્રભુમાં અભેદભાવે જોવું અને તે પ્રમાણે વર્તવું જે બદ્ધ છે તે અન્યને મુક્ત કરી શકે નહીં માટે આત્મજ્ઞાની ત્યાગીગુરૂનું અવલંબન કરવું અને તેમની નગતિ કરવામાટે દુનિયાના કરોડો સ્વાર્થલાભોને પણ લાત મારવી લઘુ બાળકો જેમ ઢીંગલા ઢીંગલી રમે છે તેવા જેઓ છે તેઓ આત્માને જાગ્રત્ પ્રકાશિત કરી શકતા નથી તેઓ અંધો છે મનને શુદ્ધ કરવું તે આત્માપ્રતિ મનની સેવા છે વાણીને શુદ્ધ કરવી, સત્ય તથ્યપથ્ય વદવું તે આત્માર્થે વચનની સેવા છે કાયાથી પાપકર્મો ન કરવાં અને ધર્મકર્મો કરવાં, સંઘદેશાદિકની સેવા કરવી તે કાયાની સેવા છે મનવાણી અને કાયાની શક્તિયોને ખીલવવી તે સાધનયોગ છે અને આત્માના જ્ઞાનાનંદધર્મનો પ્રકાશ કરવો તે સાધ્યસિદ્ધિયોગ છે સર્વસાધનો છે તે સાધ્યમાટે છે પણ સાધનો તે કંઇ સાધ્ય નથી દયા, સત્ય, અસ્તેય, બ્રહ્મચર્ય, વિનય, વિવેક, સેવાભક્તિ

ક્રિયા, વ્રત, નિયમ, આસન, પ્રાણાયામ, પ્રત્યાહાર, ધારણા, ધ્યાન અને સમાધિ પણ સાધન છે માટે સાધનોની ભિન્નતા અને ઉપયોગિતા જાણી તેથી પૂર્ણશુદ્ધાત્મસ્વરૂપ પ્રાપ્ત કરવુ પણ સાધનોમા સાધ્યબુદ્ધિથી મુઝાવુ નહી વૈરાગ્ય ત્યાગાદિ સાધનોને ઔષધોના પેઠે તથા શસ્ત્રોની પેઠે બદલવા પડે તથા તેઓમા દેશકાલ અને સાધક સ્થિતિ પ્રમાણે સુધારો વધારો કરવો પડે તેમજ તેઓને ખપ પડતા વાપરવા પડે અને પશ્ચાત્ ત્યાગવા પડે ઇત્યાદિ કારણોથી સાધનોની અનિત્યતા છે અપેક્ષાએ તત્ત્વની નિત્યતા છે આચારો સર્વે સાધનો છે માટે તેમા દેશ કાલાનુસારે અનેક પરિવર્તનો-રૂપાતરો ફેરફારો થયા થાય છે અને થશે તેથી તેઓના પરિવર્તનથી ભિન્નભિન્ન સાધન રૂપાતરે તેઓનો પ્રયોગ કરવાથી જૈનધર્મ અને જિનધર્મ કે જે સાધનધર્મ અને આત્મધર્મરૂપ અનુક્રમે છે તેમા કશી હાનિ થઈ નથી, વર્તમાનમા થતી નથી અને ભવિષ્યમા થશે નહી એમ જે જાણી સ્વપરમાટે સાધનધર્મનો ઉપયોગ કરે છે કરાવે છે અને કરતાને અનુમોદે છે તે શ્રીમહાવીરપ્રભુનો જ્ઞાનીભક્ત જૈન છે તેવી દશાવાળો આત્મા, ધર્મપ્રવર્તક થાય છે વૈદ્યોની પેઠે દેશકાલાનુસારે અધર્મથી પીડાતા લોકોને તેઓની યોગ્યતાનુસારે ધર્મરૂપ ઔષધ આપીને પાપરહિત ધર્મી બનાવે છે તેવા જ્ઞાની ગીતાર્થો, ધર્મશાસ્ત્રો વગેરે સાધનોમા સાધ્યબુદ્ધિ ધારી મુઝાતા નથી સાધન અને સાધ્યને ભિન્ન જાણી આત્માની પૂર્ણશુદ્ધિરૂપ સાધ્યબિન્દુ લક્ષ્યમા રાખીને સર્વ પ્રકારના વ્યવહારોને વ્યવહરે છે, તેઓ મનવાણીકાયાને સાધન તરીકે જાણે છે તેથી દેહવાણી મનના સેવક બનતા નથી અને મનવાણીકાયાની સેવા કરે છે તે પણ ઘોડાની ચાકરી પેઠે આત્માની શુદ્ધિમા તેઓની ઉપયોગિતા જાણીને કરે છે, તેથી તેઓ ગમે તે કરે તેમા તે સ્વતત્ર છે, તેઓ રાજ્યાદિક બાહ્યપ્રવૃત્તિને પ્રારબ્ધયોગે કરે છે બાહ્યમા-લોકસમૂહમા લોકાચારે વર્તતા છતા નિર્લેપ રહે છે અને સતોની સાથે એકાકારભાવથી વર્તે છે, તેથી તેઓને કોઈપણ બાબતમા ત્યાગના વા ગ્રહણમા રાગદ્વેષ થતો નથી, એવા

બને છે રાગ અને વૈરાગ્ય બે મનમા વર્તે છે શુદ્ધાત્મામા રાગ ભાવ, વૈરાગ્યભાવ, ત્યાગભાવ, વગેરે માનસિકપરિણામો રહેતા નથી વૈરાગ્ય, ત્યાગ અને ભક્તિ એમાનું એક પણ સાધન પૂર્ણ-પણે અવલબતા શુદ્ધાત્મસ્વરૂપ અવશ્ય પ્રગટે છે એવો પૂર્ણ નિશ્ચય છે આત્મજ્ઞાનીગુરુના ભક્તો ગુરૂની આજ્ઞા પ્રમાણે ભક્તિભાવમા વર્તતા છતા મોહગર્ભિત વૈરાગ્ય અને દુ ખ ગર્ભિત વૈરાગ્યમાથી જ્ઞાનગર્ભિત વૈરાગ્યમા આવે છે અને જ્ઞાનગર્ભિત વૈરાગ્યથી સર્વ વિષયરૂપસમુદ્ર ઉપર તરવા સમર્થ બને છે તથા સર્વવિષયમા તેઓને અમૃત તથા વિષની બુદ્ધિ રહેતી નથી, જ્ઞાનગર્ભિત વૈરાગીઓને જાદુગરની બાજી સમાન સર્વ સંસારના તથા કર્મના ખેલો લાગે છે, તેમા તેઓને આનદ લાગતો નથી તેમ દુ ખ પણ લાગતુ નથી, તેઓ નટનીપેઠે કર્મપ્રકૃતિથી નાચતા હોય એવા પોતાને પ્રથમ જ્ઞાનદશામા દેખે છે પશ્ચાત્તો પોતાને આકાશનીપેઠે નિર્લેપ સ્થિર દેખે છે તેઓ ગૃહસ્થના કાર્યો કરે છે, કૂર્માપુત્રની પેઠે તેઓ કેવલજ્ઞાન પામ્યા છતા પણ વર્તી શકે છે ધ્યાનસમાધિથી પાકેલા જ્ઞાનીના આત્મામા એટલો બધો આત્માનદ સાગર ઉછળે છે કે તેથી તેઓ સર્વને સર્વ બાબતોના કર્તવ્યો કરતા હરતા ફરતા આનદમયી દેખાય છે અને તેનો ખ્યાલ અજ્ઞાનીજીવોને તો વિષય સબધી જેવો દેખાય, પરતુ જ્ઞાનીઓતો જાણે છે કે તેવો આનદ ત્રણ ભુવનમા પણ માઇ શકતો નથી આત્મજ્ઞાનીને તેવા વ્યક્તાત્માનદથી તેની કાયા અને ઇન્દ્રિયો પણ આનદથી ઉભરાતી હોય એવુ લાગે છે આવો અનુભવ ઘણી વાર વ્યક્ત થયો છે તે અતરાયકર્મના ક્ષયોપશમથી પ્રગટેલ અનુભવાય છે મોહનો નાશ કરવા માટે રાજયોગ રૂપ જ્ઞાન ગર્ભિત વૈરાગ્ય છે જ્ઞાનગર્ભિતવૈરાગ્યવાળો બાહ્યદૃષ્ટિની અપેક્ષાએ હિંસા થાય એવા કર્મો કરે છે તો પણ તેને પાપ લાગતુ નથી, તેનું કારણ એ છે કે તેને કોઇ જીવને મારવાની રાગદ્વેષવાળી બુદ્ધિ હોતી નથી, તેના આત્માનો ઉપયોગ નિર્મલ હોય છે તેથી તેને નવીનકર્મ બધાતા નથી

અને જે બધાય છે તે અલ્પરસ સ્થિતિવાળા કર્મો છે તે વસ્રને લાગેલી ધૂળ જેવા છે તેને ખરી જતા વાર લાગતી નથી આજીવિકાદિ આવશ્યક કારણે તથા સઘસમાજકુટુબ ધર્મીજનો વગેરેના રક્ષણાર્થે ક્ષાત્રાદિક કર્મમા આત્માના શુદ્ધ આશયથી શુદ્ધો પયોગે નિર્બંધ નિર્લેપીપણુ રહે છે શુભાશય છતા બાહ્યથી હિંસાદિ કર્મની પ્રવૃત્તિ પણ શુભાર્થ પરિણમે છે, છતા બાહ્યકાર્યો કરતા પરિણામ ઉપર કર્મબધની મુખ્યતા છે જેવો માનસિક પરિણામ તેવો કર્મનો બધ થાય છે શુભાશુભ પરિણામના કરતા આત્માનો ઉપયોગ અનતગુણુ બળવાન્ છે આત્માના ઉપયોગે રહેતા બાહ્યક્રિયા અને પરિણામનુ કઈ જોર ચાલતુ નથી આત્માના ઉપયોગથી બાહ્ય કાર્યો કરતા છતા આત્મા અપુનર્બંધક વર્તે છે ભરતરાજા વગેરે જૈનધર્મી રાજાઓ ક્ષત્રિયો વૈશ્યો અને શુદ્રોએ આત્માના ઉપયોગી થૈને ધર્મયુદ્ધાદિ કર્તવ્યકર્મો કર્યા હતા તેથી તેઓને નિકાચિત કર્મોનો બધ નહી પડવાથી તદ્ભવમા મુક્ત થયા હતા આત્માનો શુદ્ધોપયોગ જો કાચી બે ઘડી સુધી વર્તે છે તો તેમા એટલી બધી શક્તિ પ્રવર્તે છે કે તેથી અનતભવના કરેલા તથા અસખ્ય મેરૂપર્વત જેટલા ઢગવાળા કર્મો હોય છે તો તે પણ કાચી બે ઘડીમા ખરી જાય છે એટલુજ નહી પરતુ સર્વવિશ્વજીવોના અનતકાલના કર્મો પણ બે ઘડીના શુદ્ધોપયોગમા આવી પડે તો તે સર્વનો ક્ષય થઇ જાય છે, એવા ઉત્કૃષ્ટશુદ્ધોપયોગધ્યાનકાલમા જેટલાકર્મ ખપી જાય તેની બહાર અનતજીવોના અનતકર્મ પણ નથી આત્માના શુદ્ધો પયોગ વખતે શરીરવડે છકાજીવની પ્રસગે હિંસા થાય છે તોપણ તેનો કર્મબધ થતો નથી કાચી બે ઘડીના ઉપયોગમા એટલી બધી શકિત છે તો પછી વારવાર એવો ઉપયોગ આવે અને જાય તથા આવે એવા ક્ષયોપશમીય શુદ્ધોપયોગથી તદ્ભવમા ક્ષાયિકભાવની પ્રાપ્તિયતા છેવટે મુક્તિ થાય એમા કઈ પણ આશ્ચર્ય નથી આત્માનો ઉપયોગ તેજ યોગ, સમાધિ, ધ્યાન, ભક્તિ સેવા, ઉપાસના અને જ્ઞાનયોગ છે આત્માના શુદ્ધોપયોગથી અનતભવના બાધેલ નિકાચિતકર્મોનો પણ ક્ષય થાય છે, તથા

આ ભવમા ઉદયમા આવેલા ઘાતીકર્મોના ક્ષણુમા ક્ષય થાય છે તથા રાગાદિ કર્મવિપાકોનો ક્ષય થાય છે આત્માના શુદ્ધોપયોગ વખતે આત્માનો શુદ્ધપરિણામ વર્તે છે અને તે કાલે રાગદ્વેષના શુભપરિણામ અને અશુભપરિણામ વર્તતા નથી શુભ પરિણામથી પુણ્યબધ અને અશુભ પરિણામથી પાપબધ થાય છે શુદ્ધ પરિણામથી પુણ્ય પાપ બધ થતો નથી વ્યવહારથી કાયાની શુભાશુભપ્રવૃત્તિ છતા શુદ્ધપરિણામ વર્તતા કર્મબધ નથી અશુભકષાયોનો પરિણામ તે અશુભપરિણામ છે અને શુભ કષાયોનો પરિણામ તે શુભપરિણામ છે શુભકષાયોનો અને અશુભ કષાયોનો પરિણામ જેટલા કાલ સુધી ન વર્તે તેટલા કાલમા આત્મિક શુદ્ધપરિણામ છે અને શુદ્ધપરિણામ વખતે જે જ્ઞાન હોય છે તે આત્મિકશુદ્ધોપયોગ છે શુદ્ધપરિણામમા અને શુદ્ધોપયોગમા જ્ઞાનદર્શનચારિત્રનો અતર્ભાવ થાય છે શુદ્ધપરિણામ તથા શુદ્ધોપયોગ તે શુદ્ધ સમાધિ છે ક્ષયોપશમદશામા શુદ્ધોપયોગ એક અતર્મુહૂર્ત સુધી રહીને પાછો બદલાય છે તે ક્ષયોપશમી છે અને જે શુદ્ધોપયોગ પ્રગટયા બાદ કદાપિ ટળતો નથી તે ક્ષાયિકભાવીય શુદ્ધોપયોગ છે ક્ષાયિકશુદ્ધોપયોગ તેજ કેવલજ્ઞાન છે ક્ષયોપશમિક શુદ્ધોપયોગ તેજ અનુભવ જ્ઞાન છે અને તે શ્રુતજ્ઞાનવડે ધ્યાન ધર્યા બાદ પ્રગટે છે શુદ્ધપરિણામ ત્રણ પ્રકારનો છે જે અતર્મુહૂર્ત સુધી શુદ્ધપરિણામ વર્તે છે અને પછી કષાયના ઉદયે ટળે છે તે ઉપશમભાવીશુદ્ધપરિણામ છે જે શુદ્ધ પરિણામ વારવાર દિવસ રાત્રીમા ધ્યાનબળે પ્રગટે છે અને ટળે છે, અસખ્યવાર આવે છે અને જાય છે તે ક્ષયોપશમભાવીશુદ્ધ પરિણામ છે ક્ષયોપશમભાવી શુદ્ધ પરિણામ બે ઘડી સુધી વ્યક્ત પણે રહે છે પશ્ચાત્ લબ્ધિસત્તારૂપે તો રહે છેજ ક્ષાયિક શુદ્ધ પરિણામ પ્રગટયા બાદ કદિ નષ્ટ થતો નથી શુદ્ધોપયોગ છે તે બે ભેદે છે, ક્ષયોપશમ ભાવીય શુદ્ધોપયોગ અસખ્ય વાર વ્યક્તરૂપે બબે ઘડી સુધી ઉત્કૃષ્ટ રહીને ટળે છે પુન પ્રગટે છે ક્ષાયિકભાવીય શુદ્ધોપયોગ પ્રગટયા બાદ કદિ નષ્ટ થતો નથી.

શુદ્ધપરિણામ અને સમભાવમા ભેદ નથી શુદ્ધપરિણામ અને શુદ્ધોપયોગમા ભેદ નથી શુદ્ધોપયોગ એજ આત્મા છે અને શુદ્ધપરિણામ તેજ આત્મા છે અપેક્ષાએ શુદ્ધપરિણામ અથવા શુદ્ધોપયોગ તે આત્માનો શુદ્ધપર્યાય છે, અને શુભઅશુભ પરિણામ છે તે રાગદ્વેષપરિણામ છે તે આત્માનો અપેક્ષાએ ઔપચારિક અશુદ્ધધર્મ છે શુદ્ધપરિણામ અને શુદ્ધોપયોગ તે આત્માનો સ્વાભાવિકધર્મ છે અને રાગદ્વેષમયઅશુદ્ધપરિણામ યાને રાગદ્વેષવાળીબુદ્ધિ તે વિભાવિકધર્મ છે વિભાવિકધર્મથી દુ ખ છે અને સ્વાભાવિકધર્મથી આત્મિકસુખ છે વિભાવિકધર્મ અનિત્ય છે અને અસત્ છે આત્માનો શુદ્ધ સ્વાભાવિક ધર્મ તે સત્ અને નિત્ય છે શુભોપયોગે રહીને વ્યાવહારિકકાર્યો કરી શકાય છે અને શુદ્ધોપયોગે રહીને પણ વ્યાવહારિકકાર્યો કરી શકાય છે સાંસારિક જડ વસ્તુઓમા—કાર્યોમા—પ્રવૃત્તિયોમા જો શુભાશુભપરિણામ ન વર્તતો હોય તો આત્મા અબ ધ છે, એવા નિર્લેપી આત્માને જડ જગતથી બ ધન નથી, તે જડ વિષયોની મધ્યમા રહે છે, છતા તેને રાગદ્વેષનો સ ગ નથી જડ વિષયોનો સ ગ તો જડશરીરપર્યંત રહે છે પણ રાગદ્વેષરૂપ આસક્તિ વિના આત્મા નિ સ ગ જાણવો. એવા ક્ષયોપશમીનિ સ ગ ભાવનો ઉપયોગ તથા શુદ્ધપરિણામની ઝાખી અનુભવાય છે શુદ્ધોપયોગી, સર્વદર્શનમતગચ્છઆશ્રમાદિમા છતો સર્વથી ન્યારો છે શુદ્ધોપયોગીથી પરમાત્મા અભિન્ન છે શુદ્ધોપયોગી બાહ્યથી ગમે તે વેષક્રિયાચારવાળો હોય તોપણ તેને વેષાચારાદિનો પ્રત્યવાય નથી બે ઘડીસુધી એકવાર જેને શુદ્ધોપયોગ પ્રગટેછે તો તેને પછીથી આત્માનુભવ થાય છે અને તે અવશ્ય સુજ્ઞ શુદ્ધ મહાવીર મહાદેવરૂપ પોતાને અનુભવી સ્વય ભગવાન્ બને છે ક્ષયોપશમ ભાવીશુદ્ધોપયોગીને અલ્પકર્મનો બ ધ થાયછે અને અન તગુણુ કર્મની નિર્જરા થાય છે ક્ષયોપશમીશુદ્ધોપયોગીને વ્રતતપજપ ક્રિયાકાંડ સહેજે મનની ઇચ્છા અને કાયાની દમનતા વિના થાય

જ્ઞાની પોતાના મનથી વચનદેહથી વિશ્વલોકોનું જેટલું હિત કરે છે તેટલું કરોડોઅજ્ઞાનીઓ તનમનવાણી ધનઅન્નથી પણ વિશ્વ લોકોનું હિત કરવા સમર્થ થતા નથી આત્મશુદ્ધોપયોગીલોકો જીવતા છે અને બાકીના ઉપયોગ રૂપ જીવન શ્વાસોચ્છ્વાસ વિનાના બાહ્યથી જીવતા છતા પણ અંતરથી મરેલા છે મરેલા મડદા સમાન અજ્ઞાનીઓને આત્મોપયોગરૂપીજીવનમંત્ર ફુંકીને જીવાડનારા જ્ઞાનીઓ છે એવા આત્મજ્ઞાનીઓ જાગતા છે અને બીજા ઉંઘતા છે જાગતાને માયા ખાતી નથી પણ ઉંઘતાને માયા ખાય છે જાગતાને દેહાદિ છતા દેહાદિ નથી, જાગતાને સંસાર નથી આત્મ શુદ્ધોપયોગીની જેનાપર દૃષ્ટિ પડે છે તે જાગ્રત્ થૈ જાય છે ઉંઘેલાઓ માયારૂપનિદ્રામા મોહસ્વપ્નને દેખે છે જાગતાઓને અંધારા જેવું અજ્ઞાન હોતું નથી આત્મજ્ઞાની દેહાદિનો સદુપયોગ સારીરીતે કરી શકે છે તે સર્વની સેવામા સેવકની પેઠે વર્તે છે, રાજ્યની નીતિયો ઘડે છે અને પ્રવર્તાવે છે, તે દુનિયાની દૃષ્ટિએ ચાલતો નથી પણ ઉપયોગદૃષ્ટિથી ચાલે છે, તે સ્વાધિકાર દશાના અનુસારે સંપ્રતિ વ્યવહાર કર્તવ્ય પ્રવૃત્તિ કરે છે આત્માનો ઉપયોગ ધારીને સર્વકર્મો કરવા, આત્માનો ઉપયોગ રૂપપ્રકાશ જ્યા પ્રગટે છે ત્યા મોહરૂપઅંધકાર રહેતું નથી આત્માનીશુદ્ધિનો ભાવ એ છે કે મોહપ્રકૃતિના તાબે ન થવું આત્માનું જ્ઞાન થતા સર્વસાધનોના એકાંત કદાગ્રહ છૂટી જાયછે, તેમજ સાધનોની અપેક્ષાએ વર્તન થાય છે આત્મોપયોગી, દેશસંઘ સમાજ રાજ્ય કુટુંબાદિની ઉપયોગિતા જાણે છે અને તે જેટલું દેશાદિકની સેવા કરી દેશાદિનું કલ્યાણ કરી શકે છે તેટલું અન્ય કોઇ કરવા શક્તિમાન્ થતું નથી અજ્ઞાનીઓ સ્વાર્થ અને મોહથી અંત્યાયહિંસાદિ પાપ કરતા જરામાત્ર અચકાતા નથી આત્મજ્ઞા નીઓની સર્વપ્રવૃત્તિ અને સર્વવિચારો છે તે ધર્મપ્રતિ ગમન કરે છે અજ્ઞાનીઓની દયામા અદયા છે જ્ઞાનીઓની બાહ્યહિંસા પ્રવૃત્તિ ના બાહ્યસમાજની ઔપકારિકદૃષ્ટિએ અને આત્મપરિણામદૃષ્ટિએ

અહિં સાછે અજ્ઞાનીઓની બાહ્યદયામા પણ અપેક્ષાએ પરિણામ તથા ફલ તથા સઘઆદિની સેવાની અપેક્ષાએ હિંસા છે આત્મજ્ઞાની થયા વિના કોઇ સત્યદયા, અહિંસા, સત્યને પ્રાપ્ત કરી શકયું નથી અને પ્રાપ્ત કરી શકનાર નથી અજ્ઞાનીઓની ધર્મપ્રવૃત્તિના ગર્ભમા અધર્મ રહ્યો હોય છે જ્ઞાનીના આદેશથી હલાહલવિષ પીવામા કલ્યાણ છે અને અજ્ઞાનીના આદેશથી અમૃતપાનમા પણ અકલ્યાણ છે અજ્ઞાનીમોહીમનુષ્યો ગૃહાવાસમા રહેવાનેમાટે પણ લાયક નથી અજ્ઞાનીઓ પવિત્ર જૈનધર્મને સમજી શકતા નથી સામાન્ય બાબતોમા પણ આત્મજ્ઞાનવિના અજ્ઞાનીઓ લડી મરે છે અને આત્મજ્ઞાનીઓ સર્વ બાબતોના ચારે તરફના આશયોને જાણે છે તેથી સાધ્યદષ્ટિએ સાપેક્ષભાવ રાખી પ્રવર્તે છે બાહ્યજડ જગત્પદાર્થોનો સર્વજ્ઞાનાત્માઓ એક સરખીરીતે ખપ જેટલો ઉપયોગ કરી શકેછે એમ આત્મજ્ઞાનીઓ જાણે છે અને તે બાહ્ય વસ્તુઓનો ખપ જેટલો ઉપયોગ કરે છે અને બાકીની વસ્તુઓનો પરિગ્રહ કરી અન્યલોકોના ઉપયોગમા અતરાય કરતાનથી અજ્ઞાનીઓ સત્તા કલાદિથી અનેક પ્રપચો કરે છે અને વસ્તુઓનો પરિગ્રહ કરવામા આશાતૃષ્ણામોહના અધસેવક બને છે આત્મજ્ઞાનીઓ આત્મામા સુખનો અનુભવ કરે છે અને અજ્ઞાનીઓ જડવસ્તુઓના ભોગોપભોગોમા સુખની ભ્રાંતિ ધારણ કરીને રાગદ્વેષના સેવક બને છે, તથા બાહ્યવસ્તુઓમાટે અધર્મકર્મો કરવામા જરામાત્ર અચકાતા નથી આત્મજ્ઞાનીઓ, શાસ્ત્રો વગેરેમા શાસ્ત્રવાસના વિના ઉપયોગી બને છે અને અજ્ઞાનીઓ ધર્મશાસ્ત્રોનું મૂલ રહસ્ય નહિં જાણતા હોવાથી લકીરની ફકીર બની પગલે પગલે કલેશ મોહથી દુઃખ પામે છે અને ધર્મ કરવા જતા અધર્મને પ્રગટાવે છે આત્મજ્ઞાનીઓ દરેક કાર્યની ચારે બાજુઓનો પરિપૂર્ણ વિચાર કરી તેને કરે છે અને કાર્યપ્રવૃત્તિમા સશયાદિરહિત થૈ પ્રવર્તે છે સર્વે આત્મજ્ઞાનીઓ બાહ્યથી એક સરખી ગુણકર્મની પ્રવૃત્તિવાળા હોતા નથી બાહ્યમા પ્રકૃતિ છે અને પ્રકૃતિમા પ્રકૃતિનુ જોર છે બાહ્યવિશ્વ માત્રને પ્રકૃતિરૂપ જાણવુ

બાહ્યમા પ્રકૃતિનુ સામ્રાજ્ય છે અને આત્મામા આત્માનું સામ્રાજ્ય છે પ્રકૃતિરૂપ જગતનો કર્તા હર્તા આત્મા નથી અને આત્માની કરતી હરતી પ્રકૃતિ છે તે પ્રકૃતિરૂપે ખેલે છે એમ જે જાણે છે તે પ્રકૃતિમાયાના પાશમા આવી શકતો નથી પ્રકૃતિ અને આત્મા બન્નેને એક રૂપ દેખે છે તે અજ્ઞાની છે અને તે ત્રિગુણી પ્રકૃતિથી પોતાને ભિન્ન જાણી શકતો નથી પ્રકૃતિ એજ માયા છે અને આત્મા છે તે પુરૂષ છે બેના સયોગથી સસાર છે અને બેનો વિયોગ તેજ મોક્ષ છે પ્રકૃતિમા આત્માધ્યાસ ન થવો અને આત્મામા પ્રકૃતિનો અધ્યાસ ન થવો તે શુદ્ધજ્ઞાન અને આત્માનો શુદ્ધપરિણામ છે આત્મા એજ મહાદેવ છે અને પ્રકૃતિ તેજ પાર્વતી છે આત્મા એજ કૃષ્ણ છે અને પ્રકૃતિ તેજ રાધા છે આત્માને સર્વવિશ્વ પ્રકૃતિથી ન્યારો જાણવો અને આત્મોપયોગી થૈ આત્માનદમા મસ્ત રહેવુ તેજ મોક્ષ છે આત્માનો મોક્ષ તે બધની અપેક્ષાએ છે બધ અને મોક્ષ બન્ને પરસ્પર અપેક્ષાએ શબ્દો છે બધ નથી ત્યા મોક્ષ નથી શુદ્ધનિશ્ચયનય દૃષ્ટિએ આત્મા જો કર્મ પ્રકૃતિથી બધાય તો તેનો મોક્ષ થાયજ નહી આત્માનો કર્મપ્રકૃતિસાથે વ્યવહારથી બધ અને મોક્ષ છે શુદ્ધનિશ્ચયનયથી આત્મા કોઈ કર્મપ્રકૃતિથી બધાતો નથી અને કોઇ કર્મપ્રકૃતિ વગેરે આત્માની સાથે બધાતી નથી એમ જે અપેક્ષાએ જાણે છે તે આત્મજ્ઞાની છે અને એમ જે જાણતો નથી તે નિરપેક્ષ અજ્ઞાની છે અજ્ઞાનીના હસ્તમા ધર્મ નથી જ્ઞાની બાહ્યથી સત્ અને અસત્ એવા ઔપચારિક સાધન ધર્મોપૈકી જે કાલે જે ક્ષેત્રે જે જે સાધનો આદરવા ઘટે છે તે અપેક્ષાએ આદરે છે તેથી તેને ઉત્સર્ગમાર્ગમા અને અપવાદમાર્ગમા ધર્મ છે તે અધર્મ કૃત્યોને પણ ધર્મકૃત્યોનારૂપના ફેરવી શકે છે દેશધર્મ, સઘધર્મ, રાજ્યધર્મ, કુટુબધર્મ, આજીવિકાધર્મઆદિ સર્વ વ્યાવહારિકધર્મોની પ્રવૃત્તિઓમા તે યોદ્ધાની પેઠે અનાસક્તભાવે વર્તે છે તે જે કઇ વિચારે છે અને કરે છે તે આત્મોપયોગની

દૃષ્ટિએ ધર્મરૂપ છે તે યુદ્ધમા પણ ધર્મ જાણે છે અને અયુદ્ધમા પ્રસંગે ધર્મ છે એમ પણ જાણી શકે છે, એવા આત્મજ્ઞાની ગુરૂની આજ્ઞા પ્રમાણે અજ્ઞાનીઓને પણ આત્મધર્મ પ્રકટે છે આત્માના અજ્ઞાની એવા દેશભક્તો તે વસ્તુત દેશ. રાજ્ય સમાજ કુટુંબના શત્રુઓ છે અજ્ઞાનીઓ ધર્મના ભક્તો નથી તેથી તેઓ સાધન અને અસાધનનો ભેદ જાણી શકતા નથી. અજ્ઞાનીઓ ધર્મ કરવા છતા બધાય છે અને આત્મજ્ઞાનીઓ સર્વત્ર સવ કાર્યોમા નિર્લેપ રહે છે અજ્ઞાનીઓ, પ્રકૃતિવેષ આચાર વગેરે બાહ્યમા ધર્મ અધર્મ માને છે જ્ઞાનીઓ બાહ્યાત્મમા ધર્મ અને અધર્મનો ભેદ જાણી શકે છે તેથી તેઓ ધર્મના પ્રવર્તકો બને છે આત્માના શુદ્ધસ્વરૂપનાસ્થિરઉપયોગમા બેઘડીસુધી રહેવાથી નિશ્ચય ચારિત્રનો સાક્ષાત્કાર થાય છે અને આત્માના અખંડ સહજાનંદનો આત્મા પોતે સાક્ષાત્ આનંદરસ લહે છે બાહ્ય વસ્તુઓને દેખતા આત્મજ્ઞાની આત્માનંદનું સ્મરણ કરી આત્મા નદી બને છે, તેની ઇન્દ્રિયોનો બાહિરનો વ્યાપાર છતા તેનો આત્મા તો આત્માના આનંદરસનો ભોગ ભોગવે છે એવો જ્ઞાનીને અનુભવ આવે છે આત્માના ઉપયોગમા—ધ્યાનમા રહેતા મનમા કોઈ જાતનો બાહ્ય વિષયરાગ રહેતો નથી અને ઇન્દ્રિયોના વિષયોમા મન પ્રવર્તતું નથી. બાહ્યશરીરથી અન્નાદિકનો ભોગ થતો નથી, તેવા ધ્યાનકાલે મન અને કાયાની સંગે શાતાનો અનુભવ છતા તેનાથી જુદાપ્રકારની અનંત આનંદની ઘેન પ્રકટે છે કે જેનું વર્ણન, વાણી દ્વારા કરી શકાતું નથી તેવા આનંદના અનુભવથી સ્પર્શેન્દ્રિયાદિ વિષય આદિ વિરાગોના સ્ફોટ જેવો એવો જ્ઞાનીને અનુભવ થાય છે ભોગાવલીકર્મોના ભોગોથી વસ્તુત સુખ નથી એવો નિશ્ચય, આત્માનાઆનંદરસના વેદનથી થાય છે, એવા અતિ અનુભવમા સર્વપ્રમાણોનો અંતર્ભાવ થાય છે આવો અનુભવ સાક્ષાત્ પ્રમાણરૂપે તદાકાર પ્રગટી રહેતે જ આત્માની શુદ્ધતા છે અને તે પ્રાપ્ય છે એમા સંશય નથી વારંવાર પ્રગટના

અને ટળનારી તથા પુન પ્રકાશિતથનારી આવીમિશ્રક્ષયોપશમદ શાની ક્ષાયિકદશા થાય તેજ સાધ્ય લક્ષ્ય છે અને તેમાટે મનુ ષ્યજીવનનો એક ક્ષણ પણ નકામો ગુમાવવો તે યોગ્ય નથી મનુષ્યજન્મથી મુક્તિ છે વિષયોના ભોગોમા ત્યા સુધી આનદ પડે છે કે જ્યાસુધી આત્માનો રસ વેદવામા આવ્યો હોતો નથી સસારમા રાજ્યવ્યાપાર વગેરે કરવામા આવે છે તેનુ કારણ આનદ સુખનય જીદગી ગુજાર્વી તેજ છે, પરતુ રાજ્ય વ્યાપાર સત્તા ધનશ્રી આદિના સબધથી થનાર વિષયાનદ ક્ષણિક છે અને આત્માનદ નિત્ય છે તે શરીર પ્રાણનો નાશ થયા પછી પણ નિત્ય કાયમ રહે છે, એવા આનદનો અનુભવ આવ્યા પછી ઘાચીની ઘાણીના બળદ જેવી બાહ્યસુખની દશાને કોણ ઇચ્છે? મધુબિદુ સમાન સાસારિકવિષયોના સુખ ભોગવતા રોગાદિવડે ઉલટો મનવાણીકાયાનો નાશ થાય છે જેને એવા બાહ્યવિષયમા સુખની ભ્રાતિ થતી નથી એવો જ્ઞાની આત્મસુખમા પૂર્ણ મસ્ત રહે છે આત્માનદ ભોગવતા મનવાણીકાયાનો ક્ષય કરવો પડતો નથી અને વિષયોનાતાબે પરત ત્ર રહેવુ પડતુ નથી આત્માનદમા આત્મસામ્રાજ્યસ્વાતત્ર્ય છે દુનિયાના સર્વલોકોની પ્રવૃત્તિનો મૂલઉદ્દેશ આનદ સુખની પ્રાપ્તિ કરવી તેજ છે આત્મસુખની પ્રાપ્તિ વિના વિષયાનદની પ્રાપ્તિ તો જીવે અનતી વાર કરી પણ તેવી ખરી તૃપ્તિ થઇ નહીં ચક્રવર્તી અને ઇન્દ્રને અનેકવિષયના ભોગો છતા તેમને સત્યસુખ મળતુ નથી તેઓ વારવાર પાચે ઇન્દ્રિયોના મનોહર ભોગો ભોગવે છે છતા તેઓ પુન પુન વિષયભોગની ઇચ્છા કરે છે તેઓ વિરત તૃષ્ણારૂપસાગરનો પાર પામી શકતા નથી તેઓ સાગરોપમના આયુષ્ય, વિષય સુખની લાલસામા સમાપ્ત કરે છે પણ તેથી તેઓ વિરામ પામતા નથી, તેઓની તૃષ્ણાનો દાહ શાત થતો નથી સર્વજીવોએ અનત વિષય પુદ્ગલોને અનતી વાર વિષયપણે પરિણમાવીને ભોગવ્યા છે છતા હજી વિષયના પરવશ થેને વિષયમાટે જીવન ગાળે છે પણ આત્માના

સુખનેમાટે જીવન ગાળતા નથી તેનું કારણ અજ્ઞાન મોહ છે. આત્માના સુખની પ્રતીતિ જેથી થાય તે જ્ઞાન છે વિષયોના ભોગ વિના જે આનદ અનુભવાય છે તે આત્માનદ છે આત્માનદ જે અનુભવે છે તે અસખ્ય ઇન્દ્રચક્રવર્તિયોવડે પૂજ્ય આરાધ્ય છે આત્મજ્ઞાની અને આત્માનદી નગ્ન હોય તોપણ તે પૂજ્ય છે સવસ્ત્ર હોય, ઝુપડીમા પડેલ હોય, વા શિલાપર બેઠેલો હોય તોપણ તેની તુલનામા ઇન્દ્ર ચક્રવર્તી વગેરે પણ વિષય પરતત્રદાસો છે જેઓ અજ્ઞાન અને મોહના આધીન છે તેઓ દાસના પણ દાસ છે અજ્ઞાનીને અને મોહીને ગમેતેવા બાહ્યરાગાદિયોગે સ્વપ્નમા પણ સુખ નથી વિષયોમા સત્યસુખ નથી વિષયો જડપદાર્થો છે જડપદાર્થોમા સુખ અને જ્ઞાન નથી તેથી તેના ભોગે આનદ હોય જ ક્યાથી ? બાહ્યવિષયોમા રાગ અને દ્વેષ કરવો તે અજ્ઞાન અને મોહની ચેષ્ટા છે જડપદાર્થોમા જ્ઞાન અને સુખ નથી જડમા આનદગુણ અને જ્ઞાનગુણ નથી છતા તેની મમતાથી અને અહતાથી અજ્ઞાનીજીવો અનેકપ્રકારના પાપકર્મો કરે છે વિષયની લાલસાથી આનદ નથી વિષયમોહ એજ સર્વદુખનુ મૂળ છે આત્મજ્ઞાનથી વિષયમોહ ટળે છે અને આત્માની સ્વતત્રતાનો અનુભવ આવે છે આત્માના સત્યાનદની આગળ ઇન્દ્રના અને ચક્રવર્તિના સુખ તે દુખરૂપ છે એવુ જાણનાર આત્મસામ્રાજ્યવાદી છે અને તે સ્વતત્ર છે તેને બાહ્યાતરમા આત્મોપયોગે સ્વતત્રસુખ વર્ત્યા કરે છે તેને ઇન્દ્ર ચક્રવર્તી શહેનશાહની પરવા નથી તેને બાહ્યવસ્તુઓ હોય તો તેની ગૃદ્ધિ-આસક્તિ નથી અને ન હોય તો તેને મેળવવા ઇચ્છા નથી એવો આત્મજ્ઞાની સ્વતત્ર મુક્ત છે જેમ જેમ મનમા નિરૂપાધિપણું વેદાય તેમ તેમ આત્માનદનો પ્રકાશ થાય છે જે જે જડવસ્તુઓનો મોહ છે તેજ ઉપાધિકર્તા છે બાહ્યરાજ્ય ધન સત્તા વગેરેમા શુદ્ધાત્માના સુખનો ગધ પણ નથી જેમા [illegible] આનદ નથી તેમા આનદ કલ્પવો એજ ભ્રાતિ છે. [illegible]થી પણ આનદ નથી નામ રૂપમા આત્માની [illegible]

જ્યાસુધી અધ્યાસ છે ત્યાસુધી તેથી આનદ લાગે છે પણ તે આનદ ક્ષણિક છે તેની રક્ષામાટે અનેક દુખો ભોગવવા પડે છે પોતાના નામરૂપની સ્તુતિ શ્રવણ કરતા જ્યાસુધી હર્ષ પ્રગટે છે ત્યાસુધી શોક કાયમ છે જ્યાસુધી હર્ષ શોક છે ત્યાસુધી આત્માનદ નથી પ્રથમ તો નિદા અને સ્તુતિ શ્રવણ કરતા ત્રીજા પુરૂષના તટસ્થભાવ જેવી સમભાવદશા પ્રગટવી જોઇએ સ્તુતિ ગ અને નિદામા શુભાશુભવૃત્તિ જ્યારે ન થાય ત્યારે આત્મા પોતાના ચિદાનદ સત્યનો પૂર્ણ પ્રકાશ કરે છે પોતાના પ્રતિ અજ્ઞલોકો શુભાશુભ ગમે તેવા સ્તુતિ નિદાત્મક અભિપ્રાય આપે તેથી જે આત્મજ્ઞાની, શુભાશુભમનવિકલ્પના ચકડોળે ચડતો નથી તે આત્માનદનો સ્વાદ કરે છે આહ્યરાગદ્વેષની પ્રવૃત્તિની ધમાલમા સત્યશાતિ નથી, એમ જ્યારે આત્માને અનુભવ આવે છે ત્યારે તે ભાવસવરભાવે પરિણમે છે આત્મજ્ઞાની, કરોડો લોકો પાગ થતી પોતાની ઔદયિકચેષ્ટાપ્રવૃત્તિની નિદામા શોકદુખ ભાવને પ્રગટાવતો નથી, એવી આત્મજ્ઞાનીની દશામા પૂર્ણાનદની મસ્તી હોય છે એવા આત્મજ્ઞાનીથી પરમાત્મતત્વ ભિન્ન નથી કરોડો લોકો પોતાની સ્તુતિ કરે પણ તે ઔદયિકભાવની સ્તુતિ છે અને તેમા મારા શુદ્ધાત્મસ્વરૂપને કઈ લાગતુ વળગતુ નથી એમ જે દૃઢનિશ્ચયથી જાણી તે પ્રમાણે અતરમા અનુભવે છે તે આવિર્ભાવે પ્રકટ પરમાત્મા છે જન્મ મૃત્યુમાથી આત્માધ્યાસ ટળવાથી આત્મા પોતાના શુદ્ધસ્વરૂપનો આનદ અનુભવે છે શુદ્ધદ્રવ્યાર્થિક દૃષ્ટિએ આત્માને જન્મમરણ નથી એમ નિશ્ચય થતાની સાથે આત્માનદની મસ્તી પ્રકટે છે પ્રભુમહાવીરદેવના શુદ્ધાત્મામા જે આત્મજ્ઞાનીઓ લયલીન બને છે તેઓ પૂર્ણાનદને અનુભવે છે આહ્યથી આત્મજ્ઞાનીની ગમે તેવી શુભાશુભઔદયિકદશા દેખાતી હોય પણ તે તેમા અતરપરિણામથી પરિણમતો નથી, અજ્ઞલોકો, જ્ઞાનીઓના આત્માના સ્વરૂપને દેખી શકતા નથી, તેથી તે આત્મજ્ઞાનીમુનિયોની શુભાશુભઔદયિકચેષ્ટામા તેઓના આત્મઓની દશા કલ્પે છે તો પણ તેપર તો આત્મજ્ઞાની મુનિયો

જરા માત્ર લક્ષ દેતા નથી એવી તેમની આત્મજ્ઞાનદશામાં આત્માનંદની ખુમારીની મસ્તી હોય છે વિશ્વમા આત્માના ઉપયોગમા રહેવુ તેજ સારછે આત્માના શુદ્ધસ્વરૂપની સાથે લગની લગાડી છે તેથી કઈક આત્માનો આનંદ અનુભવાયો છે સર્વ વિશ્વમા જ્યાત્યા આત્માનંદ ગમે તે નિમિત્તે વ્યક્ત કરવો એજ અનુભવ વ્યવહારમા વર્તે છે જડવસ્તુઓને અવલોકવી પરતુ આત્માનો આનંદ તો આત્મામા છે પણ જડવસ્તુઓમા નથી એવા અનુભવ ઉપયોગ રહેવુ જડવસ્તુઓમા આનંદ અને જ્ઞાનગુણ નથી પરતુ જડવસ્તુઓદ્વારા જે આનંદ આવે છે તે પણ વસ્તુત આત્માનોશાતા આનંદ છે પરતુ જડની ઉપાધિથી તે પ્રગટે છે તેથી તે ભ્રાંતિ છે એમ નિશ્ચય થતા આત્માનંદનો સત્ય અનુભવ આવે છે આત્માનંદરસે રસિત થૈ અનેકજડવસ્તુઓના સબધમા આવતા છતા આત્માનંદ કાયમ રહે છે અને તેથી જડવસ્તુઓથી બધન થતુ નથી, કારણ કે જડવસ્તુઓમા બધનનું કારણ જડ વસ્તુઓમા આનંદની ભ્રાંતિ હતી તે તો પ્રથમથી નષ્ટ થએલી હોય છે, તેથી જડવસ્તુઓનો સબધ છતા આનંદ વર્તે છે અને કેટલીક જડવસ્તુઓનો સબધ નહી છતા પણ આત્માનંદ વર્તે છે, એવી આત્મજ્ઞાનીની દશા થાય છે તેની ઝાખી આવે છે આત્મરસે રસિયા થએલા જ્ઞાનીઓને બાહ્યવ્યવહારમા અને અતરમા શુષ્કપણું રહેતુ નથી તેમછતા કદાપિ શુષ્કતા વેદાય છે તે તો ક્ષયોપશમભાવદશામા વર્તતા કર્મોદયથી છે પણ તે ઝાઝીવાર ટકતી નથી બારમાગુણસ્થાનક સુધી ગુરૂની જરૂર છે આત્મજ્ઞાનીની દષ્ટિએ આત્મજ્ઞાની વર્તે છે આત્મજ્ઞાન પામ્યા પછી શુષ્કપણું રહેતુ નથી આત્મજ્ઞાનથી આત્માનંદરસની ખુમારી એટલી બધી આવે છે કે તથી બાહ્યરસો તો લીટના જેવા જણાય છે છતા પ્રારબ્ધ કર્મોદયથી ત્યા બાહ્યથી કેટલાક જ્ઞાનીઓને ઇન્દ્રિયોદ્વારા બાહ્યથી ભોગ છતા અતરથી અભોગીપણુ વર્તે છે શ્રીમદ્ અધ્યાત્મજ્ઞાની શ્રી આનંદઘનજી તથા શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજી તથા શ્રી ઉપાધ્યાયજી તથા શ્રી મણિચંદજી તથા શ્રી ચિદાનંદજી

તો ગુરૂસત સાધુની ભક્તિમાં જીવન ગાળી શુષ્કપણુ ટાળવુ અને આત્મરસિયા બનવુ ત્યાગીઆત્મજ્ઞાનીમહાત્માઓને આત્મપ્રભુનુ ઉપશમભાવે ક્ષયોપશમભાવે અને ક્ષાયિકભાવે પ્રાકટ્ય અનુભવાય છે આત્મપ્રભુનુ સમ્યગ્દષ્ટિએ દેખવુ તે સમ્યગ્દર્શન છે સમ્યગ્દર્શન પામવુ તે શુદ્ધાત્મપ્રભુનું દર્શન છે અને ચારિત્રભાવે આત્મશુદ્ધિ કરવી તે આત્મરૂપ પર માત્મપ્રભુની પ્રાપ્તિ છે શરીરધારીકેવલીઓનુ અને આત્મજ્ઞાનીઓનું દર્શન તે સાકારપ્રભુદર્શન છે અને દેહપુદ્ગલવિના અરૂપી આત્માનુ દર્શન તે નિરાકારપરમાત્માનુ દર્શન છે સ્વપર શુદ્ધાત્મસ્વરૂપનુ દર્શન તે નિરાકાર આત્મદર્શન છે સંતોના દર્શન કરવા, ગુરૂનુ દર્શન કરવુ તે આત્મદર્શન છે સમ્યગ્દૃષ્ટિએ આત્મદર્શન છે આત્મદર્શનમાટે પ્રથમ ગુરૂસંતના દર્શન કરવાની લગની લગાડવી ગુરૂસંતની ભક્તિમા ગૃહસ્થ ભક્ત શિષ્યોએ અર્પાઈ જવુ જૈનશાસ્ત્રોનો ગુરૂસેવા ભક્તિ પૂર્વક અને તેમની આજ્ઞાપૂર્વક અભ્યાસ કરવો ત્યાગી મુનિયોની સેવાભક્તિ કરવામા અત્યંતશ્રદ્ધાપ્રેમ અને નિષ્કામબુદ્ધિથી વર્તવુ ત્યાગી સાધુઓના અને ગુરૂના વેષક્રિયાચારનું જ્ઞાન કરીને તેમના આત્મા પર પૂર્ણશ્રદ્ધાપ્રેમી બનવુ અને તેમની સેવાભક્તિમા હજારો ન કષ્ટ પડતા પણ દોષદૃષ્ટિવાળાઓના ભરમાવ્યાથી ન ભરમાઇ જતા સ્વાધિકારે વર્તવુ સ્વાધિકારે ગુરૂ પોતાના માટે જેમ કથે તેમ વર્તવુ ગુરૂ પોતાના નામરૂપમોહનો નાશ કરવામાટે પોતાનીપર ગમે તેવી કસોટીઓ કરે હોયે તેથી શ્રદ્ધાપ્રેમ વિનય સેવાભક્તિમા જરામાત્ર મડદાલ ન બનવુ પોતાની એવી દશાથી અન્યલોકો પોતાને અંધ શ્રદ્ધાળુ અજ્ઞજડમૂર્ખાદિ અનેક શબ્દોથી બોલાવે, તિરસ્કાર કરે હોયે તેથી જરામાત્ર શક્તિ ચલાયમાન ન થવાય તે પ્રમાણે વર્તવુ અને ઉપાધિદશામા અંતરૂથી નિરૂપાધિમય આત્મરસ આસ્વાદાય એવો આત્માનો શુદ્ધોપયોગ ધારવો. એ પ્રમાણે ગુરૂની આજ્ઞાએ જેમ પોતાનો આત્માનંદરસ વેદાય તેમ આત્મામા આત્માની લગની લગાડી દેવગુરૂનામનો જાપજપી આત્મ

રમી બનવુ શુદ્ધાત્મા એવા શબ્દનુ સ્મરણ થતા વાર જ શુદ્ધાત્માનો ઉપયોગ વર્તે છે અને પ્રભુના શબ્દમા મીઠાશ લાગે છે, તેમજ પ્રભુના શુદ્ધસ્વરૂપની મીઠાશનો ખ્યાલ આવે છે અને શરીરદ્વારા બાહ્ય પ્રવૃત્તિ છતા અતરમા શુદ્ધાત્મા સાથે લગની લાગી રહે છે ॐ अर्हंप्रभु महावीर ॐ अर्हं महावीर महावीर वीर वीर એમ પ્રભુના નામની જાપધૂન વર્તે છે અને તેથી શુદ્ધાત્મસ્વરૂપનો તાત્ત્વે ઉપયોગ વર્તે છે, તેથી શાતાવેદનીયથી ભિન્ન આત્માનદરસની ઝાખીનો અનુભવ આવે છે મહાવીર મહાવીર એવા પ્રભુ નામના શબ્દનો જાપ જપતા તુર્તજ અનત અસ્તિનાસ્તિધર્મમયશુદ્ધાત્માનુ સ્વરૂપ સ્મરણમા આવે છે અને તેથી આત્મા તેજ પ્રભુ મહાવીરરૂપ, સત્તાએ છે તેનો તાત્ત્વે ઉપયોગ વર્તે છે અતરના ઓભ હાલ્યા વિના પરા પશ્યતીમા પ્રભુનો જાપ જપતા છતા ઘણીવાર અન્યલોકોની સાથે અન્ય બાબતની વાત થાય છે પણ ઉપયોગ તો ખાસ જાપ જપવામા વર્તે છે તથા શુદ્ધાત્મ સ્વરૂપનુ ચિતવન થાય છે તેથી મઝા પડે છે, તેથી મોહના આવરણો આવતા નથી, મહાવીર પ્રભુના નામનો જાપ જપતા અનેકવિઘ્નો અને દુષ્ટવિચારો ઉપશમી જાય છે વીર વીર એ પ્રમાણે જાપની ધન લાગતા છતા પછીથી ઉંઘ આવી જાય છે અને સ્વપ્નના સમવસરણમા બેઠેલા પ્રભુ મહાવીરપ્રભુના દર્શન થાય છે અને તેમનો ઉપદેશ સભળાય છે અને તેમના શરીરના રહેલા અનખ્યપ્રદેશી આત્માનુ ચિતવન થાય છે ઘણી વખત મહાવીરશબ્દનો ઉચ્ચાર કરતા શુદ્ધાત્મરૂપમહાવીરનામસ્વરૂપનો ઉપયોગ—પ્રકાશ થઈ જાય છે અને તેથી બાહ્યદુનિયાપર જેટલો રાગ થાય છે તેના કરતા અનતગુણો પ્રેમ શ્રીમહાવીર પર પ્રગટ્યો—હોય એમ જણાય છે પ્રથમ ગુરૂપર અનતશ્રદ્ધાપ્રેમ પ્રગટ થાય છે ત્યારે જ પરમાત્મપ્રેમ પ્રગટે છે, પશ્ચાત્ સાત્વિક શુદ્ધપ્રેમ થતા આત્માની શુદ્ધિ થાય છે એવો કઈક અનુભવ જ્ઞાનયોગથી આવ્યો છે બાહ્યકર્મદશાવેદાતા છતા તેમા કઇ મીઠાશ

લાગતી નથી, તેજ મનુષ્યોના સબધમા આવતા છતા પણ આત્માનદ મિષ્ટતાનો રસ પ્રગટયાથી પ્રસન્નતા વેદાય છે— ૐ અર્હંમહાવીરના જાપથી માનસિકકાયિક આરોગ્ય વધે છે મહાવીરપ્રભુમયઆત્મજીવને જીવવામાટે મહાવીરપ્રભુનો પરાપશ્યતીમા માનસિકજાપ જપવો સર્વજીવોને સત્તાએ મહાવીર પ્રભુમય દેખવા પ્રભુ ભજતા ધ્યાતા દુખ સકટ પડે તેથી આત્મશુદ્ધિમા આગળ વધવાનું થાય છે એવી શ્રદ્ધાપ્રીતિ ધારણ કરવી ષડદ્રવ્યોનું અને નવતત્ત્વોનુ નયનિક્ષેપથી જ્ઞાન કરવુ ગમે તેવી જ્ઞાનયોગાવસ્થામા દેવગુરુસઘવર્મની સેવાભ ક્તિમા નિષ્કામભાવે વર્તવુ સર્વજીવોપર આત્મપ્રેમ ધારણ કરવો દેશવેષરાજ્યોપાધિભેદથી સર્વવિશ્વજીવોના કલ્યાણમા ભેદ ન રાખવો મહાવીરપ્રભુના જાપથી ભક્ત જીવોના હૃદયની શુદ્ધિ થાય છે નગુરાઓને સગુરા કર્યા વિના આત્મજ્ઞાનના શાસ્રોનો બોધ ન આપવો ગુરુપર પૂર્ણશ્રદ્ધાપ્રેમ પ્રગટવાથી ભક્તોની કોટિમા પ્રવેશવાનો અધિકાર થાય છે પૂર્ણશ્રદ્ધાપ્રેમીને સમ્યકત્વવ્રત અગીકાર કરાવી ગુરુએ પ્રભુમહાવીરદેવના નામ મત્રનો મત્રયોગ આપવો ગૃહસ્થોને ગૃહસ્થાધિકારપ્રમાણે વર્તવાની આજ્ઞા કરવી અને ત્યાગીઓને ત્યાગીના અધિકાર પ્રમાણે વર્તવાની આજ્ઞા કરવી ભક્તશિષ્યોને પ્રભુ નામજાપમા મીઠાશ ઉપજે છે અને નગુરા નાસ્તિકોને પ્રભુનામ જપવામા મીઠાશ ઉપજતીનથી શુદ્ધપ્રેમ પ્રગટયા વિના કોઈ પ્રભુનો ભકત થતોનથી માથે અનુભવી ગુરુ કર્યા વિના કોઈ પ્રભુને પામી શકતો નથી ગુરુકૃપાએ પ્રભુની ઝાખી અનુભવાઇ છે ગુરુકૃપા વિના ઇશ્વરનો સાક્ષાત્કાર થતો નથી જે ગુરુથી દૂર છે તે પ્રભુથી દૂર છે જે ગુરુના હૃદયમા છે, તે પ્રભુમહાવીરદેવના હૃદયમા છે જેને ગુરુથી અક્ય છે તેને પ્રભુ પાસે છે ગુરુદેવ અને આત્માપર પૂર્ણશ્રદ્ધા રાગ મન તન્મયતા થતા જીવતા મુક્તિનું સુખ અનુભવાય છે, એવા અનુભવની ઝાખી આવી છે એમ સત્ય જાહેર કરવાથી અન્ય મનુષ્યો પણ આત્મા-

નંદરસ પામવા આશાવંત ઉલ્લાસી પુરૂષાર્થી બને એ સત્ય છે. જે નામરૂપની વૃત્તિના મોહભાવે જીવવાપણું છે તે ભાવે મરવાથી અને પ્રભુસ્વરૂપના શુદ્ધોપયોગે જીવવાથી આ સ્થૂલ વિશ્વમા કાયા છતા આત્મા તો આત્મવિશ્વમા આત્મદૃષ્ટિએ પરમાનંદ વિલાસે જીવે છે એવો અનુભવ આપોઆપ એમ જણાવે છે અને લખે છે તથા સર્વ મનુષ્યોને આમંત્રે છે કે તમે આત્માનંદરસિયા વા પ્રભુરસિલા થવા પ્રભુદૃષ્ટિમા આવો અને પ્રભુને મળી પ્રભુ થાઓ.

પ્રભુરસ પામેલા સંતો.

પ્રભુરસ પામ્યા સંતોરે, છાના રહે નહી ક્યાંય પ્રભુ
આતમપ્રભુને આતમારે, ઓળખે આપોઆપ,
સ્વપરપ્રકાશક આતમારે, ધ્યાતા ધ્યેય અમાપ પ્રભુ છાના ૧
છાનો સૂરજ નહિ રહેરે, ઉગે જાણે લોક,
પ્રભુરસઘેનની ધૂનમારે, કોની ન રોકાટોક પ્રભુ ૨
પરમબ્રહ્મરસ સ્વાદતારે, ટળતા ઇન્દ્રિયસ્વાદ
નિર્દોષે જગ ખેલતુંરે, રહે ન વાદ ઉન્માદ પ્રભુ, ૩
નિર્ભયતા સમભાવનારે, રહે ન દોષની દૃષ્ટિ,
લઘુબાળકસમ પ્રગટતીરે, નિર્દોષ આતમસૃષ્ટિ પ્રભુ, ૪
રહે ન દ્વેષ ન દીનતારે, પ્રગટે આનંદખેલ,
આતમસમું જગ થઈ રહેરે, રહે ન મનમા મેલ પ્રભુ ૫
જીવનમરણમા નહિ રહેરે, હર્ષશોક તલભાર,
આપપ્રભુરૂપ થઈ રહેરે, કર્મે બાહ્યવ્યવહાર પ્રભુ ૬
સ્વતંત્રતાએ ખેલતારે, શુદ્ધપ્રેમ મસ્તાન,
ધરે ન પરવા કોઇનીરે, પ્રભુપ્રેમ ગુલતાન પ્રભુ ૭
જડથી ન્યારો આતમારે, ન્યારો આતમધર્મ,
ચિદાનંદ નિજધર્મમારે, મસ્ત રહે કરે કર્મ પ્રભુ, ૮
આતમ [illegible]લતારે, જાણી જડ જગફંદ,
બુ[illegible]રે–, સ્વાદે પર્ણાનંદ, પ્રભુ. ૯

સાત્વિકઅહિંસાદિ વૃત્તિયોથી પણ શુદ્ધાત્મસ્વરૂપ ન્યારૂં છે આગમસાર નયચક્ર વગેરે અનેકદ્રવ્યાનુયોગીશાસ્ત્રો તથા આધ્યાત્મિકજૈનશાસ્ત્રો તથા જૈનયોગશાસ્ત્રોનું અધ્યયન મનન નિદિધ્યાસનમા ઘણાં વર્ષો ગાળ્યા અને આત્મધ્યાન થયું તેથી આત્મશુદ્ધોપયોગની ઝાખી પ્રગટીછે આત્માના અનતગુણ પર્યાયનું એકાતમા ચિતવન કરવા પ્રવૃત્તિ કરી, તથા નદીનાળા જગલ, એકાત નિર્જન સ્થાનનું નિરૂપાધિએ આત્મોપયોગાર્થે સેવન કર્યું આત્માના સ્વરૂપનું ધ્યાન થયું તેથી આત્મમહાવીરદેવે પોતે પોતાનાપર શુદ્ધનિશ્ચયદષ્ટિએ કૃપા કરી પોતે પોતાનો આવિર્ભાવ કર્યો છે તે ક્ષયોપશમભાવે આવિર્ભાવ છે હે આત્મ મહાવીરદેવ !!! ત્હારામા મનને રસ પડે છે દુનિયાની જડવસ્તુઓ છે તેમા આનદ ગુણ નથી ચિદાનદ સ્વરૂપ આત્મા છે તે પોતાનામા રસ અનુભવી શકે છે અને જડવસ્તુઓ પોતાને પરપરાએ આત્મશુદ્ધિમા નિમિત્ત સાધનતરીકે ઉપયોગી થાય છે એમ જ્ઞાની જાણે છે તેથી તેને જડવસ્તુઓ દુખ આપવાને સમર્થ થતી નથી જડવસ્તુઓના જ્ઞાનથી આત્મા આનદ ભોગવી શકે છે જડદ્રવ્ય અને આત્મદ્રવ્યનું જેટલુ જ્ઞાન તેટલુ ધ્યાન અને તેટલો આનદ જાણવો જડ વસ્તુઓમાથી અને દેહધારીમનુષ્યોપરથી મોહ ટળ્યા બાદ સર્વજડ ચેતન વસ્તુઓના સબધથી અને તેના જ્ઞાનથી આત્માનદ પ્રકાશમા વૃદ્ધિ થાય છે પણ હાનિ થતી નથી આત્માની સાથે બધાયલી કર્મપ્રકૃતિયોનો વિપાક ભોગવતા છતા હાલતો પ્રાય આત્માનદ વર્તે છે અને તેથી અજ્ઞાનીઓ જે કર્મોદયમા દુખ વેદેછે ત્યા આત્મોપયોગે કઈક અશાતા છતા આત્માનદરસથી આત્મા પ્રસન્ન વર્તે છે પ્રભુ મહાવીરદેવ અને ગુરૂની મહાકૃપાથી એમ બન્યુંછે અને પરભવમા પૂર્ણ ક્ષાયિકભાવે આત્માનદ પ્રગટશે એવી દઢ આશા છે આત્માને કેવલજ્ઞાન થતા સુધી આલબનની જરૂર છે સાલબનદશામા રહેવું અને અતરમા પ્રભુમહાવીરદેવનું સ્મરણ કરી પ્રભુના ઉપયોગમા સ્થિર થવુ પ્રતિક્ષણે અનુભવજ્ઞાનની વૃદ્ધિનો અનુભવ આવે છે અને આવશે એમ આત્મન્ જાણ !!

અંતરમાં પ્રભુના ઉપયોગે વર્તવું જ્યારે આવી પ્રભુ મહાવીરની ભક્તિમાં એકવર્ષપર્યંત વા છ માસ પર્યંત વા છેવટે ત્રણ દિવસ સુધી રહેવાથી મસ્તદશા અનુભવાય છે ત્યારે આત્મમહાવીરપ્રભુનો સાક્ષાત્કાર થાય છે એવી શુદ્ધપ્રેમ ભક્તિની ઝાંખી આવ્યા પછી મ્હને પ્રભુની સાથે આત્મસંબંધ થયો છે એમ આત્મા પ્રકાશે છે

શ્રી મહાવીરપ્રભુનો ક્ષણેક્ષણે જાપ કરવો, તેથી હૃદયની શુદ્ધિ થાય છે શ્રીમહાવીરપ્રભુનો નામ જપતાં અમૃત કરતાં અધિક રસ લાગે છે ત્યારે આત્મશુદ્ધિ થાય છે પ્રભુમહાવીરનો જાપ જપતાં જપતાં દુનિયાદારીના ભાનથી બેભાન થૈ જતાં આત્માનુભવ પ્રગટે છે ॐ अर्हं महावीर જાપ કરોડોવાર જપતાં જાપયો-ગની સિદ્ધિ થાય છે ગમે તેવા પ્રસંગમાં પ્રભુમહાવીરનું સ્મરણ થતાં આત્મા આત્માનો ઉદ્ધાર કરે છે પ્રભુમહાવીરદેવપર પૂર્ણ શ્રદ્ધાપ્રેમ મૂકીને પ્રભુમહાવીરમાં ચિત્ત રાખી સર્વ કર્તવ્ય કર્મ કરવાં ત્યાગી અને પ્રભુમહાવીરના ભક્ત સાધુસંતપર પૂર્ણશ્રદ્ધા પ્રેમ ધારતાં પરમાત્મપદની પ્રાપ્તિ થાય છે સમ્યક્તિદાયક ગુરૂપર પૂર્ણશ્રદ્ધાપ્રેમ ધારીને ભક્તજનો આત્માની શુદ્ધિ કરે છે ગુરૂનાપર પૂર્ણશ્રદ્ધા અને પ્રેમથીજ પોતાની દશા પાકે છે ગુરૂની આજ્ઞાને માનવામાં અંધશ્રદ્ધા પણ અનંતગુણી આત્મશુદ્ધિ કારક છે બુદ્ધિવાદથી દેવગુરૂધર્મની સેવાભક્તિમાં શુષ્કતા પ્રકટે છે, કેટલીક અગમ્ય બાબતોમાં બુદ્ધિવાદથી કંઈ આત્માની જાગૃતિ થતી નથી સાંસારિક ક્ષણિકપદાર્થોની મોહજાળમાં આસક્ત ન થતાં દેવગુરૂધર્મપર આસક્ત થવું આજ માર્ગથી શુદ્ધાત્મપ્રભુની પ્રગટતા થાય છે આત્માનો આનંદરસ ચાખવો, તેજ પ્રભુની પ્રાપ્તિ છે અને તેજ મનુષ્યજન્મનું કર્તવ્ય છે આત્મામાં પૂર્ણ આનંદ રસ છે તે જડપદાર્થમાં નથી સ્વપ્નસુખસમાન દુનિયાદારીનાં ક્ષણિકસુખમાં શું રાચવું ? શું માચવું ? આત્મામાં પરમેશ્વરતા છે તેને પ્રકટાવવી જોઈએ જૈનધર્મશાસ્ત્રોમાં સર્વજ્ઞ શ્રીપ્રભુમહા-

ચીટ સમાન છે એન આત્મા જ્યારે અનુભવ પામે છે ત્યારે પ રમાનદની લ્હેરોથી પૂર્ણપ્રભુનું પ્રાકટ્ય કરે છે

ક્ષણે ક્ષણે અરિહત મહાવીરનું સ્મરણ કરવું લઘુ બાળક જેમ માતાના વિયોગે રડે છે અને માતાને પોકારે છે તેમ પ્રભુ મહાવીરદેવનુ ન્હાના બાળકની પેઠે સ્મરણ કરવું અને પ્રભુના નામના જાપે પ્રભુને પોકાર કરવો પ્રભુના સાક્ષાતસ્વરૂપના દર્શન કરવા શુદ્ધપ્રેમથી ગાડા ઘેલા જેવા બની જવુ ક્ષણે ક્ષણે પાપવિચારોથી બચવા માટે પ્રભુમહાવીરદેવને પ્રાર્થના કરવી તે પ્રમાણે ગુરૂની પણ પ્રાર્થના કરવી મનમા એક દુષ્ટ વિચાર થતાની સાથે પ્રભુ મહાવીર દેવનુ નામ જપી રોઇ જવુ અને પ્રભુને રડી રડી પ્રાર્થના કરવી અને ન્હાનુ બાલક જેમ માતાના ખોળામા લપાઈ જાય છે તેમ પ્રભુ મહાવીર અને ગુરૂના શરણુમા લપાઇ જવુ અને વારવાર દેવગુરૂના નામ સ્મરણુમા મનને જોડવુ જે કઇ દુ ખ પડે છે તે આત્માની ભાવી ઉન્નતિ માટે છે એમ માની પ્રભુમહાવીરદેવપર પૂર્ણવિશ્વાસ, પ્રેમ ધારવો ગાડો મનુષ્ય જેમ બાહિરના સ બ ધથી ડાહ્યો જણાતો નથી તેમ બાહિર દુનિયાદારીમા ગાડા જેવા થઈ જવુ અને દેવગુરૂની શ્રદ્ધાપ્રેમની ધૂનમા મસ્ત થવુ આજીવિકાદિ ચિતા ઓને ફેકી દેવો મને હૃદયના પરમાત્મા વિના અન્ય કશુ કઇ પ્રિય ગણવુ નહીં આવી દશાની ઘેન આવ્યા પછી પ્રભુજીવને જીવવાની શરૂઆત થાય છે જ્યા ત્યા સ તોમા આત્મમહાવીર દેવને અ તર આવિર્ભાવ દેખવો અને તેઓને દેખી ગાડા ઘહેલા આનદી બની જવુ પ્રભુમહાવીરની ભજનની ધૂનમા દુનિયાના વિવેકનો કૃત્રિમ વેષ ઉતારી દેવો તથા વાદવિવાદતર્કબુદ્ધિની ઘેલછા ઉતારી દેવી અને સર્વવિશ્વ છે તે પ્રભુને બાગ છે એમ જાણી કોઈ જીવસ બ ધી પ્રભુથી જુદો વિચાર કરવો નહિ સર્વજીવોને ખમાવી દેવા સુખે પ્રભુનુ નામ પ્રેમથી જપીને

અતરમા પ્રભુના ઉપયોગે વર્તવુ જ્યારે આવી પ્રભુ મહાવીરની ભક્તિમા એકવર્ષપર્યંત વા છ માસ પર્યંત વા છેવટે ત્રણ દિવસ સુધી રહેવાથી મસ્તદશા અનુભવાય છે ત્યારે આત્મમહાવીરપ્રભુને સાક્ષાત્કાર થાય છે એવી શુદ્ધપ્રેમ ભક્તિની ઝાખી આવ્યા પછી મ્હને પ્રભુની સાથે આત્મસબધ થયો છે એમ આત્મા પ્રકાશે છે

શ્રી મહાવીરપ્રભુને ક્ષણેક્ષણે જાપ કરવો, તેથી હૃદયની શુદ્ધિ થાય છે શ્રીમહાવીરપ્રભુને નામ જપતા અમૃત કરતા અધિક રસ લાગે છે ત્યારે આત્મશુદ્ધિ થાય છે પ્રભુમહાવીરને જાપ જપતા જપતા દુનિયાદારીના ભાનથી બેભાન થૈ જતા આત્માનુભવ પ્રગટે છે ॐ अर्ह महावीर જાપ ઉગેડોવાર જપતા જપયોગની સિદ્ધિ થાય છે ગમે તેવા પ્રસગમા પ્રભુમહાવીરનુ સ્મરણ થતા આત્મા આત્માનો ઉદ્ધાર કરે છે પ્રભુમહાવીરદેવપર પૂર્ણ શ્રદ્ધાપ્રેમ મૂકીને પ્રભુમહાવીરના ચિત્ત રાખી સર્વ કર્તવ્ય કર્મ કરવા, ત્યાગી અને પ્રભુમહાવીરના ભક્ત સાધુસતપર પૂર્ણશ્રદ્ધા પ્રેમ ધારતા પરમાત્મપદની પ્રાપ્તિ થાય છે સમ્યક્તિદાયક ગુરૂપર પૂર્ણશ્રદ્ધાપ્રેમ ધારીને ભક્તજને આત્માની શુદ્ધિ કરે છે ગુરૂનાપર પૂર્ણશ્રદ્ધા અને પ્રેમબીજ પોતાની દશા પાકે છે ગુરૂની આજ્ઞાને માનવામા અધશ્રદ્ધા પણ અનતગુણી આત્મશુદ્ધિ કારક છે બુદ્ધિવાદથી દેવગુરૂધર્મની સેવાભક્તિમા શુષ્કતા પ્રકટે છે, કેટલીક અગમ્ય બાબતોમા બુદ્ધિવાદથી કઈ આત્માની જાગૃતિ થતી નથી સાસારિક ક્ષણિકપદાર્થોની મોહજાળમા આસક્ત ન થતા દેવગુરૂધર્મપર આસક્ત થવુ આજ માર્ગથી શુદ્ધાત્મપ્રભુની પ્રગટતા થાય છે આત્માને આનદરસ ચાખવો, તેજ પ્રભુની પ્રાપ્તિ છે અને તેજ મનુષ્યજન્મનુ કર્તવ્ય છે આત્મામા પૂર્ણ આનદ રસ છે તે જડપદાર્થમા નથી સ્વપ્નસુખસમાન દુનિયાદારીના ક્ષણિકસુખમા શુ રાચવુ ? શુ માચવુ ? આત્મામા પરમેશ્વરતા છે તેને પ્રકટાવવી જોઈએ જૈનધર્મશાસ્ત્રોમા સર્વજ્ઞ શ્રીપ્રભુમહા-

વીરદેવે આત્માનું સ્વરૂપ સમજાવ્યું છે તેનો અભ્યાસપૂર્વક અનુભવઆવ્યો છે સર્વયોગોનો સમ્યગ્ અનુભવ આવ્યો છે અને ક્ષયોપશમભાવીયજ્ઞાનાનંદથી આત્માની શુદ્ધિનો અનુભવ પામી આત્માનીપૂર્ણ પરમાત્મતા પ્રાપ્ત કરવા આત્મોપયોગે રહેવાય છે સાકારપદાર્થોમા જ્યાસુધી રાગાદિક વૃત્તિ થાય છે ત્યાસુધી સાકારમૂર્તિપૂજાની આવશ્યકતા છે જડવસ્તુઓના આલબન વિના રહેવાતુ ન હોય ત્યાસુધી ગુરૂના અને ધર્મશાસ્ત્રોના આલબનની જરૂરછે કોઈપણ મનુષ્યના પરિચયવિના જ્યારે સદા એકલા રહેવાથી રસ પડે ત્યારે ગુરૂ સતસાધુના આલબનનો ત્યાગ કરવો શુક્લધ્યાનના આલબનસુધી ગુરૂના આલબનની જરૂર છે સાધુસતના આલબન વિના એક ક્ષણમાત્ર પણ ન રહેવુ કલિયુગમા આત્માના જ્ઞાનદર્શનચારિત્રધર્મની પ્રાપ્તિ માટે ગુરૂસેવાભક્તિની અતિશય જરૂર છે ગુરૂના દર્શન કરીને તથા વદન કરીને ખાવુ દુનિયાની બાહ્યોન્નતિમા ગુરૂવિના સ્થિર રહીશકાય નહિ અને આધ્યાત્મિકપ્રગતિમા ગુરૂવિના સ્થિર રહી શકાય નહિ આત્માની શુદ્ધતા અને મુક્તિમાટે ગુરૂની સેવાભક્તિ કરીને જ આત્મજ્ઞાન મેળવવુ ગુરૂ કહે તેમ કરવું પણ ગુરૂ કરે તેમ ન કરવુ ગુરૂગમ લેઈને ધાર્મિકશાસ્ત્રોનું અધ્યયન મનન કરવુ ગુરૂની સેવાભક્તિવિના ગુરૂપાસેથી મેળવેલુ જ્ઞાન ફળતુ નથી ગુરૂમુખથી જે શ્રવણ કરવામા આવે છે અને તેથી આત્માની જેટલી શુદ્ધિ થાય છે તેટલી પોતે જાતે ધર્મશાસ્ત્રો વાચવાથી શુદ્ધિ થતી નથી ઉલટુ અવળુ પરિણામ ન થવાનો સભવ રહે છે ગુરૂમાથે કર્યાથી ભક્તોને મુક્તિની પ્રાપ્તિ થાય છે નગુરાને ગુરૂ ન જણાય તેમા તેની અશુદ્ધબુદ્ધિ અને મિથ્યામોહકારણ છે નગુરામા અન્યસાત્વિકગુણો હોય તોપણ તેથી તે સમ્યગદૃષ્ટિને પામી શકતો નથી મુક્તિના દ્વાર સુધી જઇને નગુરો પાછો પડે છે દરરોજ ગુરૂસતના દર્શનસેવાભક્તિના ભુખ્યા રહેવુ ગુરૂજ્ઞાન આપે તોજ સેવાભક્તિ કરવી એવા પ્રતિબદ્ધતાની આશા

વિના નિષ્કામભાવે ગુરૂની સેવાભક્તિ કરવી ગુરૂની મહત્તા આગળ ઇન્દ્રનાગેન્દ્ર દેશનેતા રાજા વગેરેની મહત્તા તે નાકના લીંટ સમાન જાણવી. ગુરૂની સેવાભક્તિથી ગુરૂ સહેજે રીઝ પામીને જે જ્ઞાન આપે છે તે આત્મરૂપે પરિણમે છે અને તેથી આત્માની શુદ્ધિ થાય છે અને આત્માનુભવ પ્રગટે છે આત્માના આનદ રસની ખુમારી પ્રગટે છે ગુરૂથી પરમાત્માનો સાક્ષાત્કાર કરી શકાય છે ગુરૂવિના એકલા ધર્મશાસ્ત્રોથી પરમાત્માનો સાક્ષાત્કાર થતો નથી જ્યારે કોઇ સાથે ગુરૂ કરે, શિષ્યદીક્ષા ગ્રહણ કરે ત્યારે ગુરૂએ ભક્તશિષ્યને પરમાત્મા તરફ લેઇ જવો નગુરાને ગુરૂ જો જ્ઞાન આપે છે તો તેથી નગુરાને ફલની પ્રાપ્તિ થતી નથી અને ગુરૂને કાયાદિ કલેશ જ થાય છે તેથી પરમાત્મપદની પ્રાપ્તિ ઇચ્છનારે ગુરૂન માથે ગુરૂ તરીકે કરવા અને ગુરૂ પાસેથી ॐ અર્હંમહાવીર મન્ત્ર લેઈ તેનો જાપ જપવો અને જૈન બની ધર્મની આરાધના કરવી

ॐ अर्हं महावीर शान्ति ३

વીરદેવે આત્માનું સ્વરૂપ સમજાવ્યું છે તેનો અભ્યાસપૂર્વક અનુભવઆવ્યો છે સર્વયોગોનો સમ્યગ્ અનુભવ આ યો છે અને ક્ષયોપશમભાવીયજ્ઞાનાનદથી આત્માની શુદ્ધિનો અનુભવ પામી આત્માનીપૂર્ણ પરમાત્મતા પ્રાપ્ત કરવા આત્મોપયોગે રહેવાય છે સાકારપદાર્થોમા જ્યાસુધી રાગાદિક વૃત્તિ થાય છે ત્યાસુધી સાકારમૂર્તિપૂજાની આવશ્યકતા છે જડવસ્તુઓના આલબન વિના રહેવાતુ ન હોય ત્યાસુધી ગુરૂના અને ધર્મશાસ્ત્રોના આલબનની જરૂર છે કોઈપણ મનુષ્યના પરિચયવિના જ્યારે સદા એકલા રહેવાથી રસ પડે ત્યારે ગુરૂ સતસાધુના આલબનનો ત્યાગ કરવો શુક્લધ્યાનના આલબનસુધી ગુરૂના આલબનની જરૂર છે સાધુસતના આલબન વિના એક ક્ષણમાત્ર પણ ન રહેવુ કલિયુગમા આત્માના જ્ઞાનદર્શનચારિત્રધર્મની પ્રાપ્તિ માટે ગુરૂસેવાભક્તિની અતિશય જરૂર છે ગુરૂના દર્શન કરીને તથા વદન કરીને ખાવુ દુનિયાની બાહ્યોન્નતિમા ગુરૂવિના સ્થિર રહીશકાય નહિ અને આધ્યાત્મિકપ્રગતિમા ગુરૂવિના સ્થિર રહી શકાય નહિ આત્માની શુદ્ધતા અને મુક્તિમાટે ગુરૂની સેવાભક્તિ કરીને જ આત્મજ્ઞાન મેળવવુ ગુરૂ કહે તેમ કરવું પણ ગુરૂ કરે તેમ ન કરવુ ગુરૂગમ લેઈને ધાર્મિકશાસ્ત્રોનું અધ્યયન મનન કરવુ ગુરૂની સેવાભક્તિવિના ગુરૂપાસેથી મેળવેલુ જ્ઞાન ફળતું નથી ગુરૂમુખથી જે શ્રવણ કરવામા આવે છે અને તેથી આત્માની જેટલી શુદ્ધિ થાય છે તેટલી પોતે જાતે ધર્મશાસ્ત્રો વાચવાથી શુદ્ધિ થતી નથી ઉલટુ અવળુ પરિણામ ન થવાનો સભવ રહે છે ગુરૂમાથે કર્યાથી ભક્તોને મુક્તિની પ્રાપ્તિ થાય છે નગુરાને ગુરૂ ન જણાય તેમા તેની અશુદ્ધબુદ્ધિ અને મિથ્યામોહકારણ છે નગુરામા અન્યસાત્વિકગુણો હોય તોપણ તેવી તે સમ્યગદૃષ્ટિને પામી શકતો નથી મુક્તિના દ્વાર સુધી જઇને નગુરો પાછો પડે છે દરરોજ ગુરૂસતના દર્શનસેવાભક્તિના ભૂખ્યા રહેવું ગુરૂજ્ઞાન આપે તોજ સેવાભકિત કરવી એવા પ્રતિબદલાની આશા

વિના નિષ્કામભાવે ગુરૂની સેવાભક્તિ કરવી ગુરૂની મહત્તા આગળ ઇન્દ્રનાગેન્દ્ર દેશનેતા રાજા વગેરેની મહત્તા તે નાકના લીંટ સમાન જાણવી. ગુરૂની સેવાભક્તિથી ગુરૂ સહેજે રીઝ પામીને જે જ્ઞાન આપે છે તે આત્મરૂપે પરિણમે છે અને તેથી આત્માની શુદ્ધિ થાય છે અને આત્માનુભવ પ્રગટે છે આત્માના આનંદ રસની ખુમારી પ્રગટે છે ગુરૂથી પરમાત્માનો સાક્ષાત્કાર કરી શકાય છે ગુરૂવિના એકલા ધર્મશાસ્ત્રોથી પરમાત્માનો સાક્ષાત્કાર થતો નથી જ્યારે કોઇ સાચે ગુરૂ કરે, શિષ્યદીક્ષા ગ્રહણ કરે ત્યારે ગુરૂએ ભક્તશિષ્યને પરમાત્મા તરફ લેઇ જવો નગુરાને ગુરૂ જો જ્ઞાન આપે છે તો તેથી નગુરાને ફલની પ્રાપ્તિ થતી નથી અને ગુરૂને કાયાદિ કલેશ જ થાય છે તેથી પરમાત્મપદની પ્રાપ્તિ ઇચ્છનારે ગુરૂને સાચે ગુરૂ તરીકે કરવા અને ગુરૂ પાસેથી ॐ અર્હંમહાવીર મંત્ર લેઈ તેનો જાપ જપવો અને જૈન બની ધર્મની આરાધના કરવી

ॐ अर्हं महावीर शान्ति ३

વીરદેવે આત્માનું સ્વરૂપ સમજાવ્યું છે તેનો અભ્યાસપૂર્વક અનુભવ આવ્યો છે સર્વયોગીઓનો સમ્યગ્ અનુભવ આવ્યો છે અને ક્ષયોપશમભાવીયજ્ઞાનાનંદથી આત્માની શુદ્ધિનો અનુભવ પામી આત્માનીપૂર્ણ પરમાત્મતા પ્રાપ્ત કરવા આત્મોપયોગે રહેવાય છે સાકારપદાર્થોમા જ્યાસુધી રાગાદિક વૃત્તિ થાય છે ત્યાસુધી સાકારમૂર્તિપૂજાની આવશ્યકતા છે જડવસ્તુઓના આલબન વિના રહેવાતુ ન હોય ત્યાસુધી ગુરૂના અને ધર્મશાસ્ત્રોના આલબનની જરૂર કોઈપણ મનુષ્યના પરિચયવિના જ્યારે સદા એકલા રહેવાથી રસ પડે ત્યારે ગુરૂ સતસાધુના આલબનનો ત્યાગ કરવો શુકલધ્યાનના આલબનસુધી ગુરૂના આલબનની જરૂર છે સાધુસતના આલબન વિના એક ક્ષણમાત્ર પણ ન રહેવુ કલિયુગમા આત્માના જ્ઞાનદર્શનચારિત્રધર્મની પ્રાપ્તિ માટે ગુરૂસેવા ભક્તિની અતિશય જરૂર છે ગુરૂના દર્શન કરીને તથા વદન કરીને ખાવુ દુનિયાની બાહ્યોન્નતિમા ગુરૂવિના સ્થિર રહીશકાય નહિ અને આધ્યાત્મિકપ્રગતિમા ગુરૂવિના સ્થિર રહી શકાય નહિ આત્માની શુદ્ધતા અને મુક્તિમાટે ગુરૂની સેવાભક્તિ કરીને જ આત્મજ્ઞાન મેળવવુ ગુરૂ કહે તેમ કરવુ પણ ગુરૂ કરે તેમ ન કરવુ ગુરૂગમ લેઈને ધાર્મિકશાસ્ત્રોનુ અધ્યયન મનન કરવુ ગુરૂની સેવાભક્તિવિના ગુરૂપાસેથી મેળવેલુ જ્ઞાન ફળતુ નથી ગુરૂમુખથી જે શ્રવણ કરવામા આવે છે અને તેથી આત્માની જેટલી શુદ્ધિ થાય છે તેટલી પોતે જાતે ધર્મશાસ્ત્રો વાચવાથી શુદ્ધિ થતી નથી ઉલટુ અવળુ પરિણામ ન થવાનો સભવ રહે છે ગુરૂમાયે કર્યાથી ભક્તોને મુક્તિની પ્રાપ્તિ થાય છે નગુરાને ગુરૂ ન જણાય તેમા તેની અશુદ્ધબુદ્ધિ અને મિથ્યામોહકારણ છે નગુરામા અન્યસાત્વિકગુણો હોય તોપણ તેથી તે સમ્યગ્દષ્ટિને પામી શકતો નથી મુક્તિના દ્વાર સુધી જઇને નગુરો પાછો પડે છે દરરોજ ગુરૂસતના દર્શનસેવાભક્તિના ભૂખ્યા રહેવું ગુરૂજ્ઞાન આપે તોજ સેવાભક્તિ કરવી એવા પ્રતિબદલાની આશા